HALİD ZİYA UŞAKLIGİL

AŞK-I MEMNU

GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİYLE

MEHMET RAUF'UN SONSÖZÜYLE

7. BASKI

can miras

Halid Ziya'ya kadar, romancı muhayyilesiyle doğmuş tek muharririmiz yoktur. Hepsi roman veya hikâye yazmaya hevesli insanlardır.

Ahmet Hamdi Tanpınar

Bu aşk, Bihter'in aşkı, Bihter'le Behlul'ün yasak aşkı, yazarın asıl yazmak istediği ve en çok başarılı olduğu bölüm... Çünkü romanın asıl hayatı Nihal'in vakası olduğu ve onda çok başarılı olduğu halde yazar bunda yüz kat fazla başarılı olmuş, ona oranla "benzersiz" denilecek kadar bu aşkı kusursuz ve nefis bir biçimde yazmıştır. Bu aşkı başlangıcından sonuna kadar bütün anları ve dönemleriyle kılı kırk yararcasına çözümleme ve açıklamada büyük, pek büyük bir kudret ve sanat var. Bu kadar yakından ve bu kadar derinden tanıdığımız bu genç kadının ruh ve aşkı bizi büyülüyor ve sarhoş ediyor; Nihal'le ruhumuzun en ince ve gözyaşı dolu etkilenmelerimiz heyecana getirildikten sonra Bihter'in, "bu İstanbul'un en nefis kadını nın hayat ve ruhuna girerek o kadar belirsiz, özleyen, ıtırlı bir tutku rüyasına katılıyoruz. Ve bunda o kadar derin ve karanlık bir duygulanma var ki biz de temiz kalmakla düşkünlük arasında Behlûl gibi kararsız kalıyoruz ve hangisini tercih edeceğimize uzun müddet tereddüt ediyoruz.

Mehmet Rauf

Yazarın özgün diline en az dokunuşla günümüzün Türkçesine uyarlanmış, hâlâ yepyeni bir roman.

Aşk-ı Memnu, her zaman okunacak.

#türkedebiyatımirası #serveletfünun #halidziya #aşkımemnu #eskiistanbul #yasakaşk #konakhayatı

ISBN 978-975-07-3018-4

can

canyayinlari.com | f | canyayinlari

roman

Can Miras

Aşk-ı Memnu, Halid Ziya Uşaklıgil
© 2016, Can Sanat Yayınları A.Ş.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Âlem Matbaası, 1316 (1901)
Yazar tarafından dili sadeleştirilmiş 1. basım: Hilmi Kitabevi, 1939
Can Yayınları'nda 1. basım: 2016
7. basım: Nisan 2022, İstanbul
Bu kitabın 7. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Mustafa Çevikdoğan
Günümüz Türkçesine uyarlayan: Tamer Erdoğan
Düzelti: Ebru Aydın
Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Türkmenler Matbaacılık Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.
Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16-18
Topkapı, İstanbul
Sertifika No: 43087

ISBN 978-975-07-3018-4

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.
Maslak Mah., Eski Büyükdere Cad., İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer/İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 43514

HALİD ZİYA UŞAKLIGİL

AŞK-I MEMNU

GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİYLE

ROMAN

can

Halid Ziya Uşaklıgil'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Aşk-ı Memnu, 2016
Bu muydu?, 2016
Mai ve Siyah, 2016
Mai ve Siyah, (Günümüz Türkçesiyle) 2016
Ferdi ve Şürekâsı, 2016
Ferdi ve Şürekâsı (Günümüz Türkçesiyle), 2016
Bitmemiş Defter / Kadınlara Dair Öyküler, 2018
Saray ve Ötesi, 2019
Saklanan Düşman, 2019
Kırık Hayatlar, 2020
Kırık Hayatlar (Günümüz Türkçesiyle), 2020

HALİD ZİYA UŞAKLIGİL, 1865'te İstanbul'da doğdu. Aslen Uşaklı olan ailesi daha sonra İzmir'e yerleşmiştir. 1878'de İstanbul'dan İzmir'e taşınan Halid Ziya, bu şehirde eğitimine devam etmiş, Fransızca ve İtalyanca öğrenmiştir. Bir yandan Türkçe edebiyatta kendini geliştirirken bir yandan da Fransızcadan yaptığı çevirileri yayımlatma fırsatı buldu. Kitap olarak yayımlanan ilk çevirisi Jean Racine'in *Le Thébaide* adlı eseridir. Bir şiiri Muallim Naci'den sert bir eleştiri alınca şiirden uzaklaştı ve nesre yoğunlaştı. 1884'te İzmir'de arkadaşlarıyla *Nevruz* gazetesini çıkardı. Bir süre İstanbul'da yaşadıktan sonra tekrar İzmir'e dönüp *Hizmet* ve *Ahenk* gazetelerini kurdu. *Sefile* romanı ilk sayıdan itibaren *Hizmet*'te yayımlandı. *Sefile*'yi *Nemide* izledi. 1893'te tekrar İstanbul'a yerleşen Halid Ziya, 1896'da *Mai ve Siyah*'ın tefrikasıyla *Servet-i Fünun*'a katıldı. Ardından *Aşk-ı Memnu* geldi. *Kırık Hayatlar*'ın tefrikası bitmemişken istibdat idaresinin baskılarına dayanamayarak yazmayı bıraktı. 1908'e kadar ara verdiği yazı hayatına *Sabah*'ın başyazarı olarak döndü ve bu gazetede *Nesl-i Ahir*'in tefrikasına başladı. V. Mehmed'in tahta çıkmasından sonra İttihat ve Terakki idaresi tarafından mabeyin başkâtipliğine atandı. Bu göreve dört yıl devam etti. 1915'te Almanya'ya gönderildi. Cumhuriyetin ilanından sonra, 1906'dan beri yaşadığı Yeşilköy'deki köşküne çekildi ve eski eserlerinin dilini sadeleştirerek yeni baskılarını hazırlamaya başladı. 1937'de oğlu Vedat'ın intiharıyla büyük bir yıkım yaşadı. 1945 yılında Yeşilköy'de öldü.

BİR KAÇ SÖZ

Kitabın sadeleşdirilmiş olmasına fazla genişlikde bir ma'na vermemelidir : Yeni nesil için pek tanılmamış olan kelimeler, terkibler türkceye çevrilmiş, fakat üslûba, ibarelerin teşkilâtına hiç dokunulmamışdır.

İmlâ hakkında fikirlerimin ne olduğuna kitab okunurken vukuf hasıl olacakdır. Bu gün türkcenin imlâsı büyük bir karışıklık göstermekdedir. Kullanılan imlâ türkcenin bünyesine, esas ka'idesine uygun olmadığındandır ki ne bir sarf, ne bir lugat kitabı yapılamamışdır. Mekteb çocuklarının elinde bir sarf, bir lugat olmadıkca tahsil çağından çıkacak olanlar kendi dillerini bilmeden hayata atılacaklar demekdir. Her şey'den evvel imlâyı lisanın esas yapısına uyacak suretde tesbit etmek ve genclere bir sarf, bir lugat verebilmek lâzımdır.

Bu kana'ati şu bir kaç sözle icmal etmek istedim.

H. Z. Uş ..

Halid Ziya'nın 1939 baskısına eklediği not.

Naşirin İfadesi

Büyük edibimiz Halid Ziya Uşaklıgilin eserlerini tab'a başladığım zaman, müellif, eserlerini sadeleştirmeyi memnuniyetle kabul etmiş ve her eserini baştan başa gözden geçirerek kendi kalemiyle tashih etmiş ve sadeleştirmişti.

Yalnız evvelce bu eserin üçüncü sahifesinde yazdıkları *Birkaç Söz* de o vakitler imlâmızın henüz takarrur etmediği ve büyük karışıklıklar gösterdiği için eski imlâyı muhafazaya mecbur kaldığını bildirmişlerdi.

Bilâhara Türk Dil Kurumu tarafından neşrolunan (İmlâ klavuzu) türkçemizin yazılışında, imlâsında oldukça bir istikrar ve intizam temin etmiş olmakla bundan böyle üstad Halid Ziya Uşaklıgilin bütün eserlerinin yeni imlâya göre basılması faydalı görülmüştür.

1945

Naşir : İbrahim Hilmi Çığıroçan

Halid Ziya'nın ölümünden sonra yapılan ilk baskıya yayıncının eklediği not.

Can Yayınları'nın Notu

Aşk-ı Memnu ilk olarak 9 Şubat 1899-17 Mayıs 1900 tarihleri arasında *Servet-i Fünun*'da tefrika edilmişti. Kitap olaraksa Arap harfleriyle 1901'de, Âlem Matbaası'nda basıldı. 1939'da, yeni harfli ilk baskıda yazar, romanı elden geçirip Arapça ve Farsça terkipleri Türkçeleştirmişti. Biz de elinizdeki kitabı hazırlarken bu 1939 baskısını esas aldık. 1901 ve 1945 baskıları başta olmak üzere romanın diğer baskılarından da faydalandık. Artık kullanılmayan kelimeleri bugünkü karşılıklarıyla değiştirdik. Bu değişiklikleri yaparken yazarın üslubunu korumaya dikkat ettik.

Halid Ziya Uşaklıgil

(Eseri yazarlarken)

AŞK-I MEMNU

1

Maun[1] sandalla çarpışmayı andıran bu tesadüflere artık o kadar alışmıştılar ki bugün Kalender'den[2] dönerken gene onun adeta çarparcasına yakından sıyırıp geçişini fark etmemiş göründüler. Beyaz sandalın içindeki şık, zarif hanımlarda küçük bir telaş eseri, bir ufak korku çığlığı bile uyandıramayarak geçen maun sandala –her iki tarafı görebilmek üzere biraz yan oturan– Peyker başını bile çevirmedi; arkasını sahile vererek Anadolu kıyısına dumanlarını serpen bir vapura dalmış gözleriyle Bihter'in beyaz örtüsünün içinde vakar ve endişe dolu çehresi tamamıyla kayıtsız kaldı; yalnız anneleri, sarıya boyanmış saçlarının altında gözlerinin anlamına derin bir belirsizlik veren geniş bir sürme çemberiyle çevrilmiş gözlerini çevirdi, ucunda gizli teşekkür anlamı titreyen bir serzeniş bakışıyla maun sandala büsbütün yabancı kalmadı.

Aralarında mesafe biraz açılır açılmaz bu üç kadının kayıtsız vakarı birden sarsıldı. En önce anne –kırk beş senenin henüz gidermeyi başaramadığı bir gençlik ku-

1. Büyük bir orman ağacı, akaju. (Y.N.)

2. Boğaziçi'nde, Yeniköy ile Tarabya arasında kalan semt. 19. yüzyılın sonlarından itibaren İstanbul halkının yoğun ilgi gösterdiği bir mesire yerine dönüştü ve Kalender Bahçeleri olarak anılır oldu. (Y.N.)

runtusuyla mesirelerde etrafa dağılan tebessümleri kendine yormak alışkanlığıyla– dedi ki:

"Bu Adnan Bey de... Artık âdet oldu, mutlaka her çıkışta rastlaşacağız; bugün Kalender'de yoktu değil mi Bihter?"

Annesinin şikâyet görünümü altında gizli bir memnuniyeti yeterince saklayamayan sözlerini Bihter cevapsız bıraktı.

Peyker, validesine doğrudan doğruya cevap vermeyerek, "Bugün çocukları da yanında değil," dedi. "Ne güzel çocuklar değil mi anne? Hele oğlan! Yumuk yumuk gözleriyle bir bakışı var ki..."

Bihter eğilmeyerek dudaklarının ucuyla sordu:

"Annelerini tanır mıydınız anne? Kız annesine çekmiş olmalı..."

Firdevs Hanım, Bihter'in sorusunu anlamamışçasına donuk gözlerle bir saniye baktı, sonra başını çevirerek artık gözden kaybolan sandalı araştırdı; tekrar Bihter'e bakarak ve bu defa kendi zihninden cereyan eden düşünce silsilesini takip ederek, "Ne tuhaf bir bakışı var," dedi. "Israr eden bir bakış! Ne zaman gözlerim tesadüf etse..."

Firdevs Hanım tamamlamadan önce biraz durdu. Galiba "bana" diyecekti fakat kızlarına karşı bu kadarcık bir dil sakınımına, tamamıyla sönmesi mümkün olamayan bir annelik vakarıyla gerek duydu ve, "Buraya bakarken görüyorum," dedi.

Annelerinin bu küçük dil sakınımı ikisinin de dikkatinden kaçamadı, Peyker'le Bihter anlamlıca bakışarak gülümsediler, hatta Peyker bu gülümsemenin ifadesini açıklamaktan çekinmeyerek, "Evet, gözlerini Bihter'den ayırmıyor," dedi.

Bu cümlenin etkisini görmek için annelerine baktılar; o, cevap vermemek için uzaklara baktı.

Firdevs Hanım, Melih Bey takımının özel şöhretin-

den en çok payı olan bir yüzdür ki işte otuz seneden beri –on beş yaşından kırk beş yaşına kadar– bütün mesirelerin en tanınmış hayat simgelerinden biridir. İstanbul'un gezinti yerleri takviminde ismi silinemeyen, hâlâ silinemeyecek görünen, hayatından her sene geçtikçe gençliğe daha çok asılan bu kadın, beyazlığını saklamak için sarıya boyadığı saçlarıyla tazeliğinin yok oluşunu örtmek için düzgünlere[1] sıvadığı yüzüyle kendisini o kadar aldatmış, henüz tazeliği kuruntusunun içine öyle bir düşünce sapkınlığıyla nefsini bırakmıştı ki Peyker'le Bihter'in yaşlarını –birinin yirmi beş, ötekinin yirmi iki senesini– unutarak onları bütün bu tebessümlerden, bu izlemelerden pay alamayacak kadar çocuk sanırdı.

Bu, iki kızla anneleri arasında sonsuz bir savaş ve alay zeminiydi ki tamamen açıklık kazanamamakla birlikte hemen her gün yinelenir; Peyker'in anlamlı bir kelimesi, Bihter'in insafsız bir tebessümü güya bu iki genç bedenin gençlik zaferini hâlâ genç kalmak isteyen bu annenin harap ve pörsümüş kırk beş senesine çarpardı.

O, böyle hain bir kelime, merhametsiz bir tebessüm, kulaklarına müthiş bir alay ıslığıyla kırk beş yaşını bağırırken dudaklarında acı bir izdüşümle dalgın dalgın Peyker'le Bihter'e bakar, sonra ufak bir titreyişle gözlerini bu gerçekten ayırarak tekrar gençlik kuruntusunun aldatıcı hazzına geri dönerdi.

Şimdi, dört aydan beri rahatsız edici bir düşünce beynini tırmalıyordu: Peyker biraz sonra onu büyükanne yapacaktı. Bunu öğrendikten sonra büyükannelik bir karabasan ağırlığıyla onu bunaltmaya başladı. Kendi kendisine güya bu düşünceyi silkip atmak isteyerek, "Mümkün değil!" derdi.

1. Kadınların, teni pürüzsüz göstermesi, renk vermesi için yüzlerine sürdükleri yarı sıvı veya boyalı krem, fondöten. (Y.N.)

Büyükanne!

Melih Bey takımının içinde kadınlar zor anne olurken büyükanne olmak onun için bir düşüş, bir ayıp hükmündeydi. Şimdiden buna bir çare düşünüyor, saçlarının beyazlarıyla yüzünün haraplığına bir onarıcı önlem bulduktan sonra büyükanneliğe de bir şey icat etmek istiyordu. Öyle bir şey ki ona gençlik kuruntusunun sarhoşluğunda gizlenebilmek için imkân bıraksın: Çocuk annesine abla, ona da anne diyecekti.

Melih Bey takımının içinde böyle garip bir istisna oluşturmak küçüklüğünü talih onun için mi alıkoymuştu? Bu olay hayatını kirletecek bir leke kadar onu korkutuyor ve artık Peyker'e, onu büyükanne yapacak olan bu yaratığa açıkça düşmanlık ediyordu.

Peyker'in son cümlesinden sonra sandalda hep sustular. Adnan Bey artık unutulmuş göründü.

* * *

Melih Bey takımı! Bu takımın İstanbul hayatındaki yerinin belirlenmesi sağlam bir kurala dayanmış olamaz. Tamamıyla kibar âlemine[1] mensup olduğunu iddia edecek kadar sağlam bir asalet sahibi olmayan bu ailenin yarım yüzyıl öncesine kadar varlığı kuşkulu ve belirsizdir, aile bireyleri içinde kibar hayat sicilinde tanınmış isimler bırakanlara uzaktan yakından –biraz karışık olmakla birlikte– tesadüf etmek soyağaçları düşkünlerine belki mümkün olur. Asıl takımın özel hayat tarihi işte bu aileye adını bırakan Melih Bey'den başlar. "Melih Bey takımı" unvanı ailenin bütün ruhsal tarihini simgeleri ve kapsamıyla özetleyen bir anlatım genişliğine sahiptir.

1. Bir toplumun yüksek tabakası, soylu ve seçkin sınıf. (Y.N.)

Melih Bey kimdir?

Bu soruya açık bir cevap vermek külfetine lüzum görülmemiştir. Melih Bey ölümünden sonra devam edebilecek hiçbir hatıra bırakmamıştır: Yalnız Anadolu kıyısında bir yalı ile bu yalıdan İstanbul'un hemen her tarafına yayılarak bugün "Melih Bey takımı" unvanıyla bir sivrilme noktasında birleşen kadınlar...

Melih Bey'in yalısı yarım yüzyılın dönüşüm silsilesinden geçmiştir. Bugün kim bilir kimindir. Fakat ne zaman önünden geçilse Boğaziçi'nin özel hayatına vâkıf olanların kalplerinde gizli bir parmak uzanarak orasını gösterir ve belirsiz fakat zengin anlamlar vererek, "Melih Bey'in yalısı!" der.

Bir zamanlar yalının pencerelerinden taşan şenlik ahengi hâlâ rıhtımın taşlarını yalayan suların ezgilerinde saklı, geceleri Boğaz'ın suları bir zamanlar buradan topladıkları sevinç parlaklığının hâlâ artakalan parıltısıyla ışıldıyor sanılır, onun için yalının o dönemini bilmeyenler bile yalnız onun anlamını hissederek buradan geçerken bir âlemin meçhul bir sergüzeştine ait zevkleri duyarlar ve kendi kendilerine, "Evet, Melih Bey'in yalısı!" derler.

Bu yalı şehrin tarihinde seçkin bir tür çiçek yetiştiren bir sera gibi hizmet etmiş ve İstanbul'un kibar hayatına bu seçkin üründen örnekler serpmiştir. Bunlar yarım yüzyıldan beri bu büyük şehrin çeşitli noktalarına dağılmışlardır; fakat onları dağılmakla birlikte birbirinden ayırmayan, bütün bu çeşitli çiçekleri bir bağla toplu bir demet şeklinde bağlayan bir şey vardır ki, ailenin unvanıdır. Bu, aileyi, akıntısının dalgaları içinde sürükleyip götüren dönüşüm nehrinin üstünde, batmaz bir tahta parçası şeklinde yüzmekte devam etmiştir.

Melih Bey takımında garip bir kendine benzetme özelliği vardır: Hangi aileyle ilişki kurarsa o aile için Melih Bey takımından olmak kaçınılmazdır. Melih Bey taki-

mından bir kız –galiba bu ailenin sivrilme nedenlerinin korunması kadınlara verilmiş olduğundan, kaderin özel bir izniyle takımdan hemen bütün kız evlat çıkmıştır– bir başka aileye katılmakla, manevi kimliğinin bu yeni ailenin hamurunda özümsenmemesini, o kendine benzetme özelliği güven altına alır. Hatta bu seranın en seçkin çiçeklerinden Firdevs Hanım –aile tarihi içinde bir harika türünden– henüz on sekiz yaşındayken Rumeli sahilinin minimini zarif bir yalısına –bugün Kalender gezintisinden sonra beyaz sandalın rıhtımına yanaşmak üzere olduğu açık sarı boyalı yalıya– gelin gider gitmez evlilik hediyesi olarak oraya derhal aile unvanını götürmüş oldu; o günden başlayarak kocasının ismi silindi ve yerine, "Firdevs Hanım'ın beyi!" denildi.

Firdevs Hanım birçok akraba kızları gibi kocasız kalmamak lüzumunu düşünmekte acele etmişti. Bütün mizacının hoppalığıyla ve dünyada güzel giyinmekten ve mümkün olduğu kadar eğlenmekten başka bir şeye önem vermeyen dimağının muhakemesiyle her ne olursa olsun bir koca –elbiseleri ile arabalarının masraflarını karşılayacak bir kese– bulmaya karar vermişti. Ailenin etrafında yavaş yavaş güç kazanan bir uzak kalmak duygusu, evlenecek kızları için yalnız bir evlilik zemini bırakmıştı: mesireler... Bir gün Göksu'da[1] –nasıl oldu bilinemez– Firdevs Hanım'ın evliliğinden söz edildi. Bu söylenti derenin sevda taşıyan sularının üstünden hafif bir gülüşle uçtu; yolu üzerinde hayretler uyanıyordu, bütün Göksu güya bu söylentiye karşı hayrete düşmüş, bir şaşkınlık ünlemiyle titredi:

1. Boğaziçi'nin Anadolu yakasında bulunan, deresiyle ünlü yerleşim bölgesi. Uzun yıllar mesire yeri olarak ilgi görmüştür. Boğaz'a döküldüğü noktada Anadolu Hisarı bulunan Göksu Deresi'nde de mehtap sefaları yapılırdı. (Y.N.)

"Bu kadar erken!"

Henüz on sekiz yaşında, henüz bu çiçekten Göksu kendisine bir avunma yadigârı bırakacak bir koku almaya vakit bulmadan... Fakat ertesi hafta –iki hafta arasında bir evliliğin önemli dönüşümü vuku bulmamışçasına– Firdevs Hanım yine Göksu'da, yine bir hafta evvel etraftan selam toplayan gözleriyle görülüverince bütün dere bir rahatlama nefesiyle şişti ve bu defa artık etrafında dolaşmakta evlilik ihtimallerinin girdapları açılan on sekiz yaşında şiir ve gençlikle dolu bir tehlike değil, evliliğinin hemen ertesinde seyran hayatına bağlılığını kanıtlamak için Göksu'yu selamlamaya gelen Firdevs Hanım'ın sandalına bütün derenin sevda arkasında gezginci sandalları tam bir teslimiyetle takıldı, sürüklendi gitti.

Göksu'da bundan önce Firdevs Hanım'ın evliliği söylentisi –ucunda ağır bir kurşun parçası sallanan olta iğnesi gibi– düştüğü noktanın etrafında gittikçe genişleye genişleye açılan daireler resmetmişti; herkes bu dairelerin dışında kalmak, yalnız ufak, sakınan bir dokunuşla iğnenin ucundan biraz yem koparmış olduktan sonra kaçmak isterdi, saf birinin avlanmasını bekleyerek yalnız seyirci kalmak tercih olunurdu.

Safderunun kim olduğu belli olduktan sonra merak giderilmiş, hatta bu zavallı kurbanın varlığı bile unutulmuştu; artık ortada iğnesinin ucu kırılmış bir avcı, avlamaktan çok avlanmayı bekleyen bir Firdevs Hanım kalmıştı.

Daha doğrusu bu evlilikte Firdevs Hanım aldanmıştı: Evlilik ona beklediği şeylerden hiçbirini getirmiyordu ya da bunlardan o kadar az bir pay getiriyordu ki birden kendisini hülyalarında aldatmış olan bu adama düşman kesildi. Bu evlilik ona saf bir genç kız emelini tatmin etmiş olmak avuntusunu bile vermiyordu. O evliliğinde gençliğinin hiçbir sevda eğilimine boyun eğmemişti, bü-

tün aşk ve sevda emellerini feda ettikten sonra bu fedakârlığa karşılık elinde hemen bir hiç görünce acı bir pişmanlık duydu; kendi kendisine, "O halde, mademki böyle olacaktı, niçin..." der, bu sorunun arasında hep kendisine zengin bir evlilik yaptıramayacaklarından dolayı ihmal edilen yüzleri görür ve, "Evet, o halde niçin onlardan biri olmadı?" sorusuyla cümlesini tamamlardı.

Firdevs Hanım tamamıyla serbestti, hatta denebilirdi ki bu kadın evlilik ilşkilerinde görevleri değiştirmiş, kocalık sıfatını kendisine alıkoymuştu. Bir hafta içinde kocasını Melih Bey takımından yapmıştı.

Bir gün kocasının gözleri önünde, Göksu'da, Firdevs Hanım'ın sandalına –içinde bir pembe zarfın yazısı saklanmış– bir demet atıldı. O akşam ilk kez olarak bir kıskançlık kavgasına girişmek kastıyla kocası demeti, mektubu sordu.

Firdevs Hanım her türlü kavga başlangıçlarını birden kesen bir bakışla doğruldu, "Evet!" dedi. "Bir demet, içinde de bir mektup! İstersen okuyabilirsin. Daha yırtmadım. Fakat sonra? Ne olacak sanki? Halkı çiçek atmaktan, mektup yazmaktan men edecek ben değilim. Bence yapılacak bir şey varsa cevap vermemektir." Sonra kocasına eğilmiş ve parmağını sallayarak işaret etmişti: "Hem baksanıza, size tavsiye ederim, bana kıskançlık meseleleri icat etmeyiniz, belki beni cevap yazmaya mecbur edersiniz."

İki sene sonra Peyker, üç sene arayla Bihter doğuyordu. Firdevs Hanım için bu iki olay iki önemli musibet darbesi hükmündeydi. Kendisini böyle birbiri üstüne anne yapan bu adamla artık her gün cenkleşiyor; ona, çocuklarına, kendisini gençliğinden ayırmak isteyen bu şeylere, her şeyi kavga vesilesi yapan bir düşman kesiliyordu.

"Ömrüm sana çocuk yetiştirmekle mi geçecek!" cümlesi en beklenmeyen zamanlarda kocasının yüzüne vurulacak bir kamçıydı. O, bu kamçı darbelerine yüzünü

uzatır, gülerek bu müthiş kavgaların sonucunu beklerdi. Karşısında bu erkeği o kadar aşağı, o kadar miskin görmekten düşmanlığına bir de nefret rengi karışırdı. Bu, ikisinin arasında senelerce süren bir cehennem hayatı oldu.

Bir gün Firdevs Hanım İstanbul'dan eve dönerek odasına çıkınca birden garip bir manzara karşısında dondu: Çekmecesinin gözleri kırılarak açılmış, öteye beriye çamaşırları, kurdeleleri, mendilleri dağıtılarak atılmıştı. Birden bunların arasında buruşturulmuş, yırtılmış, etrafa serpilmiş kâğıt parçaları gördü ve hepsini anladı.

Nihayet kocası, senelerden sonra damarlarında birdenbire bir kocalık kıvılcımının tutuştuğunu hissederek gelmiş, bu kadının özel hayatına ait sırlar mahfazasını parçalamıştı.

Öfkeli bir isyanla bir dakika beklemeyerek odasından fırladı; önüne Peyker –o zaman ancak sekiz yaşında olan büyük kızı– geçti, "Anne," dedi, "beybabam bayıldı, hasta yatıyor!"

Çocuğu kollarından tutarak fırlattı, kocasının odasına koştu; bütün hayatının saklanmış kirlerini bu adamın başına çarparak artık her şeyi kırmak, bağları parçalamak istiyordu ama odaya girince, sedire yığılmış yatan bu yıldırımla vurulmuş bedenin karşısında dondu. O, gözlerini çevirerek karısına baktı, bütün kirletilen hayatının serzenişleriyle dolu bir bakış... Birinci defa olarak kocasına cevap vermedi; şaşırmış, dudakları titreyerek, gözlerini ayıramayarak durdu; kocasının gözlerinden iki sessiz yaşın yuvarlandığını gördü.

Bir hafta sonra dul kalıyordu. Dul kaldıktan sonra birden kocası hakkında bir acıma hatta bir sevgi duydu; onun ölümüne bir parça da kendisini sorumlu sayıyordu. Fakat bu, bir ay sonra mesirelerde tekrar görünmekten onu alıkoymadı. Bu defa onun hayalinde on sene önceki emel gayesi tekrar can bularak parlamaya başlamıştı: Bir

kese bulmak; fakat öyle bir kese ki içinden avuç avuç, saymaksızın alabilmek mümkün olsun.

İşte seneler insaftan yoksun bir dizi cereyanla hep geçiyor ve Firdevs Hanım'ın hülya dolu gözlerine karşı altın gibi parlayan o kesenin parlaklığı hep talihin kıskanç elinde sönüyordu.

Peyker, Adnan Bey için, "Evet, gözlerini Bihter'den ayırmıyor," cümlesiyle onun kalbini burmuştu. Demek bunu da elinden Bihter alacaktı! Peyker'den sonra Bihter! Bu iki kız onun gözünde birer rakip, onu böyle elinden ümitlerini ala ala öldürecek birer düşmandı.

Peyker'in evliliği onun için müthiş bir darbe olmuştu: Mesele çıkar çıkmaz kızının evlilik düşüncesine karşı isyan etti, özellikle Peyker'in yapmak istediği gibi bir aşk evliliğine bağışlanmaz bir kabahat gözüyle bakıyordu. Onaylamamak için bir süre uğraştı, sonra Peyker'in kaçmak tehdidi karşısında bütün kuvvetleri düşerek mağlup bir teslimiyetle rıza gösterdi. İlk önce evde kendisine resmî bir edayla "valide hanımefendi" diyen bir damat görünce ilk kez ihtiyarlamış olmak acısını duymuştu, sonra yavaş yavaş zaman bu acının üzerine ince bir kül tabakası çekmişti; fakat şimdi büyükanne olmak tehlikesi o külleri savuruyordu.

Çevik bir hareketle Bihter rıhtıma atladıktan sonra elini Peyker'e uzattı. Gebeliğinden beri kendisinin böyle küçük dikkatlere layık görülmesinden Peyker haz alıyor ve henüz gebeliği özel bir yük olacak derecede ilerlememiş olmakla birlikte yürüyüşünde, gezinişinde yardıma muhtaç görünen bir güçten yoksun duruşu süs sayıyordu. İki kız kardeş rıhtımda annelerini bekleyerek durdular. O aksine kimsenin yardımına ihtiyaç göstermek istemezdi. Kendisinden beklenemeyecek bir hafiflikle sandalda ayağa kalktı, rıhtıma atladı.

O zaman bu üç kadın giyiniş tarzlarının az rastlanır zarafetiyle meydana çıktılar.

Giyinmek... Eğlenmekten sonra Melih Bey takımının başlıca özelliği, giyinmekte bütün zevk sahiplerince her zaman taklit edilen ama hiçbir zaman tamamıyla taklidine "anlaşılamaz bir nedenle" ulaşılamayan zarafetleriydi.

Eğlenmekte bu aile bireylerinin, hele bugün en fazla tanınan Firdevs Hanım'la kızlarının ne dereceye kadar ilerlediklerini herkes tamamıyla anlayamazdı. Onları İstanbul'un zevk hayatında üstünlük mertebesine çıkaran özel bir şöhret vardı ki nedenleri pek araştırılmaksızın herkesçe kabul olunmuştu. Bütün Göksu, Kâğıthane[1], Kalender, Bendler[2] müdavimleri onları tanırlar; Boğaziçi'nin mehtap âlemlerinde en çok onların sandalı takip olunur; en çok onların yalısının önünde durularak pencerelerin saklı şeyler açığa vurması beklenir; bir piyano sesine, perdelerin arkasından fark edilen bir-iki zarif gölgeye dikkat olunur; Büyükdere Çayırı'nda[3] onların arabası halkın bakışlarını arkasına takıp sürükler; nerede görülse onlar hemen fark edilir. "Melih Bey takımı" fısıltısı mesirenin havasında uçar, herkeste bir merak hareketi uyanır ve güya bu fısıltının titreşimlerinden bir sırlarla dolu anlam serpilir. Bu nedir? Hiç kimse açık ayrıntılarla bunu gösterecek belirtilere sahip değildir. Birtakım söylentiler vardır ki başkalarının aleyhine hizmet edecek şeylere halkın kolaylıkla inanması sonucunda araştırılmak zahmetine katlanılmaksızın geçerlilik kazanır; hatta

1. Lale Devri'nden itibaren kır eğlenceleri için en çok rağbet gören semtlerden biri. (Y.N.)

2. Belgrad Ormanı'nda, adını çevresindeki su bentlerinden alan mesire alanı. (Y.N.)

3. 16. yüzyılda saraya aitken, sonraki yüzyıllarda halkın da kullanımına açılmış olan mesire alanı. (Y.N.)

belki, araştırılırsa gerçekliği kanıtlanmış olamayacağı ve o halde bunlara inanmak lezzetinden yoksun kalmak gerekeceği için bu söylentilerin yayıldıkları biçimde kabul olunması kararlaştırılmıştır.

Onlar bu söylentilere ne kadar önem vermezlerse söylentiler o kadar kuvvet almış bulunurdu. Bütün gezişlerine, bakışlarına birer anlam yüklenirdi; fakat onlar da bu söylentilerden pek de memnun olmuyor değil gibiydiler; hatta Firdevs Hanım'ın bir omuz silkintisiyle, "Oh! Halka bakarsanız hiçbir şey yapmamak lazım gelir; bence insan halk için değil kendi için yaşamalıdır!" deyişi vardı ki bütün ailenin felsefesini özetlerdi.

Fakat ne denilirse denilsin, işte onlar yarım yüzyıldan beri bütün mesirelerin zarafet ruhuydular. Bu, aile bireylerine miras olarak geçmiş bir özellikti ki onları daima İstanbul'un en iyi giyinen kadınları mertebesinde tutmuştu. Yaşama biçimlerinin doğal gerekleriyle yavaş yavaş bütün aile bireylerinde yayılan ve kökleşen bir zarafet ihtiyacıyla giyinmek sanatının ruhundaki sırları keşfetmişler, o bir özel kurala bağlanamayarak yalnız zevkin güç beğenir ölçüsüyle tartılabilen giyinmek sanatında bir icat harikası bulmuşlardı. En mahrem giyecek şeylerden yüzlerinin peçesine, eldivenlerinin rengine, mendillerinin işlemesine varıncaya kadar öyle bir nefis ve ayrı zevk hükmederdi ki sadelikleriyle birlikte en özenilmiş, en ihtimam görmüş süsleri bayağılığa indirirdi. Onlar görülünce bu güzelliğin fark edilmemesi mümkün olmazdı, yalnız bu sonucu yaratan nedenler dikkatten kaçardı. İşte Pygmalyon'dan[1] alınmış siyah işlemelerle açık kül rengi eldivenler; işte Au Lion d'or'dan[2] çıkma

1. İstiklal Caddesi'nde Mısır Apartmanı'nın yanında ve Galata'da iki şubesi olan ünlü bir mağaza. (Y.N.)

2. İstiklal Caddesi'nde, Kallavi Sokak'ın köşesinde bulunan, ilk yıllarında ayakkabı daha sonra kumaş ticareti yapan mağaza. (Y.N.)

keçi derisinden potinler[1], işte siyah saten; de Lyon'dan[2] herkesinkine benzer çarşaflar... Fakat herkesinkine benzeyen bu ufak tefek şeylerde zarafetlerinin ruhundan uçan bir nefislik havası bu anlamsız şeyleri öyle bir seçkinlik kucağı içinde sarardı ki bunları bayağılıktan çıkarır ve başka bir dünyanın müstesna malları durumuna getirirdi. Onlarda taklit edilemeyen şey, giydikleri değil giyinişleriydi. Peçelerini bir iliştirişleri vardı ki onu herkesin peçesinden başka bir şey yapardı. Mesela onlardan biri bir gün eldivenlerinden birini iliklemeyi unutmuş olurdu. Eldivenin tersine devrilen kapağının arasından türlü türlü ince gümüş tellerle yahut altın zincirler arasında sırayla inci ve minimini yakut parçaları sıralanmış zarif bileziklerle dolu beyaz bir bilek öyle hoş bir ihmalle açık kalırdı ki bir saniye görülebilen bu bilek artık unutulamazdı. Çarşaflarının kıvrımları, omuzları, kalçalarını sıkarak dökülüşü onları görenlere, tanıyanlara hemen kim olduklarını açığa vururdu.

Gördüklerinden fikirler çıkarırlar; ötede beride tesadüf olunmuş örnekleri birbirine karıştırarak, birinden alınmış bir şeyi diğerine ekleyerek bir başka şey meydana getirirler ve bu, başkalığıyla hepsine üstün gelirdi. Onlar, iki kızla anne, saatlerce tartışmalar, mücadeleler yaparlar, sonunda yeni bir alet icat eden bir buluş sahibi zaferiyle bu oturumlara yeni bir keşfin sevinçleriyle son verirlerdi.

Bazen [durup] dururken onları bir görmek ihtiyacı alırdı. Akıllarına esen şeylere kırların ilhamından taze bir şevk bekleyen bir ressam ihtiyacıyla Beyoğlu'na inerek yeni gelmiş kumaşları, Tünel'den Taksim'e kadar giyilen

1. Koncu ayak bileğini örtecek kadar uzun olan, bağcıklı veya yan tarafı lastikli ayakkabı. (Y.N.)

2. İstiklal Caddesi'nde her türlü ticari eşya satışı yapılan mağaza. (Y.N.)

yeni elbiseleri görmeye çıkarlardı. O zaman alınacak ufak bir şey nedeniyle mağazalara girilir, saatlerle yığın yığın kumaşların karşısında tartışılırdı. Beğenilmeyen kumaşları ellerinin tersiyle iterek yahut gözlerinin bir ucuyla reddederek asla aldatmayan ani bir zevkle mahkûm ederler, sonra dikkat ve muayeneye layık olmak üzere ayrılan parçaları ellerinin bir-iki üstat darbesiyle peykenin[1] üstünde kabartırlar, bunların etkisini uzun uzun keşfe çalışırlardı. Onların itiraz kabul etmeyen bir isabetle kesin hükümleri vardı ki dükkânlarda her zaman bir öğrenci saygısıyla dinlenirdi. Bir ufak düşünceleri giyinme zevki için bir hüküm önemiyle karşılanır ve genellikle asıl dükkân sahipleri satmak hevesinden çok onların düşüncelerini almak lezzeti için saatlerle üşenmeyerek önlerine kumaş yığarlardı. Onlar bir müşteri sıfatıyla değil, alınacak şeyi binlerce şeylerin arasından seçip ayıran birer sanat üstadı önemiyle karşılanır; aldıkları, beğendikleri şeylere özel bir ayrıcalık verilirdi. Müşterilere karşı, "Bunu beğenmediniz mi? Geçen gün Melih Bey'inkiler bunu pek beğenmişlerdi!" demek kumaşın değerini derhal artıracak sağlam bir tavsiyeydi.

Sanatlarının sihri, en çok bu zarafeti inanılamayacak bir ucuzlukla meydana getirmelerindeydi. Zaten ailenin mali gücü, bunu, değiştirilemeyecek bir ana kural durumuna getirmişti. En çok gösterişe gerek gördükleri, mesirelere özgü kıyafetleriydi. Zarafet zevkinin bu basit ve dar yüzeyi onlar için gayet geniş bir dolaşma alanı olurdu: Hatta bugün Kalender'de yeni bir kıyafetin sergilenme töreni yapılmış, ilk kez olarak ancak bir sandalda giyilebilecek bir şey icat edilmişti. Bu, omuzlarından düşerek

1. Duvara bitişik alçak, tahta sedir, kerevet. (Y.N.)

dirseklerinden birkaç parmak aşağısına kadar ancak inebilen beyaz ile eflatun tülden karıştırılmış ve yine beyaz ve eflatun kurdelelerle yer yer tutturulmuş bir harmaniden[1] ibaretti. Başlarında gayet dar fakat uzun ince bir Japon ipeğinden yapılmış, uçlarına eski işlemeleri taklit yoluyla beyaz ipekten hafif bir su[2] işlenmiş bir örtü vardı ki boyunlarından dolanarak uçlarının uzun beyaz ipekten püsküllerı harmanilerin aşırılığa yorulabilecek tantanasını kınayıcı bakışlardan gizlemek isteyerek kısmen saklıyordu. Daha sonra eflatun canfesten[3] bir eteklik ki harmaninin tamamlaycı bir eki sayılabilirdi; fakat bu, evde giyilecek bir eteklikten başka bir şey değildi. Anne, kızlarına benzemiyordu. O, bir süreden beri kızlarının giyiniş tarzını beğenmeyerek onlardan ayrılmaya başlamıştı, aralarında elbiselerden görünen bir ayrılık doğuyordu. Yaşların uyuşmazlığından kaynaklanan bu ayrılığa o, kızlarının zevkini aşırılıkla suçlayarak bir neden göstermek isterdi; fakat gayet gizli ve içten bir duygu onu haberdar etmişti ki hâlâ kızları gibi giyinmekte devam ederse gülünç olacaktır. Onun için bugün o da başka bir şey icat ederek harmanileri taklit edememenin öcünü almıştı: Beline kadar ince ince kıvrımlarla sıkı sıkıya inip belinden sonra bol dalgalarla aşağıya dökülen yensiz, gayet açık kahve bir yeldirme[4] yapmış ve bunu her yeldirmeden ayıracak bir icat eseri olarak arkasına ucu zarif bir ipek püsküle sallanan bir başlık koymuştu.

1. Bütün vücudu saran, kolsuz ve bazen kukuletalı bir çeşit üst giysisi, pelerin. (Y.N.)

2. Kumaş, halı, minyatür, yazı, levha vb. şeylerin kenarlarındaki, üzerine süsleme maksadıyla desen, işleme yapılmış şerit kısım, kenar süsü, bordür. (Y.N.)

3. Üzerinde desen bulunmayan, ince dokunmuş, parlak, tok, ipekli kumaş. (Y.N.)

4. Kadınların çarşaf yerine kullandıkları, başörtüsüyle birlikte giyilen hafif üstlük. (Y.N.)

Bu başlık, Peyker'le Bihter için bir şaka silsilesi meydana getirmişti. Anneleri kendileriyle birörnek giyinirken inceden inceye bu bitmek tükenmek bilmeyen gençlikle eğlenirlerdi; anneleri giyinmekte onlardan ayrıldıktan sonra şakalar başka bir zemin üzerine geçmiş oldu. Onda bu başlık fikri doğunca önce ciddi sormuşlardı:

"O ne için anne? Örtü almayacaksınız da başlık mı koyacaksınız?"

O, düşüncesini savunmak için cevap vermişti:

"Hayır, yalnız arkada duracak, düşün, Peyker! Gayet bol bir başlık, kenarları katlanarak gene o renkten dantelalarla örtülmüş. Haniya, çocuklara mahsus başlıklara benzer gürültülü, kalabalık bir şey."

Onlar bu açıklamayla yetinmeyerek ciddi başladıkları sorulara doğrudan doğruya alay karıştırarak devam etmişlerdi:

"Evet fakat mademki giyilemeyecek, o halde bir yeldirmede bir başlığa ne lüzum var?"

"Niçin lüzum olmasın? Gece havada rutubet olursa pekâlâ giyilebilir."

"O halde gece giyilebilecek bir başlığı gündüze mahsus bir yeldirmeye koymak niçin gereksin! Gece zaten başlık görünmez ki..."

Bu konuşma böyle uzanıp gitmiş, nihayet anneleriyle her konunun sonu gibi bunun sonu da altı saat süren bir dargınlığa ve kadının ağlamasına sebep olmuştu. Yavaş yavaş süslenmek hakkının kendisinden kaçtığını gene kendisine en çok dost olmaları gereken kızlarından işiten bu anne, böyle ara sıra yinelenen mücadelelerden âciz bir çocuk zayıflığıyla ağlayarak çıkardı. Bir zamanlar onu en hırçın kadınlardan biri yapan sinirlerine şimdi bir yumuşaklık, bir gevşeklik geliyor, onu en umulmaz vesilelerle ağlatıyordu. Yanı başında gittikçe gençleşen, güzelleşen bu kızlar onun için cisimleşmiş bir itiraz, somut bir alay

durumuna giriyor, zaten hiçbir zaman aralarında anneliği çocuklarına bağlayan duygularla ferahlık bulamayan bu üç kadının ilişkisi bir rekabet ilişkisinin dışına çıkmıyordu.

Bugün o artık tazeliğini kaybettikten sonra ağır bir semizlikle dolgunlaşmaya başlayan bedenini yeni yeldirmesinin içinde genç tutmaya çalışarak önden ilerledikçe iki kız kardeş arkasından gözlerinin ucuyla başlığı göstererek gülümsüyorlardı. Peyker, kendisinin de eklediği bir fazla güçsüzlükle sanki yükünü taşımaktan yorgun bir vaziyetle ince sarılmış düz beyaz şemsiyesine bir baston gibi dayanarak ilerlerken Bihter, beli son derece sıkılmış bedenini dara dar[1] sararak ta arkasında iki tarafa dalga vuran etekliğiyle; belinin inceliğine oranla geniş duran omuzlarından bir ipek titreyişiyle titreyerek akan harmanisi, beline kadar büsbütün düşemeyerek beyaz pike gömleğini etekliğine bağlayan siyah meşin kemerinden iki parmak yukarıda kalmış; sağ elinden çıkardığı eldiveniyle birlikte kavranılarak tutulan şemsiyesiyle; alçak ökçeli sarı potinlerinin üstünde, yere basmıyormuşçasına bir sekişle yürüyordu. Bu iki kız kardeş, aynı hızla yürüdükleri halde birinin dinleniyor, diğerinin koşuyor denecek bir hali vardı.

Rıhtımın köşesini döndüler. Yukarıdan inen bir vapur, düdüğünü çalarak ileride iskeleye yanaşıyor, uzaktan Paşabahçesi'nin[2] çıplak toprakları üstünde akşamın gölgeleri solgun bir çimenlik koyuluğuyla titriyor, önlerinde koy şu son geçecek vapuru bekleyerek uyumaya hazırlanıyordu. Her vakit onlar sandaldan biraz beride inerek böyle eve girmeden önce yürürlerdi.

Birden Bihter şemsiyesini ileriye, minimini açık sarı boyalı yalıya uzatarak Peyker'e dedi ki:

1. Güçlükle, ancak, ucu ucuna, son dakikada. (Y.N.)

2. Boğaziçi'nin Anadolu yakasında, Beykoz'dan önceki köy. Adını Sultan I. İbrahim dönemi sadrazamlarından Hezarpare Ahmet Paşa'nın bahçelerinden almıştır. (Y.N.)

"Baksanıza, enişte değil mi?"

Peyker durarak baktı.

"Evet, bugün galiba çıkmamış olmalı."

Uzaktan, iki kadınla şehnişinde[1] duran genç adam arasında bir tebessüm alışverişi oldu.

Onlar yaklaşırken Nihad Bey, şehnişinin parmaklığına dayanmış, şimdi bütün yüzünü kaplayan geniş bir tebessümle onları bir an önce eve çekiyor gibiydi.

Bihter, Peyker'e, "Eniştemde bir şey var, bakınız nasıl gülüyor!" diyordu.

Meraklarından, içeriye girmeden önce şehnişinin altında durdular. Hep soran bir sessizlikle ona bakıyorlardı, o bir kelime söylemek istemeyerek ve daima gülerek duruyordu.

Peyker sabırsızlandı, "A, sıkıldım," dedi, "niçin öyle gülüyorsunuz sanki? Ne var? Rica ederim..."

O, durumunu değiştirmeyerek omuzlarını silkiyordu. "Hiç!" dedi, sonra ekledi: "İçeriye giriniz de anlatayım. Büyük bir haber..."

O zaman iki hemşire içeri atıldılar, Firdevs Hanım biraz daha ağır davranarak girdi. Şimdi Nihad Bey başı açık, arkasında bol beyaz ketenden bir ceketle, ayaklarında altı yumuşak beyaz keten iskarpinlerle merdivenleri inerek onları karşılıyordu. Bihter örtüsünü attı, harmanisinin kopçasını çözmeye çalışıyordu. Peyker eldivenlerini çekiyordu, Firdevs Hanım saklanmış bir "of"la bir sandalyeye oturdu ve Nihad Bey şehnişinde başlayan cümlesini tekrar ederek, "Büyük haber!" dedi, sonra üç kadın bu büyük haberi soran gözleriyle yüzüne bakarken onu ortalarına, gökten düşmüş gibi attı:

"Bihter gelin oluyor!"

1. Binaların dışarı bakan çıkıntısı. Balkon. (Y.N.)

Hep hayretten dondular. En evvel Bihter; ancak beş saniye süren bu şaşkınlık duraklamasını bozarak ve harmanisinin kopçasını çözmekte devam ederek bir kahkaha içinde eniştesine, "Alay ediyorsunuz!" dedi.

Annesi ile Peyker haberin gerisini bekliyorlardı. Nihad Bey vereceği haberin öneminden, onların üzerinde doğacak etkisinden emin olan bir konuşmacı tavrıyla sözünün ciddiyetine tavırlarının tanıklığını ekleyerek elini uzattı:

"Şimdi," dedi, "şimdi, henüz on dakika önce burada resmen Bihter'in destiizdivacı talep olundu[1]. Ben de işte hepinize, özellikle Bihter'e resmen duyuruyorum."

Bu haber o kadar kesinlik ve ciddiyetle veriliyordu ki ötede Bihter bu konuşmaya yabancı bir kayıtsızlıkla eldivenlerini, örtüsünü harmanisinin üstüne atarken Firdevs Hanım'la Peyker, ikisi birden sordular:

"Kim?"

"Adnan Bey!"

Bihter başını çevirdi, bu isim bir şimşek darbesiyle onu birden sarsmıştı. Firdevs Hanım, ağzı yarı açık bir hayret heykeli şeklinde duruyor, bunun bir şaka olup olmadığını anlamak istiyordu. Dudaklarına kadar bir soru geldi, "Bihter'i mi istiyor? Emin misiniz?" diyecekti, eğer Peyker'in gülümseyen bir bakışı yüzüne bakışı onu alıkoymasaydı.

Birden zihninde Adnan Bey'in aleyhine bağıran takım takım sorular ayaklandı:

"Utanmıyor mu? Ellisini geçkin herif! Henüz bir çocukla evliliğe talip olsun! Hiç olmazsa yaşlarda aşırıya kaçmayan bir oran gözetmek gerekli değil miydi?"

Bütün bu soruları özetleyen bir küçümseme edasıyla

1. Evlenmek istemek. (Y.N.)

Firdevs Hanım orada bulunanlardan hiçbirinin yüzüne bakmaya cesaret etmeyerek, "Adnan Bey, şu demin gördüğümüz!" dedi. Sonra birden ayağa kalkarak bu şaka o kadarcıkla bırakılacak bir şeymiş hükmünü veren kesin bir sesle, "Ben de ciddi bir şey haber vereceksiniz sanıyordum," dedi ve ilerleyerek artık basamakları gıcırdatmaya başlayan bedeniyle merdivenlerden çıkmaya başladı.

Peyker gülerek diyordu ki:

"Annemin hiç hoşuna gitmedi. Benden sonra Bihter! Yeni bir çatışma temeli daha!"

Bihter gülümsedi, yüzünde şimdi pembe bir tabaka dalgalanıyordu; bakışında bir soru tebessümüyle enişte-sine baktı. Bu bakış, "Gerçekten, verdiğiniz haber doğru mu? Eğer öyleyse anneme bakmayınız; bilirsiniz ya, bu bana ait bir mesele..." demek istiyordu. Peyker, kardeşlere özgü anlaşma kolaylığıyla bu bakışın anlamını yorumlayarak açık bir soru sordu:

"Doğru mu söylüyorsunuz bey? Bakınız Bihter merakından çatlayacak. Siz annemi ne dikkate alıyorsunuz!"

Bihter atıldı:

"A, niçin merakımdan çatlayayım! Siz de tuhaf söylüyorsunuz."

Nihad Bey olayı iki kız kardeşe anlattı:

İki saat evvel, tam kendisi dışarıya çıkmak için giyinmeye hazırlanırken Adnan Bey'in maun sandalı yalının önüne yanaşmış, "Sizi bugün gezmekten alıkoyacağım!" başlangıcıyla Adnan Bey içeriye girerek işte şurada, küçük odada ufak bir girişten, biraz dağınık bahislerden sonra, "Size bugün belki garip görünecek bir mesele için başvuruyorum," sözleriyle başlamıştı. Ondan sonra biricik başvuru yeri olarak kendisini bulabildiğinden, valide hanımefendinin yanında aracılığını rica ederek Bihter Hanımefendi'nin destiizdivacı talep olunmuştu.

Nihad Bey devam ederken Bihter'in tebessümünün

yerini bir endişe anlamı alıyor ve Peyker kızarıyordu. Hikâye bitince Peyker birden itiraz etti:

"Lakin çocuklar! Bihter bu yaşta üvey analık mı edecek?"

Bihter, bu sahiplenmenin altında gizlenen haset duygusunu bekliyormuşçasına gözlerini indirerek sustu.

Nihad Bey cevap verdi:

"Oh, çocuklar! Adnan Bey onların da lakırdısını etti. Küçük oğlan bu seneden itibaren mektepte kalacak. Kız şimdi on ikisini geçiyor, birkaç sene sonra o da elbette evlenmiş olacak. O halde?"

Nihad Bey baldızının bütün ruhunu delerek orasını görmek için güya bir pencere açmak isteyen bir bakışla Bihter'e baktı ve tamamladı:

"O halde o koca tantanalı yalı yalnız Bihter'e kalacak."

Bihter'in yüzünde pembe tabaka daha çok kuvvet kazandı. Peyker'in itiraz silahı düşerek duruyordu. Onun da kalbinde şimdi ufak bir duygu, niteliği pek belli olmayarak bu evlilik düşüncesini soğuk bulduruyordu. Bihter bir kelime söylemeyerek, enistesinin son sözüne cevap vermemeyi tercih ederek eldivenlerini, örtüsünü, harmanisini toplayarak çıktı.

Bir duygu ona derhal konunun kız kardeşinin yanında devam etmesinden çekinmek gereğini ihtar etmiş, bu konuda Peyker'in annesiyle birleşeceğini haber vermişti. Ta odasına, tam bir serbestlikle düşünebilmek, itirazlara hedef olmadan önce ya yenmek ya yenilmek için bir karar vermek azmiyle minimini odasına çıktı; kapısını kapadıktan sonra elindekileri yatağının üstüne attı, pencereye koşarak elinin tersiyle panjuru itti. Yakub –uşakları– bahçeyi sulamıştı, son kovanın kalanını Bihter'in penceresine kadar tırmanan hanımelinin topraklarına boşaltıyordu. Henüz sulanmış bahçeden toprak kokusuyla karışık çiçek kokuları odanın beyaz leylak sularıyla dolu havasını se-

rinlendirdi, şimdi odaya bahçenin yeşilliklerine bürünerek koyulaşan esmer bir ışık girmiş, sanki buraya sönmeye hazır bir zayıflıkla yanan yeşil bir fanusun[1] renklerini serpmişti. Bihter penceresinin yanında, sedirin koluna oturarak birden muhakemesinin önünde dikilen sorunun çözümünü bu kelimenin alıenginden bekliyormuşçasına kendi kendisine, "Adnan! Adnan Bey!" dedi.

Bu haberin Bihter üzerinde sihirli bir etkisi olmuştu. Enişteşinin son sözü duygularını uyuşturan bir ezgiyle kulaklarında titriyordu. O büyük yalının biricik hâkimi olmak!

Ümitlerini geçen bir hülya gibi onu düşünmekte çok ısrar ederse silineceğinden korkarak düşünmemek istiyordu; fakat odanın içinden ısıtan ve uyuşturan bir ses, bütün hülyalarının sesi, gizli bir şakımayla gelip kulaklarına fısıldıyor ve o hülyaların hepsini birden canlandıracak bir kelime şeklinde ona, "Adnan! Adnan Bey!" diyordu.

Bu isim gözlerinin önüne şık, zarif, en seçkin bir âleme mensup, birçok yükselme ihtimallerine aday, uzaktan kır mı kumral mı ayırt edilemeyen sakalları çenesinden hafif bir hatla ayrılarak iki tarafına taranmış, daima güzel giyinen, daima güzel yaşayan, ince eldivenlere hapsedilmiş parmakları altın telli gözlüğünü hızlı bir hareketle beyaz, zarif, keten bir mendilin ucuyla sildikten sonra her rastlayışta kendisine bir şey istermiş gibi bakan, güzel, o kadar ustalıkla saklanan elli yaşına rağmen hâlâ güzel bir koca koyuyordu.

O yaş ile iki çocuğun varlığı, bu isimle şu yirmi iki yaşında kızın tantana ve servet emelleri arasında bir uzaklık oluşturacak derecede mesafe bırakmıyordu. Zaten Adnan Bey o adamlardan biriydi ki onlar için yaş en

1. Bir ışık kaynağının etrafına geçirilen cam mahfaza. (Y.N.)

sıradan bir önem derecesinde kalır. Çocuklar? Aksine Bihter'in hoşuna gidiyordu. Hatta şu dakikada düşünürken bir tuhaflık bile buldu: "Bana anne diyecekler öyle mi? Minimini bir anne! Yirmi iki yaşındayken bir genç kızın annesi olmak! Şu halde onu on yaşında doğurmuş olacağım. Hele oğlan! Oh! Gerçekten, ablamın hakkı var: Yumuk yumuk gözleriyle bir bakıyor ki..."

Onlara giydirilecek elbiseleri bile düşünüyordu, sonra acelesine kendisi de güldü.

Bu evlilikte onu ne çocuklar ne de Adnan Bey'in elli senesi korkutuyordu, bunlar öyle küçük şeyler kabilindendi ki asıl meselenin şaşkınlığıyla hemen örtülüveriyordu. Eğer Adnan Bey herkese benzer bir adam olsaydı, eğer çocuklar her zaman babalarının yanında görülen güzel giyinmiş o güzel bebekler olmasaydı, bu konu çıkar çıkmaz omuzlarını silkecek, eniştesinin yüzüne bir kahkaha savurarak kaçacaktı. Lakin Adnan Bey'le evlilik demek, Boğaziçi'nin en büyük yalılarından biri; o önünden geçilirken pencerelerinden avizeleri, ağır perdeleri, oyma XV. Louis ceviz sandalyeleri[1], iri kalpaklı lambaları, yaldızlı iskemleleriyle masaları, kayıkhanesinde üzerlerine temiz örtüleri çekilmiş beyaz kikle[2] maun sandalı fark olunan yalı demekti. Sonra Bihter'in gözlerinin önünde bu yalı bütün hayalinin tantanasıyla yükselirken üzerine kumaşlar, dantelalar, renkler, mücevherler, inciler serpiliyor; bütün o çılgıncasına sevilip de alınamayarak özlemi çekilen şeylerden oluşan bir yağmur yağıyor, gözlerini dolduruyordu.

1. Rokoko olarak da isimlendirilen XV. Louis stili, 1715-1774 yılları arasını kapsar. Mobilyalarda oyma ve kakma süslemelere geniş yer verilmiştir. Mobilyaların üretiminde ceviz, maun, ıhlamur ve kayın ağaçları sık kullanılmıştır. Kırım Savaşı'nın ardından İstanbul'un zengin konaklarında da yaygınlaşmıştır. (Y.N.)

2. Uzun ve dar sandal. (Y.N.)

Bihter pek iyi biliyordu ki annesinin unutulamayacak derecede süren eğlence hayatı, kendisine parlak ve asıl kibar hayatını açacak bir evliliğe engel olan güçlü bir sebepti. Firdevs Hanım'ın kızlarına, Melih Bey takımının artık sönmeye yaklaşmış hatıra parıltısının bu son çiçeklerine, nihayet enistesine, şu Nihad Bey'e benzer bir talip çıkabilirdi.

Enistesine düşüncesini yöneltirken dudaklarında bir küçümseme gülüşü resimleşiyordu. Kendi kendine, "Ahmak!" diyordu, "Selanik Rıhtımı'nın[1] birahanelerinde öğrenilmiş Fransızcasıyla kendisine meslek yapmak için İstanbul'a gelip de..." Bihter, enistesinin Peyker'e, sade geçici bir tutkunluğun hükmüne boyun eğerek değil, biraz da belki asıl ailenin ilişkilerinden yararlanmak, İstanbul'un kibar hayatına karışmak hevesiyle koca olduğunu bilirdi.

Kelimenin olanca kuvvetini veren bir söyleyişle ve bu defa açık sesle, "Ahmak!" diyordu.

Evet, sonunda işte böyle bir koca! Birkaç yüz kuruş maaş, hısmından, akrabasından, bilinemez nereden ufak tefek yardımlar, daha sonra bir çocuk, daha sonra? Bihter ellerini birbirine sürterek, "Daha sonra hiç!" diyordu.

Birden aklına bir şey geldi, Peyker'in karşı çıkmasına rağmen enistesinin bu evliliğe taraftar olacağına hüküm verdi. Bu evlilik ona yararlı olabilir, Adnan Bey'in nüfuzundan, saygınlığından bir fayda bekleyebilirdi. Enistesinin her türlü duyguları susturacak derecede çıkar gözettiğine inanıyordu.

Onun bu konuda kendisine bir müttefik olabileceğine karar verdikten sonra kardeşini düşündü. "Zavallı Peyker! Adnan Bey ismini işittikten sonra ne tuhaf oldu.

1. Ege Denizi'nin en önemli rıhtımlarından biri. Selanik, farklı milletlerden birçok ticaret gemisinin uğrak yeriydi. (Y.N.)

İşte bu işe engel olmak isteyeceklerden biri daha... Bu defa anneme âlâ bir yardımcı var fakat..."

Cümlesinin aşağısını Bihter zihninde tamamlamaya lüzum görmedi, ayağa kalkarak tekrar pencereden minimini bahçeye baktı. Şimdi böyle yukarıdan şu özenilerek muntazam tutulmaya çalışılan bahçeciğe bakarken gözlerinde hülyasının yüksekliklerinden alçaklara düşen bir hor görme bakışı vardı.

Bu köşecikte, şu fakir evceğizde, her zaman bir gidişle gelen gidene benzeyen saatleri sürükleyerek geçen günleri, yirmi iki senelik hayatını bir an içinde gördü. Bütün eğlenceler, seyranlar, hatta o zamana kadar sevile sevile yapılıp giyilmiş elbiseler, yirmi iki senelik hayatının en güzel hatıraları bile birden gözünde bayağı ve aşağılık hiçler derecesine indi.

Sonra kendisini düşündü: Gözlerinin önünde kendi yüzünü, kendi boyunu bosunu, saçlarını, yolda geçerken görenlerin bakışlarından sevgiler, saygılar toplayan o zarif, seçkin toplamı gördü; bu hayale gözlerini süzerek gülümsedi. Bu güzelliğe eşlik eden ufak tefekleri birer birer kendi kendisine saydı.

Firdevs Hanım'ın hiçbir zaman bir anne bağlılıklarını duymayan bu kadının ihmallerine, kayıtsızlıklarına rağmen –bu aileye özgü yaratılıştan bir bilgiçlikle– Bihter de hemen her şeyden bir parça bilirdi. Dergileri karıştıracak, romanlar okuyacak derecede Türkçe, Beyoğlu dükkânlarında sarf olunacak kadar Fransızca hatta her vakit Tarabya'dan[1] tedarik olunan hizmetçi kızlardan öğrenilmiş Rumca bilir; piyanoda valsler, kadriller, romanslar çalar; icap ederse gayet vakarla, duyguyla okuduğu şarkılara hemen kendi kendine öğrenilmiş uduyla pek güzel eşlik ederdi.

1. Romanın yazıldığı dönemde daha çok Rumların yaşadığı Boğaz köyü. (Y.N.)

Bunlar öyle bir meziyet toplamı oluşturuyordu ki onun emellerini herhalde bir Nihad Bey, derecesinin üstüne kadar götürmek için yeterliydi; fakat annesinin hayat tarzı, bütün ailenin şöhreti o emelleri kapayan birer set şeklinde yükseliyordu. Böyle kendisini emellerinin gerçekleşmesi imkânını ümit edebilmekten alıkoydukları için ailesine kalbinde derin bir düşmanlık vardı. Oh! Şimdi onlardan ne güzel bir öç vesilesi bulmuş olacaktı!

Artık tamamıyla karar vermişti. Bu kararından döndürebilecek hiçbir kuvvete yenilmeyecekti.

Odasında gezindi, geçerken aynada kendisine tebessüm etti; orada artık kocasız kalmak tehlikesiyle karşı karşıya zavallı Bihter'i değil, Adnan Bey'in eşini güya selamlamış, tebrik etmişti. Tekrar penceresine geldi, bir sarmaşık, panjurun arasından girerek ona gülüyor gibiydi, bundan ince bir filiz kopardı, düşüncelerinin humması arasında ucunu inci gibi küçük ve beyaz dişlerine götürdü; onu ısırarak artık odaya çöken karanlığın içinde dalgın dalgın gözleri süzüldü; bahçenin çiçeklerine, çemenlerine baktı; bahçe şimdi değişmiş, hülyalarının türlü renklerle bir sergisi olmuştu.

Artık bahçeyi değil, gözlerinin önünde küme küme yığılmış kumaşları, bunların üzerine dökülen mücevherleri görüyordu. Burada bir gökkuşağı parçalanmış, ondan yeşil, mavi, sarı ve al ipek tufanları serpilmişti ve bu renk fıskıyesinin üstüne zümrütlerden, yakutlardan, elmaslardan, firuzelerden oluşmuş güneş parçaları dökülüyor gibiydi.

İşte, işte bütün o çılgıncasına sevilip de alınamamış şeyler, işte onlar, elinin altında en küçük bir emeline boyun eğmiş ve hazır bekliyor, renkli gözleriyle onu çağırıyordu.

Ah! O zarafeti sadelikte araştırmaya mecbur edip de bu alınamayan şeylerin acısını, gizli hüsranını sakla-

mak için sahte bir tiksinme öğreten fakir hayat... Artık o hayattan, bunları görmemek için gözlerini kapamaktan usanmıştı.

Onlar çarşıya çıktıkça değerli bir mücevheri, ağır bir kumaşı kabalıkla töhmetlendirerek ellerinin sert bir hareketiyle iterlerdi. Evet, iterlerdi fakat Bihter'in kalbinde bir şey kopardı. İşte şimdi hayal mahşerinin güzellikler tufanı gözlerini doldururken bütün çarşılarda camekânların önünde annesiyle, kardeşiyle uzun uzun durmalarını hatırlıyordu. Hemen her geçişlerinde şurada burada dururlar; şaşkın bir sessizlikle, birbirlerine göstermeyerek, bir görüş alışverişinde bulunmayarak bunlarla kendilerine bir göz ziyafeti çekerlerdi.

Bihter şu gerdanlığı boynuna takar, öteden bir pırlanta bileziği koluna geçirir, bir minimini serçenin gagasında nohut kadar incisiyle saçlarının arasında yerini belirler, beş dakikalık bir kendinden geçme içinde böyle hayalinde süslenir, sonra buradan ayrılırken kolunda şangırdayan gümüş halkaları, ince altın zinciri koparıp atmak isterdi.

Bugün bunların hepsinin gerçekleşebileceğini düşünürken hayatının miskinliği daha açıklıkla beliriyor, sanki bu hülya ona hayatının yoksunluklarını daha doğruluk ve bağlılıkla gösteriyordu. Bugünün gerçeğini hülyasının tantanasına alışan gözleriyle seyrediyordu.

Üstündeki elbiselerden, etrafındaki eşyadan fakir bir şikâyet yayılarak onu rahatsız edici bir hava içinde kucaklıyordu. O eskilikleri saklanmak için üzerlerine işlenmiş şeyler atılan sandalyeleri, çatlamış eski ceviz dolap ile yaldızları silinmiş demir yataklığı[1], pencerelerden boynu bükük ve hastalıklı bir köhne edayla sarkan per-

1. Tahta veya maden kerevet, karyola. (Y.N.)

deleri, artık hoş göstermek için ustalığın yeterli olamadığı bu şeyleri uzak bir miskinlik âleminin bir daha görülmemek üzere terk olunan yadigârları olarak görüyordu. Sonra birden, bu âlemin yanında terütaze, yaldızlı, parıltılı bir konağın dehlizleri[1], odaları açılarak ışıklar içinde kaynıyordu.

Bunların içine kendisince beğenilip de alınamamış şeyleri atacaktı. Hep birer birer hatırladığı heykellerden, küplerden, resimlerden, saksılardan, o bin türlü şeylerden yığacak; duvarları, hücreleri, doymak bilmeyen bir heves bolluğuyla örtecekti. Demek, Adnan Bey'le evlilik bütün bu şeyleri yapabilmekti. İşte yemin ediyordu ki onu ne annesi ne kardeşi, dünyada hiçbir kimse bu hülyalarına kavuşmaktan men edemeyecek.

* * *

Kapısına vuruldu. Katina'nın sesi haber verdi:

"Sofra hazır!"

Bihter odasından çıkınca Katina'nın genç, şakrak yüzünde bir tebessümün sevinçle dolu ifadesini fark etti, "Ne gülüyorsun?" dedi.

Katina: "Oh, ben anlamadım mı? Bilseniz küçükhanımcığım, nasıl seviniyorum!"

Sonra ufak ufak parlak siyah gözlerini Bihter'e süzerek:

"Beni birlikte götürürsünüz değil mi?"

Bihter cevap vermedi, bu genç kızın ağzında şu olayın bir sevinç vesilesi olarak tekrar edilmesinden kalbine bir fazla kuvvet geldi. Bu evliliğin, dışarıda yaratacağı etkilerine şu saf sözler sağlam bir kanıt gibiydi.

1. Hol, koridor. Ev ile kapı arası. (Y.N.)

Sofrada Adnan Bey'den söz edilmemek için Firdevs Hanım her şeyden söz ediyor ve bu konulara gözlerini tabağının içinden ayırmayarak somurtan Bihter'i karıştırmak, güya onunla açık bir kavganın önünü alacak bir barışıklık kurmak istiyordu. Kalender'de görülen kıyafetlerden, Yeniköy'e doğru geçen bir arabanın demir kırı hayvanlarından, müzika çalınırken bastonunu sallayarak ıslıkla dem tutan[1] ceketinin yan cebinden mendili taşmış bir beyden bahsetti. Bihter, annesinin bu gevezelikten maksadını anlıyordu. İlk kez olarak annesiyle önemli, ciddi bir savaş yapmak gerekeceğini hissetti.

Birden gözlerini çeken bir kuvvetle başını kaldırdı, eniştesiyle bakıştılar. Bu adamla aralarında büsbütün silinemeyen bir yabancılık kalmış, onları iki kardeş durumuna getirecek olan içten bir ilişkiyi yasaklayan istenç dışı bir ürkme Bihter'i kız kardeşinin kocasından uzak tutmuştu. Bu uzaklıkta bedensel bir nefrete benzer bir şey de vardı. Ara sıra onun kendisiyle göz göze gelişlerinden, mesirelerde yabancıların ısrarlı bakışlarına karşı titremeyen bakışı, ufak bir sıkıntı titreyişiyle ayrılmaya gerek görürdü. Bu gece gözleri karşılaşınca Bihter bakışını çevirmedi; eniştesine ısrarlı ve onunla bir ittifak antlaşması yapan derin bir anlamla baktı. Onun gözlerinde kendisine boyun eğen bir bakış, bir teslimiyet gördü; böyle yalnız gözlerinin sade bir bakışıyla aralarında bir ittifakın imzası karşılıklı atılmış oldu.

Nihad Bey, bir aralık ufak bir sohbet duraklamasından yararlanarak Firdevs Hanım'a sordu:

"Adnan Bey konusuna önem vermediniz?"

Firdevs Hanım önce işitmemiş gibi, "Katina," dedi, "sürahiyi alıversene..." Sonra damadına: "Önem verilecek

1. Herhangi bir nağmeye eşlik etmek, ahengine katılmak. (Y.N.)

bir şey değil ki... Evvela yaşlarda bir oran yok, ondan sonra çocuklar..."

Firdevs Hanım söylerken Peyker, kocasını devamdan alıkoyan bir öfke bakışıyla bakıyordu. Yemek ağır bir sükûtla bitti.

Firdevs Hanım'ın âdetiydi; sıcak gecelerde yemekten sonra şehnişine çıkar ve burada uzun sandalyesine[1] yatarak denizin bitmez tükenmez mırıltılarını dinlerdi.

Nihad Bey iki günden beri kuşakları çözülmemiş gazetelerini açıyor; Peyker konuyu arzu edilmeyen yerlere götürmekten kaçınanarak susmayı tercih ediyor, sarı kalpaklı lambanın altında bir koltuğa gömülmüş, gözleri yarı kapalı, düşünüyordu. Bihter biraz dolaştı, bir şey bahane ederek bir aralık odasına gitmek için kayboldu, sonra yine geldi, bu gece onda bir duramamazlık vardı.

Aklına gelen şeyi sonraya bırakma ve daha uygun bir zamana erteleme imkânını bırakmayan bir tezcanlılıkla yapılması gereken şeyleri hemen yapmak onun için bir ihtiyaçtı. Şehnişinin açık kapısından taze, iç açıcı bir hava tül perdeleri şişirerek içeriye giriyordu. Perdeler açıldıkça uzaktan annesinin beyaz bir gölge belirsizliğiyle sandalyeye uzanmış biçimini görüyor, hemen oraya gitmemek için şehnişinden gözlerini çeviriyordu... Ortada, masanın üstünde eski risaleleri[2] karıştırmak, resimleri seyretmek istedi; fakat bunları bir karartı içinde görüyor, zihninde birbiri ardınca gelen darbelerle vuran bir ses ona, "Niçin şimdi değil de sonra? Eğer bu gece meseleye bir karar verilemeyecek olursa sabaha kadar uyuyamayacaksın..." diyordu. Annesiyle görüşmekten gittikçe artan bir korku artık kalbine ufak çarpıntılar vermeye başlamıştı. Pek iyi

1. Fransızca *chaiese longue* ya da İngilizce *long chair*. Günümüzde "Josephine koltuk" deniliyor. (Y.N.)

2. Broşür. Küçük kitap. (Y.N.)

biliyordu ki bu gece şimdiye kadar aralarında söylenmekten çekinilmiş ağır şeyler söylenecekti. Birden kendi kendisini bu derece korkak olduğu için kınadı ve Peyker gözlerini kapamış uyuklarken enistesinin yüzüne bir duvar çeken gazetesinin önünden geçti; sofanın ta öbür ucuna, şehnişine kadar hafif adımlarla yürüdü, başını kapının tül perdelerinin arasından soktu, "Size arkadaşlığa geliyorum anne!" dedi.

Hafif bir rüzgâr önlerinde denizi okşayarak, koyu siyah kütleleri koyun karanlık sularında çalkalanan sandalların, gemilerin uzayan gölgelerini kırık ve bezgin hamlelerle sahile kadar uzatmaya çalışıyordu.

Bihter, annesinin yanına, açılır kapanır küçük iskemleye oturdu; halinde bir sokulganlık, annesinin dizinden ayrılmayan çocuklara özgü bir şey vardı; yavaşça kolunu annesinin dizine koydu, üstünde iri siyah bir yığın şeklinde duran saçlarıyla başını kolunun üzerine dayadı; gözleri bu karanlık gecede sönük sönük, dargın dargın süzülen, bir yetim kederiyle ıslak kirpiklerini titreten birkaç ışık parçasına dalarak bir süre gökleri seyretti.

Bir gece kuşunun perişan, kırgın uçuşu gözlerini bir aralık sürükleyip götürdü. Annesi uyuyormuş gibi ona bir kelime söylememiş, sanki orada varlığından habersiz durmuştu. Bir aralık Bihter başını kaldırdı, karanlıkta annesinin gözlerini görmek isteyerek uzandı.

Tül perdelerin arasından süzülerek yavaşça şehnişine dökülen sofanın ışığı altında anne kız birbirine baktılar. Bihter gülümsüyordu; sonra yavaş, hafif, saçlarının arasından kayıp kaçan rüzgâra benzer bir sesle, "Anne," dedi, "niçin Adnan Bey konusuna önem vermediniz?"

Firdevs Hanım kuşkusuz böyle bir soruyu bekliyordu, doğrulmayarak o da öyle yavaş sesle cevap verdi:

"Nedenini sanırım ki senin yanında söylemiştim."

Bihter gülerek omuzlarını silkti:

"Evet fakat onlar, sizin itiraf ettiğiniz sebepler o kadar hafif şeyler ki bu evliliğe onay vermemeniz için bilmem yeter mi?"

Firdevs Hanım yavaşça doğruldu, şimdi seslerinin gizli bir fırtına saklar gibi uyanmaya başlayan içten heyecanını zapt etmek isteyerek ikisinin de dudaklarında bir kısıklık vardı. Bihter başını kaldırmıştı, annesinin dizinden kolunu çekti.

"Seni bu evliliğe pek heves ediyor görüyorum Bihter!"

Bihter kaçınılmaz bir mücadeleyi mümkün mertebe geciktirmeye çalışan bir sesle cevap verdi:

"Evet çünkü daha iyi bir fırsat çıkabileceğine artık ümit kalmadı. Öteki kızınızın sonunda bir Nihad Bey'i zorla bulabildiğini pek iyi hatırlarsınız. Şimdiye kadar benim hakkımda da size bir başvuru yapıldığından haberdar değilim."

Firdevs Hanım, "Beni şaşırtıyorsun Bihter," dedi, "mutlaka gelin olmak için bu kadar acele ettiğini bana haber vermiş olsaydın..."

Konuyu sakin bir biçimde bitirmeye kararlı olmakla birlikte Bihter birden, her vesileyle parlamaya hazır olan doğasına yenildi. Keskin bir sesle, "Şaşacak bir şey yok anne," dedi, "yirmi iki yaşında bir kız, birinci defa olarak kabul edilecek bir evlilik talebi karşısında bulunur da sonunda görüşünü açıklamaya gerek görürse acele etmiş olmaz sanırım. İtiraf ediniz ki Adnan Bey'i reddetmek için gösterdiğiniz sebepler belki başka bir kız için düşünülebilir. Fakat kabahat kendisinin olmadığı halde kim bilir nasıl sebeplerle koca bulmaktan ümidini kesen bir kız..."

Bihter'in sesine gittikçe asabi bir titreme geliyordu. Boğaz'ın sakin sularını yararak Karadeniz'e doğru yol alan büyük bir yük vapurunun velvelesi Bihter'in son

sözlerini boğmuştu. Firdevs Hanım şimdi büsbütün doğrulmuştu. Anne kız, karanlıkta, birbirini boğmak isteyen iki düşman gibi yüz yüze, nefes nefese, gözleriyle birbirini araştırarak duruyorlardı.

Firdevs Hanım sordu:

"Ne vakitten beri kızlar annelerine karşı evlilik hakkında serbest serbest lakırdı söylemeye başladılar?"

Bihter, beş dakika önce pamuk pençeleri altında tırnaklarını saklayan bir kedi sokulganlığıyla gelen bu kız, artık silahlarını çıkarmıştı; derhal cevap verdi:

"Anneler anlaşılamayacak sebeplerle kızlarının evliliklerine engel olmaya başlayalıdan beri..."

"Bihter! Annene karşı kullanılacak dili belirleyemiyorsun. Sana daha fazla terbiye verdim sanıyordum."

Artık mücadeleyi açık bir savaş olmaktan alıkoyacak bir kuvvet kalmamıştı. Sesleri yükseliyor, sonunda fırtına patlıyordu; sofadakiler, Nihad Bey'le Peyker belki işitebilirlerdi. Bihter daha fazla yaklaştı ve nefesi annesinin cildine dokunarak cevap verdi:

"Bunu terbiye noksanından çok kızlarınıza sevgi saygı duyuramamış olmanıza yormak doğru olur. Teessüf ederim ki size birinci defa olarak ihtimal bir daha unutulamayacak şeyleri söylemek zorunda kalıyorum; fakat kabahat sizin... Kızınızı kınamadan önce bir kere, sizi davet ederim, kendinizi düşününüz. Adnan Bey'i niçin reddettiğinizi tamamen biliyor musunuz? Yaşı ile çocukları için, diyeceksiniz. Nihad Bey'in de yaşı elli miydi? Onun da çocukları mı vardı? Halbuki bugün bana yapmak istediğiniz şeyi o zaman Peyker'e yapmıştınız. Sonunda yenildiniz, bu defa yine yenileceksiniz fakat bu yenilgi size daha acı geliyor çünkü..."

Firdevs Hanım hırsından boğularak sordu:

"Çünkü?"

Bihter, şimdi karşısındakinin ıstırabından haz alan, yaraladıktan sonra bıçağını yaranın içinde kanırtarak çeviren bir vahşet insafsızlığıyla söylüyordu:

"Çünkü... İşitmek istiyorsunuz öyle mi? Çünkü ben bu evde birisini bilirim ki eğer Adnan Bey onu istemiş olsaydı..."

Firdevs Hanım'da artık zaptı mümkün olmayan bir hiddet fışkırdı; elinin tersiyle Bihter'in ağzında cümlesinin aşağısını durdurmak isteyerek çarptı.

Bihter, bir çılgın gibi iki ellerinin bir kasılmasıyla annesinin iki ellerini tuttu ve dişlerinin arasından ıslık çalan bir sesle, "Evet, onu istemiş olsaydı," dedi, "koşacaktı, sevincinden çıldırarak koşacaktı..."

Firdevs Hanım kendisini sandalyesine salıverdi. Beş saniye önce hasta sinirlerinde kalan bir kuvvet kalıntısıyla isyan ettikten sonra yeniden bir zayıflık, onu bir süreden beri her konuşmada artık yenilgiye uğratan çocukça bir zayıflık cevap vermekten alıkoydu; gözlerine yaşlar hücum etti ve bütün hayatının cezası bu gece kızının ağzından dökülen bu kadın, orada, karanlık gecenin içine birer hazin damlayla ağlayarak dökülüyor sanılan gökyüzünün sönük, dargın yıldızları altında uzun uzun ağladı.

Bihter birden onu ağlıyor görünce, istemeksizin, düşünmeksizin, belki iki öpüş arasında bitirilebilmek ümidiyle başlanıp da gözyaşlarıyla bitirilen bu mücadelenin sonucuna karşı donmuş duruyor; karşıda kırmızı fenerin ateşten bir yılan gibi kıvranıp uzanan ışığına dalarak başını çeviremiyordu.

Meselede galip çıktığından emindi, bütün annesinin bu gözyaşları onun galibiyetine birer kanıt demekti; ama şimdi bunlar ona da ağlamak hevesini veriyordu, bir kelime söyleyecek olursa kendisini zapt edemeyeceğinden korktu. Dudaklarını ısırarak sahili küçük küçük şamar-

larla tokatlayan dalgaların çarpıntısı arasında annesinin iri iri nefeslerini işiterek durdu; kalplerinde anneleri çocuklarına bağlayan saygı ve sevgi ilgisi kurulamamış bu iki varlık, iki düşmana benzeyen bu anne ile kız, derin, ağır, soğuk, sanki aralarında yatan bir tabutun mateminden gelen bir sessizlikle hareketsiz kaldılar.

İkisinin arasında kırılmış bir şey; ama yapılmış bir evlilik vardı.

* * *

Bu gece Bihter odasına bir zafer sevinciyle girdi. Şimdi artık gerçekleşeceğinden emin olduğu hülyasıyla yalnız kalmak için acele ediyordu. Üstündeki şeyleri koparıp atmak isteyen ellerinin seri hareketleriyle soyundu, omuzlarından kayan gömleğiyle pencereye kadar gitti, panjurları çekti, camı indirdi, kandili yaktı, mumunu söndürdü, yatağının kenarına oturarak çorapları çekip attı; her şeyden uzak, her şeyden ayrı, yalnız hülyasıyla beraber kalmak için yatağına girdi, eliyle cibinliğini çekti.

Ötede kandilin titrek ışığı odanın mahrem gölgeleriyle boğuşuyor gibiydi; masanın üzerine şişelerin irileşen, oranından fazla şişen gölgeleri odanın döşemesine dökülüyordu. Şimdi Bihter yatağının içinde, gerçekle hülyanın arasına cibinliğinin tül duvarını çekerek yatıyor, odanın sessizliğinde bir uyku nefesi uçmaya başlıyordu. Yalnız ufuklardan bir parça güneş istemek için yuvasının kenarında bekleyen beyaz bir güvercin yavrusu gibi yataktan, cibinliğin arasından küçük, beyaz, tombul bir ayak sarkıyor; sinirli bir hırçınlıkla sallanarak şuh, çapkın bir davet anlamıyla güya bu emel yatağına takım takım hülyalar çağırıyor, "Evet," diyordu. "Buraya geliniz tantanalı yalılar, beyaz kikler, maun sandallar, arabalar, kumaşlar, mü-

cevherler, bütün o güzel şeyler, bütün o yaldızlı emeller... Siz, hepiniz, buraya geliniz..."

2

Bugün Adnan Bey açık sarı boyalı yalıdan çıktıktan sonra maun sandalına kalbinde büyük bir hafiflikle atlamıştı. Kendisini aylardan beri içinden çıkılmaz tereddütler arasında yoran bu başvuru işte sonunda yapılmış, onun kalbini ezen ağırlığı güya göğsünün üstünden büyük bir taş gibi sonunda kalkmıştı; fakat sandalında kendisini yalnız bulduktan sonra bu hafifliğin arasında ufak bir heyecan hissetti. Bugün alışılmışın dışında olarak işte sandalda yalnızdı, Nihal ile Bülend babalarına eşlik etmiyorlardı; lakin onların boş kalan yerinde iki masum, şaşırmış yüzün gölgesi titriyor; minimini iki ses, iki titrek, tereddütlü çocuk sesi, "Beybaba," diyordu, "nereden geliyorsunuz? Ne yaptınız?"

Evet, ne yapmıştı? Şimdi uzaktan, akşamın son ışıkları içinde yeşillikleri gülümseyen karşı tepelere bakarak o da kendi kendisine bu soruyu soruyordu. O zaman, bu başvuruya karar vermeden önce aylarca süren tereddütler, savaşlar bir dakika içinde yeniden uyandı; zihninde bu mücadelenin bir tarihini, bütün o savaş ayrıntılarının bir özetini çıkardı. Kendisini vicdanına karşı haklı göstermek için her zamandan çok şu dakikada bir ihtiyaç duydu. O zaman, emeline ulaşmak için hazırlanan bütün nedenlerin ve kanıtların hücumu altında bunaltılan vicdan her zaman olduğu gibi gene o küçük itiraz sesine cevap vermek için bu binlerce nedenlerle kanıtların yükselen, kendi sesini örten saldırı velvelesini işitti.

Evet, böyle daha ne kadar devam edebilirdi? İşte dört seneden beri hayatını çocuklarına adamış, evin içinde bir annenin kaybolduğundan onların minimini ruhunu mümkün olduğunca habersiz tutabilmek için çocuklarına anne olmuştu; fakat şimdi artık bu özveriyi sürdürmeye anlaşılır bir neden görmüyordu. Bülend zaten okula gidecekti, Nihal birkaç sene sonra gelin olacaktı. Çocuklarının bağları kendisinden yavaş yavaş çözülecek, sonunda bütün çocuklarla babaların arasında açılan uçurumlar onların arasında da –hatta şimdiki bağların içtenliğine oranla daha büyük bir boşluk bırakarak– açılacaktı. O zaman bu boşluğun yanında yalnız, ara sıra yalnızlığını avutmak için uğrayan çocuklarının birkaç tebessüm sadakasıyla terk edilmiş kalp ısınamayarak, o yalnızlığın bütün kar parçaları hayatının meyveden yoksun kalmış özverilerini kalın bir kefenle örterek, evet, yapayalnız kalacaktı.

Zaten bütün geçen hayatı bir özveriden ibaret değil miydi? Tereddütlerine karşı fazla bir üstünlük silahı bulmak için evliliğinin bütün şiir ve aşk hatıralarını yadsıyor, bu ikinci sevdanın tasarlanmış beşiğini süslemek için zavallı ölmüş aşkının mezarından çiçeklerini söküyor, koparıyordu.

O, otuz yaşına kadar görece masum bir hayat geçirmişti, hayatının en büyük aşk olayı evliliğiydi. Şimdi düşünürken on altı senelik evlilik dönemi hatıralarında bir zayıf papatyanın bile neşesinden yoksun uzun, çıplak bir çöl parçası şeklinde uzanıyordu. Bu on altı sene yalnız eşinin bitmez tükenmez hastalıklarından oluşmuş hatıralar bırakmıştı. O hastalıklarla boğuşmuş, çocuklarının annesini kurtarmak için senelerle uğraşmıştı; sonunda, zaten beklenen sonuç bütün çabalarını hiçe indirerek işte çocuklarını öksüz bırakmıştı. O zaman harcanan emekler şimdi ödül bekleyen seslerle hatıralarının ara-

sında bağırıyordu. O zaman yerine getirilen bir görev şimdi bir hak durumunu almıştı. Ama kalbinde ufak bir heyecanın susturulması mümkün olamıyor, bu nedenleri Nihal ile Bülend'e nasıl kabul ettireceğine karar veremiyordu. İstiyordu ki vicdanına karşı kendisini aklayan bu nedenler onu çocuklarına da affettirsin.

Birden gözlerini karşı tepelerden ayırdı. Kalender'e yaklaşıyorlardı; onlara, Bihter'e tesadüf edebileceğini düşündü. Dümene ufak bir darbeyle daha ziyade yanaştı; işte uzaktan beyaz sandalı fark etmişti; dümene yine bir küçük darbeyle ufak bir kavis daha verdi, iki sandal yekdiğerinden ancak çarpmayacak derecede açık kalmıştı.

Adnan Bey kendi kendisine, "Şimdi, on dakika sonra haber alacaklar," diyordu. Bihter'in olur diyeceğinden emindi, bunu genç kızın zaten gözlerinde açıkça okumuş, gözlerinin bakışında başvurmakta gecikmesinden şikâyete benzer bir şey bile fark etmişti.

Kendi kendisine bir nakarat gibi, "Evet," diyordu, "şimdi, on dakika sonra..." Tekrar birden aklına Nihal ile Bülend geldi. Eve gidince onun da yapılacak bir işi vardı. Bugün çocukları hazırlamak istiyor, mutluluğunun tam olmasına engel olacak olan şu heyecanı da hemen susturmak için acele ediyordu.

Maun sandal artık yapılacak bir işi kalmamış gibi hızla suları yararak ilerlerken bu heyecan büyüyordu. Hâlâ bir kolay yol bulamamış, aklına gelen çarelerin hiçbirine karar verememişti. Bir aralık Şakire Hanım'ı –eşinin gelin halayığıyken[1] Nihal'in doğmasının ardından çırak edilen[2] ve o zamandan beri evde aile bireylerinden biri gibi kalan kadını– düşünüyor; ara sıra, "Hayır, mü-

1. Kadın köle, cariye. (Y.N.)

2. Saraylarda, büyük konaklarda emektar çalışanların, geçimleri temin edildikten sonra kendi hayatlarını kurmalarına izin verilmesi. (Y.N.)

rebbiyesini aracı etmek daha iyi olur..." diyordu. Sandal rıhtıma yanaşıp da kapının önünde bekleyen küçük habeş[1], Beşir, koşunca Adnan Bey hemen sordu:

"Çocuklar gelmediler mi?"

Gelmediklerini anladıktan sonra bir rahatlık duydu; şimdi onları hem görmek istiyor hem görmek zamanını ertelemeye çalışıyordu. Bugün yalnız kalmak için çocukları mürebbiyeleriyle beraber Bebek Bahçesi'ne[2] göndermişti.

Soyunup ev içinde giydiği ince şayaktan[3] pantolonunu, beyaz saten gömleğini taktıktan sonra siyah alpaka[4] ceketini aradı; sinirli ellerle aynalı dolabın kapağını çekti, odanın köşesinde duran elbise askısına baktı, ceketini bulamıyordu. Eliyle zile bastı, Nesrin'e çıkıştı. "Her şey karmakarışık, hiçbir işime bakılmıyor, işte bir saattir siyah ceketimi arıyorum!" diyordu.

Siyah ceketin bir kolu iskemlenin kenarından sarkıyordu, Adnan Bey arkasından çıkardığı elbiseleri üzerine atmıştı. Nesrin ilerleyerek ceketi elbiselerin altından çıkardı.

O, "Gördünüz mü? İskemlenin üstünde bırakmışınız, hiçbir şeyi yerine koymak âdetiniz değil ki!" diyordu.

Bir süreden beri böyle hizmetinin noksan görüldüğünden, hiçbir şeye bakılmadığından, hanımsız evde ne kadar dikkat edilse hizmetçilere meram anlatmak mümkün olmadığından söz etmeyi âdet etmişti.

Nesrin çıkarken sordu:

"Çocuklar gelmediler mi?"

1. Afrika asıllıları niteleyen genel bir ifade. (Y.N.)

2. Boğaziçi'nde, Bebek Koyu'nda, Lale Devri'nden sonra rağbet gören mesire yeri. (Y.N.)

3. Kaba dokunmuş, dayanıklı bir çeşit yün kumaş. (Y.N.)

4. Lama yününden dokunan kumaş. (Y.N.)

Yatak odasından aşağı indikten sonra bir aralık sofanın penceresinden denize baktı, artık sabırsızlanıyordu. Sonra odasına, iş odasına[1] girdi; bir şeyle meşgul olmak istiyordu. Onun başlıca merakı tahta üzerine oymacılıktı; bütün boş saatlerini kâğıt bıçakları, hokkalar, kibrit kutuları üzerinde kabartma resimlerle kâğıt baskıları oymakla geçirirdi. Birkaç günden beri ortasında Nihal'in yandan çehresiyle bir küçük tabak çıkarmak için uğraşıyordu. Bunu eline almak, çalışmak istedi; çalışamadı. Tekrar zile bastı. Nesrin tekrar içeriye girdi:

"Nihal'le Bülend gelmediler mi?"

Nesrin bu defa gülümseyerek cevap verdi:

"Gelmediler efendim fakat şimdi neredeyse gelirler."

Kız çıktıktan sonra Adnan Bey kalbinde belirgin bir korku hissi duydu. Evet, şimdi gelecekler; o zaman, o zaman ne yapacak?

En çok Nihal'i düşünüyordu. Tereddütlerine üstün gelmek için icat ettiği nedenlerin arasında hiçbir zaman susturmayı başaramadığı bir korku, bu olayın Nihal üzerindeki etkisini düşünmekten doğan bir korku vardı. Babası ile kendisinin arasında başka bir varlığın, başka bir sevginin engel olmasına bu ince, duyarlı, suda yetişmiş bir çiçeğe benzeyen kızın kayıtsız kalamayacağından emindi. Pek iyi hissediyordu ki henüz pek çocukken onu annesiz bırakan matemin o zaman tamamıyla duyulmayan acılarını sonradan, büyüyüp düşünmeye başladıkça birer birer duymuş, onlar yüzüne gittikçe derinleşen bir yetim boynu bükülüğünün hüzünlerini çekmişti. Babasına gülümseyerek bir bakışı vardı ki ta gözlerinin içinde, ta o tebessümün altında tamamıyla tanıyıp sevmeye vakit bulunamamış hatta yüzü bile hatırlanamayan annesi için bir matem gözyaşı saklıyor gibiydi. Şimdi bu babayı,

1. Çalışma odası. (Y.N.)

bu ikinci anneyi bir parça onun elinden alacaklardı. O biçare yüreği bu ikinci ayrılıktan nasıl elemli bir yarayla yırtılacaktı! Bunu düşündükçe kalbinde Nihal için ağlayan bir damar sızlardı; fakat bu artık gözünde önüne geçilmek mümkün olmayan hatta olmasına izin verilmek gereken bir zarar gibiydi.

Adnan Bey şimdi odasının kahverenginde uzun perdeler altında yarı bir karanlığa boğulan derinliklerine dalarak iş masasının yanında meşin yarım koltuğa yaslanmış, ayaklarını uzatmış düşünürken Nihal'le geçen bütün hayatı parça parça levhalarla koparak gözlerinin önünde yaşıyordu. İlk önce annesini kaybettikten sonra çocuğun huysuzluklarını, o bin türlü olmayacak sebepler icat olunarak saatlerce devam eden ağlayışlarını görüyordu. O vakitler babasından başka onu kimse susturamazdı. Onda bir de sinirsel sakatlık vardı ki düzensiz aralarla minimini çelimsiz bedenini saatlerce süren buhranlar içinde ezer, hırpalardı. Küçük yatağının yanında, o matem döneminde, o sinir buhranı saatlerinde geçirdiği ıstırap gecelerini düşündü. İşte şimdi hatırına geliyor: Bir gece uykusunun arasında, çocuğun, kim bilir nasıl bir rüyadan sonra korkulu bir sesle onu uyandırmak için, "Baba, baba!" dediğini işitmiş, yatağından kalkmış, yanına giderek sormuştu: "Ne istiyorsun kızım?" O zaman o, babasını yanında gördükten sonra rahatlamış olarak, gülümseyerek annesinin ölümünden sonra ilk kez olmak üzere sormuştu: "Yarın gelecek mi?" Böyle, ismini söylemeyerek, kim olduğunu açıklamayarak annesinden söz ederdi. "Hayır kızım!" Her zaman yalnız bu cevapla yetinirken bu gece uykusunda galiba bir rüyayla başlayan bu konuyu sürdürmüştü: "Pek mi uzaklara gitti? Oradan gelmek zor mu beybaba?" O, cevap vermeyerek başını sallamış, bu iki soruyu doğrulamıştı. Çocuklara özgü bir inatla o mutlaka bir cevap istiyordu: "Öyleyse biz oraya

gidelim olmaz mı? Baksanıza o gelmiyor, hiç, hiç, bir gün olsun gelmiyor..." Sonra babasının sustuğunu görerek birden küçük çıplak kollarını yorgandan çıkarmış, onun başını çekerek, ağzını kulaklarına yapıştırarak, kandilin titrek ve karanlığa benzeyen ışığı altında etraftan gizli bir şey söylüyormuşçasına hafif, bir kuş nefesine benzeyen sesiyle, "Yoksa öldü mü?" demişti. Bu gerçek ilk kez olarak ağzından çıkıyordu. Sonra minimini parmağını uzatarak ve babasının gözlerinden akan birer damla titrek yaşı silerek eklemişti: "Ama siz ölmeyiniz babacığım, siz ölmezsiniz değil mi?"

O, çocuğu yatıştırmış, yatağına biraz zorla yatırarak örtüsünü üstüne çekmiş fakat yanından ayrılamayarak saatlerle, sessiz, uyumasını beklemişti. Çocuk o gece bütün içini çekerek nefes almıştı.

Geceleri onu bir süre yanından ayıramaz, beraber yatardı. Şimdi bile Nihal'le Bülend aralık kapısı daima açık duran yanında bir odada yatarlardı; daha ötede mürebbiyelerinin –ihtiyar Mamazel Courton'un– odası vardı. Yalnızlık bu baba ile kızı o kadar sıkı bağlarla bağlanmıştı ki ancak birbirinin havası ortamında yaşamaktan haz alabiliyorlardı; mürebbiye, Nihal'den çok Bülend'in bir arkadaşıydı. Gece Nihal, Bülend'in uykusunu bekler, kadınla birlikte çıktıktan sonra babasıyla yalnız kalmakta garip bir lezzet bulur. Güya hayatının bir türlü dolmayan boşluğu içinde babasıyla böyle baş başa kalış, kalbinin bütün ıssız köşelerini mutlulukla dolduracak bir içtenlik kazanırdı.

Adnan Bey, kızıyla bu arkadaşlık hayatının ayrıntılarını görürken etrafına, odasına; hatıralarının, kızıyla birlikte geçen saatlerin sessiz tanıklarına bakıyordu. İşte ta odanın karşı duvarını boydan boya kaplayan yüksek, geniş, oyma cevizden, yekpare camlı kapaklarıyla kütüphane, bütün vakur, iri kitaplarla dolu; ötede, kapıya karşı,

yan tarafta bir zamanlar merak edilerek toplanmış güzel yazılardan oluşmuş zengin bir levhalar topluluğu ki karmakarışık fakat perişanlığında gözleri okşayan hoş bir zevkle düzenlenerek duvarı kaplamış; sonra öteki duvarda son merakının yadigârları: oyulmuş tahtadan minimini hücreler, resim çerçeveleri, mendil kutuları, aralarından kurdeleler geçirilerek tutturulmuş yelpazeler, ta ortada büyük bir parça kök üstüne kabartma çıkarılmış bir ihtiyar başı... Bugün, bu şeyler ona tuhaf bir bakışla bakıyorlar gibiydi.

Duvarda oymaları uzun uzun seyrediyordu. Bu ufak tefek, bütün Nihal'in yanında, işte şurada yeşil kalpaklı lambanın altında geçirilen sevgi ve incelikle dolu saatlerin ürünleriydi.

Adnan Bey elini uzattı, masanın üstünden daha tamamlanamayan Nihal'in çehresini aldı. Bu henüz bitirilememişti; henüz ne saçlarının yüzünü ipekten bir çerçeve içine alan dalgaları ne de zayıf çehresinin hastalıklı süzgünlüğü belliydi; fakat o, yüzüne baktıkça kendisine ağlamak arzusunu veren hasta yüzü şu belirsiz çizgilerin arasından tam bir açıklıkla görüyordu.

Ah! Nihal'in o yaşamaktan şikâyet ediyor sanılan sarı, sarılığında uçucu bir pembeliğin aldatıcı neşeleri hemen solacak bir gül inceliğiyle titreyen hüzünlü çehresi! O, hastayken sizi yalancı gülüşleriyle aldatmaya, etrafındakileri sahte bir mutluluk içinde kandırmaya çalışan, derinliklerinde hasta ruhu ağlarken gülen gözleri! Bunları bütün anlamlarıyla görüyordu. O zaman kızının hastalıklarını, o sinir buhranlarını, o ta ensesinden başlayarak haftalarca süren baş ağrılarını hatırlıyordu.

Birden karşısında Nihal'in bu hüzünlü yüzünü ağlayarak kendisine bakıyor sandı. Bir dakika içinde hayatından bugünün silinmiş olmasını arzu etti. Evet, bugün silinmiş olmalıydı, bugün de bütün diğer günler gibi so-

nuç vermeyen mücadelelerle geçmeliydi, yenilmemeliydi; fakat şimdi yapılmış olan başvuru geri alınamayacak bir adım gibi görünüyordu; onu değiştirmeye, geçilmiş olan mesafeden geri dönmeye imkân bulmak hatırına gelmiyordu. O ağlayan hasta yüzün arkasında başka bir yüz, siyah saçlarıyla, uzun kaşlarıyla, iri mahmur gözleriyle şiir ve gençlik dolu bir yüz ona çıldırtıcı tebessümlerle gülümsüyordu.

* * *

Nesrin kapıdan görünerek haber verdi:

"Geldiler efendim!"

Nesrin'in arkasında Nihal'in sesi işitildi. "Baba," diyordu, "siz bizden evvel mi geldiniz?"

Kuşaksız açık mavi elbisesinin içinde yaşına göre uzun duran ince bedeniyle, zarif bir keçi yavrusu çehresinin inceliğini hatırlatan süzgün yüzüyle Nihal koşarak içeri girdi; iki elleriyle babasının iki ellerini tuttu ve potinlerinin ucuna basıp yükselerek alnını babasının dudaklarına uzattı.

"Siz bizi başınızdan savar kaçarsınız öyle mi?" diyordu. "Nereye gittiniz bakayım? Niçin bize çıkacağınızı söylemek istemediniz? Şimdi Beşir'den haber aldık. Oh! Benim minimini Beşirciğim, bana hepsini haber verir."

Babası gülerek dinliyor; o durmaz dinlenmez çocuklara özgü bir kıpırdaklıkla kâh masanın üstünde bir şeye dokunarak kâh elleriyle eteklerine vurarak, ağzından çıkan her kelimeye bir hareket katarak söylüyordu:

"Biz de ne iyi eğlendik. Bilseniz, bugün matmazelin bütün tuhaflığı üstündeydi. Bülend'e kendi çocukluğunda tanıdığı bir dilencinin hikâyesini anlatıyordu. Ne tuhaf, ne tuhaf! Bu bir ihtiyarmış ki bir büyük parça ekmeği..."

Nihal anlatırken ince, arasından güneş geçebilecek

sanılan zayıf ellerini birbirine birleştiriyor, ağzına götürerek güya koca bir parça ekmeği küçük ağzının renksiz dudaklarıyla yutuyordu:

"İşte böyle! Matmazel yaparken görmelisiniz ki... Bülend'i bilirsiniz ya! Çıngırak gibi kahkahasıyla gülerken bütün bahçe halkı bize bakıyordu. Matmazele söyleyelim de sofrada size de yapsın babacığım."

Şimdi babasının dizlerine dayanarak halının üstüne diz çökmüş, Bebek Bahçesi'nde gezintilerini en küçük ayrıntıya kadar, düşüncesi oynak bir kelebek gibi oradan oraya sıçrayarak anlatıyordu. Sonra birden sözünün arasında ciddi bir yüzle sordu:

"Siz nereye gittiniz, söyleyiniz bakayım, siz bizden gizli nereye gittiniz?"

Düşünmeksizin, "Hiç!" dedi. Sonra bu cevap, bu yalan ağzından çıkar çıkmaz zapt edilemeyen bir utançla kızardı, düzeltmeye gerek gördü: "Kalender'e!"

O, birden, sinirleri hasta çocuklara özgü garip bir sezişle bu yalanı keşfetti:

"Değil babacığım işte, işte kızarıyorsunuz, demek bizden saklamak istiyorsunuz."

Ayağa kalktı, sahte bir küskünlük vaziyetiyle başını eğerek, dudaklarını kabartarak, gözlerinin eğri bir bakışıyla babasına bakıyordu. Şimdi, hemen şu dakikada hiçbir şey hazırlamaksızın, hiçbir ihtiyata başvurmaksızın, bu masum çocuğun karşısında göksel bir yaratık huzurunda vicdanını temizlercesine hepsini söylemek, göğsünün üzerinde bir taş ağırlığıyla duran gerçeği bu zayıf kızcağızın önüne atmak için önüne geçilmez bir ihtiyaç duydu. Elini uzatarak Nihal'in bileğinden tuttu; bu ince, içinden bir kadın bedeni çıkabileceğine ihtimal verilemeyen ince bir dala benzer zayıf çocuğu kendisine çekti; parmaklarını küçük başının üstünde ipekten bir bulutu andıran saçlarına soktu. Bir saniye evvel neşeli neşeli

öterken, birden sinirlerinin duyarlılığıyla, yuvasının sakinliğinden bir kış nefesinin geçeceğini duyan kuş gibi şimdi yüzünde bir endişe anlamıyla bekliyordu. O zaman kendisini zapt edemedi, sordu:

"Nihal, beni seviyorsun değil mi? Çok, pek çok seviyorsun değil mi?"

Çocuklara özgü bir hilekârlıkla bu sorunun içyüzünü anlamadan önce cevap vermek istemedi.

Babası devam etti:

"Nihal, senin için bir şey düşünüyorum." Bu yalanı söylerken kalbini bir pençe sıkıyordu. "Fakat bana söz ver bakayım, yemin et ki itiraz etmeyeceksin, kabul edeceksin; beni sevdiğin için, evet, beni sevdiğin için..."

Tamamlayamıyordu, kendi sesinde öyle bir şey fark etmişti ki soğuk bir titreyişle vücudunu titretiyordu. Cinayetini itirafa kuvvet bulamayan bir suçlu korkaklığıyla bu çocuğun karşısında sustu. Nihal yavaşça elini çekmişti, babasından bir adım uzaklaştı; suskun, sapsarı dudaklarında bir sorunun çekinme nefesi titreyerek babasına baktı. Bu soruyu sormadı. Niçin? Bilinemez. Hiçbir şey farz etmeyerek, babasının sözlerinde hiçbir düşünce keşfetmeye çalışmayarak birden hissetmişti ki şu dakikada dünyada her şeyden çok sevdiği bu adam, bu baba, ilk kez olarak, her zamankine benzer bir hiç için ufak bir yalanla değil, hayatını hemen orada kırıverecek müthiş bir yalanla kendisini aldatmak istiyor.

Şimdi oda karanlıktı, birbirlerini bir gölge arasından görüyorlardı, aralarında bir gecenin sinirleri üşüten soğuk rüzgârı uçuyor gibiydi. Baba kız, bir kelime söylemeyerek, sinirlice bir çekinme duygusuyla hareket etmeyerek bakışıyorlardı. Başlandıktan sonra mutlak devam etmesi gereken bu konuşma birden bir sekteyle kopmuş, kesilmiş oldu; fakat bu sessizlikten çıkmalıydı. Adnan Bey şimdi kendisini kınıyordu; evet, hemen bu-

gün, henüz bir şey yapılmadan, henüz bir cevap bile alınmadan niçin söylemeye lüzum görmüştü?

Birden sofada Bülend'in bir çıngırağa benzeyen kahkahalarıyla koştuğunu işittiler, arkasından birisi kovalıyordu. Bülend kaçıyor, kâh kahkahalarıyla minimini ayaklarının gürültüleri bu sessiz tragedyanın kenarına kadar gelip yuvarlanıyor kâh sofanın uzak köşelerinde kayboluyordu.

Adnan Bey bir şey söylemiş olmak için, "Yine Bülend'i Behlûl kovalıyor galiba," dedi.

Nihal, "Sanırım," dedi, "söyleyeyim de bıraksın. Çocuk yorgun, bugün bütün yürüdük."

Nihal, şüphesiz kaçmak için bir neden arıyordu. Fakat bu konuşma orada bırakılamazdı, şimdi o noktada durmayı daha kötü bularak Adnan Bey mutlak söylemek ve Nihal'e söyleyemezse başka birisine söylemek için o anda karar verdi.

"Nihal," dedi, "mürebbiyene söyler misin? Kendisini görmek istiyorum."

Nihal, karanlıkta beyaz bir gölge gibi hafifçe silinerek çıktı. Sofada gürültü devam ediyor; Bülend kendisini sanki tutamayarak kovalayan Behlûl'den kaçmak için artık yorulmuş nefesi kahkahalarına yetemeyerek koltukların arkasına, köşelere sokuluyor; takipçisinin hamlesini heyecanla bekliyor; hamle gerçekleşince bir çığlıkla yeniden sofada dolanma başlıyordu.

Nihal çıkar çıkmaz ciddi bir sesle Bülend'e bağırdı:

"Bülend! Yeter artık, yine terleyeceksin, seni böyle azdıranlarda kabahat!"

Bu, Behlûl'e karşı açık bir itirazdı. Nihal, Behlûl'ün yüzüne bakmıyordu. Onlar –bu iki kardeş çocukları– evin içinde iki düşmandılar. Yine üç günden beri Nihal, olmayacak bir sebepten, mürebbiyenin şapkasına ilişkin Behlûl'ün bir itirazından doğan müthiş bir kavgadan sonra onunla konuşmuyordu.

Behlûl onu görünce durdu, dişlerinin arasından çıkardığı diliyle ince sarı bıyıklarını ıslatarak alaycı gözlerle yandan bakıyordu. Nihal, Bülend'i elinden yakalayarak yukarıya götürürken Behlûl burnunun ucunu kaşıyarak arkasından bağırdı:

"Matmazel Courton'a en iyi duygularımı sunarım." Heceleri çekerek ilave etti: "Ve o güzel şapkasının latif çiçeklerine..."

Nihal karşılık vermedi, her zaman bu kadar bir alay saatlerce kavga için yeterken bu kez şüphesiz içsel bir karşılığa tercüman olan latif bir dudak burmasıyla yetindi. Hâlâ salıvermemek için bileğinden tuttuğu Bülend'le koşarak çıkıyordu. Bülend artık zapt olunamayan tutuşmuş taze kanıyla şimdi ablasının elinde, sıçrıyor, basamaklardan hopluyordu. Yukarıya, sofaya çıkınca bileğini kurtardı ve birden serbest kalmış bir tay sevinciyle koşmaya başladı. Nesrin avizenin bir-iki mumunu yakıyordu, yetişebilmek için bir iskemlenin üstüne çıkmıştı, "Aman paşam, bana çarparsan düşerim..." diyordu. Bülend ona cevap vermiyordu. Arkalarından, sessiz, izleyerek yukarıya çıkan Beşir'i görmüş, ona koşarak ancak beline yetişen minimini kollarıyla kızlığa yakışan zarafeti henüz on dört senelik tazeliğiyle daha çok doğrulanan bu zarif, ince habeşinin bedenine sarılmıştı. Ona yalvararak, hoşuna giden yumuk yumuk gözleriyle Beşir'in insana öpmek hevesini veren süzgün ince yüzünden bir onaylama bekleyerek, "Haydi!" diyordu. "Yine arabaya binelim, hani biliyorsun ya, geçen gün nasıl koşmuştuk! Haydi Beşirciğim, haydi!" Ona tırmanarak, artık biraz onaylamaya razı görünen bu çehreyi öpücüklerle örtmek için yükselmeye çalışarak yalvarıyordu. Beşir, şimdi gözleri Nesrin'in yaktığı avizenin fanuslarına dikilmiş, zihninin dağınıklığı içinde yukarıya ne yapmak için çıktığını arayan Nihal'e bakıyor; ondan bir emir, bir küçük işaret bekliyordu.

Onun böyle nefes almak için onayını bekleyen bir teslimiyet bakışıyla; itaat etmekten, emir almaktan, hayatına tasarruf edilmekten mutlu olan gözlerle Nihal'e bakışları vardı ki bu zavallı yaratığın ruhunu genç kızın ayaklarının altına sererdi.

Birden Nihal hatırladı, kendi kendisine, "Matmazel!" dedi.

Nesrin şimdi elinde şem'ayla[1] yukarı katın işini bitirmiş, aşağıya inmek için gecikiyor, artık serbest kalan iskemleyi Beşir'in önüne getiren Bülend'e, "Aman paşam, o iskemle bana lazım, daha aşağıki sofanın avizesini yakacağım..." diyerek fakat asıl araba oyununu seyretmek için sırıtıyordu. Nihal geçti, sofanın bir kapısından yatak odalarına giden bir dehlize girilirdi. Üçüncü odanın kapısına vurdu.

Mürebbiye her gezintiden dönüşte çocukların elbiselerini değiştirdikten sonra odasına kapanır, soyunmak, yıkanmak, tekrar giyinmek için saatlerle orada kalırdı. Bu sırada ihtiyar kızın mahrem hücresi çocuklara, herkese karşı kapalıydı.

Nihal bağırdı:

"Matmazel! Babamın yanına gider misiniz? Sizi görmek istiyor."

Sonra cevabı işitmeden kaçtı, tekrar sofaya çıktı.

Sofada şimdi araba dolanması başlamıştı. Seyirciler bile çoğalmıştı: Nesrin hâlâ elinde şem'asıyla iskemlenin serbest kalmasını bekliyordu; Şakire Hanım'ın kızı Cemile –henüz on yaşında bir çocuk– oyuna katılmak için hevesle dolu gözleriyle seyrediyor, Nesrin'i çağırmak için yukarı çıkan Şayeste –Şakire Hanım'ın evlenmesinden sonra başkalfa[2] olan– ara sıra, "Kız ne duruyorsun?

1. Mumlu fitil, muma batırılmış fitil. (Y.N.)
2. Saraylarda ve büyük konaklarda halayıkların başında bulunan kadın. (Y.N.)

Aşağıda göz gözü görmüyor, beyefendi ne der?" sualini fırlatarak Bülend'in gezintisine bakıyordu.

Nihal oturdu. Önce biraz tereddüt ederek oyuna ufak bir ara veren Beşir, onun itiraz etmediğini görerek tekrar üzerinde Bülend'le iskemleyi çekmeye başlamıştı.

Ara sıra Matmazel Courton çocukları Beyoğlu'na indirir, onları öteden beriden bin türlü şeyler almak heveslerine serbest bir dolaşım vermek için mağazadan mağazaya dolaştırırdı. Bu seferler sırasında Bülend'i en fazla çıldırtan araba gezintisiydi. Yaz kış mahkûm oldukları yalı hayatından böyle nadir vesilelerle kurtularak arabada gezmek, onun için bir bayramdı.

Şimdi Beşir'le beraber Beyoğlu'nda böyle bir araba gezintisi yapıyorlar, koltukların önünde durarak mağazalara uğruyorlar, ufak tefek alıyorlardı. "Arabacı," diyordu, "şimdi Bon Marche'ye[1]! Ah! Geldik mi! Evet, geldik! İşte camlığın[2] içinde bir kılıç! Baksanıza, bu kılıç kaç lira? Beş lira mı? Hayır, pahalı! On beş kuruş... Ama iyi sarınız! Hazır mı? Ne kadar da uzun! Arabaya sığmayacak..."

Kim bilir, bu hayalhanesinde o kadar büyüyen kılıç, ne kadar uzun bir şey oluyordu ki Bülend güya elinde tuttuğu paketi koyacak bir yer bulamıyordu. Sonra sonunda arabanın bir köşesine sıkıştırarak bir özgüvenle arabacıya o tekrar emir veriyordu:

"Şimdi şekerlemeciye, Lebon'a[3]... Biliyorsun ya arabacı, şekerlemeci Lebon'a!"

Araba hareket ediyordu. Cemile nihayet dayanamamış, iskemleyi arkadan itmek suretiyle oyuna karışıyor-

1. Bonmarşe. İstiklal Caddesi'ndeki en meşhur mağazalardan biri. Kelime, "İçinde her türlü giyim, süs eşyası oyuncak vb. satılan büyük mağaza" anlamıyla Türkçeye de girmiştir. (Y.N.)

2. Camlı çerçeveyle bölünmüş yer, vitrin, camekân. (Y.N.)

3. Beyoğlu'nda, Tünel bölgesinin en ünlü pastanelerinden biri. (Y.N.)

du. Nesrin, "İlahi! Paşam, beni işimden alıkoydun!" diyerek iskemlesinden vazgeçmiş, aşağıya inmişti. Şayeste öteden bağırıyordu: "Beşir, çok koşma! Çocuğu düşüreceksin!"

Nihal hareketsiz, sessiz, sinirlerine çöken bir gevşeklikle Bülend'in gevezeliklerini dinleyerek dalgın dalgın gözlerle duruyordu. Bülend şimdi şekerlemeciye diyordu ki:

"Hayır, hayır! Anlamadınız. O değil, öteki sepet, görmüyor musunuz? İşte üstünde torbası, kurdelelerinin arasında bir kuşu var. Onu ağabeyime götüreceğim. Bildiniz ya? Behlûl Bey... Haniya bana her vakit çukulata getirir... İçine fondan[1] koydunuz mu? On tane de kayısı koyunuz. Tamam! Aman bozulmasın."

O vakit büyük ihtiyatla güya şekerlemecinin elinden sepeti alıyor, "Burada dursun, dizlerimin üstünde!" diyor, sonra arabacıya tekrar emir veriyordu: "Köprü![2] Köprü'ye! Artık alınacak bir şey kalmadı. Çabuk ol, vapura yetişemeyeceğiz, koş, koş... Geç kalırsak beybabama ne deriz?"

Öteden Şayeste, Beşir'e yine bağırıyordu:

"Şimdi konsola çarpacaksın. Sen de! Çocuğun dediğine bakıyorsun."

Bülend artık Matmazel Courton'un taklidini yapıyor, iki elleriyle başını tutarak ihtiyar kızın Fransızcasıyla, "Oh! Aman Yarabbi! Sanılacak ki bir kasırga içinde yuvarlanıyoruz..." diyordu.

Sonra birden Türkçeye fakat Matmazel Courton'un Türkçesine çevirerek arabacıya bağırıyordu:

"Ağabacı, duğ! Duğ!"

1. İçinde likör, tatlı veya hoş kokulu maddeler bulunan, ağızda kolayca eriyen bir tür şekerleme. (Y.N.)

2. Galata Köprüsü. Boğaz vapurları köprünün yanından kalkmaktadır. (Y.N.)

Bülend ihtiyar mürebbiyenin tavrını, edasını, telaşını o kadar güzel taklit ediyordu ki, Nihal'in ince dudaklarında bir tebessüm beliriyordu; birden yanı başında Matmazel Courton'un sesini işitti:

"Nihal! Kapıma siz vurdunuz değil mi?"

Sıçrayarak, derin bir hülyasında birdenbire uyandırılmış gibi ayağa kalkarak bir saniye cevap veremedi; sonra hatırlayarak ve birden kalbinde meçhul bir musibetin önsezen korkusu uyanarak haber verdi:

"Beybabamın yanına inmenizi söylemiştim. Sizi görmek istiyor."

Bir şey daha eklemek istiyormuşçasına duruyordu, sonra o eklenecek şeyi bulamayarak ve gözlerini Matmazel Courton'un yüzünden ayırarak oturdu.

İhtiyar kız aşağıya inerken o, gene Bülend'i seyretti. Bülend arabacıya Köprü için emir verdiğini unutmuştu, şimdi Taksim Caddesi'nden iniyorlardı. "Hah! Burada duralım," diyordu, "artık biraz bahçede gezeriz."[1]

Nihal, gözleri Bülend'in arabasına dikilmiş fakat artık kardeşinin ne dediğini işitmiyordu; küçücük dimağında siyah bir bulut parçalanmış, orasını gecelere boğmuş gibiydi.

* * *

Bu akşam sofrada Behlûl'den başka hep sustular. Bülend yorgun, vaktinden önce uykusu gelmiş, somurtuyordu. Behlûl tuhaf bir hikâye anlatıyordu galiba... Söylerken gülüyor, hatta kahkahaları ötede Nihal'in arkasında duran Beşir'e bile bulaşıyordu.

Nihal onun yüzüne bakmıyordu. Bir aralık gözlerini

1. Taksim Bahçesi. Gezi Parkı'nın Elmadağ tarafında yer alan eğlence mekânı. Bugün yerine otel yapılmıştır. (Y.N.)

bir kuvvet çekti; Behlûl'ü dinliyor görünmek için gülümseyen babasının garip, güya ifadesinden merhametler saçılan bir bakışla kendisine baktığını gördü. Bu bakış onu sıktı, gözlerini çevirdi fakat hep bu gözlerin bakışındaki ağırlığı hissediyordu.

"Kızım! Bu akşam yine etlerini yemiyorsun!"

Bu her sofrada yinelenen bir nakarattı. O zorla et yerdi, Adnan Bey için bu bir sürekli dertti.

Boğularak cevap verdi:

"Yiyorum babacığım!"

Ağzında lokma büyüyor, mümkün değil, yutmak için kuvvet bulamıyordu. Gözlerini kaldırdı, karşısında Matmazel Courton'a baktı. İhtiyar kız dalgın ve güya bir facianın matemini tutuyor sanılacak kadar gamla dolu bir bakışla ona bakıyordu. Birden belirlenemeyen bir incelik, babası ile bu ihtiyar kızın iki taraftan merhamet bakışı, o kendisine ağlıyor gibi bakan bakışları arasında bulunmaktan doğan derin bir boynu bükülük üzüntüsü duydu. Bu iki bakış ona babası ile mürebbiyesinin görüşmesi sonucu göründü, daha niteliğini keşfedemediği musibetinin orada belagatli bir senedini okumuş oldu. Lokmasını hâlâ yutamıyordu, birden boğazına bir şey tıkandı ve oraya, sofranın üzerine kapanarak zapt olunmaya vakit bulunamadan coşan gözyaşlarıyla, şiddetli hıçkırıklarla ağladı.

* * *

Ertesi gün, sabahleyin, babasının iş odasına girdi. "Baba," dedi, "bugün benim resmime çalışacak mısınız?" Sonra oraya girmek için bir vesile olan bu sorunun cevabını beklemeyerek koştu, kollarıyla babasının boynuna sarıldı, başını omzuna koydu. "Baba," dedi, "beni yine seveceksiniz, şimdi nasıl seviyorsanız öyle seveceksiniz değil mi?"

Babası, dudaklarına sürünen bu yumuşacık saçları öperek mırıldandı:

"Elbette!"

Nihal bir saniye, güya söyleyeceği şeye kuvvet bulmaya çalışarak durdu; sonra başını babasının omzundan, güya kaybolmasından korkup da kaçırmamak istediği bu dayanak noktasından kaldırmayarak, "Öyleyse zarar yok, gelsin!" dedi.

3

Matmazel Courton'un, Behlûl'ün o kadar alaylarına hedef olan serpuşları[1] ne derece süslü, gösterişliyse başından geçenler aksine o derece sade, basitti. Servetinin son kırpıntılarını Paris'in Longchamps[2] koşularında kaybettikten sonra ancak bir kuş kafasını doldurabilecek kadar beynini kurşunla yakan bir babanın kızıydı; o vakit evlenmek için pek geç kalan Matmazel Courton ya ailesinin bütün soyluluk tarihini lekeleyecek bir hayatla Paris kaldırımlarına düşmek yahut ömrünün sonuna kadar fakir fakat soylu bir kız sıfatıyla vilayetlerden birinde, hısımlarının yanında sığınacak yer bulmak çarelerinden birini seçmek zorundaydı. İkincisini tercih etti. Hatta burada tamamıyla sığınmış bir yaratık durumunda kalmamak, sofrada yediği ekmeği kazanmış olmak için evin çocuklarının eğitim ve terbiyesini üzerine almıştı. Bu, hayatının o yönünü değiştirmiş oldu. Bir gün ufak bir kırgınlık, o kırgınlığın arasına giren küçük bir fırsat sebep olarak bu fakir

1. Başlık, şapka. (Y.N.)
2. Paris'te ünlü bir hipodrom. (Y.N.)

asilzade kız, ta Fransa'nın bir köşesinden Beyoğlu'nun seçkin bir Rum ailesine mürebbiyeliğe geldi. Burada uzun bir zaman, İstanbul'un Beyoğlu'ndan Şişli'ye, Köprü'den Büyükdere'ye kadar sokaklarından, denizlerinden başka bir yerini bilmeyerek senelerce kaldı; Adnan Bey'in yalısı mürebbiyelik hayatının ikinci ve galiba sonuncu sahnesiydi.

Nihal henüz dört yaşındaydı. Adnan Bey bir mürebbiyeye lüzum gördü. Çocuklarına mürebbiye arayanlara ilk kabul ettirilmek istenilen yaratıklardan, o henüz Fransa'dan geldiklerini ileri süren; ancak bir nihayet iki yerden fazla bulunmuş olduklarını itiraf etmeyen, rahibelerin yetimhanelerinde yahut terzi çıraklığında eksik öğrenilmiş Fransızcalarını sahte bir telaffuzun süslerine boğmaya çalışan kızlardan takım takım gelmişlerdi. Adnan Bey'in güç beğenirliğine galebe çalabilecek bir tanesine rastlanılamadı. Bazen ikinci günü bir bahaneyle izin verilmeye lüzum görülenlerden nihayet iki ay oturmalarına tahammül edilebilenlerine kadar bunların her çeşidinden iki sene bir resmi geçit yapıldı. Bugün Alman olduğunu iddia ederken ertesi gün Sofya Yahudilerinden olduğu anlaşılan, geldiği zaman bir İtalyan kocadan dul kalmış görünerek bir hafta sonra hiç evlenmediğini ağzından kaçıracak kadar yalancılıkta hatırası sağlam olmayan bu mürebbiyelerden o kadar korkmuştu ki Adnan Bey kızı için başka çareler düşünmeye başlamıştı.

Bir tesadüf –İstanbul'da mürebbiyeler için ancak tesadüfe güvenilebilir– Adnan Bey'e o bulunamayan şeyi buldurdu: Matmazel Courton.

Matmazel Courton'un İstanbul'da bir merakı vardı: Bir Türk evine girmek, bu Türk memleketinde bir Türk hayatıyla yaşamak... Adnan Bey'in yalısına girerken asıl hülya yuvasına giriyormuşçasına kalbi sevincinden heyecan içinde kalmıştı. Girdikten sonra bu heyecan şaşkınlı-

ğa dönüştü. O, mermer döşeli büyük bir sofa; taştan sütunlar üzerine kondurulmuş bir kubbe; yer yer sedef işlenmiş, Şark halılarıyla döşenmiş sedirler; bunların üzerinde elleriyle çıplak ayakları kınalı, gözleri sürmeli, başları daima yaşmaklı, sabahtan akşama kadar zenciyelerin[1] darbukalarıyla uyuyan yahut bir kenarda küçük gümüş mangaldan amber kokuları etrafa dağılırken elmastıraş nargilelerinin yakutlara, zümrütlere boğulmuş marpuçlarını ellerinden bırakmayan çifte çifte kadınlar hayal etmiş; bütün o Batı yazarlarının, ressamlarının Doğu'ya ilişkin hurafe ve efsanelerinden hatırasında kalan uzak yadigârlarla bir Türk evinin başka bir şey olabileceğine ihtimal vermemişti. Kendisini yalının şık küçük misafir odasında görünce soran gözlerle rehberine bakmıştı:

"Gerçekten! Beni bir Türk evine getirdiğinizden emin misiniz?"

İhtiyar kız hülyasında aldatılmış olduğuna bir türlü inanamamıştı, işte senelerce Türk kibar hayatının içinde yaşamışken hâlâ kalbinde bir şey, o var sayılan Doğu hayatının mutlaka mevcut olmasına inanmak ister.

Aradığının tersini bulanlara özgü bir heves kırıklığıyla daha birinci günü geri dönmek emelini duymuştu; geri dönecekti, eğer o gün soluk, süzgün hasta yüzüyle iki senedir ikide birde değişen bu mürebbiye çehrelerinden bezgin, yorgun bir vaziyetle gelen, ona minimini elinin ince parmaklarını etkileyici bir teslimiyet anlamıyla uzatan Nihal için kalbinde derhal derin bir merhametle karışık bir sevgi duymamış olsaydı...

Onun sevmek için büyük bir ihtiyacı vardı: Dünyada annesini tanıyamamış, babasını sevememiş, kimse için gönlünde bir bağlılık duyamamış olan, sevmekten yok-

1. Zenci kadın. (Y.N.)

sunluk içinde çırpınan bu biçare kalbin yaşlanmış bekâreti daima sarf olunacak bir şey arar; etrafında bulunan çocukları, bulunduğu evin hizmetçilerini, kedisini, papağanını dost eder; bunlara yüreğinin o saklanmış hazinesini dökerdi; fakat bir gün bu söylenen şeylerde birden açılan bir boşluk keşfederek, kalbinden akan sevgi selsebilinin[1] nasıl çorak bir kum çölüne döküldüğünü acı bir belirginlikle görerek beş dakika önce dostları olan çocuklara, hizmetçilere, kedilere, papağana düşman olurdu.

O gün Nihal'in elini elinden bırakmayarak, "Küçüğüm, bakayım gözlerinize!" demiş ve Nihal uzun, uçları yukarıya kıvrık, bakışına garip bir yorgunluk hali veren sarı kirpiklerini kaldırarak mavi gözlerinde bahar saflığıyla parlayan bir tebessümle yüzüne bakınca Matmazel Courton rehberine dönerek birden karar vermişti:

"Evet, kalıyorum!"

Ertesi gün bütün ev halkıyla dost oluyordu. Dillerini anlamaksızın, yalnız ona gülerek, "Matmazel!" deyişleri için Şakire Hanım'a, Şayeste'ye, Nesrin'e kalbinde hemen sevgi duymuş; o zaman henüz paytak paytak yürüyen Cemile'yi yerden kaparak hoplatmış, Beşir'in, ortasında küçük bir çukuru, yüzüne bir tebessümün dalgalarını seren çenesini okşayarak, "Oh! Minimini siyah mücevher!" demişti. Adnan Bey'in terbiyesinden, zarafetinden pek hoşnuttu; özellikle o, sofrada kendisine karşı bağlılık eserleri göstermişti. Behlûl için o kadar açık bir eğilim duymamış olmakla birlikte belirli bir soğukluk da hissetmemişti. Fakat bütün bu ev halkının üstünde, hatta Nihal'den çok sevgisi evin hanımına yöneldi.

Nihal'in annesi hasta ve Bülend'e gebeydi. Matmazel Courton evin içinde en son onu tanıdı. İki gün sonra

1. İçimi çok hoş ve hafif su. (Y.N.)

onu, Adnan Bey eşlik ederek hastanın odasına götürmüştü. Tabipler, hastanın yürümesine, gezmesine engel oluyorlardı; genç kadın odasında geniş bir koltuk içinde penceresine mahkûmdu. Hastayı, beyaz elbisesinin, sarı saçlarının arasında daha solgun görünen ince zayıf çehresiyle görür görmez ihtiyar kızın kalbinde hemen bir merhamet uyanmıştı. O gün hasta, şüphesiz iki senedir görülen mürebbiye çehrelerinin duyuramadıkları güveni ihtiyar kızın elli senelik bir hayatın temizliğiyle sevinçli ve dingin duran simasından duyarak hüzünlü bir tebessümle ve kocasının aracılığıyla, "Ümit ederim ki Nihal sizi çok sıkmayacak," demişti, "biraz şımarıkça büyüdü fakat tabiatında bir mazlumluk var ki şımarıklığının fazlasını bağışlatıyor. Ben bir hayli zamandan beri onunla meşgul olamıyorum. Hatta bilmem niçin, belki bensiz kalıverecek korkusuyla onu mümkün mertebe görmemek, düşünmemek istiyorum. Nihal size yetim kalmış bir çocuk hükmünde bırakılıyor demektir. Siz onun için bir öğretmenden çok bir anne olacaksınız."

Bu sözler ölmekten çok çocuğunu yalnız bırakmaktan korkan bir anne etkisiyle titrek bir sesle söylenmişti. Matmazel Courton, Adnan Bey'in çevirisini dinlerken bu sözlere hastanın ruhunu arkadaş kılmak isteyerek gözlerini, üzerinde rica eden bir tebessümün dalgaları uçan hasta yüzden ayırmıyordu. Son cümle onun kalbinde en hassas, en fazla titremeye eğilimli bir teli canlandırdı: Anne! Nihal'in annesi olmak düşüncesi hayatının bütün yoksunlukları içinde en acısıyla o kadar içten bir bağı vardı ki... Kadınlık emellerinden vazgeçmiş bütün zavallı kadınların kalbinde her türlü yoksunlukların gözyaşları susabilir; fakat bunlardan biri, analıktan mahrum kalmış olmak acısı, daima zehirden birer damlayla damlayan kapanmaz bir yaradır. Sanılır ki ki doğa kadınların ruhuna boş kalmaya katlanamayan bir beşik koymuştur. Bu ihtiyar kızın da ru-

hunda böyle boş bir beşik, o beşiğin yanında hiç olmazsa boşluğunu uyutmak isteyen bir ananın ağıt kabilinden ninnileri vardı. Birden, hastanın o son sözüyle bu boş beşiği dolmuş sandı ve bugünden başlayarak incelikle karışık bir sevgi onu hastaya kuvvetle bağladı.

Matmazel Courton'un soyluluk vakarına karşı feda olunamayan birtakım duyguları vardı. Bunlar, Adnan Bey' in evine girişi sırasında hükmünü yerine getirerek birkaç temel koşulun kararlaştırılmasına neden olmuştu: Çocuğun adi hizmetlerine karışmayacaktı, giydirilmesine nezaret edecekti fakat yıkanmasına karışmayacaktı, yalnız kendisine ait bir odası olacaktı, şöyle yapılacaktı, böyle edilecekti... Bu temel koşullar resmî bir antlaşma kadar önemle sayılmış ve belirlenmişti. Hastayı gördükten sonra o gece Matmazel Courton çocuğu yatırmadan evvel ayaklarını yıkamak için Nesrin'den sıcak su istedi. Nesrin, bilhassa ayaklarından pek ziyade gıcıklanan Nihal'i güldürerek yıkarken bir aralık Matmazel Courton bütün soyluluk vakarını unuttu, Nesrin'in yanına oturarak ve ıslanmamak için yenlerini çekerek ellerini leğenin içine soktu; bu minimini beyaz şeylerden birini alarak, okşayarak, gıcıklayarak, Nihal'i fıkır fıkır güldürerek güya Nesrin'e ders verdi. Nihal için bir anne olmak düşüncesi bütün o temel koşulları yürürlükten kalkmış bir nüsha durumuna getirmişti.

Her gün öğleye yakın, derslerini bitirdikten sonra çocuğu alır, hastanın odasına gider, bir dakika bir yerde duramayan Nihal ortalığı karıştırırken o hastanın karşısında gülümseyerek otururdu. Bu iki kadın yalnız gözlerinin sessiz ifadesiyle birbirine kalplerini dökerlerdi. Böyle ne kadar belagatli susuşlarla birbirinin ruhunu duymuşlar, görüşmeksizin ne demek istediklerini anlayarak dost olmuşlardı.

Bülend doğduktan sonra hastada o kadar çöküş belirtisi görünmeye başlamıştı ki herkesle birlikte Matma-

zel Courton da çocukların annesiz kalmaya mahkûm olduklarını anlamıştı. Hasta iki sene, bir camekânın içinde yavaş yavaş kuruyan nazik bir bitki gibi güya katre katre can vererek sürüklendi; sonunda Nihal bir gün mürebbiyesiyle Büyükada'ya, Adnan Bey'in ihtiyar halasına gönderildi. Çocuk, orada geçirdikleri on beş gün içinde hiçbir kere ne annesini sormuş ne evi aramıştı. Yalnız geri döndükleri gün birden, kendisini karşılayan yaşlı gözlerin karşısında gerçeği anlayarak bağırdı:

"Anne! Annemi görmek isterim!"

Sonra etrafında cevap veremeyerek yüzlerini çeviren bu perişan ev halkını görünce çocuk kendisini yere atmış, kollarıyla bacaklarını kıvırıp buran sinirsel bir çırpınma içinde, boğazını yırtan ve heyhat, cevapsız kalmaya mahkûm olan, "Anne! Anne!" feryatlarıyla ağlamaya başlamıştı.

O zaman ihtiyar kızın gözlerinin önüne olanca büyüklük ve ululuğuyla bir kutsal görev dikilmiş oldu: Bu annesiz çocuğa annesizliğini unutturmak...

* * *

Nihal'de bazı şeyler fark ederdi ki bunlar kalbinde ufak bir korku uyandırırdı. Bu çocukta garip, çözümlemeye gelmeyen zıtlıklar vardı. Babasından başlayarak bütün ev halkına kadar ona gösterilen sevgide her vesileyle bir merhamet egemen olur ve bu acınarak sevilmek zaten çocuğun miras alınan bir zayıflıkla hasta sinirlerinde daha bir incelik, daha bir duyarlılık uyandırırdı. Bu, onu bir mazlumluk havası içinde sarıyordu ve sanki bu havadan şu narin çiçeği öldürmeyecek fakat daima sarartıp solduracak bir zehirleyici nefes yayılırdı. Onun için Nihal'de herkesin gözlerinden damla damla içilen merhamet anlamının bir yetim elemi vardı. İhtimal bu, o kadar

dikkati çekmeyecekti, eğer yanında zıtlıklar oluşturan şeyler olmasaydı. Bu zıtlıklar mazlumluğunu, daha fazla açıklık ve belirginlik veren bir çemberle kuşatırdı. Öyle şımarıklıkları vardı ki Nihal'i birden başka bir çocuk olmuş sandırırdı. Hele babasına karşı ara sıra birkaç yaş küçülür, dizlerine tırmanır; sakallarının altından, ta dudaklarını kılların tırmalamayacağı yerlerden öpmek ister; güya sevildiği kadar sevilmek ruhunu doyurmuyormuşçasına daha çok sevilmek için sırnaşık bir çocuk olurdu. Bir yerde beş dakikadan fazla durmak, bir şeyle beş dakikadan fazla eğlenmek; sürekli bir sıkıntıdan, gizli, durmadan ruhunu ezen derin bir yürek üzüntüsünden kaçmaya çalışıyor sanılan Nihal'den beklenemezdi.

Matmazel Courton en çok bundan rahatsızdı: Nihal'e yarım saat düzenli imla[1] yazdırmayı, piyanosunda alıştırma yaptırmayı başaramazdı; dersler daima sektelere uğrayan kırık kırık parçalardan oluşurdu; fakat bir gün, bilinemez nasıl, Nihal o kazazede derslerden öğrenmiş olarak çıkardı.

Uzun uzun hırçınlıkları vardı ki eğer bir gözyaşlarının taşmasıyla, bir sinir buhranıyla sakinleşmeyecek olursa günlerle sürerdi. Gözyaşlarından; çırpınmalardan, tepinmelerden sonra fazla uyku uyumuş gibi yüzüne bir yorgunluk çöker, sanki bu buhran onu hırpaladıktan sonra dinlendirirdi. Belirli olmayan aralarla, olmayacak vesilelerle bu dökülen yaşlar ruhunun inceliğinin fazlasıydı ki mutlaka taşmaya muhtaçtı. Ondan sonra çılgınca bir sevinç dönemi başlardı; Bülend'le, Cemile'yle, Beşir'le yalının geniş sofalarını, büyük bahçesini bitmez tükenmez dolanmaların gürültülerine boğardı.

Matmazel Courton korkardı ki bu zıtlıkların arasın-

1. Cümleleri, kelimeleri doğru yazma bilgisi. (Y.N.)

da Nihal'in zayıf, ince bedeni çeşitli rüzgârların çarpışma noktasına rastlamış ince, narin bir dal dayanıksızlığıyla kırılmasın.

Adnan Bey'le ne kadar uzun tartışmışlar, bu zıtlıkları elden geldiğince hafifleterek çocukta bir mizaç düzeni yaratabilmek için ne çareler düşünmüşlerdi; fakat buldukları tedbirlere karşı bu sinir muamması her defasında isyan ediyordu.

Asıl Bülend'le idaresinde zorluklar görülürdü. Annesinin karnından bir bebek çıkaracakları haberini hep sevinerek, sevincinden ellerini çırparak karşılarken o doğduktan sonra birden bu sevinçte bir değişiklik meydana gelmişti. Evvelce annesinin yanına ancak günde bir-iki defa giderken artık oradan ayrılmamak, başkasının bu yeni bebekle meşgul olmasına meydan bırakmamak, annesinin yatağına tırmanarak sürekli Bülend'i öpmek için türlü huysuzluklar icat etmişti. Bir hafta, çocuk annesinin odasında kaldığı sürece Nihal kıskançlığından çıldırmış sanıldı. Çocuğu hastanın yanından ayırıp da yalının bir köşesine, Şakire Hanım'ın yanına atmaya zorunluluk görüldükten sonra Nihal, Bülend'i unutmuş göründü. Çocuğu annesine seyrek ve gizli getirirlerdi, yalının içinde Bülend eğreti görülürdü.

Daha sonra Şakire Hanım'ın yanından alınarak Matmazel Courton'a verilebilmek için Nihal'in görüşüne başvuruldu. "Bülend'i sana vereceğiz, onu sen terbiye edeceksin, yanında yatıracaksın, soyup giydireceksin, Bülend artık senin olacak," denildi.

Nihal hileye kapılmış göründü, Bülend'in kendisine verileceğini çılgınca bir sevinçle kabul etti ve işte o günden beri Bülend, Nihal'in, yalnız Nihal'indir, başka hiç kimsenin değildir.

Nihal'in kıskançlığında, ta küçüklüğünden beri, hemen bütün çocukların kıskançlığına karışan hıyanet fikri

yoktu; çocuğun ne gizlice parmağını ısırır ne yavaşça kolunu çimdiklerdi. Onun kıskançlığında başka bir şey vardı: Herkesi Bülend'den değil Bülend'i herkesten esirgiyor, başkalarıyla onun arasına kendi kalbini koyarak ona herkesten çok yakın olmak istiyor sanılırdı.

Evin içinde âdet olmuştu –ilk önce şaka olarak başlanıp yavaş yavaş bir kural hükmünü ve kuvvetini alan bir âdet– ne zaman Bülend'e ilişkin bir şey olsa Nihal'e başvurulur, Bülend'e tembih olunacak şeyler Nihal'e söylettirilir, hatta Bülend de daima Nihal'le korkutulurdu. Annelerini kaybettikten sonra ruhunun gizli bir ihtiyacıyla Nihal, Bülend'e daha çok yaklaşmıştı. Bir doğal duygu sanki minimini kızı küçük kardeşine bir anne olmaya yöneltiyordu; fakat öyle bir anne ki çocuğunu herkesten kıskansın, ona başka birisinin eli sürüldükçe kalbinde bir şey yırtılsın.

Bir gün Adnan Bey, Bülend'i dizlerinin üstünde hoplatıyordu, Nihal onları görmemek için o tarafa bakmıyordu, bir aralık babası Bülend'in gevrek gevrek kahkahalarına dayanamayarak minimini tombul yanaklarını öperken Nihal başını çevirdi, duramayarak ilerledi, ta yanlarına gitti, sokuldu, o kadar ki bu öpücüklerin arasına bir engel çekmek istiyordu, sonra birden babası durarak kendisine bakınca kızardı fakat itiraf etti, "Oh! Yeter artık baba, fena oluyorum!" dedi. Nihal'in bütün hassas ruhu bu son sözün içindeydi. Adnan Bey o günden sonra Nihal'in yanında Bülend'i sevmekten kendini alıkoydu; ama Nihal artık bir kural koymuş oldu: Bülend'i sevmek, okşamak için birisinde, bilinemez nasıl bir keşif duygusuyla, arzu olduğunu anlar anlamaz kendisinden izin alınmaksızın bu arzuya müsaade olunmasından korkarak, "Bülend'i hiç sevmiyorsunuz!" cümlesine benzer bir şey söylerdi.

Dünyada bu kaygılardan sıyrılmış, bu bin türlü kayıtlardan kurtulmuş, etrafında olup biten bütün bu şey-

lerden haberi olmayan birisi varsa o da Bülend'di. Onun yalnız bir şeye merakı vardı: Gülmek... ve dünyada en çok onu güldürecek, en neşeli kahkahalarına serbest bir uçuş verecek Nihal'di; özellikle iki kardeş yalnız, aralarına bir üçüncü kalp girmeksizin yapayalnız bulundukları zamanlar...

Yatak odaları yalının en üst katında, bahçeye bakan taraftaydı. Büyük sofadan buraya genişçe bir dehlizden gidilirdi. Birinci odada Adnan Bey, üçüncüde Matmazel Courton, ikisinin arasındakinde onlar yatarlardı. Burada hem yalnızdılar hem bir taraftan babalarıyla öteki taraftan ihtiyar kızla birlikteydiler. Odaların arasında birer aralık kapı vardı ki geceleri perdelerin kapanmasıyla örtülürdü. Daha sonra, dehlizin dördüncü ve sonuncu odasında çocuklara bir dershane oluşturulmuştu. Dershaneye ayrılan bu oda mürebbiyenin sürekli bir derdiydi. Bülend'in derslerinden çok kasırgalarına yer olan bu oda kadar dünyada karışıklığa mahkûm bir yer daha olamayacağına yemin ederdi. Evin içinde bir sigara iskemlesinin yer değiştirmesine kıyametler koparacak kadar düzen merakında aşırılık gösteren Adnan Bey, çocukların bu odasına giremezdi, oraya ne zaman girse sinirlerinde bir hastalık duyduğunu ileri sürerdi.

Yalıda başka hiçbir yere ilişmemek sözüne karşılık burada bütün istediklerini yapmak için Bülend'e izin verilmişti. Bülend de bu izinden yalının hiçbir yerine bir yıkım izi bırakamamak zorunluluğunun öcünü alacak derecede yararlanıyordu. Minimini bir çalışma masası vardı ki babasının –bir gün birkaçını aşırdığı– oymacılık aletleriyle kenarlarına kendine özgü saçaklar oymuştu. Matmazel Courton'a düzenli olarak gelen *Figaro*[1] nüshalarından

1. *Le Figaro*. Fransa'nın en etkili, muhafazakâr gazetelerinden biri. (Y.N.)

gemiler, külahlar, sepetler yapılmış; duvarlara, pencerelerin mandallarına, siyah yazı tahtasının kenarına asılmıştı. Ablasının bütün eski kitaplarından, resimli nota kapaklarından resimler oyulmuş, camlara, kapıların arkasına, ta duvarda Avrupa haritasının denizlerine yapıştırılmıştı; böyle oyulmuş bir şemsiye vardı ki ta okyanusun bir tarafına atılmış, bir rüzgâra kapılarak Amerika seyahatine çıkmıştı. Daha sonra bin türlü kırılmış oyuncaklar, koparılmış kitaplar, o her gün sabah akşam toplanıp da Bülend'in yalnız bir uğramasıyla güya canlanarak haşarı kedi yavruları gibi odanın her tarafına dağılan ufak tefekler ayak basacak, oturacak yer bırakmazdı. Şimdi Bülend yeni bir merak çıkarmıştı: Elinde kurşunkalemiyle duvarlara resimler yapıyordu. Hayalinden bugün bir gemi, yarın bir deve çıkıyor, duvarın bütün etekleri yavaş yavaş doluyordu. Artık boyu yetişebilecek kadar yer kalmadığı için şimdi iki günden beri Bülend'in zihnini başka bir fikir vıcıklıyor. Nihal'in daha gönlü olup da izin vermememişti fakat onun öteden beri hep âdeti öyleydi: Önce izin vermemek, kendisine boyun eğildiğini gördükten sonra artık engel olmaya gerek görmemek... Oh! Ne güzel olacaktı! Behlûl ona bir kutu boya getirmişti, bunların içinde her renkten vardı, bütün o resimler boyanacaktı. Deveyi kırmızı yapacaktı. "Değil mi abla, deve kırmızı olur değil mi?" Nihal henüz yumuşamamıştı, "Deli misin?" diyordu fakat devenin rengini haber vermiyordu.

Hemen bütün hayatları bu odada geçerdi. Sabahleyin uyandıktan sonra yıkanırlar, giyinirler; Matmazel Courton'la beraber aşağıya, yemek odasına inerek sütlü kahvelerini içerler; güzel havalarda bir saat kadar bahçede gezerler; Bülend, Beşir'le koşar, Nihal büyük kestane ağacının altında matmazelle birlikte oturur, sonra ihtiyar kız hiçbir vakit göğsünden eksik olmayan küçük saatine

bakarak haber verir, "Vakit geldi!" der, tekrar içeriye girerler ve odalarına çıkarlar.

Artık ders başlardı. Nihal şimdi akşamları babasına düzelttirilmek üzere küçük ahlak parçaları çeviriyor, kolay manzumeleri düzyazıya dönüştürüyor, yaşanan hayata ilişkin temeller üzerine mektuplar yazıyordu. Matmazel Courton, Nihal'le meşgul olurken Bülend her vakit geri kalan fiil defterlerini doldurmak için yazıhanenin ta öte tarafında kalemini hokkadan çıkarmazdı. Bazen Matmazel Courton'un gözü Bülend'e ilişirdi ve sert bir sesle bağırırdı: "Bülend!" Bülend sonunda emr-i hazır[1] sigalarına[2] kadar ciddiyetle yazabildiği bir fiilden usanarak oraya, suret-i emriye ile suret-i inşaiye[3] arasına, ya sekiz-on eğri büğrü çizgiyle bir köşk yahut ortasında hiçbir çiçeğe benzemeyen bir şeyle bir saksı kondurmak üzere bulunurdu.

Bülend'in sebebiyet verdiği bu kesintiler Nihal için ganimet sayılacak fırsatlardı; o mutlak sekiz satırlık bir çalışmadan sonra bir nefes almak, derste tesadüf olunmuş bir kelimeden dallanıp budaklandırarak uzun uzun devam eden bir konuşma açmak ya da Matmazel Courton yerinden kalkıp Bülend'in defterinden köşkleri, saksıları kaldırırken o da pencereye koşup bahçeye bakmak için bahane kollardı. Nihayet bu aksamalar arasında Nihal'in dersi biter, on dakikalık bir aradan sonra Bülend'in derslerine başlanırdı.

Matmazel Courton, Bülend'le meşgul olurken Nihal'in piyanosuna, gergefine, dikişine, işlemelerine çalışması kararlaştırılmıştı fakat onun yarım saat bir şeyle uğraşması mümkün olmadığı için canı ne zaman isterse piyanosundan dikiş takımına, dikiş takımından gergefine

1. Emir kipinin ikinci tekil şahsı. (Y.N.)
2. Kip, fiilin çekiminden gelen şekillerden her biri. (Y.N.)
3. Sırasıyla: Emir kipi, dilek kipi. (Y.N.)

geçmesine izin verilirdi. İhtiyar kız bu kelebek için başka bir çare bulamamıştı.

Matmazel Courton, Nihal'in hiçbir şeye dikkat etmeyerek, hiçbir şeyle meşgul olmayarak her şeyi öğrenmesine artık o kadar alışmıştı ki şaşmıyordu; fakat piyanoda ilerlemesine şaşmaktan kendini alıkoyamazdı. Mutlaka parmakların uzun uzun çalışmasıyla elde edilebilecek şeyleri Nihal bir gün yapıvermiş bulunurdu. Bütün Czerny'nin[1] eksersiz silsileleri böyle can sıkacak bir oyun gibi geçmişti. Şimdi Clementi'nin[2] Matmazel Courton'u bile titreten *Gradus ad Parnassum*'una[3] hazırlanıyordu. İtalyan müziğinin Cimarosa'larından[4], Donizetti'lerinden[5], Mercadante'lerinden[6], Rossini'lerinden[7] Adnan Bey'in takım takım getirdiği operaları güya önceden görmüş, işitmiş, hissetmiş denecek bir duygu ve duyurma kolaylığıyla, Matmazel Courton'un inanmak istemeyen şaşkın gözlerinin önünde, gelişigüzel okuyuverdi. O zaman ihtiyar kız, Adnan Bey'e, "Bilir misiniz, bu altı senede olmayacaktı," derdi, "fakat bunda ne benim ne kendisinin meziyeti var; bu, kızın parmaklarına Rubinstein'ın[8] ruhundan bulaşmış olacak..."

1. Carl Czerny (1791-1857): Avusturyalı besteci, piyanist. Piyano derslerinde eserlerine en çok başvurulan sanatçılardan biridir. (Y.N.)

2. Muzio Clementi (1752-1832): İtalyan asıllı İngiliz besteci. Sonatları piyano eğitiminde sıkça çalınmaktadır. (Y.N.)

3. Muzio Clementi'nin piyano etütleri için hazırladığı besteler dizisi. (Y.N.)

4. Domenico Cimarosa (1749-1801): Klasik tarzda operalar yazmış İtalyan besteci. (Y.N.)

5. Gaetano Donizetti (1797-1848): İtalyan opera bestecisi. (Y.N.)

6. Saverio Mercadante(1795-1870): Romantik dönem operalarıyla tanınan İtalyan besteci. (Y.N.)

7. Gioacchino Rossini (1792-1868): *Sevil Berberi*, *Othello* gibi ünlü operaları olan İtalyan bestecisi. (Y.N.)

8. Anton Rubinstein (1829-1894): Petersburg Konservatuvarı'nın kurucusu Rus piyanist. Dönemin en büyük virtüözlerinden biri olarak anılır. (Y.N.)

Nihal'in parmaklarına o üstadın sanat dehasından bir şey bulaşmış olması düşüncesi öyle bir şeydi ki Matmazel Courton'un gözünde anlaşılmaz bir gerçeği açıklayarak bu müzik muammasını yorumlamış oluyordu, artık başka bir neden aramaya da gerek görmezdi.

Sonunda derslere bir kavgayla son verilirdi. Babasının getirdiği operaların arasında Wagner'den[1] de vardı ki Matmazel Courton kesin bir yasaklamayla çalınmasına engel oluyordu. Nihal de aksine bu yasaklanan şeyi mutlaka her gün eline alır, mürebbiyeyi Bülend'in pek çok hiddetlendirdiği bir sırayı kollayarak piyanosunda denemek isterdi. O zaman Matmazel Courton, Bülend'i unutur, piyanoya koşardı. "Lakin çocuğum size bin defa söyledim ki bunu çalmak için insanın Alman parmakları olmalı. Parmaklarınızı kıracaksınız, yalnız o kadar değil, düşüncenizi, müzik zevkinizi berbat edeceksiniz. Düşününüz bir kere: Bir fırtına ki bacaları deviriyor, kiremitleri atıyor, ağaçları söküyor, kayaları yuvarlıyor, düşününüz o gürültüyü, bundan bir müzik yapınız, işte Mösyö Wagner!"

Onun Wagner için dinmez bir düşmanlığı vardı. Mösyö Wagner derken bütün bu soylu Fransız kızının damarlarındaki kanlar Alman dâhisini aşağılayarak ıslık çalıyor sanılırdı.

Artık ondan sonra derse devam olunamaz, ihtiyar kız yemek vaktine kadar odasına çekilir ve çocuklar istedikleri yere gitmek için özgür bırakılırdı.

Nihal, babasının yanına giderdi. Aşağıda, iş odasında Adnan Bey ikide birde saate bakarak kızının bu sabah ziyaretlerini sabırsızlıkla beklerdi.

İkisinin arasında böyle sevinç ve mutlulukla geçen

1. Richard Wagner (1813-1883): Alman besteci ve müzik kuramcısı. Müziğe teorik birçok katkı sunmuş ve Batı müziğinde köklü bir değişim yaratmıştır. (Y.N.)

saatler ne tatlı saatlerdi! Onun babasına bir düşkünlüğü, bir tutkuluğu vardı ki hiçbir zaman doyurulmuş olmazdı. Hep sevilmek, her zamandan çok, saniyeden saniyeye şiddetlenecek bir sevgiyle sevilmek için ruhunda asla yatıştırılamayan bir ihtiyaç vardı. Babasının yanında pek fazla şımarır, geveze bir kuş, yaramaz bir kelebek olurdu. Sonsuz bir söz sermayesi vardı: Derslerinden, gördüklerinden, işittiklerinden bir küçük temel neden olurdu, babasına birbiri ardınca sorular sorardı. O, yorulmayarak hatta eğlenerek ara sıra Nihal'in bir şeytanlık ve alay düşüncesiyle üzerine bir parça neşe serptiği bu konuşmalardan gülerek çocuklaşırdı; aralarında bir yaş düzeyi meydana gelirdi.

Yemekten sonra Adnan Bey İstanbul'a inerdi[1]. Çocukların o gün Matmazel Courton'la uzun bir gezintileri yoksa yalının içinde Adnan Bey'in dönüşüne kadar süren dolanmaları olurdu. Nihal'in özellikle vakit geçirmek için hoşuna giden yer, Şakire Hanım'ın mutfağıydı.

Haremde bu mutfak bir oyuncak kabilinden yaptırılmıştı. Ara sıra Adnan Bey senelerden beri düzeni bozulmayan aşçısının yemeklerinden usanır, Şakire Hanım'dan bir midye dolması, bir tatarböreği, bir çerkestavuğu isterdi. Bu, Hacı Necip'ten gizli tutulurdu, haber alacak olursa Hacı Necip günlerce surat asar, günlerce Adnan Bey'e görünmezdi.

Bir gün midye kabuklarını görmüş, kırk senelik aşçı olduktan sonra Şakire Hanım kadar midye dolması dolduramazsa ayıp olacağını söyleyerek gitmeye kalkmıştı. Şakire Hanım'la aralarında sürekli bir çekişme vardı: Mutlaka Şakire Hanım dönme dolaptan[2] harç verirken

1. Sur içinde kalan tarihî yarımada İstanbul olarak anılıyor. (Y.N.)

2. Büyük konaklarda bir yerden bir yere yemek geçirmek için duvardaki bir açmaya yerleştirilmiş olan dönebilen dolap. (Y.N.)

kavga olur, Hacı Necip ikide birde, "Ya kiler dışarıya çıksın ya mutfağı büsbütün içeriye alın," derdi.

Bazı kereler bu kavgalar o kadar şiddet kazanırdı ki Şakire Hanım'ın kocası Vekilharç[1] Süleyman Efendi, barış için aracılığını kullanmaya lüzum görürdü. Bu kavgalardan evin içinde iki kişi pek memnundu. Bülend'le Beşir... Hatta onlar biraz da iki tarafı kızıştırmaya yardım ederlerdi.

Şakire Hanım'dan bir şey istenilince Nihal yalvarırdı:

"Kuzum, bacı, beni bekle e mi? Birlikte yapalım..."

O gün Nihal, Cemile, Nesrin, hatta ara sıra Nesrin'e çıkışmak için gelerek geri dönmekte geciken Şayeste, Şakire Hanım'ın etrafında dönerler, küçücük mutfağı bir mahşere çeviririlerdi.

Burası yalının ikinci katında, bahçeye bakan, güneşli, pencerelerini sarmaşıklar kaplamış, beyaz mermer döşeli, her zaman son derece temiz, bir temizlik havasıyla insana iştah veren bir yerdi. Bazar Allemand'dan[2] alınmış tencereler, sahanlar, bütün o bir salon eşyası sanılacak kadar zarif ve narin şeyler, sarmaşıkların yeşilliklerinden süzülerek giren güneş ışıkları altında temizliklerinin parıltılarını serperlerdi. Artık burada, bu sevimli mutfağın içinde, kendisine bağlılıklarını bütün ruhuyla duyduğu bu yaratıkların arasında şakalarla, sahte kavgalarla, itişip kakışmalarla, kahkahalarla geçen saatleri Nihal bütün kalbini ısıtan bir mutluluk duyarak geçirirdi.

Akşam babasının dönüşünü sabırsızlıkla bekler, ta merdivenlerin üstünden bağırırdı:

"Baba! Bugün size bir şey pişirdim ki... Şakire Hanım'a sorunuz da bakınız, onlar hiç karışmadılar."

1. Konağın alışverişini yapmakla görevli kişi. (Y.N.)
2. İstiklal Caddesi'nde mutfak gereçleri satan ünlü bir mağaza. (Y.N.)

Güzel havalarda babalarıyla beraber akşam gezintilerine çıkarlardı. Matmazel Courton bu saatleri yalının bahçesinde Alexandre Dumas'nın[1] romanlarına ayırırdı.

Genç kızlara roman okutmamak Matmazel Courton için en çok uygulanması gereken bir eğitim kuralıydı ki şiddetle Nihal hakkında yürürlüğünü korurdu; ama kendisinin romanlara, özellikle Alexandre Dumas'ya derin bir tutkunluğu vardı. Nihal'in sorularından serbest kalabilmesine uygun fırsatları bütün romanlara ayırırdı. Bu alışkanlığın sonucu olarak onun hayatına, duygularına Alexandre Dumas ve ona benzeyenlerden bir şeyler bulaşmıştı. Sanki romanlar ihtiyar kızın gözlerine renkleri değiştiren bir gözlük takmıştı; o, ancak kıyısından pay aldığı hayatı hep bu gözlüğün arasından görür, önüne çıkan yüzleri anlamak, hayatının ufak tefek olaylarına bir hüküm vermek için bütün zihninde yaşayan roman hatıralarına başvurur, onlarla bir benzerlik kurduktan sonra bir sonuç çıkarırdı. Hemen romanlarından birinin bir sayfasıyla uyuşmayan olaylar önem verilemeyecek bir yalan düzeyine inerdi.

* * *

Nihal o akşam Adnan Bey'in kendisini görmek istediğini haber verince işte altı seneden beri ilk kez olarak böyle talep olunan görüşme için ihtiyar kız derhal bir şüphe duydu. Bunun roman hatıralarından hangisinde bir uygulama yeri bulabileceğini hemen düşünmüştü.

Adnan Bey hayatının bu koşullar içinde devam edemeyeceğine ilişkin bir dolaşık söylevle ihtiyar kızı kendi düşünceleri içine çekmeye çalışırken o hâlâ düşünüyor-

1. Alexandre Dumas fils (oğul) (1824-1895): *Kamelyalı Kadın* romanıyla ünlenen Fransız yazar. (Y.N.)

du, sonunda evlilik düşüncesi bu söylevin bulutları içinden bir şimşek parıltısıyla gözünde tutuşunca Matmazel Courton şaşkın, ağzı yarı açık durdu. Hayır, romanlarından hiçbirinde bu olaya bir uygulama yeri bulamıyordu, inanmadı ve kendisini tutamayarak Adnan Bey'le bütün resmî ilişkisine rağmen, "Şaka yapıyorsunuz!" dedi.

Bu şakanın müthiş bir gerçek olduğunu anladıktan sonra ihtiyar kız duramadı, ayağa kalktı, "Ama Nihal, ama Nihal! Bu onu öldürür, anlıyor musunuz?" diyordu. Sonra Adnan Bey'in gözlerini indirerek cevap vermediğini görünce hissetmişti ki Nihal'in başı ağrısa çıldıran bu babada o ihtimalin feryadı bir karşılık bulamıyordu.

Nihayet Adnan Bey cevap verdi.

"Hayır," dedi, "yanılıyorsunuz. Nihal'i o kadar yakından incelememişsiniz, yalnız alınmasına gerek görülecek bazı tedbirler var. Hatta size de başvurmaktan maksat bu..."

O zaman o önemli görev kendisine verilmişti. Kabul etmemek için çırpındı, hatta bu görevi yerine getirmeye mecbur olmamak için bu evden kaçacağını söyledi; sonra birden Nihal'in asıl bu zamanda kendisine muhtaç olacağını düşündü, bu müthiş gerçekle o narin varlığın arasında çatışmayı hafifletecek bir kalp lazımdı ve o kalp ancak kendisinin kalbi olabilirdi.

Adnan Bey'in odasından çıkarken Matmazel Courton sallanıyordu. Yemek zamanına kadar Nihal'den kaçtı, sofrada ona bakarken hep ağlamak istiyordu.

O gece Nihal'e mutlak haber vermek için kesin talimat almıştı. Bülend uyuduktan sonra orada, yavaş sesle, ikisinin arasında geçen konuşmadan sonra Matmazel Courton rahatladı. Kendi kendisine, "Galiba babasının hakkı var," dedi.

Nihal'e yalnız eve bir kadın geleceğinden, bu kadının herkesle birlikte sofraya oturacağından, onun da bir odası

olacağından, bu kadının Nihal'i pek çok seveceğinden söz etmişti. Nihal bütün bu şeyleri pek büyük bir sakinlikle dinlemiş, sanki yeni bir şey işitmiyormuşçasına küçük bir şaşkınlık belirtisi bile göstermemişti. Yalnız birtakım ayrıntıları merak ediyordu: Odası nerede olacaktı? Bu kadın güzel, kendisinden daha mı güzeldi? Beybabası ona ne diyecekti? Hangi odada yatacaktı? Bülend'e karışacak mıydı? Beşir yine Nihal'in olacak değil miydi? Ondan sonra... –bu soruyu en sonunda sormuştu– ondan sonra babası Nihal'i gene önceki kadar sevecek miydi?

Bu sorunun cevabını aldıktan sonra Nihal, henüz kapanmamış cibinliğinin altında şüphesiz gene bir araba gezintisine gülerek uyuyan Bülend'e bakarak uzun uzun düşünmüştü. Sonunda Matmazel Courton demişti ki:

"Şimdi beybaban senden izin bekliyor, eğer sen izin verecek olursan gelecek. Yarın sabahleyin beybabana söylersin, değil mi çocuğum?"

Nihal yalnız başını hafifçe sallayarak sessiz bir "evet" demiş ve o gece yalnız kaldıktan sonra Bülend'in yataklığına eğilerek rüyasının mutluluğuyla gülen bu yüzü, güya mutluluk tebessümünü orada dondurmak isteyerek, uzun bir öpücükle öpmüş; daha sonra, bilinemez nasıl bir duyguyla, bu geceden başlayarak aralarına bir duvarın çekilmesi gereğini anlamışçasına, babasının odasıyla kendi odalarının arasındaki kapıyı ilk kez olarak kapamıştı.

* * *

"Behlûl Bey!"

"Nihal Hanım!"

"Niçin bana bakmadan cevap veriyorsunuz?"

Behlûl bir iskemlenin üstüne çıkmış, duvarda bir levhanın köşesine resim sokuşturmakla meşguldü. Nihal'in son sorusuna yine başını çevirmeyerek cevap verdi:

"Dargın değil miyiz?"

Nihal, kin tutmaz çocuklara özgü bir barışıklık hevesiyle, "A!" dedi. "Ben tamamıyla unutmuştum. Gerçekten, dün akşam dargındık değil mi? İstersen çıkayım..."

Behlûl iskemleden atladı. "Çerçevenin hiç aralığı yok. Biraz daha zorlansa cam kırılacak..." Elinde resmi sallayarak duvarlara bakıyordu. "Şimdi bunu nereye koymalı? Nihal! Ben sana bir şey söyleyeyim mi? Sen benimle niçin dargın duramıyorsun bilir misin? Çünkü dargın duracak olsan kavgaya imkân bulamayacaksın. Yeniden kavga etmek için mutlak barışmak lazım geliyor."

Nihal gülerek Behlûl'ün indiği iskemleyi çekip oturdu:

"Bak, bunda da yanılıyorsun. Sen bugün İstanbul'a ineceksin değil mi? Sana ısmarlanacak birçok şeyler var. İşte barışmak için âlâ bir sebep."

Behlûl birden reddetti:

"Mümkün değil Nihal... Başkasına havale et. Bu ufak tefek beni yoruyor. Hem bugün..."

Elini sallayarak işlerinin çokluğunu anlatmak istiyordu. Sonra aklına bir şey gelerek:

"Çantanı göster bakayım Nihal... Ne kadar paran var?"

"İşte saygısızca bir soru!"

"Canın isterse! Ben şimdi ücret almadan hiçbir iş görmüyorum. Bana borç verecek kadar paran varsa mesele değişir."

Nihal çantasını cebinden çıkardı, açtı ve içindekileri eteğine dökerek, "Oh, bilsen," dedi, "bana bugün o kadar şeyler lazım ki... İpek alınacak bir; Bülend makası ikiye ayırarak beline hançer yapmış, makas alınacak iki; Beşir ne kadar zamandan beri yalvarıyor, kıpkırmızı bir fesle mavi bir püskül istiyor, onlar alınacak üç..."

Behlûl dönerek uzaklaştı: "Ben vazgeçtim. Bir de Beşir'in şeylerini havale ediniz; tamam olsun. Kırmızı fesle mavi püskül nereden bulmalı? Çarşıya kadar çıkılacak. Hem bana borç verecek kadar paran yok..." Tekrar Nihal'e döndü: "Önce buradan çıkar babana gidersin, paralarını gösterirsin, anlıyor musun?"

Nihal yerden paralarını toplayarak çantasına doldurdu, "Vazgeçtim!" dedi.

Bugün gidip babasından para istemek düşüncesi Nihal'i ani bir etkiyle değiştirmişti. Dalgın bir nazarla karşısında bekleyen Behlûl'e baktı, sonra dedi ki:

"Büyük meseleden elbette haberin vardır. O senden bir şeyi saklamaz ki..."

Şimdi birden birbirlerine karşı yine düşman gibi söylemeye başlamışlardı. Bu iki kardeş çocuğunun arasında böyle her dakika çocukluktan beri tutuşmaya hazır bir kavga kıvılcımı vardı.

Behlûl sordu:

"Kim?"

Nihal dudaklarını kısarak cevap verdi:

"O..."

"Baban için o demek terbiyeye pek uygun bir şey değil. Sen gittikçe büyüyeceğine günden güne şımarık bir çocuk oluyorsun Nihal. Evin içinde bunu sana söyleyecek kimse yok da onun için ben söylüyorum. Matmazel Courton şapkasının çiçeklerine, elbiselerinin dantelalarına bakmaktan vakit bulamıyor ki... Dün akşam sofrada o ağlamak ne oluyordu sanki?"

Nihal sapsarıydı. İskemlede, hareketsiz, Behlûl'ü dinleyerek duruyordu. Boğuluyor gibi yutkundu. Şüphesiz ağzından çıkmak isteyen şeyleri tuttu, dedi ki:

"Görüyorsun ki bugün seninle kavga etmeye hiç arzum yok..." Sonra ellerini iki tarafına salıvererek ekledi: "Kuvvetim yok..."

Sesinde öyle acı bir kahrolmuşluk anlamı vardı ki Behlûl birden bu başlayan kavganın bir çocukluk kavgasından başka bir şey olacağını anladı. Birbirine bakışarak durdular. Sonra Behlûl sakin bir sesle dedi ki:

"Nihal! Ben öyle sanıyorum ki sen bu konuda fena hareket ediyorsun. Bilsen, onu görsen, birden seveceksin... Bundan sonra senin için artık bir kadın olmak zamanı gelecek. O zamanın da bir özel eğitimi vardır ki onu ne Matmazel Courton'dan ne de Şakire Hanım'dan öğrenebilirsin. Daha sonra evin düzeni... İtiraf et ki şimdi bu bir evden başka her şeye benziyor. Buraya öyle bir kadın girecek olursa..."

Nihal gittikçe sararıyordu. O bu sabah babasının yanından çıktıktan sonra buraya Behlûl'ü kendisiyle müttefik bulmak ümidiyle gelmiş, onun hiç olmazsa bu konuda kendisiyle birlikte olacağını sanmıştı. Hep, öyle, hareket etmeden duruyordu. Behlûl devam ediyordu:

"Evet, öyle bir kadın girecek olursa bütün ev birden değişecek; bugün istedikleri gibi yaşayan bu hizmetçiler, bak, onun elinde ne olacak; hatta Bülend, hatta sen, anlıyor musun Nihal! Senin için öyle şık, zarif, genç, güzel bir anne..."

Behlûl tamamlayamadı, birden kendiliğinden bir kuvvetle yerinden fırlayan Nihal ellerini uzattı ve yorgun bir sesle bağırdı:

"Oh! Yetişir, yetişir, fena oluyorum Behlûl..."

Behlûl sustu, birden hatasını anlamıştı, her zamankine benzer bir şakayla konuşmayı kapamak istedi, kuvvet bulamadı. Nihal bir şey söylemeye çalışarak bakıyordu, sonra vazgeçti ve yavaş yavaş çıktı.

Behlûl o gençlerden biriydi ki onlar yirmi yaşında hayatı tamamıyla öğrenmiş olurlar, mektepten hayata çıkarken sahneye ilk defa çıkan acemi bir sanatçının heyecanını bile duymazlar, hayat onlar için okulda bütün

sırlarıyla öğrenilen bir komedi gibidir, onu o kadar iyi öğrenmişler, onun asıl niteliğini öyle kavrayıcı bir bilgiyle elde etmişlerdir ki sahneye çıkınca ufak bir başlangıç korkusundan uzaktırlar. Behlûl bir seneden beri geniş bir komedi sahnesi olmaktan başka bir şey olarak görmediği hayata girmişti: Burada duyduğu biricik şaşkınlık, önceden bilinip öğrenilmiş, keşfedilip anlaşılmamış bir şey bulamamaktan ibaretti.

Babası vilayetlerden birine memur olup gittikten sonra Behlûl, Galatasarayı'nda[1] yatılı olarak bırakılmıştı, haftada bir gece Adnan Bey'in yalısına giderdi; babası o kadar uzaktaydı ki tatil zamanlarını uzun bir yolculuk için boşa harcamaktansa İstanbul hayatı hakkında okulda başlanan eğitimi genişletmek ve tamamlamak için kullanmayı tercih etmişti.

Hayallere kapılır değildi, hayatı bütün maddiyat ve bayağılığıyla görürdü. Mektepte geometri kitabının üstüne başını koyup da pencereden bir köşesi görünen gökyüzüne dalarak düşüncesinin bir seçkin hülya arkasından uçması görülmüş bir şey değildi. Öğrendiklerini öğrenmek için, bilmemiş olmamak için öğrenirdi, ne geleceğine ilişkin bir emel kâşanesi kurmuş ne gençliğine ilşkin bir şiir demeti bağlamıştı. Hayat onun için uzun bir eğlenceydi. En çok eğlenebilenlere, yaşamak için en çok hak sahibi olanlar gözüyle bakardı.

Eğlenmek... Bu kelimenin anlamı da Behlûl'de değişikliğe uğramıştı. O gerçekte hiçbir şeyden eğlenmezdi. Bütün eğlence yerlerine koşardı, bütün gülünecek şeyleri ararda, ihtimal, herkesten çok gülerdi fakat eğlenir miydi? Eğleniyor görünürdü, onun için eğlenmek eğleniyor görünmek demekti. Bütün gülüşlerinin, eğlenişle-

1. Galatasaray Lisesi. Mekteb-i Sultani. (Y.N.)

rinin altında saklı bir can sıkıntısı vardı ki onu sürekli bir zevkten diğerine sürüklerdi. Geceyi Tepebaşı'nda[1] bir opereti dinleyerek geçirdikten sonra ertesi gün Erenköyü bağlarında[2] bir siyah çarşafın peşinde dolaşırken görülürdü; bir pazar günü Concordia[3] şarkıcılarından birini arabayla Maslak'a[4] kadar götürür, bir cuma günü Çırçır Suyu'nda[5] saz dinlerdi. İstanbul'un hiçbir eğlence yeri yoktu ki Behlûl oradan bir zevk payı almasın. Ramazanda akşamları Direklerarası[6] seyranına devam eder, kışın Odeon'un[7] balolarında ortalığı neşesinin velvelesine boğardı. Henüz okuldayken kendisine çeşitli ahbaplar edinmişti. Mektebin her unsurla karışık hayatı içinde başlayan bu tanışıklıklar mektepten çıktıktan sonra dallanıp budaklanmış, ona memleketin bütün çevrelerinde selamlanacak yüzler, sıkılacak eller meydana getirmişti.

O kadar çok adam tanır, sevgisini o kadar çeşitli yüzlere pay ederdi ki bunlardan bir tanesine biraz fazla bir bağlılık payı ayırmaya vakit bulamamıştı. Onun için gerekli olan şey, Beyoğlu'ndan yalnız geçmemek, Lük-

1. Tepebaşı, 19. yüzyıl sonları ve 20. yüzyıl başlarında İstanbul eğlence hayatının en önemli merkezlerinden biriydi. Avrupa'dan gelen operet trupları temsillerini burada verirdi. İstanbul'un ilk sineması da burada açılmıştır. (Y.N.)

2. 19. yüzyıldan sonra, bağlar ve meyve bahçeleriyle dolan Erenköy'de saray ricali görkemli köşkler yaptırmış, burası dönemin ilgi gören mesire alanlarından biri haline gelmiştir. (Y.N.)

3. Beyoğlu'nun en meşhur yazlık bahçelerinden biri. Açık hava sahnesinde konserlerin, temsillerin verildiği bu eğlence merkezi 1906'da yıkılmıştır. Bugün yerinde St. Antuan Kilisesi bulunmaktadır. (Y.N.)

4. 19. yüzyıl sonlarına dek Maslak, av alanı olarak ilgi görüyordu. Geniş yeşil alanları, kır gezmesine çıkan insanların ilgi gösterdiği yerlerdi. (Y.N.)

5. Sarıyer'de suyu ve mesire alanlarıyla ünlü bölge. (Y.N.)

6. Fatih Şehzadebaşı'nda, uzun yıllar İstanbul eğlence hayatının merkezi sayılabilecek bölge. Tiyatroların, sinemaların yanı sıra tuluat gösterilerinin yapıldığı mekânlar da vardı. Özellikle ramazan eğlenceleri için İstanbul halkı burayı tercih ederdi. (Y.N.)

7. İstiklal Caddesi'nde ünlü bir tiyatro binası. Yabancı tiyatro toplulukları da bu sahnede temsil verirdi. (Y.N.)

semburg'a[1] giderse kendisini dinleyecek bir muhatap bulmak, Kâğıthane'ye gidecek olursa arabada bir kişi kalmamaktı. İnsanlara bu yolda hizmetler, bu tarzda gerekler için yaratılmış gözüyle bakardı; hiçbir zaman arkadaşlık edebilecek birisine rastlamadığı görülmemişti.

Onu herkes sever, herkes arardı. Öyle kahkahaları vardı ki en derin üzüntülere galebe çalarak yanındakine neşe saçardı; öyle nükteler, sanatlı sözler yağdırır ki bunlar geçtiği yerlere düşüncesinin saçıp savrulacak çiçekleri kabilinden serpilir, toplanır; memleket içinde gezerdi. Bir olay olsa, bir yeni şey işitilse arkasından Behlûl'ün zarif bir sözü, hoş bir şakası anlatılırdı.

Her vesileyle anlatılacak hikâyeleri vardı; bir kitapta okunmuş bir sayfa, bir gazetede raslantıyla görülmüş bir fıkra Behlûl'e bir nakış yüzeyi olurdu. Onu dinlerler ve mutlaka gülerlerdi. Gözünde bütün kendisini dinleyenler, dinlediklerine gülenler bir alay ahmaklardan başka bir şey değildi; asıl eğlenen kendisiydi. Etrafındakilere kendisinin zevki için ancak böyle gerek görüldükçe kullanılacak aletler kadar önem verirdi.

Başlıca merakı herkes tarafından taklit edilmekti. Bir sınıf gençlerin giyiniş ibresi gibiydi, ufak tefekler hakkında onun görüşüne incelmiş zevkin bir kuralı gibi başvurulurdu. Kokular, kravatlar, bastonlar, eldivenler, bütün o gereksiz fakat o ölçüde önemli şeyler için Behlûl'de taklit olunacak mutlak bir yenilik vardı.

Bu adamın ahlaki kimliği nasıldı?

Bu öyle bir soruydu ki Behlûl şimdiye kadar kendisine karşı bile sormaya gerek görmemiş, vakit bulmamıştı. Bazı şeylere inancı vardı: Parayı büyük bir kuvvet olarak görürdü, iyi bir adam olmak için güzel giyinmek

1. İstiklal Caddesi'nde büyük bir kahvehane. (Y.N.)

başlıca bir şart olduğuna inanırdı; insanlara karşı görevinin onlarla mümkün olduğunca birlikte eğlenmek, memleketine karşı görevinin mümkün olduğunca mesirelerinden yararlanmak, kendisine karşı görevinin bu haşarı çocuğu mümkün olduğunca sıkmamak noktalarından ibaret olacağında duraksamamıştı.

Hayatta hiçbir şeye şaşmazdı, yalnız bu ahlak felsefesine katılmayanların saflığına şaşardı, dilinde hayret kelimesini yalnız bunun için saklamıştı. Edison'un yeni bir buluşunu mesela cambazhanede görüle görüle bıkılan bir sanat eseri kabilinden öteden beri beklenen bir şey gibi karşılardı. Hayatta bütün yeni şeyler için onda bir alışıklık, bir aşinalık vardı; sanki onlar eskiymiş de herkes öğrenmek için kendisinden sonraya kalmışçasına, ağızlarını açarak hayret edenlerin arasından o, omuzlarını silkerek geçerdi. Herkes için günlük olaylar arasında garip sayılanlar Behlûl için eski zaman tarihi tanınmışlığına inerdi.

Arkadaşlarını hayretlere düşüren bir olay anlatılırken o, "Bundan doğal bir şey olamaz!" hükmünü vererek başını çevirirdi. Hatta Adnan Bey ona, "Haberin var mı Behlûl? Firdevs Hanım'ın kızını alıyorum, sana bir şık yenge..." dediği zaman Behlûl'de küçük bir şaşkınlık belirtisi bile uyanmamış, "Ben zaten bekliyordum," demişti.

Nihal çıktıktan sonra Behlûl hatasının kötü etkisini kendisine unutturmak isteyerek resmi yeniden eline aldı, etrafına baktı, sonunda bir Japon yelpazesinin arasına koymaya karar verdi. Oraya iliştirirken kendi kendisine, "Bu evlilik fena değil ama Nihal için hiç iyi bir şeye benzemiyor. Zavallı çocuk!" dedi. İkisi ta çocukluktan beri her zaman birbirine karşı kavgacı hatta kinci olmakla birlikte türlü küskünlüklere, kavgalara rağmen aralarında, şüphesiz kan bağlarıyla, büsbütün kaybolamayan bir dostluk vardı.

Onların ilişkisi hiç bitmeyen bir kavgaydı. Behlûl, aralarındaki sekiz senelik yaş farkının verdiği yetkiyle bir büyük birader sıfatını alır, Nihal'in bütün çocukluklarını kınar, ona verilen eğitim tarzının aleyhinde bulunur, bu kızın şımarık bir çocuktan başka bir şey olmayacağını söyler, ona üzüntü vermekten garip bir haz alırdı. Bunlar Nihal'i çıldırtırdı: Keskin bir kelimeyle, sert bir duruşla Behlûl'ün hiçbir itirazını karşılıksız bırakmazdı; sonunda kavga başlardı. Bu kavgalarda Behlûl, Nihal'in hırçınlıklarını alaylara, karşılık verilemeyecek kahkahalara boğarak galip çıkmaya çalışırdı. Aralarında her zaman çözülecek bir mesele, son verilecek bir kavga vardı. Bu ilişki biçimi onları sonuçsuz kalmış bir çarpışmada üstün gelme fırsatı bulmak için mutlu bir raslantı bekleyen savaşçılara benzetirdi. Birbirlerini ararlar; her kavgadan sonra birbirine sokulurlar; önceden gülerek, bütün kavga hatıralarını unutarak başlarlar; sonra birdenbire bir kelime, bir bakış, bir hiç sebep olur; Behlûl güya bir çocuğu kızdırarak eğlenen bir adam görünüşünü bozmayarak, Nihal bu sahte saldırı duruşundan daha fazla kudurarak kavga ederlerdi.

Bugün Nihal'de karşılık vermeye kuvvet yoktu. O çıktıktan sonra Behlûl kalbinin ta derin bir köşesinde merhamete benzer bir şey duymuş, istemediği halde bu duygunun sesini engelleyememişti. Resmi sonunda Japon yelpazesinin bir tarafına iliştirdikten sonra geri geri çekilerek baktı ve hiçbir şeye önem vermek istemeyen felsefesi kalbinin o sesine cevap verdi:

"Bir hafta sonra alışacak, değil mi?"

Hâlâ resme bakıyor fakat onu görmeyerek, zihninde hep o meseleyi izleyerek duruyordu. Bir aralık amcasının sözü aklına geldi, kendi kendisine, "Evet," dedi, "şık bir yenge, şık bir evlilik, şık bir anneyle şık bir kız kardeş! Bütün şık! Biz de Melih Bey takımından oluyoruz." Odasının bütün duvarlarını dolduran resimlere bir fikir an-

latmak isteyerek elini savurdu ve içinden gelen bir dans havasıyla coşarak iki vals hareketinden sonra kendisini ta ötede koltuğa attı, bağırdı: "Hurra!"

4

Sıcak bir ağustos günüydü. On beş günden beri Matmazel Courton dersleri tatil etmişti. Sabahları bahçede uzun oturmalar yapılıyor, bunlara ara sıra Adnan Bey'le Behlûl bile katılıyorlardı. Bu sabah kameriyede büyük meşguliyet vardı. Behlûl sonunda Beşir'in kırmızı fesiyle mavi püskülünü getirmişti; fakat Beşir'e, biraz büyükçe kafasının alışılmıştan fazla uzayan kıvırcık saçlarıyla fes küçük geliyordu. Saçları makinenin sıfır derecesiyle kırkmaya karar vermişlerdi. Beşir iki günden beri makineyi saklayarak bu işi başka kimseye bırakmak istemeyen Bülend'den bucak bucak kaçıyordu, Bülend'de o kadar arzu vardı ki sonunda Nihal aracılığa gerek görmüştü. "Neden korkuyorsun Beşir? Bir tarafını kesmez ki..." demişti.

Nihal'in bu sözü Beşir'in bütün korkularını birden söndürmüştü; şimdi orada, yere diz çökmüş, başını Bülend'e teslim etmişti. Bülend kahkahadan işleyemiyordu ki... Beşir gıcıklanarak kıvrandıkça, "Aman küçükbey!" ricalarıyla ensesini kıstıkça Bülend'in gülmekten parmakları gevşiyor, diğer eliyle karnına basarak kırılıyordu. Ötede dalgın gözlerle, dudaklarında belirsiz bir tebessümün gölgesi uçarak Matmazel Courton, Beşir'e bakıyor, kendisine, "Oh! Fransızlar fena bir asır geçiriyor, matmazel sizi temin ederim Fransa'yı terk etmekte isabet ettiniz. Damarlarında biraz soyluluk kanı dolaşanların bu pisliklere kayıtsız kalabilmesine imkân yok," kabilinden

sanki temizlik duygularının başkaldırısını dile getiren nakaratlar sıralayarak Paris'in son gazetelerinden bütün kirli ayrıntılarıyla hikâye olunan bir rezalet olayını anlatan Behlûl'ü galiba dinlememek için Beşir'e bakıyordu. Behlûl'ün başlıca zevklerinden biriydi: Bütün okuduğu açık hikâyeleri, gördüğü çapkın komedileri türlü ahlak görüşlerine uydurarak ihtiyar soylu kıza nakleder, onun azabından, sarı çehresine tabaka tabaka yayılan namus kızıllığından eğlenirdi. Kameriyenin kıyısında, sedirin üstünde Nihal, Cemile'ye yeni öğrenilmiş bir elişi göstermeye çalışıyordu. Nihal'in huyuydu: Doğrudan doğruya öğrenmeye sabrının yetmeyeceği şeyleri Cemile'ye öğretmeye çalışarak öğrenmiş olurdu. Bu, gayet ince, çeşitli renkte kurdelelerin nohut kadar boncuklarla tutturulmasından oluşmuş bir örgüydü ki Matmazel Courton son gelen kadın işi kitapçıklarından birinde bulmuştu. Bu örgüden bir sigara iskemlesi için örtü yapılacaktı. Nihal bir yandan yapmaya çalışıyor, bir yandan Cemile'ye ders veriyordu: "Şimdi," diyordu, "sarı ile kırmızıyı ekledik, boncuğu geçirmeli, sonra bunun yanına mavi ile yeşil koruz..." Sonra karşıdan Matmazel Courton'a sesleniyordu: "Değil mi matmazel? Sarı ile kırmızıdan sonra mavi ile yeşil? Oh! Hiç de iyi olmuyor, ben usanmaya başladım bile; şu sırayı bitirdikten sonra Cemile'ye vereceğim."

Matmazel Courton renklerin uyumuna bakmak için fakat asıl Behlûl'den kaçarak onların yanına gelmiş, Behlûl sonunda Beşir'in saçlarını eğri büğrü kestikten sonra şimdi bitirmeye üşenen Bülend'e koşarak elinden makineyi almıştı. Cemile kendisine verilecek olan bu yeni işe heveslenerek tostoparlak çehresini uzatmış, ihtiyar mürebbiyenin Nihal'e tariflerini dinliyordu.

Bahçenin üstünde ağustosun sıcak gecesinden sonra henüz dağılmaya vakit bulamayan bir sis uçuyor; kameriyenin hanımellerinden, sarı güllerinden, yaseminlerin-

den bahçede karanfillerden, şebboylardan ağır bir koku üstüne çöken bu sis arasında nefes alamayarak güya bunalmış, yüzüyordu. Bu sabah Nihal'le birlikte bahçe dolaşmasına çıkan Fındık –sarı kedi– ötede çekingen pençesini uzatarak bu kıvırcık siyah şeylerin niteliğini anlamak isteyen dokunuşlarla Beşir'in yere dökülmüş saçlarına dokunuyor, kameriyenin çardağında, çiçek kokularından sarhoş olmuş bir arı sürekli bir vızıltıyla dönüyor, ta bahçenin bir köşesinde kelebeklerden korkan bir çift serçe oradan oraya sıçrıyordu.

Bahçenin üzerinde derin bir mutluluk sessizliği kanatlarını germiş, bu hayat köşesini bir huzur havası içinde uyutuyor gibiydi.

O günden beri yalıda büyük olay unutulmuş denebilirdi. Hiç kimse bundan söz etmiyordu. Şakire Hanım'ın o günden sonra başlayan baş ağrısına bile ara gelmiş, alnını sıkan yemeni çıkmıştı. Yalnız bir gün yukarıda, yatak odalarında bir değişiklik olacağından söz edilmiş, Nihal'den yatak odalarıyla dershanelerinin birleştirilerek dördüncü odanın serbest kalmasına onayı alınmıştı. Nihal yalnız başını eğerek rıza göstermişti; sonra bu da unutuldu, ne o ve ne etrafındakiler buna ilişkin artık bir şey söylememişlerdi. Nihal tatlı bir rüya içinde gibiydi. Artık hiçbir şey olmayacak kuruntusuyla hiçbir şey düşünmüyordu. Babasına her zamandan çok sokuluyor, onu her zamandan çok kendisine ayırmak istiyordu.

Sonunda bir gün yalının içinde büyük bir telaş olmuş, rıhtıma bir mavna yanaşmıştı. Gürültüler vardı, mavnadan bir şeyler çıkıyordu. Nihal pencereden koşmuş, bakmış: Bir yatak odası takımı!

Bu, isfendan[1] ağacından güzel bir takımdı. Nihal bir-

1. Akçaağaç. (Y.N.)

den anladı. Odalarda yapılacak değişikliğin nedeni asıl bu yatak takımının karşısında açıklık kazandı. Daha fazla görmek istemeyerek bahçeye kaçtı.

İki günden beri takım yukarıda, sofada duruyordu. Adnan Bey, Nihal'in bir şey sormasını bekliyordu, iki günden beri Nihal sofayı dolduran bu kalabalığın önünden sanki görmeyerek geçiyordu.

Bugün Matmazel Courton, "Hayır, hayır, mavi ile yeşil hiç uyuşmuyor, başka bir şey bulmalı..." derken Nihal birdenbire sordu:

"Matmazel! Niçin odaları boşaltmadılar?"

İhtiyar kız başını kaldırarak baktı. Bu soru o kadar beklenmiyordu ki hemen cevap veremedi.

"Bugün boşaltsak nasıl olur?"

Matmazel Courton biraz tereddütle cevap verdi:

"Evet fakat sonra işçiler gelecek, perde değişecek, oda..." İkmal etmedi. "Oda boyanacak," diyecekti. "... Birçok iş var, bu gürültünün içinde kalacağımıza... Bu sene de Ada'ya hiç gitmemiştik, değil mi Nihal? Halana gitsek bir-iki hafta misafir kalsak..."

Matmazel Courton bu düşünceyi icat etmişti, ikide birde onu öne sürüyor, Nihal'i annesinin ölümünden kaçırdığı gibi bu yeni annenin gelmesinden de kaçırmak istiyordu. Nihal hep dudaklarını burarak muhalefet gösterirdi, buradan uzaklaşacak olursa bir şey olacağından ve o şeyin babasını büsbütün elinden alacağından korkuyordu. Bir gün tereddüt etmeden olumlu cevap verdi:

"Bülend'le Beşir de birlikte, değil mi? Öyleyse bugün, hemen şimdi gideriz. Yalnız ders odasını boşaltırken bekleriz, ondan sonra... Ondan sonra ne yaparlarsa yapsınlar."

Odaların boşalacağını, Ada'ya gidileceğini öğrenir öğrenmez son eyleminde başarısını görerek yeniden berberliğe hevesi tazelenmeye başlayan Bülend birden Be-

şir'i unuttu. Elinde Beşir'in kırmızı yeni fesini mavi püskülünden tutup savurarak bağırıyordu:

"Göç var! Göç var! Ada'ya gidiyoruz, eşeklere bineceğiz!" Sonra ablasına koşuyor, ona sarılarak yalvarıyordu: "Eşeklere bineceğiz değil mi abla? Ben artık düşmem. O vakit küçüktüm, şimdi büyüdüm..."

Bacaklarının üstünde dimdik durarak büyük görünmeye çalışıyordu. Hep birlikte koştular, Bülend neşesinin kasırgasıyla onların hepsini yalıya sürüklemişti.

Adnan Bey'e haber verdiler, "Oda boşalıyor, çocuklar Ada'ya, büyük halalarına gidiyorlar," denildi. Matmazel Courton bunu söylerken Adnan Bey'le gözleri, başka bir dille düşüncelerini anlatıyor gibiydi.

Adnan Bey yavaşça, sessiz, yüzüne bakan Nihal'i çekti; galiba onu, teşekkür etmek için öpecekti. Öpmedi, Nihal'de öyle bir şey vardı ki şu dakikada, odanın boşalacağı, Ada'ya gidilerek burasının serbest bırakılacağı için öpülmekten kaçıyordu.

Bülend bu göç etmek düşüncesinden çıldırıyordu: Şayeste, Nesrin, Beşir evvela soğuk ve mahkûm bir boyun eğişle başlayan bu hizmetçiler, çocuğun sevincinin bulaşmasından kurtulamıyorlardı. Piyanoyu dışarıda sofaya sürüklerlerken Bülend muşamba perdenin kaytanını[1] piyanonun halkasına takarak akıntıda yedek çekenlere özgü bir duruşla asılıyor, olanca sesiyle, "Varda, kimse olmasın, matmazelin eski potinlerini çekiniz, hepinizi çiğneriz!" diye bağırıyor, kahkahadan sinirleri gevşeyerek artık çekemeyen Nesrin, "Aman paşam, güldürme de işimizi bitirelim," diyor, fırsattan istifade ederek soluyan Şayeste, Nesrin'e çıkışarak, "Çılgın kız! Gülecek ne var!

1. Pamuk veya ipekten sicim. Yelkeni yarı kapatmak için kullanılan örgü halat. (Y.N.)

Gülünecek zamanı buldun ya..." azarlamasıyla bir anlam kastediyordu.

Bülend ter içindeydi, Şayeste bir iskemleyi, Nesrin yazıhanenin gözlerini yüklenerek yürürlerken, o Beşir'in sürükleye sürükleye götürdüğü perdenin bir ucundan yapışarak, "Yol verin, hamallar geçecek, bir tarafınıza çarpmasın," sesleriyle koşuyordu.

Bülend'in bu gürültüleri arasında Nihal birden sıkıldı, Matmazel Courton'a, "Gidelim... gidelim artık buradan!" dedi.

Buradan, bu evden, kendisine hainlik eden birisinden kaçarcasına uzaklaşmak istiyordu.

* * *

On beş günden beri Ada'daydılar. Burada her şey unutulmuş gibiydi fakat Matmazel Courton, Nihal'de gizli bir duygunun yavaş yavaş tırnaklarıyla içini kazıdığını, çocuğun bahsetmek istemeksizin bir şeyi beklediğini her zamandan fazla artan duramamazlığından anlıyordu. Bugün yine Bülend'in zorlamasına dayanamayarak sabahleyin bir eşek gezintisi yapıyorlardı, Ada'yı büyük bir halka içinde sıkan yolu dolaşacaklardı. Eşeğe binmekten tiksinen Matmazel Courton ile Nihal, hala hanımın tek atlı, iki tekerlekli arabasındaydılar; Bülend'le Beşir onlara yetişebilmek için çığlıklarla eşeklere biraz daha hız vermeye çalışıyorlardı. Beşir'in kırmızı fesiyle yüzünün üstünde şimdi tozdan beyaz bir bulut vardı, Bülend'in fesinden taşan ince kumral saçları terden alnına, şakaklarına yapışıyordu, tombul yanakları al al yanıyordu.

Eşek binicilerini pek geride bırakmamak için arabayı yavaş yavaş idare ediyorlar, arkalarında Bülend'le Beşir'in seslerini, eşeklerinin minimini ayak gürültülerini işitiyorlardı. Ara sıra Beşir arkada kalıyor, erkekliğini

kaybetmiş habeşlere özgü ince ve içten sesiyle, "Beyim, çok koşuyorsun; düşeceksin, beni bekle!" diye bağırıyor, o zaman Bülend, ablasına sesleniyordu:

"Durunuz, bir parça dursanıza, işte benimkini zapt edemiyorum."

Matmazel Courton, Nihal'in elinden terbiyeleri[1] kaparak, tek tük geçenlere yol bırakmak için kenara çekerek arabayı durduruyordu. Yine böyle durmuşlar, ta arkada, uzakta küçük bir arızaya uğrayan eşek binicilerini bekliyorlardı: Galiba Bülend'in kamçısı düşmüştü, Beşir inerek onu arıyordu.

Adanın üstünde sıcak bir gün hazırlanıyor; etrafta, ufkun belirsiz maviliklerinde yavaş bir sis uçuyordu. Uzakta İstanbul, minareleriyle, camilerinin kubbeleriyle, tepelerinin yeşil ağaç kümeleriyle köpükten bir deniz içinde titriyor gibiydi.

Sabahtan beri aralarında çok az konuşma olmuştu. Nihal başını çevirmiş, Beşir'in şimdi boş kalarak yavaş yavaş ilerleyen eşeğine bakıyordu. Birden, on beş günden beri ilk kez olarak Matmazel Courton'a sordu:

"Ne zaman gideceğiz?"

"Ne zaman isterseniz çocuğum!"

Nihal, ihtiyar kızın yüzüne baktı, ilk önce şaşkınlığını gizleyemedi:

"Ah!" Sonra biraz durarak ekledi: "Demek artık bitti mi?"

Nihal hayatı sınırlı bir daire içinde geçen, hayattan ancak babasıyla mürebbiyesinin, kitaplarıyla dadılarının söyledikleri kadar bilgi alan, bilgiç arkadaşlara sahip olmayan bütün on iki yaşında çocuklardan fazla bir şey bilmezdi. Hayata dair bildikleri bütün raslantıyla işitilmiş,

1. Araba hayvanlarının dizginleri. (Y.N.)

sokakta arabayla geçerken görülmüş şeylerden küçük muhakemesinin karışık çıkarımlarıyla sınırlı kalmıştı.

Eve bir kadın geleceğini öğrenir öğrenmez bunun temel niteliğini düşünememeksizin sırf duygusal, sırf sinirsel bir acı duymuştu; bu konuda muhakemesinin hiçbir etkisi yoktu. Bu duygu en doğru olarak kıskançlık deyimiyle özetlenebilirdi: O gelecek kadından her şeyi, hele babasını, Bülend'i, daha sonra Beşir'i, bütün ev halkını, evi, eşyayı, hatta kendisini kıskanıyordu; bu sevilmiş şeylerin içine girmekle o kadın bunları çalacak, elinden alacak; evet, nasıl, pek iyi çözümleyemiyor, açıklıkla düşünemiyor fakat ruhu hissediyordu ki o geldikten sonra kendisi şimdiye kadar sevdiklerini artık sevemeyecekti.

Bu söz çıktıktan sonra yanında fazla konuşmamak için ev halkı kendisinden kaçıyor; o Şakire Hanım'ın odasına girerken önüne diz çökmüş bir şeyler anlatan Şayeste birdenbire susuyor, Nesrin ikide birde göğüs geçirerek "of" diyor; bütün bu etrafındakilerden bir gizli anlam yayılıyordu. Demek bir şey olacaktı ki o anlayamıyordu; hatta Cemile'nin bile yuvarlak çehresinde parlayan gözleri bu küçük kızın Nihal'den fazla bilgisi olduğunu gösteriyordu.

Önce galebe çalınamaz bir merak duygusuyla Matmazel Courton'un zorlamasına rağmen Ada'ya gelmemek için inat etmişti. Orada hazır bulunmak, inceleyici bir tarihçi özeniyle bütün olayın ayrıntılarına uyanık bir tanık sıfatıyla kalmak istemişti. Kimseden bir şey sormuyordu, o olaya ilişkin bir kelime söylemiyordu; yalnız anlamak, görmek istiyordu. Sonra odalarının dağılacağını, o güzel isfendan takımın oraya konulacağını öğrenince artık daha fazla durmaya kuvvet bulamamış, olayın henüz şu ilk darbesinde yenilerek kaçmak istemişti.

İşte on beş günden beri, güya uzakta ölen değerli bir hastanın can çekişmesinin acısını duyarak fakat bir keli-

me söylerse sonucu çabuklaştıracağından korkarak hep onu düşünüyordu. Adaya gelmek için olur dediğine pişmandı. Daha fazla, sonuna kadar durmalıydı. Kalbinde öyle bir korku vardı ki dönüşlerinde yalı, babası, her şey kaybolmuş, bir rüzgâr onları savurmuş olacak sandırıyordu. O, orada kalsaydı bu rüzgâr esmeyecek, bu rüzgâr hiçbir şey yapamayacaktı.

Daha sonra babasına açık olamayan bir kini vardı. Her zaman onlar Ada'ya geldikçe o da ikide birde gelir, günlerce birlikte kalırdı; bu kez hiç, hiç uğramamış, hatta merak ederek bir adam bile göndermemişti. Son günlerde Matmazel Courton'a babasından asla söz etmedi.

* * *

Adnan Bey çocukların dönüşünü mümkün olduğunca geciktirmek istiyor; Bihter aksine her gün onlardan söz ederek, "Artık getirtseniz! Bilseniz onları görmek için ne büyük hevesim var!" diyordu.

Çocuklarla ilk buluşmadan Bihter de korkuyordu, onlarla bütün ortak hayatta ilişki biçiminin bu ilk mülakatla ortaya çıkacak etkiye bağlı olacağına inanıyordu.

Bugün Adnan Bey, evliliğinden sonra ilk kez olarak İstanbul'a inmek üzere Bihter'den, saçlarının üstüne kondurulmuş bir öpücükle ayrılıyordu. Genç kadın yalvaran bir sesle, "Bugün artık haber gönderirsiniz değil mi?" diyordu.

Birden merdivenin aşağısında bir gürültüyle taze, şakrak bir kahkaha işittiler. Adnan Bey durarak, "İşte onlar! Bülend'in kahkahası... Artık sabahtan akşama kadar Bülend'in bu kahkahasını her gün dinleyeceksiniz," dedi.

Şimdi Bülend koşarak merdiveni çıkmış, arkasından gelenlerden –Şayeste ile Nesrin'den– kurtulmuştu. Doğru babasına atıldı, minimini kollarıyla sarıldı, dudakları

babasının ancak yeleğine yetişebiliyordu; bu küçük küçük lacivert çiçeklerle beneklenmiş beyaz pikeyi on beş günlük özleminin taşkınlığıyla öptü, öptü; sonra birden durarak, karşısında bir tebessümle bekleyen kadına bakarak gözlerini babasının yüzüne dikti. Ondan bir cevap, bu kadına ne yapmak lazım geleceğine ilişkin bir emir bekliyordu. Adnan Bey sadece, "Annen, Bülend, onu da öpmez misin?" dedi. O zaman Bülend belki biraz da çocukların şık, genç, güzel kadınlara sokulmak için duydukları arzuya bağlı, gülerek ilerledi ve iki ellerini Bihter'in uzanan ellerine teslim ederek yine bu güzel annenin hoş bir öpücük hevesiyle uzanan dudaklarına dudaklarını uzatarak öpüştü.

Nihal'le Matmazel Courton bu sırada sofanın son merdivenini çıkıyorlardı. Adnan Bey kendisine kuvvet vermek için ilk önce mürebbiyeden başladı:

"*Bonjour* matmazel! Sonunda ihtiyar haladan sıkıldınız galiba... Nihal, beni öpmüyor musun?"

Nihal, hâlâ Bihter'in yanında, onun bir sorusuna gülerek cevap veren Bülend'e bakıyordu, kalbinde bir şey yırtılarak gözlerini oradan ayırdı, babasına ilerledi; küçük, ince elini uzattı. Adnan Bey bu eli tuttu, güya kızından bir af isteyerek onu sıkıyordu, çekti, çekti, baba kız önce kısa bir öpücükle öpüştüler, sonra bilinemez neden, birden doğan bir duyguyla Nihal yeniden sivri yüzünü babasına uzattı, o her zaman öptüğü yerden, çenesinin altında kılsız yerden uzun bir öpücük aradı.

Şimdi Bihter kendisine ilerliyordu. Adnan Bey, Matmazel Courton'u göstererek takdim etti:

"Matmazel Courton..."

İhtiyar kızla genç kadın selamlaştılar. Bihter ilerlemekte devam etti ve tatlı, birden ilk ilişkilerin serinliğini hoş bir sevgi havasıyla ısındıran tebessümüyle, bir elini Nihal'in omzuna koydu, diğer eliyle elini tuttu ve çocu-

ğun zayıf bedenini çekti. Ondan hoş bir menekşe kokusu yayılarak Nihal'i taze bir bahar havasında sarıyordu, çocuğun başı Bihter'in göğsüne dayanmış oldu. Demek o kadar korkulan şey, onun zavallı ruhunu müthiş bir afetin karabasanları içinde ezen şey bu genç, güzel, güler yüzlü kadın, bu bir demet menekşe kadar havasında taze bir bahar nefesi uçan varlıktan ibaretti öyle mi? Bu rayiha Nihal'in ruhunu güya buharlaştırarak özümsüyor gibiydi. Gözlerini kaldırarak, başı hep orada, Bihter'e baktı, o da gülüyordu. Artık Bihter'in o tebessümünün altında bütün ruhunun teslimiyeti bir tebessümün gülleri içinde açılıyor gibiydi. O zaman Bihter, heceleri biraz çekerek terennüm eden sesiyle dedi ki:

"Beni seveceksiniz değil mi? Zaten beni sevmemek mümkün olmayacak... Ben sizi o kadar seveceğim, seveceğim ki sonunda siz de beni seveceksiniz."

Nihal cevap olarak ince dudaklarını uzattı, Bihter başını eğdi, birbirlerine düşman olması gereken bu iki varlık bir dakika içinde doğan bir muhabbetle öpüştüler, dost oldular. Evet, birbirinin hemen dostu olmuşlardı. Nihal korkunç bir rüyadan çıkmış gibiydi. Artık elbiselerini değiştirmek ve soyunmak için yukarıya çıkarken Matmazel Courton'a sokularak dedi ki:

"Ne güzel değil mi matmazel? Ben sanıyordum ki..."

Bülend'in elinde çam dallarından yapılmış, büyük özenle Ada'dan buraya kadar getirilmiş bir çelenk vardı; onu kütüphanenin üstüne asacaktı. Mürebbiye ile ablasının önünden koştu. Dershaneye gidiyor, her şeyden önce bu mühim işi bitirmek istiyordu. Kapıyı eliyle itti, sonra birden uzun bir şaşkınlık ünlemiyle bağırdı:

"Aa!"

Odaların değiştiğini hep unutmuşlardı. O zaman önüne geçilemeyen bir merakla Bülend'in arkasından gittiler. Bülend odanın ortasında, burasının bir zamanlar

duvarları kurşunkalemiyle yapılmış gemi resimleri dolu o mümkün değil düzen altına alınamayan ders odası olabileceğine inanamayan gözlerle, bir hareket etmeksizin, elinde duran çam dallarından çelengi bu zarif yatak odasının neresine asmak gerekeceğini düşünüyormuşçasına duruyordu.

Nihal'le mürebbiye yavaşça girdiler. Matmazel Courton, "Odamıza gidelim, buraya girmemek gerekirdi..." diyor fakat görmek hevesiyle o da gecikiyordu.

Nihal etrafına baktı. Önce pencereleri gördü. Gayet açık, beyaz bir bulut altında saklanmış sanılacak kadar donuk mavi atlastan[1] yer yer boğularak kaldırılmış yarım perdelerin arasından beyaz tüller dökülüyor, Kula'nın[2] Batı zevkinin etkisiyle son zamanlarda meydana getirdiği solgun halılardan birinin üzerinde küçük küçük kümeler yapıyordu. Tamamıyla açılmış panjurlardan dalgalanarak giren ışıkla bu perdeler mavi bir kayalıktan dökülen, döküldükçe köpüren beyaz bir şelaleye benziyordu. Yine öyle açık maviyle boyanmış duvarlar, o renkte atlasla gerilerek etrafına ince sarı kornişler çekilmiş tavan, ortasından sarkan eski tapınaklara özgü fanuslar taklidi çeşitli renkli camlarla yapılmış bir büyük kandil; köşede, tam vaktiyle Nihal'in piyanosunun yerinde yatak, tavandan büyük bir sarı halkadan dolaşarak dökülen atlas ve tül karışık bir cibinlik; karşıda, iki pencerenin arasında tuvalet takımı; yanda kapısı unutularak açık bırakılmış aynalı dolap, uzun bir sedir, yine açık mavi kalpakla bir uzun yer lambası, ufak bir geridon[3], minimini bir şamdanla birkaç

1. Yüzü parlak, sık dokunmuş, genel olarak düz renkli bir tür ipekli kumaş. (Y.N.)

2. Manisa'nın yünlü halılarıyla ünlü ilçesi. O dönemde klasik tarzdan uzaklaşılarak farklı motifler kullanılmaya başlanmıştı. (Y.N.)

3. Servis arabası, servis masası. (Y.N.)

kitap, ta aynalı dolabın karşısında babasının karakalemle yapılmış doğal büyüklükte bir resmi...

İşte Nihal'in ilk bakışta gördüğü şeyler. Bülend hepsinden fazla cesaretle davranarak ilerlemiş, tuvalet masasının üstüne, o bin türlü ufak tefeklere biraz eğilerek, güya içinden birisinin başı çıkıverecekmiş gibi korkarak aynalı dolaba bakıyor, her gördüğü şeye bir şaşkınlık kelimesi sıralıyordu.

Matmazel Courton, Nihal'i çekip götürmek istedi. Nihal birden aklına gelen bir düşünceyle ilerledi. Dehlizden değil, odanın aralık kapısından geçmek istiyordu. Eliyle aralık kapının tül perdesini iterek yol açtı, "Oh! Matmazel, bakınız," dedi, "sizin oda buradan kaçmış..."

Matmazel Courton biraz tutuk, cevap verdi:

"Evet çocuğum, size haber vermemişler miydi? Ben ta oraya, birinci odaya, beyin eski odasına gidiyorum. Fakat bu ziyaretlerle vakit kaybediyoruz. Hâlâ üstünüzü değiştireceksiniz."

Nihal sapsarıydı. Hiçbir cevap vermedi. Bülend şimdi kanepenin üstünde unutulmuş, beyaz kurdelelerle ipek bir kumaştan hafif bir omuz atkısını alarak sırtına koyuyor, küçücük boyuyla kırıştırarak, yumuk gözlerini süzerek çalkana çalkana odanın içinde dolaşıyordu. Matmazel Courton nihayet ciddiyete gerek gördü. Bülend'in arkasından atkıyı çekerek, "Küçük yaramaz," dedi, "size bin kere söyleniyor ki başkalarının şeylerine dokunmak ayıptır."

Bülend gülerek cevap verdi:

"Evet, hakkınız var matmazel! Okuma kitabımda bile bu söz var değil mi?"

Nihal ilerlemişti. Kendi odalarına ulaştıran aralık kapısının topuzunu çevirdi, kapı açılmadı. Bir kelime söylemeksizin döndü. Hep birlikte, mürebbiye, Bülend'in elinden çekerek dehlize çıktılar. Nihal kendi odalarının

kapısını itti, bir adım attı. Bu defa Nihal ufak bir şaşkınlık çığlığını tutamadı.

Bülend arkasından, kasırgalı telaşıyla atıldı, "Bu ne?" dedi. "Aman abla! Bu bizim odamız mı? Bu ne güzellik! Bu ne süs! Bu karyolaların cibinlikleri yeni mi yapılmış? Kütüphanenin kırık camı değişmiş, boyanmış... Bakınız, yazıhanede bir şeyler olmuş... Benim oymalarımı bütün çıkarmışlar. Ya perdeler... Oh! Bizim de şimdi ipekli ve tüllü perdelerimiz var." Birden Bülend'in gözlerini yeni boyanmış duvarın üstünde iğneyle tutuşturulmuş iri yazılarla bir kâğıt çekti: "A, matmazel, bu ne?"

Nihal, odasının büsbütün değişmiş görünümünün karşısında, bir dakika önce dudaklarında resimleşen endişe çizgisini kaybederek gülümsüyor, demir karyolasının kubbesinden mavi kurdelelerle boğula boğula inen beyaz cibinliğe bakıyordu. Bülend'in gösterdiği levhayı okudu:

"Duvarlara gemi resimleriyle insan başları yapmak yasaktır."

Bülend, "Ağabeyimin işi!" diyordu. "Demek deve resimleri yapabileceğim öyle mi abla?"

Matmazel Courton diyordu ki:

"Bundan sonra Bülend'e kurşunkalemi vermek bitti. Artık odayı temiz tutmak gerekiyor. Bütün gereksiz oyuncakları da atarız. Bülend şimdi evin içinde düzen seven bir küçük efendi olacak. Bu akşam bu güzel oda için beye teşekkür etmek de hatırımızdan çıkmayacak değil mi Nihal?"

Nihal cevap vermedi.

5

Matmazel Courton diyordu ki:

"Gereğinden fazla inat ediyorsunuz Nihal! İşte tam bir saat oluyor ki Czerny'nin hep o alıştırmasına çalışıyorsunuz. Bu merak da yeni başladı. Altı senede bir kere aralıksız bir saat çalıştığınızı görmemiştim. Sizi bu kadar yorulmaktan men ediyorum, anlıyor musunuz?"

Nihal birden yuvarlak iskemlesinin üzerinde döndü, "Tuhafsınız matmazel!" dedi. "Bana her zaman piyanonun çalışmadan öğrenilmeyeceğini söylerdiniz. Tam ben çalışmaya heves duyarken şimdi de bu kural çıktı."

Adadan döneliden beri Nihal alışkanlığının tersine olarak mürebbiyesine karşı ara sıra böyle sinirlerinin serbest bir hamlesiyle cevap vermeye başlamıştı. İhtiyar kız bu cevaplara yalnız serzenişle dolu bir bakışla karşılık verirdi. Bugün dedi ki:

"Nihal, rica ederim, biraz düşünelim. Maksat piyanoya çalışmak değil mi? Aynı alıştırmayı bir saat durmadan çalmak boşuna yorulmaktan başka bir şey değildir."

Nihal atıldı:

"İşte yine çelişki... Bana her zaman parmakların başka biçimde çeviklik kazanamayacağından yine siz söz ederdiniz."

İhtiyar kız küskün tavrıyla, "Bana itaat etmemek için bu kadar ısrar edeceğinizi bilseydim uyarıya hiç gerek görmezdim," dedi.

Nihal sustu. Önüne bakıyordu, sonra gözlerinin eğri bir bakışıyla mürebbiyesine baktı, dedi ki:

"Matmazel! Beni artık sevmiyor musunuz? İşte bakınız, cevap vermiyorsunuz..." İskemlesinden kalktı, Matmazel Courton'un yanına, kanepenin üzerine oturdu. "Matmazel! Ne zaman derslerimize başlıyoruz? Artık

sıcak havalar bitmedi mi? İşsizlikten ne kadar sıkılıyorum biliyor musunuz? Şimdi istiyorum ki sabahtan akşama kadar odamızda okuyalım, okuyalım. Okumak hiç bitmesin..."

* * *

Nihal'de şimdi evin içinde bir uzak durmak, tenha köşeler aramak, kendisini saatlerce odasından çıkarmayacak işler bulmak merakı başlamıştı. Bu merak babasının evde bulunduğu zamanlar hükmünü yürütürdü. O gittikten sonra Nihal eski kıpırdak çocuk olur, evin içinde gezer, özellikle Bihter'in yanından ayrılmazdı. Garip bir duygu olayıyla bu evliliğin bütün kini babasına yönelmiş, asıl Bihter'le onun arasına bir soğukluk koymamıştı. O günden beri babasından kaçıyor, güya zavallı ruhu, kendisini aldatan bu kalbin hainliğinden öcünü ondan uzak kalmakta arıyordu.

Artık sabahları babasının odasına giderek onu yatağından kaldırmıyordu. Bu sabah şakalaşmaları tamamıyla bitmişti. O zamanlar Nihal, henüz Bülend yatağında uyurken uyanır, çıplak ayaklarına terliklerini takarak yavaşça babasının odasına girer, ekseriyet üzere onu yatağında bulurdu. O kalkmakta bilerek nazlandıkça Nihal muziplikler icat ederdi.

Henüz çocuktu: Babasının miyopluğunu bir türlü anlamayarak ve gözlük kullanmanın gereğine bir türlü akıl erdiremeyerek bir gün yine o, yatakta gecikirken, "Sabah oldu, bakınız güneşe... Yoksa görmüyor musunuz? Gözlüğünüzü getireyim mi?" demişti. O gün bunu ciddiyetle söylemişti. Sonra bu hemen her gün yinelenen bir şaka olmuştu. Nihal ikide birde gözlüğü alır, babasının gözüne tutar, "Bakınız, şimdi güneşi görüyor musunuz?" der, Adnan Bey bu şakadan asla usanmayan bir

kahkahayla yatağından atlardı. O zaman Nihal için ufak tefek hizmetler başlardı: Babasının havlusunu tutar, diş macununun kapağını açar, leylak suyu şişesinin topuzunu sıkarak Adnan Bey'in beyazlıkları kumrallıkları içinde kaybolan saçlarına ıtırlı bir yağmur serperdi. Bütün bu şeyler bitmez tükenmez şakalar, kahkahalar içinde yapılırdı. Başlıca oyunlarından biriydi: Nihal'in bu sabah hizmetlerine mahsus bir halayık ismi vardı: Pervin! O zaman Nihal dudaklarını büzer, gülmemeye çalışır, başını biraz ciddice tutar, küçük bir Pervin olur, Pervin sıfatıyla koşar, Pervin sıfatıyla hizmet eder; sonra birden, bir kahkahanın gürlemesiyle Pervin'in içinden Nihal'in neşe saçan yüzü çıkar, ince kollarıyla boynuna sarılır, güya büsbütün Pervin kalıvermekten korkarak bir öpücükle kendisini bulmakta acele ederdi. Arada bir Pervin'e darılır, çehresini çatarak hiddetle çıkışırdı: "Pervin! Kız ben sana söylemedim mi? Niçin bu sabun kâsesini yıkamadın? Şimdi ben sana ne yapayım? Söyle bakayım! Kulaklarını mı çekeyim? Dudaklarını mı koparayım?" Adnan Bey bu hiddet oyununu o kadar güzel yapar ki Nihal, şaşkın, adeta korkarak dinlerken birden şaşırır, işin oyunluğunu unutur, hayalî Pervin için bir merhamet mi duyar yoksa ister bir oyun arasında ister bir şaka içinde kulaklarının çekilip dudaklarının koparılmasına ince ruhu tahammül mü edemez, ne olur; birden babasına sokularak oyunun ciddiyetini bozmak için kesik kesik gülerdi. Bir gün hem böyle gülmüş hem ağlamıştı.

Şimdi, şimdi bu şakaların arasında, nasıl olmuş bilinemez, kilitlendikten sonra anahtarı kaybolan bir kapı vardı. Bu kapı... O, aralarında soğuk bir mezar taşı biçiminde dikiliyordu. Belki bu evliliği tamamıyla bağışlayacaktı, eğer babasıyla arasına böyle bir duvar çekilmemiş olsaydı.

Onun evlilik hakkında belirsiz düşünceleri vardı. Muhakemesinde karıkocanın birbirlerine "bey", "hanım" di-

yen bir kadınla bir erkek olmasından fazla bilgi o kadar karmakarışık bulutlar arasında kaybolurdu ki çıkan sonuçları izlemeye imkân bulamazdı. Onun için yalnız bir şeyin önemi vardı: Babasıyla kendisinin arasında bir kapı kapanırken onunla bir yabancı kadının arasında mavi atlaslarla, beyaz tüllerle süslü zarif bir kapının açılmış olması...

O günden sonra bir daha o odalara girmemişti fakat o gün Bülend'in bulduğu beyaz omuz atkısını unutamıyordu. Kapının ötesinden ayak sesleri, ufak gülüşler işitirken gözlerinin önüne hep o omuz atkısı geliyordu. Nedir Yarabbi! Bu omuz atkısı ki çocuğun dimağına böyle musallat olmuş, uykularına karışıyordu!

Hele ikisini birlikte görmeye katlanamıyordu. Onlarla birlikte bulunmak zorunluluğu sofrada kaçınılması mümkün olmayan bir işkenceydi. İlk günleri Nihal alışkanlığını bozmamaya, yine o gevezelikleriyle sofrada geçen saatleri doldurmaya azmetmişti; fakat bulduğu sözlerde, sözlerin arasına serptiği kahkahalarda hatta kendisini nazikçe dinleyenlerin sessizliğinde, tebessümünde sanki yanlış bir perdeye basılmış olmaktan kaynaklanan öyle sahte bir nağme fark etmişti ki bir gün sebepsiz bir huysuzluk çıkarmış, sofradan kalkmıştı. O günden sonra sofrada ısrarlı bir sessizliği tercih ediyordu.

Adnan Bey uzaktan bu küskünlüklerin belirtilerini fark ediyor ve Nihal'le bir barışın kurulması zamanına henüz gelmemiş gözüyle bakıyordu. Biliyordu ki Nihal kendisinden uzaklaştıkça Bihter'e yaklaşacak. O da asıl bunu istiyordu.

Bihter'le Nihal iki dosttular. Babası gittikten sonra Nihal bir aralık kendisine ait olan halktan, Bülend'le Beşir'in ve Cemile'nin oluşturdukları o çocuk halkından kaçar; biraz da on iki ile on dört arasında bulunan kız çocuklarına özgü bir büyümek, büyüklerle birlikte olmak hevesiyle Bihter'in yanına gelirdi.

Bihter'e henüz verecek bir unvan bulamamıştı. Ona anne demeyecekti, kendi kendisine buna karar vermişti. Başka bir isim de bulamıyordu. Birlikte bulunurken başlıca ona bu isimle hitap edememekten sıkılırdı. Bir gün ona bir şey söyleyecekti, âdetiydi, mutlaka birisine söz söylemeye başlarken bir hitap kelimesiyle başlardı, onu bulamadı, bulamadığı için söyleyeceğini unuttu. Bihter fark etmişti, gülerek dedi ki:

"İşte yine bana verecek bir isim bulamadınız. Durunuz, sizinle bir anlaşma yapalım. Bana yalnızca Bihter deyiniz olmaz mı? Ben de size kısaca Nihal derim. Böyle aramızda bütün külfet de kalkardı."

Nihal kıpkırmızı oldu:

"Oh! Mümkün değil..."

Bihter ısrar ediyor, Nihal'in ona bir isim bulamamak azabına mutlaka son vermek istiyordu:

"Hayır, hayır, mademki benim hoşuma gidecek. Söyle bakayım: Bihter! Bihter!"

Nihal gülerek, "Bihter!" dedi.

O günden sonra daha teklifsiz oldular, artık aralarında sıkılacak hiçbir şey kalmamıştı, bir yaşta iki arkadaş sıfatını alıyorlardı. Bu arkadaşlığa, Bihter ufak ve hissolunmaz bir koruma anlamı da ekliyordu: Bir gün Nihal'in bütün elbiselerini, çamaşırlarını, ufak tefeklerini yoklamadan geçirdi; hepsini beğeniyor, Nihal birer birer gösterdikçe başıyla hep, "Güzel!" diyordu. Yoklama bitince dedi ki:

"Nihal! Bilir misin, artık bunların hepsini atmak zamanı geliyor. Ben isterim ki sen küçük bir çocuk değil genç bir kız olasın. Bu kısa etekler... bunlar on ikisine kadar pek iyidir. Fakat on ikisinden sonra..."

Artık bir genç kız olmak fikri Nihal'i hazzından şaşırttı. Mürebbiyesinin yüzüne baktı. İhtiyar kız buna karşı çıkıyordu. Bihter'e diyordu ki:

"Ama madam, sanırım ki pek erken... Fransa'da bu kadar çocuklar bahçede çember çevirir. Nihal'in eteklerini uzatmak için hiç olmazsa iki sene daha beklemek gerekir."

Bihter gülerek cevap verdi:

"Evet, Fransa'da, bütün Avrupa'da hatta Beyoğlu'nda; fakat bizde Nihal artık sokağa açık bile çıkamayacak. Değil mi Nihal? Şık bir çarşaf..."

Nihal çarşaf fikrine çıldırdı. Ellerini çırpıyordu, mürebbiyesine koştu:

"Oh! Çarşaf, çarşaf..." Sonra bu sevinç arasında birden ağzından bir şey çıktı. Bihter'e, "Babama söylersiniz değil mi?" dedi.

* * *

Bihter evin düzenini değiştirmek istiyordu. Artık Nihal'le hep buna ilişkin görüşüyorlardı. Bütün tasavvurlarına Nihal'i ortak ediyor, yapılacak şeyler için Nihal'e, "Değil mi, öyle yaparız değil mi?" diyordu.

Beraber gezeceklerdi. Bihter, Nihal'in bütün elbiseye ilişkin şeylerine nezaret edecekti; bu kış geçtikten sonra baharda bir gün Kâğıthane'ye yaşmakla gideceklerdi. Bihter hemen hayalinde doğuveren bu yaşmağı Nihal'e anlatıyor; o, bütün kadınlık için uyanmaya başlayan duygularının ilk açılışıyla dinliyor; ruhunu sarhoş eden bu süslü şeyler, şu küçük muntazam dişleriyle, ince kırmızı dudaklarıyla insanı garip bir sıcaklıkla ısıtan tebessümüyle, şakıyan sesiyle betimleyen güzel ağızda bir başkalık alıyordu. Sonra genç kadının çevresinde öyle esirî bir bahar esintisi, şuh bir menekşe havası vardı ki Nihal'in ince varlığı buharlaşmaya hazır bir çiy damlası gibi erir, emilirdi. O zaman bu genç kadınla bu henüz bir genç kız olacak çocuk, ruhlarını birden bir kanat darbe-

siyle bir sevinç ufkuna atan süslü tasarımların arasında öpüşürlerdi.

"Beybabanız geliyor..."

Nesrin'in sesi bu haberi atınca birden soğuk bir titreyiş Nihal'i sarsardı; dudaklarını çeker, kendisini sarhoş eden güzel kokulu havadan, yabancı bir ufka düşmüş bir kuş ürküntüsüyle kaçmak ister, güya bir zehirleyici rüzgârdan kurtulmak için acele ederdi.

* * *

Eylül sonlarındaydı. Bir gün sofrada Adnan Bey dedi ki:

"Nihal! Mamazelden haber aldım ki derslerinize çoktan başlamışsınız. Türkçene ne vakit başlayacağız? Haniya birçok niyetlerimiz vardı ki unutmuş görünüyorsun."

Nihal'in Türkçesine hemen tamamıyla Adnan Bey çalışmıştı. Bu sene ona eski yeni, manzum, düzyazı seçme parçalar yazdırılacak, seçme yazılardan bir defter meydana getirilecek, bunlar okutturulacak, açıklanacak, bir yandan da Nihal'in mümkün değil düzeltilemeyen imlasına bir çare bulunacaktı. Adnan Bey ta öteden beri okuduklarından parçalar çizmiş, Nihal'in tasarlanan defterine sermayeler oluşturmuştu.

Nihal günlerce babasının bu sözünü unutmuş göründü, Adnan Bey de unutmuş gibiydi; fakat yeniden babasıyla baş başa saatlerce o küçük iş odasında kalmak ihtimali öyle bir şeydi ki Nihal'in o akşamdan sonra düşüncesini bırakmadı. Nihal yine kendi tarafından istenen bu babasından uzaklık içinde, uzun bir kışın siyah günlerini kafesinde güneşler düşünerek geçiren bir kanarya gibiydi. Bir gece, yemekten sonra Adnan Bey'le Bihter, Nihal'in odaya, o ne kadar zamandan beri uzaklaştığını hissettikleri iş odasına girdiğini gördüler. Adnan Bey gülerek,

"Ders mi?" dedi. Nihal, "Evet, eğer isterseniz..." cevabını verdi.

Bu gece dersler başladı; fakat babayla kızın arasında o eski içtenlik, o eski yakınlık yoktu; şimdi aralarında bir şey eksilmiş gibiydi; hayır, daha doğrusu fazlaydı. Bir üçüncü vardı...

İlk geceleri o eski içtenlik sıcaklığını bulmak için her ikisinin çabasıyla dersler gidiyordu. Nihal küçük titrek sesiyle bir küçük manzumeyi okumaya çalıştıkça hatta hep birlikte gülüyorlardı. O mümkün değil şiirin musiki hareketini anlayamıyordu. Adnan Bey diyordu ki:

"Ama Nihal, şaşıyorum, niçin anlamıyorsun? Fransızca şiirleri pek güzel okuyorsun, fazla olarak müzikle uğraşıyorsun, şiirde ölçü kelimelerin yakınlığından doğan müzikten başka bir şey değil."

O zaman efail ve tefaili[1] açıklamaya başlar, o anlatırken Bihter'le Nihal uzaktan bakışarak gülerlerdi. Nihal'in beceriksizlikleri derslerin can sıkan ciddiliğine böyle ara sıra neşeler serperdi. Sonra bir gece, Nihal doğal bir yönelişle ölçülü okumaya başlayınca artık başlıca gülünecek şey kalmamış oldu. Yavaş yavaş derslerin üstünde esnemek hevesi veren bir hava uçmaya başladı. Buna kim sebepti? Şimdi ara sıra Bihter'e bakarak bitirmek için acele eden Adnan Bey mi, bazen eline vakit geçirmek için alınan kitabı ağzına tutarak esneyen Bihter mi, hatta bir vakitler ruhunun harimi[2] olan bu odada şimdi fazlalığını hissederek ikide birde defterini hemen fırlatıp kaçmak arzularını duyan Nihal mi? Dersler artık topallaşmaya, hasta bir çocuk mecalsizliğiyle emekleme-

1. Efâil ü tefâil: Aruz vezninin ahenk ölçüsü olan kelimeler (feûlün, fâilün, fâilâtün, müstef'ilün, mefâîlün, mütefâilün, müfâaletün, mef'ûlat). Bunların tekrarından ve değişmelerinden aruz ölçüleri meydana gelir. (Y.N.)

2. Başkasının giremeyeceği, girilmesine izin verilmeyen yer. (Y.N.)

ye başlıyordu. Bir gece Adnan Bey'in ufak bir baş ağrısı sebep oldu, "Bu gece ders kalsın," denildi, ondan sonra dersler unutulmuş oldu.

* * *

Genç kız olmak üzere bulunan çocukların çok başka bir dönemi vardır ki o sırada bu zayıf, ince yaratıklarda bir kadınlığa hazırlık hayatının belirsiz gelişmeleri görülür. Bu dönem ruhsal, bedensel değişikliklerle başlar. Çocukta sebepsiz herkesten bir ürkeklik, bir kaçınmak, bir gürelik[1] fark olunur. Onda artık oyun zamanı geçmiş bir kedi yavrusunun vahşetleri uyanır; size eskisi gibi çocukça neşesiyle elini uzatmaz, yanınıza o eski teslimiyetle sokulmaz; babasına dudaklarını uzatışında bile bir soğuk titreyişin akışı vardır, sözlerinde biraz daha ihtiyatlıdır, gülerken kızarıverir; soluduğu havanın içinde gariplik, yabancılık veren bir yeni rüzgârın dalgaları vardır; o zaman kaçar, tenha köşeler arar; uzun uzun düşünceleri vardır, kendisinde bir başkalık hisseder fakat niteliğini bilmez, yalnız anlar ki artık bir çocuk değildir. Yeni bir kimlik mayası önüne geçilemeyen bir gelişme kuvvetiyle bu çocuk bedenini parçalayıp taşmak, bir şiddetli fışkırmayla dışarı çıkmak ve artık üstün gelmek ister. Bu olay çocuğun iradesinin, kavrayışının, tercihinin dışında bir şeydir ki kendi kendine doğanın belirlediği dönüşüm çizgisini izler; çocuk bedeninde garip bir şeyin, niteliği anlaşılmaz bir hastalığın yürüdüğünü, ilerlediğini, bütün varlığını dolaştığını hisseder; o zaman ona yürüyüşünde, söyleyişinde, gülüşünde, bütün dışarıyla ilişkilerinde korkaklıklar, beceriksizlikler gelir. Birden tavrında incelik ve

1. Çekingenlik, ürkeklik, korkaklık. (Y.N.)

doğallığından bir şey eksilmiş sanılır. Boyu haddinden fazla uzun, bedeni oransız biçimde ince gibidir; yürürken uzun bacaklarının üstünde oransız bir gövdeyle yürüyen bir kuş hali vardır, elini uzatışında, başını tutuşunda o eski hoş uyum kaybolmuştur. Kendine özgü duruşlarını bırakmış da henüz yakışacak duruşları bulamamış bir varlık gibidir. Sözlerinin arasında birden kızarışları vardır, sebebi bilinmez, bu kendiliğinden taşan sıkıntılara galebe de çalamaz, o zaman herkesten uzak kalmak ister; büyüklerin arasında durmaya cesaret edemez, çocukların arasında kalmaktan utanır.

Uykularında karabasanlar, hummalar vardır, geceleri birden uyanışları içinde ölümü düşünür, korkar, yorganının altına sokularak titrer.

Bu öyle bir dönemdir ki çocukların öğrenmesinde yeni ufuklar açar. Onlarda, kimseye bir şey söylemeksizin, hiçbir yerde bir belirti görmüş olmaksızın, birdenbire, kendi kendine, o zamana kadar tamamıyla anlaşılamayan binlerce şeyler bir anlatım genişliği kazanır, birçok gerçekleri anlayıvermiş bulunurlar. Bu öğrenme nasıl çıkarımlar sonucunda birkaç aylık bir dönem içinde meydana geliverir? Bunu tanımlamak mümkün değildir; denebilir ki bu sırada yeni gelişen kimlik, genç kız kimliği; o eski çocuk kimliğine yeni yeni bilgiler getirmiş, her şey için, "İşte bu şudur," diyen sesiyle o zamana kadar bulutlar altında şöyle bir göz gezdirilen sayfaların üzerine büyülü bir ışık dökmüştür.

Nihal hayatının bu dönemindeydi. Dersler böyle sekteye uğrayıverince, babasının yeniden başlamak için bir şey söylemediğine kin duymakla birlikte, gizli bir memnunluk duydu. O artık Bihter'le babasının yanında, özellikle kendisinden başka kimse yokken, ilk zamanların sıkıntısına benzemeyen bir şey, adeta bir utanma duyuyordu.

Kış, yağmurlarıyla, karlarıyla gelmişti. Bihter'le Nihal bir açık havayı bekliyorlardı. Beyoğlu'na gidilecek, aylardan beri tasarlanan şeyler, özellikle Nihal'in ilk çarşafı için kumaş alınacaktı. Açık sarı yalıdan artık bir haber gelmesi zamanı yaklaşmıştı. Bihter, Nihal'e söz vermişti ki o haber gelip de Peyker'in minimini bebeğini görmek için oraya gitmek gerekince Nihal bir çocuk değil bir genç kız sıfatıyla gidecekti. Kaç gündür Nihal merak ediyor, böyle her gün yağmur bahanesiyle inilemeyecek olursa çarşafın yetişemeyeceğinden korkuyordu.

Bugün nihayet havada bir elverişlilik vardı. Artık ineceklerdi. Adnan Bey sabahtan beri gülümseyerek tuhaf bir bakışla, "Aman, Nihal Hanım'ın çarşafı unutulmasın," diyor; Behlûl, amcasının cümlesine düşünceler ekliyordu:

"Artık işimiz var. Evin içinde yeni bir hanım ortaya çıkacak: Nihal Hanım! Davranışları bütün değiştirmeli: Hele ben... artık kavga edemeyeceğiz, o eski yaramaz çocuğa ikide birde çıkışılamayacak. Şimdi yakınlığı istenecek bir hanıma karşı yapılan yaltaklıklar lazım, değil mi Nihal? Ah, affedersiniz, değil mi küçükhanımefendi?" Behlûl ayağa kalkıyor, Nihal'in karşısında tuhaf vaziyetlerle eğilerek sahte bir resmiyet sesiyle soruyordu: "Küçükhanımefendi bugün iyi midirler? Küçükhanımefendi parmaklarının ucunu öpmek için bana izin verirler mi? Küçükhanımefendi minimini bir tebessümle tuhaflıklarımdan hoşlandıklarını işarete tenezzül buyururlar mı?"

Nihal kızararak gülümsüyordu. Behlûl ekledi:

"Küçükhanımefendi yine ara sıra odama gelip bir parça kavga etmek lütfunda bulunacaklar mı?" Sonra birden Bihter'e döndü: "Yenge, çarşafın rengi ne olacak? Bakınız, bana nasıl bir fikir geliyor: Bu ilk çarşaf olacak, şu halde göze çarpar bir şey bulmalı, bir renk ki geçenle-

rin zorla dikkatini çeksin. Mesela sarı, amma sapsarı, çiğ, haniya gözleri ısıran sarı. İstanbul'a şık bir kanarya hediye edelim. Matmazel Courton'un da bu renge özellikle merakı var, değil mi Nihal? Haniya bir yaz sapsarı bir kumaştan gömlek yapmıştı..."

Nihal gözlerinde bir kavga kıvılcımıyla cevap verdi:

"Yok, bu konuda sizin zevkinize başvuralım: Kırmızı, kıpkırmızı, gözleri tırmalayan bir kırmızı seçelim. Haniya sizin bir vakitler, o kadar kabarık kırmızı bir kravatınız vardı ki üzerinde yeşil mineli iğnenizle koca bir domatese benzerdi."

Adnan Bey, "Kavga başlıyor!" dedi.

Behlûl duraksamadan karşılık verdi:

"O kravat o kadar hoşunuza gittiyse Matmazel Courton'a hediye edelim: Sarı gömleğinin üstüne takar."

Nihal, "Aman, ne büyük fedakârlık," dedi, "yazık olur, o size o kadar yakışıyor ve size yakışan şeyler o kadar az rastlıyor ki..."

Bihter fenalaşacak gibi görünen kavganın arasına girdi:

"Nihal! Hazırlanmayacak olursan vapuru kaçıracağız. Beşir birlikte geliyor değil mi?"

* * *

Bugün artık çarşafa girmek düşüncesi zihninde yerleştikten sonra, Nihal yine kısa koyu lacivert şayaktan elbisesiyle, ta dizlerinden aşağıya kadar dökülen uzun paltosuyla, kendisini sokakta çıplak sanıyordu. İlk kez olarak, hemen Bihter'in boyuna yaklaşan ince boyuyla, sokakta açık bulunmaktan sıkıldı. Bihter'in yanında yürümesini yönetemiyor, kendisini gereğinden fazla öne geçmiş buluyor, sonra yanından ayrılmaya çalıştıkça onun ölçülü yürüyüşünden kendi yürüyüşüne bir sakatlık,

usulden[1] düşen bir nağmeye özgü bir ölçüsüzlük bulaşıyordu. Ve vakitsiz genç kız oluvermekten kaynaklanan bu beceriksizlikler, ona vahşi bir güzellik, garip bir hoşluk veriyordu.

Alınacak birçok şeyleri vardı: Nihal eski elbiselerinden hiçbirini alıkoymak istemiyordu, ona her şey yeniden yapılacak, hele geçen senenin birden kısalıveren şeyleri hep Cemile'ye verilecekti. Nihal'de bir kadınlık hevesi uyanıyor, ona o vakte kadar düşünülmemiş şeyler için arzu veriyordu. Utanarak Bihter'den kokular istedi, çamaşırları için sevsen[2] tohumundan yastıklara hevesini saklayamadı. Dükkândan dükkâna dolaştıkça yeniden arzular peyda oluyor, Beşir'in ellerinde küçük paketler taşınamayacak bir dereceye geliyordu. Nihal için bu güzel şeyler alındıkça Beşir'de de bir mutluluğun hazzı uyanıyor, gözleriyle Nihal'e fikirler veriyordu. Bir aralık tüllerle, kurdelelerle siyah bir büyük güle benzeyen bir şemsiyeyi gösterdi. Yavaşça, "Şemsiye," dedi, "küçükhanım, şemsiye almadınız!"

Sonra çarşaf için kumaşların karşısında düşünülürken o hep çekingen sesiyle, cesaret edemeyen ellerinin korkak dokunuşlarıyla bu düşüncelere karışıyor, eğilerek, ötede, başka bir peykede başka hanımların karar verdikleri açık lacivert üzerine ince limonküfü çizgilerle bir kumaş göstererek, yavaşça Nihal'e, "Bakınız, ne güzel, ondan alsanız a..." diyordu.

Birden Nihal sabırsızlandı:

"Aman Beşir! Susacak mısın? Biz çarşaflık düşünüyoruz..."

Beşir çekildi. Onun böyle çekilişinde sokulmaya ça-

1. Klasik Türk müziğinde tempo. (Y.N.)
2. Sûsen, susam. (Y.N.)

lışırken kafasına vurulmuş bir kedi mazlumluğu vardı ve bu mazlumlukta birden öyle bir acılık buldu ki Nihal, hemen pişman oldu. Beşir'e bakarak, "O kadar hoşuna gittiyse esvabı ondan yaparız..." dedi.

O kumaşı Bihter de fena bulmuyordu, "Aferin Beşir!" diyordu. Çarşaftan önce ona karar verdiler. Sonunda çarşafın da şu küçük parlak benekli siyahtan olmasında oybirliği meydana geldi. Beşir paketlerin hepsini yüklenmek istiyordu, onlar razı olmadılar, bir araba getirtildi, daha o kadar yerlere uğranacaktı ki...

Bihter, "Değil mi Nihal?" diyordu. "Terziden sonra büyük salon için Patriano'dan[1] bir fikir alırız."

Son vapura ancak yetişebildiler, Nihal o vakte kadar Beyoğlu'na inmekten bu derecede mutlu olmamıştı. Yanlarında paketler koca bir yığın oluşturuyordu. Nihal'in hemen bütün istedikleri alınmıştı. Bihter yalnız Peyker'in çocuğuna hediye edilmek üzere Patriano'ya mavi pelüşler[2] içinde zarif bir beşik sipariş etmekle yetinmişti. Bu aralık, kamarada yalnız kaldıkları zaman mutluluğunun taşıveren bir hamlesiyle Nihal, Bihter'e sokuldu ve ta dudaklarının yanında, çenesinin üstünden öperek, "Sizi bugün her zamandan çok seviyorum!" dedi.

* * *

Nihal'in genç kız kıyafetine giriş töreni bu yeni hayatın bir açılış töreni gibi yapıldı:

Sonunda açık sarı boyalı yalıdan beklenen haber alınmıştı. Bugün Bihter'le Nihal oraya gideceklerdi. Ka-

1. İspanyol Dario Patriano'nun Beyoğlu'nda açtığı büyük bir mobilya mağazası. (Y.N.)

2. Bir yüzü uzun tüylü, yumuşak ve parlak, kadifeye benzer bir kumaş türü. (Y.N.)

sımın bahar hatıraları veren günlerinden biriydi. Adnan Bey'le Behlûl aşağıda, büyük salonda bekliyorlardı. Bu hazırlık o kadar uzun sürmüştü ki ikisi de sabırsızlanıyordu. Bir aralık, yukarıdan Bülend'in sesi işitildi. Aşağıdakilere soruyordu:

"Hazır mısınız? Biz geliyoruz... Oh! Ablamı görmeyiniz..."

Yukarıda küçük bir telaş, kahkahalar arasında fısıltılar, Nesrin'in, "Ah canım! Meğerse koca kız olmuş!" diyen sesi vardı, sonra Bülend'in koştuğu duyuldu. Bülend bağırıyordu:

"Bırak Şayeste! Ben onunla bayrak yapacağım, bayraksız alay olur mu?"

Nihayet merdiven gıcırdadı: En önde küçük dimağının içinde doğan bayrakla, heybetli bir sancaktar duruşuyla bedenini büyüte büyüte yürümeye çalışan Bülend alayı açıyordu. Bu bayrak Nihal'in arkasından çıkarılan kısa elbisenin Adnan Bey'in bir bastonuna takılmasıyla meydana gelmişti. Bülend onu omzuna almış, dalgalandırarak yürüyordu:

"Kimse kalmasın. Yolu kapamayınız, alay geçecek! Ah, bir trampet olsaydı!"

Nihal'le Bihter arkadan geliyorlardı, daha sonra, kolunda Nihal'in çarşafıyla o iri siyah bir güle benzeyen şemsiyesi, Beşir ve hepsinin yüzünde geniş bir tebessümle Şayeste, Nesrin, Cemile geliyorlardı. Bülend'in gürültüsüyle Şakire Hanım bile Hacı Necip'i dönme dolabın önünde bırakarak salonun kapısından bakıyor ve Nihal'i bu biçimde, artık bir genç kız kıyafetinde görmekten etkilenerek gözlerinin ucunu siliyordu.

Adnan Bey'le Behlûl ayağa kalkmışlar, gülümseyerek bekliyorlardı. Nihal son basamaktan inip de bir adım daha atmaya cesaret edemiyormuşçasına durunca Behlûl, "Oh," dedi, "bu kim? Bu küçük, zarif, ince hanım kim? Sizi temin ederim ki tanımıyorum..."

Bihter gülerek, "Size takdim ederim: Nihal Hanım..." dedi.

Bülend şimdi sevincinden çıldırıyordu. Bayrağı bir tarafa, bastonu bir tarafa fırlatıyor, hoplaya hoplaya ablasının etrafında dönerek, "Nihal Hanım! Nihal Hanım!" diye bağırıyor, sonra etrafına bir göz gezdirerek güya bütün dünyayı haberdar etmek isteyen bir ilan borusu gibi minimini sesinin en tiz perdesiyle ekliyordu:

"Artık hep Nihal Hanım denecek, anlıyor musunuz? Kim yalnız Nihal derse defterine beş yüz kere Nihal Hanım yazacak, değil mi matmazel?"

Matmazel Courton en arkada, henüz merdivende gülümsüyordu. Nihal iki adım attı: Şimdi salonun boş yerinde her türlü engelden kurtulmuş, bütün ince ve uzun boyunun zarafetiyle büsbütün meydandaydı. Behlûl onu tanıyamamakta haklıydı: Bihter'in sanat elinden o değişerek çıkmıştı. Ne tam bir genç kız ne de henüz çocuk dedirtmeyecek bir kıyafet bulunmuştu, eteğinde ufak, belirsiz, inceliğine oranla uzun duran boyunun fazlalığına çocuk hafifliği veren bir kısalık bırakılmıştı. Açık limon gazlar[1] üzerine geçirilmiş dantelalar ta sırtından başlayarak kollarının altından dolaşmış, Nihal'in henüz genişlememiş gövdesiyle göğsünü bir cepkenin[2] bolluklarında saklamıştı. Yakasından inerek bu cepkenin arasına sıra sıra helezonlarla dökülen yine açık limon gaz kalabalıkları altında bu henüz çocuk göğsünün fukaralığı saklanmıştı. Bütün bu ipeklerin sanat oyunları belirsiz dolgunluklar farz ettiriyordu. Nihal'in uzun saçları çocukluğundan bir hatıra olarak arkasına salıverilmiş, yalnız altında düz kesilerek, iki taraftan alınan birer demetle tepesinin üstünde

1. Adını Gazze'de dokunmasından alan, ince ve çok seyrek keten bez. (Y.N.)
2. Kolları yırtmaçlı ve uzun, harçla işlenmiş bir tür kısa, yakasız üst giysisi. (Y.N.)

bir küçük topuz ancak peçesiyle çarşafını tutacak kadar bir şey yapılmıştı.

Nihal alnını babasına uzattı, Behlûl'e yalnız elini uzatıyordu.

O itiraz etti. "Yalnız bu kadar mı?" diyordu. "Demek artık küçükhanımefendiyle bayramlarda öpüşülemeyecek."

Nihal dudaklarını burarak, başını biraz eğerek, gözleriyle, "Öyle!" dedi.

Bihter çarşaflanmıştı, "Haydi Nihal!" diyordu. "Çarşafını, asıl çarşafını görsünler..."

Şimdi Beşir koşmuştu. Şayeste, Nesrin, Nihal'in başına üşüştüler, Şakire Hanım bile salona iki adım daha attı, Bülend elinde Nihal'in peçesiyle acele ediyordu. Bihter yetişti, peçeyi ta alnının üstünde biraz büzerek kabarıkça iliştirdi; Nesrin bir firketeyle Nihal'in eldivenini iliklivordu; sonra birden hep çekildiler ve bu kez Nihal çarşafın gözleri aldatan çizgileri altında, henüz bir çocuk sıfatıyla değil, ince bir genç kız endamının leventliğiyle ortada kaldı. O zaman Behlûl koştu. Şimdi eğilerek, kollarının, ayaklarının türlü tuhaf durumlarıyla selamlar vererek ona kolunu sunmak istiyordu. Bülend sıçrıyor, ablasının boynuna sarılmak, onu bu kılıkta öpmek için ısrar ediyordu. Nihal eğildi, yeni çarşafının bozulmasına, peçesinin buruşmasına önem vermeyerek Bülend'le dudak dudağa, uzun uzun, birbirini hırpalayarak öpüştüler. Şakire Hanım artık açıkça ağlıyordu.

Behlûl, "Yürüsün de görelim," diyordu. "Değil mi yenge? Asıl çarşafın içinde yürüyebilmeli, bu öyle ince bir sanattır ki bir kadının bütün benzersiz zarafetini gösteriverir."

Nihal elinde şemsiyesiyle ilerledi. "Ama hep bana bakıyorsunuz," diyordu, "elbette şaşırırım."

Behlûl şimdi tek gözlüğünü takmış, eğilerek, geniş,

dans ediyor sanılan adımlarla, Nihal'i süzerek arkasından gidiyordu, "Olmuyor zavallı Nihal, olmuyor," diyordu.

Nihal'in yürüyüşünde biraz fazla acele, adımlarının genişliğinde biraz ölçülülüğü bozan bir genişlik vardı; ellerini nereye koyacağını şaşırmış gibiydi. O zaman Behlûl taklidini yaptı, kollarını çekerek, ellerini sarkıtarak, garip, tuhaf bir vaziyetle Nihal'in yürüyüşünden bütün beceriksizlikleri eğretileyen bir taklitle yürüyor, "İşte böyle yürüyorsun!" diyordu. Sonra yengesini yürütmek istedi. "Oh! Bakınız," diyordu, "bu sanat yengemde son zarafet noktasını bulmuş."

Bihter, "Teşekkür ederim," dedi, "fakat kendimizi size beğendirmek için vaktimiz yok. Beşir, çantaları aldın mı? Şayeste nerede? Çarşafını giymeye mi gitti?" Sonra Adnan Bey'le Behlûl'e sordu: "Siz de geliyorsunuz değil mi?"

6

Behlûl ayaklarını uzattı, zorla gülen bir adam duruşuyla başını arkasına salıvererek güldü. "Of," dedi, "bilir misin azizim? Ağlamamak için gülüyorum. Bu yolda çocukça fikirler bana ağlamak hevesi verir. 'Kadınlar şiirli aşklar hayal ederler ve aşklarında şiirle mutlu olurlar.' İşte güzel bir cümle! Bunun altına imzanı atar, edebiyat dergilerinden birine gönderirsin; senin gibi binlerce saf insanlar vardır ki buna, 'Oh! Ne güzel...' derler. Güzel belki fakat doğru değil. Kadınlar şiirlerle dolu aşklar hayal ederler, evet, yüzde bilmem ne kadar, herhalde çoğunluğu oluşturacak kadın beyinlerinin içinde böyle açık lacivert bir gökyüzünün üstünde altın gülüşlerle sevda rüyaları vardır; fakat bu rüya işte yalnız oraya, o minimini

beyinlerin bulutlarına özgüdür. Hayatta, aşk hayatında, kadınlara şiirden söz ederseniz ne yaparlar bilir misin? Gülerler ve içlerinden, hatta belki açıktan açığa ahmak derler... Şiir? Lakin azizim, bu senin dediğin şey on beş yaşında pek iyidir. O zaman ağaçlarının arasından parça parça güneşler akan sık ormanlarda gezintiler düşünülür, mehtap gecelerinde sandalın kürekleri bırakılarak denizin ezgileriyle gökyüzünün çiçekleri arasında sonsuzluk kadar uzayacak seraplar hayal olunur; daha, bilir miyim? Ben o dönemi öyle acele ederek geçtim ki tamamıyla hatırlayamıyorum. Fakat aşk, asıl aşk, gerçek hayatta aşk bunların hiçbiri değildir. Bunlar kadınları bir süre belki aldatır, bir kere, iki kere, nihayet üç kere, bu rüyalarla eğlenirler ama dördüncüsünde asla... Bütün o şiire asılıp kalan kadınlar, sonunda onu bulamayarak –çünkü o mümkün değil bulunamaz– bulamamak hüsranını ve hatta ihtimal bir gün bulmak ümidini saklamakla birlikte aşkta asıl bulunan şeyi ararlar: Gerçek... Evet, bütün maddiliğiyle, o şiirlerden, hülyalardan, çiçeklerden soyutlanmış gerçek! Biz erkekler de böyle değil miyiz? Hayatımızın bir dönemi vardır ki o sırada fikirlerimiz yerkürenin üstünde uçmaya, emelini tatmin edecek hülya kevserini göklerin esir[1] kaynaklarında aramaya muhtaçtır; yükselir, gözlerini aldatan bu mavilikleri geçmek, daha yukarılarda bir şey, bir başka sevda havası bulmak için yükselir fakat yükseldikçe daha geçilecek mavilikler bulur, o aldatan ufuklar bitmez tükenmez. Bu göksel yolculuk ne kadar sürer? Bu, mizaca ilişkin bir şeydir, o kadar devam edebilir ki dönmeye imkân kalmaz, işte sen oradan hiç dönemeyecek, biraz topraklara hiç düşemeyecek gibisin. Ben? Ben hatta uçmak için heves bile duymadım. Uçup

1. Atomlar arasındaki boşluğu ve bütün evreni doldurduğu varsayılan, ağırlığı olmayan, ısı ve ışığı ileten töz (cevher). (Y.N.)

uçup da düşenler, bütün o kırık kanatlarıyla topraklarda sürüklenen, sonunda topraklarda ruhunun gıdasını arayanlar gözlerimin önünde o kadar açık dersler teşkil ettiler ki ben onların bitirdikleri yerden başlamaya gerek gördüm. Rica ederim söyleme, sizin, hayalcilerin bütün felsefenizi biliyorum. İşte ne demek istediğini anlıyorum: Bana o gökler yolculuğunun fecirlerinden, Samanyollarından, gökkuşaklarından, renkli güneşlerinden, parıltı tufanlarından, bütün bu güzelliklerin sarhoşluğundan söz edeceksin. Bir yığın şiir! Ama asıl şiir kadınlardır, bu çiçeklerden yapılarak odanızın yaldızlı hücrelerinde narin çiçekliklerde ıtırlı hatıralarıyla size gülümseyen demetlerdir. Bence işte aşkın felsefesi bundan ibarettir: Bu demetlerden mümkün olduğunca çok bağlayabilmek... Sevda hayatı bir çiçek bahçesidir ki buradan yalnızca seyrederek geçenler de vardır, onlar biraz ilerde bir şey koparabilmek ümidiyle geçerler, geçerler, sonunda artık koparılacak bir şey kalmaz, geri dönmek de mümkün değildir, bunların mezar taşına 'Yaşamadılar!' diye kazınabilir. Bunlar öyle bir sınıftır ki beceriksizlerden, mahcuplardan, korkaklardan oluşmuştur. Bu sınıfın biraz üstünde yakalarına yalnız birer gonca takmakla, bu sevda çiçekliğinden bütün paylarını almış olmakla çıkanlar gelir: yetinenler. Daha sonra henüz çiçekliğin kenarına gelir gelmez eli boş yahut birkaç adım ötede avuçlarında bir demet kurumuş otla, 'Oh! Ne güzel...' diyen, hemen oraya, bir ağacın uyku getiren gölgesine düşerek uyuyanlar gelir: Tembellerle yorgunlar... Daha sonra zafer kazananlar, galipler, bu çiçek bahçesinin İskender ve Dârâları[1], Cengiz ve Timurları, bizler, ben... evet, ben, kucak kucak,

1. Darius: MÖ 521 - 486 arasında hüküm süren Keyâniyan denilen eski İran hükümdarlarının dokuzuncusu. Yunanistan'dan Hindistan'a kadar uzanan bir imparatorluğu yönetti. (Y.N.)

etek etek o çiçeklerden toplayan, toplamak için bitmez, sönmez bir heves duyan ben... Görsen, böyle, kâh elimin sert bir hareketiyle koparılmış kâh dişlerimin keskin bir darbesiyle kesilmiş yahut çalıların arasında türlü güçlüklerle toplanabilmiş, dikenlerinde emellerimin kanından özvrerili damlalar bırakılarak ancak yetişilebilmiş, ara sıra şurada burada kibarlıkla alınmış çiçeklerden bende ne güzel demetler var... Bunların içinde şuh kahkahalarıyla güller, baygın sevda bakışlarıyla nergisler, ateşli ve tutkulu nefesleriyle karanfiller, bin türlü anlamlarıyla nesrinler, şebboylar, laleler, sümbüller, bütün o şairlerin lehçelerini dolduran çiçekler, ötede beride minimini, küçük küçük, çekingen tebessümleriyle serpilmiş yasemenlerle inciçiçekleri, hatta anlamsız, ruhsuz sanılan otlar, o alçakgönüllü, aşağı görülen, değersiz edalarıyla zavallı otlar... Bu demetler o kadar çoğalacak, o kadar çoğalacak ki nihayet odamın hücrelerinde boş yer kalmayacak. Odamda bunlardan o sevda çiçekliğini sürekli yaşatan bir hatıra çiçekliği meydana gelecek. O zaman, işte yalnız o zaman ta odamın ortasına, bütün o hatıraları saflık parıltısıyla, el değmemişliğinin beyaz temizliğiyle örtecek bir zambak, tertemiz, lekesiz bir zambak koyacağım. Ötekiler kurudukça bu, tazeliğinin, neşesinin nemli rüzgârını üzerlerine serperek, kendisi yaşamaktan mutlu yükseldikçe o zavallı solgun hatıralara da bir parça neşe verecek; böyle, gözlerimin önünde hep birlikte, esriten ıtırlı bir hava içinde yaşarken ben kendimden geçmiş olarak çiçekli rüyalar içinde uyuyacağım. Anlıyor musun azizim? O zaman uyuyacağım..."

Birden Behlûl bastonunu yakaladı:

"Gördün mü, bir kere bana bu konuyu açtırmaya gelmez; bütün yapılacak işlerimi unutuyordum. Yarın için büyük bir kır gezmesi var. Bana bin türlü şeyler sipariş ettiler. Yetiştirilemezse amcamın ziyafeti mahvoldu..."

7

Ne vakitten beri tasarlanıp da yapılamayan ziyafetin sonunda bugün için kararlaştırılmasından sonra Behlûl bir şey keşfetti. "Durunuz bakayım," dedi, "geçen sene düğün ağustos sonlarında değil miydi? Şu halde bu ziyafet bir yıldönümü ziyafeti olacak. Amcamla yengemin mutlu bir senesini kapayarak onlara yeniden bir mutluluk senesi açacağız."

Bütün ev halkıyla birlikte böyle bir kır âlemi yapmak düşüncesi Nihal'i o güne kadar sevincinden çıldırtırken Behlûl'ün bu sözünden sonra onda hoş olmayan bir şeyin acısını uyandırdı. Her zaman yaptıkları gibi Bihter'le sevinerek bir gezinti yapacaktı. Fakat böyle aylardan beri hazırlanan kalabalık bir ziyafet, bu ziyafete takılan unvan, daha sonra artık ikide birde en küçük vesilelerle hayatlarına katılan Firdevs Hanımlar, Peyker Hanımlar, hatta bütün eskiden sevdikleri, hele babası, o mutlu evlilik senesini kapayarak yeniden mutlu bir evlilik senesi açacak olan adam, evet, bunların hepsi şimdi onu kızdırıyorlar, onda herkes için düşmanlığa benzer bir şey uyandırıyorlardı. Ama bunlar anlamıyorlar mıydı ki, içlerinde hiçbiri hissetmiyor muydu ki bu yapılan ziyafetlerin, bu eğlencelere neden olan mutlulukların arasında onun kırılmış kalbinden parçalar, birer şikâyet çığlığıyla işitilmez sesleri titreyen kırılmış duyguları var? Onları duymuyorlar mıydı?

Bu sabah oraya gitmek için onu erken kaldırmaya gelen Matmazel Courton'a dayanıklılığına galebe çalan bir sinir humması içinde bir seneden beri söylemediklerini söyledi. Elinin altına geçen şeyleri koparmak, yırtmak, açığa vurulmamış elemlerinin öcünü onlardan almak istiyormuşçasına sinirli hareketlerle ayağına takıla-

cak çorapları, sırtına geçirilecek gömleği alırken, bu ziyafete gitmek için bir yangından kaçar gibi giyinirken kesik kesik, bazen ara sıra durarak, "Ama siz de bir şey söyleyiniz!" demek isteyen haliyle mürebbiyesinin yüzüne bakarak söylüyordu: "İşte düne kadar oraya gitmek istiyordum," diyordu, "fakat bugün gitmek istemiyorum. Bilir miyim neden? Bu gece bütün gitmemek için bir çare düşündüm. Yok, bir çare bulamıyorum ki... Bana hep, 'İşte Nihal kıskandı,' diyecekler, gülecekler... Siz bilirsiniz ya, onlarda birbirine bakarak bir tür gülüş var. O her vakitki gülüşleri değil, dudaklarının sağ tarafı, yalnız sağ tarafında bir köşesi yavaşça kalkarak gizli bir gülüşleri var. Annelerinde de, kendilerinde de... Onu en evvel Bihter'de gördüm. Bir gün, neydi Yarabbi! Babama bir söz söylüyordum, bilmem nasıl bir şey birden gözlerimi ona yöneltti. O, işte bu gülüşüyle babama bakarak bir fikir vermek istiyordu. Siz o gülüşlerini fark ettiniz değil mi? Sizinle alay mı ediyorlar, size merhamet mi ediyorlar, anlaşılamayan bir şey... İşte o günden beri hep babamla konuşurken sanıyorum ki yine öyle, o gülüşüyle gülüyor. Matmazel, sarı potinlerimi giyeyim değil mi? Oh! Şimdi siz mesela inseniz, deseniz ki: 'Nihal bir parça rahatsız, onun için...' Hemen annesi kızlarına, sonra üçü birden babama bakarak öyle, dudakları titreyerek..." Nihal taklidini yapıyordu. "... işte böyle gülecekler. Onlar böyle gülerlerken ne istiyorum biliyor musunuz?"

Matmazel Courton durdurmak isteyerek diyordu ki:

"Saçlarınızı taramayacak mısınız çocuğum?"

O dinlemeyerek devam ediyordu:

"Saçlarım! Bana başka bir şey söylememek için saçlarımı düşündünüz. Ben biliyorum ki siz, siz hepsini anlıyorsunuz. Evet, onlar bir gün yine öyle gülerken birden ortalarına atılmak ve bağırmak istiyorum: 'Ama siz, siz kimsiniz? Nereden geldiniz? Bırakınız bizi, babamla beni...'"

Bülend aşağıdan bağırıyordu:

"Abla! Seni bekliyoruz. Matmazel! Ablama söyleyin, çabuk olsun."

"Bunlar bütün çocukluk, Nihal. Bu gece fena bir uyku uyumuş olmalısınız, o kadar. Eldivenlerinizi sakın unutmayınız."

Nihal eldivenlerini giymeye çalışarak omuzlarını silkti:

"Çocukluk! Fena uyku!"

Sonra birden eldivenlerini giymekten vazgeçerek avucunda sıktı:

"Ama ben bir seneden beri fena uyku uyuyorum, anlıyor musunuz? İşte bugün de fena uykularımın şenliğini yapmaya gidiyoruz."

* * *

Göksu'yu ve tenha bir gün olmak üzere perşembeyi seçmişlerdi. İki evin halkı hemen hep oradaydılar. Dört sandal olmuşlardı. Bülend, Beşir'i kandırarak kürek çekmeye çalışıyordu, onların sandalı en öndeydi. İçinde Matmazel de Courton, Nihal'i güldürmek için fazla bir korkuyla Bülend'e, "Ama bu küçük gemici bize Göksu-yu'nun lezzetini tattıracak," diyordu.

Bir aralık sandal gırrrt dedi. Bülend küreği elinden bırakarak, "İşte Amerika'yı bulduk," diyordu. "Kristof Kolomb çıkabilir. Yaşasın Kristof Kolomb! Yaşasın Yeni Dünya!"

Arkada, kikte, Nihad Bey, Adnan Bey'e diyordu ki:

"İşte gördünüz mü? Dört kürek çekerseniz bir sığa rastlarsınız."

O, dereye girileliden beri, Adnan Bey'e Göksu'ya dair birtakım imar tasarılarından söz ediyordu. Bir aralık arkadan Behlûl'ün sesi işitildi. Başlarını çevirdiler. Behlûl, Bihter, Peyker sahildeydiler.

Behlûl, "Biz yürüyerek geliyoruz," diyor, Bihter yürümek istemeyerek sandalda kalan annesine, "Sakın sandaldan kendi kendinize çıkmayınız," uyarısına gerek görüyor. Peyker kollarını uzatarak, Katina'nın kucağında etrafına yadırgayarak bakınan bebeğine, minimini Feridun'a, sahilden kendisini tanıtmaya çalışıyordu: "Cicim! Gel, bana gel... Hani bunun annesi? Canım bunun annesi nereye gitmiş?"

Sonunda sandal kurtulduktan sonra Nihal, "Artık biz de çıkalım," dedi.

Behlûl, Peyker'le Bihter'in arasında yürüyor, Peyker'e diyordu ki:

"Böyle kıra çıkınca bende karşı konulamaz bir arzu uyanır! Koşmak... Evet deseniz bugün sizinle ne güzel koşmak oyunları icat ederdik!" Peyker'e biraz daha sokularak bir engel kastettiğini anlatır bir sesle ekliyordu: "Siz kaçardınız, ben kovalardım, öyle sanıyorum ki sizin kaçmakta ustalığınız var fakat bende de kovalamak için öyle bitmez tükenmez bir sabır, bir sebat var ki sonunda..."

Peyker gülerek sordu:

"Sonunda?"

"Sonunda sizi tutardım."

Bihter onlardan biraz arayla, bir yalnızlık içindeymişçesine işitmeyerek, işittiklerine katılmayarak yürüyordu. Peyker'in arkasında gayet hafif, beyaz ipekten, kolsuz bir yeldirme vardı ki yalnız boynundan bir tokayla omuzlarının üstünde uçacak bir hafiflikle durarak, tenhalığın verdiği serbestlikle, gayet ince, göğsünün yarısına kadar teninin pembeliklerini açığa vuracak derecede şeffaf *mousseline*[1] gömleğini, bol yenlerinin *festone*'leri[2] arasında saklana-

1. (Fr.) Muslin. Musul'da dokunduğu için bu ismi alan, sık dokunmuş, parlak, ince, yumuşak bir tür kumaş. (Y.N.)

2. (İsp.) Fisto. Dantele benzer süsleri olan bir tür kumaş. (Y.N.)

mayan bileklerini açık bırakıyor; Behlûl, "sonunda sizi tutardım" derken o beyaz ince *mousseline*'in altında, bol yenlerinin saygısız açıklıkları arasında gözleri bir cevap arıyordu.

Bir süreden beri Peyker'i böyle gözleriyle, sözleriyle izliyordu. Peyker bundan hiddet ediyor görünmüyordu. Onun için bu öyle bir eğlenceydi ki çocukluktan beri mesirelerde başlanmış şakaların doğal bir devamı gibiydi. Behlûl'ün izleyişi bir şaka olmaktan çıkmadıkça buna kızmak fazla bir yüktü, hatta mensup oldukları sınıfın ahlak felsefesine göre bu kaçınılması gereken bir kabalık sayılabilirdi. Yalnız Behlûl'ün emelinde biraz fazla cüret görüldükçe küçük bir alay, ufak bir kahkaha, tuhaf bir kelimeyle izlemelere bir ara verilir, konunun bir şakadan dışarı çıkarılmasında biraz düşünüleceği anlatılırdı.

Behlûl, Peyker'i kendisi için vaat olunmuş bir çiçek, o âşıktaşlıklarından oluşan demetlere mutlaka eklenecek bir süs olarak görüyordu. Bugün kendi kendisine diyordu ki:

"Tamamıyla bana benziyor; Peyker'le başarılı olmamak için en kesin yol onu bir şiir vadisine yöneltmektir. Peyker öyle kadınlardan ki onlarla ya sonuna kadar böyle şakalar edilir ya da bir gün büyük bir cüretle galebe çalınır. O halde, evet, o halde cüret etmeli..."

Peyker, Behlûl'ün son sözüne bir alayla cevap verdi:

"Ben de aksine böyle eğlencelere geldikçe kendimde karşı konulamaz bir arzu fakat sizinkine benzemeyen bir arzu duyarım: Eve dönmek, ne koşmak ne kaçmak ne de kovalanmak aklıma gelmez, hele tutulmak hiç yaradılışımla uygun düşebilecek bir şey değil. Bakınız size söyleyeyim, dünyada benim kadar kendisini uzun uzun dinlemiş, duygularının bilmecesini benim kadar açıklıkla görebilmiş bir kadına çok az rastlayabilirsiniz. Beni mutlu edecek nedir bilir misiniz? Haniya geçen hafta bir gün

yine bugünküne benzer şeylerden söz etmek için bana gelmiştiniz. Hatırınıza geliyor mu, bizi nasıl bulmuştunuz? O küçücük bahçenin bir köşesinde, Feridun'u salıncağının içinde havalanırken, Nihad'ı uzun sandalyesinde yatmış, o bitmez tükenmez gazetelerini okurken görmüştünüz değil mi? Ben de onların arasında düşünüyordum. Evet, düşünüyordum ki mutluluk işte emellerini böyle bir bahçenin köşesinde bir salıncakla bir yığın gazetenin arasına koyabilmektir. Bu mutluluk köşesinin dinginlik çemberinden sizi dışarı atıyorum, düşüncelerimin arasından o gün sizin mırıldandığınız teraneleri hep çıkarıyorum."

Peyker yavaş yavaş, elinde şemsiyesini otların üstünden sürterek, dudaklarında bir tebessümle söylüyor, Behlûl inanılmayacak bir şey dinleyenlere özgü bir şüphe edasıyla gülümsüyordu. Peyker'e, "Acaba?" dedi.

Peyker birden, sesine bütün ifadesinin içtenliğini koyarak cevap verdi:

"O kadar gerçek ki işte şimdi, daha on dakikalık bir zaman geçmeden Feridun'u görmek ihtiyacını duyuyorum. İşte şimdi koşmak istiyorum fakat kovalanmak için değil, Feridun'a yetişmek için."

Uzaktan Nihal'le Matmazel Courton'u gördüler. Daha ileride Bülend'in sandalı diğer bir Amerika'ya daha uğramıştı. Bihter, Bülend'e bağırıyordu:

"Bülend! Yetişir artık, çıkınız bakalım..."

Bülend hep Kristof Kolomb oyununu izleyerek Beşir'e sahildekileri gösteriyor, "İşte," diyordu, "vahşiler! Çıkmaya gelmez, anlıyor musun? Sonra..." Eliyle bir şey anlatmak istiyordu. Sonunda hepsinin ısrarına karşı sandalı yanaştırmaya karar verdi.

Behlûl yavaşça Peyker'e diyordu ki:

"İster misiniz, sizi sandalla ta derenin sonuna kadar götüreyim? Öyle baş başa, ne güzel olurdu!"

Peyker cevap vermedi. Artık sıkılmaya başlıyordu. Hep birlikte yürüdüler.

Bülend en önde yürüyordu. Haber verdi:

"Geldik! Geldik! İşte babamla Nihad Bey..."

Hep oradaydılar. Nesrin'le Şayeste kahvecinin hasırlarını seccadelerle örtüyorlar, Firdevs Hanım beraber getirilen açılır kapanır uzun sandalyesini bir ağacın altına yerleştirmeye çalışıyordu. Katina kucağında Feridun'la Peyker'e koştu, Şakire Hanım'la Cemile ötede sepetten tabakları çıkarıyorlardı.

Bugün hiçbir şeyden memnun olmayan Nihal, Matmazel Courton'a diyordu ki:

"İşte geldik. Şimdi, şimdi ne olacak sanki? Akşama kadar böyle oturulacak değil mi? Bugün yanımdan hiç ayrılmayınız olmaz mı matmazel?"

Peyker şimdi bir iskemleye oturmuş, Feridun'a sözler söylüyordu. Behlûl biraz arkasına oturdu, o kadar yakınındaki genç kadının göğsünden, ensesinden, saçlarından çıkan ılık, ıtırlı havayla ciğerleri şişiyordu. Çocukla ilgileniyor görünerek diyordu ki:

"İşte, tamamıyla sizin gözleriniz."

Ötede, derenin kenarında Nihad Bey kolunu uzatarak Adnan Bey'e tasarılarının havada bir haritasını çiziyordu. "Bilmem," diyordu, "dere yapmak istediğim şeylerle gözlerinizin önüne geliyor mu? Denizin sularından yararlanmak için dereye o kadarcık bir derinlik vermek yeterlidir sanıyorum. Sonra bunun içine minimini muşlar[1], zarif gondollar, dünyanın çeşitli ülkelerine özgü bin türlü kayıklardan, sandallardan birer örnek koyunuz, burasını bir küçük gemiler sergisi haline getiriniz. Sahillere de Çin'den, Hind'den, Acem'den, Japon'dan alınmış

1. Altı düz, küçük gezinti vapuru. (Y.N.)

köşkler koyunuz; mesela şurada hurma ağaçlarının arasında kaybolmuş bir Arap köşkü, beride muz ağaçlarının ortasında bir pagoda[1], bir kenarda eteğine bir gondol yanaşmış bir Venedik sarayı... Güya bu dere doğu ve batının, kuzey ve güneyin güzel şeylerinin sergisi olsun, bu çeşitli şeylerin gölgeleriyle renklenerek akıp gitsin. Sahillerinde elektrikle çalışan omnibüsleri[2] koşarken, bir taraftan esir bir balon yükselerek Boğaz'ı, İstanbul'u, Haliç'i, Adalar'ı, Marmara'yı seyretsin. İsterseniz buna sırtında minimini bir köşkle bir fil, çıplak ayaklarıyla Hinduların omuzlarında bir tahtırevan, bir Arap mahmili[3], geyik koşulmuş bir kızak, daha bilir miyim, dünyanın her tarafından bir şey ekleyiniz. İşte o zaman buraya bir mesire diyebilirsiniz ve buraya hanımlarımızı, çocuklarımızı..."

Adnan Bey bu süslü hülyayı dudaklarında sabırlı bir tebessümle dinlerken Göksu sanki hafif bir alay ezgisiyle dalgacıklarının fışırtısını sürükleyerek akıp gidiyordu. Kirli suları üzerine boşanan ağustos güneşiyle paslanmış bir ayna yoğunluğuyla parlayarak, sahilin perişan yeşillik kümelerinden, bütün o sinirlere, yılanların, kurbağaların karanlık yuvası olmak korkusunu veren ot yığınlarından siyaha benzer bir yeşille boyanıyor, erimiş yeşil bir güneş gibi akıyordu. Daha sonra bu yaz güneşinin ağır ısısıyla ötede kırların yandığı, ağaçların kavrulduğu, bütün doğanın bunaltıcı bir hava içinde güya esnediği hissediliyordu.

Hep yorgun gibiydiler; Firdevs Hanım uzun sandalyesinde gözlerini kapıyordu. Peyker'le Behlûl'e dikkat eden yoktu. Feridun, Katina'nın çehresini yarı yarıya örtüyordu.

1. Bazı Uzakdoğu ülkelerindeki tapınaklara verilen ad. (Y.N.)
2. Yolcu taşıyan motorlu büyük taşıt. (Y.N.)
3. Deve üzerine konulan iki kişinin binebileceği sepet. (Y.N.)

Behlûl yavaş sesiyle Peyker'in kulağına, o saçlarının arasından pembe ucunu görebildiği kulağına mırıldanıyordu:

"Evet, sizin gözleriniz... Feridun'un henüz biçimini almamış yüzünde bütün sizi görüyorum: gözleri, dudakları, hatta çenesi... hele bu çene, o ortasında ancak belli bir çukurla insana gülümseyen çene! Bilmem onda öpülmek, okşanmak için davet eden bir anlam var ki..."

Peyker, böyle arkasından mırıldanan bu sesi dinlemiyor görünüyordu; hep Feridun'a sözler söylüyor, onunla meşgul oluyordu. Behlûl'ün bu cümlesine yalnız bir, "Oo!" dedi.

Behlûl devam ediyordu:

"Evet, Feridun sizin bir küçük örneğiniz! Sanki bir sanatçı sizin bütün güzelliklerinizi toplayarak onlardan minimini güzel bir eser yapmak istemiş."

Behlûl devam edemedi. Önünde, dudaklarının kenarında duran bu yarı açık enseden sıcak bir şehvet kokusu onun yüzünü yakıyor, gözlerine bir perde çekiyor, bu yaz gününün ağır havası içinde onu bunaltıyordu. Peyker'in başında ince bir tül vardı ki yalnız saçlarını sararak arkasından bütün ensesinin beyazlıklarını açık bırakıyordu. Behlûl şimdi o kadar yakındı ki bu beyaz cildin sıcaklığını içiyor, bundan sarhoş olarak çıldırıyordu. Peyker'in saçlarından bir tel, genç adamın terli alnına dokunuyor, bir saniye yapışıyor, Behlûl'ü titretiyordu. Bu tel saç, genç kadınla onun arasına sanki bir öpüşün kavuşmasından bir parça koyuyor gibiydi. Behlûl oradan ayrılmıyor, bu bir tel saçı arıyor, ona sürünmek ve bununla Peyker'den bir şeye sahip olma heyecanını duymak istiyordu. Artık kendisinde önüne geçilemeyecek bir heves vardı. İki elleriyle Peyker'in omuzlarından tutmak ve şimdi dudaklarını yakan bir öpme ihtiyacını işte şurada, şu ensenin bellisiz küçük küçük kumral tüylerle gölgelenmiş bir dalgacığa

benzeyen noktasında doyurmak istiyordu. Boğazında bir kuruluk vardı ki artık sözlerini kavuruyordu, Feridun'u tamamıyla unutmuştu. Şimdi yalnız Peyker'den bahsediyordu. "Bilseniz, bilseniz," diyordu, "sizde bir şey var ki insanı çılgınlıklar yapmaya sevk ediyor."

Devam ediyordu fakat şimdi sesi boğuktu, Peyker anlayamıyordu, onun da kulaklarında bir şey uğulduyor, işitmekten alıkoyuyordu.

Behlûl etrafına baktı; ötede Firdevs Hanım'ın gözleri kapalıydı, Adnan Bey'le Nihad Bey'i derenin kenarında arkadan görüyordu; Nihal'le Matmazel Courton uzakta yavaş yavaş yürüyorlardı. Onlar burada unutulmuş gibiydiler, kimse görmeyecekti hatta karşılarında Katina bile, Feridun'la çehresi kapanarak bu öpüşü hissetmeyecekti. Şimdi, her türlü tehlikeyi gözüne kestirerek Peyker'i oradan, ensesinin şu gölgeli noktasından öpmek için Behlûl öyle bir ihtiyaç hissediyordu ki buna cesaret edemezse kendisini hemen orada ölüverecek sanıyordu. Peyker arkasından onun yalnız nefesini hissediyordu fakat birden bu nefeste sanki o öpücüğün yakıcı bir havasını duyarcasına kadınlık duyarlılığında bir şey, ta ensesinin ta o gölgeli noktasında, bir saniye sonra gelecek olan o öpücüğün bir titremesini uyandırdı; bir neşterin yaklaşan dokunuşundan kaçınan sinirli bir ürküntüyle başını çekti, artık önüne geçilemeyen bir namus taşkınlığıyla elini Behlûl'ün omzuna koyarak, "Yok!" dedi. "Yetişir! Aldanıyorsunuz..."

Yalnız o kadar söyleyebildi, sonra annesine seslendi:

"Anne! Behlûl Bey'i çağırsanıza, size anlatacak hikâyeleri varmış." Daha sonra kocasına bağırdı: "Bey! Feridun sizi bekliyor..."

Behlûl sapsarıydı, birden ayağa kalktı ve dört adım ötede, ta karşısında, sanki birden orada belirivermişçesine yengesini gördü. Bihter'le Behlûl ancak bir saniye süren bir süre içinde bakıştılar. Bihter gözlerini çevirdi,

Behlûl şimdi gülerek eliyle kendisini çağıran Firdevs Hanım'a giderken Bihter, Peyker'e doğru yürüdü.

İki kız kardeş birbirlerine baktılar, Peyker bu kez kendini tutmaya gerek görmedi, dedi ki:

"Biliyor musun Bihter? Kaynınız mıdır, yeğeniniz midir nedir, tuhaf ve cesur bir çocuk! Eniştenin haklarına ufak bir saldırıya katlanamayacağımı bilirsin. Ben kocama ihanet etmek düşüncesiyle evlenmedim, beni rahat bırakmayacak olursa evime kabul etmemek zorunda kalacağım."

Bihter kıpkırmızı olmuştu. Evliliğinden beri iki kız kardeş arasında düşmanlığı andıran bir durum başlamıştı. Peyker'in bazı cümleleri olurdu ki Bihter'de, ihtimal ki nedensiz, ısırıcı, tırmalayıcı bir etki yaratırdı. O, "Ben kocama ihanet etmek düşüncesiyle evlenmedim," derken, ihtimal, bu yalnız bir sözden başka bir şey olmamak pek mümkün olmakla birlikte Bihter karşılık vermeye gerek görüyordu; fakat Katina oradaydı, işitebilirdi; şimdi Adnan Bey'le Nihad Bey de onlara katılıyorlardı. Adnan Bey, Feridun'un çenesini okşuyor, Nihad Bey, Bihter'e, "Akşama kadar böyle mi vakit geçecek? Bir şeyler icat ediniz..." diyordu.

Buraya gelmek düşüncesini hepsi büyük bir sevinçle karşılarken şimdi akşama kadar geçirilecek uzun saatlerin boşluğu hepsini ürkütüyor, eğlenmek kastıyla gelen bu düşüncelerde eğlendirecek bir şey doğmuyordu.

Nihad Bey, "Durunuz bakalım, Behlûl Bey nerede? O bir şey icat etsin, olmaz mı?" dedi.

Peyker'le Bihter cevap vermediler; Adnan Bey şimdi Firdevs Hanım'ın uzun sandalyesinin yanında kısa bir iskemleye oturarak, şüphesiz pek haz verici bir hikâye anlatan Behlûl'e seslendi:

"Behlûl! Burada sana ihtiyacımız var. Bize bir oyun, bir eğlence bulacaksın."

Firdevs Hanım itiraz etti:

"Yok, Behlûl Bey'i bana bırakınız. Bizim birbirimize söyleyecek şeylerimiz var."

Birden Nihad Bey bağırdı:

"A! İşte eğlence..."

Ortalarına, ta Peyker'in ayaklarına koca lastik bir top gelip yuvarlanmıştı. Arkasından Bülend, daha sonra Beşir koşarak geliyorlardı. Bülend bağırıyordu:

"Topumu! Topumu!"

Adnan Bey, "Bülend," dedi, "biz de birlikte oynayacağız..."

Nasıl? Babası da birlikte mi oynayacaktı? Bülend çıldırdı. Yerinde zıplıyor, ellerini Birbirine vurarak, "Ne güzel! Ne güzel!" diyordu. Sonra birden bu pek çok güzel bulduğu şeye, aklına geliveren birisini de ortak etmek istedi. "Nihal?" dedi. "Nihal nerede?"

Etrafına bakıyor, Nihal'i arıyordu. Bağırdı:

"Abla! Abla! Neredesin? Top oynayacağız, babamla birlikte..."

Uzaktan Şakire Hanım'ın sesi haber verdi:

"Küçükhanım matmazelle birlikte gezmeye gittiler."

Nihal unutuldu; şimdi Nihad Bey topu atmış, oyun başlamıştı. Adnan Bey, Behlûl'ü çağırıyordu:

"Seni bekliyoruz Behlûl!"

Firdevs Hanım diyordu ki:

"Bırakınız, onlar oynasınlar, bırakınız, biz burada ne iyiyiz!"

Firdevs Hanım'ın sürme çemberleri içinde karanlıklara boğulmuş derin bir düşünce saklı sandıran gözlerinin süzgün bir bakışı Behlûl'ü kucaklıyor, burada, şu ağacın altında, böyle, iki kişi, mahrem bir hasbihalle geçecek zamanın sanki tatlılıklarını anlatmak istiyordu. Diyordu ki:

"Bir gün sizi mecbur edeceğim, bana hepsini anlata-

caksınız. Birer birer, anlıyor musunuz? Bütün ayrıntılarıyla... Kim bilir, sizde böyle ne güzel hikâyeler, ne garip aşklar vardır değil mi? Bana hep anlatacaksınız. Bir gün odamda, siz yine böyle dizlerimin dibine oturarak anasına kabahatlerini itiraf eden bir çocuk gibi, ben de çocuğunun kabahatlerini dinleyen, dinlemekten lezzet alan bir anne gibi..."

Behlûl gülerek, "Oh! Anne!" diyordu. "Bunu nereden çıkardınız? Size bir şey söyleyeyim mi? Ama hayır, söylemeyeyim..."

O ısrar etti, mutlak söyletmek istiyordu. Behlûl ısrarına yenilmiş göründü:

"İşte söylüyorum. Öyle zamanlar oluyor ki sizi seyrederken, kendi kendime sizin Peyker'le Bihter'in annesi olabileceğinizden şüphe ediyorum. Siz o kadar gençsiniz ki..."

Firdevs Hanım şuh bir kahkaha içinde cevap veriyor ve hep o siyah daireleri içinde gözlerinin derinliklerinden garip bir anlam sızıyordu:

"Biraz daha çabalasanız bana süslü bir cümleyle ilanıaşk edeceksiniz..."

Behlûl de gülüyordu, şimdi ikisinin kahkahaları arasında ne dedikleri pek işitilemiyordu. Behlûl'ün [kazara], dirseği [Firdevs Hanım'ın dizine dokunuyor,] Firdevs Hanım'ın türlü yüzüklerle donatılmış hâlâ beyaz, hâlâ tombul eli Behlûl'ün elinin üstünde unutuluyordu.[1]

Ötede, sepetlerin yanında, Şakire Hanım'la Nesrin' den ve Şayeste'den oluşan bir kol vardı; Katina ile Cemile artık huysuzlanmaya başlayan Feridun'u uyutmak için iki ağacın arasına bir salıncak kuruyorlardı; beride top oyunu kızışıyor, şimdi Bihter'le Peyker büyük bir neşey-

1. Bu paragrafta, 1939 baskısındaki eksiklikler 1901 baskısından tamamlanmış ve köşeli parantezle gösterilmiştir. (Y.N.)

le eğleniyorlardı. İki kız kardeş arkalarından yeldirmelerini atmıştılar. Nihal'le mürebbiyesi hâlâ görünmemişlerdi.

Şayeste gözünün ucuyla Firdevs Hanım'la Behlûl'ü göstererek Şakire Hanım'a diyordu ki:

"Küçükbeye âlâ bir eğlence çıktı ki..."

Nesrin, pek açık görüşler ileri sürmeye cesaret edemeyerek kıs kıs gülüyor, gülüşünün açıklığıyla kalfasının cümlesini tamamlıyordu. Son söz Şakire Hanım'a kalıyordu:

"Böyle gittikçe işi azıtırlarsa ben yalıda kalıcılardan değilim. Bizimkinin işi olur olmaz Cemile'yi alınca kaçıyorum. Siz artık küçükbeyin eğlencelerini istediğiniz kadar seyrediniz."

Şakire Hanım'ın ılım kabul etmeyen katı ahlak duyguları vardı. Bir süreden beri, Firdevs Hanım'la Peyker'in arasında Behlûl'ü gördükçe kendisini tutamıyordu. Şayeste ile Nesrin buna gülünecek bir şey öneminden fazla bir değeri gereksiz sayarlarken o, bundan hastalanıyor, ikide birde Behlûl'ü Peyker'in ya da Firdevs Hanım'ın yanında gördükçe baş ağrıları tutarak alnını bir yemeniyle sıkıyordu. Hatta bir gün Şayeste ile Nesrin'e itiraf etmişti ki Süleyman Efendi'nin bir belediye çavuşluğuyla kayırılmasına teşebbüs edilmişti. O zaman karıkoca kızlarını alarak artık bu yalıdan kaçacaklardı.

"Yaşarsak görürüz ya," diyordu, Bihter'i kastederek, "bu kadın beyin başına ne belalar getirecek."

Üçünün arasında böyle ilk gününden başlayarak gittikçe artan bir düşmanlık yavaş yavaş Bihter'e karşı patlamaya hazır bir isyan kuvvetini alıyor, hemen bütün hizmetçilerin hanımları hakkında var olan kin noktası bu sonradan gelen hanım için büyüyen, sonra kalplerini büsbütün kaplayacak bir düşmanlık derecesini buluyordu. Artık ikide birde evin içinde üçü birleşir, hatta Ce-

mile'den bile çekinilmeyerek, yalnız Şakire Hanım'ın ara sıra çocuğa, "Ağzından bir şey kaçırırsan dudaklarını koparırım!" tehdidiyle yetinilerek Firdevs Hanım'dan, Peyker'den, özellikle Bihter'den konu açılır; yarı işitilmiş sözlerden, eksik dinlenilmiş hikâyelerden türlü sonuçlar çıkarılırdı.

Artık top oyunundan hep yorulmuşlardı. Bihter iki ellerini kilitleyerek Adnan Bey'in omzuna asılıyor, "Ne tuhaf! Başım dönüyor!" diyordu. Bülend henüz oyuna kanamayarak topu ta öteye, Şakire Hanım'la Şayeste ve Nesrin'in koluna fırlatıyordu. Sonra onların yanında ağızları açılmış sepetleri, tabakları görünce birden aklına geldi, "Karnımız aç! Artık acıktık!" diye bağırdı.

Behlûl, "Gerçekten! Yemek ne vakit yenecek, rica ederim?" diyor, Firdevs Hanım uzun sandalyesinde doğrulabilmek için iki ellerini genç adama uzatıyordu. Onun bir süreden beri dizlerinde birtakım sızılar vardı ki herkesten saklıyor fakat böyle yerinden kalkmak için yanındakilerin yardımına başvuruyordu.

Adnan Bey, Beşir'e sordu:

"Nihal'le matmazel nerede Beşir? Haydi şunları bul, yemek yiyeceğiz."

İhtiyar mürebbiye ile çocuk onlardan kaçmak için yürümüşler, içeri suya doğru gitmişlerdi. Burada yalnız Bülend'in top sayılarını haber veren ince sesini ara sıra fark ediyorlardı. Hava sıcaktı, Nihal bunalıyordu; bir ağaç buldular, ikisi yan yana ağacın cılız dalları altında parça parça dökülen gölgede oturdular. Artık Nihal bir seneden beri saklamak için zavallı kalbine gücünün üstünde yüklediği dayanıklılığa gerek görmüyordu. Bu sabah başlayan parlamadan sonra perişan bir anlatımla, şimdi babasından bahsederken bir saniye zarfında Bihter'e atlayan bir dille ihtiyar kıza kalbinin bütün gizli dertlerini, bir seneden beri ruhunun yetim matemlerini

döktü. Bu sıcak ağustos günü, kırlardan yakıcı bir hava getirerek onu sersemletiyor, sarhoş ediyordu. Gözlerinin içi, dudakları, ciğerleri yanıyordu. Elinde Bülend'in kamçısıyla kavrulmuş otlara vurarak, ara sıra ta uzaktan beyaz bir alev içinde yanan, titreye titreye eriyor görünen dağlara bakarak birer birer bütün elemlerini söylerken birden en büyük gerçeği söyledi: "Ben de öyle sanıyordum," dedi. "Bilir miyim? Onda bir şey vardı ki beni aldatıyordu. Seviyorum, onunla birlikte mutlu olacağım, ikimiz bu evin içinde öncekinden fazla eğleneceğiz sanıyordum. Şimdi, oh! Şimdi anlıyorum ki mümkün değil, onunla birlikte yaşamaya işte kuvvet bulamıyorum. İnanır mısınız matmazel, öyle zamanlar oluyor ki anneme düşman oluyorum. Niçin ölmeliydi sanki? O ölmeyecek olaydı bu gelmeyecekti değil mi? Bilmem, çocukluğumda ne farz edermişim? İçimde daima bir şey, bir belirsiz ümit, sanki annemin tekrar dirilerek geleceğini sandıran garip bir şey vardı. Şimdi kendi kendime, 'Artık bu geldi, anneme yer kalmadı ki,' diyorum; o zaman bu kadın gözümde bir hırsız oluyor. Halbuki ben artık bir çocuk değilim, değil mi matmazel? Bana hep, 'Bir genç kız oldun şimdi,' diyorsunuz, bunları anlamalıyım, evet, anlamalıyım ki ölenler ölmüştür, artık onlardan hiçbir şey beklenemez. Oh! Bu da ne acı bilseniz! Demek şimdi ben hep böyle annesiz kalacağım öyle mi? Hep böyle, hep bu kadınla birlikte... Ama o yalnız annemin yerini değil, işte babamın sevgisini de, hatta Bülend'i de çalıyor, yarın Beşir de onun olacak, belki Fındık da onu sevecek." Nihal bu ıstırabını söylerken gülüyordu. "Evin içinde şimdi hep bana yabancı duruyorsunuz. Şakire Hanım'da bile bir tutukluk var. Ya siz, siz, matmazel, siz ki beni o kadar severdiniz?"

Matmazel Courton gözlerinden iki küçük yaşın aktığını hissetti, gülerek dedi ki:

"Nihal, bak çocuğum, benim zayıflığımı kötüye kullanıyorsunuz. Gördünüz mü bir kere? Az kaldı bütün bu çocukluklarınıza beni ağlatıyordunuz. Halbuki bunlar gülünecek düşüncelerden başka bir şey değil. İşte bana sabahtan beri hiçbir şey söylemediniz ki mantığa uygun olsun, böyle meselelerde insan yüreğine bir parça sakinlik, zihnine bir parça mantık koymak gerekir."

Nihal dudaklarını buruyor, kamçısıyla otlara küçük küçük sinirli darbeler yağdırıyordu:

"Mantık! Mantık! İşte sevilmeyecek şeylerden biri daha..."

İhtiyar mürebbiye cevap veriyordu:

"Evet, belki; fakat yararlı bir şey... Bir parça mantıkla ne karışık meseleler çözülür bilseniz Nihal! Bakınız, mesela bu mesele, bırakınız beni, size bunu kolayca çözüvereyim."

Nihal başını sallıyordu:

"Evet, evet, biliyorum, sizin mantığınızla çözeceksiniz; sonunda öyle bir sonuç çıkaracaksınız ki ben dünyanın en mutlu kızı hükmünde olacağım değil mi? Bunu biliyorum. Hiç zahmet etmeyiniz... Ama mademki ben işte bir seneden beri ölmek istiyorum, sizin mantığınızla ispat olunacak mutluluktan ne çıkar? Hem ben size bir şey söyleyeyim mi matmazel? Bana gücenmeyeceksiniz ya... Siz yalan söylüyorsunuz matmazel, yalan! Beni yine seviyorsunuz, onun için yalan söylemeye gerek görüyorsunuz, bütün bu söyledikleriniz, söylemek istedikleriniz yalan... Sizde gerçek, ciddi ne var biliyor musunuz? Demin gözlerinizden akan o iki damla yaş yok muydu? İşte onlar, yalnız onlar doğruydu."

Nihal'in sarı çehresinde şimdi dalgalanarak yanan bir pembe tabaka vardı, yüzünü kaldırmıştı, çocukla ihtiyar kız uzun bir bakışla bakıştılar, ikisinin de kirpikleri titredi, Matmazel Courton boğuk bir sesle, "Ağlayınız

çocuğum!" dedi. "Öyle zamanlar olur ki gözyaşları mantıktan fazla esenlik verir."

Şimdi Nihal hıçkıra hıçkıra ağlıyor, ihtiyar kızın da yanaklarından iki sessiz gözyaşı dereciği süzülüp gidiyordu.

Beşir onları böyle ağlıyor görünce dondu. "Küçükhanım ağlıyor mu? Küçükhanım niçin ağlıyor?" diyordu.

Şimdi, Nihal, gözlerinde hâlâ yaşlarla gülerek, "A, deli misin Beşir?" diyordu. "Niçin ağlayayım?"

Onlar döndükleri zaman hepsini yemeğe hazırlanmış gördüler. Peyker'le Bihter, yüzleri kızarmış, yorgunluktan biraz göğüsleri kabarmış, seccadenin birer kenarına ilişerek oturuyorlardı.

Bihter ayaklarını uzatmış, açık iskarpinlerinin üstünde ince ipek çorapları görünüyordu. "Yerimden kımıldanamayacağım," diyordu, "benim payımı bir tabakla bana verirsiniz, burada dizlerimin üstünde yerim."

Bu düşünce hepsine hoş geliyordu. Uzun iskemlesini oraya kadar çektiren Firdevs Hanım'la seccadenin üstünde biraz kocasına dayanarak oturan Peyker buna katıldılar.

Behlûl, "Amcamla ben de hizmet ederiz!" diyordu.

Nihal'i görünce hep bağırdılar. Babası diyordu ki:

"Nereye kaçtınız? Bak, güneşlerde gezmişsin, yüzün gözün kıpkırmızı."

Bülend, elinde koca bir tavuk söğüşü parçasıyla, "Abla! Buraya gel," diyor, bulunduğu yerin yenecek şeylerle pek fazla yakınlığını bir göz kırpmasıyla anlatmak istiyordu. Elinde bir tabağa soğuk et kızartmasından kesen Behlûl, Firdevs Hanım'a soruyordu:

"İki tane sardalya, biraz havyar... Havyarı sade mi seversiniz? Dün bu havyarı bulabilmek için tam bir saat kaybettim, tavsiye ederim. Amca oradan bir çatal veriniz." Firdevs Hanım'a tabağı uzattıktan sonra Peyker'e

döndü. O küçük olaydan sonra ilk kez olarak ona söz söylüyordu: "Size tavuk vereyim mi?"

Peyker, "Hepsinden, hepsinden koyunuz," diyordu, "oyun bana o kadar iştah verdi ki hiç doymayacağım sanıyorum."

Artık barışmıştılar. Behlûl kendi kendisine diyordu ki:

"Yarın sizin kollarınıza atılacak olan kadınlar hep böyle başlamazlar mı? Bugün kocalarından, çocuklarından, görevlerinden, namuslarından söz ederler, yarın artık sevda hummasına kendilerini tamamıyla teslim ettikten sonra bir aşk sayıklaması içinde bir gün önceki sevgililerini inkâr ederler. Beni kim temin eder ki Peyker yarın aşkı benimle öğrendiğini, o güne kadar benim kollarımın dışında hissettiklerinin bütün bir yığın yalan olduğunu söylemeyecek? Ne diyordu? Kendisini dinlemiş, incelemiş bir kadın olduğundan söz ediyordu; ne boş söz!"

Evet, artık barışmıştılar. Behlûl birden genç kadının deminki cümlesini düşündü, "İşte biraz ciddi, biraz zeki görünmek isteyen kadınların ağzında yinelenen felsefe cümlesi!" diyordu. Kendilerini dinlemek? Ama bu mümkün değil... Kalplerinin o bin türlü kadın sesleri arasında asıl mayalarının gerçeğini haber verecek bir ses işitebilirler mi? Hep kendilerini dinlediklerinden söz ederler, hepsi aldanmışlardır. Kadınlar, bizleri, erkekleri aldatırlar ama bizden önce ellerinin altında daha kolay aldatılacak, daha çabuk kandırılacak bir şey vardır: Kendileri; onun için önce kendilerinden başlarlar. İşte Peyker! Bugün kendisini aldatmaya çalışıyor. Ben pek saf, pek ters gören bir adam olmalıyım ki bunu anlamayayım, görmeyeyim." Sonra içinden bir hitapla ekliyordu: "Oh civanım! O zaman bunlardan söz ederken nasıl güleceğiz?"

"Behlûl Bey rica ederim, üzüm, bana üzüm veriniz."

Behlûl, küçük bir tabakla Peyker'e üzüm uzatırken, "Artık barıştık değil mi?" demek isteyen bir bakışla bakı-

yor, sonra kendi kendisine ekliyordu: "Şüphesiz barıştık. Ama itiraf etmeli ki ben de bugün komşu kızını izleyen bir mektep çocuğundan daha beceriksizdim. Burada, herkes tarafından görülebilecek bir yerde... Ondan sonra kadınlar, bu âlemin kadınları adi bir aşüfte gibi alınmak istemezler. Bu öyle bir şey, öyle beklenmemiş, öyle birdenbire ortaya çıkıvermiş bir olay olmalı ki her şeyden fazla bir kazaya benzemeli." Firdevs Hanım'a soruyordu: "Siz de üzüm istemez misiniz?"

Adnan Bey'le Nihal yan yana rastlamışlardı. Bir seneden beri baba kız birbirlerine bu kadar yakın oturmamışlardı. Şimdi ikisinin arasında birbirini pek çok zaman görmemişlere özgü bir şey vardı, güya böyle yakın bulunmanın hazzını tamamıyla duymak için hep birbiriyle meşgul oluyorlar, etrafı unutarak yavaş sesle kalabalığın içinde yalnız kalıyorlardı. Nihal önce tutuktu; fakat babasının bir sözü, bir bakışı ona bütün kinini unutturmak için yeterdi. Beş dakika içinde babasıyla bir sene önceye dönmüş oldu.

"Bana üzüm vermez misin Nihal?"

Nihal gülerek elindeki salkımı gösteriyordu:

"Buradan yiyiniz."

Adnan Bey'in bu düşünce hoşuna gidiyordu. Onda da şimdi kızıyla yine öncekine benzer çocukluklara bir ihtiyaç uyanıvermişti. "Ben senin çocuğun olayım," diyordu, "koskocaman bir bebek. Sen de benim annem, minimini bir anne."

Sonra bir çocuk çekingenliğiyle elini uzatıyor, Nihal'in salkımından bir tane koparıyor ve bu hiçten çıkarılan sıradan oyun onlara o kadar hoş geliyordu ki ikisi de her seferinde gülüyorlardı.

Yemekten sonra Matmazel Courton, Nihal'e diyordu ki:

"Sizi tebrik ederim çocuğum. İşte sizi her zaman öyle görmek isterim. Sabahtan beri sinirlerinizin o taşkınlığıyla beni o kadar korkuttunuz ki..."

Nihal güldü:

"Oh! Onlar hep bir şakadan ibaretti. Bülend! Haydi bakalım, bir oyun! Ben sabahtan beri hiç koşmadım."

Şimdi Firdevs Hanım birlikte getirilip sandalda unutulan hamak için Behlûl'e rica ediyordu:

"Sandal orada olmalı."

Hamağın bir ucu şu ağaca bir ucu bu ağaca bağlanacak, Firdevs Hanım yatacak, Behlûl onu yavaşça sallayacaktı. Behlûl soruyordu:

"Ninni de söyleyecek miyim?"

Firdevs Hanım bu soruya fazla bir anlam verdi, yelpazesiyle Behlûl'ün eline hafif bir darbe indirdi: "Sizinle görüşmek tehlikeli." Sonra birden aklına bir düşünce geldi: "Kolunuzu bana verseniz, sandala kadar birlikte gidelim, biraz yürümüş olayım..."

Şimdi bir genç kız duruşuyla, biraz yorgun bir edayla Behlûl'ün koluna asıla asıla yürüyordu. Bihter uzaktan seslendi:

"Anne! Nereye gidiyorsunuz?"

Onlar cevap vermediler. Adnan Bey'le Nihad Bey, Nihal'le Bülend'in oyunlarına katılıyorlardı; Matmazel Courton, "Lakin bu çılgınlık!" diyordu. "Yemekten sonra, bu sıcakta, Nihal, hasta olacaksınız. Bülend, sizi koşmaktan men ediyorum!"

Fakat onlar dinlemiyorlardı. Matmazel de Courton'un sözünü Bihter kesti:

"Bırakınız matmazel! Daha iyi, Nihal biraz oynasın, sabahtan beri büsbütün başka türlüydü."

İhtiyar mürebbiyeye genç kadın anlamlı bir bakışla bakıyordu. İkisi yan yana ayakta duruyorlardı. Peyker ötede, Katina'yı serbest bırakmak için Feridun'u seccadenin üzerine yatırmış, kendisi de yanına uzanmıştı. Adnan Bey'le Nihal, Bülend'le Nihad Bey iki savaşan taraf oluşturmuşlardı. Bülend'in tiz sesi sayıları haber veriyordu:

"Dört! Beş!"

Genç kadın birden bir mahrem edası kazanan bir sesle ihtiyar kıza sordu:

"Matmazel! Nihal'in nesi vardı, rica ederim? Siz ki her sırrını bilirsiniz..."

Bu sesin edasında saklanamayan bir kavga kokusu vardı ki Matmazel Courton'un duyarlılığından kaçamazdı. Sakin cevap verdi:

"Nihal kadar bir çocuğun ne sırrı olabilir ki madam... Nihal'in hiçbir sırrı olmadığı için her şeyini bilirim, herkes de benim kadar bilir sanırım."

Bihter başını kaldırarak anlamlı bir tebessümle ihtiyar kızın sakin yüzüne baktı:

"Benim daha fazla merakımı davet ediyorsunuz matmazel. Ben Nihal'in duygularını bilmekte, anlaşılan herkesten sonraya kalıyorum. Bir süreden beri onda öyle ufak tefek şeyler, hele bu sabahtan beri öyle tuhaf küskünlükler görüyorum ki... İnanır mısınız matmazel, size bir şey itiraf edeyim, bazı günler öyle sanıyorum ki evin içinde çocuğun zayıf sinirlerinden yararlanmak isteyenler var." Bihter'in tebessümüne daha bir kuvvet geliyordu. "Mesela aleyhimde olmaları şüphesiz bulunan bütün o hizmetçiler... Siz bilirsiniz ki Nihal'i sevmek, kendimi ona sevdirmek için bir kadın için mümkün olabilen şeylerden fazlasını ben yaptım, hâlâ yapıyorum, değil mi matmazel?"

Matmazel Courton ile Bihter arasında böyle bir hasbihal ilk kez olarak meydana geliyordu. Birden ihtiyar kız kendisini bir üvey ana ile kız arasında zor bir durumda bulmuş oldu; birden hissetti ki bugün şurada, bu kır âleminde, şu top oyununun karşısında cereyan eden bu konuşmayla artık evin içinde durumu değişmiş ve o zaman artık kendisi için katlanılamayacak bir hayat başlamış olacak. Sonunda o korkulan şey, bir seneden beri ge-

ciken fakat gerçekleşmesi kaçınılmaz olan şey sonunda işte başlıyordu. Bihter'le Nihal birbirini tırmalamak ihtiyacıyla kaşınan tırnaklarını çıkarıyorlardı. İhtiyar kız kendi kendisine diyordu ki: "Kabahat kimde? Hiç! Olayın kendisinde... Üvey ana ile kız! Ama bu insanların hayatı tarihiyle birlikte başlamış bir komedya ya da bir tragedyadır. Bihter'le Nihal arasında bu oyun nasıl bitecek? Korkarım ki biri için komedya diğeri için tragedya olmasın."

Bihter'e bir daha bir konuşmaya imkân bırakmayacak bir biçimde cevap vermek istedi:

"Madam, siz görevinizi o kadar güzel yerine getiriyorsunuz ki Nihal'i sevmekte de, kendinizi ona sevdirmekte de tamamıyla başarılı oluyorsunuz. Sanmam ki Nihal'in zayıf sinirlerinden yararlanmaya kalkışacak olanlar bulunabilsin. Nihal'de eğer sizin için endişeye neden olacak ufak tefek şeyler görüyorsanız bunları başkalarının etkisine yormaktan çok o zayıf sinirlerin kendisine vermek daha yerinde olur sanıyorum. Evin içinde öylelerini tanırım ki..." İhtiyar mürebbiye kimden bahsettiğini anlatmak isteyen nazik bir tebessümle maksadını açıklıyordu. "Evet, öylelerini tanırım ki görevlerine sizin kadar bağlıdırlar ve yerine getirmekte sizin kadar başarılı oluyorlar."

Bihter ufak bir can sıkıntısını saklayamadı. Şimdi onun ellerinde sinirli hareketler vardı, Nihal'in fırlattığı topu bakışıyla izlerken elleri başörtüsünün ipek püsküllerini hırpalıyordu. Kuru bir sesle dedi ki:

"Matmazel, dolaşık cümlelerden hiç hazzetmem. Kimden söz ediyorsunuz?"

İhtiyar kız hemen cevap verdi:

"Hiç dolaşık değil, pek sade bir cümle. Özetle, kendimden söz etmek istiyorum."

Şimdiye kadar aralarında inceliğe aykırı bir küçük kelime, bir ufak hareket cereyan etmemiş olmakla bir-

likte ihtiyar kızla genç kadın hiç sevişmemişlerdi. Matmazel Courton herkesi sevmek zayıflığıyla birlikte Bihter'le ilişkilerinde kendisini ürküten bir şey hissederdi; hissederdi ki bu kadın kendisini sevmiyor, Nihal üzerinde hükmünü yürütmek için onun varlığını bir engel sayıyor. Bu çocuğa, ihtiyar kız kalmış olmak hüsranının tek neşesi, verimsiz ömrünün bir çiçeği gözüyle bakmamış olsaydı, o zavallı ruhunun ana olamamak sonsuz yarasına Nihal'in sevgisinden avuntu damlaları serpilmiyor olsaydı ta bu evliliğin tasarlanması başlangıcında hepsini orada kendi hallerine bırakacak, buradan kaçacaktı. Fakat o zaman, Yarabbi! Nihal, kimsesiz, bu fırtınanın içinde elleri bir tahta parçası bile bulamayarak ne yapardı? Nereye asılır, bir şefkatli göğüse dökülmek isteyen yaşlarını nereye serperdi?

Konuşma orada kalmış oldu. Bihter bugün, nedenini pek iyi belirleyemeyerek, kendisinde öyle bir taşmak, birisiyle kavga etmek, bir hırçınlık yapmak ihtiyacı keşfediyordu ki ihtiyar mürebbiyeye bir kelime fazla söyleyecek olursa kendisini tutamamaktan korkuyordu.

İki kadın öyle, ayakta, dışardan bir vesile ortaya çıkmadıkça birbirinden kaçmış olmak istemeyerek oyunu seyrediyor gibi durdular. Ötede seccadenin üstünde Peyker uzanmış, Feridun'u yuvarlıyor; beride, sonunda getirilip ağaca bağlanan hamakta Firdevs Hanım, Behlûl'ün lütfuyla sallanıyordu.

Hava şimdi büsbütün ağırlaşmıştı. Kır, nefes alamayan bir göğüs ıstırabıyla, güya çatlayacak bir gerginlikle şişkin duruyordu. İki kadının arasında beş dakikadan beri devam eden sessizlik, bu sıcak havanın kasvetine başka bir ağırlık ekliyor gibiydi.

Bihter bir şey söylemiş olmak için, "Ne sıcak!" dedi. "Bugün geldiğimize pek fena ettik. Şu dakikada kendimi evde uyuyor bulmak istiyorum."

Matmazel Courton cevap verdi:

"Evet madam! Bunaltıcı bir hava, bugün akşama kadar bilmem ne yapılacak?"

İkisi de biraz evvel cereyan eden konuşmayı unutmuş oldular.

* * *

Bugün akşamüzeri geri dönerken Behlûl bir aralık yalnız yürüyen Peyker'e yaklaşarak dedi ki:

"Sandalda beni yanınıza kabul edecek misiniz? Yoksa yine taciz eden bir kedi gibi kovulacak mıyım?"

Peyker gülerek cevap verdi:

"Kediler insanı eğlendirdikleri müddetçe pek iyidir fakat taciz etmeye başlarlarsa..."

"Kovulurlar, değil mi? Ben size söyleyeyim mi, siz beni niçin kovuyorsunuz... Çünkü benden korkuyorsunuz, demek bana karşı büsbütün kayıtsız değilsiniz. İtiraf ediniz bakayım, itiraf ediniz ki bana karşı tamamıyla kayıtsız değilsiniz."

Peyker tutulmuş bir kahkaha içinde sordu:

"Bunu size öyle farz ettiren nedir? Ben de bunun tersine kendimi size karşı o kadar kayıtsız sanıyordum ki dünyada bir kadın ancak o kadar böyle olabilir."

"Evet, bir kadın! Fakat unutmayınız ki bir kadın kendisine bütün gençliğinin içtenliğiyle kalbini vermek isteyen, ruhunun bütün aşk hummasıyla ayaklarına atılarak sonunda aşkının feryadını saklamamaya izin dileyen bir zavallıya karşı hiçbir zaman tamamıyla kayıtsız kalamaz."

Peyker gülüyordu:

"Tragedya âşıklarına özgü bir dil." Sonra artık bu şakayı burada bırakmak isteyen bir sesle ekledi: "Behlûl Bey! İzin verir misiniz, size söyleyeyim? Siz kötü terbiye almış bir çocuktan başka bir şey değilsiniz."

Behlûl'ün cevabını işitmemek için kocasına bağırdı:

"Nihad! Sandallar nerede, rica ederim? Yorgunluktan düşeceğim."

8

Bu akşam sofrada Nihal'le Bülend'in yerleri boş kalmıştı. O kadar yorgundular ki hemen odalarına çekilmelerine izin verilmişti. Behlûl, peşkirini[1] ağzına kapayarak esneyen Bihter'e diyordu ki:

"Bahse girerim ki yenge, sofradan kalkar kalkmaz uyuyacaksınız. İşte kır âlemleri böyledir, insan eğlenmek ümidiyle gider; eğlenmemiş, yorulmuş, kırılmış olarak döner. Özellikle sizin için... Sürekli evde, odaların basık havasında yaşayıp da birden güneşin tufanları altında geniş havalara çıkıveren kadınlar bir serbestlik eğilimiyle kafesinden kaçıp da henüz evin çatısından ayrılmadan bayılıveren kanaryalara benzerler."

Bihter, "Oh! Ne uyku! Ne uyku!" diyordu. "Bir hafta hiç yataktan kalkmadan uyuyacağım sanıyorum."

Yemeklere hemen [hemen] dokunmuyorlardı. Bihter'in ağzında, çatalının ucuyla alınmış vişne reçelinden tek bir tane büyüyor, şişiyor, yutulamayacak büyük bir lokma oluyordu. Peşkiriyle dudaklarını silerek, "Ben kaçıyorum," dedi, "izin verir misiniz?"

Yalnız kalmaya ihtiyacı vardı. Bu akşam kendisinde bir şey hissediyordu ki yapayalnız, odasının bütün içten mahremiyeti içinde, benliğiyle baş başa kalmak, dinlenmek için ona bir ihtiyaç veriyordu.

1. Büyük mendil biçiminde pamuk veya keten bez, peçete. (Y.N.)

Odasına çıktı. Burası karanlıktı. Yavaş yavaş, güya bu sesssizlik hücresinde uyuyan mahremiyeti uyandırmaktan çekinen hafif adımlarla ilerledi. Karşısında açık, karanlığın içinde, beyaz tüllerinin arasında donuk bir gümüş rengiyle titreyen pencere, ona gecenin serin nefesinden minimini hamlelerle dalgacıklar püskürüyordu. Karanlıkta aynalı dolabın önünden geçerken beyaz bir bulut belirsizliğiyle kendi gölgesini gördü. Ötede karyolanın yükselen cibinlikleri titriyor, lambanın kalpağı büyük bir baş sallantısıyla güya ona bakıyordu. Her şeyden evvel pencereyi kapamak, sonra karanlıkta, büsbütün karanlıkta, hemen o haliyle kendisini halının üstüne atarak bilinemez nasıl bir yorgunluktan dinlenmek istiyordu. İstiyordu ki buraya şu gecenin nefesinden bir parça şey bile girmesin. Orada, bahçede, yalnız yüksek dalı görünen bir erik ağacı vardı ki ona kollarını uzatarak yaklaşıyor gibiydi. Karşısında bu pencereyle karanlıkların sırlarında gizlenmiş garip, korkunç rüyalara özgü yaratıklardan güya bir korku nefesi ürperme getiren bu gece rüzgârıyla, orada kollarını sallayan, belki bir saniye sonra odaya girive-recek olan bu gölgeyle yalnız kalmış olmayacak sanıyordu. Halbuki o öyle bir yalnızlık istiyordu ki rüyasız bir uykuya benzesin. Kandilini bile yakmayacaktı; küçük bir ışık bu eşyanın ruhunu uyandıracak, o zaman yatak, kanepe, perdeler, şimdi bütün bu uyuyan, karanlığın içinde ölmüş, gömülmüş şeyler bir hayat havasıyla silkinivere-rek uyanacaklar, dirilecekler ve onların arasında, kendisine gülümseyen bu aynanın, özellikle o aynanın içinde kendisinin, kendi resminin yanında artık yalnız kalmayacaktı. Yalnız! Yalnız! Hatta işte şimdi kendisinden de korkuyor, kendisini görürse, evet, bu karanlıkta kalmak isteyen kadın Bihter'le karşı karşıya gelirse bir tehlike meydana gelecek, birbirlerine söylenmemek gereken şeyleri söyleyecekler; o zaman yalnızlıktan, karanlıktan, sanki

bütün varlığın yokluğundan aranan şey; o uyku, o derin, boş, ışıksız, rüyasız uyku bir daha geri dönmemek üzere silinecek sanıyor ve bundan korkuyordu.

Pencereye yaklaştı. Serin, yıldızlarla dolu bir geceydi. Gündüzün sinirlerde takat bırakmayan sıcağından sonra hoş bir rüzgâr nemli nefesleriyle havayı okşuyor, güya şiddetli bir hummanın ateşlerinden sonra cömert bir el, hastaya güzel kokulu bir suyun damlalarını serpiyordu. Eli pencerenin kenarında, kapamadan önce biraz durdu, uzun bir susuzluktan sonra serin bir pınara rastlamış bir çöl yolcusu hırsıyla bu havadan içti, büyük bir ferahlık duydu.

Hasta mıydı? Ne oluyordu? Ciğerlerinde bu soğuk havanın avutuculuğu beş dakika önce onu aşağıda uyutmak isteyen yorgunlukla o kadar karşıtlık oluşturuyordu ki birden kendi kendisine sordu:

"Evet, ne oluyorum? Hasta mıyım?"

Şimdi başını soğuk bir yere dayamak, bu soğuk havayı böyle içmekte devam etmek, üşümek, evet, bir kış yağmuru altında çıplak kalmış kadar titreye titreye üşümek istiyordu. Ah! Böyle üşüyebilse! Bir serin rüzgârın dokunuşundan sonra keşfettiği ateşe, başının, ciğerlerinin, bütün varlığının ateşine bu üşümek şifa verecek sanıyordu.

Kalplerimizde bazı illetler vardır ki bedenin tamamıyla dokularına girmedikten sonra keşfolunamayan gizli hastalıklara özgü bir işleyiş hainliğiyle kendisini göstermeden, yıkımlarını haber vermeden içsel bir yangın dumansızlığıyla yanar, yanar; bu bir ateştir ki aslını bilmeyiz, varlığından haber almayız; o yavaş yavaş, görevinden emin, devam eder; sonunda bir gün birdenbire, bir hiç, bir dakikalık bir anlama bize gösterir ki kalbimizde bir yangın var. Nedir? Nereden doğmuştur? Bu yangın nasıl serseri bir rüzgârın kanatlarıyla düşerek orasını tutuşturmuştur? Bilmeyiz.

Bihter bu serin gecenin karşısında işte böyle bir ateş hissediyor ve üşümek, üşümek istiyordu. Mesela şimdi, denizde, suyun içinde olsaydı... Rüzgâr hep hamle hamle püskürüyor, yakasından, omuzlarından girerek, göğsünden kayarak onu soğuk dudaklarla öpüyordu. Böyle, rüzgârın bu öpüşleriyle kuşatıldıkça, daha çok açılmak, daha çok öpülmek istiyordu. Arkasında ince bir pikeden kolalı erkek gömleği vardı; boyunbağını çekip attı, yakasının, göğsünün düğmelerini çözdü, belinden kemerini çekip fırlattı, sinirli bir elle korsesiz, yalnız iç gömleğinin[1] yarı açık bıraktığı göğsüyle rüzgârın şimdi serbest serbest sürünen dudaklarına; güya gecelerin sırlar getiren ufuklarından, ta semaların o uzak karanlık göğsünden meydana gelmiş öpüşler getiren o dudaklara karşı öyle durdu. Evet, denizde, suyun içinde, böyle koyu mavi bir gökyüzünün, ötede beride parlayan o sarı gözlerin altında, karanlıkta, bütün bedenini serin bir zevk kucağına çeken dalgalar arasında olsaydı... O küçük küçük şamarlarla gerdanına, göğsüne dokunan, sularının ipek temaslarıyla kollarını, bacaklarını okşayan dalgaları düşüncesinde hissediyor, gecenin bu serin havasında yüzüyordu. Daha çok soyunmak, bu havaya, onun öpüşlerine kendini teslim etmek, bedenini bütün çıplaklığıyla vermek istiyordu. Etekliğinin kopçalarını çözdü, sıyrıldı çıktı; iskarpinlerini, çoraplarını, hepsini çekiyor, hırpalayarak, buruşturarak atıyordu; artık üstünde yalnız omuzlarından birer kurdeleyle bağlanmış ince ipekten iç gömleği, şimdi rüzgârlarla titreyerek, o da uçup gitmek ve bu taze kadın bedenini gecelerin hırslı dudaklarına büsbütün çıplak bırakmak isteyerek çırpınıyordu.

"Bihter! Daha yatmadın mı gülüm?"

1. Kombinezon. (Y.N.)

Kocasının sesiyle titredi. O şimdi yanındaydı. Ta pencereye kadar gelmişti. Onu, böyle, yalnız gömleğiyle, karanlıkta, çıplaklığının bütün çekicilikleriyle görüyor; oradan kovulmamak, bu taze bedenin bayıltan havasında bir parça alıkonulmak lütfunu dilenen gözlerle karısına bakıyordu.

O, "Rica ederim beni yalnız bırakınız, bu gece öyle yorgun, öyle hastayım ki..." diyordu.

Adnan Bey, "Fakat bu çılgınlık! Çırılçıplak, pencereye karşı..." diyordu.

Onun bedenine dokunuyor, omuzlarından tutarak üşüyüp üşümediğine bakıyordu, sonra birden genç kadının bedenini ellerinin altında hissedince eğildi, karısını öpmek istedi. O çırpınıyor, bu gece, böyle karanlıkta, beklenmeden odasına geliveren bu kocadan korkuyordu. O şimdi bir yabancı, hiç görülmemiş bir adam, gece karanlıklarından yararlanarak avını parçalayıp öldüren canavarlardan biri gibiydi; bağıracaktı. Onun ellerinin altında, öpülmemek için yüzünü çekerek, kollarının arasından kayıp akmak isteyerek çırpınıyordu. Boğuk boğuk, "Hayır, beni bırakınız, rica ederim, hayır, bu gece yalnız kalmak istiyorum," diyordu.

Bu gece, bu dakikada bedeninde bir şey isyan etmiş, bu adamın kollarının arasında kalmamak istemişti. Firketeleri düşmüş, uzun saçlarının gür dalgaları onun hâlâ kaçınmak isteyen dudaklarını hırslı bir öpüşle kilitleyen kocasını örtüyor, sanki bu karanlık odada, bu genç kadınla bu ihtiyar adamın öpüşünü daha karanlık bir gece içinde saklamak istiyordu.

İkisi de, biri direnişinden, biri sataşmasından malıcup, bir söz söyleyemeyerek bakıştılar. Bu boğuşmadan sersemleşmiş gibiydiler.

Bihter sitemle dolu bir sesle, "Beni kırdınız! Bilseniz ne kadar yorgun, ne kadar dinlenmeye muhtacım. Artık gidiniz, evet rica ederim, gidiniz..." diyordu.

O yine yaklaşmış, karısının ellerini okşayarak soruyordu:

"Beni affettin değil mi? Söyle bakayım..." Kulağına sokularak: "Bilsen, seni ne kadar seviyorum! Sen de beni seviyor olsan, bundan emin olmak mümkün olsa..."

Bihter sinirli bir kahkahayla gülüyor, onu yavaşça iterek çıkarmak, odasından kovmak istiyordu. "Koca bebek," diyordu, "haydi bakalım, artık dışarıya, pekâlâ biliyor ki karısını çıldırtıyor. Sonra yine şüpheler icat ediyor... Haydi, şimdi uyku! Uyku!"

Onu okşaya okşaya, güle güle dışarıya çıkarıyordu. O, birden, "Lakin pencere açık," dedi, "onu kendi elimle kapayayım. İhmal edersen hasta olmak kaçınılmazdır."

İtiraz etmedi. Pencereyi kapadıktan sonra odasına geçerken, orada, eşikte karıkoca kısa bir öpücükle öpüştüler.

Bihter, "Bu gece kapı kapanıyor," dedi.

Genç kadın âdet etmişti, ikide birde aralık kapı kapanıyor, anahtarı çevrilerek kilitleniyordu. Adnan Bey'in cevabını işitmedi. Şimdi artık yalnız, o indirilen pencereden, şu kapanan kapıdan sonra büsbütün karanlık içinde yapayalnızdı. Geniş bir nefes aldı.

Ama bu gece ne oluyordu? Bu mücadeleyle alınan öpücük, o boğuşmak suretiyle kadınlığından hemen zorla gasp edilen aşk sadakası, bu koca, evet, onu birden üşütmüştü. İşte şimdi üşüyordu fakat ferahlık veren, onu safalı dalgalarla saran bir üşümek değil, hasta eden, ıstırap veren bir üşümekle üşüyordu.

Bu gece şu dakikada ona adeta bir ıstırap vererek ortaya çıkan bu gerçek, ta evliliğinin başlangıcında başlamıştı. Bu adamın ilk öpücük dokunuşunda, bütün gençlik aşkının emellerini almak için hırslı öpüşlerle yüzüne gözüne sürünen dudaklarında varlığının bir isyanıyla titremiş, bir sinir titremesi içinde bu evliliğin kendisi için hep böyle titretecek dakikaları olacağını hissetmişti.

Bunlar öyle dakikalardı ki her türlü muhakeme sağlamlığına, kalp azmine karşı mağlup eder, gittikçe haşin anlamı doğrulanan titremelerle bedenini sarsardı. Onun kollarının arasında gözlerini kapamak, kendisini ve onu görmemek, bu sevişme saatlerini onunla birlikte yaşamamak isterdi. Hayır, istemezdi, bunun tersine isterdi ki ona bedeninin gençliğiyle birlikte kalbinin emellerini de versin. Fakat kendisini bundan alıkoyan bir şey vardı, öyle bir şey ki onun kollarının arasındayken bütün bedeninde bir kaçınmak, bir erimek, hemen orada, o dakika için ölmüş bulunmak ihtiyaçlarını uyandırırdı. Bunun üstesinden gelemiyordu. Bir süre bu duyguyu çözümleyememek, bu titreyişlerin altında saklanan müthiş gerçeği görmemek istedi. Bu sevişmelerden kırılmış, güya tazeliğinden bir şey eksilmiş, hayır, öyle de değil, daha doğrusu kirlenmiş bir çiçek pejmürdeliği duyarak çıktıkça düşünmemek için bedenini, zihnini susturmaya çalışırdı. Ama onun öpüşlerinden kalan tırmalayıcı eserler, hele dudaklarının yanında bir köşe vardı ki sanki sızlardı. Sonra bu sevişmelerin hummaları arasında verilmiş öpücüklerden, kendi dudaklarının aşk sadakasından onda günlerce üşüyen bir şey kalırdı.

Bu sevişme eziyetini bu odada duyardı; buradan başka yerlerde alınıp verilen öpücükler onun için bir dostluk samimiyeti anlamından başka bir şey kazanmazdı; lakin burada onunla yalnız kalıp da ona yalnız bir dost değil hayatının bütün aşk kitabı birlikte okunacak bir koca gözüyle bakmak gerekince ürkerdi. Onun dostuydu, evet, bu adam için kalbinde derin bir saygı, hatta bir sevgi vardı. Ama onun bütün ruh teslimiyetiyle karısı olamıyordu. Bu odadan başka yerlerde onu seviyordu. Birlikte gezerken, aşağıda o küçük odada otururken, hatta onun odasında, evet, şu yanı başlarındaki odada, Bihter'de bir sokulmak, onun mümkün mertebe yakınında bulunmak

hevesleri uyanırdı. Arada bir başını omzuna kor, ya bir çocuk sokulganlığıyla dizine yatardı. Bütün evlilik hayatı böyle geçseydi, onu lekesiz, arızasız bir sevgiyle sevecekti, mutlu olacaktı. Ama ondan fazla bir şey, sevgi değil, aşk isteniyordu ve kendisini tamamıyla haksız, insafsız bulmakla birlikte bu aşkı veremiyordu. O zaman bu aşk, bu verilmeyen, verilemeyen aşk, kendisinden karşı konulamayan bir hakla alındıkça, bedeninden, kalbinden bir şey zorla alınmış sanır, ağlamak, feryat etmek, ıstırabından kıvranmak isterdi. Demek kendisi için evlilik buydu, aşk bundan ibaret olacaktı; her zaman, her zaman, ondan böyle zorla aşk alınacaktı ve o, ruhunun asıl aşkını vermiş olmayacaktı; asıl ruhuna tasarruf edecek bir öpücük dudaklarını araştırıp bulmayacaktı, kendisini üşüten bu öpüşlerden başka bir şey görmeyecekti, hep böyle olacaktı, her zaman, her zaman...

Artık itiraf etmeliydi, işte bir seneden beri bu gerçeği görmemek için gerek görülen mücadeleler onu daha çok yormuş, daha çok ezmişti; evet, itiraf etmeliydi, hep böyle olacaktı.

Bu gece, işte aralık kapının anahtarını çevirdikten sonra, karanlıkta, hareket etmeden, bu aşk odasını dolduran karanlıklara bakarak, güya bu siyahlıklarla bütün varlığı dolarak, düşünmeksizin bu gerçeği her zamandan çok açıklıkla söyletti. Bu dakikaya kadar o gerçek, ne söyleyeceği anlaşılan fakat söylemesine izin verilmeyen bir ses hükmündeydi; bu gece, şu dakikada artık izin verildi: Evet, hep, hep böyle olacaktı. İşte bu karanlık sevişme hücresi... Ne bir saydam ufuk ne bir parlak gülüş ne bir uçan bulut parçası; hiç, hiç, hatta hafif bir ışık, donuk bir kandil bile olmayacaktı; siyah, mümkün olabildiği kadar siyah bir gece! O, bu karanlıkların içinde bir korku ürpermesiyle titreyerek, okşayıcı dokunuşlarıyla ferahlık veren serinlikler duyarak değil sanki bu karanlıklardan

yağan siyah kar parçalarının tırmalayan dokunuşlarıyla üşüyerek bütün gençliğin aşk açlığını büyük, boş bir siyah uçuruma gömecekti; hep, hep... böyle olacaktı.

Demek bu evlilik, o kadar arzu edilen, gerçekleşmesine o kadar çalışılan bu evlilik işte şu karanlık şeyden ibaretti. Şimdi bu evliliğin meziyetlerini oluşturan şeyler, o genç kızlık yatağının üzerinde bir gökkuşağı açan mücevherler, kumaşlar, süsler hep bir avuç hülya külleri biçiminde odanın karanlıklarına serpiliyor, dağılıyordu.

Hemen oraya, yataklığının yanında alçak yer iskemlesine oturmuş, dirseğini dizine dayayarak başı elinde düşünüyordu. Şimdi bu evliliğin bütün kötü yönlerini küçük küçük hiçlerden meydana gelerek onu sıkacak bir toplam oluşturan şeyleri kendi kendisine sayıyor; artık bir kere o gerçeği söylettikten, kendisinin bahtı kötü bir kadın olduğuna karar verdikten sonra, ona kuvvet verecek, süsleyecek, daha fazla tragedyaya benzetecek sebepler bulmaya çalışıyordu.

Her şeyden evvel bu evi düşünüyordu. Bu ev onundu, bir zamanlar önünden geçtikçe pencerelerinden tantanasını hissettiği bu koca yalının işte tek hâkimiydi. Evet, fakat buraya tasarrufunda bir noksan hissediyordu, açıkça belirlenemeyen ama her zaman duyulan bir noksan vardı ki evi ona ait bir şey olmaktan alıkoyuyordu. Anlıyordu ki henüz görülmemiş köşelerinden yerleri değiştirilmemiş eşyaya kadar, yüzlerini görmeksizin kendisini sevmediklerini anladığı uşaklardan bütün harem halkına kadar bu evde ona karşı bir yabancılık, hatta bir düşmanlık ima eden anlamlar vardı. Evin ruhu ondan kaçıyor gibiydi. Kendisini kocasına bütün benliğiyle vermekten alıkoyan şeye benzer bir anlam vardı ki bu evle kalbinin arasına sahte bir öpüşün soğukluklarını koyuyordu.

Yavaş yavaş eve tasarruf hakkını sağlamlaştırmıştı. Şimdi bütün anahtarlar elindeydi. Yatak takımlarını, ince

kileri[1], bir evde bütün saklanarak tutulan şeyleri doğrudan doğruya gözetim altında tutuyordu, onlarla başka bir aracının karışmasına izin vermeyecek kıskançça münasebetleri vardı, lakin belinde ince bir zincirle şakırdayarak sallanan bu anahtarların arasında asıl evin ruhunun anahtarı eksikti.

Artık üvey analık sıfatından da sıkılıyordu. İşte bir seneden beri Nihal'le sevişmek için sürekli bir mücadele içinde yaşamıştı. O, Nihal'i seviyordu fakat bu kızın kendisini hiçbir zaman tamamıyla sevemeyeceğinden emindi. Biliyordu ki Nihal yalnız bir defa duygularını çözümleyerek kendisine kalbinde ayırdığı muhabbetin zorla tesis edilmiş bir muhabbet olduğunu, şu sevdiği kadının sevilmemesi gereken bir üvey anadan başka bir şey olmadığını anlar anlamaz o zamana kadar türlü uğraşmalarla kurulabilen samimiyet binası birden yıkılacak ve onun yerine artık bir daha dolmaz bir uçurumun boşlukları açılacak; evet, yalnız bir dakikalık bir olay sebep olarak ikisinin arasında bir şey kırılacaktı. Durumun gereği bu iki kalp birbirine düşman olmaya mahkûmdular. Henüz olmamışlardı, belki daha olmayacaklardı fakat bir gün bunun olması kaçınılmazdı.

Bir süreden beri Nihal'de artık dostluğa son vermek için bir acele, şüphesiz kendisini sıkan bu barış durumundan çıkarak açık bir savaşa meydan verecek bir neden bulmaya gizli bir arzu keşfediyordu. Bugün belki dostluklarının son günü olacağından korkmuştu. Sabahtan akşama kadar Nihal kendiliğinden ona bir kelime bile söylememişti. Eğer evde bir dakika soğukkanlılığını kaybetse demek yarından başlayarak artık bir cehennem

1. Büyük konaklarda kiler, ince kiler ve kaba kiler olarak iki kısımdan oluşurdu. İnce kilere kutularda, cam şişelerde muhafaza edilen yiyecekler ve tabak, bardak gibi gereçler konurdu. (Y.N.)

hayatı başlayacak, bu çocukla kavga etmek gerekecekti. Buna imkân bırakmamak için kendini tutmaya, bu gizli savaşın bütün üzüntülerini sindirmeye mahkûmdu. Onun fedakârlıkları anlaşılmayacaktı, hatta etrafında bunu değerlendirecek kimse bulunmayacaktı; aksine Nihal'in en haksız hırçınlıklarından, en sebepsiz ağlamalarından o sorumlu olacak, herkes dudaklarını bükerek ona düşmanlıkla bakacak, Şakire Hanım'ın yine baş ağrıları tutacaktı.

Şimdi Şakire Hanım'ı alnını sıkan bir yemeniyle karşısında bir kınama simgesi somurtkanlığıyla görüyordu; daha sonra Şayeste, Nesrin; hanımsız evde hep itiraf olunamayan bir ümitle yaşayarak ikinci hanıma sona ermez bir düşmanlık besleyen bu kızlar, hatta evin içinde ondan hep korkulacak bir yaratık gibi kaçınan Cemile birer düşmandan başka bir şey değildi; bunlar yalnız yarım bırakılan cümleleriyle, gözlerinin kinli bakışlarıyla, suskunluklarıyla, her şeyleriyle Nihal'in etrafında bir soğuk çember çeviriyorlar; ve o, işte bir senelik uğraşmalar neticesinde bu çemberi geçerek Nihal'i tamamıyla alamıyordu.

Yalnız Bülend'le dosttular. Onların ikisini birleştiren, dost eden bir şey vardı: gülmek... Bu noktada birleşmişlerdi ve onunla her zaman dost olacaklardı. Ama bu dostluk Bülend için bir kabahat olacaktı; çocuk evin içinde kimseye, hele ablasına itiraf edemeyecekti ki onu bir anne kadar değilse bile herhalde bir üvey anadan pek çok fazla seviyor. Sonra birden, Bülend'in arkasında, onun kahkahalı şen yüzünün üstünde başka bir hayal resimleşti: Behlûl!

Düşünmedi, düşünmemek istedi. Evet, niçin düşünecekti? Behlûl hatırına geldikten sonra zihninde başka bir hatıra uyandı: Onu Peyker'in arkasında dudakları tutkulu bir öpüşle titreyerek hemen eğiliyor; yakıcı, ısırıcı bir öpüşle Peyker'in ensesinden öpmek için orada

can veriyor gördü; daha sonra çapkın bakışlarıyla hamakta Firdevs Hanım'ı sallarken gördü.

Düşüncelerine ufak bir duraklama geldi. Düşüncelerinin akışı titriyor, başka bir yatağı izlemek için tereddüt ediyor gibiydi. Bu noktada durmamak ve bu yeni yatağı izlememek için bu hayali bir kelimeyle uzaklaştırmak. Hemen açıktan, "Çapkın!" dedi.

Evet, bu, kelimenin bütün anlamıyla çapkınlıktan başka bir şey değildi. Kendi kendisine şimdi kızıyordu. "Gerekirse söylerim; bu yapılır bir şey değil, Peyker'in hakkı var..." Evet fakat Firdevs Hanım'ın?

Birden Peyker'in bir sözünü hatırladı. Ne diyordu? O kocasına ihanet etmek amacıyla evlenmemişti. Bunu söylerken gözlerinde ne apaçık ve ne hain bir anlam vardı. Ne demek istiyordu? Başkaları, kendisi, Bihter, kocasına ihanet etmek maksadıyla evlenmişti öyle mi? Bunu yapmayacaktı, bir Firdevs Hanım'a benzemeyecekti. Bu anne! Hayatının sürekli bir utancıydı. İşte bugün o Behlûl'le şakalaşırken Bihter üzerine atılmak, "Ama artık utanınız, siz bir ihtiyar karısınız, ihtiyar, ihtiyar, anlıyor musunuz?" demek istemişti. Evet, asla Firdevs Hanım'a benzemeyecekti, işte yemin ediyordu.

Kendi kendisine, içinden, annesine benzememek için yemin ederken aklına başka bir şey geliyordu. Ta küçüklüklerinden beri Peyker'e, babasına benzer; Bihter için annesine çekmiş derlerdi. Mademki bunu söylemekte herkes birleşiyordu, demek gerçekte o annesine benziyordu. Bu benzerlikten korkardı. Kalbinde bir şey vardı ki bu maddi benzerliğin hayatlarını da benzeteceğini zannettirir ve onu titretirdi.

O da babasına benzemeliydi: Peyker gibi... biraz kumral, biraz daha geniş omuzlarla dolgunca bir beden, kısa ve kılsız kaşlar, beyazdan çok saza yakın bir renk; işte Peyker... Şüphesiz Bihter daha güzeldi fakat babası-

na benzemiş olmak için daha az güzel olmaya yürekten bir rıza gösteriyordu. O tanınmamış baba için derin bir sevgisi vardı, annesine verilemeyen kalbini tamamıyla bu ölünün hatırasına veriyordu. Ve bu hatırayı süslerdi: raslantıyla işitilmiş şeylerden, parça parça elde edilmiş ayrıntılardan babasına bir hayat hikâyesi icat ediyor, sonra onu Firdevs Hanım'ın elinde işkenceler içinde yaşatıyor, her şeyden habersiz namuslu bir koca mazlumluğuyla babasının evlilik hayatına bir tragedya rengi veriyor, sonunda onu müthiş bir darbeyle, kahrolmuş, öldürüyordu. Babasını ne kadar seviyordu! Peyker'i babasına benzemiş olmaktan adeta kıskanıyordu.

Sanıyordu ki Peyker babasına benzediği için hayatında mutlu olacak ve o, Bihter, bu bir hata sonucu meydana gelen evlilikte bedbaht olacaktı. Peyker elbette mutluydu, kocasını seviyordu, aralarında minimini bir Feridun vardı. İşte dingin bir aile hayatı! Onun, onun nesi vardı?

Bu soruyu kendi kendisine sorarken karanlıkta ellerini kavuşturarak siyahlıklara gömülen bu odanın isfendan takımlarından, atlas perdelerinden, bütün bu tantanalı eşyadan bir cevap bekleyerek duruyordu. Sevmek, sevmek istiyordu. Hayatında yalnız bu eksikti fakat hayatta her şey bundan ibaretti: Sevmek, evet, bütün mutluluk yalnız bununla elde edilebilirdi. Küçük, sefil, çıplak bir oda, demir bir yatak, beyaz perdeler, iki hasır iskemle, işte yalnız bu kadarcıkla fakir bir sevişme hücresi; fakat sevmek, Yarabbi, sevmek istiyordu, hummalar içinde delice bir aşkla sevecek ve mutlu olacaktı. İşte şimdi bu gösterişli odanın servetleri içinde siyah mermerlerle örülmüş bir mezarda diri diri gömülmüş gibiydi. Nefes alamıyor, boğuluyordu; bu mezardan çıkmak, yaşamak, sevmek istiyordu.

Yerinden fırladı. Artık bu karanlıklardan kurtulmak istiyordu. İşitilmemek için yavaşça iskemlenin üstüne çı-

karak tavanda kandile, o eski tapınaklara özgü bir fenere benzeyen kandile uzandı, yaktı. Kandil önce yanmıyor gibiydi, sonra birden ufak bir çıtırtıyla bir küçük ışık dalgası titredi. Ve odanın karanlıklarında sarı bir duman şeklinde kayarak serpildi. Fenerin koyu sarı, yeşil, mavi, kırmızı camları vardı; bu hafif ziya o koyu renklerin arasından donuklaşarak, siyahlaşarak odayı yeşil denizlerin altında renkli gecelere boğulmuş bir mağaraya benzetiyordu. Bu ışığın altında eşya bir sessiz durgunlukla duruyor; yalnız ince, şeffaf tüller; birbirini yok ve var eden yeşiller, maviler, sarılar, kırmızılar gölgelerin üstünden kayıp akıyorlardı. Eşyanın, duvarların, ta ötede gayet uzak bir resim şeklinde Bihter'i gösteren aynanın üstünden sessiz birer çağlayan akıyordu.

Bihter karanlık bir rüyadan renkli bir rüyaya çıkmış gibiydi. Bu perilere özgü bir âlemi hatırlatan odasının belirsiz ışıkları arasında ta ötede, uzakta, sanki tabaka tabaka derinleşen bir yeşil mağaranın kaybolmuş ufuklarında, kendisine titrek bir hayal şekliyle yakınlaşıyor görünen Bihter'i, o aynanın Bihter'ini gördü; donuk bir gümüş levhaya yalnız beyazla resmedilmiş bir kadın ki ince ipek gömleğinin içinden sıyrılarak uçacak, bir bulut olacak sanılırdı. Bilinemez nasıl bir duyguyla, karşısında bu ince gömleğin içinde titriyor görünen bedeni çıplak, tamamıyla çıplak görmek istedi; omuzlarından kurdeleleri çözdü, gömlek kayarak, göğsünün üstünde, belinde ufak bir duraklamadan sonra ayaklarının dibine düştü. Uzun siyah saçlarını ellerinin sinirli darbeleriyle tuttu, kıvırdı, bunların tam çıplaklığına eksiklik vermesini istemeyerek kaldırdı, ta başının üstüne, perişan bir küme şeklinde tutturdu. Böyle, büsbütün çıplak, kendisine baktı.

Uzun bir seyirle bu levhaya bakıyordu. Hemen [hemen] kendisini bu haliyle hiç görmemişti, bu yeni bir şey, başka bir beden gibiydi. Demek Bihter işte buydu. Yak-

laşmaktan korkuyordu, o kadar açıklıkla görmek istemiyordu; biraz daha yaklaşırsa kendisiyle bu hayalin ikizliği doğrulanacaktı; uzak, uzak kalmak ve bu güzel bedeni böyle uzaktan, bir rüya arasından sevmek istiyordu.

Evet, bu bedeni seviyordu. Şimdi kalbinde bu beden için bir sevgi, bir tutkunluk vardı. Bu beden kendisinindi, ona hafif bir tebessümle bakıyordu. Aynanın içinde bu beyaz resim ince, gayet bellisiz, havaya benzer bir mavi çizgiyle zemininden ayrılmış gibiydi ve böyle etrafında açılan ince mavi halenin arasında kabarıyor, bir maddilik kazanıyor, levhasından ayrılarak Bihter'e, öteki Bihter'e yaklaşıyor, orada iki Bihter; bütün engellenmiş aşkları geliştirecek, ciğerleri yakan bir öpüşün titreyişleri içinde, mahveden, harap eden bir kucaklaşmayla birbirinin kollarına atılmaya hazır iki beden ortaya çıkıyordu. Şimdi bu aynanın donuklukları içinde derin bir mağaranın yeşil ufuklarından saydam tirşe[1] gölgelere boyanarak gelen bu sevda hayaline bir erkekçe tasarruf emeliyle bakıyordu. Henüz dolgunlukları tamamlanmamış göğsünden çizgilerin hafif bir bükülmesiyle daralarak inen yuvarlaklığından sonra gözleri titriyor, artık uzak beyaz bulutlardan dökülmüş gölgelerle örtülü görünen bu beyazlıkları daha fazla soymaktan sinirsel bir ürküntü duyuyordu. Omuzlarının genişliğinden sonra biraz uzunca gövdesini gereğinden fazla incelte incelte sonunda belinde oransız bir darlık yapmış olmaktan korkan yaradılış, oraya kadar bu tıraşlanmış eseri darlaştıran çizgilerin cimriliğini bağışlatacak bir cömertlik göstermek istemiş, bir bölümü genç kız kalmaya mahkûm bir vücut resmetmeye başlamışken öteki bölüm tazeliğinin bütün açılmış servetiyle bir kadın meydana getirmişti.

1. Yeşil ile mavi arası renk. (Y.N.)

Bihter şimdi kendisinden başka bir varlık gibi seyrettiği bu hayali, ufak bir hareketiyle kaçırmaktan çekinerek hareket etmeden duruyor, onu tutmak, ona sarılmak için ellerini, dudaklarını uzatacak olursa ikisi birden orada ölüverecekler, delice bir öpüşün hummaları arasında can verecekler sanıyordu. Ama onun böyle, ruhu sarsan bir kavuşma humması içinde ölmeye, can vermeye ihtiyacı vardı. İşte bu ihtiyaç şimdi bir şikâyet inlemesiyle bütün kimliğinde feryat ediyor, bedeninde ıstırap veren bir ateş oluyordu. Evet, şu dakikada bu vücut, güya bir kaza ânı içinde zorla alınan bekâretinin, küçük bir avunma lütfu, hafif bir neşe kalıntısı bırakmaksızın verilmeyerek alınan öpücüklerin, sinirlerini isyan ettirerek derin bir ıstırapla sızlanan sarılmaların, evet, bütün evlilik hayatına ait o çirkin, sefil sevişme hatıralarının ıstıraplarını duyuyor; bunlar kendisinden alındıktan sonra o asıl ruhunun, sevda ruhunun bekâretini, o asıl dudaklarının, kadınlığına ait dudaklarının öpücüğünü veremekten inliyordu. Öyle bir sarılma düşünüyordu ki onu ta kimliğinin derinliklerine kadar titretsin, hırpalasın, ezsin; öyle bir aşk istiyordu ki onun ruhunda sarhoş eden baygınlıklar bıraksın... Şimdi bu hayalin, o kendi hayalinin karşısında ıstırabından kıvranmamak için kendini tutuyordu. Kendisini hiç bu haliyle görmemişti. Bu hayalin kendisinden başka bir şey olmadığından şüphe edecekti. Onu güzel, pek güzel buluyor ve bu güzelliğe ağlamak istiyordu. Biraz genişçe alnının fazlalığını kabarıkça duran kıvırcık, gür saçlarının siyah dalgaları öyle muhteşem bir vakarla süslüyordu ki bu baş biraz daha küçük, bu alın biraz daha dar olsa bütün bu levend kadın boyu küçülmüş, bütünlüğünden bir şey eksilmiş sandıracaktı. Uzun kaşları ta şakaklarında ufak bir duraksamadan sonra biraz daha devam ediyor ve büsbütün incelmeye vakit bulamamaksızın birdenbire kalıveriyordu.

Bu kaşların şu düz resmedilişinde öyle bir yükseliş hali vardı ki yüzünün ifadesine, özellikle gözlerinin anlamına yukarılara doğru bir uçuş meyli, güya bütün bedenini daha çok yükselten, daha çok uzun gösteren bir vakar havası bahşediyordu. Gözlerin içinde siyah bir alev orada bir gizli tebessümün neşelerini kaynaştırırdı. Bu kadın gözlerinin derinliklerinde bir çift şuh çocuk gözü kimsenin haberi olmaksızın size sevincinin anlamıyla bakıyor sanılırdı. Bu gizli gülüşten, başının vakar ihtişamıyla garip bir zıtlık oluşturan bir neşe fışkırarak yüzünün ifadesine içsel bir eğlenceyle eğleniyor farz ettiren bir çocukluk kor, ona henüz çocukken başı bir saltanat tacıyla taçlandırılmış bir melikenin şuh vakarını verirdi. Bellisiz bir çukurun yalnız gölgesiyle değirmi bir çene, küçük dişlerini ince bir beyaz çizgi biçiminde biraz açık bırakan etlice fakat solgun dudaklar bakışının çocukça neşesini tamamlardı. Ta sağ kaşının altından başlayarak dudağına kadar inen bir çizgi, sanki bir tel saç üstünde yatmış olmaktan kaynaklanan bir ince çizgi vardı ki bitiş noktasında, sağ dudağının ta köşesinde sabit bir tebessümle titremeye hazır bir minimini çukur bırakırdı. Bihter gülmek üzereyken gözlerinde akan bir neşe o ince çizgiyi izleyerek burada, dudağının bu köşesinde[1] küçük bir burgaç oluşturduktan sonra artık taşardı.

Şimdi, hep öyle hareketsiz, dalgın bir bakışla kendisine bakarken yine gözlerinden bir tebessüm o bellisiz çizgiyi izliyor, dudağının üstünde o minimini çukur titrek bir gölge gibi duruyor, dudağının yalnız dişlerinden birinin ucunu gösteren bir tarafı hafifçe kalkıyordu. Ken-

1. Kitabın 1945 baskısında, "... sabit bir tebessümle titremeye müheyya bir minimini çukur bırakırdı. Bihter gülmek üzereyken gözlerinde akan bir neşe o ince çizgiyi takip ederek burada, dudağının bu köşesinde" kısmı yer almamaktadır. (Y.N.)

disine, kendi güzelliğine gülüyor ve böyle, yararlanılmamaya mahkûm bu güzelliğe gülerken ağlamak istiyordu. Demek bundan sonra, evet bu gece, nihayet bir senelik hücumdan sonra artık önüne geçilemeyen bedeninin gençlik isyanı her vakit böyle karşısına çıkacak, sevmek, kucaklayışlar içinde sarhoş olmak isteyen acılı ruhu onu böyle hırpalayacak, ezecek ve bu güzellikler boş emeller içinde çırpına çırpına mahvolacaktı.

Kendi kendisine böyle hüküm veriyor, o hafif tebessümüyle gülerken ağlamak isteyen gözleri, bu güzel fakat güzelliği boşuna çürümeye mahkûm hayali derin bir merhamet duygusuyla kuşatarak faydasız, ümitsiz emeller içinde soluyor görüyordu.

Birden bu yarı karanlık odanın içinde, evin uyuyan sessizliğinin arasında, başının üstünden fenerin renkli camlarından renk renk gölgeler yağarak bütün etrafında eşyayı sanki hissedilmez bir rüzgârla canlandırırken kendisini böyle çıplak bulmaktan titredi, bu yalnızlıktan korktu. Hayır, bu öyle bir duyguydu ki korkudan çok utanmaya yakındı. Utandı, büyük bir ayıp yapmış, namusuna karşı düşünmeksizin bir günah işlemiş olmaktan utanıyordu; odasının mahremiyetine gizlice sızmış bilinmeyen bir sevdalının kolları arasına düşüvermiş, karşı konulamayan bir sinir titremesi içinde ilk aşk günahı meydana gelmiş duygusuyla bir tutuyordu.

Bütün perdelerin şişiyor sanılan gölgelerinin altında, kapıların üstünden dökülen tüllerin, atlasların arkasında birçok gözler kendisine bakıyor; o ilk aşk günahından sonra bu kadın bedenini seyretmek için gecelerin karanlıkları içinde ortaya çıkmış eller panjurları açıyorlar; bu eşya birden esiveren bir hayat havasıyla uyanıyor, heybetli bir baş sallantısıyla bakıyor sanılan lambanın kalpağı yaklaşıyor gibiydi; buradan kaçmak istedi.

Artık yatağındaydı. Yatağına o haliyle atılmıştı. Elle-

rini yastığının altına sokmuş, başını oraya koyuvermiş, yatıyordu. Karşısında biraz daha uzak, biraz daha belirsiz, artık gölgelerle boğulmuş, artık başka bir varlık olmuş o hayali yine görüyor; şimdi, daha çekici görünen bu varlığı yalvaran bir tebessümle çağırıyordu.

Genç kızlık hayatında hiç böyle bir şey hissetmemiş, aşk hummasının bedenini sızlatacak bir ıstırabını duymamıştı. Hatta genç kızlık hayatında bütün sevda rüyaları belirsiz çizgilerle çizilmiş bulutlardan ibaretti; fakat evlilik hiçbirini doyurmaksızın o vakte kadar gizli kalan emelleri uyandırmış, hiçbirine çare getirmiş olmaksızın ruhunun sevda ihtiyaçlarını tutuşturmuştu. Demek evlilik bunlardı ve onun evliliği bunlardan biri değildi.

Oh! Ne yanılmıştı! Ona sevmek, sevmek lazımdı, sevemeyecek olursa ölecekti. Fakat nasıl sevecek? Sevmek... bu artık kendisi için yasak, olmayacak bir şey değil miydi?

Kocasına hıyanet etmek için mi evlenmişti? Bu soru müthiş bir alayla kulaklarında titriyordu. Ve beynini uyuşturan, kulaklarını dolduran bir uğultu arasında hep o davet eden tebessümüyle karşısında, uzak, belirsiz, gölgelere boğulmuş hayali çağırıyor, bütün varlığını ona vermek istiyordu.

Asla, evet, asla ihanet etmeyecekti, edemezdi, hem niçin ihanet edecek? Bugün bir evlilikte bulunamayan şey bir ihanette mi bulunacak? Annesini, daha sonra kardeşini düşünüyordu. Artık düşünceleri karışıyor, gözleri bulutlanıyordu. Şimdi tavanda fener parçalanıyor, yeşil, sarı, mavi, kırmızı dalgalarla akıyor, kanepeler, dolaplar, perdeler, duvarlar, bütün sel taşkınından sonra alçalarak, yükselerek yüzüyor; renkler, gölgeler birbirine karışarak büyük bir altüst oluş içinde her şey akıyor, ta uzakta güneşlerin altında bir siyah dere koyu sularını sürükleyerek ilerliyor, kenarından beyaz bir etek savrulan bir hamak

yavaş yavaş sallanıyor, havada bir top garip daireler çizerek bir yandan bir yana inip çıkıyor, kollarını kaldırarak bir çocuk koşuyor, ötede belirsiz bir yüz dudaklarında hırslı bir öpücükle eğiliyor, bunu eliyle itmek istiyor, eli kalkmıyor, başını çekiyor sanıyor fakat çekemiyor, o hırslı öpücük orada, işte geliyor ve bütün hayal kalabalığı içinde sonunda karşıdan aynanın içinden Bihter, o öteki Bihter dudaklarını, kollarını uzatıyor, bu Bihter'i, karşı konulamayan bir cazibeyle çekiyor, çekiyor, dudakları, kolları kilitleniyor, takatini kıran, ciğerlerini söken bir kucaklayış içinde ikisi birlikte tavanda fenerden akan yeşil, sarı, mavi, kırmızı dalgalarla, bütün eşyasıyla oda, bütün ağaçlarıyla Göksu, hep birlikte büyük bir kıyamet tufanı içinde bitmez tükenmez bir boşluğa yuvarlanıyorlardı.

9

Nihal piyanosunda bir hız alıştırmasının velvelesi arasında başını çevirmeden mürebbiyesine sordu:

"Matmazel! Bülend bugün kaçta gelecek?"

Bir haftadan beri Bülend okuldaydı. Çocuğun okula verilmesinden o kadar söz edilmiş, Bülend, Behlûl'den teneffüs zamanlarının eğlencelerine, avluların güneşleri, tozları içinde bir alay çılgınla birlikte bitmez tükenmez oyunlara ilişkin tuhaf hatıralar dinleye dinleye bu okula verilmek düşüncesini o kadar sevinçle karşılamıştı ki sonunda bir gün çocuk artık bir hafta sonra yalnız bir gece için dönmek üzere yalıdan ayrılırken Nihal'le güle güle öpüşmüşlerdi. Bülend'i o kadar sevindiren şey, Nihal için de sevinmeye bir vesile olmuştu. Ama o gün Bülend yalının kapısından çıktıktan sonra Nihal pencereye koş-

muş, arkasından bakmıştı. Bülend, önünde bugünden başlayarak açılacak olan o Behlûl'den dinlenilmiş eğlencelerden oluşan yeni ufka bir an önce ulaşmak için rıhtımın taşları üzerinden koşarak gidiyordu; başını çevirip arkasından bakan ablasına son bir selam göndermek aklına bile gelmemişti. O zaman Nihal'in ruhunda derin bir şey sızladı. Bülend artık rıhtımın köşesinden dönüp kaybolduktan sonra Nihal hâlâ bakıyordu.

Akşam sofrada yerini, gece odalarında yatağını boş görünce ağlamak hevesini duymuştu. Demek bu gülünecek bir şakadan başka bir şeydi? Demek artık bu iki arkadaşın arasında bir deniz, uzun bir mesafe, yüksek duvarlar, yabancı bir hayat belirmişti? Onun başka dostları, başka sevdikleri olacak, ona ablasından başka adamlar karışacak, gece ablasından başka çocuklarla yatacak, her şey, her şey başkalaşacaktı. O zaman bu küçük olayın niteliğini çözümleyememekle birlikte ruhu bütün hükmünü hissetti: Onlar yalnız ayrılmış değil, ruhları birbirinden uzaklaşmış olacaktı; kalplerinin bütün tellerinde mevcut olan bağlar birer birer çözülecek, hayır, bunlar Nihal'de kırılacak, parçalanacaktı.

O gece, artık odasında yalnız, yatağının içinde uyuyamayarak bunları düşünürken kendisini dünyada yapayalnız kalıvermiş sayıyor, bu yalnızlığın bütün acılığını duyuyordu ama Bülend'i ona bırakamazlar mıydı? Bu okul meselesi niçin icat edilmişti? Çocukları böyle evlerinden, onları kucaklamakla mutlu olan kollardan ayırıp okullara mı atmak lazımdı?

Hayat bu muydu? İki kalbi kendi hallerine bırakmamak bu hayatın zalim bir yasası mıydı?

Bülend'in okul meselesi icat olunduktan sonra babasından hep böyle, hayata ilişkin söylevler işitmişti. Hayat... hayat... Bu ne demekti? Bu o kadar fena bir şey miydi? Minimini muhakemesinde hayat bir biçim ve

görünüş alıyor; uzun yırtıcı tırnaklarıyla korkunç, yakıcı gözlerle heybetli bir canavar oluyor; sonra insanlar, şaşırmış, çıldırmış, bunun tırnaklarının kancalarından kurtulamıyorlar, gözlerinin ateşlerinden kaçamıyorlar.

İşte annesini bu hayat almıştı, yine bu hayat babasını değiştirmişti; sonra yine o, hep o, Bülend'i tırnağına takmış, ta uzaklara atmıştı. Muhakemesinin bütün bu hükümleri bir aralık bir noktaya saplanıp kalıyor ve kendi kendisine, "Eğer o gelmeseydi hayat bizi rahat bırakacaktı..." diyordu.

Evet, bunların bütün sorumluluğunu, hatta annesizliğini, her şeyi, her şeyi ona yüklüyor, "Oh! Bu kadın!" diyordu. Artık düşünceleri bulanıyor, uyuyordu; birden odasının kapısında çekingen bir elin tahtayı tırmaladığını hissetti. Silkinerek sordu: Kim o? Sen misin Fındık?

Fındık cevap veriyordu. Bu gece Fındık ona yalnızlığını unutturmak için arkadaşlığa geliyordu. Bu gece Fındık'a şu arkadaşlığı için ne kadar, ne kadar müteşekkir olmuştu!

Ertesi gün sabahleyin erkenden Nihal babasının iş odasından takvimi almış, Behlûl'ün odasına giderek onunla birlikte okulun bütün tatil günlerini kırmızı kurşunkalemiyle işaret etmişti.

Bugün ancak akşamüzeri geleceğini bilmekle birlikte sabahtan beri onu bekliyordu. Mürebbiyesi cevap verdikten sonra kendi kendisine, "Daha beklemeli," dedi. Matmazel Courton ötede, kendisine yünden yarım bir eldiven örüyordu. Uzun bir süre hız alıştırmasının velvelesinden başka sofada bir şey işitilmedi, yalnız Fındık, mürebbiyenin dizinden kayıp yuvarlanan yün yumağını pençesinin bir şamarıyla oradan oraya fırlatıyor, kuyruğunu dikerek arkasından atılıyordu.

Birden, Nihal iskemlesinin üzerinde döndü, "Matmazel," dedi, "bakınız, aklıma ne geldi... İtiraz etmeyecek-

siniz değil mi? Siz ilk önce itiraz etseniz bile sonra yine olur dersiniz. Bugün doğrudan doğruya olur deyiniz olmaz mı? Bahse girerim ki aklıma gelen şeyi anladınız."

Matmazel Courton dedi ki:

"Çocuğum, aklınıza çoğunlukla o kadar garip şeyler gelir ki siz söylemeden keşfetmek mümkün değildir."

Şimdi Nihal iskemlesinden kalkmış, mürebbiyesini daha kolay kandırmak için yanına yaklaşmıştı:

"Anladınız! Anladınız, işte gülüyorsunuz... Ne olur sanki? Daha onların okuldan çıkmasına iki saatten çok var. Sizinle buradan vapura binerdik, doğru Beyoğlu'na... Düşünün bir kere, Bülend mektepten çıkar çıkmaz bizi karşısında görünce... İşte, işte, itiraz edemiyorsunuz, olur dediniz... Ben beş dakikada hazırım matmazel!"

Bir söz söylemesine meydan bırakmadan Nihal ihtiyar kızın boynuna sarıldı ve iki yanaklarından öptü. Sonra koşarak merdivenlerden aşağı bağırdı:

"Beşir! Haydi, Bülend'i almaya gidiyoruz..."

* * *

Nihal istiyordu ki Bülend okul hayatını en küçük şeylerine kadar anlatsın. Soruların arkası alınmıyordu: Okul nasıldı, neler yiyorlardı, gece nasıl uyuyorlardı, öğretmenlerinin isimleri, biçimleri neydi? Hemen dostlar bulmuş muydu? Komşuları kimlerdi? Bu isimleri hep aklında tutmak, Bülend'in okul hayatına uzaktan katılabilmek için en küçük ayrıntılara kadar tekrar tekrar bilgi almak istiyordu.

Bülend, okula yeni girmiş bütün çocuklara özgü sahtekârlıkla, bütün ayrıntıları süsleyerek, okula ilişkin betimlerini abartmalara boğarak, küçük küçük yalanlarla karşısındakinde bir gıpta uyandıracak renkler vererek anlatıyordu. Mektep büyük, ucu bucağı bulunamayan

bir yapı oluyor, teneffüs avluları her biri Bebek Bahçesi'ni dört kere içine alacak kadar büyüklük kazanıyor, öğretmenler, mubassırlar[1] hep koca koca, iri iri adamlar oluyorlardı. Ondan sonra çocuklar... Kim bilir onlardan ne kadar vardı? Sayılabilecek kadar değildi ki... Dört bin tane mi? Hem hepsi tuhaf, güzel, naziktiler. Şimdiden hemen yarısıyla dost olmuştu. İsimlerini haber veriyor, Namık Bey'in bir hikâyesinden, Raşid Bey'in bir olayından söz ediyordu. Hele yemekler... Her akşam tatlı vardı. Dün akşam revaniye benzer bir şey yemişlerdi, ömründe böyle güzel tatlı yememişti. Artık Hacı Necib'in tatlılarından yiyemeyecekti.

Nihal, "Ya beni, beni hiç aramadın mı?" diyordu.

Oh! Nasıl aramamıştı? İlk gece bütün yatağında yavaş yavaş, komşular duyup da eğlenmesinler diye hiç sesini çıkarmayarak ağlamıştı. Bülend bunu söylerken ablasına sokuluyor, iki kardeş o gece hep birbirini düşünmüş olmaktan duygulanarak öpüşüyorlardı.

Nihal, "Bana okuldan mektup yazsan olmaz mı?" diyordu. "Her gün küçük bir kâğıt, iki-üç satır..."

Bu fikir Bülend'in hoşuna gitti, "Ne iyi olur. Sen de bana yazarsın değil mi abla?" diyordu. Sonra bu haberleşmenin zorluklarını düşündü: "Ama bu mektupları kim getirip götürecek?"

Nihal ona da çare buluyordu, "Saklarsın, gelirken birlikte getirirsin..." diyordu.

Bu haberleşme biçimini yeni icat etmiş olmaktan ikisi de o kadar övünüyorlardı ki o gün evin içinde Adnan Bey'den başlayarak herkese haber verdiler.

* * *

1. Okullarda öğrencilerle ilgilenen ve düzeni sağlamakla görevli kimse. (Y.N.)

O günden sonra Nihal'in eğlencelerinden biri her sabah Bülend'e küçük bir mektup yazmak oldu. Behlûl'den yalvararak bir kutu mektupluk kâğıtla zarf almıştı; yatağından atladıktan sonra bunlardan birine üç satırlık, en fazla bir sayfalık yazacak sermaye bulur, zarfına kor, üstüne, "Ablasından Bülend'e," der, yazıhanesinin üstüne dizerdi. İkinci hafta sonunda cumartesi günü sabahleyin yazılan mektup şuydu:

> Bugün Şakire Hanım'ın mutfağına gireceğim. Geçenlerde *Ev İdaresi* kitabımda matmazelle birlikte bir İngiliz tatlısının tarifini okumuştuk. Senin için ondan yapacağım. Bakalım, okulun revanisinden daha güzel olmayacak mı?

Bugün Matmazel Courton mümkün değil Nihal'i bu düşüncesinden döndüremedi. Mutlak, mutlak Bülend'e öyle bir tatlı yapacaktı ki okulun revanisinden daha güzel olsun.

İhtiyar mürebbiye, "Ama çocuğum," diyordu, "bu tarifler okunurken pek âlâdır, yapmaya kalkışınca pek fena olur."

Nihal, Şakire Hanım'ı düşüncesine ortak etmek için aşağıya indi. Onun odasına doğru gidiyordu. Karşısında Cemile'yi gördü. Çocuk, Nihal'i görür görmez bir şey söylemeyerek geri döndü ve koşarak odalarına girdi. Nihal orada bir telaş olduğunu işitti, sonra o henüz odaya girmek üzereyken kapıyı içeriden kapadılar ve kilitlediler.

Bu o kadar garip bir biçimde olmuştu ki Cemile'nin bir oyunu olarak karşılanması mümkün değildi.

"Cemile! Cemile!"

Cemile cevap vermiyordu, içeride fısıltılar, telaşlar vardı. Ne oluyordu? Niçin Cemile ondan kaçmış, bu odayı, bu odadakileri ondan gizlemek istemişti? Nihal

birden sabırsızlandı. Mutlak, mutlak görmek, anlamak istiyordu. "Cemile," dedi, "niçin kapıyı kilitledin sanki? Seni oraya girerken görmedim mi sanıyorsun!"

Kapı açılmamakta devam ettikçe onun içinde bir şey eziliyor gibiydi. Nihal'de böyle birden taşan meraklar vardı ki hemen giderilmezse onu ağlamaya, tepinmeye iterdi. Eliyle kapının topuzunu kavrayarak sarsıyordu. Ve artık darılarak bağırıyordu:

"Cemile! Cemile! Aç, niçin açmıyorsun?"

Şimdi içeride birçok fısıltılarla konuşuyorlar gibiydi. Bir şeyin kapandığı işitildi. Sonra birden Nihal kapıya bir elin dokunuşunu hissetti, anahtar kilidin içinde yavaşça döndü ve kapı açıldı.

Hep oradaydılar: Şakire Hanım ile Nesrin, Şayeste ile Beşir, Cemile... Büyük bir kabahat sırasında yakalanmış gibi perişan bir duruşla ona bakıyorlardı. Nihal ilk önce anlamadı. Sonra odanın indirilmiş perdelerini, yerden çıkarılarak toplanmış keçesini, sökülmüş karyolayı, ortada yığılmış bohçaları, yerlerinden çekilmiş sandıkları görünce kendisinden saklanan bir şeyin hazırlanmak üzere olduğunu anladı. Dudaklarında çıkmaktan kaçınan bir soru titreyerek, Nihal hepsine ayrı ayrı bakıyor, sanki onun sormasına gerek bırakmadan birisinin açıklamasını bekliyordu.

Nesrin duramadı, artık şimdiye kadar durdukları, bu çocuğu bütün o gizli konuşmaların dışında tuttukları yetişmiyor muydu? Şakire Hanım'a bakarak dedi ki:

"Söylemeyeceksiniz de ne olacak sanki? Biraz sonra sizi burada görmeyince hepsini anlamayacak mı? Söyleyiverin de bitsin..." Bir kere başladıktan sonra artık duramadı ve söylemek görevini başkalarına bırakmayarak Nihal'e döndü: "Gidiyorlar, artık bu evde oturamayacaklar. Yalnız onlar değil, bu evde hiçbir kimse oturamayacak. Biz şimdi hepimiz göze batıyoruz. Anlıyorsunuz ya,

kimin gözüne batıyoruz... Birer birer hep kolumuzdan tutularak sokağa atılacağız. Bizden kurtulduktan sonra artık rahat etsinler."

Nihal ayakta duramamıştı. Ortada sandıklardan birinin üstüne oturdu. Ezilmiş gibiydi. Hiç beklenilmeyen bu olay onun gözünde büyük, müthiş bir musibet önemini alıvermiş, onu şaşırtmıştı.

Demek gidiyorlardı. Hep böyle gideceklerdi. İşte Bülend de gitmemiş miydi? Bütün bu etrafındakiler gidecekler de yalnız o mu kalacaktı? Bir kişi, dostsuz, arkadaşsız, koruyucusuz, yapayalnız... Ama bu kadın, Yarabbi! Ne yapıyordu ki onun, Nihal'in sevdikleri hep böyle kollarından tutulup sokağa atılıyordu?

Artık hep söylüyorlardı. Şakire Hanım, oraya, Nihal'in karşısına çömelmiş, hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Karışık bir dille, biri tarafından başlanıp ötekisi tarafından tamamlanan cümlelerle o güne kadar Nihal'den sıkı bir ihtiyatla saklanan küçük küçük şeyler, bütün hizmetçiler için hanımlardan şikâyete vesile olan bin türlü hiçler, beyden işitilen bir azarla hanımın bir gün raslantıyla fark olunmuş bir fısıltısı arasında kurulan ilişkiler, basit bir bakıştan çıkarılan fazla anlamlar, daha sonra bir göğüs geçirilmesiyle açıklanmasından vazgeçiliyor sandırılan sanki daha önemli olaylar, bütün bu bir yığın şikâyet Nihal'in önüne dökülüyor, "İşte görüyor musunuz? Bunlarla bizi kaçırıyorlar, öldürüyorlar, hem bunlar sizin gözlerinizin önünde oluyor da siz bizi korumuyorsunuz," demek isteniyordu.

Ona böyle dinletilen hiçler aşırı bir etki kazanıyordu. Bu anlatılan şeyler hep insanı kaçırmak, öldürmek için yeterli bulunuyordu.

Ama o böyle durup aczinden ellerini kilitleyerek yalnız dinlemekle mi yetinecekti? Bir şeyler yapacak mıydı ki bunları kaçmaktan, ölmekten alıkoysun? Öyle bir şey-

ler bulup yapmak istiyordu ki her iş birden değişiversin, yine eski hayat, o eğlenceleriyle, neşeleriyle, Bülend'in kahkahalarıyla yine o eski hayat başlasın. Fakat ne? Evet, ne yapmak gerekiyordu?

Şakire Hanım'a dedi ki:

"Hayır, gitmeyeceksin, anlıyor musun? Siz giderseniz ben ne yaparım?"

Bunu söylerken Cemile'ye bakıyordu. Cemile de ağlamamak için gözlerini indiriyordu. Ona açıkladılar: Artık gitmemek mümkün değildi, Süleyman Efendi bir iş bulmuştu, Eyüp'te bir ev tutmuşlardı, hatta eşyayı almak için rıhtımda bir pazar kayığı[1] bile bekliyordu.

Şayeste, Nesrin, Şakire Hanım'ın gitmesini uygun buluyorlardı. Yalnız Beşir ara sıra bir söz söylemek hevesiyle Nihal'e bakıyor, sonra cesaret edemeyerek yine susmaya karar veriyordu.

Onlar artık kalmak mümkün olmadığını açıkladıktan sonra Nihal sustu, dalgın bir bakışla Şakire Hanım'a, Cemile'ye, bütün toplanan eşyaya baktı ve birden ayağa kalkarak, "Oh! Siz beni sevmiyorsunuz," dedi, "sevseniz böyle gitmek istemezsiniz..."

Başka bir kelime eklemeyerek, artık hiçbirinin yüzüne bakmayarak çıktı. Şimdi hepsine birden küsmüştü. Onu böyle bırakıp gitmek isteyişlerini bağışlamıyordu. Odadan çıktıktan sonra Bülend için yapılacak tatlı aklına geldi. Artık bu mutfak eğlenceleri de bitmiş olacaktı. Oraya Şakire Hanım'ın mutfağı denilmeyecekti; ihtimal orasının da anahtarı alınacak ve diğer anahtarların yanına, o Bihter'in belinde sallanan zincire takılacaktı.

Babasının odasının önünden geçerken birden durdu. Oraya girse ve söylese? Ama ne söyleyecekti? Söyle-

1. Eşya taşınan büyük kayık. (Y.N.)

yecek bir şey, yüreğinin acısını ifade edebilecek bir kelime bulamıyordu. Kapı açıktı, başını uzatarak baktı. İşte odada yalnız o, yalnız babası vardı; oraya girer ve onun kollarına atılarak, "Hayır! Ben istemiyorum, gitmesinler!" diyebilirdi.

Girmedi...

"Nihal, niçin gelmiyorsun?"

Cevap veremedi. Kaçmak istedi, kaçamadı, bir ihtiyaç onu babasına itiyordu, odanın ortasına kadar ilerledi, sonra daha fazla gidemeyerek durdu. Adnan Bey birden, alışılmışın dışında bir olay olduğunu anlamıştı. Baba kız birbirine baktılar. Nihal yavaş ve heyecandan örtülü bir sesle, "Baba," dedi, "Şakire Hanım'la Süleyman Efendi gidiyorlarmış."

"Evet, kızım!"

"Niçin gidiyorlar babacığım? Hep böyle gidecekler mi? Geçen hafta Bülend gitti, bu hafta onlar, gelecek hafta kim bilir kimler... Ben, ben ne yapacağım baba? Ben yapayalnız mı kalacağım?"

Sakin, mazlum bir sesle söylüyordu. Adnan Bey bu biçimde başlayan konuşmanın tehlikelerini anladı. Konuşmayı başka türlü sürdürmek istedi. Biraz sert, biraz ciddi cevap vermiş olmak için:

"Sen hiç yalnız kalmıyorsun. Şimdi senin bütün o çocukluk arkadaşlarına tercih olunması gereken bir dostun, bir arkadaşın var. Hem kızım, rica ederim, bu türden şeylerde biraz muhakemeye gerek görmelisin. Süleyman Efendi ölünceye kadar bir uşak sıfatıyla kalamazdı değil mi? Onu bir ev sahibi olmaktan, bir iş bulmaktan yasaklayabilir miydim?"

Nihal şimdi oraya, bir yer iskemlesine oturmuş, babasına bakıyordu. Adnan Bey hafif bir tebessümle bu soruların cevabını beklerken o, duygularını ifade edecek kelime bulamıyordu. Demin önüne dökülen şikâyetleri o

da burada babasının önüne dökmek, "İşte görüyor musunuz? Onlar dediğiniz şeyler için değil bunlar için kaçıyorlar; anlıyor musunuz? Ondan, o kadından kaçıyorlar..." demek istiyordu; fakat şimdi dimağının bütün etkinliği donmuş gibiydi. Başının içinde bir buz tabakası vardı ki tersine çevriliyordu, iskemlesinin üzerinden kayıyor, bedenini tutamayarak derin bir yere düşüyor sandı.

Birden orada daha fazla kalırsa bayılmaktan korktu; ayağa kalktı, bir kelime söylemeyerek çıktı.

Matmazel Courton'un odası kapalıydı. Ona haber vermeyerek uzaklaşmayı daha uygun buldu, yavaşça geçti, odasına girdi. Sallanıyor gibiydi. Ne oluyordu? İki elleriyle başını tuttu. Şimdi, ta kulaklarının arkasında, iki tarafında birer nokta vardı ki bir burguyla deliniyor gibiydi. Soyunmadan yatağının üzerine, arkası üstü yattı.

* * *

Öğle oluyordu. Matmazel Courton, Nihal'in tatlısından bir haber almak üzere aşağıya inmek için hikâyesinden başlanmış bir bölümü bitirmeye çalışıyordu, birden odasının yanında birisinin geniş bir nefes aldığını hissetti:

"Nihal, sen misin çocuğum?"

Kimse cevap vermiyordu. Yanılmış olduğuna hükmetti. Gözleri hikâyesinin satırlarını izlerken kulakları hep öyle birisinin geniş geniş, uzun uzun nefesler aldığını sanıyordu. Kitabını elinden bırakarak kalktı, aralık kapıyı açtı. Nihal yatağında uyuyordu.

İhtiyar kız şaşırdı. Çocuk ne zaman gelmiş, ne zaman yatağa yatmış, özellikle niçin uyumuştu?

"Nihal! Çocuğum niçin uyuyorsun?"

Yatağın yanındaydı, eğilmiş bakıyordu; o zaman birden, bu zamansız uykunun karşısında titredi. Nihal'in

yumrukları sıkılmış, iki kolları dik ve düz uzanmış, dudakları bir öksürüğü tutmak ister gibi çenesinde bir çekiklikle kısılmıştı. Birden Nihal'in eski hastalıkları aklına geldi, o ufak tefek üzüntülerin hasta sinirlerinde aşırılık kazanarak bu zayıf bedeni aylarca sürmüş bir hastalık kadar ezen buhranları hatırladı. Bunlardan bir tanesini, henüz Nihal sekiz yaşındayken şimdi artık hatırlanmayacak kadar basit bir sebeple başlayıp çocuğu bütün bir sene nekahete girmiş bir hasta halinde bırakan bir buhranı düşünüyordu. O zaman de böyle bir uykuyla başlamıştı. İhtiyar kız, yüreğinde bir azap düğümüyle yatağa eğiliyor, Nihal'in zayıf göğsünden sanki iç dalgalarla yuvarlanıp gelen ve ta boğazında, iki tarafından gerdanının cılız kaslarını sıkarak tıkanan nefeslere bakıyordu. Nihal, böyle, yaşsız, sessiz, içinden ağlıyor gibiydi.

"Nihal! Nihal!"

Şimdi kolonya şişesini almış, çocuğun bileklerini, ensesini ovuşturuyordu. Nihal gözlerini açtı; donuk, hâlâ uykuda bir bakışla ihtiyar kıza baktı. İhtiyar kız diyordu ki:

"Ne oluyorsun çocuğum? Niçin böyle uyuyordun? Bana cevap vermez misin? Bahse girerim ki başına kömür vurdu[1]. Ah benim küçük Nihal'im, senin öyle düşüncelerin vardır ki..."

Nihal hep bakıyor, hatırlayamayarak duruyor, bileklerini kendine sahip olmayan bir bedenin teslimiyetiyle bırakıyordu. Sonra birden hatırladı, elinde olmayarak ellerini çekti, gözlerinde bir titreme dolaştı ve ihtiyar kız iki damla yaşın, çocuğun solgun yanakları üzerinde yavaş yavaş, bir yol bulamayarak tereddütle akıp gittiğini gördü. Sonra bu yaşlardan birbirini kovalayarak ayrı ayrı

1. Kömür çarpmak. İyi yanmayan kömürden çıkan karbondioksitten zehirlenmek, bulantı ve baş ağrısı duyarak rahatsızlanmak. (Y.N.)

damlalar birbirini izledi ve yanaklarından kayarak, sanki gizli bir derdin gizli gözyaşları kalmak hevesiyle, iki tarafında saçlarının arasında saklanacak yer arıyorlardı.

Matmazel Courton bir kelime söylemeyerek, bir hareket etmeyerek onun serbest serbest ağlamasına izin veriyordu. Bu gözyaşları ona bir sağlık müjdesi getiriyor gibiydi. Nihal, böyle, ta o Şakire Hanım'ın odasında hırsından, hiddetinden çıkmaya vakit bulamayarak biriken yaşlarla uzun uzun ağladıktan sonra yatağında doğruldu. Hemen silinmekte acele eden bir tebessümle mürebbiyesine baktı, "Kim bilir beni ne kadar çocuk buluyorsunuz," dedi, sonra, birer birer Şakire Hanım'ın Cemile'yle birlikte gittiğini, ona dinlettikleri şeyleri, büyük birer uğursuz olay önemiyle anlattı.

Babasını kastetmek isteyerek ekledi:

"Oh! Artık beni sevmiyor, hep onu seviyor, o kadını... Bilir misiniz? Şimdi ben de onu sevmiyorum. Onu bugüne kadar niçin sevmişim sanki? Artık buradan ben de kaçmak istiyorum. Mesela Şakire Hanım'la birlikte gitmek... Onlar Eyüp'e gidiyorlarmış. Orası neresidir? Uzak, pek uzak bir yer değil mi? Ben de öyle uzak bir yer istiyorum ki... Sizinle bir kere oraya gitmiş miydik? Niçin o vakitten sonra tekrar gitmedik? Oraya yine gitsek, buradan uzak bulunsak... Gidelim, olmaz mı, siz ve ben?"

Sonra birden yatağından indi. Bacaklarının üzerinde kendisini o kadar zayıf bulmaktan şaşırdı. Uzun bir hastalıktan kalkmış gibiydi. Bu zayıflığı tuhaf buluyordu. Gülerek dedi ki:

"Yürümekte zorluk çekeceğim sanıyorum matmazel. Sizinle birlikte sofaya çıkalım mı? Pencereden vapurlara bakardık. Bülend artık gelir değil mi?" Beraber sofaya çıkarken yavaş sesle sordu: "Babama bir şey söylemeyeceğinize söz veriyor musunuz?"

Bu akşam Bülend koca bir defterle geldi. Vaadini tutmuştu. Ablasına birçok mektuplar yazmıştı. Defteri-

nin üzerinde bir güvercin, güvercinin gagasında bir zarf vardı. Bunun üzerine de Bülend ince bir yazıyla bir satır koymuştu: "Nihal Hanım'a mahsustur."

Bunları hep kendisi okumak istedi. Nihal hafif bir tebessümle sessiz dinliyordu. Sonra birden onu durdurarak haber verdi:

"Bülend! Biliyor musun? Evin içinde yeni bir olay var: Şakire Hanım'la Cemile gittiler."

Bülend omuzlarını kaldırarak, "Biliyorum," dedi, "Beşir'den haber aldım. O da annemle uğraşmasaydı..."

Nihal, isteği dışında bir hareketle Bülend'in defterini itti, bugünün en büyük yarasını Bülend'in bu sözü açmış oldu. Nasıl? Demek o kadını haklı buluyordu öyle mi? Annesi! Ama onu büyüten, ona bakan, ta doğduğu günden beri annelik eden Şakire Hanım'dı. Bunun mükâfatı işte bu sözdü öyle mi? Annesi! O kadın..."

Bir kelime söylemeyerek çocuğun yüzüne bakıyordu. Tekrar defteri itti:

"Artık istemem, yoruldum!"

Bülend anlamayarak soruyordu:

"Sen, sen bana mektup yazmadın mı abla?"

Nihal yalan söyledi, "Hayır, yazmadım. Bu o kadar gülünç bir şey ki..." dedi. Kalbinde bir damar kopmuş sanıyordu. Bülend'i şu dakikada daha fazla görmek istemedi: "Bülend," dedi, "babanın yanına gitmez misin?"

10

Aralık... Yarım saatten beri iri bir kar bulutu parçalanmış, havanın baygın esmerlikleri içine iri iri parçalarla, lapa lapa dökülüyordu. Bihter yavaşça Behlûl'ün ka-

pısını açarak, içeri girmeye cesaret edemeyerek başını uzattı. Yalnız ötede henüz tutuşturulmuş sobanın kapağından kayan kırmızı alevlerle karanlıkları titreyen odada Behlûl'ü aradı.

"Behlûl Bey! Benim şekerlerimi yine unuttunuz mu?"

Behlûl, büyük odanın ta öbür ucunda, pencerenin önündeydi:

"Siz misiniz yenge? Şekerleriniz mi? Hayır, hiç unutur muyum?"

Bihter odaya girdi. Behlûl ona doğru geliyordu. Bu yarı karanlık odanın içinde, titreyerek halının bir bölümünü, biraz ötede kanepenin kenarını, küçük bir masanın ayaklarını kırmızı dilleriyle yalayan alevlerin parıltısı arasında birbirini gölge biçiminde görüyorlardı.

Behlûl: "Şekerleriniz, şekerleriniz... Durunuz bakayım, onları nereye koydum? Ah! İşte, burada, masanın üstünde..."

Küçük mukavva kutuyu alırken masanın üzerinden bir şeyler kaydı ve birbiri ardından halının kırmızı alevlerle yaldızlanan parçalarına döküldü.

Bihter: "Oo! Bunlar ne? Bir alay kadın resmi, hep kadın resmi. Sizde başka ne resim bulunabilir! Veriniz bakayım..."

Behlûl, "Gördünüz mü bir kere," diyordu, "bütün kabahatlerim ayaklarınızın altına serildi. Şimdi kim bilir hakkımda neler düşüneceksiniz, ne olmayacak şüphelere düşeceksiniz! Oysa bilseniz bu resimler nasıl saf bir emelle, bir sanat hevesiyle alınmıştır. İşte gülüyorsunuz. Niçin oturmuyorsunuz yenge?"

Bihter hemen oraya, sobanın yanında kanepeye oturdu. Şimdi Behlûl de halının üstüne, ta genç kadının ayaklarının altına oturmuş, resimleri topluyordu. Bihter eğilmiş, bir tanesini almıştı, görebilmek için alevlere tutarak bakıyordu.

Behlûl diyordu ki:

"Bilseniz tiyatro kıyafetlerine ne kadar merakım vardır. Bunlar bu yaz size o kadar söz ettiğim İtalyan Operet kumpanyasının[1] kadınları... Sırf elbiselerin tuhaflığı için alınmış şeyler."

Bihter gülüyordu:

"Elbiseler mi? Lakin bunlarda elbiseden başka her şey var. Veriniz bakayım, onların hepsini veriniz..."

Eğilerek Behlûl'ün elinden bütün resimleri alıyor, Behlûl birlikte bakmak için kanepeye yaslanıyordu.

Bihter yüzünü buruşturarak hepsine, "Of! Yarabbi! Ne çirkin şeyler! Bütün yaz bunları görmek için mi kalırdınız?" diyordu.

O kadar yakındılar ki Bihter'in kolu Behlûl'ün yanağına sürünüyordu. Şimdi sobada odunların alevleri yavaş yavaş sönüyor, sanki bu köşeyi bütünüyle karanlıkların mahremiyet alanında yalnız bırakmak arzusuyla çekingen, çekiliyordu.

Behlûl'ün eli, sanki raslantıyla Bihter'in dizine düşmüştü. Karşılarında donuk camların arkasında çılgın bir dansla karlar oynaşırken yanlarında sobadan hoş bir sıcaklık onlara sarhoş eden bir rehavet veriyordu. Artık karanlıktı, Bihter bir söz söylemeyerek, şimdi fark edilemeyen resimler hâlâ elinde, bilinemez nasıl bir korkuyla bir hareket etmeye cesaret edemeyerek duruyordu. Yalnız sobanın kapağında iki kırmızı göz sönük, hemen büsbütün örtülecek bir bakışla onlara bakarak gülümsüyor gibiydi. Birden ikisi de titrediler; şurada, bu karanlık odanın mahrem havasında, ikisi de aynı saniyede öyle bir şey hissettiler ki onları bir kelime söylemekten, bir hareket etmekten ürkütüyordu. Tehlikeyle dolu bir rüya içinde gibiydi-

1. 19. yüzyıl boyunca yabancı operet kumpanyaları, özellikle İtalyanlar İstanbul'a sıklıkla gelir, gösteri sahnelerlerdi. (Y.N.)

ler; bir küçük şey, bilinemez nasıl bir tehlikeye neden olacak sanıyorlardı.

Bu dakikaya kadar bu duyguyu bu derece açıklıkla duymamışlardı. Behlûl, Bihter'de kendisinden kaçıyor sanılabilen bir hal fark etmişti. Hemen hiç böyle yan yana, böyle karanlık bir mahremiyetin yalnızlığı içinde bulunmamışlardı. Öyle zamanlar vardı ki Behlûl kendi kendisine sigarasının dumanları içinde düşüncelerini izlerken bu dumanlı hülya ufkunda Bihter'in yüzünü görür, "Oh! Ne olmayacak şey! Bu yolda düşünceler bana vergidir," derdi.

Sonra Bihter'de gittikçe açıklık kazanan kaçışlar için bir yargıya varmaktan kendisini alıkoyamamış, aşk kuramlarından birini uygulamıştı: "Bir kadın ki sizden çekiniyor, sizden korkuyor demektir; daha doğrusu size karşı kendisinden korkuyor demektir."

Peyker'i kovalamaları hep öyle, en cesaret verecek bir yola giriyor görünürken birden en umulmaz bir inada rastlayarak sonuç vermeden kalıveriyordu. Kendi kendisine, "Ahmak bir kadın! Aptalca bir namus!" diyor, sonra Nihad Bey'e karşı bu namus direnmesini o kadar yersiz buluyordu ki bundan Peyker için bir aşağılama, kocası için de bir düşmanlık duygusu çıkarıyordu.

Hâlâ eli Bihter'in dizindeydi, hâlâ onun kolu yanağına sürünüyordu; işte saatler kadar uzun görünen dakikalar geçmişti ki ne bir söz söylüyorlardı ne resimlere bakıyorlardı. Bu dakikalar uzadıkça ikisinin de kalbine bir korku titreyişi veren tehlike anlamı daha çok açıklık kazanıyor gibiydi. Artık şurada geçirilen masum birkaç dakika aralarında bir kabahat ağırlığıyla kalacaktı. Birden Bihter bu durumdan çıkmak için güç buldu:

"Şekerler! Şekerler! Onlar nerede?" dedi. Bunu söylemek için öyle bir hareket yapmıştı ki artık Behlûl'den uzak ve ayağa kalkmaya hazırdı.

Demin yanı başında onun taze sıcaklığını, bütün bedeninden esen ve sarhoş eden menekşe kokusunu duyarak galebe çalınamaz bir korku duyarken Behlûl şu dakikada onu artık gidiyor, belki bir daha böyle bir mahremiyet ve güven içinde yapayalnız kalmamak üzere kaçıyor görünce birden vahşi bir arzuyla onu alıkoymak için çıldırmışa döndü:

"Yenge," dedi, "nereye gidiyorsunuz?" Sonra bu "yenge" hitabı varlığını soğuk bir ürpermeyle sararak onları üşütmeyecek, hatta birbirine yaklaştıracak bir seslenişle tekrar sordu: "Bihter! Ne için gideceksiniz? Oh! Beş dakika daha... Bakınız, böyle karanlıkta..."

Bihter, bu hitabın, bu sesin yalvaran anlamını anlamamak isteyerek, "Çıldırdınız mı," diyordu, "böyle, karanlıkta niçin oturmalı?"

Artık ayağa kalkmıştı. Behlûl de, elinde şekerleme kutusuyla ayakta ona bakıyordu. Karanlıkta birbirini tamamıyla göremiyorlardı. Yalnız geniş geniş soluduklarını hissediyorlardı. Bugün şurada en umulmaz bir biçimde o zamana kadar birbirine karşı açıklık kazanamayan durum birdenbire belirlilik kazanmıştı. Bir saniye içinde Behlûl o kadar ileri gitmişti ki artık geri çekilmek mümkün değildi. Yine bir saniye içinde uzun bir muhakeme dizisine zaman buldu. "Niçin geri çekilmeli?" diyordu. "Bütün hayat benim için Bihter'in ayaklarına dökülen o resimlerle, satın alınan bu ilişkilerle mi geçecek? İşte bir kadın ki beni seviyor, henüz sevmiyorsa bile yarın sevecek; evet, bir kadın ki mutlak beni yahut bir başkasını sevecek... Şu halde niçin beni sevmeyip de başka birini sevmesine izin vermeli?"

Şimdiden onun başka birini sevebilmesi ihtimalini düşünerek korkunç bir kıskançlık duyuyordu. Bu akşam onları tamamıyla bağlayacak bir olay olmaksızın, Bihter'i salıverecek olursa artık onun kendisi için ulaşılamaz, ya-

kalanamaz bir ufukta uçan bir hayalden ibaret kalacağına ve işte o zaman ıstırabından öleceği düşüncesine vardı.

Şimdi Bihter'e yaklaşmıştı. Dudaklarıyla saçlarına sürünerek bu karanlığın içinde daha fazla yakınlık, daha fazla mahremiyet kazanan, ricayla dolu sesi titreyerek, "Gitmeyiniz, hayır, gitmeyiniz," diyordu. "Sizin yanınızda o kadar mutlu oluyorum ki fakat böyle, yanınızda yalnız ben, anlıyor musunuz, yalnız ben varken... Sizinle bir arada nasıl mutlu olurduk!"

Bihter işitmiyordu. Kulaklarında bir uğultu onu işitmekten, beyninin içinde bir donukluk anlamaktan alıkoyuyordu.

Odaya girerken hiç böyle bir tehlike düşünmemişti. Şimdi kendisini kınıyordu: Buraya niçin gelmişti? Ta o günden beri, o Göksu âleminden beri bu adamdan kaçmak gerekeceğine karar vermişken, evet, buraya niçin gelmişti ve özellikle hâlâ niçin buradan kaçıp gitmiyordu?

Başını çekerek boğuk bir sesle, "Ama Behlûl Bey," dedi, "siz çılgınsınız; bırakınız, rica ederim." Sonra birden Behlûl'ü o gün Göksuyu'nda Peyker'in arkasında, dudakları hırslı bir aşk öpüşüyle titreyerek eğiliyor gördü: "Peyker'den sonra ben mi?"

Bu ağzından öyle istemeyerek çıkmıştı ki hemen pişman oldu. Fakat şimdi Behlûl onun iki ellerini yakalamıştı ve küçük küçük öpüşlerle bu elleri sürekli öperek, "Hayır, hayır," diyordu. "Peyker'den sonra değil, her şeyden önce siz, yalnız siz, anlıyor musunuz? Hayatımda yalnız siz olacaksınız... Düşününüz bir kere! Niçin birbirimizi sevmeyelim, evet, niçin?"

Elinde olmayan bir korkuyla o çekiliyor, Behlûl ona uyarak arkasından sürükleniyordu. İkisi de pencerenin önünde bulunmuş oldular. Bihter bir şey söylemiyordu, Behlûl de pencerenin yarı aydınlığı içinde birden gerçe-

ğe dönerek, sanki korkunç bir rüyanın heyecanıyla göğsü şişkin, duruyordu.

İkisi de pencereden bakıyorlardı: Bütün sis... Yalnız küçük küçük beyaz karlar sürekli bir düşüşle karşı sahilin artık hep gölgelerden oluşan manzaralarını titretiyordu. Karşıda iri bir dumanla resmedilmiş bir tablo parça parça koparak denize dökülüyor gibiydi.

Bihter, dalgın, bakıyordu fakat düşünemiyordu. Onun da zihninde şimdi böyle dumanlarla resmolunmuş bir şey vardı, onun da zihninde bütün muhakemeleri böyle sislerle bunalarak parça parça bir denize dökülüyor gibiydi. Şimdi, şu dakikada o Göksu âlemini izleyen gecenin karabasanına benzeyen bir şey onu derin bir uçurumun içine yuvarlıyor sanıyordu.

Birden, son bir karşı koyma hamlesiyle döndü. "Bırakınız beni!" diyordu. Fakat Behlûl bir şey söylemeyerek onu omuzlarından tutmuş, şimdi dudaklarının çılgın öpüşleriyle yüzünü, boynunu, dudaklarını, saçlarını örtüyordu.[1]

Ötede, sobanın kırmızı gözleri büsbütün kirpiklerini indiriyor, dışarıda küçük küçük beyaz karlar sürekli bir düşüşle bütün ufku beyaz dumanlara boğuyordu.

11

Bu bir rüya gibi olmuştu. Odasında yalnız kalınca inanamadı, gerçekten, bir-iki dakika önce burada bir kadın vardı, bu kadın Bihter'di, öyle mi? Karanlıkta, bir

1. Kitabın 1945 baskısında bu paragraf yer almamaktadır. (Y.N.)

şeye çarpmamak için halının üzerine ayaklarını sürterek geziniyor, sanki Bihter'in biraz önceki varlığından orada kalmış bir belirti, o rüyadan arta kalan bir şey arıyordu. Düşüncelerine bir düzen veremiyordu. Sonra birden aklına düşünebilmek için bir şeyin noksan olduğu geldi: Işık... Evet, bu karanlık onu düşünmekten alıkoyuyor, dimağını bulutlara gömüyordu. Kibrit kutusunu bulmak için elini geridona sürüyordu, parmaklarına bir şey ilişiyordu, ilk önce anlayamadı. Sonra, "Ah! şekerler!" dedi. Karanlıkta kendi kendine tebessüm ediyordu. İşte bu, Bihter'le rüyasından arta kalan bir şey değil miydi? Kutuyu açtı, parmaklarını uzatarak fondanlardan bir tane aldı. Şeker dilinin üstünde erir erimez pek taze bir hatırayla ruhunun yabancısı olmayan bir koku duydu. Bir parça menekşeliydi: Bihter'in kokusu, Bihter'in nefesi, Bihter'in ruhu... Bir duygu yanılsaması içinde Bihter'i henüz orada, kollarının arasında sandı. Şimdi bu koku onu sarhoş ediyor, bütün varlığı ağzında ezilen şekerle birlikte bayıltıcı bir menekşe tadının içinde uyuşarak eriyordu.

Gerçekten, gerçekten, Bihter artık kendisinin olmuştu öyle mi? Bu o kadar emellerinin üstünde bir şey, hatta arzu edilmeye cesaret olunamamış bir şeydi ki hiç beklenilmeyen bir vesileyle gerçekleşmesinden sonra onu uyuşturmuş, sersemletmişti. Kalbinde bir heyecan, sinirlerinde bir ateş, dimağında bir buhran bile yoktu; hiç, hiçbir şey duymamıştı. Tamamıyla ümitsizlikten ümidin gerçekleşmesine o kadar hızlı geçilmişti ki hissedilmemişti bile. Kendisini bu şaşılacak şeyden bu derece kayıtsız, soğuk buldukça Behlûl şaşıyordu.

Yeniden kibrit kutusunu aradı. Kendisini odasının eşyası arasında, o düşüncelerinin sürekli arkadaşları olan ufak tefeklerin karşısında görürse şimdi bunalmış, uyuşmuş kalan duygularının tutuşacağını sanıyordu. Kibriti çaktı, yazıhanesine doğru yürüdü, minimini bir İspanyol

tefinin arkasında saklı duran mumu yaktı. Elini yazıhanenin üstündeki sigar kutusuna[1] uzatarak bir Havana[2] aldı.

Şimdi artık yüzlerinde bir tebessümün titreyişi dalgalanan ufak tefeklere bakarak sigarının dumanları içinde uzun uzun düşünebilirdi. Aşk hayatında bu akşamdan başlamış bir bambaşka dönem açılıyordu. Birden kendisini yükselmiş, sırdan sevişmelerin, bayağı ilişkilerin üstüne çıkmış buluyordu. Artık hayatının küçük küçük aşk hikâyeleri kapanmış, şimdi her türlü tutkularıyla, emelleriyle, hummalarıyla, mutluluklarıyla uzun bir aşk hikâyesi başlamıştı. Bütün o eski hatıraları hor, aşağı buluyordu. Onlar çocuklukta karalanıp da artık varlıklarından utanılan, yırtılıp atılmak, yakılıp kül edilmek istenen müsveddeler kadar değersizleşmişti. Şimdi aşk hayatının bir güzel eserini yazacaktı ve artık bu eserinden sonra aşk hayatını kapayabilirdi.

O eski hatıraların hemen hepsinden bu odada birer iz vardı. Mumun titrek ışığının altında sallanıyor sanılan duvarlarda gözleri öteye beriye ilişiyor, hepsinde birer hikâye canlanıyor; sonra bunları, aşk hatıralarının bu değerli armağanları acımasız bir alay darbesiyle kırarak artık atılacak oyuncak kalıntısı haline getiriyordu. Evet, artık bunlar, Bihter'den sonra, atılacak çocukluk oyuncaklarından başka ne olabilirdi? Bunlara vaktiyle o kadar önem verdiğine şaşıyordu. İşte şurada kurşunkalemiyle yapılmış belirsiz bir genç kadın yüzü vardı ki Behlûl'ü en çok uğraştıran aşklardan biriydi. Bütün bir yaz onu görebilmek için Emirgân rıhtımında dolaşmıştı. Yalnız gözlerle bir sevişme... Sonunda ondan çeşitli renklerde dört

1. Puro kutusu. (Y.N.)
2. Havana purosu, yaprak sigarası. (Y.N.)

karanfile bağlanmış pembe bir kurdele almıştı. Zavallı çiçekler, zavallı atlas parçası! Bunlar o çeşitli renkleriyle kim bilir ona ne demek istemişlerdi? Bütün bu maceradan işte bir kâğıt parçasına kurşunkalemiyle çizilmiş belirsiz bir hayal, etrafında o solgun pembe kurdeleden yapılmış bir çerçeve, bir köşesinde artık kurumuş karanfiller kalmıştı. Daha ötede bir hücrenin altında balo defterlerinden bir demet sallanıyordu: işte zengin bir hatıra derlemesi. Özellikle bir tanesini hatırlıyordu, Operaia Italiana'nın[1] bir gösterisinde tanınmış Alman Yahudilerinden bir kız ki Behlûl'ün şık bir yere başkonsolos olacağına ilişkin o aralık ortalıkta dolaşan bir söylenti üzerine kendisini bir Türk memurunun karısı görmek hülyasıyla çıldırmıştı. Ona o geceden başlayarak her görüşünde evlilikten söz ederdi. Bu hikâye, kızını Behlûl'e eş olarak veremeyen annesinin kendisini vermesiyle son bulmuştu. Sonra Behlûl'ün gözleri hücrenin üstünde bir Vişnu[2] heykelinin kafasına takılmış al atlastan zarif bir peçeye ilişiyordu. Kendi kendisine, "Ah! Şarlot," diyordu, "çapkın kız... O gece beni ne üzmüştü!" Nihayet Gambrinüs'ün[3] üstünde peçesini çıkarıncaya kadar tanımak mümkün olmamıştı. Kim düşünebilirdi ki bir İngiliz İncil'i yayımcısı kadar vakur görünen bu ciddi mürebbiyeye bir kamaval gecesi Odeon'da rastlamak mümkün olsun?

Bir aralık bir Japon saksısının içinde kurumuş bir demet eğrelti otlarına bakarak gülümsedi. Bunları Alemdağı'nda, ormanda bir gezinti sırasında toplamıştı. Kendi kendisine, "Biçare İkbal!" diyordu. Mutlaka benimle birlikte bir orman âlemi yapmak istiyordu. Bir hikâyede mi

1. Concordia yazlık bahçesinde sık sık temsiller sergileyen İtalyan opera trupu. (Y.N.)

2. Hinduizmde dünyanın koruyucusu olduğuna inanılan tanrı. (Y.N.)

3. İstiklal Caddesi'nde bir birahane. (Y.N.)

okumuştu, bir şiirde mi görmüştü; bilmem... Bunun için bütün tehlikeleri göze alıyordu. Bu onun için öyle bir cesaretti ki bana sevgisini her türlü yeminlerden daha çok kanıtlamış olacaktı. İşte hemen kadınların hepsinde var olan bir hastalık: fedakâr görünmek...

Böyle odasının ötesine berisine izleri serpilen bütün aşk hatıralarını aşağılıyordu. Bunları şimdi acımasız ellerle çekip koparacak, o takım takım resimleri, yazıhanesinin gözünde deste deste mektupları yırtıp yakacak, artık hayatında yalnız o, yalnız Bihter kalacaktı.

Birden aklına Peyker geldi. Dudaklarının arasından, "Ahmak!" diyordu. Sanki niçin olur dememişti? Bir buçuk seneden beri yerinden oynamayan bir ahmaklığa rastlıyordu. Bir kadın tarafından ona karşı konulmuş olmasına felsefesince yalnız bir neden buluyordu: ahmaklık! Bihter'e sahip olmakla Peyker'den ne güzel öç almış oluyordu. Şimdi ona gitmek, kulaklarına bağırmak istiyordu: "Ama sizin haberiniz yok... Bihter, anlıyor musunuz? O nefis kadın bu akşam kollarımın arasındaydı. Siz, siz bana parmaklarınızın ucunu vermek istemediniz."

Ama bu zaferi yalnız Peyker'e söylemek yetmeyecekti, bütün dünyaya haber vermek istiyordu ki o bugün İstanbul'un en güzel, en seçkin kadınına sahiptir. Kendi kendisine, "Ne kadar yazık!" diyordu. "Bunu yalnız ben bileceğim..."

Onda kuvvetle hüküm süren bir alışkanlık vardı: Anlatmak. Aşk ilişkilerini başkalarına dinletmek hevesiyle kurardı. Duyulmamış bir zafer yarı yarıya gerçekleşmemiş hükmündeydi. Bütün ilişkilerini, olaylarını, isimleri saklayarak hatta iftihar edilecek isimlerin keşfedilmesine izin vererek, türlü eklemelerle, süslerle anlatır ve en büyük tadı asıl anlatırken duyardı.

Uzun bir nefesle sigarının dumanını çekti; hâlâ bir menekşe kokusu ciğerlerine giriyor, ona bir kavuşma rü-

yasının esintilerini getiriyordu. Birden şiddetli bir arzunun mengenesinde kalbinin sıkıldığını hissetti. Bihter'i arzu ediyordu. Şu dakikada yine onun yanında, dudakları onun saçlarından bu menekşe kokusunu içerek onun kollarının arasında bulunmak istedi. Bu ıstırap veren bir arzuydu. Şimdiye kadar Bihter için hiç bu şiddetle arzu duymamıştı hatta demin o buradayken bu kadının yanında herhangi bir kadın için duyulan şeyden başka bir şey duymamıştı; fakat şimdi, şu dakikada öyle bir kuvvetin egemenliği altındaydı ki her türlü çılgınlıklar yapabilirdi.

Bu aşk, hayatının bütün o eski aşklarından hiçbirine benzemeyecekti. Her zaman aşklarından yenmiş olarak çıkarken bu aşkında yenilebileceğini hissetti. Bu kez her zamankinden başka bir fark vardı: O gidip Bihter'i almamış, Bihter gelip kendisini almıştı. Bu fark sevişmesinin bütün akışını etkileyebilirdi. Sahip olma üstünlüğü bu kez onun elinde değildi.

O zaman bu sevişmenin bütün tehlikeleri gözlerinin önüne dikildi. Şimdi sigarı elinde onu rahatsız ediyordu, atacak yer aramak için etrafına bakıyordu, Beşir'in sesini işitti:

"Küçükbey! Sizi yemeğe bekliyorlar."

Düşünmeden ret cevabı verdi. Bu akşam sofraya gitmeyecekti. Gidemeyecekti. Birden kendi kendisine sordu: "Ama niçin? Karnım aç olmakla birlikte gitmek istemiyorum; niçin?"

Birisinden kaçıyordu. Hissetti ki ancak birisinden, Adnan Bey'den kaçtığı için düşünmeden, yalnız sinirlerinin bir istemsiz kaçınışıyla düşünmeksizin ağzından ret cevabı çıkarıvermişti.

Bu cevabı verdikten sonra pişman oldu. Böyle bir nedene yenilmesini utanılacak bir zayıflık sayıyordu; çocukça, ahmakça bir zayıflık... Şüphesiz Adnan Bey'i severdi, onunla hatta bir parça arkadaş gibiydiler, elbette

aşklarını onun yatak odasının mahremiyetinden başka yerlerde aramak kendisince bir görevdi. Vicdanına karşı bunu itiraf ediyordu; ama sonra bir dizi mazeret buluyor, bu hainliği vicdanı için bir azap olmaktan çıkarmaya çalışıyordu. Bu evlilik dünyanın en çılgın bir şeyiydi. Elbette böyle bir kadın böyle bir kocaya sadık kalamazdı. Şu halde onun ne kabahati olabilirdi? Asıl kabahat evliliğindi. Özellikle mademki o bu hainliğin gerçekleşmesi nedenlerini hazırlamak için bir şey yapmamıştı...

Sigarını atmak için açtığı sobanın önünde çömelmiş durumu değerlendiriyordu. Birden kendisini bu durumda, böyle değerlendirmeyle uğraşır bulunca güldü. Felsefesinin çözmekte zorluklara uğrayan meseleler hep böyle bir kahkahayla biterdi. "Tamam," dedi, "şimdi de vicdan azabı! Bir bu eksikti. Ama azizim Behlûl, sen felsefende geriliyor musun yoksa? Mademki Adnan Bey en mutlu bir kocadır ve şüphe yok ki bu mutluluğa zerre kadar zarar verecek bir şeyi öğrenemeyecektir; şu halde olay, gerçekleşmemiş demektir.

Vicdanında uyanan kınama çığlığını felsefesinin bu basit kuralıyla susturmuştu. Ondan sonra kendisinde uçmak, oynamak hevesi veren bir hafiflik duydu. Bu aşk bütün tehlikeleri ve zorluklarıyla onun için daha çekici, daha cazibeli bir şey olacaktı. Kendisini bir hikâyenin kahramanı olarak görüyordu. Eski aşklarının hepsini yadsıyor, onların hiçbirinde asıl aşktan beklenen şeyleri, o ruhu titretip mahveden heyecanları, delilikleri, hatta gözyaşlarını, ıstırapları duymadığına, görmediğine hüküm veriyordu; fakat Bihter bunları hep verecekti, asıl onu sevecekti, hayatının hemen tek aşkı bu olacaktı. Ötekiler hep bir yığın oyuncaktan ibaret kalacaktı.

Şimdi odasının içinde geziniyordu. Kendisini oyalamak için yavaş yavaş, kesik kesik ıslıkla uydurma bir hava çalıyordu. Bir düşünme ihtiyacı, onu penceresinin

yanına götürdü. Dışarıda karlar küçük küçük parçalarla gecelerin siyahlıklarına beyaza yakın bir esmerlik vererek sürekli düşüyordu. Hiçbir şey görünmüyordu: ne karşıdan küçük bir ışık ne denizden ufak bir köşe... Yalnız siyah bir uçurumun içinde bu beyaz şeyler kaynaşarak dökülüyordu.

Artık oradan ayrılamadı. Bu siyah görünümün karşısında donuk bir beyinle bu geceden başlayacak tutku hayatını düşünüyordu. Herkesin gözleri önünde kimseye duyurmaksızın sevişmek... Oh! Bu gizli şeyde öyle küçük mutluluklar olacaktı ki onları o zamana kadar duyulmamış bir mutluluk içinde yaşatacaktı. Herkesin içinde Bihter'e yabancı dururken onun bir bakışı olacaktı ki kendisine, "Ben seninim, yalnız seninim!" diyecekti. Bir hafta birbirine bir kelime söyleyemeyeceklerdi, aynı evde yaşarken bir hafta ayrılık işkenceleri içinde ezileceklerdi, sonra herkesin meraklı bakışından çalınabilen on dakika içinde bütün o işkencelerin mükâfatını göreceklerdi.

Bu zorlukların her biri onların aşklarını tazeleyecek, ölmekten alıkoyacaktı ve onlar her zaman taze bir aşkla sevişeceklerdi.

12

Bu ilk aşk günahından sonra Bihter hastalanmış gibiydi. Behlûl'ün odasından çıkınca hiçbir şey duymamıştı. Bütün duyularını uyuşturan bir uyku içindeydi. Bir şey düşünmeyerek hep susmak istiyordu. Yatağına girince hemen uyumuştu; fakat sabahleyin gözlerini açar açmaz, henüz yatağından kalkmadan, bütün o çirkin ger-

çeği kendisiyle birlikte uyanmış buldu. Demek bu sabah Bihter her sabahkinden başka bir Bihter'di. Artık mutsuz, mutsuzluğuna acınacak bir kadın değil, bir daha silinmeyecek bir lekeyle kirlenmiş, sefil, murdar bir yaratıktı. Sonunda işte şimdi büsbütün Firdevs Hanım'ın kızı olmuştu. Bunu kendi kendisine söylüyor ve kendisinden iğrenilecek bir varlıktan kaçarcasına kaçmak istiyordu. Ama niçin böyle olmuştu? Bu günahı bağışlattıracak bir neden de bulmuyordu. Behlûl'ü sevmiyordu, hayır, bundan emindi; çapkın bir çocuktan başka bir şey olmayan bu adam hakkında aşka benzer hiçbir şey duymamıştı. Şu halde oradan kaçmak, onun kim bilir kimlere karşı binlerce kez yinelenmiş sözlerini dinlememek, hatta onun odasına girmemek o kadar mümkünken niçin, evet niçin gidip bayağı bir sokak kadını zayıflığıyla bu adamın kollarına atılmıştı? Bu düşüşü bağışlatacak hiç, hiçbir şey bulamıyordu. Hatta bundan bir küçük mutluluk bile bekleyemezdi. Kocasına karşı, görevine karşı, bundan sonra artık herkese, kendisine saygı gösterecek olanların bütününe karşı ihanet ederek hatta kendi benliğine karşı bir mazeret vesilesi bulamayarak kendi kendisini alçak bir yaratık yaptıktan sonra mı, böyle mi mutlu olacaktı? Şimdi kendinden iğreniyordu; hayattan, her şeyden iğreniyordu.

Sonunda Firdevs Hanım'ın kızı olmuştu; evet, yalnız onun için gitmiş, bu adamın kollarında kirlenmiş bir kadın olmuştu. Başka bir neden bulmuyordu. Demek onun kanında, kanının zerrelerinde bir şey vardı ki onu böyle sürüklemiş, nedensiz, özürsüz Firdevs Hanım'ın kızı yapmıştı. Bütün bu günahın, bu kirin sorumluluğunu annesine yüklüyordu. Bu kadına bir düşmandı, ondan nefret ediyordu, kendisini bu kadının kızı yapan kadere küsüyordu.

Şimdi ne yapacaktı? Bundan sonra artık bir heves

oyuncağı olarak Behlûl'ün tasarrufu altına geçmiş demekti. Buna boyun eğecekti; bir kere düşmüş olmak, artık büsbütün uçurumlara yuvarlanmak için bir neden, bir hak oluşturmuş olacaktı öyle mi? Ondan sonra herkese yalan söyleyecekti, kocasına yalan söyleyen gözlerle bakacaktı, Peyker'e, "Ben de kocamı seviyorum, ben de kocama hıyanet etmedim ve etmeyeceğim," demek isteyen bir gururla görünmeye çalışacaktı; hayatı artık baştan başa bir yalan, iğrenç bir yalan olacaktı. Ama buna nasıl dayanacaktı? Herkes ona, "Yalan söylüyorsun!" demeyecek miydi? Filanın kocasına bir ihanetinden söz edilirken o kızarıp gözlerini indirmeyecek miydi? Ya Behlûl'le, o cinayet ortağıyla, bu evin içinde, hep birlikte, hep aynı havayı soluyarak nasıl yaşayacaktı?

Hayır, bunların hiçbirine tahammül etmeyecek, hiç olmazsa sürekli yalanlardan oluşan bir hayata katlanmayacaktı. Gidip şimdi kocasına diyecekti ki: "Biliyor musunuz? Ben size layık değilim, ben aşağılık bir yaratığım, Firdevs Hanım'ın kızıyım. Bırakınız beni gideyim. Annemin yanına, ben yalnız oraya layığım. Ama siz de düşünmeli değil miydiniz? Niçin gidip bir Firdevs Hanım'ın kızını almak istediniz?"

Oh! Bunu söylemeye güç bulsaydı, kendi cinayetinin öcünü yine kendi alsaydı o lekeden benliğini temizlemiş olacaktı. Fakat buna değil, hiçbir şeye güç bulamadı. Bu düşüş onda bütün savunma yeteneklerini, dayanıklılık hislerini yok etmişti; böyle, sabahleyin, o düşüşün heyecanı ertesinde kendi kendisinden iğrenirken varlığının gizli derinliklerinde bir farkındalık alevi duyuyordu ki artık bu başlayan düşüşü izlememek, yine o odaya, yine onun kollarına dönmemek mümkün değildir. Behlûl'ün hatırasında raslantıyla sahip olunmuş bir sokak kadını olarak kalamazdı, artık onun hayatını eline almalıydı, onun olmalıydı, onu sevmeliydi, sevmeye ça-

lışmalıydı; bu aşk günahının geleceğine onu düşürecek değil yükseltecek bir yol belirlemeliydi. Evet, bunu yalnız aşk temizleyebilirdi.

Bu sabah Adnan Bey onun odasına gelip de, "Gülüm, beni bu sabah öpmüyor musun?" dediği zaman Bihter hiçbir şey duymayarak, hatta dudaklarında sinirli bir çekinme bile duymayarak kocasını öpmüş ve sonra bu kadar kayıtsız kalışına şaşmıştı. Demek böyle kalbinde hiçbir şey titremeden bedenini başka birisine verdikten sonra dudaklarını kocasına uzatabilmişti; demek, bu kadar duygusuz, bu kadar kayıtsızdı! Kendi kendisine şaşıyordu. Onda bir şey bu düşüşe karşı isyan ederken başka bir şey onu kabul ediyor, doğal buluyordu.

Bir hafta bir ikinci düşüşün gerçekleşmesi ihtimalini hazırlayabilecek vesilelerden kaçındı. Behlûl'le ilişkilerinde, o eski kayıtsız, endişesiz ilişkilerde, hiçbir değişiklik olmamış gibiydi; sanki o akşamın hatırası karanlıkların içinde bir rüya olarak kalmıştı. Bihter onunla yalnız kalmıyordu, ona ayrıca bakmıyordu, hatta o evde yokken bile odasına girmiyordu. Bu odadan kaçıyor, orada uyuyan bir hatıranın havasını solursa boğulacağından korkuyordu. Bu bir hafta içinde o düşüşten o kadar uzaklaşmıştı ki hatta şüphe etti. Yoksa hiçbir şey olmamış mıydı? Yoksa bu yalnız bir rüyadan mı ibaretti? Bazı dakikalar olurdu ki bir şimşek hızıyla zihninden böyle bir şüphe geçer ve o sırada herkese bağırmak isterdi: "Ama yalan, yalan! Aldanıyorsunuz..."

O olayı herkes biliyor da kendisine acıyarak bir şey söylenmiyor gibi bir şey duyuyordu. O günden beri herkesin gözünde sanki bir şey değişmişti, hatta eşyada, bütün evin içinde yüzüne bir farkındalık bakışıyla bakan bir hal buluyordu.

Behlûl hep o her vakit gülünecek bir hikâye söyleyen, Nihal'i kızdıracak bir konuşma bulan, en sessiz za-

manlarda bir kahkahanın hayatını uyandıran Behlûl'dü. Onda o akşamı hatırlatacak ne bir kelime ne bir bakış vardı.

Bihter'e yine hep eski doğal sesiyle öyle aldırışsız hitap edişleri vardı ki genç kadını şaşırtırdı. Behlûl kendi kendisine diyordu ki: "Dikkat! İkinci düşüş hemen her zaman birinci düşüşten daha zor, daha naziktir. Birinci düşüşten sonra buhranlar, ıstıraplar, bütün bir kadını sizden kaçıran o şeyler vardır. Kadınlar genel olarak ikinci düşüşe engel olmakla ilk düşüşün günahını bağışlatmış olacaklarına inanırlar. Bu dönem sırasında onlara ya yeniden raslantıyla sahip olmak ya da onlara karşı kayıtsız kalmak gerekir. Kadınlar izlendikçe rahattırlar. Sizin hâlâ onlarla meşgul olmanız, hâlâ onların arkasında koşmanız genel olarak kalplerinin ihtiyacını doyurmaya yeter; fakat kayıtsız kalmanızı asla bağışlamazlar ve o zaman o ilk düşüşten sonra onlar sizi izlerler.

* * *

Bir gün Behlûl, İstanbul'a inmek üzere odasından çıkarken yukarı kattan Bihter'le Nihal'in çarşaflanmış olarak indiklerini gördü.

"Nereye gidiyorsunuz?"

"Anneme!"

Birden Behlûl, Bihter'i çarşafının içinde o levent boyuyla görür görmez ona bu haliyle eşlik etmek için karşı konulmaz bir arzu duydu. "Oh," dedi, "ne güzel düşünce! Bahse girerim ki sandalla gidiyorsunuz. Yazdan bir gün... Beni de birlikte alıyorsunuz değil mi? Durunuz bakayım, annenizi görmeyeli kaç gün oldu?"

Bihter gülerek karşı çıkıyordu:

"Siz bizi sıkacaksınız. Biz kadınca görüşmek istiyorduk, değil mi Nihal?"

Behlûl'e ziyaretin nedenini açıkladılar: Aileye ait bir düğün vardı, oraya hep davet edilmiştiler, Nihal için Bihter de gidecekti. Bugün yapılacak elbiseler için görüşülecekti.

Behlûl, "Beni birlikte götürmek için bundan iyi bir neden daha olamaz," diyordu, "size ne güzel fikirler vereceğim göreceksiniz. Şemsiyelerinizle çantaları bana veriniz."

Behlûl şemsiyelerle çantaları ellerinden alıyor ve bir uşak gibi önlerine geçiyordu. Sandalda Nihal'le Bihter'in ortasındaydı. Hemen bütün Nihal'le konuşuyordu. Bugün en iyi günlerinden biriydi. Diyordu ki:

"Ben bugün minimini Nihal'ime bir giysi icat edeyim ki bütün düğün halkının içinde Nihal'den başka kimse görünmesin. Ama Nihal, bilir misin? Sen şık, hoş bir kız oluyorsun. Gözlerini bana kaldır bakayım..."

Nihal gözlerini kaldırarak soruyordu:

"Beyefendi, Nihal'in gözlerinden memnun oldular mı? Biraz da güleyim mi? Dişlerimi görmek ister misiniz?"

Nihal ince dudaklarını kısarak, dişlerini göstererek Behlûl'e eğiliyordu. Behlûl hüküm verdi:

"Değil mi? Nihal hoş, şık bir kız... Güzel değil, sen de bilirsin ya, Nihal, haniya güzel dedikleri bir şey değilsin fakat güzelden başka her şey: Zarif, nazik, nasıl söylemeli, ince, evet, ince bir kız... Haniya Japonya'dan, ta o Doğu'nun garip memleketinden gelmiş belirsiz üç-dört çizgiden ibaret resimler var ki insandan çok bir çiçeğe, güzelliğine, hoşluğuna doyulamayan, dokunulursa kırılacak sanılan bir çiçeğe benzer; işte Nihal, sende bir hal var ki bana onları hatırlatıyor, ince bir şiir, sanki yalnız gözler için yapılmış yasemenden bir kız..."

Nihal, Behlûl'e cevap vermeyerek Bihter'e soruyordu:

"Sanırım ki övülüyorum. Buna nasıl karşılık vermeli, rica ederim?" Sonra Behlûl'e dönerek, gayet resmî, başıyla selam vererek, "Aman efendim," diyordu, "minimini Nihal ne güzel bir kız ne de ince bir çiçek, yanılıyorsunuz; Nihal elinde küçük bir yelpaze, saçlarında uzun iğnelerle bir Japonyalıdan başka bir şey değil..."

Birden Behlûl'ün aklına bir fikir geldi:

"Nihal! Niçin sanki o düğüne bir Japonyalı kıyafetiyle gitmeyeceksin?"

Nihal hemen bu düşünceye tutuldu: "A," dedi, "bakınız bu incelenecek bir düşünce..."

Bihter itiraz ediyordu. Hiç böyle bir şey görülmemiş, yapılmamıştı. İstanbul'un içinde herkes buna gülecekti. Behlûl düşüncesini savundu:

"Gülmek! Ama o bizde kuraldır, biz her şeye gülerek başlarız. Fakat bu, bizi gizli gizli, ta içimizden, hatta genel olarak kendimizden bile saklayarak yapanları kıskanmaktan, yapılan şeyleri beğenmekten alıkoymaz. Güleriz, gülmekle yapamamak hüsranının öcünü alırız; sonra yavaş yavaş biz de yaparız, artık gülünüp eğlenmekten usanç doğduktan sonra yapmakta bir sakınca görmeyiz; fakat vakit geçmiş, o şey adileşmiş, bayağılaşmıştır."

Behlûl iddialarını kanıtlamak için örnekler getiriyordu. Bihter yavaş yavaş onaylıyor gibiydi. Düğün özel bir gece eğlencesinden ibaret kalacaktı. Firdevs Hanım'ın teyzelerinden birinin kızı gelin oluyordu. Nihal'in böyle bir kıyafetle gitmesi pek yapılamayacak bir şey değildi.

Behlûl, Nihal'e, "Bana söz ver bakayım," diyordu, "beni o kıyafetinle yelpazeleyeceksin, değil mi Nihal? Ondan sonra..." Nihal'in ince kaşının ucunu göstererek: "Ondan sonra şuradan bir öpücük..."

* * *

Firdevs Hanım'ı uzun iskemlesinde uzanmış buldular. Bu kış başlangıcından beri o bir türlü itiraf etmek istemediği sızılar onu artık iskemlesine mahkûm eder olmuştu. Bihter annesini öperek, "Yine rahatsız mısınız anne?" dedi.

Firdevs Hanım, "Hayır, o kadar değil," dedi, sonra Nihal'in başını çekerek alnını öptü.

Behlûl kulağına eğilerek diyordu ki: "Beni, beni öpmez misiniz?"

Firdevs Hanım iki parmağıyla Behlûl'ün dudaklarını koparmak isteyen bir işaretle, "Koca bebek!" diyordu.

Nihal ile Bihter yeni icat olunan düşünceyi Peyker'e anlatıyorlardı. Firdevs Hanım, Behlûl'e yanını göstererek, "Oturunuz bakayım oraya!" diyordu. Behlûl bir yer iskemlesi çekerek ta yanına oturdu.

"Bana ne zamandan beri gelmiyorsunuz, bilir misiniz? Bugünle tam on sekiz gün oluyor. Görüyor musunuz? Artık bana günleri saydırıyorsunuz. Bu on sekiz günü nasıl geçirdiniz?"

Behlûl gülerek cevap verdi:

"Sizi gelip görmek arzusuyla..."

"İşte koca bir yalan! Kim bilir bu on sekiz gün içinde ne kadar anlatacak, yok, hayır, saklanacak şeyleriniz vardır."

Kendisini Behlûl'den uzak buluyor, iskemlesinde daha ziyade doğrulmak istiyordu:

"Yastıkları biraz düzeltir misiniz Behlûl Bey?"

Behlûl ayağa kalkıyor; onu biraz omzundan çekerek arkasında yastıkları düzeltiyordu. Avucunun içinde bu kadının yumuşamış bedeninin, bir kendini verme arzusuyla eridiğini hissediyordu. Kendi kendisine, "Ne kadar yazık ki tam on sene geç kalmış oluyorum!" diyordu.

Yastıkları düzelttikten sonra Firdevs Hanım geniş bir nefesle ona baktı, sonra ağır bir süzgünlükle gözlerini

kapayarak elini uzattı ve Behlûl'ün elini tutarak öyle, gözleri kapalı, sanki gözlerinin içinde hayaline sahip olarak sıktı.

Behlûl kendi kendisine, "Ooo!" diyordu. "Mesele ciddileşiyor. Sonunda aşk ilan olunacak. Annelerden sonra kızlar; evet fakat bilmem ki sevda felsefesinde bu kuralın ters bir biçimi var mıdır?"

Behlûl hiçbir zaman Firdevs Hanım'la şakalaşmaktan başka bir ilişki biçimi kurmayı düşünmemişti. Firdevs Hanım'a bir kadın değil, özel bir türün incelenecek örneği gözüyle bakardı. Bu dakikada elini bu kadının elinde sıkılıyor hissetmekten garip bir sıkıntı duydu. Benliğinde henüz öyle bir şey kalmıştı ki bu kadınla gülüşmekten başka bir şeyi andıracak ilişkilerden kaçınıyordu. Yavaşça Firdevs Hanım'ın uzak bir rüya üzerinde uyumaya çalışan kapalı gözlerine bakarak elini çekti.

Firdevs Hanım bir kelime söylemeden gözlerini açtı ve o derinlerden geliyor sanılan bakışının bir sitem anlamıyla baktı. Behlûl şimdi ayağa kalkmıştı. Ötede kanepenin üstüne, geridona, yere serilen moda gazetelerinin karşısında tartışan Peyker'le Bihter ve Nihal'den oluşan topluluğa sesleniyordu:

"Eminim ki bensiz karar veremiyorsunuz! Nihal için düşündüğümüz şeye Peyker Hanım ne diyor?"

Gazeteleri demet demet Firdevs Hanım'ın yanına taşıdılar, artık hep birleşmiştiler, Bihter kendisi için düşündüğü şeyi gösteriyordu. Bihter karşı çıktıkça Behlûl'ün düşüncesini benimsemekte ısrar eden Nihal, Bihter artık itiraz etmemeye başladıktan sonra Japonya kıyafetinden uzaklanıyor gibiydi.

Behlûl, Peyker'e, "Ya siz, ya siz?" diyordu. "Bilir misiniz, ben sizin yerinizde olsam nasıl bir şey yapardım?"

O zaman giyinmek hakkında bir kuram dizisine başlayarak bunları Peyker'in güzellik biçimine uygulu-

yor, "Siz, asıl sert çiğ renklerden kaçmalısınız," diyordu. "Sizin sarıya benzeyen gözleriniz, kumral sanılan saçlarınız, hafif saz renginiz, bütün o belirsiz renkleriniz donuk, solgun şeyler ister. Sizin güzelliğinizi ben güneş çekildikten sonra renkleri silinmeye, tatlılaşmaya başlayan bir akşam güzelliğine benzetirim, buna öyle bir çerçeve gereklidir ki renklerin o çekingen belirişine kuvvetten çok zayıflık versin. Daha solgun, daha belirsiz, nasıl söylemeli, daha akşam güzelliğiyle güzel olasınız..."

Behlûl, Peyker'le fazla ilgileniyor ve onunla ilgilendikçe hâlâ bu kadın için kalbinde sönmez bir arzunun varlığını bulmaktan şaşıyordu. Peyker eliyle onu durdurarak, "Yeter, yeter," diyordu. "Bütün bu kurallarınızla bizi büsbütün şaşırtacaksınız."

Bihter susuyordu. Behlûl, Firdevs Hanım'la, Peyker'le hatta Nihal'le ilgilenirken kendisinde çözümlenemez bir eda hissediyor; hepsini orada bırakıp yalnız başına bunların yanından kaçmak hevesi veren bir şey duyuyordu. Sinirli ellerle gazeteleri karıştırıyor, Behlûl'e ters bir şey söylemek için bir fırsat bekliyordu. Annesine sordu:

"Siz, anne, sonunda karar verebildiniz mi?"

Firdevs Hanım'ın zihninde bir düşünce yuvarlanıyordu. Alla karıştırılmış düz siyah bir şey yapacaktı ki göğsü pek aşağıya inmeksizin omuzlarına kadar yayılarak açık olacak, kolları pazularına kadar yalnız bir düğmeyle tutturulduktan sonra ince ince kıvrıklarla aşağıya kadar bir cepken biçiminde dökülecekti.

Behlûl, "Evet, evet, anlıyorum," diyordu, "bütün yaşlarının ilerlediğinden korkan kadınlara göstereceksiniz ki bir kadın seneleri yalan çıkararak genç kalabilir ve her zaman gösterilecek bir göğüsle kollara sahip olabilir."

Bihter geri dönmek için acele ediyordu. Bugün Behlûl onun üzerinde iğrenç bir adam etkisi yaratıyordu ve

bu adam tarafından elde edilmiş olmak onu kendisinden de tiksindiriyordu. Birden burada karar verdi: "Bir şey icat edecekti, kocasına söylenecek öyle bir şey bulacaktı ki bu adamdan onu kurtarsın."

Dönerken sandalda bir kelime bile konuşmadılar; ama Bihter'de Behlûl'e bir şey söylemek, onu aşağılamak, bir kelimeyle aralarına artık unutulamayacak bir düşmanlık koymak ihtiyacı vardı. Sebebini pek iyi bilmiyordu fakat bu adamı tokatlamak istiyordu.

Yalıda Nihal önden koşa koşa çıkıyordu, onlar merdiveni yan yana çıktılar. Behlûl'de ufak bir heyecan vardı, Bihter'de taşan kızgınlığı uzaktan hissediyordu amma bunu kendi istemiş, kendi hazırlamıştı. Onu bir haftadır süren kayıtsızlıktan çıkarmak için her şeyi yapacaktı; fakat şimdi onun yanında bir kelime söyleyemiyordu. Ayrılacakları sırada sofada durdular ve birbirine baktılar.

Behlûl dedi ki:

"Size bir şey söylemekliğime izin vermez misiniz?"

Bihter, "Söyleyiniz!" dedi.

Behlûl eliyle odasını göstererek, "Orada!" diyordu. "Burada nasıl olur? Düşününüz bir kere, bizi işitebilirler..." Bihter'e daha çok sokulmuş, fısıldayarak söylüyordu.

Bihter başını sallayarak, "Sizin odanıza mı? Asla!" diyordu.

Sesinde bir alayla Behlûl sordu:

"Niçin? Benden korkuyor musunuz?"

Bihter cevap vermeyerek dönmüştü, gitmeye hazırlanıyordu. Behlûl elinden tuttu, eğilerek kulağına diyordu ki:

"Ama neden? Beni dinlemeden gidemezsiniz. İşitiyor musun Bihter? Gidemezsin."

Ve yavaş yavaş onu odasına çekiyordu. Bihter elini kurtarmaya çalışıyordu. Fakat artık odadaydılar. İkisini de bir heyecan söz söylemekten alıkoyuyordu. Yeniden

uzun bir bakışla, düşmanca bakıştılar; birden Bihter hemen oraya, bir iskemleye düştü ve hırsından iki eliyle yüzünü kapayarak ağladı.

Behlûl şimdi dizlerinin dibine oturmuş, onun serbest serbest ağlamasına izin veriyordu, bu buhran çok sürmedi. Bihter artık yalvarıcı bir sesle diyordu ki:

"Rica ederim beni bırakınız, bırakınız... Nedir bilmiyorum fakat bu beni öldürecek. Sizin ne iyi bir dostunuzdum, şimdi size düşman oluyorum, sizden nefret ediyorum, sizinle birlikte kendimden nefret ediyorum. Yine sizinle eskisi gibi yalnızca bir dost olurduk; birbirimizi lekesiz, azapsız bir sevgiyle severdik."

Behlûl kendisini sevdirmek isteyen bir çocuk şokulganlığıyla onun dizlerine dayanıyor, başını koluna koyuyordu. "Ama," dedi, "sizi böyle sevememek kadar azap olur mu? Bilseniz bir haftadan beri ne kadar acı çektim. Bir daha seninle böyle yapayalnız kalamayacağım, bir daha sizi böyle dizlerinizin dibinde dinleyemeyeceğim sanıyordum. Nasıl mümkün olur Bihter? Sizi sevmemeye mahkûm olduktan sonra ben nasıl yaşarım? Fakat sizi böyle sevmek, ayaklarınızın altında mutluluktan ölerek, ölmekten mutlu olarak sevmek... Ah! Sizi sevemediğim, size bunları söyleyemediğim dakikalar, işte onlar birer azaptı, birer işkenceydi. Siz de beni seviyordunuz, uzaktan uzağa bunu hissediyordum, şu halde mutlu olmak için ne engel vardı? Bugün mutlu olduktan sonra sevişmemeye, bu mutluluğu kendi ellerimizle öldürmeye yol açacak ne olabilir?

Bihter şimdi daha fazla söyletmemek, bu muhakeme biçimi üzerinde onu daha fazla dinlememek için elinin tersiyle Behlûl'ün ağzını kapıyordu. Behlûl bu eli öpüyordu. Burada, bu kadının yanında, onun şu kendinden geçiren havasında Behlûl kendisini değişmiş buluyordu. Artık söylediklerini hissediyordu, artık bir oyun oynayan düz-

mece kimliğinden çıkıyor, söylediklerinin gerçekliğine kendini teslim ediyordu. Yavaşça Bihter'in yanına oturmuştu, onu yavaşça kendisine çekerek hafif bir aşk ezgisine benzeyen özel bir sesle:

"Oh! Bilseniz, sizi sevmekle neler kazanıyorum: Hayatımı, kendimi, varlığımı, işte siz bana bunları kazandırıyorsunuz. Sizi sevmeden önce duygusuz, ruhsuz bir şeydim; bütün o koştuklarım, o uğraştıklarım yapılmak için yapılmış şeyler, boş geçirilmek istenilmeyen bir gençliği doldurmuş olmak için icat olunan yalanlardı. Anlıyor musunuz? Bütün o hayat baştan başa bir yalandı. O yalanların içinde ruhumun bozulduğunu, artık onda saf ve yüce bir sevgiyle titremek yeteneğinin yok olduğunu hissediyordum. Siz bunların hepsini değiştirdiniz, o ölmüş sanılan ruhun bütün saf ve temiz emellerini uyandırmış oldunuz. Artık sevme yeteneği kalmadığı düşünülen kalbin o zamana kadar hiç sevmediğini bundan sonra, yalnız bundan sonra ve yalnız sizi seveceğini siz gösterdiniz.

Bilsen Bihter, seni nasıl seviyorum! Seni ölünceye kadar, öldükten sonra bile nasıl seveceğimi bilsen... Sen de beni seviyorsun değil mi Bihter? Benim olacaksın, yalnız benim değil mi?"

Dudaklarıyla genç kadının dudaklarını araştırıyor, beklenen cevabı oradan dudaklarıyla toplamak istiyordu. Uzun ve bu defa ruhlarının bütün ateşleriyle ciğerlerini söken bir öpüş içinde dudakları birleşti.

Birden Bihter silkindi, "Ama bu çılgınlık!" dedi. "Bir saatten beri buradayım..."

Ayağa kalkmıştı, gitmek istiyordu. Behlûl de şimdi ayaktaydı, onu ellerinden tutarak salıvermemek istiyordu. Birbirine bakıyorlardı. Yeniden öpüştüler ve genç kadın ellerini kurtararak kaçtı.

Bu ikinci buluşmadan sonra Bihter'in bütün azapları dindi. Artık kendi kendisine itiraf ediyordu ki Behlûl'ü

seviyor. Yavaş yavaş son endişeler sevdasının ufkundan siliniyor, orada gittikçe parlaklık kazanan aydınlık bir sabah doğuyordu. Bu aşk günahının bütün yasak tatları onun aşk ateşini öyle sarhoş ederek yatıştırıyordu ki artık bu sevdanın dışında kalan hayatı siliniyordu. Bu aşka bütün varlığıyla kendini teslim ediyor ve şimdi bundan ne bir azap ne küçük bir endişe duyuyordu. Kendisini mutlu, tamamıyla mutlu buluyordu; yalnız, dakikadan dakikaya, kalbinde birdenbire doğan bir korku ancak bir saniye uyanıp sönen bir duygu onu mutluluğunun içinde titretirdi.

Bu aşk onlar için asıl tehlikeleriyle, zorluklarıyla çekici oluyordu. Herkesin gözü önünde herkesten saklanan, yalnız ikisine ait gizli bir hayat vardı ki bütün gizlilikleriyle onları daha fazla birbirine yakınlaştırıyor, ilişkilerine bir fazla yakınlık veriyordu.

Dakikalardan ibaret fırsatlar oluyordu ki onlara ancak birbirinin elini sıkmak, küçük bir öpücük alıp vermek, iki kelimeyle bir buluşma sözü almak için ancak müsaade ediyordu. Buluşmaları pek seyrekti, yalnız kalmak için fırsat bulamayan nişanlılara özgü sürekli bir özlem içindeydiler.

İkisinde de her zaman doyurulamayan hevesler kalıyor, aşklarının bu az ele geçen ve kısa zamanlarında yatıştırılamamış emellerle birbirlerinin özlemini çekiyorlardı. Bütün etraftan korkuyorlardı, ilişkilerinden önce pek doğal görülecek şeyler şimdi fark ediliverecek olursa bütün sırları meydana çıkarmak için yeterli birer neden durumuna geliyordu. Bir gün karşı karşıya, yalnız gözleriyle birbirine gülümserken birden Adnan Bey'in gözlerini onlara bakıyor görmüşler ve ikisi birden sapsarı olmuşlardı. Böyle bakışırken fark edilmiş olmak Bihter için o kadar önem kazandı ki o gün saatlerce, kocasının birden üzerine yürüyerek ve ellerini kavrayarak, "Bana ihanet ediyorsun,

bunu senin gözlerinde gördüm!" demesinden titredi. Bütün ev halkını, biliyorlarda da susuyorlar sandıran bir şüpheden kendisini kurtaramıyor; onların yanında adeta yavaş söylemeye, Nesrin'le Şayeste'nin mümkün olduğunca uzaklarında kalmaya gerek görüyordu. O zamana kadar bu hizmetçilerde varlığı dikkatinden kaçamayan isyanı ezmek için bir fırsat kaçırmazken şimdi halinde onlarla artık uğraşmaktan vazgeçmişe benzeyen bir şey vardı.

Bihter, Nihal'le birbirinden uzak gibiydiler. Şakire Hanım'ın ayrılışından sonra aralarına artık saklanmak mümkün olamayan bir kin girmişti. Nihal ondan hep kaçıyordu. Şimdi o babasından da kaçıyordu, evin içinde hemen herkese karşı süzgün yüzünde dargınlıklar hissediliyordu.

Ara sıra Bihter'de Nihal'e sokulmak, bu çocukla yeniden yakınlık kurmak için çare bulmak ihtiyacı uyanırdı. Onu birlikte almak için sokağa çıkmaya gerekler icat ederdi. Nihal onunla birlikte bulundukça başkalaşır fakat eve dönünce yine ondan kaçan, mürebbiyesiyle köşelere çekilen bir çocuk olurdu.

Şimdi Bihter, bir evin içinde bulunmakla birlikte bu çocuktan böyle ayrı kalışına memnun oluyordu. Ondan korkuyor denebilirdi, hissediyordu ki Nihal kendisinden kaçmasa o ondan kaçmaya mecbur olacaktı.

Bir gün bunu Behlûl'e itiraf etmişti:

"Bilsen," demişti, "en çok Nihal'den korkuyorum."

Behlûl bir şey anlayamayarak sormuştu:

"Nihal'den mi? Sebep? Kıskanıyor musun civanım?"

Nihal'i, bu çocuğu kıskanmak mümkün müydü? Niçin kıskanacaktı? Behlûl'e yalnız, "O! Ne garip bir soru!" demişti, aralarında buna ilişkin başka bir konuşma geçmedi.

Bir gün Behlûl ondan büyük bir şey istedi, ilk önce söylemeye cesaret edemiyordu. Bu ricası o kadar yerine

getirilmesi mümkün değil gibi görünecekti ki Bihter onu dinlemeden reddedecekti. Söylemeden önce ondan olur sözü almaya çalışıyor, ne olduğunu haber vermeden onun uygulanmasındaki kolaylıktan söz ediyordu. Bihter anlamadan önce söz vermek istemiyordu. Sonunda o söyleyince şaşkınlığından bir küçük çığlık attı:

"Benim odamda? Bütün bir gece! Siz çıldırmışsınız..."

Daha fazla dinlemek istemiyordu. Mümkün değil, buna olur diyemeyecekti. Bütün akla gelen tehlikeler mümkün olmasa bile kocasına ait olan bu mahremiyet köşesini kirletmeyecekti. O zaman artık kendisine o kadar alçak bir kadın gözüyle bakacaktı ki yaşamaya kuvvet bulamayacaktı. Elleriyle bu düşünceyi itmek isteyerek, "Mümkün değil!" diyordu.

Sonra birden aklına başka bir düşünce geldi. Bir geceyi tamamıyla Behlûl'le geçirmek sevda mutluluğunu tamamlayacak, bütün eksik kalan emellerin ödülünü verecek bir şey gibiydi. Bu öyle bir şeydi ki onu tamamıyla âşığının yapacaktı. Behlûl'e, "Hayır, öyle değil," dedi, "fakat bir gece sizin odanızda..."

Bu düşünce ikisini de heyecan içinde bıraktı. Bir geceyi birlikte geçirmekle birbirlerinin sahibi oldukları doğrulanacak, artık aralarında hiçbir yabancılık kalmayacaktı; asıl o gece birbirlerinin olacaklardı.

Fakat nasıl?

Bihter, "Bana bırakınız," diyordu, "bir gece, yalnız bir gece değil mi?"

Behlûl'ün yazı odasından bir kapıyla geçilir küçük bir yatak odası vardı ki Bihter burasını yalnız eşiğinden bakmış olmakla tanırdı, bu oda onun için Behlûl'ün bir sır kutusuydu. Evet, burada bir gece geçirecek ve böylece Behlûl'ü bütün ruhuyla elde etmiş olacaktı.

Bu düşünce, onlarda doğduktan sonra ilişkilerinde bir heyecan dönemi başladı. Bihter buna cesaret etmekle

her şeyi tehlikeye koymuş oluyordu. Odasında yokluğu sezilebilir ya da gecenin vakitsiz bir saatinde bir raslantıyla her şey meydana çıkabilirdi. Bihter bu tehlikeleri düşünüyor ve bu tehlikelerin verdiği korkularla o düşünce başka bir değer kazanıyordu. Aşkta sinirlerini uyutacak bir dinginlik değil, böyle korkular, heyecanlar, titreyişler istiyordu. Buna bir de fedakârlık tadı ekleniyordu. Böyle tehlikelere atılmakla, "Görüyor musun? İşte bunlar bütün senin için!" demiş olacaktı.

Bir gece, herkes uyuduktan sonra o yatağından süzülerek inecek, çıplak ayaklarına terliklerini takacak, omuzlarına bir şey atacak, nefes almaktan korkarak kapısını açacak... Ah! O heyecan dakikası! Kalbinin çarpıntısı ona ayak sesleri gibi gelecek, bir demirden el bileklerini sıkıyor, bir boğuk ses kulaklarına, "Nereye gidiyorsun?" diyor sanacaktı. O zaman hepsini itiraf edecek, "Oraya! Ötekinin odasına!" diyecek, kalbinin taze emellerine bir avuntu damlası serpilemeyen bu gerdek odasından kaçarak ötekinin, o günahının tutku yuvasına koştuğunu söyleyecek, bunu söyledikten sonra orada, bilinemez nasıl bir intikam darbesiyle yıkılacak, önünde korkunç bir gelecek burgacı bırakarak bütün hayatı mahvolacak; fakat o yine mutlu, böyle her şeyi kaybetmekten hatta ölmekten mutlu, yine aşkına koşacak.

Kaç kereler böyle yatağından, karanlıklarda bir cinayet düşüncesinin hummasıyla hareket edenlere özgü ateşlerle kavrularak inmiş, odasının kapısına kadar gitmişti fakat orada duruyor, gözleri karanlıkta bir noktaya dikilerek uzun bir bekleyiş içinde, hareket edemeden kalıyordu, böyle ne beklerdi? Karanlıklardan gelecek bir esini bekler gibi dururdu.

Hissederdi ki o dakikada, onun gibi nefes almaya cesaret edemeyerek, birisi kendisini bekliyor, heyecanından bayılarak her dakika odasının kapısında bir hareket

umuyordu. Onun da böyle beklediğini düşündükçe garip bir gönül rahatlığı duyar ve artık daha fazla cesaret etmekten vazgeçerdi.

Behlûl gözleriyle, "Yine gelmediniz!" derdi. O, bir dakika, fırsat bekleyerek Bihter'e bakar, yalnız kalmak için, yalnız bir kelime söyleyecek kadar onu yalnız görebilmek için gözleriyle rica ederdi. Bihter bir gecesini ona vermeden önce onun hiçbir şey söyleyebilmesine imkân bırakmıyordu.

Behlûl şimdi her gece evdeydi. Haftasının hemen yarısını dışarıda geçirmek alışkanlığındayken işte bir aydan beri bir gece bile evden ayrılmıyordu. Adnan Bey ikide birde onunla şaka ediyor, "Behlûl dünyadan elini eteğini çekti!" diyor, sonra buna birtakım nedenler icat ederek Behlûl'ü böyle inzivaya zorlayan bir umutsuz aşkın varlığı üzerinde duruyordu. "Behlûl bütün başarılarını anlatır, mümkün olsa da yoksunluklarını da anlattırabilsek!" diyordu.

Bihter bu şakalar sırasında gözlerini çevirir, ikisine de bakamazdı; mümkün olsaydı da herkese bağırsaydı:

"Ama anlamıyor musunuz? Behlûl benim için, yalnız benim için her şeyi terk etti."

Evet, yalnız onun için her şeyi terk etmişti de o bir gece bulup ona veremiyor, "İşte ben de bütün hayatımı senin için tehlikeye atıyorum!" diyemiyordu.

Sonunda bu geceyi bulabildi.

Düğüne artık karar verilmişti. Düğün yalnız aileden olanlarla pek sıkı dostlar arasındaki bir gece eğlencesiyle başlayacaktı. Firdevs Hanım kızlarıyla, Nihal'le bu eğlenceye davet edilmiştiler; çarşamba günü gidecekler, perşembe günü akşamüzeri döneceklerdi.

Çarşamba günü yalıda büyük telaş vardı. Henüz sabahleyin Firdevs Hanım'la Peyker elbise kutularıyla gelmişlerdi. Burada hazırlanılacak ve özel olarak tutulan bir

istimbotla[1] düğün evine gidilecekti. Birlikte götürülecek şeyler o kadar çoktu ki başka bir çare bulunamamıştı: gecelik giysilerden, tuvalet takımlarından, perşembe günü giyilecek elbise kutularından oluşan bir alay eşya vardı. Herkes bu gürültüde şaşırıyor, Firdevs Hanım kendisine bir yardımcı bulamayarak bağırıyor, Nesrin'le Şayeste bu özel günde herkesten çok kendileriyle ilgilenmeyi daha uygun bularak odalarından çıkmıyorlar, Bihter dolabının bulunamayan anahtarı için kıyametleri koparıyor, Peyker korsesinin şeridini çekerken koparan kocasıyla kavga ederken Firdevs Hanım'a yardım etmek için Katina'nın yalnız bıraktığı Feridun ağlıyordu. Karısına yardım etmek için odasından çıkmayan Adnan Bey'e Bihter, "Beni yalnız bıraksanız daha rahat giyineceğim," diyor, sonra kocasının eline pudra tüyünü[2] tutuşturarak omuzlarını gösteriyordu: "Mademki gitmek istemiyorsunuz, bari iş görünüz." Uzaktan Firdevs Hanım'ın sesi işitiliyordu: "Bihter! Bana maşalarını göndersene!" Nihal'in potinlerini iliklerken düğmesini koparan Beşir iğne iplik istemek için Şayeste'yle Nesrin'in kapandıkları odaya vuruyor, aşağıdan sonunda iğne ile iplik bulan Matmazel Courton Türkçesine özgü telaffuzla bağırıyordu: "Beşiğ! Beşiğ! Buğaya gel. Buğda vağ!" Behlûl oda kapılarına uğrayarak soruyordu: "Yardımcıya ihtiyacınız yok mu? Evin içinde boş adam var."

Bihter hepsinden önce hazırlanmıştı, yalnız belinin kurdelesini iğnelemekte Adnan Bey umulmaz bir beceriksizlik gösteriyordu. Behlûl'e bağırdı:

"Behlûl! Buraya gel. Burada iş var."

Bihter gülerek sıkılıyor, bunu Behlûl'e bırakılamaya-

1. Filika büyüklüğünde, islimle işleyen deniz teknesi, çatana. (Y.N.)
2. Pudra ponponu. (Y.N.)

cak kadar mahrem bir iş buluyordu. Behlûl diz çökmüş, amcasının elinden iğneyi alıyor, "Sonunda," diyordu, "sabahtan beri boş yere hizmet teklif etmekten usandım!"

Behlûl bitirerek ayağa kalktı, Adnan Bey galiba uzaktan kahkahası işitilen Nihal'e bakmak üzere aralık kapıdan geçmişti, Bihter'le Behlûl yalnızdılar, birbirine baktılar.

Behlûl sokuldu ve yavaş bir sesle, "Ne güzelsiniz," dedi, "sizi böyle güzel gördükçe ağlamak istiyorum."

Bihter gençliğinin bütün parlaklık ve süsüyle, gerdanını, kollarını açık bırakarak iki taraftan göğsünü sardıktan sonra dökülen ve uzun eteğiyle billurdan bir bahar heykelinin dalgalanan devamını oluşturan ipeklerin beyazlıkları içinde ince ve uzun boyuyla güzelliğin bir zafer timsali gibiydi.

Behlûl'e bakarak belirsiz bir tebessümle gülüyordu. Birden o güne kadar söylenmemiş bir şeyi ona söylemek, bu haliyle kendisini bir kelime içinde ona vermek için bir ihtiyaç duydu: "Niçin?" dedi. "Mademki seni seviyorum."

Behlûl ellerini tutmak ve öpmek istiyordu, Bihter etrafına bakarak ve Behlûl'ü iterek mırıldandı:

"Bırakınız, çıldırdınız mı? Yarın gece..."

Yarın gece! Bunu düşünmeden söylemişti. Nasıl? Yarın gece mümkün olabilecek miydi? Bilmiyordu. Fakat Behlûl'ün ona bakışında öyle derin bir tutkunluk, demin dudaklarından çıkan birkaç kelimede öyle içten bir yalvarma vardı ki mümkün olsun olmasın, artık yarın gece ona gidecekti.

Behlûl bir şey söylemeye zaman bulamadı.

Adnan Bey, "Size şık birini getiriyorum!" diyen sesiyle oradaydı.

Nihal'i getiriyordu. Nihal, sonunda herkesin gülünç bulduğu Japonyalı kıyafetinden vazgeçmişti. Ona yüzünün bütün inceliğini ortaya çıkaracak bir şey bulmuşlar-

dı. Solgun bir sarı ile beyazdan hasır şeklinde dokunmuş bir şeydi. *Corsage*[1] gövdesinin yarısından başlıyordu. Boğazından oraya kadar beyaz boncuklarla işlenmiş bir göğüslük takılmış, yenler ince kollarını yarı çıplak bırakan ince gazlardan yapılmıştı.

Yalnız o kadar; ne saçlarında bir çiçek ne üzerinde bir mücevher parçası; sade, zarif bir elbise fakat Nihal bu elbisesinin içinde öyle ince, öyle uçucu bir güzellikle güzeldi ki Bihter bir şaşkınlık çığlığını önleyemedi:

"Oh! Benim minimini Nihal'im!"

Koştu, Nihal'in iki ellerinden çekerek onu öptü, ellerinden bırakmayarak çekiliyor, ona bakıyordu; sonra Adnan Bey'e bakarak, "Ne güzel kızımız var!" diyordu.

Behlûl diyordu ki:

"Bilir misin Nihal? Ne giysen sende yine bir Japonyalı kız görüyorum. Bilmem bu düşünce bana nereden geldi? Fakat öyle sanıyorum ki sen güzel, insanın parmakları arasında kırılacak kadar zarif, ince bir Japonyalıdan başka bir şey değilsin." Sonra kulağına eğilerek soruyordu: "Haniya Nihal, sen bana şuradan, kaşının ucundan, o Japon yelpazelerinin üzerindeki çizgilere benzeyen kaşından öptürecektin..."

Nihal gülerek, eliyle kaşını saklayarak çekiliyor, "Beni hâlâ çocuk sanıyorsunuz," diyor, sonra babasına bakarak soruyordu: "Değil mi baba, artık Behlûl beni öpemez değil mi?"

Bihter ötede aynasının önünde mücevher takımlarını çıkarıyordu. Ona Adnan Bey tarafından evlendikten sonra nefis bir zümrüt takım hediye edilmişti ki şimdiye kadar takılmak için bir fırsat bulunamamıştı. Nihal bunu görmemiş, yalnız kızlardan işitmişti. Ne kadar demişler-

1. (Fr.) Korse. (Y.N.)

di? Hizmetçilerin ağzında abartılan bir fiyat karşılığında alınmıştı. Nihal'in yalnız kulaklarında, etrafı minimini incilerle ortasında tek birer küçük taştan oluşan bir küpesi vardı. Kaç kere onları görmek için Bihter'den rica etmeye niyet etmişti. Her defasında da kıskanıyor görünmek korkusu engel olurdu.

Şüphesiz kıskanıyordu; yalnız bunları değil, en küçük şeyleri kıskanıyordu ve bu, zavallı ruhunu sürekli işkenceler içinde ezerdi. Nihal bu duygusunu pek iyi anlamıştı. O şeylerin kendilerini değil, onların gösterdiği anlamı, evet, babasının kendisini unutarak hep bu kadını düşünmesini kıskanıyordu.

Bugün hayatında ilk kez olarak bir düğüne gitmek sevinciyle mutluyken orada, Bihter'in bir kanepe üstüne henüz kapağını açmaksızın bıraktığı al kadife kutuyu görmekle kalbinde bir şey buruldu.

Şimdi kutuyu Adnan Bey açıyor, hem tarak hem iğne olarak kullanılabilen bir parçayı göstererek Bihter'e soruyordu:

"Saçlarına mı takacaksın gülüm?"

Nihal kaçtı. Sofada Peyker hazırlanmış, içeride Katina'yı salıvermemek isteyen annesine sesleniyordu. Şayeste, Nesrin sonunda inmişlerdi. Beşir siyah setresini[1] giymiş, al kravatını takmıştı. Nihal kravatın bağlanışına itiraz ediyor, parmaklarının bir-iki darbesiyle düzeltiyor, "Aman Peyker Hanım! Bakınız benim Beşir'ime, ne güzel değil mi, hepimizden güzel değil mi, rica ederim?" diyordu.

Sonunda hep hazır oldular, hep sofada Firdevs Hanım'ı bekliyorlardı; Nihal çekingen bir bakışla Bihter'e bakmış, tarağı, küpeleri, parmağındaki yüzüğü görmüş-

1. Düz yakalı, önü ilikli bir tür ceket. (Y.N.)

tü. Nesrin'le Şayeste perşembe gününe özgü elbise kutularını, gecelik çantalarını istimbota konmak üzere indiriyorlar, Matmazel Courton, Nihal'e çarşafını giydiriyordu. Uzun eteğiyle çarşaflanamayan Bihter'le Peyker mantolarını giyeceklerdi. Hâlâ odasından çıkmayan Firdevs Hanım'a, sabırsızlanarak hep bağırıyorlar, Feridun'u susturmakla görevlendirilen Nihad Bey, "Bari Katina'yı salıverin, çocuk üzüldü," şikâyetiyle odanın kapısına vuruyordu.

Birden Behlûl bağırdı:

"Dikkat! Kapı açılıyor."

Sonunda kapı açılmıştı, Katina yol vererek duruyordu. Hepsi gülümseyerek bekliyorlardı. Bir hışırtı başlangıcı Firdevs Hanım'ın ilerlediğini haber verdi. Onu eşikte görünce hep birden bir şaşkınlık ünlemini engelleyemediler. Bir süreden beri artık daha fazla ihtiyarlayan, daha fazla çöken bu kadın bugün, sanki tamamıyla sönmeden önce güzelliğinin son bir parıltı aylası içinde görünmek isteyerek büsbütün değişmiş, on sene önceye dönmüştü. Onu az kaldı tanıyamayacaklardı.

Küçük Feridun haber verdi: "Anne!"

Firdevs Hanım'ın sıfatı, o büyükanneliğin müthiş sıfatı bile çocuğun ağzından düzgünlenerek, boyalanarak, gençleşerek çıkıyordu. O, şimdi etrafında uyanan bu şaşkınlığı fark etmemişçesine, daha düne kadar onu uzun iskemlesine bağlayan sızıları, sanki onları da sanatının büyüsüyle örterek, elli yaşının içinde genç ve güzel kalmış olmak zaferiyle ilerliyordu. Üzerinde o tasarlanan elbise vardı: Siyah bir eteklik, alla siyahın uyuşan karşıtlığı içinde göğsünün ve kollarının beyazlıklarına bir fazla tazelik veren *corsage* ve sinesinin ta ayrılık noktasında iri bir kırmızı gül...

Firdevs Hanım etrafa, "Sizi beklettim!" dedi ve gözlerinin derinliklerinden kopup gelen bir süzgün ve si-

temli bakışla Behlûl'e bakarak, "Görüyorsunuz ya, hâlâ genç ve hâlâ güzelim!" demek istedi.

Bihter şimdi telaşla bağırıyor, herkese söylenecek bir söz, sorulacak bir şey buluyordu:

"Nesrin! Annemin çarşafını... Peyker! Feridun, Nihal'in odasında yatacak değil mi? Matmazel, rica ederim, gece çocuğu ara sıra yoklayınız..." Sonra birden unutulmuş bir şey hatırladı: "A, çanta, çanta nerede, benim küçük el çantası?" Etrafa cevap bekleyerek bakıyordu. Herkes meşguldü. Çarşaflar giyiliyor, peçelerini iliştirmek için Nihal'le Firdevs Hanım aynayı paylaşamıyorlar, yeldirme giyen Peyker ince tül örtünün saçlarını bozmasından korkuyor, Nesrin'le Şayeste bellerinden sarkan çarşaflarını başlarına iliştirmek için hanımlardan uzak bir köşeye sokuluyorlardı. O zaman Bihter, Behlûl'e baktı: "Rica ederim," dedi, "odama bakar mısınız? Zannederim ki orada kaldı..."

Behlûl koşarak gidiyordu, o dehlizde kaybolunca Bihter başka bir şey daha hatırladı, kendi kendisine soruyordu:

"Ya eldivenler? Onları çantaya koymuş muydum?"

Şimdi herkes merdivenlerden iniyor, Nihal, Matmazel Courton'la öpüşerek veda ediyor, Adnan Bey, Nihad Bey'le rıhtımdan istimbota binişlerini görmek için pencereden sarkıyorlardı. Bihter eldivenleri için koştu. Behlûl odada, etrafa dağılan, kanepelerin, sandalyelerin üzerine serilen elbiseler, çamaşırlar arasında çantayı arıyordu.

Bihter, "Bulamadınız mı?" dedi, sonra birden çantayı yere, halının üstüne düşmüş gördü. "İşte burada..."

Behlûl çantayı aldı fakat vermeyerek Bihter'e bakıyordu. "Yarın gece!" dedi.

"Evet, yarın gece! Çantayı veriniz rica ederim, herkes indi, yalnız kalışımıza bir anlam verirler."

Behlûl çantayı verirken birden bu yalnız kalmış ol-

mak sözüyle tutuşan bir heves onu Bihter'in ellerinden tutmaya yöneltti. Dudakları birbirine kilitlendi; uzun bir öpüşle, birbirlerini hırpalayarak öpüştüler, ikisinin de başları dönüyordu; belki şu sırada, her türlü tehlike içinde, birbirinin kollarına düşeceklerdi. Birden bir gıcırtı, bir kapı gıcırtısı işittiler; titreyerek birbirini ittiler. Bihter dehlize atıldı, Behlûl kendini toplayarak izliyordu. Bihter önünden geçerken, Matmazel Courton'un kapısı sallanıyor göründü. Şüphesiz hiçbir şey değildi, ihtiyar mürebbiye odasına girmiş olacaktı.

* * *

Sonunda o kadar heyecanlar içinde beklenen bu gece gelmişti. Evin içinde herkes uyuyordu, Bihter kocasıyla kısa bir öpüşmeden sonra aralık kapısını kapayalı belki saatler olmuştu.

Düğün evinde hemen uykusuz, çılgınca bir eğlence içinde geçirilen bir geceden, perşembe gününün kalabalığından, gürültüsünden sonra sersemleşmiş bir haldeydi. Odasında çini sobaya ayaklarını uzatarak ısınıyordu. Birden kalbinde bir şey oraya gitmek için en güvenli dakikanın geldiğini haber verdi. Gecelik haliyle, omuzlarına yalnız bir atkı alarak kapısına gitti; bu gece kapısının topuzunu çevirirken ne bedeninde bir korku titreyişi ne kalbinde bir heyecan vardı; sanki gayet doğal bir şey yapıyordu. Odasının anahtarını yanına almıştı, kapıyı dışarıdan kilitledi; işitilmediğinden emindi. Dehlizi geçtikten sonra artık hiçbir korkuya yer yoktu; sofada, merdivenlerde, aşağı katta ne görülmek ne işitilmek mümkündü. Dehlizde bir rastlaşma ihtimaline bir cevap hazırlamıştı. Uykusunun kaçtığından, kocasının kütüphanesinden bir kitap almak için indiğinden söz edecekti. Merdivenlerden, sofadan geçerken kendisini düşünmekten

alıkoyuyordu. Düşünürse, tereddüt ederse belki geri dönecekti ve geri dönmek istemiyordu, mutlaka oraya gidecekti. Bir uyurgezer istençsizliğiyle oraya sürükleniyordu. Behlûl'ün kıynaşık[1] kapısını itti. O kendisini bekliyordu. Bir kelime söylemeden, onu dinlemeden elinden tuttu; buradan, bu kapıdan uzaklaşmak, o gidilecek yere, o sırlarla dolu aşk yuvasına bir an önce giderek artık geri dönmek ihtimalini yok etmek için kendisi onu sürükledi.

Ve sonunda Behlûl'ün menekşe sularıyla kokulandırdığı bu odanın havasında, kendisini gece vakti evin yalnızlıklarında iradesizce dolaştıran bir müthiş uykudan uyanırcasına silkindi; ve birden kırmızı kalpaklı lambanın pembe ışığıyla etrafı, Behlûl'ün serseri hevesleriyle bu yatak odasına yığılan bin türlü ufak tefeği, özellikle orada, köşede perdeleri çekilerek sanki saklanan yatağı görünce bunları, şu ayıbı canlandıran bütün bu ışığı görmemek isteyerek iki elleriyle yüzünü kapadı.

Behlûl onu çekiyor, "Çocuk!" diyor, sonra ona teşekkür etmek için kelimeler buluyor. "Beni seviyorsun Bihter! Oh! Bundan eminim, bu gece gelmiş olmak için herhalde beni seviyorsun..." diyordu.

Sonra Bihter vicdanının azabından, ihanetinin bu bayağılığından söz etmek istedi; bunlardan söz ederse bir cinayet itirafından duyulan hafifliği bulacağı kanısındaydı.

Fakat sesinde bir şey fark ediyordu ki bu kendi kulaklarında bile yanlış bir nağmenin etkisini uyandırıyordu. Yoksa bu söyledikleri hep yalan mıydı? Hiçbir vicdan azabı duymuyor, bu ihanetin bayağılığını ruhunun içtenliğiyle hissetmiyor muydu?

1. Az açık, aralık. (Y.N.)

Behlûl, "Niçin böyle düşünceler icat ediyorsunuz?" diyordu. "Bu gecenin mutluluğunu hissetmiyor musunuz? Bırakınız, bu mutluluk lekesiz, endişesiz kalsın."

Bihter onu haklı buluyordu, sustu; sonra birden başını Behlûl'ün omzuna koydu, "Evet, mademki seni seviyorum!" dedi.

Bu uzun geceyi birlikte nasıl geçireceklerdi? İkisinin arasında hâlâ soğuk bir hava, bir yabancılık, ilişkilerinin soğuk bir nefesi vardı ki onları tamamıyla sevişmekten alıkoyuyor gibiydi. Bihter odanın bütün eşyasını görmek istiyor, uzun uzun duraklamalarla en olmayacak şeylerin karşısında kalarak odayı dolaşıyordu. Duvarda kadın resimlerine bakarken güldü. "Bütün elbise merakıyla alınmış şeyler..." diyordu.

Birden aklına bir düşünce geldi. Behlûl ona bütün aşklarını, birer birer, bütün ayrıntılarıyla anlatsa nasıl olurdu? Sevinerek bir çocuk gibi, bu düşünceye ellerini çırpıyordu. Behlûl nazlanıyordu. Onun hayatında hiç aşk yoktu. En büyük günahı bir serçenin yüreğini bile dolduramazdı. Kendisi dünyada bütün erkeklerin en safı olmakla birlikte en kötü tanınmışıydı.

Behlûl söylerken gülüyordu. Bihter ısrar ediyordu, hayır, mutlak bu gece onun bütün hayatını, geçmişini öğrenmeliydi. O zaman Behlûl hikâyeler icat etti, gülünç aşklar anlattı; bu günahlar o kadar tuhaf şeylerdi ki Bihter hep bağışlıyordu.

"Ama hiç, hiç kimseyi sevmediniz mi?" diyor ve bu soruyla kaşları derin bir endişe ifade ederek yükseliyordu. Bu tuhaf hikâyeleri dinledikçe gülerken onda gizli bir elem uyanıyordu. Bu adamın hayatında bu gece de böyle gülünecek ve güldürmek için başka bir kadına anlatılacak bir tuhaflık olabilirdi.

Behlûl bu endişeyi anlayarak onun ellerini alıyor, göğsüne çekerek, "Seni, yalnız seni..." diyordu ve sesinde

öyle bir içtenlik vardı ki genç kadın bu vicdan sesini ta kaynağından içmek için dudaklarını uzatıyordu.

Oh! Ne kadar mutluydular. Böyle sürekli bir aşkla sevişeceklerdi. Bihter bir aralık bir cümleye başlamak istedi: "Ama..." dedi.

Behlûl soruyordu:

"Ama?"

"Ya bir gün, mesela burada, böyle mutluluktan sarhoşken öyle bir şey olsa ki o..."

Kocasının ismini söyleyemiyordu. Behlûl ona hemen güvence verdi, "Ne iyi olurdu!" dedi. "O zaman sizinle birlikte buradan giderdik. O zaman büsbütün mutlu olurduk!"

Bihter anlamıyormuşçasına yüzüne bakıyordu. Buradan nereye gideceklerdi? Demek o kendisiyle birlikte yaşamak için her şeyi terk edebilecekti? Gerçekten, gerçekten, buradan birlikte, yalnız iki kişi, artık bir daha dönmemek üzere, birbirinin kollarında ölmek üzere uzak, uzak bir yere gidebileceklerdi öyle mi? Bu düşünce onu mutlu ediyordu, kalbinde adeta hemen şu dakikada görülmek, anlaşılmak için bir emeli bile uyanıyordu, iki ellerini Behlûl'ün omuzlarına koyarak, gözlerini gözlerine dikerek soruyordu:

"Demek o zaman buradan giderdik! Ama nereye? Nasıl?"

Behlûl, "Bilir miyim?" diyordu. "Uzak, her şeyden uzak bir yere..."

O zaman genç kadına bir sevda kasidesinin rüyalar içinde uyutan şiir ufuklarını açıyordu: Ummanları geçeceklerdi; aşklarına bir nazla, neşeyle örülmüş yuva, öyle bambaşka bir köşe bulacaklardı ki sonsuz bir baharın tazeliklerine yuva olsun. Ağaçlarının arasında kaybolunacak korular, temiz dalgaları kıyısında dalınarak uyunacak şelaleler sevdalarının sürekli bir bahar sahnesi olacaktı.

Onları minimini bir selamla alkışlayan kuşlar, saf tebessümleriyle kutlayan çiçekler arasında kol kola, baş başa gezeceklerdi; sonra yuvalarına, gece ayın, işitilmez hüzünlü bir müziğin mezamirine[1] benzeyen ışıkları altında içten gelen sevda ezgileri dinleyerek döneceklerdi. Küçük, zarif yuvalarında, yeşillikler içinde boğulmuş yeşil bir kafese benzeyen o kutunun içinde sevişecekler, hep sevişeceklerdi; o kadar sevişeceklerdi ki senelerin geçtiğinden habersiz, hep genç, hep mutlu, artık ölmemek isteyeceklerdi; belki bu sevda köşesi o kadar cennetten bir parçaya benzeyecekti ki ölüm bile onları unutacaktı.

Behlûl yavaş yavaş, bu sevda şiirinin kendisini de hoş bir sıcaklık içinde saran etkisiyle sarhoş olarak söylüyordu. Bu düşsel tablo Bihter'i uzaklara götürüyor, bilinmeyen bir âlemin şiirle, aşkla örülmüş ufuklarına atıyordu. Bir kelime eklerse bu kasidenin mutluluk rüyasını bozmuş olacağından korkarak susuyordu. Yalnız bir şey düşünüyordu: Behlûl kendisiyle birlikte gelebilecekti, her şeyi onun için terk edecekti. Şimdi onun boynuna atılmak, teşekkür etmek, "Bilsen beni ne kadar mutlu ediyorsun!" demek istiyordu. Evet, artık mutluydu; artık günahının işte ödülünü topluyordu.

Bu gece dönmek zamanı geldiğinde Bihter birden bir korku duydu. Gelirken hiç dönüşü düşünmemişti. Neden korktuğunu bilemiyordu. Geldiği gibi gidecekti. Giderken varlığı düşünülen tehlike aynıyla gelirken de vardı. Odasından hiçbir heyecan duymaksızın çıkmışken şimdi tekrar oraya dönmek için korku duymasına bir anlam veremiyordu. Karanlıktan, gecenin nefesinden, uzun sofalardan, duvarlardan, her şeyden korkacağını, birtakım eller uzanarak kendisini tutacağını, bir korku çığlı-

1. Makamla okunan Zebur sureleri. (Y.N.)

ğıyla karanlıkların içinde düşüp bayılacağını sanıyordu; fakat gitmek gerekiyordu, daha fazla duramazdı, sabaha karşı evin içinde uyananlar olabilirdi.

Behlûl kapısını yarı açık bırakacaktı. Bihter omuz atkısını kaparak bir cesaret hamlesiyle atıldı. Sofada karanlıktan geçerken koşuyordu, merdivenlerin bir basamağında tahta gıcırdadı, bir adım daha atamayarak durdu, sonra durmaktan korktu. Kapısının önüne kadar nasıl geldiğini bilmiyordu. Orada anahtarı hatırladı. Anahtarı nereye koymuştu? Bunu düşünmeden önce anahtarı bulamamak ihtimalinin sonuçlarını düşündü. Mümkün değil anahtarın nerede olabileceğini hatırlayamıyordu. Sonsuzluk kadar uzun bir dakika geçti; artık gücünü tüketen bir mücadelede son kuvvetini harcamışçasına oraya düşüverecekti. Birden hatırladı, anahtar atkının kurdelesine bağlanmış, göğsünde sallanıyordu. Nasıl olmuştu da bunu görmemişti?

Kapıyı açarken titriyordu. Gürültü olup olmadığını bilemedi, odasına girip kapısını kapadıktan sonra bir süre durdu, etrafı dinliyordu. Hiç, hiçbir ses yoktu. Bu büyük ev derin bir uyku içinde, her şeyden habersiz, geniş geniş nefeslerle uyuyordu.

Demek gecelerin kara gözlerinden başka hiçbir göz onu görmemişti, demek bu kadın bu geceyi başka bir odada geçirmişti de bunu kimse bilmiyordu. Bihter bunun bu derece kolay olabildiğine şaşıyordu. Şu halde isterse yarın gece, isterse her gece oraya gidebilecekti.

Sonunda belki bir kez görülebilirdi fakat bundan artık korkmaya neden yoktu; mademki onunla birlikte gideceklerdi, ta okyanusların öte yanına... Bihter kendisini Behlûl'ün kolunda, yeşil ormanlar içinde, mavi şelaleler arasında aşka boğulmuş yavaş yavaş yürüyor görüyordu.

13

Nihal için bu düğün o zamana kadar açıklıkla anlaşılamamış, yalnız sezilerek belirsiz kalmış birçok gerçeklerin birden ortaya çıkmasını sağlamıştı. Hep gördükleri, tanıdıkları hayatın uzaktan görülmüş sınırlı köşeleriydi. İnsanları, özellikle kadınları, kendi dünyasının kadınlarını bu kadar yakından görmemişti.

Düğünde hiç eğlenmemişti, daha çok o zamana kadar uzaktan görülerek tamamıyla ayırt edilemeyen birçok gerçeklerin sert bir darbeyle ona çarpmasından yaralanmış gibiydi. Düğünden dönüşünden sonra bu iki gün içinde görülen yüzler, işitilmiş cümleler, bir düğün evinin olaylarını oluşturan bütün o küçük küçük tablolar, gürültüler, çalgılar, karmakarışık, hep birden bir âlemin patlayarak bulutlar içinde dolaşan bir perişan enkazı biçiminde beyninin içinde çalkalanıyordu.

Neler görmüştü? Neler işitmişti? Bunlara bir düzen veremiyordu; düğünü sırayla birisine hikâye etmek gerekse kaybedecek, olayları birbirine karıştıracaktı.

İlk gece özel bir eğlenceden ibaretti: Buna yalnız akrabadan olanlarla pek iyi görüşülen birkaç aile davetliydi. Bu gece herkes eğlendiğine inanıyordu. Nihal eğlenip eğlenmediğini pek bilmiyordu. Göğsü korsesinden taşan şişman bir genç kadın vardı ki Kadıköy sahnelerinde[1] dinlenen şarkıcıların taklidini yapmak için saatlerle boğazını yırtmış, sonunda Peyker'i piyanoya geçirerek bu taklit şölenine bir çoban dansıyla son vermişti. Bu o derece seyre değer bir şey sayılıyordu ki hizmetçiler bile gülmekten kırışarak sofanın kapılarına yığılıyorlardı, is-

1. Romanın yazıldığı yıllarda Kadıköy'de Kuşdili Çayırı, bölgenin eğlence mekânıydı. Çalgılı gazinolarda kadın şarkıcılar sahneye çıkardı. (Y.N.)

kemlede oturamayarak kendisine yere bir minder kodurtan bir ihtiyar hanım vardı ki şişman genç oynarken ikide birde vecde gelerek, "Oh! Ömrüne bereket!" diyor, sonra eliyle gelin olacak kıza bir şey işaret ederek sesleniyordu: "Elmas kızım! Senin elinden istedi gönül! Bu yok olası ihtiyarlık! Beni yerimden kaldırmıyor ki..."

Gelinin annesi, Firdevs Hanım'ı ara sıra kaldırıyor, ikisi birlikte çıkarak kapısının bir kanadı kapalı duran bir odaya giriyorlar, bir-iki dakika sonra gülerek, birbirinin kulaklarına bir şey fısıldayarak dönüyorlardı.

Bir aralık saz takımı düzenlenmişti. Peyker piyanoda kaldı, Bihter için bir ut buldular, şişman genç, "Daireyi[1] kimseye veremem!" diyordu, minderde oturan ihtiyar hanım, "Firdevs'ime de bir daire bulunuz. O karışmazsa dinleyemem," diye bağırıyor, sonra takıma seslenerek, "Hiç seni sevmeyeni sevmede lezzet mi olur"[2] şarkısının unutulmamasını tembih ediyordu. Annelerden biri kızının unutulmasına dayanamayarak ev sahibesine, "Hemşire! Kanun yok mu? Naciye de takıma girsin!" diyordu.

Nihayet Naciye Hanım'a bir kanun bulundu. Kara kaşlı, kara gözlü, tombalak bir kız, teklif olunmadan kalkıyor, sazendelerin yanına gidiyor ve uzaktan Nihal'e soruyordu:

"Siz okumaz mısınız?"

Nihal cevap veremiyordu.

Utla taksim olunurken minderde oturan ihtiyar hanım gözlerini kapamış, iki tarafına sallanarak, dudaklarının arasından anlaşılmaz şeyler mırıldanıyordu.

Suzinak[3] faslı yapılıyordu. Ev sahibesiyle Firdevs

1. Saz takımında usul vurmaya yarayan tef. (Y.N.)

2. "Dil seni sevmeyende lezzet mi olur". Bestesi Civan Ağa'ya ait olan, nihavent şarkı. (Y.N.)

3. Klasik Türk müziğinde bir basit makam. (Y.N.)

Hanım yan yana, tutulmuş kahkahalarla gülüşüyorlar; gelin Nihal'in yanına oturarak kulağına, "Başka odaya gidelim mi? Sıkıldınız galiba," diyordu. Gelinle Nihal'in arasında böyle yavaş sesle bir konuşma başlamıştı. Gelin birer kelimeyle orada bulunanları anlatıyordu: O şişman hanım bir subayı severek iki çocuğuyla kocasından ayrılmıştı, şimdi subay da onu almıyordu. Şarkı okuyan tombalak kızın gelecek hafta nikâhı vardı. Çamlıca'da yanlarındaki köşkün beyiyle... Nişanlısı daha on sekiz yaşında, henüz okulunu bitirmemişti; onun için nikâhtan sonra bir sene bekleyeceklerdi.

Nihal şaşırmış, anlamayarak, cevap vermeyerek dinliyordu. Öteden Bihter'in sesi hepsinden baskın olarak "Çekme elem ü derdini bu dehr-i fenanın"[1] şarkısına başlanıyordu. Gelin şu on dakikalık tanışıklıktan doğan senli benlilikle Nihal'e, "Kardeş," diyordu, "size görücüler geliyor mu?" Nihal kızarıyor ve, "Bilmem!" diyordu. "Her ne var ise halet-i mestanede vardır" mısrası okunurken ev sahibesi yine Firdevs Hanım'ı yerinden kaldırıyor, minderde oturan hanım gözlerini açarak bulanmış bakışıyla gelini arıyor, "Besimeciğim! Neredesin bakayım? Beni yine unuttun," diyor, gelin aldırmayarak Nihal'i, "Başka odaya gidelim. Burada görüşemiyoruz ki..." şikâyetiyle yerinden kaldırıyordu.

Kapısının bir kanadı kapalı duran odanın önünden geçerken gelin içeri baktı, sonra Nihal'i eliyle çağırdı. Firdevs Hanım kanepeye yaslanmış, gelinin annesini bir koluyla boynundan sararak omzuna çekmiş, ikisinin de gözleri kapalı, hâlâ o şarkıyı mırıldanıyorlardı.

Gelin gülerek Nihal'e, "İkisi de olmuşlar!" diyordu.

Nihal tamamıyla anlamıyor ve ahmak görünmemek için sormuyordu.

1. Bestesi Hacı Arif Bey'e ait olan, suzinak şarkı. (Y.N.)

Başka bir odaya çekildikten sonra gelin ona kendi düğününün hikâyesini anlatmıştı: Bu düğün içeride minderde oturan ihtiyar hanımın bir eseriydi. Bu hanımı Nihal'in bilmemesi şaşılacak bir şeydi. İstanbul'da onu tanımayan hemen kimse bulunamazdı. Bütün gelin olacak kızlarla evlendirilecek gençlerin bir iyilik perisi olan bu kadına her zaman koynunda birkaç resimle, birkaç pusulayla rastlanırdı. Anneler onu tenha odalara çekerler, uzun uzun konuşurlar, genç kızlar elini öperlerdi. Her kıza bir koca bulan bu kadın yalnız kendisine bir tane bulamamıştı: Kaynağına hatıraların erişemediği bir zamandan beri duldu. Belki dul olarak doğmuştu. Başkalarının evliliğiyle o kadar uğraşıyordu ki kendisini ihmal edebilirdi. Bir gün genç kızı, olmayacak bir sebeple bu kadının eşliğinde Kalpakçılarbaşı'na[1] göndermişlerdi. Orada hiçbir şey almayarak dükkân dükkân gezilmişti fakat her dükkâna uğrandıkça onlarla birlikte bir müşteri daha oraya uğruyor, o da dükkânın başka bir köşesinde, hep onlara, hayır yalnız ona bakarak bir pazarlığa tutuşuyordu. Genç kız bu Kalpakçılarbaşı seferinin hikmetini hemen anlamıştı. Ondan sonra bir gün annesi ona yakasında erkânıharp nişanesiyle bir subay resmi gösterince artık hiç şüpheye imkân kalmamıştı. Daha sonra...

Genç kız biraz tereddütten sonra Nihal'e itiraf etmişti ki hep o hanımın aracılığıyla nişanlısıyla mektuplaşmışlardı, onun mektuplarını anlatıyordu. Sonunda...

"Sonunda," diyordu, "yarın koltukta[2] göreceksiniz ya, ancak yirmi beş yaşında..."

İçeriden ihtiyar hanımın sesi işitiliyordu:

1. Kapalıçarşı'da, Nuruosmaniye Kapısı ile Beyazıt Kapısı arasında kalan cadde. Çarşı içinde Terziler Caddesi ile Kürkçüler Caddesi arasında kalır. (Y.N.)

2. Koltuk resmi ya da koltuk merasimi. Düğünlerde gelinle damadın, ziyaretçilerin önünden geçerek, kol kola zifaf odasına girmeleri. (Y.N.)

"Besime Hanım! Besimeciğim! Neredesin elmas kızım?"

Gelin nihayet Nihal'i sorgulamaya başlamıştı. Beybabasına ilişkin bilgi almak istiyor, evlenmesine ilişkin sorular soruyordu. Sonra Nihal'in belirsiz bir cevabı arasında sözünü keserek birden senli benlilik kazanan sesiyle, "Gücenmeyiniz ama beybabanız, Bihter Hanım için pek ihtiyar değil mi? Firdevs Hanım olsaydı..." diyor, bu son cümleyi bir kahkaha içinde bitirmiyordu.

Nihal, babasının ihtiyarlığından söz eden bu kıza karşı gizli bir güceniklik duymakla birlikte, pek iyi belirleyemediği bir de memnuniyete benzer bir şey duyuyordu. O ihtiyarlık bu evlilikte bir noksan oluşturarak güya Nihal'in öcünü alıyordu. Doğal bir akışla sohbet Firdevs Hanım'a geçmişti. Gelin, Firdevs Hanım'a ilişkin bildiklerini anlatıyordu.

"Uzaktan akrabalık olmakla birlikte," diyordu, "siz de yabancı değilsiniz a! Siz benden iyi bilirsiniz..."

Hayır, Nihal hiçbir şey bilmiyordu. Nesrin'le Şayeste'nin gevezelikleri belirli bir düzeyi geçemezdi. Şimdi bu yanında, bir küçük musluk şırıltısıyla durmadan söyleyen genç kızı dinledikçe gözlerinin önünden birer birer perdeler düşüyordu. Demek Bihter'in annesi bir... Nihal söz bulamıyor ve zihninde başlanmış cümlesini yarım bırakıyordu.

Artık hepsini anlıyordu, birdenbire artık o kadar çok şey anlıyordu ki daha fazla dinlemek istemiyordu. Bir aralık gelin Behlûl'den söz etmişti. Behlûl kimdi? Genç miydi? Güzel miydi?

Onu niçin soruyorlardı? Sonra doğrudan doğruya Nihal'den söz olunmuştu. Hiç gelin olmayı düşünmüyor muydu? Kimin karısı olmayı isterdi?

"İşte, işte kızarıyorsunuz..." deniyordu.

Nihal kızardığının farkında değildi fakat artık bu baş

başa konuşmaktan sıkılıyordu. Şimdi içeride saz bir oyun havası yapıyordu. Tazelerden oynayanlar oluyordu, ihtiyar hanımın sesi yine yükseliyordu:

"A, gelin nerede çocuklar? Gelini bulunuz..."

Nihal ayağa kalkmıştı. İçeriye girdiler. Siyah kaşlı, kara gözlü, tombalak kız Nihal'e sırnaşıyor, mutlaka onu oynatmak istiyordu. Nihal başını silkerek, "Ama bilmem!" diyor, sonra tombalak kız kanun çalan Naciye Hanım'a eğilerek işittirecek bir sesle fısıldıyordu:

"Ne soğuk şey! Ne şarkı söylüyor ne oyun oynuyor..."

Nihal bu gece minimini yüreğinin üstünde bir ıstırap düğümüyle uyumuştu. Bütün işittikleri, gördükleri onu incitmişti. Perşembe günü sabahleyin kalkar kalkmaz Bihter'e sordu:

"Ne zaman gideceğiz?"

Bihter de itiraf ediyordu: O da sıkılmıştı fakat gidilemezdi, asıl bugün için gelinmişti. Şimdi gelini giydireceklerdi, kendileri hazırlanacaklardı, koltuk olacaktı, yemek yenecekti, sonunda...

Nihal o günün olaylarını karıştırıyordu. Zayıf sinirleri hiçbir zaman bu kadar kalabalığa, bu kadar şamataya maruz kalmamıştı. Şimdi gözlerini kapayınca bir bulut içinde, bir kanepe üstüne oturtulmuş gelini görüyordu. O gece durmadan söyleyen genç kız bugün gelinlik esvabının içinde, kulağına şüphesiz tuhaf şeyler fısıldayan arkadaşlarına bile bir tebessümü esirgeyecek kadar nazlanıyordu.

Bugün herkeste bir resmiyet vardı, gündüz için davetlileri ciddiyetle karşılayan şişman taze dulun gece Kadıköy sahneleri şarkıcılarını taklit eden zevzek kadın olduğuna ihtimal verilemezdi.

Bu düğün evi bir karşıtlıklar toplamıydı. Nihal birbirine benzemeyen yüzlerin, kıyafetlerin böyle garip bir karışımıyla hiç karşılaşmamıştı. En seçkin, en şık tuvalet-

lerin yanında en garip kıyafetler görülüyordu. Bir yaşlı hanım vardı ki şal örneği entarisinin üstünde mor kadife kaplı elma kürkünün[1] görkemiyle yanında sarı krepten[2] hotozuyla gözlerini kaldırmaya cesaret edemeyen bir tazeyi kaşıyla gözüyle azarlıyordu. Nihal bunların bir kaynanayla işkence altında yaşatılan, "Biz zamanımızda böyle gördük!" denilerek başına sarı krepten hotoz giydirilen bir gelin olduğunu öğrenmişti.

Düğün evinin kalabalık sofasında aşağıdan yukarıya uzun eteklerini sürükleyerek kol kola dolaşan iyi giyinmiş kadınlar vardı ki şüphesiz bu gezintiyi zarafetin son aşaması olarak görüyorlar, kalabalığın içinde herkesin ayaklarına dolaşan uzun eteklerinden pek mağrur görünüyorlardı. Saz takımı için bir köşede yapılan özel bölümün etrafında çömelmiş kadınlar, dadılarının kucaklarında huysuzlanan çocuklar, şamfıstığı yiyerek kabuklarını halının üstüne atan hanım kızlar vardı.

Daha sonra arkalarından çarşaflarını, başlarından örtülerini çıkarmayarak bilinemez ne bekleyen seyirciler vardı ki bunların içinde Nihal, hizmetçiler arasına karışmış özenli hanımlar fark ediyordu. Bunlar gelini görmeye gelmişlerdi; hep gelin odasına hücum ediyorlar, perdelere, ayna ile konsola, kanepelere, koltuklara bir fiyat biçen gözlerle baktıktan sonra gelinin giysilerini inceliyorlar, sonunda buradan yeterli bir fikir almış olmakla benliklerini doyurunca kapısının önüne bir parmaklık konan yatak odasına uzaktan bir göz atarak gelinin çeyizine bakıyorlardı.

Merdivende itişenler, kakışanlar, omuzlarıyla yol açanlar vardı. Ve bütün bu halkın üstünde, elindeki kah-

1. Tilki postunun yanak tarafından yapılan kürk. (Y.N.)
2. Çok bükümlü iplikle dokunmuş bir çeşit ince kumaş. (Y.N.)

ve tepsisiyle geçemeyerek bağıran bir hizmetçinin, annesiyle birlikte gelini seyretmeye gelerek kalabalığın içinde sıkıntısından uluyan bir çocuğun, ayağına basıldığı için öfkesini etrafındakilere beddua etmekle çıkaran bir zenci karının, yüzüne düzgün sürdüğü için bir hanım nineden çimdik yiyerek, "Kör olasıca!" diye haykıran yıpranmış bir halayığın, ta uzakta yemek odasından gelen tabak şakırtısının, yukarıda fark edilmez bir ezgiyle devam eden ince sazın birbirine karışmış çığlık ve şamataları büyük bir velveleyle uçuyordu.

Sonunda o kadar beklenilen koltuk töreni yapılmıştı. Nihal bunu ancak görebilmişti. Bu iş için özel olarak başörtüsü getirmiş hanımlar vardı, düşünceli davranmamış olanlar saçlarının ancak topuzunu örten ipek mendillerle saklanıyorlardı. Bu seyre değer şeyi görmek için iskemlelere biniliyordu.

Nihal sonunda etraftan kopan büyük bir beğeni çığlığı içinde bir kırmızı fes, yakası işlenmiş bir siyah elbise, yanında beyaz bir tül altında elmasları parlayan bir baş görmüştü. Küçük bir ara, derin bir gürültü, daha sonra... Nihal anlayamıyordu, havadan beyaz paralar düşmüş ve birden, kabarıp kabarıp sonra etrafa dağılıveren büyük bir dalga biçiminde, bir bekleyiş nefesiyle şişkin duran bu halk, o havadan dökülen şeyleri toplamak için yerlere dökülmüştü.

Bu para yağmurları iki tarafa avuç avuç serpiliyor ve bu dalga oradan oraya parçalanarak, çırpınarak üzerine dökülüyordu. Bu beyaz şeyleri kapışıyorlar, kapışıyorlardı. Artık ne koltuk töreni ne görülecek güvey kalmıştı; artık gidilebilirdi fakat hayır, hiç kimse gitmiyordu, gitmeyeceklerdi; burada, birbirine bakarak, bu gürültüyle eğlenerek öylece oturacaklardı.

Nihal sonunda kendisini odasının mutlu sessizliğinde yalnız bularak ta uzaklarda bırakılan bu düğün evini,

orada işitilen, görülen şeyleri düşündükçe karar veriyordu: "Gelin olmak? Asla!" diyordu.

Onu ne görücüler göreceklerdi ne de ihtiyar bir kadınla Kalpakçılarbaşı'na göndereceklerdi. O böyle evde, kendi evinde, kendi odasında, yalnız kendi kendisine, dünyada tek başına oturacaktı.

Sonra babasını düşünüyordu. Babası da birlikte olsaydı, yine eskisi gibi aralarında başka hiçbir kimse olmaksızın...

Onda babasına yeniden bir yakınlaşma arzusu uyanıyordu, ertesi gün sabahleyin uyanır uyanmaz babasını görmek için yenilemeyecek bir ihtiyaç hissetti.

Böyle sabahleyin babasının odasına gitmek alışkanlığı ruhunun o kadar uzaklarda kalmış bir hatırasıydı ki aşağıda, o bir zamanlar onunla baş başa seneler geçirilen minimini çalışma odasına girerken kendisini pek alışılmışın dışında bir şey yapıyormuş sanıyordu.

Adnan Bey pencerenin yanında, masasının üzerine eğilmiş, yine bir şey oymakla uğraşıyordu. Başını kaldırarak biraz şaşkın, Nihal'e baktı. Nihal, babasının karşısında, dudaklarında bir tebessümle bekliyordu. Adnan Bey sordu:

"Küçükhanım nasıl oldu da bu sabah babasını görmeye geldi?"

Nihal gülerek omuzlarını silkti. "Bilir miyim?" demek istiyordu. Evet, bilir miydi? Öyle, nasılsa, nedensiz, dünden beri babasını düşünmüş, sonra bu sabah elinde olmayarak, niteliği bilinemeyen bir güdüye uyarak işte onun odasına gelmişti. Onun duygularında böyle birdenbire en büyük değişikliklerin meydana gelmesi için bir kelime, bir bakış, bir hiç yeterdi. Kalbinde ufak bir ses vardı ve bu ses ona, babasından bu kadar uzak bulunmakta biraz da kendisinin neden olduğunu söylüyordu. Onu artık bağışlamalı değil miydi?

Küçük yer iskemlesini çekerek bir kelime söylemeksizin babasının tam karşısına oturdu, sağ dirseğini dizine dayadı, minimini yüzünü avucunun içine aldı ve gözlerinde derin bir tebessümle, artık işini bırakarak kendisini seyreden babasına baktı. Sanki onu inceliyordu.

Babası demek ihtiyardı. Bu düşünce ona nereden gelmişti? Hâlâ kulaklarında bu ihtiyarlıktan söz eden alaycı bir sesin acımasız bir kahkahaya benzeyen titreşimi vardı. Babasını şimdi gerçekten ihtiyar buluyordu; hatta biraz zayıflamış, biraz yanakları çekilmiş, biraz sararmış, kendi bildiğinden daha çok ihtiyarlamış. Birçok zaman babasını görmemiş gibi onu birden başkalaşmış olarak buluyordu.

"Nihal! Niçin bana öyle bakıyorsun?"

Cevap vermedi. Dudaklarında bir şey titredi, tebessüme benzer bir şey; sonra bu gölge silindi, gözlerinden o gülüş rengi uçtu, bu çocuk alnının üstüne karanlık bir endişe sisi düştü. Belki babasının da talihi kötüydü; belki onun da kalbinde bir keder, kim bilir nasıl bir keder vardı ki ağlıyordu; belki o da Nihal'le bu uzaklıktan acı çekiyordu. Şimdi babasından uzak kalmış olmak bağışlanamayacak bir töhmet kuvvetiyle kalbini buruyordu. Öyle bir şey söylemek istiyordu ki babasıyla arasında açılan mesafeyi bir saniye içinde silsin, yine onları eskisi kadar dost yapsın. Bir şey bulamıyordu. Ne söylemeliydi ki bu uzun sessiz kırgınlığı artık bir öpücük içinde unuttursun?

Elini uzatarak babasının bıraktığı tahta parçasını aldı:

"Ne yapıyorsunuz babacığım?"

Bu daha hiçbir şey değildi, Adnan Bey henüz ne yapacağına karar vermemişti. Hatırına bir düşünce geliyordu ama...

"Beni yoracak bir düşünce," diyordu, "bir asma yaprağının üzerine konmuş bir salkım üzüm, üzüm tanelerini oyuk yapmalı, içlerini pamukla doldurup üzerlerine

bu renge uyacak küçük kadife parçaları çekmeli. Anlıyor musun Nihal? Zarif bir iğne yastığı..."

Nihal bu düşünceyi pek beğeniyordu: "Ne güzel," diyordu, "onu bana verirsiniz değil mi?" Sonra birdenbire başka bir şey hatırladı; işte bu, yine baba ile kızı birbirlerine yaklaştıracaktı: "Haniya," dedi, "siz bir kere benim resmimi oymaya başlamıştınız da yarım kalmıştı. Nerede o parça? Kim bilir nerelere atıldı?"

Ayağa kalkmış, babasının köşede iş masasını dolduran tahta parçalarını, aletleri, o bir yığın kalabalığı karıştırıyor; o mutlu hayat döneminin yarım kalarak bir unutuluş köşesine atılan hatırasını arıyordu.

Adnan Bey onu durdurdu:

"Boşuna arıyorsun Nihal. Onu bitirmek mümkün değil. O zaman sen bir çocuktun, şimdi..." Nihal'i kolundan çekerek pencerenin yanına, vereceği hükmü vermek için onu daha iyi görmek üzere ışığa götürüyor ve kızının artık bir çocuktan çok bir genç kız yüzüne benzeyen sivrice yüzüne, alnını taçlandıran yumuşak saçlara, ince ve uzun boyuna bakarak cümlesini tamamlıyordu: "Şimdi artık bir genç kızsın."

Duygusal bir sevgi havası içinde ruhu babasının bu bakışıyla kucaklaşırken Nihal'in kalbinde bir şey büyük bir mutluluk hazzıyla eriyor gibiydi. Babasının kollarına atılacak ve yeniden beş dakika içinde babasını bulmuş olmak mutluluğuyla ağlayacaktı, bunu yapabilmek için kuvvet bulamadı. Adnan Bey hâlâ ona bakıyordu.

Nihal bir şey söylemiş olmak için, "Genç kız," dedi, "baba, bir çocuk genç kız olunca sonunda gelin olur değil mi? Sizin haberiniz var mı? Ben karar verdim, bir daha değiştirilemeyecek bir karar: Küçük Nihal gelin olmayacak. Haniya bana küçükken sorardınız: 'Nihal, kime varacaksın?' derdiniz. Ben şüphesiz, ciddi bir kanıyla , 'Size,' derdim... Telaş etmeyiniz, şimdi o düşüncede değilim fa-

kat sizin yanınızda kalacağım, anlıyor musunuz baba? Her zaman sizinle birlikte..."

Adnan Bey sesinde derin bir duygu titremesiyle, "Lakin kızım," dedi, "sonunda gelin olmaya karar vermek gerekecek. Bir gün, olabilir ki baban seni yalnız bırakmak zorunda kalır..."

Nihal önce anlamadı, sonra babasının titreyen gözlerinden anladı, yalnız ta ruhunun derinliklerinden kopan acı bir iniltiyle, "Oo!" dedi.

Bu mümkün müydü? Böyle şey olabilir miydi? Annesinden sonra bu da, babası da... Zihninde o kelimeyi söyleyemeyerek kendi kendisine, "Olamaz!" diyordu. Sonra babasına sokuldu. "Söyleyin bakayım," dedi, "bana söyleyin ki bu dediğiniz şey mümkün değil..."

Adnan Bey gülüyordu, ona sordu:

"Bu kararı nereden çıkardın Nihal?"

Babasına gerçeği söyledi. Bu kararı işte dün gördükleri düğünden çıkarmıştı. Nihal şimdi çocukluğuna özgü neşesini bularak bütün ayrıntıları maskaralaştıran bir biçimde ellerinin, yüzünün bin türlü tuhaflıklarıyla düğünde gördüklerini, taklitlerle karıştırarak anlatıyordu.

Bu düğün hikâyesi Nihal'de yaşayan bir komedya kuvvet ve hareketini kazanıyor, Adnan Bey'in gözlerinin önünden bütün bir düğün evi gariplikleri, tuhaflıklarıyla parça parça tablolarını sürükleyerek akıyordu. Nihal, iki kurşunkalemi darbesiyle bir hayat uyandıran bir ressam yaratıcılığıyla düğünün düşsel bir görünümünü çizdikten sonra babasının karşısına geçiyor, ciddi görünmek için somurtan gelini taklit ediyordu.

"Düşününüz bir kere," diyordu, "işte böyle, hep böyle, saatler geçecek, bütün gün geçecek, siz hep böyle somurtacaksınız. Sanki gelin olduğunuza pişmansınız, bütün bu görmeye gelenlere dargınsınız... Sizi ondan sonra, yok, ondan önce..." O zaman Nihal parmağını kaldırarak ciddi

bir vaiz duruşuyla, "Başka bir şey daha var, bu ne kadar gülünçse o kadar iğrenç bir şey daha var..." diyordu. O zaman o minderde oturan hanımı anlatmak için halının üstüne oturuyor, gözlerini kapayarak sazın bayıltan nağmeleriyle başını ağır ağır iki tarafına sallıyor, ortaya boğuk bir sesle, "Oh! Ömrüne bereket!" duasını atıyordu.

Bu kadın onu alacak, Kalpakçılarbaşı'na götürecek, beğendirilecek bir mal aşağılamasıyla o güne kadar görülmemiş, tanınmamış bir adama satacaktı.

Nihal yeniden ayağa kalkarak, "Anlıyor musunuz baba? Asla!" diyordu. Bunu söylerken ince sesinde bir demir sağlamlığı vardı.

Adnan Bey gülüyordu, "Ama kızım," diyordu, "bütün kızlar Kalpakçılarbaşı'nda gelin olmaz."

Birden Nihal'in ağzından bir soru fırlayacaktı: "Başka nerede gelin olurlar? Kalender'de, Kâğıthane'de, Göksu'da..." Ağzından çıkmamakla birlikte bu soru onu o kadar korkuttu ki sapsarı oldu; fakat ta deminden beri bu düğünden söz ederken bir fırsat bulmak, biraz da Firdevs Hanım'dan, onlardan söz etmek istiyordu. Ama o zaman babası kaşlarını çatacak, en sert sesiyle ona, "Nihal! Beni yalnız bırakır mısın?" diyecekti. Onlardan söz etmemek için başka bir şey buldu:

"Bakınız, itiraf edeyim," dedi, "gelin olmak için bence bir neden olabilir: mücevher! Bilmezsiniz babacığım, o gün ben gözyaşlarımla sarhoş oluyordum. Sanki bütün o elmaslar, zümrütler, yakutlar damarlarıma giriyor, başımı döndürüyordu. Onlardan herkeste vardı." Şimdi biraz kızararak, bu itirafının utancını örtmek için tatlı bir tebessümle gözlerini babasının gözlerine sokarak ekliyordu: "Özellikle birisinde, bilirsiniz ya kimde, bir zümrüt takımı vardı ki..."

Bir şey onu boğuyor gibiydi, boğazında tamamlamaktan alıkoyan bir tıkanıklık vardı, sustu. Adnan Bey onun

saçlarını parmaklarıyla tarayarak gülüyor ve duygulu bir sesle, "Evet," diyordu, "fakat bunun için gelin olmak gerekir. Ne zaman kararını değiştirirsen bana haber verirsin, o zaman küçük Nihal için de bir zümrüt takımı gelir."

Nihal bir kahkaha içinde cevap verdi:

"Zavallı zümrüt takımı! Küçük Nihal'e gelmek için ne kadar, ne kadar bekleyecek!"

Bunun böyle bir koşula ertelenmesine darılmıyordu, bugün babasıyla barışmış olmaktan o kadar mutluydu ki bunun için değil, hiçbir şey için darılmayacaktı. Şimdi onda her şeyle, herkesle, bütün hayatıyla barışmaya bir ihtiyaç vardı; ruhunun sevgi yetenekleri bilinemez nasıl bir rüzgâr esintisiyle serpilip ışık, ısı arayan bir yonca açılışıyla açılıveriyordu. Hatta piyanosuyla bile barıştı. Bugün evin içi saatlerle Strauss'un[1] valslerini, Métra'nın[2] *quadrille*'lerini[3] dinledi. Behlûl'den gidip kitap istedi. Matmazel Courton önce kendisine gösterilmek koşuluyla onun bazı romanları okumasına izin vermeye başlamıştı. Kitap bahanesiyle Behlûl'ün odasında yarım saat gecikti. Bugün iki iyi dost gibi gevezelik ettiler. Babasıyla barışmanın sanki şenliğini yapıyordu.

Bu aşırılığa varan sevincinin içinde ara sıra kendi kendisine gülerek soruyordu: Mademki barışmak ancak onun elindeydi, neden şimdiye kadar beklemişti? Matmazel Courton'u taklit ederek kendi kendisine parmağını kaldırıyor ve, "Artık bundan sonra uslu çocuk olacaksın değil mi küçük Nihal?" diyordu.

* * *

1. Johann Strauss (1825-1899): Valsleri ve operetleriyle ünlü Avusturyalı besteci. "Vals Kralı" olarak bilinir. (Y.N.)

2. Olivier Métra (1830-1899): Fransız orkestra şefi ve besteci. Valsleri, mazurkaları ve kadrilleriyle bilinir. (Y.N.)

3. (Fr.) Kadril. Dört çiftle yapılan dans. (Y.N.)

Ama böyle uslu çocuk olmakta devam edemedi, nihayet bir gün en umulmaz bir vesileyle o zamana kadar aralarında bir sert kelime bile geçmeyen Bihter'le Nihal'in arasında birdenbire düşmanlık başlamış oldu. Nihal haksızdı, bunu kendi kendisine de, Bihter için düşmanlığa benzer bir his duydukça hep itiraf ederdi; bu kadına, babasının karısı olmaktan başka yüklenebilecek hiçbir düşmanlık bulamıyordu. Fakat bu haksızlık onun için öyle bir ihtiyaçtı ki mutlaka buna boyun eğecekti; bu kadınla mümkün değil dost olamamıştı, onunla düşman olacaktı.

Bir gün sabahleyin Nihal babasının iş odasına gülerek, elinde bir kâğıt parçasını yarım saklayarak girdi. Bihter elinde küçük bir tüy süpürgeyle duvardaki tabloların tozunu alıyordu. Nihal, babasının yanına kadar sokuldu, hep gülüyordu, kâğıdı uzaktan gösterdi, sanki kapılmasından korkarak çekti.

"Nedir o Nihal?"

Nihal kollarını açarak, "Korkunç bir hesap!" dedi.

Şimdi Adnan Bey de gülüyordu, Nihal para istemeye geliyordu. Babasına anlattı: Bunu matmazelle birlikte yapmışlardı, birçok şeyler, neler neler, küçük Nihal'in o kadar eksikleri vardı ki, kâğıda bakarak saydıkça, babasına tuttuğu elinin parmaklarını kapayarak birer birer haber veriyordu: Evvela ayakkabı alacaklardı, bir; eldivenleri patlamıştı, bunları alacaklardı, iki... Alınacak şeyler çoğalıyordu. Nihal istedikleri geri çevrilmemeye alışmış çocuklara özgü bir şımarıklıkla, "Gördünüz mü," diyordu, "cüzdanınızdan bir beşlik kâğıt aşırmaya yetecek kadar şeyler var."

Adnan Bey, Bihter'e sordu:

"Bugün Beyoğlu'na ineceğinizden haberim yoktu."

Ta yüksekte bir tabloya yetişmek için kanepenin üstüne çıkan Bihter başını çevirmeden cevap verdi:

"Ben de bilmiyordum."

Nihal aldırmayarak cevap verdi:

"Biz matmazelle ineceğiz; öyle kararlaştırmıştık. Baba! Bize bu vapuru kaçırtırsanız geç kalacağız."

"Kızım, niçin annenin ineceği bir günü beklemiyorsun?"

Nihal'in birden yüzü değişti. Cevap vermemek istediğini anlatan bir sesle dudaklarını şişirerek, "Çünkü," dedi, sonra ekledi: "Bugün de matmazelle bir kaçamak yapmak istedik. Sanırım ki bir genç kız mürebbiyesiyle birlikte sokağa çıkabilir."

Nihal'e bir kelime daha söylemek, hiç yoktan bir kavgaya meydan vermek demekti, Adnan Bey parayı vermeyi tercih etti, Nihal çıktıktan sonra Bihter'e sordu:

"Nihal'le neyiniz var Bihter?"

Bihter işitmemiş gibiydi, fark etmemişçesine cevap verdi:

"Nihal'le? Hiç!"

Bugün Nihal, Beyoğlu'ndan döndükten sonra odasına girince birden burada bir değişiklik gördü. Odasında bir başkalık vardı, burasını boşaltıveren bir değişiklik meydana gelmiş gibiydi. Çarşafını çıkarmadan, ayakta, ne olduğunu anlayamayan gözlerle bakıyordu. Sonra birden anladı: Bülend'in yataklığı eksikti.

Bu o kadar beklenmeyen bir şeydi ki gözlerine inanamıyordu, belinden çarşafı sarkarak odasından çıktı, merdiven başına kadar koştu:

"Şayeste! Nesrin! Bülend'in yataklığını niçin kaldırdınız?"

Kulağını dikerek cevap bekliyordu. Merdivenleri indi ve o zaman karşısında Bihter'i gördü:

"Ne koşuyorsun Nihal?"

Bihter kaçınılmaz bir çatışmadan çekinmeyerek karşı koymak için karar vermiş gibiydi.

Nihal, "Bülend'in yataklığını kaldırmışlar!" dedi.

Bihter tok bir sesle cevap verdi:

"Evet, ben kaldırttım. Bülend artık ayrı bir odada yatacak, geçen hafta kendisiyle öyle karar verdik."

Nihal dondu. Nasıl, sonunda Bülend'i büsbütün ondan alıyorlardı, haftada bir gece bile onu ablasına bırakmak istemiyorlardı ve bu, bu haksızlık Bülend'le birlik olunarak yapılıyordu da ona haber bile vermeye gerek görülmüyordu, özellikle onun evde bulunmadığından yararlanılarak... Oh!

Ağzından bir kelime çıkamıyordu, gözlerinde hırsının ateşinden kurumuş bir kinle Bihter'e bakıyordu, birden isyan etti:

"Ama siz, siz ne karışıyorsunuz rica ederim? Şüphesiz Bülend'i aldatmış olacaksınız, o sizin yalan tebessümlerinizle... İşte yine gülüyorsunuz; fakat ben artık biliyorum, anlıyor musunuz, bu tebessümlerinizi biliyorum, onlarda zehirleyen bir şey var. İşte etrafınızdakiler, hep sizden zehirleniyorlar. Bülend sizin için mektebe gönderildi, şu kadar çocuk sizin için oraya atıldı, şimdi ablasının odasından da atılıyor. Onu nereye atıyorsunuz? Selamlığa mı atılıyor?"

Bihter acı bir tebessümle dinliyordu, yavaş bir sesle cevap verdi:

"Haksızlık ediyorsun Nihal. Niçin beş dakika sonra pişman olacağın bir tarzda konuşuyorsun? Düşünsene Nihal! Bülend artık senin odanda yatamazdı, bu kaideye aykırı bir şey olurdu."

Nihal atıldı. "Hayır," diyordu, "yalan, yalan söylüyorsunuz!" İnce, hasta bedeni önüne geçilemeyen bir titreyişle titriyordu, dudakları bembeyaz olmuştu, sesinde bir kısıklık, tırmalayıcı, ıslık çalıcı bir şey vardı. "Bunlar hiçbir şey için yapılmıyor, yalnız beni, anlıyor musunuz? Bu evin içinde artık fazla gelen kızı kahretmek için yapı-

lıyor. İtiraf etsenize, niçin saklıyorsunuz sanki? Siz beni herkesten uzaklaştırmak, yapayalnız bırakmak istiyorsunuz. İşte geldiğinizden beri buna çalışıyorsunuz."

Bihter sapsarı, dudaklarını ısırarak dinliyordu. Nihal'i bu haliyle hiç görmemişti, şimdi o hırçın bir kız olmuştu, hep o kızgınlığından kısılan sesiyle, hiçbir şey düşünmeyerek, hiçbir şey dinlemek istemeyerek söylüyordu.

Birden Bihter'e daha fazla yaklaştı, "Demin ne diyordunuz?" dedi. "Aldanıyorsunuz, ben asıl şimdiye kadar size söylenememiş şeylerden pişmanlık duyuyorum. Ben sizi hiçbir vakit sevmedim, sevemedim, sizden nefret ediyorum, işitiyor musunuz? Sadece nefret!"

Bihter'in kulakları uğulduyor, yukarıda tahtalar gıcırdıyor, dehlizde bir kapı yavaşça açılıyor, bütün evin halkı, Matmazel Courton, Şayeste ile Nesrin, Beşir, dudaklarında bir haz tebessümüyle onun aşağılandığını dinliyorlar sanıyordu. Nihal'in son sözü yüzüne birden bir al dalga fışkırtan bir kamçı oldu. "Nihal," dedi, "mürebbiyenizin yanına çıkar mısınız? Size daha verilecek terbiye dersleri olmalı..."

Nihal'in cevabını işitmemek için Bihter döndü, Nihal cevap verememek hırsından titriyordu, Adnan Bey'in kapısı açıldı ve karşısında babasını gördü. Baba kız, dik, titremeyen, düşmanlığı andıran bir bakışla bakıştılar.

Adnan Bey sordu:

"Ne oluyor Nihal?"

Nihal cevap vermedi, boğuluyor gibiydi, artık kızgınlığı son kuvvet hamlesini harcamıştı; şimdi bütün sinirlerinde bir gevşeklik, hemen oraya atılıvererek ağlamak isteyen bir bitkinlik vardı.

Adnan Bey şimdi gözlerinde kızgınlıktan çok acımaya benzeyen bir bakışla ona yaklaşmıştı. "Kızım," dedi, "biraz benim odama gelir misin?"

Birden, kendisini babasının odasında, onunla karşı

karşıya, onu biraz dargın, biraz azarlar haliyle vakur, ciddi bir sesle kim bilir neler söylerken, kim bilir kalbini nasıl ezecek öğütler verirken; kendisini aşağılanmış, güçsüz, utancından ağlayamayarak, bitkinliğinden söz söylemeye kuvvet bulamayarak, hemen orada bu zavallı kalbin umutsuzluklarını anlamamak isteyen babasının ayakları altında can çekişirken gördü ve birden hayalinde canlanan bu görünümden o kadar korktu ki babasının uzanan elinden elini çekti, döndü, hiçbir cevap vermeyerek kaçtı.

Beş dakika sonra Nihal odasında yalnız, Bülend'in boş kalan yerine bakarak, kendisini o kadar haksız buluyordu ki pişman oldu. Şimdi aşağıya inmek, bu kadının yeniden yüzüne bakmak için nasıl kuvvet bulacaktı? Şimdi bu kızgınlık taşmasını bağışlatacak, kendi benliğine karşı haklı gösterecek bir neden bulamıyordu. Kendi kendisinden o kadar utanıyordu ki ondan açıklama isteğiyle kapısına vuran Matmazel Courton'a odasını açmaktan kaçındı.

Bu olayı herkes, sanki bir oybirliğiyle unutmuş göründü. Bihter, Nihal'le aralarında hiçbir şey geçmemiş gibiydi. Fakat pişmanlığı yeniden bir düşmanlık vesilesi bulmak ihtiyacı izliyordu, artık onda bir şey vardı ki neden olmadan taşıyor; ancak Bihter'e soğuk birkaç kelime içinde yükünün fazlasını boşalttıktan sonra sakinleşiyordu. Artık küçük küçük çekişmeler birbirini izliyordu; Bihter'in masum bir kelimesi kötüye çekiliyor, pek dostça bir sohbet arasında bir düşüncesine isyan ettirecek bir itiraz yapılıyor, kocasına söylenen bir sözün arasına tırmalayıcı bir kelimeyle karışılıyordu. Nihal artık dayanılmaz, hırçın bir kız oluyordu. Bihter'le küskünlükleri vardı ki günlerce sürerdi, bir kere Bihter'in bir sözünden kuruntuya kapılarak çıkardığı bir anlam bahanesiyle peşkirini sofranın üzerine fırlatarak yemekten kalkmıştı; birlikte yapılması kararlaştırılan gezintiler Nihal'in birdenbire ortaya çıkıve-

ren rahatsızlıklarıyla erteleniyordu. En olmayacak şeylerde Nihal bir karşı duruşu benimsiyor; Bihter'i alaycı bir kahkahayla yalanlamak, haksız çıkarmak, utandırmak için her dakika bir fırsat bekliyordu ve Bihter'in, sakin bir tebessümle, ılımlı bir kelimeyle karşılık verdiği bu mücadelelerden kendisini yenilgiyle çıkmış gördükçe Nihal büsbütün hırçın oluyor, büsbütün haksızlaşıyordu.

Bihter bir bunalım döneminin başladığı sonucuna varmıştı. Onda heyecanlara baskın gelen bir kendini tutma yeteneği vardı ki Nihal'e karşı yalnız bir savunma durumunda kalmasına izin veriyordu. Kendisine hasta kızını hırpalamayarak eğiten bir anne rolünü uygun görmüştü. Bir gün kocasına rica etti:

"Sizin küçük bir karışmanız bu bunalımın pek çok sürmesinden başka bir şeye hizmet edemez. Bana söz veriniz bakayım, hiç karışmayacağınıza söz veriniz."

Adnan Bey etrafında olup biten bu şeylerden sanki bilerek habersiz kalıyordu; yanında meydana gelen bir çekişmeye bile karışmamak için dudaklarını ısırır, eline bir gazete alırdı.

Bihter için bu bir cehennem hayatı oldu; en sakin, en güvenli sanılan dakikalarda Nihal'le savaşmak gerekiyordu. Bütün sözlerinin, bütün hareketlerinin hemen bir kavga sebebi olarak yakalanmak üzere bu kızın denetleyici bakışı altında tutulmasından doğan sürekli bir sıkıntı içindeydi; fakat bu buhran dönemi başladıktan sonra en fazla acı çeken Nihal'di. Bu hırçınlıklar, zavallı, hasta ruhunu yakıp kavuran müthiş bir hummanın, önüne geçilemez nöbetleri gibiydi. Devamı süresince onu düşünemeyen bir çılgın yapar, vahşi bir sarhoşluk tadıyla kendinden geçirir, sonra zedelenmiş sinirleriyle, titreyen renksiz dudaklarıyla, boğazına tıkanan bir azap düğümüyle ve hep o ensesinden başlayarak şakaklarını geren ağrılarla bu mücadelenin içinden kafesinin tellerine çarpa çarpa

hırpalanmış mecnun bir kuş haraplığıyla çıkınca kendisini bütün çılgınlıkları, bütün bunalımları daha fazla kuvvetle, daha fazla açıklıkla hatırlanan bir sayıklama nöbetinden uyanıvermiş bulur; bu hatıraların utancından, herkesin o haksızlıkları kınayacak sandığı bakışından kaçmak için odasına koşar, kapısını kilitler ve orada yalnızlığın içinde irileşmiş gözleriyle, kasılmış parmaklarıyla kendi kendisini parçalamak, yemek isterdi. Haksızlığını tamamıyla biliyordu, işte onu herkesin gözlerinde de okuyordu, "Ama kızım, düşününüz, rica ederim..." diye başlayan Matmazel Courton'dan onu bir tebessümle, yanından geçerken mırıldanılmış bir kelimeyle onaylayan Şayeste ile Nesrin'e kadar herkes onun haksızlıklarına birer tanıktı; kızların onu tutmalarıyla haksızlıklarını daha çirkin bir anlam kazanmış buluyor, kendisini onların düzeyine inmiş, onlarla ortak olmuş görmekten iğreniyordu. Ama niçin, niçin böyle oluyordu? Matmazel Courton'un dediği kadar düşünmeye neden gücü yetmiyordu? O zaman bu haksızlıkları kendisine, herkese bağışlatmak için gösterilere gerek görürdü. Babasıyla yine çocuklaşmak ister, Behlûl'e sokulur, Bülend'i hediyelere boğar, sonunda Bihter'le aralarında hiçbir şey geçmemişçesine sokulgan bir arkadaş olurdu; fakat bu gösterilerin arasında hissederdi ki bütün etrafındakiler, hatta Bülend, ta gözlerinin içinde ona karşı gizli bir kınama bakışı nazarı saklıyorlar. Bihter'in kısılmış dudaklarında söylenmeyen kelimelerin bir titremesini fark ederdi ve artık kendisini daha fazla tutamayarak sonunda herkesi kendi tarafına çekecek, artık bu defa kendisini haklı gösterecek bir vesile ortaya çıktığına inanarak, geçmiş haksızlıklarının onarılmasını yeni bir haksızlıkta arardı. Ama her defasında aldanırdı, bu mücadelelerin hiçbirinde ona hak verecek bir bakışa rastlamamıştı. İstiyordu ki kendi kendisini haksız bulmakla birlikte herkes ona hak versin, ona acı-

sın. Evet, kendisine acınılmasını istiyordu, onun merhamete ihtiyacı vardı. Ta kalbinde bir şey ona kendisini çekerek saçlarını gözyaşlarıyla ıslatacak şefkatli bir kalp aratıyordu. O şefkatli kalp, o cömert göğüs kimin olabilirdi? Bunu bilemiyordu fakat biliyordu ki o gözyaşları, o derin bir bağışlama kaynağından saçlarına akacak sıcak yaşlar, kalbinin, zavallı yaralı kalbinin yaralarını yıkayacak, zehirlerini temizleyecek ve yalnız o zaman işte kendisini mahveden bu korkunç, bu ciğerlerini kavuran hummadan iyileşecekti.

Bu kalp kimin kalbi olabilirdi? Bütün etrafındakilerin kalpleri ondan uzaklaşmıştı; hiç, hiçbir şefkatli kalp görmüyordu ki o şifa verecek gözyaşlarını serpmeye gücü yetebilsin, şimdi artık hepsiyle yabancılaşmıştı, hepsiyle...

Zihninde acı bir hüsran çığlığı biçiminde bu kelimeyi yinelerken, öksüzlüğünün bütün umutsuzluğuyla bu feryadı yalnızlığının matemine bir ıstırap iniltisi gibi atarken kendisini o kadar terk edilmiş, o kadar yalnız görürdü ki hemen ölmüş bulunmak isterdi.

Sonra dışarıda kışın siyah günleri penceresinden ona dalga dalga ölüm karanlıkları dökerken birden titrerdi, üşürdü. Ölmek! Kim bilir bu ne güzel bir şeydi! Fakat ne korkunç bir şey... Asıl korkunçluğunda bir güzellik buluyordu. Siyah bir çukur, o, büsbütün beyazlaşmış yüzüyle sarı saçlarının arasında, beyaz, kar kadar beyaz kefenler içinde yatıyor; ve ta yukarıda, o siyah toprakların üstüne siyah bir gökyüzünden yavaş yavaş, bu genç kız mezarını okşar gibi yağmurlar dökülüyor; işte o şifa veren gözyaşları! Mademki bu hayatta sarı saçlarını onlarla ıslatacak bir cömert kalp yoktu, bu gözyaşlarını mezarında bulacaktı; gökyüzü, kızına ağlayan bir anne matemiyle ağır ağır, yavaş yavaş gözyaşlarını serperken o, mezarında, ruhuyla bunları içecekti, bu ölmüş genç kızın renksiz dudakları mutlu bir tebessümle tazelik bulacaktı; sonra kim

bilir, belki mezarların karanlık yollarından, o toprakların altında saklı siyah dehlizlerden bir ölü, annesi, beyaz kefenleriyle sürüklene sürüklene, tırnaklarıyla toprakları deşe deşe yol açacak, geceleri kızını yalnız bırakmamak için onun yanına gelecek, dudaklarıyla saçlarının arasında kulağını arayacak ve başkalarına, hayattakilere işittirmemek için yavaş bir sesle, "Nihal'im! Benim minimini Nihal'im," diyecek, "işte ben, yalnız ben sana hak veriyorum." Evet, minimini Nihal'e yalnız o hak verecekti.

Böyle, odasında yapayalnız, ölümü düşünürken hayalinde bir genç kızın taze mezarını görür; elini çenesine dayayarak gözleri kaybolmuş, sanki o mezarın başında yas tutardı.

Böyle ikiye bölünmek mümkün olsaydı! Ölmüş, mezarının içinde annesiyle öpüşen bir Nihal ve o mezarın başında, böyle eli çenesine dayanmış, sarı saçları perişan, gözleri insanların göremedikleri bir ufka açılan, kımıldanmayarak, yaşamıyormuşçasına yaşayarak, yalnız ağlamak için oraya dikilmiş bir heykel fakat canlı, matem heykeli biçiminde bir başka Nihal...

Bu mateminin arasında onunla birlikte ağlayacak birisine ihtiyaç duyar ve o zaman müziğin avutucu gözyaşlarına koşardı. Bu elemli saatlerde parmakları piyanosunu inletecek şeyler bulurdu. Ya Chopin'den bir leyle[1], ya Schumann'dan bir neşide[2] ya da Mendelsohn'dan bir hazin lahin[3] içinde bu aletin ruhuyla onun hasta ruhu kim-

1. Frédéric Chopin (1810-1849): Polonyalı piyanist ve besteci. "Leyle" kelimesiyle kastedilen Chopin'in ünlü noktürn'leridir. (Y.N.)

2. Robert Schumann (1810-1856): Alman besteci ve müzik eleştirmeni. Yüzün üzerinde lied bestelemiştir. Burada "neşide" kelimesiyle kastedilen de Schumann'ın lied'leridir. (Y.N.)

3. Felix Mendelssohn Bartholdy (1809-1847): Alman besteci ve orkestra şefi. Burada "lahin" kelimesiyle sanatçının sözsüz romansları (*Lieder ohne Worte*) kastediliyor. (Y.N.)

liklerini eritip yok eden bir kucaklaşmanın esriten can çekişmeleriyle çırpınırlar; sonra birbirlerini kırarak, birbirlerini öldürerek son bir ıstırap nefesiyle havada derin bir matem ezgisi bırakarak bitkin, kırık, yaralı, sürüklene sürüklene sanki bir kenara düşerlerdi. İnleyen bu şeyler, zavallı insan hayatının o anlatılmaz ıstıraplarına gözyaşlarından dizilmiş bir dil olan bu müzik parçaları Nihal'in sinirlerinden geçtikçe, onun acılarıyla zehirlendikçe daha hastalanarak başka bir anlam, geceleri göklerin hüzünlü gülüşlerinden mezarlara damlayan acıma damlalarına benzer ince bir elem anlatımı kazanırdı. Nihal kendisini unuturdu; kısık dudaklarla, kuru gözlerle, bir bulut arasından gördüğü o siyah işaretlere dalgın, onların sessiz dilinden canlanarak uçan şikâyetlerle kavrulmuş denebilecek bakışında hiçbir düşüncenin hayat alevi parlamaksızın, sanki duygusuz, hayatsız, kendinden geçiren bir ölümün rüya dalgalarında dingin bir akışla yüzerdi.

Chopin'in *prélude*'lerinden[1] biri vardı ki onu çalardı ve bunu ezberden, gözlerini kapayarak çalarken ta ruhunun içinde beyaz bir gece, son bir hayat gecesinin kefenli ufuklarını görürdü. Bu şarkının, bilinemez neden, onda böyle bir esin gücü vardı, ne zaman onu çalsa gözlerinin içine bütün evreni kefenlere saran bir beyaz gece, karanlıkla aydınlıktan, bulutlarla güneşlerden oluşmuş bir gece fakat ölmüş bir dünyanın ölmüş bir gecesi doğardı.

Beyaz! Beyaz! Beyaz! Bu gecenin ulu, yüksek ağaçları vardı ki beyaz başlarını, beyaz kollarını kaldırarak silkiniyorlardı; beyaz bulut kümelerinden yığıla yığıla göğüslerini germiş dağların arasında beyaz saçlarının beyaz köpüklerini savurarak yükselen dalgalarıyla bir deniz kabarıyordu; ta yukarıda, bir sessizlik duraklaması içinde

1. (Fr.) Prelüd. Giriş müziği. (Y.N.)

kalıvermiş kar tufanlarının arkasında beyaz bir ay... Sonra bütün bu beyazlıkların üzerinden koşan alay alay gölgeler, bu beyaz dünyayı siyah bir ölüm nefesi içinde saran bulutlar; ve her tarafta büyük bir sessizlik; ne bulutlarda küçük bir ezgi ne dalgalarda hafif bir hışırtı; hiç, hiçbir şey yok, yalnız bu ölmüş gecenin üstüne ta uzaklardan, kim bilir nerelerden, belki var olan dünyanın ötesinden evrenin hayatına ağıt yakan bir ses; sonunda kefenlerinin altında dinlenen bu ıstırap mahşerinin üstüne bir rahmet kevseri gibi dökülen son inilti...

Ve evrenin bu son gecesinin tek seyircisi olarak, bütün o karlarının altında donmuş manzaraların kenarında kendisini görüyordu; bir kişi, bu ölmüş evrenin içinde yapayalnız! Şimdi de böyle değil miydi? Yapayalnız... O zaman rüyasıyla gerçeğin bu benzerliğinden titrer ve müziğin iyileştirirken öldüren bu avutmalarından silkinerek çıkmak isterdi.

Artık uyuşan, can çekişen sinirleri yeniden hayat bulmak için sarsılmak, hırpalanmak ihtiyacını duyardı; birden, demin inleyen alet çıldırır, kudururdu; demin havanın içine serpilen son elem çığlıkları henüz son nefesini vermeden bir hız alıştırmasının kasırgaları patlar, çılgın dolanmaları içinde bütün hüzün şarkılarının inleyen kalıntılarını korkunç gümbürtüleriyle boğardı.

Nihal bu velvelenin içinde sersemleşmek, düşünmemek için düşünememek isterdi; sonra yorgun, göğsü şişkin, sapsarı, bu mücadelenin içinden çıkarak başını çevirince ihtiyar mürebbiyesinin endişeli bir bakışla kendisine bakan gözlerini görürdü. O, bu müzik hummalarının hemen hepsinde bir gölge çekingenliğiyle gelmiş, biraz uzakça oturmuş bulunurdu.

Onun uzaktan Nihal'e öyle bir bakışı vardı ki, "Zavallı çocuk kendisini öldürüyor," demek isteyen derin bir merhamet anlamıyla doluydu. Evet, bu müzik humma-

ları, acımasız bir hastalığın birbirini izleyen ateş nöbetleri eziciliğiyle bu zayıf çocuğu kırılmış bir halde bırakırdı. Bu müziğin avutuculuğunda sarhoş eden bir zehirli içkinin aldatıcılığı vardı.

O zaman Nihal'i almak, ona neşe verecek şeyler okumak isterdi; fakat Nihal bunlardan sıkılıyordu, mürebbiyesinden öyle kitaplar istiyordu ki ona ölümü düşündürsün. Mürebbiyesine itiraf ediyordu, "Ölüm! Ölüm! Şimdi hep bunu istiyorum," derdi.

14

Bir gün Şayeste, Nihal'e inanılmayacak bir haber verdi. Firdevs Hanım'ın uzun bir misafirlik için yalıya geleceğini işitmişti. Şayeste ayrıntılar da veriyordu: Hekimler, dizlerinin sızıları için onların yalısının neminden söz etmişlermiş, sonunda birçok düşüncelerden sonra buraya gelmeye karar verilmiş.

Şayeste bitmez tükenmez ayrıntılarla bu haberi verirken Nihal hareket etmeden, bir kelime söylemeyerek, inanılmayacak bir şey dinleyenlere özgü değişmeyen, şaşkın bir bakışla duruyordu. Şayeste bitirince cevap vermedi.

Bu mümkün müydü? Bu karar kendisine karşı bilerek düzenlenmiş bir şey anlamını kazanıyordu. Demek Nihal bundan sonra Firdevs Hanım'la birlikte bir evde, yan yana yaşamaya mahkûm olacaktı. Ama bu kadından o nefret ediyordu, hele o düğünden beri ona başka türlü yaratılmış, öteki kadınların hiçbirine benzemez bir yaratık gözüyle bakıyordu. Mümkün değil, buna izin vermeyecekti. Birden karar verdi, artık babasına karşı da isyan edecek, bütün kuvvetiyle savaşacaktı.

Nihal aklına gelen bir şeyi hemen yapmalı, ortaya çıkan bir kavga vesilesini derhal kullanmalıydı; Şayeste'yi orada bırakarak yerinden kalktı, aşağıya indi fakat sofada durmak zorunda kaldı.

Bugün bir cumartesiydi. Bülend henüz gelmişti, sofada onunla Behlûl'e tesadüf etti. Bülend'le öpüştüler. Nihal sapsarıydı, dudaklarında ufak bir titreme vardı. Bihter'e koşmak, artık bu defa korkunç bir çarpışmayla her şeyi kırmak istiyordu.

Behlûl sordu:

"Ne oluyorsun Nihal? Sende yine bir şey var."

Nihal durdu. Birden kararını değiştirdi. Bu şaşılacak haberi onlara söylemekle kendisinin tarafına geçeceklerini düşündü. Behlûl'e dedi ki:

"Elbette haberiniz vardır. Bize yeni bir misafir geliyormuş."

Behlûl cevap verdi:

"Firdevs Hanım'dan söz ediyorsun sanırım. Ama yanılıyorsun Nihal, o bir misafir değil, senin annen demek olan bir kadının annesi."

Nihal birden taşan kızgınlığıyla cevap verdi:

"Evet ama o kadın buraya gelemez."

Behlûl, Nihal'e yaklaştı ve bir büyük kardeş yumuşaklığıyla, "Nihal," dedi, "eminim ki sen şimdi Bihter'e gidiyordun, ona şimdi bana söylediğini söyleyecektin öyle değil mi? Beni biraz dinler misin Nihal? Fakat kavga ederek, kızarak değil, sakin sinirlerle, dudaklarında bir tebessümle... Bilirsin ki bütün kavgalarımızla birlikte biz yine dostuz, bir tür kardeş, birbirini tırmalayıp da yine sevişen kardeşlerden... İşte bak gülüyorsun, yenildin, kızgınlık bitti, artık beni dinleyeceksin."

Behlûl, Nihal'i elinden çekerek odasına götürüyordu, Bülend onları izliyordu. Nihal'i bir koltuğa oturttuktan sonra Behlûl bir yer iskemlesini çekti ve karşısına oturdu, Bülend yerde, ikisinin arasındaydı.

Nihal yumuşamış, istencini başkalarına teslim etmiş bir varlık gibiydi, ufak bir tebessüm ince dudaklarını hafifçe açıyordu. Biraz önceki Nihal'den o kadar başka bir şeydi ki şimdi Bihter'in yanında olsaydı beş dakika önce söyleyebileceği şeyleri söyleyemeyecekti.

Behlûl hep o yumuşak, o kardeş sesiyle sordu:

"Değil mi Nihal? Bihter'e de, o kadın buraya gelemez, diyecektin."

Nihal başıyla gözüyle yadsıyordu; Behlûl diyordu ki:

"Yok, şimdi utanıyorsun da onun için itiraf etmiyorsun; ya bunu söyleyecektin ya da buna benzer bir şey... Bak, beş dakika yetti, yapmak istediğin şeyden utanıyorsun. İşte bütün bu kış yaptığın şeyler için beşer dakika bekleseydin onların hepsi meydana gelmemiş olacaktı."

Nihal hep o tebessümüyle susuyordu. O zaman Behlûl anlattı. Firdevs Hanım'ın bu misafirliğinden hiç kimse memnun değildi, hatta herkesten çok Bihter. Nihal gözlerini açtı, nasıl, o da annesinin geleceğinden memnun değil miydi?

Behlûl, "Seni temin ederim ki değil," diyordu, "sana bunu açıklamak pek uzun ama ne kadar memnun olmayacak olursa olsun, başkaları kendisine karşı memnuniyetsizlik gösteremez; özellikle sen, Nihal, buna ilişkin bir küçük işarette bile bulunamazsın. Bu şimdiye kadar aranızda geçen kavgaların hiçbirine benzemezdi. Ondan sonra, Nihal; izin verir misin? Sana ne zamandan beri söylenmek istenip de söylenemeyen bir şey söyleyeyim?"

Nihal biraz doğrularak o zamana kadar söylenemeyen bu önemli şeyi bekledi. Behlûl ciddi bir sesle söyledi:

"Nihal, sen bilmeksizin babanı üzüyorsun..."

"Nasıl? Ben, ben mi babamı üzüyorum?"

Bu soru ağzından bir çığlık gibi çıktı. Behlûl o sakin sesiyle devam etti:

"Evet, sen, minimini Nihal, sen... Bilmeyerek, dü-

şünmeyerek, biraz çocukluktan, biraz hırçınlıktan fakat asıl kıskançlıktan... Senin bütün o Bihter'e yaptığın şeyler, o haksızlıklar, evet, itiraf edersin değil mi? Onlar hep birer haksızlıktan başka bir şey değildir. İşte bütün o kendini tutamayarak yaptığın kavgalar onu zedeleyecek birer neden oluyor."

Behlûl bu muhakeme dizisini izliyordu ama artık Nihal anlayamıyor, açıklıkla dinleyemiyordu. Bülend'in onaylayan yüzüne bakarken gözlerinde bir sis, Behlûl'ün sesini işitirken kulaklarında bir uğultu vardı. Kendisine ilk kez söylenen bu şey o kadar beklenmeyen, o kadar umulmayan bir şeydi ki onu sersemletmişti. Kalbinde bir damar kopuyor gibiydi. Demek o babasını üzüyordu. Evet, bu doğru olmalıydı. Nasıl olmuştu da bunu kendisi düşünememiş ve şimdiye kadar hiç kimse ona bu gerçeği söylememişti? Birden kendisini büyük bir cinayet işlemiş olmak töhmetiyle gördü. Babasını üzmüş olmak... Evet, evet, bu böyleydi, böyle olmalıydı. Şimdi ne yapacaktı? Ne yapacaktı ki her şeyi unuttursun? Her şeyi bağışlatsın? Şüphesiz artık Firdevs Hanım'ın gelmesine ses çıkarmayacaktı, artık Bihter'le uğraşmayacaktı fakat öncekiler nasıl unutturulacaktı?

Behlûl söylerken, o dinlemeyerek Bihter'le geçen şeyleri birer birer hatırlıyordu. Kendisini ne kadar haksız, ne kadar haksız buluyordu. Nasıl kuvvet bulmuş da bunları yapmıştı?

Nihal, Behlûl'ün odasından başkalaşmış bir Nihal olarak çıktı. Behlûl ona diyordu ki:

"Gördün mü Nihal! Ne zaman kendinde kızgınlığa benzer bir şey duyarsan, kavga isteklerine biraz meydan vermek için seninle küçük küçük mücadeleler de yaparız fakat başkasıyla değil."

* * *

Bugün Nihal'in en sakin bir günü oldu. Saatlerle mürebbiyesinin ona okuduğu bir kitabı dinledi. Bugün Nihal için başka bir dönemin başlangıcını oluşturacaktı. Bundan sonra artık hiç sesini çıkarmayarak, bütün o çılgınlıklara yönelten isyan duygularını ezmek için zayıf kalbinde kuvvet bulmaya çalışarak kahrolmuşluğunun sessizliği içine kapanacak, babasını üzmemek için susacak, hep dudaklarını kısarak susacaktı.

O okurken Nihal hep bunu düşünüyordu. Bugün ihtiyar kızın da okurken dalgınlıkları vardı; elinden kitabı yavaşça indirerek, sanki bir gözyaşı bulutuyla örtülü gözlerini Nihal'e dikiyor, dalgın, uzun bir bakışla ona bakıyordu. Böyle, ikisinin arasında uzun bir dakika geçiyor, bir şey söyleyemeyerek gözlerini zorla birbirinden ayırıyorlardı. İki kez Nihal sordu:

"Ne düşünüyorsunuz, rica ederim?"

İhtiyar mürebbiye, bir şey söylemek için güç bulmaya çalışıyormuşçasına dudakları kıpırdıyor, sonra, "Hiç!" diyordu.

Nihal onun bu duraksamasına o gün fazla bir önem vermemişti, şüphesiz ihtiyar kızın kendisine söylenecek bir şeyi yoktu fakat ertesi sabah bu anlamsız şeyden korkunç bir gerçek çıktı.

Nihal'i sabahleyin kapısının arasından seslenen Matmazel Courton uyandırdı:

"*Bonjour* Nihal! Yatağında mısın çocuğum? Ben gidiyorum, vapura ancak yetişebileceğim."

Bu pazar ihtiyar kız sabah duasında bulunmak için erkenden Beyoğlu'na ineceğini bir gün önce Nihal'e haber vermişti. Nihal yorganının altından başını çıkararak mürebbiyesine bağırdı:

"Rica ederim çabuk dönünüz, bugün hava güzel görünüyor, sizinle bir küçük gezinti yaparız."

Bugün kışın son günlerinden biriydi: Soğuk fakat

güzel bir gün... Nihal yatağından güneşin donuk, bir buz nefesiyle buğulanmış denebilen ışığının penceresinden kayarak perdenin bir kenarını yaladığını görüyordu; çerçevenin dışarısında, beyaz bir süngere benzer, eriye eriye delik deşik olmuş, yumruk kadar bir kar parçası vardı ki uzun uzun aralarla birer damla salıveriyor ve bu damlalar camın donuklukları arasında açılmış minimini bir dereyi takip ederek, uzanarak, kıvrılarak, sonunda dağılarak kayboluyordu.

Nihal uzun uzun perdesini yalayan bu ışığa, damla damla eriyen bu kar parçasına, o minimini dereye baktı. Yatağının içinde bu güneşli günün tatlı sıcaklığını düşünerek üşüyordu. Onun da beyninin üstüne, bu güneşin ışıklarını süsleyen buzlu nefese benzer bir tabaka çekilmiş gibiydi. Bütün bedeninden küçük küçük titremeler akıyordu, ayaklarını çekerek yatağında büzüldü, yorganını çenesinin altına kıstırdı, hep o güneşe, kar parçasına, minimini dereye bakıyordu; bugün mümkün değil yatağından çıkıp bu soğuk odada yıkanmaya, giyinmeye kuvvet bulamayacaktı; hayalinde suyun soğukluğunu duyuyor, omuzlarından buzdan birer yol açılıyor, titreyerek yatağının içinde daha fazla büzülüyordu. Bugün tembellik edecek, saatlerle yatağından çıkmayacaktı. Yatağından çıkmamak için bir neden daha buluyordu: Mademki Matmazel Courton da bugün evde değildi...

Gözleri süzülüyordu, hep öyle penceresine bakarken yavaş yavaş kirpikleri indi, ince mavi damarları görünen gözkapakları titredi, tekrar uyudu. Bir müddet uyudu; sonra birden gözlerini açtı, ona odasını sallamışlar gibi gelmişti, ilk önce anlayamadı, bir dakika sonra, yeniden aşağıdan yukarıya uçan koca bir kar parçası gelip penceresinin üstüne ezilerek yapışınca anladı. Aşağıda, şüphesiz Bülend, ablasının penceresini kartopuna tutuyordu.

Birden yatağından atlayarak penceresine koştu, tam o sırada, bir top daha, bu kez çerçevenin kenarına gelerek dağıldı. Nihal bahçeye baktı. Hep oradaydılar: Adnan Bey, Behlûl'le Bülend, kürklü geniş yakasını kaldırmış Bihter, henüz erimemiş karlardan toplamak için çömelen Beşir...

Başlarını kaldırarak ona bakıyorlardı, Bülend bir-iki top daha hazırlıyordu, Nihal eliyle işaret ederek, "Geliyorum!" dedi.

Beş dakika sonra bahçedeydi. Havada hoş bir sıcaklık vardı, güneş bu sabah vaktinden önce uyanmış bir bahar getiriyordu. Nihal bu havayı solur solumaz varlığının derinliklerine kadar ısındığını duydu. Bahçenin yollarında karlar yumuşamış, gevşemişti; beyaz donuk bir cam tabakasıyla örtülü sanılan dallardan birbiri ardınca damlalar düşüyordu, bunlardan bir tanesi geçerken Nihal'in boynuna düştü. Bir çığlıkla boynunu kıstı. Hep ellerinde birer topla onun yaklaşmasını bekliyorlardı, tam o dakikada Bülend emir verdi:

"Ateş!"

Toplar Nihal'in üzerine döküldü, o, kolunu kaldırarak yüzünü saklıyordu; bir tanesi ta kulağının üstünde, saçlarının arasında dağıldı; Nihal parmaklarıyla saçlarını silkerek, "Şimdi sıra bana geldi!" diyordu. Sekerek yoldan atladı, orada, bir ağacın dibinde bir küme kar vardı ama öte tarafta Bülend de durmuyordu, o zaman ikisinin arasında acımasız bir savaş başladı. Önce düzenli bir savaş biçiminde başlayan bu oyun yavaş yavaş, aralarındaki mesafe eksile eksile, toplar sonunda düşmandan önce yetiştirilebilmek için telaşla alınan birer avuç kardan ibaret kalarak bir boğuşma haline gelmişti. Etrafta hep gülüyorlar, Adnan Bey, "Artık yetişir!" diye bağırıyordu. İkisi de bu savaştan yorgun, karlara bulanmış, göğüsleri şişkin, çıktılar. Nihal kesik kesik soruyordu:

"Baba, Bülend yenildi değil mi?"

Bülend yenildiğine inanmıyordu. "Kim yenildi!" diyordu. "İstersen yeniden başlayalım."

Buna hep engel oldular, Adnan Bey ilerleyerek Nihal'i kolundan çekti, artık savaş bitmişti. Şimdi Bülend önlerinden koşarak sıçrıyor, yolun üzerine uzanmış bir dalı çekerek tam onlar geçerken silkiyordu. Babası ile Nihal böyle, adımdan adıma bir kar tufanına tutuluyorlardı.

Bir aralık Adnan Bey, Nihal'e yavaş bir sesle, söyleyeceğinden korkarak sordu:

"Nihal, Matmazel Courton sana bir şey söyledi mi?"

Nihal şaşkın ama birden babasının bu sorusuyla ihtiyar mürebbiyenin bir gün evvel kendisine bir şey söylemek için gözlerinde fark olunan tereddüt arasında bir ilişki bularak durdu ve babasına bakarak, "Hayır!" dedi.

Şimdi ikisi de durmuşlardı, bir adım ötede, elinde yakalanarak hazırlanmış bir dalın ucuyla Bülend de bekliyordu.

Adnan Bey dedi ki:

"Senden izin isteyecekti."

"Ama o bu sabah erkenden gitti bile..."

Adnan Bey, "Hayır, öyle değil Nihal!" dedi. "Yalnız bugün değil, o artık yorulduğundan söz ediyor. Biraz da memleketinde, kendi akrabasının yanında... Anlıyor musun Nihal?"

Nihal pek iyi anlıyordu. Cevap vermeyerek kalbinde derin bir acıyla gözlerini indirdi.

Öteden Bülend soruyordu:

"Nasıl baba? Kim, kim? Matmazel Courton öyle mi? Ah, şu ihtiyar papağan! Sonunda memleketine bir yolculuk mu düşünüyor?"

Nihal gözlerinde birer damla yaş kuruyarak, "Bülend," dedi, "bize annelikten başka bir şey yapmayan bir kadın için böyle söz söylemekten seni men ederim!"

Bülend bir kahkaha içinde cevap verdi:

"Oh, evet ama onu ihtiyar bir papağan olmaktan men edemezsin." Sonra elinden dalı bırakıp karları silkerek başını çevirdi ve yolun ötesinde uzaklayan, artık memleketine giden o ihtiyar papağanın hayaline seslenerek elini salladı: "Uğurlar olsun matmazel! Sizin hısımlara benden çok çok selamlar!"

Nihal'in vereceği cevabı işitmemek için Bülend koştu ama Nihal cevap verecek durumda değildi. Babasına da bir şey söyleyemiyordu, arkasında Behlûl'le Bihter'in ayaklarını işitiyordu, başını çevirmeksizin, gözlerini kaldırmaksızın yürüdü; Adnan Bey de birlikte yürüyordu.

Nihal kendi kendisine, "Zavallı ihtiyar kız!" diyordu ve bir nakarat gibi içinde yinelenen bu cümlenin arasında düşünüyordu. Düşünüyordu ki onun artık yorulduğundan söz ederek memleketine gitmek istemesi bir efsaneden başka bir şey olamazdı. Bihter'in ona karşı hiçbir zaman tamamıyla saklanamayan bir düşmanlığı vardı. Nihal'in bütün huysuzluklarına o bir kışkırtıcı olarak görülüyordu. Kaç kereler Bihter bunu ihtiyar kıza ima etmişti. Onun evdeki varlığı Bihter'i rahatsız ediyordu. Şüphesiz bu onun tarafından düzenlenmişti. Sonunda bir gün kocasına, "Bu kadından beni kurtarın!" demiş olacaktı. O zaman, o zavallı kızın bütün o senelerce bir dakika ara vermediği fedakârlıkları unutularak kendisine anlatılmış olacaktı ki bu evin huzuru onun artık Nihal'i yalnız bırakmasıyla mümkün olabilecek. Bu kendisine örtülü bir dille anlatıldıktan sonra nankör bir hizmetçi aşağılanmasıyla kovulmuş olmamak avuntusunu bırakmak için belki onun izin istemesine imkân vermişlerdi.

Ya bu adam, Yarabbi! Ya bu baba nasıl görmüyor, hissetmiyordu ki kızının elinden bütün sevdikleri böyle birer birer alındıktan sonra o yaşayamayacak, evet, böyle yapayalnız yaşayabilmek için artık kuvvet bulamayacak.

Nihal yeniden üşüyordu. Demin kendisini ısıtan bu güneşin sıcaklığını artık hissetmiyor, yalnız bahçeye indiği zaman boynuna damlayan kar damlasını duyuyordu; bu damla orada büyüyor, bütün varlığını titreten bir buzlu su oluyordu.

Sonra da ona diyorlardı ki: "Sen babanı üzüyorsun!" Ama onu, işte onu da üzüyorlardı. Kim? Nasıl? Niçin? Bilmiyordu fakat işte üzgündü. Bugün her zamandan çok... Demek şimdi ondan, onun zayıf kalbinden bu korkunç fedakârlığı da bekliyorlardı? Demek o bunun için ağlayacak olsa, isyan etse karşısına çıkacaklar ve, "Nihal! Sen babanı üzüyorsun!" diyecekler. Ama kimdi asıl öyle olan? Bir aralık, ayağının ucuyla henüz yolun üzerinde erimeyerek minimini adacıklar şeklinde kalan kar parçalarına dokunarak, gözlerini kaldırmaksızın, sessiz, ağır ağır adımlarla babasının yanında yürürken, bütün gücünü toplayarak, yavaş yavaş, ılımlılıkla, adeta yalvararak Matmazel Courton'un kalması için izin istemek istedi. "Evet, artık yalnız onu bırakınız," diyecekti, "düşününüz, o giderse hayatımda ne büyük bir boşluk açılacak. Bakınız şimdi etrafımda beni sevecek kimse yok, hep birer birer gidiyorlar. Önce siz, baba, siz, sanki benden uzak bir yerdesiniz, artık beni duymuyorsunuz. Sonra onlar, Şakire Hanım'la Cemile, onlar da birer yabancı oldular; daha sonra Bülend, onun yalnız kendisini değil, benden kalbini de çaldılar; artık beni sevmiyor, hep beni sevmeyenlerle birlikte düşünüyor... Şimdi, şimdi de Matmazel Courton; ama baba, bana hastalıklarımda kim bakacak, yalnızlıklarımda kim arkadaşlık edecek? İşte bakınız, bunun kuruntusuyla bile üşüyorum. Bundan sonra bu evde hep üşüyeceğim. Gidenlerle birlikte sanki evimiz de, o eski evimiz de parça parça koparak gidiyor. Siz bunu duymuyorsunuz ama ben hissediyorum, işte bütün bu ev değişmiş odalarıyla, sofala-

rıyla bir başka şey oluyor, damla damla ölerek yerine bir başka evin yüzü çıkıyor..."

Bunu düşünürken Firdevs Hanım'ın yüzünü, bütün boyalarıyla, sahte gençliğiyle, gizlenen yıpranmışlığıyla o yüzü görüyordu; bu yüz o eski evin ölmüş ruhu üstünde yükselen yeni ev, yabancı evdi.

Bunları değil, babasına hiçbir şey söylemedi; artık kendisini savunmaktan üşenen bir bitkinlikle, güçten düşmüş birinin gevşekliğiyle söz söylemeye gerek görmüyordu. Hem buna ne gerek vardı? O ne yapsa, ne söylese dinlenilmeyecekti. Hep o kadına boyun eğilecekti. Bunu şimdi tamamıyla hissediyordu. Babası onun elinde bir oyuncaktan başka bir şey değildi; fakat bu oyuncak ona karşı korkunç bir silah olarak kullanılıyordu. Oysa babası kötü bir adam değildi, bundan emindi; o kızını yine seviyordu, evet, severek öldürüyordu...

Niçin bu böyleydi? Onu bilmiyor, bilmeye de gerek görmüyordu; mademki ondan fedakârlık bekliyorlardı, işte o da her şeyi, kendisini de feda edecekti. Şimdi onlar bahçenin köşesini dolaşmışlar, yalıya götüren diğer bir yolu izliyorlardı; Nihal uzaktan yalının kapısında Behlûl'le Bihter'i görüyordu. Onlara yaklaşmadan önce bakışında yenilmişlere özgü bir teslimiyetle gözlerini babasına kaldırdı.

"Baba," dedi, "ne zaman gidecek? Bugün dönmeyecek mi? Bu akşam birlikte gezmeye gidecektik."

Acı çeken ruhunun bütün sitemleri bu cümlenin içindeydi.

Adnan Bey cevap verdi:

"Bu akşam gelecek, kızım. Sen ne zaman izin verirsen o zaman gidecek." Nihal yeniden gözlerini indirmişti, Adnan Bey bir saniyelik bir duraklamadan sonra ekledi: "Senin için başka bir mürebbiye arattırayım mı Nihal?"

Nihal birden başını kaldırdı:

"Ooh! Hiç gerek yok. Mademki Firdevs Hanım bize gelecekmiş!"

Babasının yanında daha fazla duramadı, ağzından istemeksizin taşan bu cümleden sonra birden koştu. Behlûl'le Bihter yalının kapısında onları bekliyorlardı. Nihal, Bihter'e bakarak Behlûl'e dedi ki:

"Behlûl haberin var mı? Matmazel Courton'u kovuyoruz."

Sonra elini uzatarak Behlûl'ü elinden tuttu ve birlikte gelmeye zorlayarak sürükledi; yalının uzun merdivenlerini birlikte, Behlûl'ün eli hâlâ Nihal'in elinde çıktılar. En yukarıda, sofada, Nihal soluyarak durdu ve Behlûl'ün elini bırakarak bütün olayı, fedakârlığını, bu sessiz tragedyayı ayrıntılarıyla anlatan bir kelime olmak üzere, "İşte!" dedi.

Sonra eliyle tokatlarcasına piyanosunun iskemlesini döndürdü ve yüzü Behlûl'e karşı oturarak, ellerini dizinin üstünde kilitledi, kelimelerin hızlı bir akışıyla sürdürdü:

"Evet, işte, şimdi artık benden memnun olabilirsiniz. Bir küçük itiraz bile etmedim. Bakınız gözlerime, bir ufak damla bile yok. Oysa bilirsiniz ya, bu kere hepsinden önemli, hepsinden acı... Buna hiç ihtimal vermezdim, bu o kadar düşünülemeyecek bir şeydi ki beni en çok öldürecek bir çare bulmak görevini bana verselerdi ben bile bunu düşünemezdim, o kadar mümkün olmayan bir şey görünüyordu. Onlar bulmuşlar, bugün bana sadece kararı bildirdiler. Gidecek, dediler. Pekiyi, gitsin, anlıyor musunuz, gitsin, işte o kadar! Başka, benden başka bir şey daha istiyorlar mı?"

Kuru gözlerle Behlûl'e bakıyordu. Behlûl felsefesinin bütün dayanıklılığıyla birlikte bu ıstırabın korkunç etkisinden şaşkındı. Bu kız için büyük bir acıma duyuyordu.

"Benim minimini Nihal'im," dedi, "bilir misin? Sana acıyorum."

Kesik, kuru bir kahkahayla gülerek Nihal cevap verdi:

"Gerçekten? Acıyor musunuz? Ama niçin? Bunlar bütün birer çocukluktan başka bir şey mi?" Sonra bu alayı bırakarak ciddi bir sesle ekledi: "Size bir hakikat söyleyeyim mi? Şimdi ben bu şeylerden lezzet alıyorum. Bilmezsiniz, bugün bu acı fedakârlığı yaptıktan sonra içimde öyle bir lezzet var ki..."

Behlûl etkisine galebe çalınamayan bir duyarlılık içindeydi. Titrek bir sesle dedi ki:

"Nihal, ister misin? Bundan sonra seninle dost olalım her zaman için..."

Nihal elini uzattı, sonra, "Durunuz," dedi, "mademki öyle, size çoktandır yapmadığım bir şeyi yapayım." Eliyle ince kaşının ucunu gösteriyordu. "Buradan öpmek istiyordunuz değil mi? Mademki artık benim için bir iyi dost, bir büyük kardeş, ağabey olacaksınız. Şimdi şuraya, yanıma oturunuz. Size piyano çalacağım, evet, saatlerle, bütün sevdiğiniz, istediğiniz parçaları."

Asabi ellerle piyanosunun üstünü, yanında ayaklı sehpayı dolduran parçaları, defterleri Behlûl'ün önüne yığıyor ve, "Herkes bilsin ki," diyordu, "Nihal'i öldürüyorlar da o, yine..."

Cümlesini davranışıyla tamamlıyor, piyanosunun kapağını şiddetli bir darbeyle arkasına atarak ünlü *Gece ve Gündüz Opereti*'nden[1] çıkarılmış gürültülü bir "galop"un[2] şen kahkahalarını evin içine serpmeye başlıyordu.

Behlûl'ün, Tepebaşı gezinti ve eğlence yerinin bu sadık müdaviminin, kendine özgü, en neşeli, en oynak parçalardan oluşmuş bir seçmeler dizisi vardı ki bunları hemen ezbere bilirdi. Önünde yığılan kümeden birer birer

1. 19. yüzyılın başlarında İstanbul'da da oynanmış bir opera. (Y.N.)
2. Hareketli bir dans. (Y.N.)

çekerek Nihal'in önüne bırakıyordu: *La Gran Vía*'lar, *La Mascotte*'lar, *Les Cloches de Corneville*'ler, *Le Petit duc*'ler, *I Granatieri*'ler,[1] bütün o çılgın müzik kahkahaları birbirini kovalayarak evi büyük bir sevinç gümbürtüsünün taşkınlıkları içinde boğuyordu ve Behlûl, arada bir ıslıkla eşlik ederek, hatırında kalan bir nakaratı söyleyerek, Nihal'in yanında, gözleri yandan görünen ince soluk yüzüne rastladıkça gecikerek, Beyoğlu'nun hummalı eğlencelerini hatırlatan bu şeyleri dinlerken düşünüyordu.

15

Düşünüyordu ki işte bütün bir kış bunlardan uzak kalmıştı. Nihal'i dinlerken hayalinin içinde üzerine ışık tufanları, renk çağlayanları dökülmüş köşeler açılıyor, Odeon sahnesinin bir tarafını, Concordia'nın delice bir âlemini görüyor; sonra çıplak omuzlar, kollar, minimini zarif beyaz satenden iskarpinler hızla gözlerinin içinde uçuyordu. O zaman kalbinde derin bir özlem duyuyordu, onun hayatı işte o âlemin heyecanları içinde yuvarlanmalıydı; nasıl olmuştu da koca bir mevsimin o bitmez tükenmez gecelerini bu hüzünlü köhne yalının koltukları içinde, artık ihtiyarlayarak ölümün soğukluğundan mangal altlarına kaçan hasta kediler uyuşukluğuyla geçirmişti?

Şüphesiz Bihter'i seviyordu, hayatında hiç böyle derin ve uzun bir sevdası olmamıştı. Bu elbette onun ilk ve son aşkıydı; ama bu, hep böyle, aynı buluşmalar, aynı

1. Sırasıyla: *La Gran Vía* (Chueca y Valverde) İspanyolca; *La Mascotte* (Edmond Audran), *Les Cloches de Corneville* (Robert Planquette) ve *Le Petit duc* (Charles Lecocq) Fransızca; *I Granatieri* (Vincenzo Valente) İtalyanca. (Y.N.)

saatlerde söylenen aynı sözler, aynı bağlılık yeminleriyle alınıp verilen aynı öpücükler, evliliğe özgü bir biçimde ve bir anlamda ezgilerle sürüp gidecek miydi?

Yavaş yavaş bu aşkın hep bir çeşit lezzetleri arasında yenilikler, başkalıklar ister olmuştu, ilk haftalarda onları titreten, korkutan şeyler oluyordu; birbirlerine tamamıyla sahip oluncaya kadar, aşklarında daha aşılacak mesafeler, daha göze alınacak tehlikeler kaldıkça, doyurulacak emellerin heyecanının ateşini duyarlardı; ama sonra, artık bu aşkın devamından başka beklenecek bir şey kalmayınca dingin saatler, o dinginliği bir can çekişme azabına benzeyen tekdüze saatler başlamıştı. O varsaydıkları tutkulardan, taşkınlıklardan, deliliklerden, gözyaşlarından, birbirlerini daha fazla sevmek için hırpalaşmaklardan, sözün kısası o bir aşkın hayatını sürekli tazeleyen bunalımlardan hiçbir şey yoktu; hatta birbirlerini kıskanmıyorlardı bile...

Behlûl, zannının tamamıyla tersine olarak Bihter'de yumuşak, gevşek bir kadın buluyordu; bir kurala uyarcasına odasına gelişleri vardı ki Behlûl'de kötü bir etki bile uyandırıyordu; bu aşkta birbirini arzu etmeye zaman bulamıyorlardı. Behlûl pek açık olmamakla beraber, bu kadının elinde kendisinin evet, asıl kendisinin bir kadın gibi kalmaya başladığını fark ediyordu. Odasında gelinip aranılan, her arzu olundukça alınıp kullanılan edilen kendisiydi. Pek iyi çözümlemeksizin bu sevişme tarzından kendisine bir aşağılanma çıkarıyor ve kalbinin ta derin, kendi özüne karşı bile gizli tutulan bir noktasında Bihter'e bir düşmanlık hissediyordu.

Kendi deyimiyle bu nefis kadında sevdanın bir zevk tadı eksikti; sevişmelerinde Bihter o kadar maddileşiyor, Behlûl'ün bütün açgözlü arzularına öyle yenilgiyle boyun eğiyordu ki, belki bir fedakârlık olan bu şeyler, aleyhine çevrilerek onu bayağılaştıracak, saygınlıktan düşürecek aşağılamalar yerine geçmiş oluyordu. Behlûl hiçbir

biçimde reddedilmiyordu, onun hiçbir arzusu fazla bulunmuyordu; oysa o reddedilmeye, yalvarmaya, istenen şeyin zor elde edilmiş olmasından tat almaya muhtaçtı.

Bir gece mutlaka reddedilecek bir şey olmak üzere Bihter'i sarhoş etmek istemişti; Bihter isyan edecek, bayağı bir sokak kadını zayıflığıyla onun bu hevesine boyun eğmeyecek ümidindeydi; o zaman Behlûl için bu kadının bir aşktan sarhoşluğunu aramak, ona ulaşabilmek büyük bir mutluluk olacaktı; aksine Bihter buna, olur deyince onu sarhoş etmek Behlûl'e iğrenç bir şey göründü. Bu, aralarında sonuçlandırılmamış bir şaka olarak kalmıştı; ama Behlûl'ün kalbinde, hiç olmazsa bunu reddetmemiş olmasından doğan, ona karşı bir kin vardı.

Bu kin, gerçekte Bihter'e saygı duyamamaktan kaynaklanıyordu. Erkekler bir kadını sevebilmek için ona saygı duyabilmelidirler; namuslarından düşen kadınlar için, en şiddetli aşklar arasında bile, onlara bir aşağılanma payı ayırmaktan geri kalmazlar; duygularını açıklıkla çözümlemekten çekinmekle birlikte Behlûl sonunda Bihter'de evliliğin gerdek odasından kaçarak başka birinin yatağına giren bir kadın görmeye başlamıştı ve gece, odasında, sobanın yanında koltuğun içine gömülerek Paul Bourget'nin[1], kadın ruhunun o acımasız çözümleyicisinin birkaç sayfasını süzerken Bihter'in hem gelmesini ister hem gelmesinden korkardı.

Bihter ona küsseydi, birkaç hafta, evet, yalnız birkaç hafta dargın olsalardı, Behlûl onu beş dakika yalnız görüp sonunda bağışlatmayı başarmak için günlerce fırsat bekleseydi, sonra gözyaşları içinde yeniden birbirlerinin kollarına atılsalardı, öyle sanıyordu ki o zaman şimdi istemeksizin düşündüklerini düşünemeyecekti.

1. (1852-1935) Fransız romancı ve eleştirmen. (Y.N.)

Bu bir mevsimlik aşkın son günleri Behlûl için öyle bir dönemin başlangıcı olmuştu ki o dönem sırasında istemeden, henüz duygular aşk bıkkınlığının başladığına ilişkin bir farkındalık ortaya çıkacak kadar açıklık kazanmaksızın, sevilen kadına yüklenecek kusurlar bulunur, onu aşkın baharında süsleyen bütün hülya çiçekleri artık solgun görünür, bir zamanlar sevmek için icat olunan nedenler yavaş yavaş sevmemek için birer neden kuvvetini alır. Behlûl'ün gözünde Bihter, hep o çok güzel ve seçkin kadındı; hep onun giyinişinde, söyleyişinde, oturuşunda, o yelpazesini açarken, peçesini iliştirirken, parmaklarının bir-iki ustalıklı darbeciğiyle saçlarına yüzünün bütün ifadesini değiştiriveren bir başka hal verirken, dudağının köşesinde o minimini çukuru dalgalandıran tebessümüyle kaşlarını kaldırarak en sıradan bir kelimeye en güzel bir şiir güzelliğini verirken, bütün o hiçlerden oluşan bin türlü şeylerde, hâlâ en önce, ilk gördüğünde alınan etki devam ediyordu. Bu kadını hiçbir zaman arzu etmekten geri kalmayacağının farkındaydı ama bu aşkın doğması ve sürmesindeki kolaylık, bu tehlikesiz, olaysız, gürültüsüz sevişmenin rahatlığı onun mutluluğu içinde öyle uzun, boş saatler bırakıyordu ki düşünmeye zaman buluyordu.

Kendi kendisini böyle düşünürken fark ettikçe silkinir, düşünmemek isterdi. Aşkta kalp susmaya başlayıp da zihin, yetilerini kullanmaya başlarsa o aşk damarlarında taze bir kan yerine zehirleyici ilaçlar dolaşan bir hasta çocuğa benzer. O, bu değerli hasta çocuğun damarlarına zehirleyici ilaçlardan koymamak için kendisini düşünmekten alıkoyardı.

Kaç kereler böyle düşünürken Bihter'e bu aşkın doğması ve sürmesindeki kolaylıklardan bir töhmet payı çıkarmıştı. O düşüşü, bir akşam odasında en beklenmeyen bir dakikada, ilk kez olarak cesaret edilip söylenmiş

iki kelimeyle meydana gelen o yenilgiyi, bağışlanmaz bir kabahat olarak görüyordu.

Bihter, Behlûl'e ustalığını kullanmak için zaman bile bırakmamıştı. Kendisini, hüner sahnesinde hiçbir sanat eseri göstermeye henüz zaman bulmadan alkışlanan bir sanatçı kadar alıklaşmış olarak kollarında Bihter'le buluvermişti. O kadar kolay düşen bu kadın, bütün aşkını yine o kolaylıkla vermeyi sürdürüyordu. İlk düşüşü izleyen o kısa vicdan azabı dönemi bile Behlûl'ün gözünde birden perdesi düşüveren yarım kalmış, kötü düzenlenmiş bir komedyaya benziyordu; o zamandan beri Bihter bu aşkın aşağılığını, ayıbını hiç duymuyor gibiydi. Lakin o aşağılığı, o ayıbı şimdi Behlûl duyuyordu. Kaç kereler o, kollarının arasındayken birden silkinmek, "Ama hissetmiyor musunuz ki bu aşk kirli bir şeydir!" demek arzularını hissetmişti. Kendisini bağışlıyordu ve kendisini bağışlamak için bulunan nedenler, Bihter için fazladan bir töhmet vesilesi oluyordu: Onu gelip alan kadın hâlâ gelip almakta devam ediyordu, onun ellerinde kendisini günahsız bir cinayet aleti masumluğuyla görüyordu.

Böyle, bu yasak aşkın sorumluluğunu araştırmakla zihnini meşgul görürken birden kendisini muhakemeyi sürdürmekten alıkoyar ve düşüncelerine karşı aşkını savunacak bir cümle bulurdu: "İşte erkekler," derdi, "asla memnun değildirler, artık sevmemek isterlerse bütün düşüşün, bıkkınlığın kabahatlerini kadınlara yükletmek için çare bulduktan sonra sevmemek kabahatini de onlara bırakmak için zavallıları aşağılayacak şeyler ararlar.

Oysa Bihter'i sevememek onun için giderilemeyecek bir zarar gibiydi; bu kadını kendi kendisine öyle lezetli bir sevda kevserine benzetiyordu ki doyduktan sonra yine, hep içilmekte devam olunsun. Onu kaybettiği dakikadan başlayarak yeniden şiddetle isteyeceğinden

emindi. Behlûl bu aşkta, kendi nabzı parmakları arasında hasta bir hekim gibiydi. Ama hastalık derin bir yanardağ akıntısının gizli hainliğiyle kaynamakta devam ediyordu.

Bihter için Firdevs Hanım'dan bile bir aşağılama vesilesi çıkarıyordu: Bir zamanlar İstanbul'un seçkin zevk hayatında en parlak bir yüz olan bu kadın, şimdi taze kalmak için gülünç çılgınlıklarıyla Behlûl'e o kadar tuhaf ama iğrenç bir tuhaflıkla tuhaf görünüyordu ki Melih Bey takımının bütün parıltısına bu sonucun güneş tutulmasından sanki tabaka tabaka bulutlar dökülüyor ve ta uzak, belirsiz bir ufukta Bihter'in yüzü bu bulutların gölgeleriyle örtülüyordu. Bu anne, bu kızın bir gelecek sayfası gibiydi. Onu da uzun sandalyesinde sızılı dizlerini dinlendirirken henüz bıyıklanmış bir çocuğun elini çekerek sıktığını, uzaklaştırılamayan bir hayal içinde görüyordu. Firdevs Hanım'ın en seçkin bir zevkten sonra yavaş yavaş hastalaşan düşüncesinden çıkmış o garip yüzler, o gülünç elbiseler, iflas etmiş bir gençliğin öyle tuhaf acılıklarıydı ki bir komedya olarak seyredilirken ağlanmak istenirdi.

Behlûl hâlâ gözlerinin içinde şüphesiz dizlerinin sızılarından bağırmamak için dişlerini sıkan bu kadının, yastıklarla beslenerek yükseltilmiş açık sarı boyalı saçlarla, o siyahla aldan karıştırılmış garip elbisesinin pörsümüş kollarını açık bırakan cepkenleriyle ona bakan gözlerini görüyor ve bu gözlerle Bihter'in gözü arasında öyle bir benzerlik buluyordu ki o hayalin arkasında ellisini geçmiş bir Bihter'in öyle bir hasta zevkle boyanmış yüzünü görmekten kendini alamıyordu.

Kendisine kabahat buluşları da olurdu. O, bu aşkta ilk sevda deneyimini geçirmeye çalışan bir çocuk beceriksizliğiyle davranıyordu. Bu aşkı sakin akışından çıkarmak, o aranılan tutkuları, heyecanları hiç olmazsa icat etmek için o da bir şey yapmamıştı. Nihayet yorulmuş,

evliliğin yumuşak yastıkları arasına hasta başını koyarak dinlenen bir sevda tutkunu usluluğuyla işte uzun bir kış mevsimini bu sakin aşkın uykularında geçirmişti.

Nihal ara vermeden, parçalar bittikçe kapayıp halının üstüne atarak, hoşuna gitmeyen bir şeyi bırakıp başka birine başlayarak devam ediyordu. Önünde çalınacak şey kalmadıkça başını çevirmeden Behlûl'e soruyordu:

"Başka? Başka?"

Evet, bütün bir mevsimi uykuda geçirmişti. Nihal'in yüzünü yandan görüyordu, düşünürken gözleri bulanıyor ve Nihal'in ince yüzü sanki titrek sislerin arasında titreyerek yükseliyordu. Nihal'e böyle bakarken onun çaldığı bir şeyi ıslıkla o da çalıyordu, birden merak etti. Bu neydi?

"O nedir çaldığın Nihal?"

"Bilir miyim? Şimdi siz verdiniz..."

Ve Nihal sağ eliyle devam ederek sol eliyle parçanın kapağını gösterdi, Behlûl eğilerek bakıyordu. "A, gerçekten!" dedi...

Bu, bir sene önce bütün Beyoğlu'nun ağzında dolaşan bir havaydı ki ilk kez olarak Concordia sahnesinde bir Hollandalı kızdan işitilmişti. O vakit Behlûl bu parçayı özel olarak getirtmişti. Nihal şimdi onu çalarken Behlûl kendisini Concordia'da çılgın arkadaşlarının arasında görüyordu. Sahnede Kette, o çapkın kız, bütün küçük beyaz dişlerini gösteren bir gülüş içinde, beyaza benzeyen sarı saçlarıyla kendisine zarif bir kedi başı yaparak, en kirli anlamlar ima eden bu parçanın açık saçık dizelerini, küçük sarı gözlerinin ekledikleriyle daha fazla doğrulayarak, birer birer, onun gençliğinden, güzelliğinden yağmalanacak parçalara aç, hırslı, bekleyen halka birer sadaka gibi atıyor ve bu halk, o genç ve güzel kızın çapkınlıklarıyla tutuşmuş, doymayan heveslerin ateşiyle kuruyan ağızlarını açarak bütün göğüslerini şişiren arzu-

ları boşaltacak bir uluyuşla nakaratı onunla birlikte yineliyordu. Sanki bu nakaratın arasında, o sahnede zarif kedi başıyla etrafı saldırıya çağıran bu kız, sonunda hırsından çıldırarak, cinnetinden böğürerek atılan halkı, vahşi bir kucaklayış içinde kollarıyla sıkıyor, kemiklerini kırıyor gibiydi.

Oysa herkes bu kızın namusundan söz ediyordu. Ona on altı yaştan fazla verilmiyordu, garip bir sergüzeşt uyduruluyordu; babası Avustralya açıklarında gemisiyle birlikte kaybolmuş bir gemici deniyordu; annesi, namusuyla yaşayan bir dul, kızını büyük şehirlerin küçük sahnelerinde dolaştırıyordu. Kette için bu sahnelerin çirkefi üstünde batmaksızın yüzen bir yasemen kalmak şöhreti, bu çevrelerde bütün heveslerini kolay elde etmekten usananlar için çıldırtıcı, kudurtucu bir emel uyandırıyordu. Concordia'yı aşağı bularak küçümseyenler bile o kış buraya doyurula doyurula yorulmuş heveslerinin arasında taşan açlıklarını getirmiştiler. Lakin bütün sözler, fedakârlıklar hep sahneden ileriye geçemiyor, bu halk bir kayadan seddin sarplığına düşüp bayılan dalgaların çaresizliğiyle bu sahnenin ayaklarında yıkılıp kalıyordu. Yalnız birkaç kere kendisinin yemeğe davet edilmesine izin vermişti ama hep zayıf omuzları eskimiş yas elbisesinin altında sefil bir hayatın acılarını gösteren annesiyle birlikte...

Ve bu on altı yaşında kızın, bu küçük sahnelere özgü edebiyatın en çapkınına, en çapkın anlamlarla tercüman olan bu kızın, annesinin eşliğinde basit bir akşam yemeğinden başka bir şey kabul etmemesinden bütün Beyoğlu'na bir çılgınlık gelmişti; herkes ona âşıktı, herkes Concordia'daydı, herkes o nakaratı yineliyordu.

Sonra birden, kış sonunda Kette unutuldu, üzerinden bir yaz geçti. Bu şöhretler öyle narin çiçeklere benzer ki üzerinden bir mevsim geçmesi onları öldürmeye yeter. Bu kış Kette yine Concordia'daydı, yine annesiyle birlikte

bir yemekten başka bir şey kabul etmiyordu; fakat artık kimse yoktu. Asıl Beyoğlu'nun hayatını yapanlarda bu kız için ilk çılgınlık dönemi geçmişti, şüphesiz başka çılgınlık nedenleri bulunmuştu. Bu değişiklik neden kaynaklanmıştı? Bilinemez... Kette hakkında türlü hikâyeler anlatılmıştı. Hele bir tanesinin doğruluğuna inanılıyordu: Lahey'in polisçe bilinen bir evinden, annesinden başka her şeyi olan o ihtiyar karı tarafından alınarak zengin bir evlilik avına çıktığından söz edilen bu kızın bütün yazı bir berber kalfasının evinde geçirdiğine yemin ediliyordu. Şimdi Kette'nin, kabul olunan yemeklerde annesinin bulunmamasına izin verdiği söyleniyordu ve bir kış evvel Concordia'ya hayatını adayanlar bu hikâyeye o kadar inanıyorlardı ki denemeye gerek görmüyorlardı.

Kette için herkesle birlikte çıldıran Behlûl yine herkesle birlikte bu hikâyeye inanmıştı, hatta onu tamamıyla unutmuştu. Bugün düşüncesinin arasında, Nihal o parçayı çalarken uzun bir senenin unutuşu içine gömülen Kette'nin yüzü uyanıvermişti ve birden onu yeniden görmek için önüne geçilmez bir arzu duydu.

Acaba hâlâ Concordia'da mıydı?

Bu soruyu kendi kendisine sorarken gülüyordu. O hayatın bu derece cahili kalacak kadar uzaklarında yaşayabildiğine şaşıyordu. Bu akşam gidecekti, bu akşam Kette'ye bir yemek verecekti. Bir saniye içinde karar vermişti. Sonra Bihter'i düşündü. Bu ona karşı bir ihanet değil miydi? Bihter için bir merhamet duyuyordu, kendi kendisine, "Zavallı kadın!" diyordu, Behlûl'ün bir aralık bunu düşündüğünü bilse kim bilir ne kadar ağlayacaktı! Hayır, hayır, bu alçaklığı asla kabul etmeyecekti. Sonra birdenbire kendi kendisine, "Ama ahmak," dedi, "sen bunu asıl Bihter için yapacaksın, onu daha çok sevmek için..."

Hayır, hayır, gitmeliydi, Bihter'le aşkının devamı için buna ihtiyaç vardı. Nihal'den rica etti:

"Tekrar eder misin Nihal?"

O parçayı bir daha işitmek istiyordu, Kette artık kalbinde tamamıyla taze bir hayat bulmuştu, eveti, gidecekti. Birden aklına bir şey geldi, bu defa maddi bir engel vardı. Ona da bir çare buldu, tekrar ettirdiği parçada Nihal'i durdurarak, "Nihal," dedi, "ben sana ne kadar borçluyum?"

Behlûl, Nihal'e her zaman borçluydu, ikisinin arasında sürekli Behlûl'ü borçlu bırakan bir alacak verecek hesabı vardı. Nihal cevap vermeyerek dudaklarını kıvırdı.

"Baksana Nihal, bugün seninle büsbütün dost oluyorum ama, bilirsin ya, ücretsiz iş yapmak pek de mizacıma uygun bir şey değil. Para çantan nerede Nihal?"

Nihal, Behlûl'ün bu teklifsizliklerine o kadar alışıktı ki başıyla ceketinin sol cebini gösterdi. Behlûl çantayı avucuna boşalttı. Hepsini alıyordu, Nihal de o kadar zengin değildi ama ikisi de yarım zengin kalmaktansa iki sermayeyi bir yere getirerek yalnız birinin zenginleşmesi daha uygundu. Hem haftaya babasından para bekliyordu, ilk kez olarak bu sefer Nihal'e o borç verecekti.

"Değil mi Nihal?"

Nihal pek iyi anlamayarak, dinlemeyerek başıyla, "Evet!" dedi.

"Ben gidiyorum Nihal, sana İstanbul'dan bir şey getireyim mi?"

Nihal piyanoyu bırakarak çevrildi:

"İstanbul'a mı gidiyorsunuz? Hemen şimdi?"

Evet, hemen gidecekti fakat kabahat Nihal'indi, bu piyanosuyla ona bu geceyi Beyoğlu'nda geçirmek hevesini vermişti. Nihal güldü ve cevap vermeyerek tekrar piyanosuna döndü.

* * *

Bihter, Behlûl'e sofada eldivenlerini takarken rastladı, "Bir yere mi çıkıyorsunuz?" dedi.

Behlûl onun gözlerinden kaçınarak ve eldiveninin iliklenmekte güçlük gösteren bir düğmesiyle meşgul olarak, "Evet!" dedi, "İstanbul'a kadar yalnız inip çıkmak, ancak iki saatlik bir yokluk..." Birden yalan söylediğine pişman oldu. Bu pişmanlığında kızgınlığa benzer bir şey bile vardı, kendisini saatlere kadar hesap vermek zorunda bırakan bu aşk artık isyan ettirecek bir yük oluyordu, ekledi: "Belki bu gece dönmem."

Bu son sözünün etkisini anlamak için gözlerini kaldırmıştı, Bihter'i sapsarı gördü. Genç kadın ufak bir tereddütten sonra, "Ama," dedi, "bu geceyi bana söz vermiştiniz."

Behlûl o sözünü unutmuştu. Kendisini birden kaba, sert bir adam olmaya yönelten bir taşkınlığın zor önüne geçti. Sonunda bu kadın en küçük özgürlüklerine karışan sevdasıyla can sıkacak bir şey oluyordu. Sert bir cevap vermemiş olmak için, "Dönmemek kesin bir şey değil," dedi, "bunu her ihtimale karşı söylüyorum. Böyle havalarda, böyle bir güneşle damarlarımda bir şey tutuşuyor, beni evin dar havasından kaçmaya, gezmeye, geniş, serbest ufuklara bütün ciğerlerimi açmaya yöneltiyor."

Bihter'e gülümseyen, bir çocuğu aldatan gözlerle bakarak söylüyordu; birden durmak zorunda kaldı. Kendi sesinin, bu yalanın soğukluğundan üşüyerek sustu. Bihter'in şimdi o dudağının köşesinde, bir tebessümün gölgesiyle titreyen o bellisiz çukurda, acı, elemli, aldatılan bir kadının, ilk düş kırıklığını hisseden bir kalbin acı gülüşü belirmişti. Bihter bu karşısında gülümseyen adamın, bu kendisine özür bulmaya çalışan sesin bir yalan olduğunu, kadın hissiyle, aldatılmaya başlanan, artık sevilmeyen bir kadın hissiyle anlamıştı. Bu nasıl bir yalandı? Niçin yalan söyleniyordu? Bilmiyordu fakat yalandan emindi, bunu Behlûl'ün gözlerinde açıkça görmüştü.

Varlığının derinliklerinde bir şey öldürülüyormuş-çasına büyük bir acı duydu, bir kelime daha eklemeyi ya da bir kelime daha söylettirmeyi fazla buldu, cevap vermedi fakat bakışında öyle bir şey vardı ki Behlûl'e, "Yalan söylüyorsun!" diyordu.

Behlûl bu bakışın açık anlamını anladı ve yalanının içinden başka bir yalanla çıkmak isteyerek, "Doğrusunu söyleyeyim mi Bihter?" dedi. "Nihal'den kaçıyorum, evet, asıl ondan... Düşün bir kere, birazdan o mürebbiyesi gelince kıyamet kopacak. Ben Nihal'i biliyorum, bütün taşkınlığını sonraya saklıyor. Ondan başka, mademki hepsini söylemek gerekiyor, biraz da Nihal'e acıyorum. Böyle meselelerde o kadar zayıf adam olurum ki, anlıyor musunuz? En iyisi bu gürültünün içinde bulunmamaktır..." Bihter sessiz, sapsarı dinliyordu. Behlûl başlandığı gibi bitmemek yeteneği gösteren bu nutkun içinden çıkmak istedi: "Ondan sonra," dedi, "kim bilir belki gece kimsenin haberi olmadan..."

Cümlesini bitiremedi, uzakta kavgaları işitilen Nesrin'le Şayeste'nin bir gürültüsünden ikisi de titrediler. Sofada, böyle, yavaş sesle bu konuşma bağışlanmaz bir ihtiyatsızlıktı. Behlûl yüksek sesle, "Kızlara söyler misiniz yenge," dedi, "benim odamın ateşini yakmadan yatmasınlar. Belki gece dönecek olurum..."

Yukarıda Nihal'in piyanosu devam ediyordu. Bihter başına bir şey düşmüşçesine sersem, bir dakika içinde onu en dingin sanılan bir mutluluktan en korkunç bir azaba atan bu olayın niteliğini düşünemeyerek, başının üstünde parçalanmış bir dünyanın patlayış velvelesine benzer bir gürültüyle yuvarlanan bu piyanoyu dinleyerek bekliyordu. Kendi kendisine, beyninin bulutları arasında yalnız bir şey soruyordu: "Demek, demek artık yalan başlamıştı?"

Bu kısa konuşmanın bütün ayrıntılarını şu dakikada

unutmuştu, hatırlamak için kendisini zorlasa bile başaramayacaktı; yalnız o yalan, Behlûl'ün gözlerinde açıklıkla okunan o yalan yaşıyordu. Sonra yavaş yavaş, başının üstünde hep o velveleli müziğin fırtınaları, büyük kasırgalarının içinde parçalanmış dünyaların enkazını süpürüp götürürken beyninin içinde bulutlar, parça parça hatıra kırıntıları bırakarak dökülmeye başladı. Burada, ayakta, iki dakika içinde bu kısa konuşmanın bütün azaplı anlarını birer birer yaşadı, Behlûl'ün o yalan söyleyen sesini hep o yalan kelimelerle birer birer işitti. Demek Nihal'e acıyordu, bunu söylemek onu kınamak demekti. Sonra o bulutlar daha uzak hatıra ufuklarını açarak, bütün unutulmuş, oluşunda önem verilmeyerek akılda tutulmaya değer bulunmamış şeyleri, şu son haftaların son buluşmalarına ilişkin küçük küçük kelimeleri, yalnız şimdi birer anlam kazanan, birer kuvvet alan hiçleri gösterdi; iki dakika içinde genç kadın aşk binasının yanında o zamana kadar görülmemiş, varlığına imkân verilmemiş bir uçurumun korkunç, karanlık ağzını açarak soğuk, donmuş nefesiyle yüzüne soluduğunu hissetmişti. Yukarıya çıkıp Nihal'in yanından geçmek için kuvvet bulamadı, kocasının iş odasına atıldı.

Ve yukarıda minimini Nihal, o mutluluğunun korkunç yasının son darbesiyle bir daha sarsılan hasta, zavallı bedenini yerlere atarak acısından, acısının öfkesinden, kahrolmuşluğunun güçsüz taşkınlığından, boğazlanmış bir güvercin umutsuzluğuyla çırpınmamak, kıvranmamak için, önüne geçen, hatırına gelen bütün çılgın parçalarla piyanosunda kıyametler koparırken hep o ensesinden beynini çekerek koparıyor sanılan ağrılar dakikadan dakikaya şiddetini artıran pençeleriyle başını deliyor, çengelleriyle damarlarını söküyor gibiydi. Birden çocuk kolları gerilmiş, elleri piyanosunun üstünde donmuş, ensesine sanki saplanan bir çiviyle başını oynata-

mayarak boğuk bir ıstırap çığlığıyla durdu. O zaman birinin koştuğunu, onu sallanırken kollarının arasında tuttuğunu, hafifçe kucaklayarak biraz evvel Behlûl'ün oturduğu koltuğa koyduğunu hissetti. Bütün bu baygınlık yalnız bir dakika sürmüştü; bu, patlamadan geçen bir fırtına gibiydi; Nihal bu baygınlığın içinden mütebessim gözlerle çıktı. O zaman dizlerinin dibinde, birer buz parçası kadar soğumuş ellerini avuçlarının içinde sıkarak bembeyaz, bütün o ince habeş yüzü donuk bir beyazlıkla beyaz, Beşir'i gördü.

"Beşir, sen misin?" dedi.

Evet, oydu. Bugün de bahçeden sonra, tutsak bir gölge sadakatiyle onu izlemiş, orada, merdiven başında, cam kapının yanında beklemişti. Behlûl'ü, Nihal'in kaşının ucundan öperken görmüştü; sonra o gidince yavaşça daha çok yaklaşarak, bilinemez, zavallı mahrum insanlığının nasıl bir ihtiyacıyla nasıl umutsuz bir bağlılıkla ayaklarının altında ölmek istediği Nihal'in bütün acılarını hissederek, o acılarla kendi ruhunun da eridiğini, ezildiğini duyarak sessiz, hareketsiz beklemişti.

Gözlerinde bir mutluluk kıvılcımıyla Nihal'e bakıyordu, Nihal hep o tebessümüyle onu daha çok inandırmak istedi:

"Küçük bir baygınlık! Yorgunluktan..." Sonra buyurganlığını takınarak güçlü bir sesle ekledi: "Kimseye söylemeyeceksin Beşir, anlıyor musun, öyle istiyorum."

O zaman Beşir'in gözlerinde bir saniye önce tutuşan mutluluk kıvılcımı birden bir bulutla, bir gözyaşı bulutuyla örtüldü ve ruhunun acısını daha fazla saklamaya kuvvet bulamayarak, ince, yumuşak, o işlenmiş zarif bir oyuncağa benzeyen yüzünü Nihal'in dizlerine kapadı; ağladı, ağladı...

Nihal onu bırakıyordu; başını koltuğun arkasına yaslayarak, gözlerinde derin bir ferahlatıcı gülüşle sanki

bu dizlerine dökülen yaşların temizliğinden büyük bir avuntu duyarak duruyordu. Sonunda onun anlatılamayan acılarına işte açıktan açığa, saklanmaya gerek görülmeden dökülecek gözyaşları bulunmuştu ve bu gözyaşları Beşir'in saf ruhundan, onun da kim bilir nasıl inleyen, damla damla zehirlerle kanayan acılı ruhundan çıkıyordu.

16

Bugün Adnan Bey, Nihal'e bu müthiş darbeyi vurduktan sonra kalbinde, işte ne kadar zamandan beri örtülü, sanki ölmüş kalan derin bir damarın, babalık damarının sızladığını hissetmişti. Evliliğinden beri Nihal'in ruhunu hırpalayan işkence dönemlerinin en küçük belirtilerini bile kaçırmamıştı, bunlar onun gözünde öyle kaçınılmaz olaylardı ki meydana gelmesini evliliğinden önce beklemeye başlamış ve sonra, Nihal'in acıları karşısında onları zararsız, sonunda tehlikesiz geçecek fakat son bulması zamana bağlı bir hastalığın nöbetleri olarak görmek alışkanlığıyla kendisini bunun sebebi olma sorumluluğundan sıyırırdı. Hatta o işkence dönemlerini şiddetlendirecek ve yenileyecek şeylere, o şimdiye kadar Nihal'e vurulan darbelere, biraz ağır ama sonuç olarak şifa veren birer tedavi çaresi gözüyle bakmıştı. En önce Nihal'i Bihter'e yaklaştırmak için kendisinin ondan uzaklaşması gerektiği sonucuna varmış, kızından uzak kalmıştı; sonra onun zayıflığından yararlanarak evde barışın kurulmasına engel yaratmak yeteneğinde bulunanların uzaklaştırılmasına karar vermiş, Şakire Hanım'la kocasını ve kızını çıkarmıştı. Şimdi artık Bihter'e bir

düşman olarak tanınan, karanlıklarda aile huzurunu bozacak entrikalar üreten bir zararlı misafir olarak görülen o ihtiyar kızın uzaklaştırılması, mutlaka gerekli bir önlem önemiyle karar altına alınmıştı.

Adnan Bey, bir zamanlar çocuklarına bir ikinci anne olarak görülen Matmazel Courton hakkında bu yeni düşüncenin doğuş nedenlerini belirleyemezdi. Bihter'in masum sanılabilecek birkaç kelimesi, Nihal'in bir hırçınlığına karşı mürebbiyeye bakılarak sonra anlamlı bir tebessümle kocasına dikilen bir bakışı, o hiçbir şey söylemeksizin ifade edilen anlamlar yavaş yavaş bir iğnenin ucundan bir ipek kumaşa düşmüş bir yağ damlasının genişlemesi ve yayılması gibi, beyninin içinde büyüye büyüye sonunda onu kaplamıştı. Ama sonunda bu sabah darbeyi vurduktan sonra, şimdiye kadar Nihal'e vurulan darbelerin iyileştirici etkisinden şüphe veren bir korku, bugüne kadar aldanmış olmak, hayır, aldatılmış olmak korkusu, müthiş, elemli bir korku, onun kalbini delmiş ve ateşten iğnesinin ucuyla o kalbin unutulmuş bir köşesinde, bir ölü hissizliğiyle susan damarı, babalık damarını bularak yakmış, sızlatmıştı.

Yoksa kızını öldürüyor muydu?

Nihal bahçede yanından kaçar kaçmaz bu soru, karşısında, korkunç bir suçlama heyulası dehşetiyle titremişti. Bu soruyu zihninden kovmak istedi; buna cevap vermek için daha derin, daha sağlıklı bir bakışla meseleyi çözümlemekte öyle büyük bir sorumluluk, öyle acı bir umutsuzluk keşfedilebilirdi ki ondan kendisini korumak için düşünmemeye çabaladı.

Biraz işle oyalanmak için odasına çıktı. Kaç günden beri bir güzel ceviz köküne Bihter'in yüzünü oymaya çalışıyordu.

Onu eline alırken, nasıl oldu bilinemez, belki garip bir içgüdüyle gözleri, çoktan beri unutulmuş, eksik çiz-

gileriyle kırık tahta parçalarının arasına atılıvermiş bir başka yüzü, Nihal'in o yarım kalmış yüzünü araştırdı. Sonra elinde Bihter'in başlanmış o yüzüyle, duramayarak süzgün, kendi seçiminden çok kalbinin belirsiz bir ihtiyacına boyun eğen iradesiz gözlerle odasının ta karanlık bir köşesinde, ne tamamıyla kaldırılmaya ne tamamıyla gözler önüne serilmeye cesaret edilemeyerek bir yığın ufak tefek arasında boğulmuş bir resme, ilk eşinin eskilikten silinmişe benzeyen bir resmine baktı ve sandı ki bu resim, birdenbire, ne vakitten beri kendisini ihmal eden bu gözlerin ruhundan bu kere canlanarak, bir cisim kazanarak, o karanlık köşede titreye titreye kabarıyor, ona yaklaşıyor; kinden, hırstan ateş saçan gözlerle gözlerine sokularak, ciğerleri sökülen bir ana acısıyla ona haykırıyor: "Kızımı öldürüyor musun?"

Şu iki senelik evliliği bir sorumluluk hayatı korkunçluğuyla gözlerinin önüne geliyor, küçük küçük şimşek gibi bir tutuşup sönen, görünüp silinen tablolar biçiminde hep Bihter'le Nihal'i görüyordu; zihninde karısı ile kızı birbirini örtmek isteyerek kovalaşıyorlardı. İskemlesinde, bir elinde hâlâ o kök parçasıyla kalbinde derin bir ıstırap yarasıyla düşündü. Bu yaranın açılmasına beş-on dakika yetmişti. Bir zaman oldu ki bu baba, kızına dönmüş oldu; Nihal için derin bir ağlamak arzusu duyuyor ve bu arzuya kendini bırakmak istiyordu. Sonra kendisini yenen bu merhametin sonuçlarından, özellikle artık itiraf edilmesi gereken bir hatadan o kadar korktu ki, karanlıkta bizi yakın bir tehlikenin darbesinden koruyan sinirsel sakınma türünden istemsiz bir hareketle, bu karışık izleri kovalamaktan vazgeçti. Ama kalbinde Nihal için açılan bu yaranın acısını uyutacak bir avuç tuz serperken başka bir yaranın sızlamasına engel olamıyordu ve bu ikinci yara artık uyutulamıyor, ne zamandan beri acısını dindirmek için üzerine serpilen tuzların altından hep, umulmayan açıl-

malarla, biraz daha yırtılarak, biraz daha derinleşerek ateşli ve zehirli, yeniden uyanıyordu.

Bu yara evliliğinin yarısıydı. Başlangıçta küçük, bellisiz bir leke gibiydi. Bihter'le mutlu olmak ümidi onu öyle sarhoş ediyordu ki mutluluğunun arasında ufak bir iğne dokunuşuyla sızlayan bu noktayı dinlememeyi başarıyordu; fakat yavaş yavaş o iğne daha fazla batmış, o nokta bir elemli yara olmuş ve artık dinlememek, işitmemek mümkün olamamıştı. Bütün evlilik hayatı bununla zehirleniyordu, mutlu görünmeye çalışırken kendisini süslü görünüşler altında korkunç bir hastalık saklayanlar kadar sahte buluyordu. Önceleri mutluluğunun taze neşesi o acılarını örterken şimdi onlar mutluluğunu eziyor, boğuyordu. Kendi kendisine öyle sessiz buhranları vardı ki mutsuz olduğuna karar verdi. Bu evlilik korkunç bir hataydı; bunu sonunda, Bihter'i kollarının arasında donmuş bir cisim ruhsuzluğuyla, ölmüş bir kadın hissizliğiyle, o sarılışların heyecanlarından pay alamayarak, gözlerini başka bir sevda hayali ararcasına onun gözlerinden ayırarak, bedenini verip de asıl kadınlığının sıcaklığını vermeyerek hissettikçe anlamıştı. Bihter onun olurken kendisini başkasına veriyor gibiydi. En ateşli, en hırslı öpüşlerin altında dudaklarını buz gibi bir nefesle donmuş bulur ve o saniyede aşkının en coşkulu ateşlerinin üzerinden bir kar rüzgârı geçerdi. Bihter'in gevşek kollarla ona sarılışları vardı ki itiyor, reddediyor sandırırdı; dudakları öyle öpüşlerle uzanırdı ki ateşsiz, ruhsuz dokunuşlarıyla rüyalarda alınan ölü, kuru öpücüklere benzerdi; bütün aşklarında Bihter kendisini onun olmaksızın veriyordu.

Böyle nereden geldiği hissolunamayan bir soğuk rüzgârla, mutlu gerdek odalarının duvarlarından sanki buzlar aktığını ve ta ruhunun derinliklerine kadar üşüdüğünü duydukça gözlerinde bir sitemle karısına bakar-

dı. Bu bakışında acısından sızlayan erkeklik gururunun kınamaları öyle açık bir anlatım kazanırdı ki birden Bihter onu avutmaya, hayır, onu daha fazla mutlu edemediği için bağışlanmasını istemeye gerek görür ve başını omzuna koyarak sakalının altına, bir zamanlar Nihal'in yeri olan o kılsız noktaya dudaklarını kor, küçük küçük dokunuşlarla orasını öperdi.

Bu öpüşlerde öyle bir yalan soğuklukları vardı ki Bihter'i omzundan silkmek, bileklerinden tutmak, sarsmak, vahşi bir kıskançlıkla büsbütün kendisinin olamayan bu kadını hırpalamak arzuları duyardı. Onu kıskanıyordu ama kimseden değil, kendisinden, kendisinin ihtiyarlığından; onun güzelliğinden ve gençliğinden, sonunda ona tamamıyla sahip olamamaktan korkunç bir kıskançlık duyuyordu.

Arada bir isyan etmek isterdi, acı bir kelimeyle onu aşağılayarak öcünü almaya gerek görürdü, kaç kereler ağlatmıştı; sonra o ağlarken kendisini bencil bularak kınar, bütün kıskançlıklarını utanılacak bir küçüklük olarak unutmak ve unutturmak isterdi. Bihter onu okşayarak, öperek odasından çıkarmak isterken o bütün yorgunluk, rahatsızlık bahanelerini haklı bulmak için kendisini oyalamaya çalışırdı; fakat o aralık kapısının anahtarı kilidin içinde tırmalayan bir gacırtıyla dönerken kalbinde bir şey yırtılırdı.

Kendi kendisine, "Kesinlikle beni sevmiyor!" diyordu. Kaç kereler, o bunalımlar arasında, bu söz dudaklarının ucuna kadar gelmişti. Ona, "Beni sevmiyorsun!" diyecekti, sonra bu soruya karşı verilecek güvencede sevilmediğinin daha açık bir kanıtını görmek korkusundan öyle titrerdi ki cesaret edemezdi.

Odasında, şüphe işkenceleri içinde saatlerle uyuyamazdı. Bihter'in evliliğinden önce birisini sevmiş olabileceğini düşünerek bu var sayılan aşkın var sayılan hatı-

rasını kıskanırdı. Belki bu aşk hâlâ onun kalbinden silinmemişti; belki bu kadını tamamıyla kendisinin olmaktan alıkoyan, onun hâlâ yaşayan hatırasıydı. Kaç kereler bir belirti bulabilmek, genç kadının geçmiş hayatında şüphe verecek bir nokta keşfetmek için onu ustaca sorgulamalar içinde söyletmişti.

Bir gün kalbine, o zamana kadar hiç düşünülmemiş bir şüphe düştü: Behlûl! Bu şüphe hiçbir olaydan kaynaklanmıyordu; onları bir gece yan yana, bir resimli dergiye bakarken görerek kendi kendisine bu genç adamın bir tehlike olabileceğini itiraf etmişti. Fakat Behlûl, Bihter'den o kadar uzak görünüyor; Bihter, Behlûl hakkında her zaman öyle ilgisiz bir dil kullanıyordu ki ikisinin arasında bir tehlike ihtimalinden korkmak Adnan Bey'e çirkin, utanmaksızın itirafı mümkün olmayan, kaba bir kıskançlıktan doğan bir aşağılık duygu olarak göründü. Kendi kendisine bir daha bunu düşünmemek için söz vermişti. Ama o sırada fark ederdi ki elinde olmayarak bir duygu onu Bihter'le Behlûl'ü merak etmeye yöneltiyor. O zaman kendini bir ayıp işlemekle suçlayarak başka şey düşünmek isterdi.

Bir keresinde yine onları düşünürken kendi kendisine, "Mümkün değil!" demiş ve hayalinde onlara karşı işlenmiş bir kabahati bağışlatmış olmak için, "Behlûl! Hanıma söylesene, bize biraz ut çalsın..." demişti.

Bir gün, Matmazel Courton'a izin verilmek için aralarında karar verildikten sonra Behlûl öyle bir şey bulmuştu ki Adnan Bey'in elinde olmayarak zihnini tırmalayan şüpheleri birden silmişti. Behlûl, amcasıyla yalnız bulundukları bir dakikayı seçerek ona sokulmuş ve ciddiyetle, "Görüyorsunuz ya," demişti, "ötekiler hep birer birer gidiyorlar. Bihter Hanım'da Matmazel Courton'dan sonra beni göndermek arzusu uyanacak sanıyorum. Rica ederim gülmeyiniz, bunu düşünmek için bende pek güç-

lü nedenler var. Görünüşe bakmayınız, onun beni hiç sevmediğinden eminim. Demek istiyorum ki onda böyle bir arzu görünür görünmez bana gözünüzle bir işaret yeterlidir. Size gerçeği söyleyeyim mi? Bu yalı hayatından bıktım. Pera Palace'ta[1] şık, zarif bir oda, ondan sonra..."

Behlûl, Bihter'in sesini işiterek susmuştu. Adnan Bey'in şüpheleri Behlûl'le Bihter'in arasında yalnız bir fazla yakınlaşma eğiliminin doğması ihtimalinden ibaret kalır ve karısının geçmişine kadar zihnini gerileten muhayyilesinde, utanılmaksızın kıskançlığa hak verecek kadar, ilişkilerinin yakınlık kazanabileceğini var saymaya kuvvet bulunmazdı. Yalnız kalbinde Behlûl'e derin bir kin vardı. Onun kadar şen, onun kadar genç ve artık onun kadar güzel olamamaktan doğan bir kin ki ne zaman onu Bihter'in yanında görse onun orada bulunmamasını arzu ettirirdi. Özel hayatlarında bu genç adamın varlığı Bihter'e kocasının ihtiyarlığından söz eden ete kemiğe bürünmüş bir dil gibiydi.

Adnan Bey, Behlûl hakkında bu hissini bir gün onun elçiliklerden birinde görev alma hevesini gösterdiği zaman anlamıştı. O zamana kadar Behlûl'ün buna benzer düşüncelerine karşı çıkarken bu kez birden onaylamış, sonra kendi kendisine bu çelişkiyi fark ederek asıl nedenini bulmakta zorluk çekmemişti; evet, artık itiraf edilmeliydi ki bu genç adam onların özel hayatlarında fazla geliyordu.

Behlûl'ün Matmazel Courton vesilesiyle söylediğinden Bihter'e söz etmemişti, bugün bahçeden döndükten sonra odasında otururken düşüncelerinin arasında bunu hatırladı. Behlûl gittikten sonra Bihter odasına girince sordu:

1. Beyoğlu, Tepebaşı'nda bulunan lüks otel. 1895'te açılmıştır. (Y.N.)

"Behlûl gitti değil mi?"

Bihter yüzüne bakmaksızın cevap verdi:

"Evet, galiba gece de gelmeyecek."

Adnan Bey güldü:

"Bütün kışı o kadar uslu geçirdi ki kendisine bir gece izin verebiliriz."

Bihter ötede kanepenin üstüne oturmuş, eline işini almıştı, gözlerini kaldırmıyordu.

Adnan Bey ekledi, hep gülerek söylüyordu:

"Geçenlerde Behlûl bana ne dedi biliyor musun? Matmazel Courton'dan sonra nöbet kendisine geleceğinden korkuyor."

Bihter gözlerini kaldırarak bu sözün açıklamasını bekleyen bir bakışla baktı.

"Anlamıyor gibisin Bihter... Bütün gidenler senden biliniyor ya, Behlûl de sanıyor ki artık o da evde fazla görünecek."

Adnan Bey yerinden kalkarak Bihter'in yanına oturdu, yüzünü yüzüne sokarak hep o tebessümüyle sordu:

"Behlûl'ün galiba Beyoğlu'nda bir yer tutmak için hevesi var, şimdiden bir neden icat etmek istiyor. Eğer böyle bir düşüncesi varsa itiraz edecek ben değilim."

Bihter cevap vermiyordu, yüzüne bir kan tabakasının fışkırdığını hissederek kayıtsız görünememekten korkuyordu. Kalbinde küçük bir şüphe de doğmuştu, tebessüm ederek söylenen bu sözler müthiş bir fırtına saklayan ustaca bir sorgulama da olabilirdi; boğularak, "Şüphesiz!" dedi. Sonra bu kelimeden pişmanlık duyarak ekledi: "Yani bence önemsiz bir mesele demek isterim; yalnız rica ederim, eğer Behlûl Bey gidecekse beni karıştırmasın, artık her giden için sorumlu olmaktan usandım."

Bihter kızgınlıkla söylüyordu, Adnan Bey daha fazla güldü, daha fazla sokuldu. "Yok, itiraf et Bihter," dedi, "Behlûl giderse memnun olacaksın sanıyorum."

Başını sallayarak, "Belki!" dedi.

Şakakları vuruyordu, şimdi bu konuşmadan yalnız bir şey zihnini meşgul ediyordu. Demek Behlûl gidecekti, yalnız bu gece değil her gün, her gece kim bilir kimlerle, nerelerde kalacaktı. Ya o, bütün ruhuyla kendisini ona veren bu kadın ne olacaktı? Birden Behlûl hakkında öyle taşmak isteyen bir düşmanlık duydu ki hemen şu dakikada hepsini, evet, ondan öç almak için bütün o kirli ihanetlerini kocasına itiraf etmek istedi. Bir saniye içinde hayatı gözlerinin önünde yıkılıyor gibiydi. Sonra birden kendi kendisini aldatacak bir şey buldu: "Ama bunlar hep yalan olabilir. Bu gece belki gelecek, belki gündüz, şimdi, bir-iki saat sonra dönecek."

Yalnız kalmak için büyük bir ihtiyaç duydu, kocasıyla biraz daha birlikte bulunursa kayıtsız kalamamaktan, kendisine sahip olamamaktan korktu. Yemeğe davet etmek için kapıyı açan Şayeste onu kurtarmış oldu.

* * *

Bugün akşamüzeri geri dönen Matmazel Courton'la birlikte Nihal, biraz sonra Adnan Bey çıkmışlardı; Bihter yalıda yalnız kalmıştı. Bugünü bütün düşünememekle geçmişti, kendisini isteği dışında sürükleyen bir dalga üzerinde gibiydi. Onlar gittikten sonra Behlûl'ün odasına girmiş, orada, bu güzel kış gününün incitmeyen serin havasını solumaktan bir bahar hazzı alarak açık pencerenin yanında, Behlûl'ün koltuğunda, saatlerce düşünmüştü.

Güneşin son ışıkları baygın öpüşlerle Kanlıca tepelerini yalıyor, ta ötede Beykoz'dan yavaş bir akışla gelen beyaz bir bulut parçasının bir kenarı donuk şişe beyazlığıyla parlarken altında geniş bir çizgi, giderek koyulaşan bir gölge biçiminde duruyordu. Bu güzel kış gününden yararlanarak Boğaz'ın sakin sularını okşayan sandallar,

kayıklar geçiyordu; karşıda Şirket'in[1] bir vapuru siyah dumanlarını serperek yer yer yalıları gizlerken iri bir İngiliz şilebi, güvertesinde öteye beriye koşan dört-beş başla, sessiz, tenha, sanki yapayalnız, Karadeniz'e doğru ilerliyordu.

Her gün bu şeylere kayıtsız bakan Bihter bugün, burada düşünürken uzun uzun bakışlarla dalıyordu. Düşüncelerine yalnız bir sonuç verebilmişti: Behlûl'ü beklemek. Bu gece gelmeyecek olursa artık her şeyin bitmiş olduğuna hüküm verecekti. O zaman artık alçak, mutsuz bir kadın olacaktı.

Eğer o gelmeyecek olursa bu geceyi nasıl geçirecekti? Aman Yarabbi! Demek mutluluğu bu kadar küçük bir şeye bağlıydı. Kendi kendisine, "Ama mümkün değil," diyordu, "onu aldatmak için icat olunmuş bir yalan! Bunu keşfedememek için ne kadar ahmak olmalıdır."

Sonra kocasından işittiğiyle Behlûl'ün sözlerini birleştiriyor, ikisinin arasında ilişkiler buluyordu. O zaman büyük bir bitkinlik içinde, "Hayır, gelmeyecek," diyordu, "artık bitti, hepsi, hepsi bitti."

Böyle kendi kendisine her şeyin bittiğinden söz ederken, hafif bir mırıltıyla rıhtımın kenarında çırpınan sulara bakıyordu. Bunlar, bu Boğaz'ın, ta minimini bebekliğinden beri ona ninni söyleyen suları, kadim ve kalbinin sırlarını bilen birer dost içtenliğiyle yineliyorlar gibiydi: "Evet, hepsi, hepsi..."

Bütün hayatı bu denizin kıyısında, bezginlik getirmeyen ve son bulmayan bir akışla sahilleri yalayarak kim bilir ne kadar düşünceler, ne içten hasbihaller toplaya toplaya geçen bu suların ezgilerini dinleyerek geçmişken onları hiçbir zaman böyle vicdanına ortak, duygularına

1. Şirket-i Hayriye. İstanbul'da deniz ulaşımı için 1849'da kurulan kurum. (Y.N.)

arkadaş bulmamıştı. Onu kendi kendisiyle daha yalnız bırakmak arzusuyla manzarayı hafif hafif silmeye başlayan bir karanlık başlangıcı yarı saydam tülden eteklerini salıvererek karşı sahili sisliyordu, tepede gurubun son bir aleviyle kırmızı birer göz biçiminde parıldayan bir çift pencere vardı ki yakuttan bakışını çoktan kapamıştı. Kanlıca eteğinde parlayıp hemen sönüyor sanılan birçok gözler açılıp kapanıyordu. Yavaş yavaş göklerden ruhu uyuşturan bir sessizlik yağıyordu. Doğaya sessiz bir ninni söyleniyor gibiydi. Birden bu sessizliği yırtan bir ses, bir düdük sesi Bihter'i titretti; belki bununla geliyordu. Kalbinde bir şey onun herhalde geleceğini temin ederken diğer bir şey ona, "Aldanıyorsun, gelmeyecek, artık hepsi bitti, hepsi, hepsi..." diyor, sonra gözlerinin altında gizli kahkahalarla sular yineliyordu: "Hepsi, hepsi..."

İstemeksizin gözleri, bir köşesi görünen rıhtıma dikiliyor, oradan bir gölgenin belirmesini bekliyordu; bir aralık başını uzattı; arkalarından izleyen Beşir'le Nihal ve ihtiyar mürebbiye geliyordu, onlara görünmemek isteyerek çekildi. Şimdi akışındaki bir bükülmeyle düşüncelerinin yatağı değişmişti. Bu kız ona uzun bir işkence hayatını hatırlatan bir hayal etkisini yapmıştı. Birkaç belirsiz çizgiyle evliliğinin bir tarihini yaptı. Onu acı, boş, faydasız acılarla, umulup da bulunmayan şeylere karşılık sürekli savaşlarla zehirlenmiş buluyordu. Bu evlilikten ne beklemişti ve hâlâ ne bekliyordu? İşte tamamıyla sahip olacağına inanmaksızın, vaktiyle genç kızlık rüyalarını ışık tufanları içinde bırakan emellerin hepsine sahip demekti. Servet, tantana, süs; o hayalinde beslenen emeller bugün elinin altındaydı; fakat bunlar öksüz çocuklar mahzunluğuyla, elemli bir boyun bükülüğüyle duruyorlardı. Bu evlilik ona genç kızlık emellerini vermiş fakat kadınlığını aç bırakmıştı. Tamamıyla aldandığına, mutsuz bir kadın olduğuna çoktan karar vermişti. Sonra

hayatının ufkunda bir mutluluk parıltısı belirmişti, bütün ruhuyla kendisini ona vermişti; bu zayıf ışığı söndürebilecek hiçbir kuvvetin varlığını düşünmemişti. Bugün ilk kez olarak bir serseri rüzgâr, bilinemez nereden esen bir hain nefes, o ışığın, o güneşinin üstüne bir parça bulut götürmek istemişti. O sönerse ne olacaktı? Sonsuz bir karanlık...

Bunu düşünürken kendi kendisine gülmek istiyordu. Şimdi o gelecekti, iki kelimeyle açıklama yapılmış olacaktı, her şey bitecekti. Sonunda onu bu derece korkutacak ne olmuştu? Kendisini çocuk buluyordu. Daha son vapur gelmemişti. Sonra onun belki gece geleceğini düşündü. Ama nasıl gelecekti? Bebek'e kadar arabayla gelecekti. Sonra? Hayalinde Behlûl'ü gece karanlıkta, sandal içinde, kendisine gelmek için tehlikeler geçirerek geliyor görüyordu. Ona ne kadar minnettar olacaktı!

Bir aralık odaya baktı, sobayı yakmaları için kızlara bir şey söylememişti, birden hissetti ki bunu söylemek için kuvvet bulamayacak. Oda karanlıktı. Bu saatte, nedensiz burada bulunmak ona o kadar yersiz göründü ki kalkıp gitmek istedi. Belki Adnan Bey dönmüş, onu sormuştu; ama şu dakikada, şu karanlığı ve boşluğuyla karanlıkların uykuda ruhuna gömülen hatıralarıyla, mahrem bir buluşma yeri içtenliği kazanan bu oda onu daha fazla alıkoymak istiyordu. Sanki Behlûl'ü burada beklerse onun dönüş ihtimali kuvvetlenmiş olacaktı. Ondan başka, şimdi kendisini üşüten bu açık pencerenin altında, kendisini söylemeye çağıran bir avunma dili, uzaktan uzağa gelen bir ezgi vardı ki ona, "Söylesenize, niçin söylemiyorsunuz?" diyordu. Bilseniz bize bu sahillerin pencerelerinden atılmış ne gizli sırlar, ne kırık hülyalar, ne solgun çiçekler, ne yıpranmış emeller, ne ölmüş ümitler var! Bilseniz bu çaresiz hazin ölüleri, biz ne ruhu okşayan yas şarkılarıyla sallayarak ne duyarlı ve yumuşak kö-

püklerden kefenlere sararak, birer nazlı cenaze biçiminde yavaş yavaş, samanyollarının üzüntüsünden damlayan ağıt damlaları altında, yuvarlaya yuvarlaya götürürüz. Bilseniz bize katılarak akıp giden ne kadar ıstırap gözyaşları vardır. Sizin de bize verilecek ölmüş bir hülyanız, arkasından dökülecek birkaç damla matem yaşınız mı var? Siz ki o kadar şen, o kadar şatır, ağlamaktan o kadar uzaktınız. Demek hepsi bitti, hepsi, hepsi..."

O zaman bu avutucu dilin arasında bir alay kahkahası fark ediyordu; ve bu sessiz kahkahayı birisinin sesine benzetiyordu: Peyker'in...

Çoktan anlamıştı ki Peyker haklıydı. Küçük, fakir, sıradan bir evlilik; fakat aşka, sevgiye dayanan bir evlilik; bir evlilik ki sizin ruhunuzu sıcaklığının gürlüğüyle ısıtsın, size çocuklar versin; bir kocanız, bir eviniz, bir hayatınız olsun ki onlarla sizin aranızda başka hiç, hiçbir şey olmasın. Eniştesine ilişkin takdir duygusuna benzeyecek bir düşünce taşımamakla birlikte Peyker'i bahtiyar buluyordu: Mademki kocasını seviyordu. O da kocasını sevebilseydi; fakat sevememişti ve asla sevemeyecekti.

Demek bütün bir hayat işte bir hatanın kurbanı oluyordu. Bundan sonra mutluluk ümidi, saklanması gereken utanılacak bir aşktan ibaretti ve bu aşk, bir gün onun yüzüne korkunç bir aşağılama sillesiyle çarparak, "Artık yetişir!" diyebilirdi. O zaman ne yapacaktı?

Yeniden bir düdük sesi onu sarstı, son vapur geçiyordu, beklemeye gerek görmeksizin hissetti ki Behlûl bu vapurda da değildir. Birden onda acı bir güven uyandı: Behlûl gelmeyecekti ve kendisi, böyle ıstırabından kıvranırken o, bu gece başka bir kadının kollarında bulunacaktı.

Bu odada daha fazla durmak istemedi; karşıdan karanlık gecelere özgü görüş olayıyla deniz küçülmüş, sahil yaklaşmış, etraf karanlıklardan yararlanarak birbirine so-

kulmuş gibiydi. Kanlıca tepeleri heybetli karanlık kütleleri biçiminde Bihter'e yaklaşıyor, onu ezmek istiyordu. Pencereyi açık bırakarak kalktı, aralık kapıdan bir ışık demeti tozlanarak odanın biraz içerisine kadar dökülebiliyordu. Bu karanlık ve boş yerde gizli bir cinayet işlercesine kendisini titreten bir şey vardı. Yürürken yüzüne soğuk bir hava dalgası çarpıyor gibiydi. Bedeninde istemsiz bir korku titremesi koşuşarak, bu karanlıkların uyuyan yabanlığını uyandırmaktan çekinircesine sol eliyle arkasından elbisesini biraz kaldırarak, sağ eliyle bir yere çarpmamak için siperlenerek yürüdü; ileride, kapının yanında halının bir parçası, aralıktan kayan ışık tozlarıyla yaldızlanmıştı, oraya doğru ilerliyordu; birden, bir el sanki orada bir perde yırtarak karanlıkları bir ışık safhasıyla deldi. Kapıyı açmışlardı. Bihter titredi; henüz, bu birden açılan kapının eşiğinde kim olduğuna dikkat edecek kadar zaman bulmadan seri bir hareketle çekildi, arkasına bir kanepe rastladı, dizlerinde galebe çalınamayan bir gevşeklikle oraya düşer gibi oturdu. Ancak o zaman eşikte dikilen gölgenin Matmazel Courton olduğunu anlayabildi.

İhtiyar mürebbiye elinde birkaç kitapla karanlık odaya bakıyor, karanlıkları delerek içerisini görmek istiyordu. Bihter nefes almaktan korkuyordu. Şüphesiz hiç hoş olmayan bu rastlaşmadan iki kelimeyle çıkmak pek mümkünken şu dakikada Bihter suçüstü yakalanmış olmak perişanlığıyla kurtuluşu Matmazel Courton tarafından görülmemekte arıyordu. Herkesten çok bu kadının gözlerinde bir şey sezerdi ki onun suskunluğunu delmek isteyerek altında gizlenen gerçeği görmeye çalışan bir derine işleyişi vardı; ne zaman ihtiyar kızın bir burgu etkisi yapan bu bakışına rastlasa, "Şüphesiz bu biliyor," derdi. Nasıl olmuştu da bu sır onun bakışında açığa çıkmıştı? Önce anlamsız bir hiç onun vesveseli sinirlerini uyarmış olacak, Behlûl'le Bihter'in nefes alışlarına kadar

gözetim altında tutularak sonunda kesin bir şey elde edilmemekle birlikte belirtilere göre bütün gerçek anlaşılmış bulunacaktı. Onun elinde bu gerçek Bihter'e karşı o kadar korkunç bir silah olabilirdi ki Bihter etkisizleştiremediği bu silaha karşı çare olarak silaha sahip olandan kurtulmayı düşünmüştü. Onun için Matmazel Courton gönderiliyordu.

İhtiyar kız bunu her zaman ama asıl düğüne gidilecek gün aranılmamış bir tesadüfle Bihter'le Behlûl'ün sırlarını öğrendiği ve o sırada kapısını zamanında kapayamadığı dakikadan başlayarak beklemişti. Onun için bir gün Adnan Bey dolaşık bir cümleyle artık Nihal'in bir mürebbiye eşliğine ihtiyaç duymayacak yaşa geldiğinden söz etme imkânı bulabilmek üzere bir başlangıç yapmaya çalışırken ihtiyar mürebbiye hemen meseleyi anlamış ve onu bu zor başlangıçtan kurtararak soyluluk onurunu süslüce de olsa kovulmuş olmak aşağılanmasından korumuştu. Adnan Bey'den kendisi izin istedi.

İhtiyar kız bu meselede en çok Nihal'i düşünüyordu ve ondan ayrılmayı o kadar zor görüyordu ki zihninde o dakikayı hep uzatıyordu; sonunda artık o dakika daha fazla uzatılamayacak kadar yaklaşınca buna ilişkin Nihal'e bir kelime söylemek için kuvvet bulamamış ve o görevi babasına bırakmıştı.

Bugün öğleden sonra geri dönünce Nihal kendisini görür görmez birden:

"Hepsini biliyorum, hepsini, hepsini... Bana buna ilişkin bir kelime söylemeyeceksiniz, anlıyor musunuz? Size ne gün gideceğinizi ben haber vereceğim, mümkün olduğunca çabuk, belki yarın. Bir an önce bitsin, çok sürecek olursa kuvvet bulamayacağım sanıyorum. Şimdi beni öpünüz ve hiçbir şey yok gibi gezmeye çıkalım."

Gezdikleri sırada Nihal bundan hiç söz etmedi, neşeliydi, yalnız ara sıra ihtiyar mürebbiye onun gözlerini

sıkarak kaşlarını kaldırdığına dikkat etmiş ve bir keresinde sormuştu:

"Neden kaşlarınızı kaldırarak gözlerinizi kapıyorsunuz çocuğum? Başınız mı ağrıyor?"

Nihal, "Hayır," demişti, "belki güneşten..."

Eve döndükleri zaman Nihal mürebbiyesine, "Matmazel," demişti, "belki bu gece birlikte geçecek son gecemizdir. Hemen yemekten sonra yukarıya çıkarız, sizinle o kadar çok şeylerden o kadar uzun uzun söz ederiz ki hiç olmazsa bir sene birbirimizi görmek hatırımıza gelmesin."

* * *

Matmazel Courton, Behlûl'ün kapısında içeri girmeyerek duruyordu. Ufak bir duraksamadan sonra seslendi:

"Behlûl Bey! Orada değil misiniz?"

Bihter karanlığın içinde fark edilmekten titriyordu, burada saklanmış olmak şimdi kendisine o kadar çocukça bir şey görünüyordu ki kendi kendisine hırsından, "Ahmak!" diyordu. Bu saatte, özellikle Behlûl orada olmaksızın bu odada bulunmak, pencerede hava almış olmak pek doğal bir şeydi ki yalnız saklanmış olmakla şüphe çekilebilirdi. Bu, Matmazel Courton'un gözünde bütün içindeki sırlar bir dakikada okunan bir kitap kadar açıklık kazanacaktı. İhtiyar kız içeri girebilirdi, onu orada görebilirdi, o zaman?

Bir an içinde Matmazel Courton'u büyük bir zafer çığlığıyla üzerine atılıyor, kolundan tutuyor, "Ah, siz misiniz hanımefendi, siz, Behlûl Bey'in odasında, kendinizi saklayarak, karanlıklarda gizleyerek öyle mi? Siz, siz ki beni kovduruyorsunuz ama hanım, bu evden gidecek olan ben değil, sizsiniz..." diyor sandı. İhtiyar mürebbiye eşikte kendi kendisine bir karar vermiş görünerek ilerle-

di, şüphesiz Behlûl'e geri verilecek kitapları oraya hemen bırakıvermek düşüncesindeydi. Karanlıkta yürüyenlere özgü kararsız bir tavırla ilerliyordu, Bihter'in önünden geçecekti.

O zaman elinde olmayarak sanki, mekanik bir güdüyle yerinden fırlayarak Bihter ayağa kalktı. Karanlıkta iki kadın nefes nefese, yüz yüze gelmişlerdi. Matmazel Courton kimse bulunmadığına inanılan karanlık bir yerde birisine rastlamaktan kaynaklanan heyecanla, "Ah, hanımefendi," dedi, "beni korkuttunuz. Behlûl Bey'in kitaplarını getiriyordum."

Bihter cevap vermiyordu, ona böyle rastlamak o kadar beklenmeyen bir şeydi ki Matmazel Courton da daha fazla söylemeye kuvvet bulamıyordu. Bir saniye içinde Behlûl'ün de orada olabileceğini, kendisinin onları karanlıkta bulmak maksadıyla geldiğine ihtimal verileceğini düşündü; Bihter'de böyle bir düşüncenin doğması onun vakarına oranla o kadar aşağılayıcı bir şey göründü ki bir kelimeyle bu muhtemel düşünceyi düzeltmek istedi: "Sizi temin ederim ki hanımefendi..." diye başladı; fakat kendisinin her şeyi bildiğini ima etmeksizin cümlesini sürdürmesine imkân yoktu, birden sesi tutulmuşçasına sustu. O zaman Bihter, bir dakika içinde, yarın kovulmuş bir hizmetçi aşağılanmasıyla bu evi terk edecek olan bu kadının yanında, kocasına ihanet etmiş bir kadın ayıbını ve aşağılanmasını duyarak, boğulan sesiyle, "Matmazel," dedi, "Behlûl Bey burada değil; ben de bilmem niçin, pencerede biraz oturduktan sonra burada uyuşmuş gibiydim."

Rahatsız edici, ağır bir sessizlikle karanlıkta birbirine bakıyorlardı. Matmazel Courton, bu kadının ağzında günahının aşağılık bir itirafına benzeyen bu kelimelere cevap vermeyerek karanlıkta aranmaksızın önüne çıkan bu sırrın yanından silinmek isteyerek iki adım daha ileri-

ye attı ve Bihter ağır adımlarla çıkarken o artık karanlığa alışmış gözleriyle Behlûl'ün orada bulunmadığına kanaat getirmek bile istemeksizin kitapları yavaşça bir geridonun üzerine koydu.

* * *

Bu gece mürebbiyesiyle geç vakte kadar oturmak isteyen Nihal erkenden yatağına girmiş fakat sonunda uykusuna yenilinceye kadar onu yatağının yanında alıkoymuştu.

Matmazel Courton ona düşüncelerinden söz etmişti: Önce Paris'e gidecek, orada ancak bir ay, akrabasından ihtiyar bir amcanın yanında misafir kaldıktan sonra ta vilayetlerden birinin kaybolmuş bir bucağında, harap bir kâşanenin henüz zamanın yumruklarıyla tepelenmeyecek kadar dayanıklılık gösteren bir kanadında sakin bir örümcek ailesi miskinliğiyle yaşayan hısımlarına katılacaktı. Bu sessizlik ve ıssızlık hayatını tatlı bir mutluluk rüyası şeklinde süsleyerek anlatıyor, ikide bir eğilerek Nihal'in solgun yüzüne dudaklarının ucuyla kondurulmuş bir öpücük içinde, "Yalnız," diyordu, "bu mutluluk içinde küçük Nihal'imi düşünerek ağlayacağım. Fakat sen de burada mutlu olacaksın, mutluluğundan bana söz edeceksin, değil mi Nihal? O zaman minimini Nihal'imin de mutluluğundan haberdar oldukça artık ağlanacak bir şey kalmayacak."

Nihal yalnız dudaklarını buruyordu. Böyle saatlerle ihtiyar mürebbiye ona ninniler söylemiş oldu. Artık yarın sabahleyin belki henüz Nihal uyanmadan ihtiyar papağan kafesinden uçmuş bulunacaktı; bütün eşyası –tebessüm ederek ekliyordu– Behlûl Bey'in o kadar itirazlarına hedef olan şapkaları bile kutulara yerleştirilmiş, küçük bir işareti bekliyordu. Sonra Behlûl'ün ismini söylerken

ihtiyar kızın düşüncesi bir saniye içinde garip bir yol izledi, ne kadar zamandır vicdanının üzerinde korkunç bir yük ağırlığıyla duran o sırrı hatırladı; o dakikaya kadar düşünülmemiş bir şey olmak üzere zihni belirsiz, eğri birtakım izlerin peşinden giderek daha fazla düşünmeksizin, belki bir dakika sonra pişman olunacak bir sözü engelleyecek kadar kuvvet bulmaksızın Nihal'in yatağına yeniden eğildi ve artık süzülen gözlerine bakarak, "Nihal," dedi, "sana yalnız son bir öğüt olmak üzere söylüyorum, buna ilişkin benden açıklama istemeyeceksin." Ve bir saniyelik bir duraklamadan sonra ekledi: "Behlûl'den sakın..."

Nihal bulanık uykulu gözlerini açtı, bu söz beyninin içinde belirsiz bir bulut arasında hemen geçiveren bir parıltı karışıklığıyla geçmişti. Bunu birisinin söylediğinden bile emin değildi, yeniden gözleri kapandı, dudaklarında uçan bir tebessüm gölgesiyle, "Ama biz onunla bugün karar verdik. Artık dost olacağız..." demek istedi, dudakları ufak bir titreyişle kıpırdandı, sonra birden beyninin üzerine uyuşturucu bir iksir döküldü, artık uyuyordu. Matmazel Courton bu kez son veda öpücüğünü koymak üzere yeniden eğilirken Nihal uykusunun arasında ince kaşının ucunu birisine göstererek, "Buradan..." diyordu.

* * *

Bihter bu gece odasında yalnız kalınca bugünün tarihini zihninde özetlemişti. Bu bir günlük olaylar o kadar umulmayan şeylerdi ki ancak bir senenin havsalasına sığabilecek bir olaylar dizisi gibi büyüyor, birbirine karışan ayrıntılarla bir buhran dönemi kadar velveleli görünüyordu. Bir aralık Bihter sinirlerinde bu derece büyük etki yaratan bu olaylar dizisini asıl niteliklerine indirmek istemişti. Bunların hiçbirinde korkulan anlam-

lar yoktu, ne Behlûl aşklarına ihanet edecekti ne Adnan Bey'de bir şüphe doğmuştu ne de ihtiyar mürebbiye kendisinden öç almaya vesile aramıştı; sonra zihni bu akıl yürütme biçiminin üzerinde geriye doğru bir çizgi izleyerek tersine sonuçlar çıkarıyordu. İhtiyar mürebbiyeyi yavaş, hain bir sesle kocasına bir şeyler anlatıyor görüyordu. Belki şimdi Adnan Bey kapısına tık tık vurarak, gündüz Behlûl'e konusundaki yarım kalmış konuşmayı bitirmek isteyecekti. Oysa o burada işkenceler içinde ezilirken Behlûl kim bilir nerede kimlerin kollarında, "Hayatımda yalnız siz, siz varsınız!" diyordu. Kalbini direncini kırarak bir ıstırapla yoran bu hayal içinde onu görürken hepsini unutuyordu; artık ihtiyar mürebbiye bildiklerini söyleyebilir, Adnan Bey gelip kendisinden açıklama isteyebilirdi.

Ellerini karnına basarak vahşi bir kıskançlık azabıyla kıvranıyor, sonra birden bir rüzgâr darbesiyle gıcırdayan sobanın külahını, rezeleri üstünde yavaşça sallanan bir panjur kanadını dinleyerek, "Belki o geldi," diyordu. Böyle ancak bir saniye tutuşan bir ümit parıltısından sonra kendisini salıvererek derin bir uyuşukluk içinde artık gelmeyeceğine, artık hepsinin, hepsinin bittiğine elemli bir inanışla hüküm verdi. O zaman gözlerini kapar ve şiddetli bir ağrının ıstırabını uyutmak için kendisini unutmaya çalışan hastalara özgü bir kararlılıkla gözleri kapalı, kaşlarının bir kasılmasıyla dimağını faaliyetten alıkoymak isteyerek dururdu. Bir aralık böyle dururken kendisini uykudan uyanıyor sandı; böyle, sandalyesinde uyuşarak uyumuş, saatler geçmiş ve uykusunun arasında onu birisi sarsarak, "Lakin ne uyuyorsun? İşte geldi..." demiş gibiydi.

Gerçekten uyumuş muydu? Etrafına bakınıyordu, saat kaç olmalıydı, geridonun üstünde mum yavaş yavaş bir tarafından sızarak şamdanın yanında unutulmuş bir

bağa[1] tarağa damlıyordu. Yerinden kalkıp tarağı kaldırmak için üşendi; yine uyuşmak, hemen burada bir ölü hissizliğiyle kalmak istiyordu. Lakin Behlûl, gerçekten, gelmiş miydi? Buradan kalkmak, yavaşça çıkmak, karanlıkta yine o odaya gitmek... Fakat ya gelmemişse? Bu kez kalbinin ta derin bir noktasında bu dakikaya kadar sakin kalmış bir damar, kadınlık gururunun damarı, terk edilmiş bir kadının isyan eden damarı titremişti. Birden kendisini böyle terk edilmişliğinin içinde hiçbir şey yapmayarak, dayak yemiş bir çocuk çaresizliğiyle o kadar alçak, o kadar aşağılanmış buldu ki yerinden fırlamak, bütün dayanıklılık ve gücüyle ayağa kalkarak etrafında yıkılan mutluluk hülyasının içinden yıkılmamış olarak çıkmak, kendisine bu hakaret sillesini vuran eli kıracak kadar kuvvet bulmak için karar verdi. Şimdi artık Behlûl gelebilirdi, artık onu gidip odasında aramayacaklardı. Bütün vakarı silkinerek ayağa kalkmış, esaret zincirini parçalayan kızgın canavar isyanıyla, daha fazla boyun eğmek, sürüklenmek istemeyerek irkilmişti. Artık Behlûl'ü düşünmemek istedi. Şimdi hiçbir şey olmamışçasına yatağına girip yatacaktı. Elbisesini koparırcasına çekip fırlatarak yatağına girdi; gözlerini kapamak, hiçbir şey düşünmeksizin hemen uyumak istiyordu; sonra gözleri açılarak ötede, söndürülmeden bırakılmış muma dikildi; mum hep bir kenarından sızarak yavaş yavaş onun hayatına damlayan birer üzüntü damlasıyla ağır ağır, bağa tarağa akıyordu. Her dakika kalkıp onu söndürmek isteyerek fakat bedenini gevşeten büyük bir rehavetle hep bu işi bir dakika sonraya bırakarak, gözleri oraya mıhlanmış, düşüncesi boş, uzun uzun bu ağlayan muma baktı.

1. Kaplumbağa kabuğundan yapılmış veya bu kabuğu andırır biçimde olan. (Y.N.)

17

Behlûl ancak üç gün sonra döndü. Odasına girerken Bihter'e yalnız rastlamak ihtimalinden korkuyor, ufak bir heyecanı zor tutuyordu. İhanetini gözlerinde okuyacağından emindi. Bu üç gecelik yokluğunu açıklayacak bir yalan bulmakta bütün buluş yeteneği çaresiz kalmıştı. Ondan başka bedenini şakrak, çılgın Hollandalının gençlik ve neşe kokusundan oluşan bir canlı aylayla kuşatılmış hissediyordu. Bihter'in duyarlı kadın burnu bu güzel kokulu havayı elbette keşfedecekti.

Bu üç gece delice bir zevk humması içinde geçmişti. İlk gece Concordia çıkışında Kette bir arabaya atılarak – bu kez annesiz– Şişli'de bir eve götürülmüştü. Onunla, gece, karanlıkta, bir araba içinde, tenha sokaklardan uçarken bu aşk gezintisinde bir kız kaçırmak yeniliğini bulmuştu. Hâlâ Kette onun üzerinde annesinin yanından ayrılmayan bir masum kız etkisi yapıyordu. Ertesi gün, geç vakit ondan ayrıldıktan sonra Boğaziçi'ne dönmek niyetindeydi. Beyoğlu'nda mağazalarda, bir aralık şekerlemecide rastladığı bir dostun yanında o kadar gecikmişti ki kendi kendisine, "Artık vapur kaçmış olacak..." demek için imkân bulmuştu. Kette'ye iki kelime göndermiş, onu yemeğe getirtmişti; kızı o kadar sarhoş etmişti ki o akşam Kette sahnede kendisini kaybederek göğsünden bir demeti koparıp Behlûl'e atmıştı. Üçüncü gece Behlûl, Concordia halkını Kette'den yoksun bırakmak istemişti; halk Kette için kudurup ayak teperken o bu hoş kızı yalnız kendisi için Şişli'nin o sakin evinin küçük odasında hapsetmiş olacaktı.

Bu hevesi de geçtikten sonra Bihter'i düşünmüştü. O kim bilir bu üç geceyi ne büyük azaplar içinde geçirmişti. Bu ihaneti keşfetmesine izin verecek miydi? Onu aldatmak için ne yalanlar bulacaktı?

Bunları düşünürken Bihter'i arzu ediyor, Kette'den üç gece içinde ortaya çıkmış bir bıkkınlıkla yeniden yalıda, o, gecelerin ihanetinin ortaklığıyla çalınmış sevişme saatlerine yuva olan odasını görmek, orada o saatlerin hazlarına kavuşmak istiyordu.

Kendisini odasında yalnız bulunca derin bir zevk duydu, sanki zorluk; ancak oraya gelebilmekteydi. Odasının penceresi o günden beri açık kalmıştı. Rüzgârla içeriye serpilen yağmurlardan koltuğun bir kenarı, halı, beride tütün takımı ıslanmıştı. Odasında gürültüsüz gezinmeye, yürürken ayaklarını hafif basmaya gerek görüyordu; uyandırılmaktan çekinilen bir hasta gibiydi. Şu dakikada Bihter gelecek olursa kendisine söylenecek hazır bir şeyi yoktu.

Yavaş adımlarla pencereyi kapamak için ilerlerken koltuğun üstünde ıslanmış beyaz bir şeye gözleri ilişti. Bunu alır almaz anladı: Bihter'in orada unutulmuş bir mendili... Farkında olmadan bunu dudaklarına götürdü, ıslanmış bir menekşe demeti kokusuyla Bihter'i kollarının arasında sandı. Bu mendil ona hüzünlü bir şiir okuyor, onun yokluğunda yine onun havasında yaşamış olmak için odasında, bekleyiş işkenceleriyle penceresinin yanında geçirilmiş saatleri söylüyordu.

Kendi kendisine, "Zavallı Bihter!" diyordu! Ve elinde bu mendile bakarak onun sessiz dilinden akan ıstırap ifadesine karşı af diliyordu.

Birden bir kasırga dolanmasıyla odasının kapısı itildi ve Nihal atılarak, "Sonunda gelebildiniz," dedi, "neredeydiniz bakayım!" Nihal parmağını tehditle sallayarak ilerliyordu, birden Behlûl'ün elinde ıslak mendili gördü: "Nedir o elinizde ıslak mendil? Oo, burası bir göl olmuş! Bu sizin marifetiniz mi?" Çömelerek, perdelerin ucunu kaldırarak ıslak yerlere bakıyordu; sonra elini uzatıp mendili almak istedi. "Bunları mendilinizle mi kurulaya-

caksınız? A, mendil sizin değil, veriniz bakayım, Bihter'in mendili..."

Bu küçük şeyle Nihal bütün hakikatin tarihini anlayacakmışçasına Behlûl'de bir korku vardı, mendili Nihal'e verdi, Nihal kenarına bakarak ve sonra ucundan tutup ıslak halının üstüne atarak, "Evet, onun!" dedi. Sonra çapkın bir tebessümle Behlûl'ün yüzüne bakarak, "Babamı işitseniz," dedi, "sizin için neler söylüyordu."

Behlûl kızardı fakat önemsememiş görünerek sordu:

"Neler?"

Nihal dudaklarını kıvırıyordu:

"Onları size Firdevs Hanım anlatsın. Bilirsiniz ya, genç kızlar, yanlarında unutularak söylenen şeyleri işitebilirler ama onları tekrar etmeye izinleri yoktur. Şimdi Firdevs Hanım bizde! Haberiniz var mı? Dün geldi, Matmazel Courton gitti, o geldi. Size Nesrin'i çağırayım mı? Bu gölü kurutsun." Tekrar mendil gözüne ilişti. "Bu nereden gelmiş? Onu da kendisine versinler..."

Behlûl mendil meselesine daha fazla dikkat etmeyerek sordu:

"Nihal, ne diyordu baban? Söyle bakayım. Haniya senin hiçbir şey söylemeksizin her şeyi söyleyen bir ifaden vardır..."

Nihal hep gülerek devam etti:

"Oh! Bilir miyim? Firdevs Hanım'a anlatıyordu. Pek iyi işitmiyordum ki... Sonra Bihter'le şaka etmek için galiba, 'Ben de ara sıra Behlûl'ün odasında misafir kalırım belki...' diyordu. Nedir, rica ederim, başka bir odan mı var şimdi? Artık sen de gidiyor musun?"

Behlûl anladı. Bu üç gecelik yokluğu amcasının şakalarına bir vesile olmuştu. Tekrar içinden, "Zavallı Bihter!" diyordu. Kim bilir bu şakalar onu nasıl işkencelerle kıvrandırmıştı. Nihal'in son sorusuna cevap vermiş olmak için, "Çıldırdın mı?" dedi. "Behlûl nereye gider? Hem

bundan sonra Nihal'i, bu minimini dostunu yalnız bırakabilir mi? Firdevs Hanım sonunda geldi öyle mi? Bak, onunla ne iyi geçineceğiz Nihal! O da bizimle dost olacak." Sonra büyük bir sır veriyormuşçasına eğildi ve gülerek yavaş sesle ekledi: "Herkesten çok Bihter'in düşmanı odur bilir misin?"

Behlûl eğilerek bunu söylerken nefesi Nihal'in çehresini sıcak bir dokunuşla ancak bir saniye okşamıştı. Nihal bugün şu dakikada ilk kez olarak engellenememiş sinirli bir ürkeklikle çekildi. Artık bir kadın olduklarını benliklerinde gelişen bir farkındalık parıltısıyla gören genç kızlara özgü bir duygu onu ürkütmüştü. Ufak bir kızarmayla Behlûl'e gülerek cevap verdi:

"Bu da size özgü fikirlerden."

Behlûl, "Sen bunu anlayacak kadar büyük değilsin!" diyordu. "Şimdi beni yalnız bırakır mısın Nihal? Seninle bu meseleden sonra uzun uzun söz ederiz." Kayıtsızca ekleyerek sordu: "Baban nerede Nihal?"

Doğrudan doğruya Bihter'i soramamıştı. Nihal'den Adnan Bey'le Bihter'in odalarında birlikte olduklarını haber alınca derin bir nefes aldı. Onları birlikte görmek bu kayboluştan sonra ilk buluşmanın güçlüğünü hafifletecekti. Beş dakika sonra Adnan Bey'in iş odasına girerken Behlûl kendi kendisine dayanıklılığını tebrik ediyordu. Adnan Bey'in şakalarına kayıtsızca cevap verecek kadar kuvvet buldu. Adnan Bey onu itiraf edilmeyecek bir ilişki kurmakla suçlamaya çalışıyor, Bihter'e bakarak, "Göreceksiniz," diyordu, "bu gece, belki bir gece daha Behlûl burada kaldıktan sonra yine haftalarca kaybolacak."

Behlûl'le Bihter'in arasında elemli, rahatsız edici bir bakış alınıp veriliyordu. Behlûl gözleriyle, "İnanıyor musunuz? Bunlar bütün bir yığın eskimiş şakadan başka bir şey değil..." demek istiyordu. Sonra Adnan Bey'e cevap veriyordu:

"Kim bilir, belki hakkınız var. Bütün bir kış uslu bir çocuk olduktan sonra artık her şey bağışlanabilir, değil mi?"

Bihter bu konuşmaya katılmayarak, gözlerini kaldırmayarak, hummalı ellerle bir çuha parçasını işlemekte devam ediyordu. Adnan Bey garip bir inatla hep bu şakayı genişletmek, Bihter'i de konuşmaya karıştırmak istiyordu. Behlûl kayıtsız kalmayı sürdürerek cevap veriyor, kendisini savunurken itirafa benzeyen gevşeklikler gösteriyor, sonra konuşmanın bir küçük fırsatından yararlanarak sözü değiştirmeye çalışıyordu. Bu, her ikisi için büyük bir işkence oldu. Adnan Bey onları sıkmak istiyor gibiydi. Behlûl ilk kez olarak kalbinde bir şüphe duydu:

"Acaba biliyor mu?"

Henüz Bihter'le doğrudan doğruya bir konuşmamışlardı, Behlûl bir aralık bütün cesaretini toplayarak sordu:

"Anneniz gelmiş öyle mi yenge? Nerede? Yukarıda mı?"

Ayağa kalkmıştı. Çıkmadan evvel Bihter'in gözlerini aradı fakat onlar hep o çuha parçasının üzerine dikili, sessiz ve derin bir kinle dargın kaldı.

* * *

Firdevs Hanım'a Matmazel Courton'un odasını vermişlerdi; onu oradan, tekerlekli uzun sandalyesinin içine koyarak sofaya çıkarıyorlar, sandalyeyi pencerenin yanına kadar itiyorlar; Boğaziçi'nin bu yıpranmış çiçeğini, Kanlıca tepelerinin altında gölgelenen yeşil sulara karşı, sanki bir hayatın mezarı kenarında, sabahtan akşama kadar hemen her zaman yalnız bırakıyorlardı. Behlûl onu görmeyeli üç ay olmuştu. Yalnız uzaktan uzağa ona ait

şeyler işitirdi. Firdevs Hanım uzun, hâlâ bitmeye dayanamayan bir gençlikten sonra birdenbire, genç kalabilmek için harcanan kuvvetler ihtiyarlığının sağlık sermayesini perişan ederek bir iflas neticesiyle düşüvermişti. İskemlesinin üstünde o uzun, levend, hâlâ güzel endamıyla yatarken özsuyu kuruya kuruya bir gün yolun bir kenarına düşüvermiş sağlam bir ağaç gibiydi. Dizleri artık sızıların sürekli bir mahkûmuydu; sabahleyin yatağından kalkabilmek için yardıma muhtaçtı. En fazla bu ihtiyaç, kalkabilmek için başka bir elden beklenen bu kuvvet sadakası onu kudurtur, sonra kudurmuş bir hırsla kendine uzanan eli ısırmak isterdi. Onun için Firdevs Hanım'ın yanında hizmetçileri on beş günden ziyade alıkoymak mümkün olamamıştı. Artık gelin olabilecek kadar para topladıktan sonra izin alan Katina'nın yerini sırasıyla sekiz kızdan hiçbiri tutamamıştı; hatta bir gün, kimsesiz kalarak Firdevs Hanım'ı sandalyesine yatırmak için Peyker, Yakub'a başvurmak zorunda kalmıştı. Sonra bu âdet olmuştu; ikide birde Firdevs Hanım'ın, kendi hizmetçisine karşı hırçınlıkları taşarak Yakub çağrılırdı ve onun ellerinde bu hırçın hasta, sessiz, şikâyetsiz, uysal, yumuşak bir çocuk usluluğunu kazanırdı. Bu erkek ellerinde öyle bir sihir özelliği vardı ki Firdevs Hanım'ın yalnız kollarından, omuzlarından tutup bu pörsümüş bir yığın eti sandalyesine atmakla günlerce süren bir şifa sakinliği bahşetmiş oluyordu.

Firdevs Hanım'da adeta kudurgan bir delilik başlamıştı; artık herkesle, damadıyla, kızıyla, Feridun'la, ara sıra gelen Bihter'le kavga ediyor; sonra bu hırçınlıklarından herkes kaçışıp da onu sandalyesinde yalnız bıraktıkları vakit kendi kendine bağırıyor, söyleniyor, ağlıyordu. Artık küçük sarı yalının sakin hayatında bu hastanın varlığı dayanılamayacak bir yük oluyordu. Bir gün Firdevs Hanım kızının ikinci çocuğuna gebe olduğunu haber

alarak püskürmüştü. Bunu ayıp, bağışlanmaz bir kabahat olarak görüyordu, artık evin içinde iki saat rahat bir uyku uyumak mümkün olmayacaktı; bunu özel olarak, onun evden kaçmasına sebep olmak için yapmışlardı. Peyker, annesinin bu çılgınlıklarına hiç cevap vermezdi. O akşam Nihad Bey eve, uzun bir süreden beri karıkoca tarafından beklenen, önemli bir haberle gelmişti. Memuriyetinin bir derece yükseltilmesiyle maaşının artırılması sonunda kararlaşmıştı. Bu aile sevinci içinde Firdevs Hanım'dan büyük bir memnuniyet beklenirken o bunu da kendisine karşı düzenlenmiş bir oyun olarak görmüştü: Artık onun varlığından tamamıyla vazgeçilebilirdi, bu evden kalkıp gitmek isterse kimse itiraz etmeyecekti, bu bir tür kendisini kovmak demekti. Karıkoca bu delilik taşmasının karşısında şaşkın, susarlarken o bir çocuk taşkınlığıyla hıçkıra hıçkıra ağlamıştı.

O günden sonra Firdevs Hanım bu karıkocanın mutluluğundan bir öç vesilesi buldu: Her sabah damadına, kızına, "Haberiniz var mı? Bugün daha iyiyim..." diyordu. Onları iyileşmesi ihtimaliyle tehdit etmiş oluyordu. Bir gün tedavi eden hekimin yalının neminden söz etmiş olmasından fırsat bularak Nihad Bey'le müthiş bir kavga etmişti: "Ben anlamadım mı sanıyorsunuz!" demişti. "Bu yalanı siz öğretmiş olacaksınız, benden kurtulmak için! Lakin unutuyorsunuz ki bu evden kovulması mümkün olan ben değilim, siz ikinizsiniz..."

Nihad Bey artık taşmıştı. İşte gideceklerdi, onu yalnız bırakacaklardı. Firdevs Hanım bir kahkahayla cevap vermişti:

"Yalnız mı?"

Lakin niçin yalnız kalsın, o da evlenecekti, evet, sadece evlenecekti, bunun için henüz gençti.

O zaman karıkoca bu deliliğin karşısında birbirlerine bakarak susmuşlardı. Ertesi gün Firdevs Hanım, Ni-

had Bey'i görmek istemiş ve o yanına gelince, "Kararımı değiştirdim," demişti, "yalının nemi belki gerçektir, ben Adnan Bey'e gidiyorum."

İşte böyle bir gece içinde Firdevs Hanım hasta dimağında doğuvermiş bir düşünce sonucu iki günden beri Adnan Bey'in yalısındaydı. Burada kendisini o büyük sofanın bir köşesinde köhne, terk edilmiş bir kırık sandalye gibi yapayalnız bırakılmış görünce hemen hissetmişti ki bu yeni hayat da elemli can sıkıntılarından oluşan uzun saatlerle süregiden bir azap saklıyor. Kızıyla damadı yalnız sabahları ve yemekten sonra geceleri onun yanında ufak, kısa duraklamalarla yetiniyorlardı; Nihal gelip geçtikçe bir rüzgâr savrukluğuyla duramıyordu; Nesrin'le Şayeste uzaktan bir tuhaf tebessümle bakarak geçiyorlardı. Firdevs Hanım, Adnan Bey tarafından buldurtulan bir Alman karının elinde bırakılmıştı. Tek eğlencesi uzun sandalyesinin yanına konulan bir masanın üzerinden ikide birde alınan bir küçük ayna, ufak bir pudra kutusu, bir sürmelikti. Bunlar bir zamanlar minimini birer günah türünden çantasının içinde saklanırken şimdi üzerlerine bir mendil atılmaya bile gerek görülmüyordu. Hatta Adnan Bey'in varlığı bile bunların ara sıra alınarak mesela gözünün bir kenarında bozulmuş bir sürmenin tamir edilmesine engel olmuyordu.

Behlûl bugün yukarıda Firdevs Hanım'ı, Alman karısına dizlerini ovdururken, küçük aynasında şakaklarının saçlarını düzeltiyor buldu.

Firdevs Hanım, Behlûl'ü bir sevinç çığlığıyla kabul etti:

"Ah! Siz misiniz! Sonunda gelebildiniz mi! Neredeydiniz bakayım! Yok, yok oraya değil, şu iskemleyi alınız... Emma, bizi yalnız bırakınız..." Aynasını masanın üzerine bıraktı ve Behlûl'ün bir sorusuna cevap vererek, "Ben mi?" dedi. "Pek fena değil, hele iki günden beri büyük bir

fark hissediyorum. İnanır mısınız? Bu iki gün içinde bir kere gelip aramadılar bile..." Nihad Bey'le Peyker'den bahsediyordu, onlar için en olmayacak vesilelerle taşan bir düşmanlığı vardı. Şüphesiz kendisini salıvermiş olmalarını affedemiyordu: "Bu herif hakkında sevgiye benzer hiçbir şey duyamadım. Yalnız kendini, çıkarını düşünen bir adam! Oh, bilmezsiniz ki... Bakınız size bir şey söyleyeyim; şimdi Peyker'e bir çocuk daha yaptı, iki sene sonra bir tane daha, her iki senede bir, Peyker otuz yaşında altı çocuk anası oluyor. Ondan sonra bir gün Nihad Bey onu ellerinde kollarında altı çocukla kendi haline bırakacak, kaçacak. Gülmeyiniz, onu Peyker'i sever mi sanıyorsunuz? Hep kendi işine geldiği için... Bihter niçin Adnan Bey'e verildi? Neden öyle yüzüme anlamayarak bakıyorsunuz: Artık Adnan Bey'den beklenecek bir şey kalmayınca, o vakit?" Bu düşünceyi takip ettikçe onlardan öç alıyor gibiydi. "Göreceksiniz ya," diyordu, "Peyker otuz yaşında, altı çocuktan sonra benden daha ihtiyar olacak. O zaman bana yalvarılacak, bugün bir nevi kovulan annenin elleri öpülecek..."

Firdevs Hanım, Behlûl'e bir küçük kelime için izin vermeyerek söylüyor; Peyker'i altı çocukla, otuz yaşında ihtiyar olmuş, kocasından ayrılmış, yalnızlığının, bırakılmışlığının avuntusunu annesinin bağışlamasından bekleyerek, yoksul, aşağılanmış tasvir ettikçe garip intikam kevserinin tadından sarhoş olarak coşuyordu. Bu kadının anneliğinde öyle bir yırtıcılık vardı ki Behlûl'ü korkutuyordu. Bu bir ana değil, kızlarının mutluluğuna düşman bir rakipti. Peyker'den sonra Bihter'den bahsetti. Onun bu evliliğine hiçbir zaman razı olmamıştı. Bu evliliğin sonucundan da emindi. Bihter'den söz ederken Behlûl'ün gözlerine bakarak fazla açıklama yapmaktan çekiniyor gibiydi. Yalnız vardığı sonucu söyledi:

"Bihter de Peyker'e benzeyecek. O da bir gün bana

muhtaç olacak. Birbirini izleyerek ikisi de bugün böyle bir köşeye atılıveren Firdevs Hanım'ın ellerine kapanacaklar; ama o zaman..." Cümlesini bitirmeden önce yeniden elini uzatıyor, sürmeliğiyle aynasını alarak dökülmüş kirpiklerini tamir ederken ufak bir duraklamadan sonra yineliyordu: "Ama o zaman Firdevs Hanım affetmeyecek." Bu söz ağzından bir hınç ve kinle düştükten sonra birden elinden aynasıyla sürmeliğini atarak düşüncesi başka bir zemine sıçradı: "Deminden beri size hep gereksiz şeylerden bahsediyorum. Asıl size söylenecek başka bir şey var. Keşfediniz bakayım!"

Behlûl masanın üzerine eğilip bakarak, "Pek kolay!" dedi. "Crème Simon[1] bitmiş, Beyoğlu'na ilk çıkışımda sizin için ondan bir kutu almak."

Firdevs Hanım darılarak, "Şakayı bırakınız rica ederim," dedi, "size ilişkin pek ciddi bir mesele. Sizi iki günden beri bunun için bekliyorum, bana öyle çapkın gözlerle bakmayınız, bütün ciddiyetinizi takınınız."

Behlûl gülüyordu:

"Ama mümkün olmayan şeyler teklif etmeyiniz rica ederim. Ciddiyet! Siz beni hiç ciddi gördünüz mü?"

"Hayatınızda ilk kez olarak gayret ediniz. Bakınız, size dört kelimeyle söyleyeyim. Buraya gelip de sizi bulamayınca kendi kendime dedim ki: Bu çocuğu böyle kendi haline bırakmak hiç iyi değil. Bu hayat bir gün ona öyle bir delilik yaptıracak ki tamiri mümkün olmayacak. O halde ona öyle bir şey yaptırmalı ki... anlıyor musunuz?"

"Anlamamak ne kadar mümkünse o kadar anlamıyorum. Bana bir delilik yaptırmamak için başka bir şey yaptıracaksınız öyle mi? Ama dünyada en güzel şeyler çılgınlıklardan oluşmuştur. Ben o sizin dediğiniz çılgın-

1. Fransa üretimi bir kozmetik eşyası. (Y.N.)

lıklardan yapmayacak olursam hayatıma tamamlanmamış gözüyle bakarım. Beni böyle bir delilik yapmaktan alıkoyabilmek için nasıl bir çare buldunuz?"

Firdevs Hanım biraz doğrularak cevap verdi:

"Evlilik!"

Behlûl bir kahkahayı tutamadı:

"Yanlış işittim sanırım. Ne dediniz, rica ederim? Evlilik mi? Ama işte asıl tamir kabul etmeyecek bir delilik ve ahmakça bir delilik! Bence evlilik üç sebeple yapılır: Ya ikide birde nezleye uğrarsınız, ıhlamurunuzla hatminizi içirecek, arkanıza kızgın pamuk sokacak[1] birisine muhtaç olursunuz; ya çoraplarınızı delerseniz evde örecek bir kadın bulundurmak istersiniz yahut iki senede bir baba olmaya heves edersiniz, sizin küçük damat bey gibi. Ben doktorumun tavsiyesiyle üzerimde kırmızı mühür mumu taşıyalıdan beri nezleden kurtuldum. Size de tavsiye ederim, anlaşılan doktorların nezleye karşı bundan daha etkili bir ilaçları yok. Delinip de örülmüş çoraplar hakkında üstesinden gelinemez bir nefret taşırım. Çocuklara gelince: Başkalarının çocukları için çıldırırım fakat küçük Behlûllere şimdiden düşmanlık duyuyorum. Şu halde?"

"Dördüncü bir sebep daha var ki unutuyorsunuz. Bence erkekler asıl sizin gibi yaşamamak için evlenmelidirler. Sonunda erkeklerin hayatında bir saat çalar ki bütün o gelici geçici sevdaları bırakarak hayatta mutluluğu bir genç kızın ellerinde aramak zamanını hatırlatır."

"İşte oldukça şiir tadında bir cümle! Bilir misiniz? Böyle sözlerin beni yenilgiye uğratmakta garip bir kuvveti vardır. Cümlenizde bir ikinci şiir daha var: Genç kız! Genç kızlar bence hiç tanınmamış, denenmeye muhtaç

1. Soğuk algınlıklarında, bronşit tedavisinde kullanılan bir yöntem. Hasta, sırtına hardallı pamuk bastırılarak tedavi edilmeye çalışılırdı. (Y.N.)

yaratıklardır. Fakat bu şiirin denemesini ötekilerden usandıktan sonraya bırakacağım."

Firdevs Hanım yenilmemeye karar vermiş gibiydi:

"Evet fakat genç kızlar yalnız bir kere denenir ve onların temiz kalplerine bırakılacak emeller gereğinden fazla çürümemiş, yıpranmamış olmak gerekir.

Behlûl bir tebessümle cevap verdi:

"Siz bu cümlelerinizi sürdürürseniz ben şimdiden yenilgiyi ilan ederim. Ama bana sahip olacak kadar mutluluğa layık gördüğünüz genç kız kim oluyor?"

Behlûl bu sorusunu sorarken sofanın camlık kapısı açılmış, Beşir girmişti; galiba Firdevs Hanım'a bir şey söyleyecekti. Onun beklediğine önem vermeyerek devam ettiler.

Firdevs Hanım diyordu ki:

"Anlamadınız mı? Hâlâ anlamıyor musunuz? Ama Nihal, yalnızca Nihal! Bu düşünce bende buraya gelip de onu büsbütün değişmiş, üç ay içinde büyüyüvermiş görünce doğdu."

Behlûl uzun bir, "Ooo!" ile ayağa kalkmıştı, bir kahkaha içinde sordu: "Siz ne zamandan beri böyle harikalar doğurmaya başladınız? Nihal... Ama siz ona bir koca değil bir hoca arayınız. Hem bakınız, şimdi aklıma geliyor, Nihal'in kocası olmak mümkün değil. Büyük bir engel var: Ben Nihal'in borçlusuyum. İşte şimdi, siz anlamıyorsunuz. Hesap ettim, tam ona dört lira ile bilmem kaç kuruş borçluyum, faizleri de hesap ederseniz..."

Firdevs Hanım artık darılıyordu:

"Amma siz hep şaka ediyorsunuz. Nihal'i, bu mücevher parçasını başka birisine mi bırakacaksınız?"

Behlûl, Beşir'e bakarak Firdevs Hanım'a cevap verdi:

"Ama yanılıyorsunuz, Nihal bir mücevher parçası değil bir ateş parçasıdır. Onunla kavga etmediğimiz bir gün yoktur... Değil mi Beşir?"

Beşir orada hareketsiz, nefessiz, donuk gözlerle duruyordu. Behlûl'ün kendisine bu seslenişini işitmemiş gibiydi. O zaman Firdevs Hanım sordu:

"Ne istiyorsun Beşir?"

Beşir bir uykudan uyandı ve söyleyeceğini hatırlamak isteyerek ufak bir duraklamadan sonra cevap verdi:

"Beyefendi soruyor, eğer izin verirseniz buraya bir küçük sofra kurduracaklar, bu akşam birlikte yemek için..."

Firdevs Hanım hemen onayladı ve Beşir indikten sonra hâlâ kendisine gülümseyerek bakan Behlûl'e, "Siz istediğiniz kadar gülünüz," dedi, "Nihal'i siz alacaksınız, mademki ben öyle karar verdim..."

Behlûl biraz eğildi ve şüphesiz bu konuşmayı bir şakayla bitirmek isteyerek en çapkın sesiyle, "Ama," dedi, "siz henüz başkalarının evliliğiyle düşüncenizi meşgul edecek kadar gençlikten uzaklaşmış değilsiniz. Nihal biraz daha büyüyünceye kadar bu evin içinde beni evliliğe razı edebilecek birisi daha var ki..."

Firdevs Hanım bitirmesine izin vermedi ve bu kere büsbütün darılarak, "Susunuz bakayım," dedi, "ben ciddi meselelere karışan şakalardan hiç hoşlanmam." Sonra birden bir şey daha hatırladı: "Ha, size söylenecek bir şey daha unutuyordum: Bu Nihal meselesinden ben birisine daha söz ettim." Garip gözlerle Behlûl'e bakarak o birisinin keşfedilmesini bekleyerek duruyordu. Firdevs Hanım'ın gözlerinde öyle delici bir bakış vardı ki Behlûl cevap veremedi ve engellenemeyen bir zayıflıkla gözlerini indirdi. Firdevs Hanım, sesinin bütün doğallığıyla haber verdi: "Bihter'e..." Ve küçük bir duraklamanın ardından elini yeniden aynasına uzatarak ekledi: "O bu evliliği pek doğal buluyor."

Behlûl hemen anlamıştı. Bu kadın, şüphesiz görülmüş, işitilmiş hiçbir şeye dayanmaksızın yalnız bir varsa-

yımın peşinden giderek gerçeği yoklamak istemişti. İlk deneme Bihter'de yapılmıştı. Bihter bu denemeden nasıl çıkabilmişti? Kendisi hemen bulunuveren bir karşılıkla bu kadının şüphelerini gidermeye çalışarak, "O elbette onaylayacak," demişti, "pekâlâ bilir ki benimle Nihal arasında bir evlilikten sonra ikimiz de bu evde oturamayız, şu halde, anlıyor musunuz?"

Firdevs Hanım gözlerinde tuhaf bir gülüşle bakıyordu, anlamıyor gibiydi; Behlûl öyle sakat bir görüş ileri sürmüştü ki devam ederse konuşmayı yürütememekten korktu. Konuşma bitmeksizin kesilmiş oldu. Behlûl bu kadının her şeyi anlamış olduğu sonucuna varıyordu. Bu kadında kızlarının mutluluğuna öyle sönmek bilmeyen bir düşmanlık vardı ki bu sır onun ellerinde Bihter'e karşı müthiş bir silah olabilirdi. Birden Bihter'le sevişmelerinin yeni bir tehlike dönemine girdiğini anladı. Bundan sonra bu sandalyesine mıhlanmış kadının gözleri karanlıkları, duvarları delerek gizli bir düşman hainliğiyle onları izleyecekti. Belki yine en güzel korunma çaresi bu evlilik şakasındaydı. Bu dakikaya kadar Bihter'le bir buluşmanın güçlüğünden kaçarken bu dakikada aksine onunla buluşmaya gerek gördü. Fakat nasıl görüşecekti? Bihter'in yeniden onun odasına gelmesine ihtimal vermiyordu.

Konuşmanın bu kesintisinden doğan sıkıntıdan Behlûl'ü Firdevs Hanım kurtardı, "Behlûl Bey, rica ederim, Emma'yı çağırır mısınız?" dedi.

18

Bu evlilik meselesi evin içinde tuhaf bir şaka olarak bir süre çalkandı. Adnan Bey açıkça şaka ediyor, ne za-

man Behlûl'le Nihal'i görse, "Nişanlılar!" diye gülüyordu. Nesrin'le Şayeste bile buna gülüyorlardı. En çok gülenler Nihal'le Behlûl'ün kendileriydi, ikisinin arasında bu sık sık yinelenen bir oyun oluyordu.

Bu evlilik şakası çıktıktan sonra, ona herkesle birlikte çocukça bir oyundan başka türlü görmemekle birlikte, bazı dakikalar olurdu ki Behlûl, Nihal'in yanında kalbini eriten bir şey duyardı ve o zaman elinde olmayarak kendi kendisine, "Ama bu evlilik pek mümkün olmayacak bir şey de değil!" derdi. Sonra ötekini düşünürdü: "Ya Bihter? Bihter ne olacak?"

Bihter'e ilk ihanetinden, Kette'den sonra bir aralık ikisinin arasında her şey bitmiş sanılabilirdi. Günler geçmişti, Bihter'le beş dakika yalnız kalamamıştı. O hep dargın yüzüyle duruyordu; artık Bihter'in o üç gecelik kayboluşu bağışlamayacağını, hatta açıklama bile istemeyeceğini sanmıştı. Ama Bihter'i tamamıyla kaybetmiş olduğuna da ihtimal vermek istemiyordu; onun yine küçük bir kazayla kollarına döneceğine emindi. Bu güven Bihter'in kayıtsızlığından acı duyan gururuna karşı bir tür avuntu gibiydi. Bihter'in gelip ondan açıklama istememesi onu büyük bir yükten kurtarmış olmakla birlikte bu dargınlık dönemi artık yorulmaya başlayan aşkına bir dinlenme arası hazırlamış oluyor, hatta ona yine Kette'ye dönmek, o genç sarı kızla yarım bırakılan sevda abıhayatının son yudumlarını da toplamak için fazla bir serbestlik bırakıyordu. Kette'den sonra Bihter'e daha ateşli ve tutkulu döneceğini düşünürken tersine o çapkın kız için kendisinde henüz doyurulmaya muhtaç hevesler buluyordu. Yalnız bir şey itiraf etmek istemiyordu: Bihter'den usanmış olmak! Bu, aşk hayatında zevkine büyük bir leke sürmüş olacaktı. Onun fikrince Bihter o kadınlardan biriydi ki onlara ihanet edilir fakat hiçbir zaman terk edilmiş olmak utancı bırakılamaz. Behlûl dahası Bihter tara-

fından terk edilmek, bu kadın tarafından terk edilmenin acılarını tatmak için bir heves bile duyuyordu.

Artık kendisinin yol açacağı bir ilişki yenilenmesi gerçekleşmeksizin Bihter'in odasına gelmeyeceğine inancı günler geçtikçe kuvvet kazanırken bir gece onun ne zamandan beri terk edilen bu aşk yuvasına döndüğünü görmüştü. Bihter şüphesiz gecikmiş açıklamaların alınıp verilmesi için geliyordu. Sonra bu açıklamalar o kadar çabuk alınıp verilerek o kadar kolay kabul edilmiş oldu ki Behlûl şaşmıştı. Bihter kadınlık gururuna karşı bir borç ödemiş, meselenin dış yüzünü kurtarmış olmak için inanmış, aldanmış, aldatılmasına izin vermişti. Bu odaya, gerçekte aldanmak için yeniden gelmişti. Artık Bihter'de onur duygusu onlardan biriyle, o bedenlerini her sevda isteklisine satanlardan bir düşkün kadınla ortaklığa engel olmuyordu. Bu kadın, o ihaneti keşfetmekle birlikte gözlerini kapıyor, yeniden kendisini saran bu kolların arasında bir düşkün kadın hayalinin titreşimini, onun kokusunun artığını görmemek, duymamak için kendisini sahte bir güven duygusunun siyah duvarları içinde saklıyordu.

Behlûl karşısında isyan etmiş, gururunun taşmasıyla yükselmiş bir Bihter göreceğinden eminken onu böyle aldatılmayı kabullenmiş görünce kendisini üşüten bir duyguya engel olamamıştı. Artık Bihter için başkalarıyla, kim bilir kimlerle bir ortaklık başlamış oldu. Behlûl ikide birde kayboluyor ve bütün kayboluşlarından sonra hep aldatılmaya boyun eğen bir kabullenişle gelen Bihter'i daha fazla küçülmüş, seçkinliğinden daha fazla kaybetmiş buluyordu. O zaman insafsızlıklar yapar, bu kadını aşağılamak isterdi. Şimdi birlikte bulundukları geceler birbirini didiklemekle geçiyordu. İkide bir Bihter bir gurur kalıntısıyla ona karşılık verdikten sonra, bir öpücük bile alınıp verilmeden fırlar giderdi; fakat yine hep

ilişkiyi yenileyen o olur, kavgaların sorumluluğunu kendisine yüklemiş bulunurdu.

Yavaş yavaş bu kadın Behlûl'ün elinde ezilecek, hırpalanacak, sonra en kirli heveslere alet edilecek düşkün bir yaratık oluyordu; sevişmelerine bile bir düşkünlük rengi geliyordu, Behlûl bu seçkin sevdanın seçkinliğini korumaya özen göstermez olmuştu; Bihter kollarının arasında her seferinde bir parça daha onlardan biri oluyor ve ara sıra irkilmek isteyen onur isyanını sürdürmek için kuvvet bulamıyordu.

Behlûl kaç kereler ona Firdevs Hanım'dan söz etmişti. Onun için, "Hepsini biliyor, bir gün göreceksiniz ki bu kadın bildiğinden bizi haberdar edecek," derdi.

Bihter, Behlûl'ün bu korkusuna cevap verirdi:

"Biliyorsa ne olabilirdi sanki?"

Adnan Bey'den söz etmek için ikisinde de kuvvet yoktu, yalnız Nihal'le evlilik şakasından söz edildikçe Behlûl temin ederdi ki bu, evin içinde doğabilecek şüpheler için, en etkili bir korunma çaresiydi. Bu şakadan söz edilirken Bihter'in dudaklarında elemli bir acı çizgisi belirir, donuk bir bakışla, bir kelime söylemeksizin Behlûl'e bakardı. Bir şaka olarak başlayan bu düşünce, hissediyordu ki Adnan Bey'in kalbinde bir şakaya verilecek önemden fazla kabul görüyor. Behlûl'ün her kimle olursa olsun ihanet etmesine alttan alta izin veren bu kadın, bu evlilik şakasından öyle müthiş bir acı duyuyordu ki Behlûl'ü Nihal'e söz söylerken gördükçe sapsarı kesiliyordu. Bir gece itiraf etmiş, "Bu şaka beni öldürüyor," demişti.

Behlûl bir kahkaha içinde onu öperek, "Çıldırdınız mı!" dedi. "Nihal'le bir evlilik! Olacak şey mi? Unutuyorsunuz ki Nihal bir çocuktur. Ondan sonra, bu şakayı yasaklamak da mümkün değil."

Bu güvence Bihter'i sustururdu fakat o ıstıraptan kurtaramazdı. Evet, Nihal bir çocuktu fakat on beş yaşında bir çocuktu; evet, bu şaka yasaklanamazdı ama bu şa-

kanın gerçekleşebilmesine nasıl engel olunacaktı? Kendi kendisine bunu sorarken ellerini kilitleyerek ıstırabından kıvranırdı.

Behlûl bu şakaya her zaman kayıtsız kalamıyordu. Arada sırada gözleri Nihal'e dalarak onun ince yüzünün şiiriyle ruhunda eriyen bir şey duyar ve kendi kendisine sorardı:

"Kim bilir? Belki aranılıp bulunamayan şiir ve sevda bundadır."

O zaman istemeden aşk hayatını çözümler, bütün eski hatıralarını birer saniye yeniden yaşar, sonunda Bihter'in parlak siyah saçlarıyla Kette'nin beyaza benzeyen sarı saçları birbirine dolanarak iki yüzden oluşan bir karışık yüz resmettikten sonra bu hatıra dizisini son bir düğümle bağlardı. Sonunda? Evet, sonunda ne olacaktı? Bunların hepsinde bir şiirsizlik, hatıralarının bu çiçeklerinde bir kuruluk, bir cansızlık buluyordu. Kim bilir? Belki sevdanın ruhu, hayatın şiiri böyle henüz açılmamış bir goncanın saf göğsünde gizliydi.

Nihal'le ilişkilerinde her zaman kendisini idare edemiyor, her gün ağabeylik sıfatından bir parça kaybolarak Nihal'i bir genç kız olarak görmeye başlıyordu. Nihal'i ince omuzlarından tutmak, yüzünü saçlarının sarı dalgalarına sokarak onun taze ruhunu bir ince çiçeğin belirsiz kokusu türünden solumak için çılgınca bir heves duyuşları olurdu. Sonra kendi kendisini azarlayarak Nihal'e günlerce kayıtsız kalmak için çalışırdı. O zaman evlilik şakasının, ikisinin arasında gülmeye yeni bir vesile oluşturan bir oyundan ibaret kalmasına dikkat ederdi.

* * *

Bir gün Behlûl bir gazete kenarına kurşunkalemiyle tuhaf bir baş çizerken Nihal odasına girmiş ve kendisini

görmemişçesine devam eden Behlûl'ün etrafında dönüp dolaştıktan sonra sonunda arkasında durarak omzunun üstünden kurşunkalemini tutmuştu. Behlûl sanki onun varlığını hâlâ fark etmemiş, elinde hareketsiz kalmış kurşunkalemiyle omzundan sarkarak ince bileği dudaklarına sürünen Nihal'in küçük eliyle, bir kelime söylemeyerek, bir ufak hareket etmeyerek duruyordu. Sonra yavaşça parmakları kurşunkaleminden tırmanarak Nihal'in parmaklarını tuttu. Nihal elini çekmeyerek bırakıyordu. Behlûl elinde bu ince, yumuşak eli, dudaklarının kıyısında o mavi damarları görünen neredeyse saydam bileği hissedince kalbinde bir şeyin eridiğini duymuştu. Bu eli çekerek dudaklarına götürdü ve onu, engellenemeyen bir duygu zayıflığı içinde kokladı. Nihal hâlâ elini çekmeyerek, göğsü Behlûl'ün arkasından omzuna biraz yaslanmış, bırakıyordu; ikisinin ruhunu esirî bir kucaklaşma içinde eriten bir sarhoşluk dakikası geçmişti. Birden Nihal silkinerek, varlığında uykuda kalmış bir şey uyanıvererek elini çekti ve Behlûl'ün yanına oturarak, "Nişanlı bey," dedi, "bana anlatır mısınız? Niçin sanki evlenirler?"

Bu sorusunda öyle tuhaf bir saflık, gözlerini açarak cevap bekleyişinde öyle hoş bir çocukluk vardı ki, Behlûl demin onu yenilgiye uğratan kısa şiir dakikasının dağınık kalıntısından sıyrılarak güldü, "Çünkü!" dedi.

O kısa yenilgi dakikasından sonra Behlûl yeniden kayıtsızlığa dönebilmek için büyük bir çaba harcamıştı. Nihal'in sorusuna yalnız bir "çünkü"yle cevap veren Behlûl bir dakika önce Nihal'in elini elinde olmayan bir hareketle çekip dudaklarına götüren Behlûl değildi.

Nihal, Behlûl'ü taklit ederek, "Çünkü! Çünkü!" dedi. "Bilir misiniz? Siz bu kelimeyi söylerken kime benzediniz? Matmazel Courton'a... Onun da bana böyle cevap verişleri vardı. Ne zaman cevabı zor bir şey sorulacak olsa..." Nihal, Matmazel Courton'u Fransızcasıyla

taklit ediyordu: "... başını sallar, 'Çünkü!' derdi. Ah! Bu yarım kalan çünküler bana ne kadar şeyler kaybettirdi. İşte şimdi de herkesin niçin evlendiğini öğrenemeyeceğim." Nihal bunu söylerken tuhaf bir aldırışsızlık gösteriyordu, birden aklına başka bir şey geldi, "Durunuz," dedi, "bana başka bir şeyi anlatınız. Evlenmek için sevmek lazımdır değil mi? Bunu biliyorum, hatta bu sevmek, anlaşılan, mesela benim babamı, Bülend'i, şunu bunu sevişimden başka bir şey! Şu halde bu nedir rica ederim, ki öbür sevmeklere benzemiyor?"

"İşte küçük bir soru ki Nihal, beni sana anlatılamayacak şeylere götürebilir. Mesela... –en iyisi örnekleri yakından seçmektir– mesela, Nihal, sen beni nasıl seviyorsun?"

Nihal gözlerini kapayarak omuzlarını kaldırdı, "Bilir miyim?" dedi. "Hatta sizi seviyor muyum? Sanıyorum ki sevmiyorum herhalde, nasıl söylemeli? Evlenmek için sevmiyorum. İşte bakınız, bir şey itiraf edeyim, bu evlilik şakası beni ilk önce pek iyi eğlendiriyordu fakat şimdi iş değişti tamamıyla! Artık bundan sıkılıyorum!"

Nihal'in bunu söyleyişinde öyle hoş, öyle çocukça bir şikâyet tarzı vardı ki onun şaka eden sesine, bulaşmaması mümkün olmayan bir duygu titremesi ekliyordu. O söylerken Behlûl dalgın gözlerle bakıyordu. Bir süreden beri onun karşısında böyle elinde olmayan dalgınlıkları vardı. Onda o zamana kadar dikkat edilmeyen, görülüp de anlaşılmaksızın geçiliveren şeyler buluyordu. Nihal her anlamıyla güzel değildi, onda güzellikten daha iyi bir şey vardı ki kuralsızlığıyla, tuhaflığıyla, gözü eğlendirerek çekiyordu: Hoşluk... Bütün bedeni, bütün yüzü ince şeylerden oluşmuştu; garip bir raslantının şakasıyla isminden bile ince ve uzunca boyuna fazla bir narinlik bulaşıyordu. Sonra bu incelikler, renklerin belirsizliğiyle uyuşarak, onun tozlu sanılan donuk sarı saçlarından, üzerine düşen her endişe gölgesinden kâh koyu-

laşır kâh açılır gözlerinden, hafif bir saz altında az rastlanır ve ancak kendine özgü pembe dalagalar uçan teninden daha fazla bir incelikle inceleşerek Nihal'i, bir ressamın fırçasında unutulmuş renklerin tesadüfi bir armağanına, gösterişsiz çizgiler ve renkler içinde çizilivermiş bir küçük yüze benzetirdi. Nihal'in iç dünyasına da bu dış görünüşünden sonsuz bir çocukluk bulaşmıştı. Bugün on beş yaşında bir genç kızken herkes için bir çocuk kalan Nihal yarın bir kadın, bir eş, bir anne olarak yine bir çocuk kalmaya mahkûm gibiydi. Behlûl bu çocuklukların en yakın bir tanığıydı. Nihal şu uzun buhran dönemini hep ıstıraplarının, ruhunda harabeler bırakan işkencelerin çocukça isyanlarıyla geçirmişti. Bugün, şu dakikada, karşısında, kendine özgü çocukça bir edayla ellerini kilitleyerek artık bu evlilik şakasının usanç verdiğinden söz eden Nihal yine bir çocuktu; fakat o ıstırap döneminin çocuklukları altında derin bir ruh azabı saklayan Nihal'in belki bu çocukluğunun, şu itirafının altında da bir şey, ona acı çektiren, henüz niteliği anlaşılmamış yeni bir ruh olayı saklıydı. Behlûl bunu kendi kendisine sorarken sarhoş eden, uyuşturan bir şiir esintisinden, kalbinde çürümüş kalan sevda çiçeklerine taze bir hayat serpiliyor gibiydi. Bu genç kızın saf ruhunda ilk korku titremesini uyandırmış olabilmek, onun saydam rüyalarına ilk şiir ve hülya ışıklarını serpmek, yıpranmış, her türlü tutkulardan artık yorgun çıkmış kalbi için öyle temiz ve parlak bir yeni hayat ufku açıyordu ki Behlûl yeniden bir dakika yenilerek Nihal'e, "Ama bu seni niçin sıkıyor," dedi, "bu şakanın ciddiyet kazanmasına bir engel var mı?"

Bu soru öyle kendiliğinden, öyle bir dakikalık içtenlikle titriyordu ki Nihal, sanki kendisini birden korkutan bir şeye karşı, büyümüş gözlerinin sabit bir bakışıyla baktı. Sonra Behlûl'ün sorusunun yalnız ilk kısmına cevap vererek, "Bu beni neden sıkıyor biliyor musunuz," dedi,

"size anlatmaya çalışayım fakat bakınız, bu biraz karışık bir şey, ben de pek iyi anlamıyorum ki... Herkesle birlikte bu şakaya gülerken, birdenbire içimde darılmak, şakayı bir kavgaya çevirmek için heves duyuyorum. O zaman babama, Firdevs Hanım'a sert bir cevap vermemek için kendimi zorluyorum. İşte durunuz, size bir şey daha söyleyeyim, ben ki size hiçbir şeyi söylemekten sıkılmam değil mi? Bunu pekâlâ bilirsiniz. İnanır mısınız, şimdi size bunları anlatırken sıkılıyorum. Hep böyle, sizden artık sıkılır oldum. Gördünüz mü bir kere? Biz ki dost olmaya karar vermiştik, bu şaka çıktıktan sonra artık mümkün olmayacak. Bana gücenmezseniz size bir şey daha itiraf edeyim. Şimdi mümkün mertebe sizden, hatta herkesten, bütün bu şakayı yapanlardan uzak kalmak, kendi kendime kapanmak istiyorum; evin içinde herkes her vesileyle bundan söz ediyor, yalnız biri, Beşir... Oh, bilseniz, şimdi herkesten çok onu seviyorum. Anlıyor musunuz, demek istiyorum ki siz de bu şakadan söz etmeyecek olsanız sizi de yine sevmeye başlayacağım."

Behlûl bu saf çocuk kalbinin bu bilinmeksizin taşan itiraflarını, şaşkın, dinlemişti. Nihal bitirdikten sonra elini uzattı, Nihal'in elini tuttu ve sesinde ufak bir titremeyle, "Hayır, aksine... Bundan bahsedelim Nihal; niçin sanki bu şaka sonuçsuz bir oyundan ibaret kalsın?" dedi.

Nihal elini çekmek isteyerek güldü:

"Bakınız, şimdi sıra bana geldi." Ve yine Matmazel Courton'un taklidini yaparak ekledi: "Çünkü!"

Behlûl onu söyletmek istiyordu:

"Hayır, söyle, söylesene... çünkü? Çünkü neden?"

Nihal tereddütsüz cevap verdi:

"Çünkü, çünkü evlenmek için sevmek lazım değil mi? Bunu herkes söylüyor, demin siz de tasdik ediyor gibiydiniz. Şu halde mademki ben sizi sevmiyorum. Seviyorum; fakat anlıyor musunuz?"

Nihal sonunda elini çekerek ayağa kalkmıştı, Behlûl'ün karşısında duruyordu. Behlûl de ayağa kalktı ve bu defa bir itirafın içtenliğiyle, "Ama işte ben seni seviyorum Nihal," dedi, "ben de buna ilk önce garip bir şaka olmaktan fazla önem vermemişken işte bugün, özellikle bu dakikada, işitiyor musun Nihal, amcama gidip, 'Artık bu şaka bir şaka olmak için lüzumundan fazla devam etti, Nihal'i bana veriniz ve iş bitsin,' demeye bir engel görmüyorum."

Bu cümle ağzından bir hamlede çıkmıştı. Nihal, dudakları bembeyaz duruyordu, şakakları vuruyordu. Birden bir hışıltıyla başlarını çevirdiler; Bihter, sapsarı, odanın kapısını iterek girmişti. Behlûl dudaklarını ısırdı. Bihter işitmiş miydi?

Bihter tutuk bir sesle, "Behlûl Bey," dedi, "bugün İstanbul'a inecek misiniz? Size ısmarlanacak bir iş var!"

Bihter bunu söylerken Behlûl'e bakan gözlerinde vahşi bir anlam vardı, Nihal durmayarak odadan çıkıyordu, Behlûl korkunç bir öfke taşmasını zor engelleyerek yalnız, "Evet!" demişti.

Nihal odadan çıkar çıkmaz, henüz onun uzaklaşmasını beklemeyerek Bihter oturdu ve her şeye hazır bir kadın hırsıyla, göğsü şişkin, gözlerinde derin bir kararlılık anlamıyla, "Artık bu şaka gereğinden fazla sürdü, siz de teslim edersiniz ki bu daha fazla süremez," dedi.

Birden Behlûl'de, böyle her türlü tehlikeye karşı odasına gelen bu kadına karşı yenilemez bir isyan duygusu uyanmıştı, hemen cevap verdi:

"Ben de şimdi Nihal'e bundan bahsediyordum: Bu şakanın bir gerçeğe dönüşmesi zamanı artık geldi sanıyorum."

Bihter'in zavallı yenilmiş aşkı sanki göğsünü yırtan bir iniltiyle sızladı; ağzından bir hırıltıyla, boğulurcasına bir çığlıkla, boğuk, vahşi bir ses çıktı. "Ah!" dedi, bir saniye devam edemeyerek durdu, sonra taşarak:

"Demek sonunda itiraf ediyorsunuz, sonunda bütün oyunlar bitti, artık beni aldatmaya bile gerek görmüyorsunuz öyle mi? Fakat bu evlilik olmayacak, anlıyor musunuz? Her şey, evet, her şey, hatta Kette... bakınız, ismini bile biliyorum, evet, hatta Kette, yalnız Nihal değil, yalnız bu evlilik olmayacak."

Behlûl artık her şeyi kırmak, bu kadını aşağılamak ve bu kere unutulmayacak bir hakaretle aralarına bir düşmanlık koymaya bir saniye içinde karar verdi:

"Bu şakadan başka bir şey daha var ki asıl o, gereğinden fazla sürdü. Size ceplerimi karıştırarak mektuplarımı okumak, odamın kapılarında içeride söylenen şeyleri dinlemek hakkını veren ilişki sonunda dayanılmaz bir esaret oluyor. O ilişki size beni bir evlilikten alıkoyma hakkını veremez."

Bihter bu dakikada, Behlûl'le aşkında ezilen, aşağılanan, her şeye katlanan Bihter değildi; Bihter, Behlûl'ün kafasında canlandırdığı, görmek istediği Bihter, kendisine verilen hakları yırtıcı tırnaklarla savunmaya gelen bir Bihter olmuştu. Hemen cevap verdi:

"Bir evlilikten belki fakat bu evlilikten alıkoymak bence bir hak değil, hatta mutlak bir görevdir." Vahşi bir gülüşle gülüyordu. "Amcanızın kızıyla evlilik! O amcanızın ki..." Birden öfkeyle ayağa kalktı. "Ama anlamıyor musunuz ki bugün, şimdi o buradayken içeriye giren kadın, onun yüzüne karşı da haykırabilirdi: 'Seni aldatan bu adam şu dakikaya kadar beni de aldatıyordu. O senin için bir koca olamaz; çünkü daha önce kendisini başka birisine vermişti: Bana!' diyebilirdi. Bu evlilik! Ama bu pis bir şey, daha kötü: Bu bir cinayet..."

Behlûl bu tehdidin karşısında titremişti ama yenilmemek istedi:

"Unutuyorsunuz ki aramızda ondan daha pis bir şey, ondan daha büyük bir cinayet var."

Bihter bir adım geri çekilerek bu zalim hakarete yalnız uzun bir nefretle cevap verdi: "Ooh!" dedi.

Demek bu aşk, bir zamanlar bu adamın ağzında onu dirilten, bütün çürümüş duygularından arındıran değerli, kutsal bir şey olarak görülürken bugün, o yalanlara inanan zavallı kadının yüzüne pis bir cinayet olarak fırlatılıyordu. Bir an içinde Bihter ikide birde aşklarının keşfedilmesi ihtimaline karşı bu adamın ağzında yinelenen o rüya ezgisini, o yeşil sevda yuvasını hatırladı; bu yalana inanmıştı, bu adamın bütün yalanlarına inanmıştı. Ooh! Ne acı aldanış! Birbirlerine bir kelime söylemeyerek gözlerinde derin bir düşmanlıkla bakıyorlardı; bir saniye oldu ki Bihter kendisini aşağılayan bu adamın karşısında hemen oraya yığılivererek ağlamaktan korktu ve burada daha fazla kalmak istemeyerek bir kelime eklemeksizin yürüdü.

Son bir ümidi vardı: Bellisiz bir ümit... Belki bu adam onu böyle salıvermek istemeyecekti, o çıkarken koşacak, ellerine sarılacak, "Hayır, aramızda yalan olan bir şey varsa o da bunlardır, ötekiler gerçekti, evet, yalnız onlar gerçek!" diyecekti. Fakat Behlûl hareketsiz, bu kadına bir rica bakışını bile esirgeyerek çıkmasına izin vermişti.

* * *

Nihal, Behlûl'ün odasından ayrıldıktan sonra yukarıya çıkmış, sofada Firdevs Hanım'ın yanında babasını bulmuştu.

Firdevs Hanım onu eliyle çağırarak, "Nihal! Bakınız babanız ne diyor?" demişti.

Nihal merakla yaklaşmıştı. O vakit Adnan Bey gülerek, hâlâ bir şakadan söz edercesine anlatmıştı: Mademki artık Nihal gelin olacaktı, o kadar hoşuna giden zümrüt takımının alınmasına bir engel kalmamış demekti.

Firdevs Hanım her bulunan fırsattan yararlanarak

Adnan Bey'i her gün bir parça daha bu evlilik düşüncesine alıştırıyordu. Bugün aralarında bir şey daha karara bağlanmış gibiydi. Nihal henüz cevap vermeden o ekledi:

"Nihal! Biz bir şeye daha karar verdik. Sizi birkaç gün sonra halanıza, Ada'ya gönderiyoruz. Bir kere bu küçük hava değişikliği sıhhatinize gerekli, ondan sonra halanız ihmal edildiğinden o kadar şikâyet ediyormuş ki..."

Nihal bu düşünceye karşı sevincini saklamamıştı, "Gerçek mi baba," diyordu, "bilseniz burada, o gittikten sonra öyle sıkılmaya başladım ki..."

Nihal, Matmazel Courton'dan bahsediyordu. O gittikten sonra bu evin içinde, uzun, bitmez tükenmez can sıkıntılarından oluşan saatler başlamıştı. Artık herkesten sıkılıyordu, kitap okuyamıyordu, bu evin havasında onu boğan bir darlık vardı. O zaman kızlardan birini ve Beşir'i alır, rıhtıma çıkar, uzun uzun, serin havayla ferahlık duyarak yürürdü.

Behlûl'le evlenme şakasından ilk önce eğlenmişti; sonra bu, onu, bilmeksizin sıkan bir şey oldu. Geceleri elinde olmadan bunu düşünüyor, uykusu kaçıyordu. Kalbinde bir ses vardı ki ona, "Behlûl'den sakın!" diyordu. Bu ses Matmazel Courton'un sesine benziyordu. Gerçekten, o kendisine böyle bir şey söylememiş miydi? Pek iyi hatırlamıyordu. Bir gece, sanki rüyasında, onun kulağına birisi, galiba Matmazel Courton eğilmiş ve bu iki kelimeyi fısıldamıştı. O zamandan beri bu iki kelime onun kulaklarında kalmıştı.

Bir kere kendi kendisine cesaret ederek, "Mademki bir kızın mutlaka gelin olması gerekiyor, şu halde bir başkasıyla olacağına..." demişti. Bunu bir kere söylemeye cesaret ettikten sonra artık istemeksizin tekrar etmişti ve her tekrar ettikçe büyük bir kabahat işlemişçesine kendi kendisinden kaçmak isteyerek yalnız kalmaya çalışırdı. Birkaç gün kendi kendisine ahdederek, bu evlilik şakasını

hatırlamamaya çabaladı fakat o şaka evin içinde, her adımda onu izliyordu. Asıl Behlûl'den sıkılmaya başlamıştı. Onunla artık tamamıyla bir kardeş olamıyordu. Kendisinde tutulamayan sinir isyanları keşfediyordu. İkisinin yakınlığına, bu şaka icat olunduktan sonra sanki bilinmeyen bir elin parmaklarından buzlu damlalar serpiliyordu.

Nihal bir şeye daha dikkat etmişti: Bundan zorunlu olmadıkça söz etmiyordu. Bunu kendisine karşı gerek duyulan bir sakınma duruşuna yoran Nihal, sonraları Bihter'in bu evlilikten memnun olmadığı sonucuna varmıştı. Bu bakımdan o şaka Nihal için bir değer kazanmış oluyordu. Bihter'i üzen bir şeyin sürmesini engellemeyi uygun bulmayarak herkesin bundan söz etmesine bir üstü kapalı izin veriyor, dahası gizli kışkırtmalarda bulunuyordu.

Bir gün Şakire Hanım'la Cemile gelmişlerdi. Onlar pek uzun aralarla ve ancak bir gece için gelirlerdi. Bu kez önemli bir haberle geliyorlardı: Cemile gelin oluyordu, söz kesilmişti, hemen nikâh olacaktı. Onu bir dökmecinin oğluna istemişlerdi, iyi bir çocuk deniyordu, babasının dükkânında işliyordu[1], Süleymaniye'de bir evleri vardı. Şakire Hanım'ın ağzında bu ayrıntılar uzun hikâyelere konu oluyordu. Nihal sevincinden Cemile'ye sarılıp yanaklarından öperken Nesrin de yalıda geçen şeyden onları haberdar etti. "Haberiniz yok," dedi, "bizim de düğünümüz var."

Şakire Hanım'a anlattılar. Artık ondan bir şaka olarak söz etmiyorlardı; sanki işitmeyerek hep Cemile'yle meşgul olan Nihal, onların gevezeliklerine izin vermişti. Yalnız bir aralık Şakire Hanım'ın Şayeste ile Nesrin'e gözünün ucuyla bir şey göstererek, "Ee?" dediğine dikkat et-

1. Çalışmak. (Y.N.)

mişti. Hiçbir şey ifade etmeyen bu sorunun zengin anlamları var gibiydi. Nihal onları bir hafta alıkoydu. Bu süre içinde o sorunun anlamlarını açıklayacak şeylere rastlamak ümidindeydi. Onlar gittikten sonra o sorunun önemini artıracak bir şey öğrenmemişti fakat hep hayalinde Şakire Hanım'ın gözünün ucuyla birisini göstererek, "Ee?" deyişini görüyor ve bununla, bilinemez nasıl, Bihter'in memnun olmayışı arasında bir bağlantı kuruyordu.

Bugün Ada'ya gitmek düşüncesi çıktıktan sonra Nihal odasına girdi. Matmazel Courton'a başlanmış bir mektubu bitirecekti. Ondan üç uzun mektup almış ve bunlara adeta birer küçük kitapla karşılık vermişti. Mürebbiyesine her şeyden, binlerce ufak tefeklerden sayfalarla tafsilat vererek söz ediyordu. Yalnız şimdiye kadar bir şeyden söz edememişti: Behlûl'den... Her şeyden çok bundan söz etmek için heves duyuyordu fakat tam bu hevese yenilmek üzereyken bir ses ona, "Behlûl'den sakın!" derdi. Bugün mektubuna bir yaprak daha ekleyerek bu Ada seferinden söz ederken, "Yalnız Beşir'i alacağım!" diyordu. Sonra birdenbire kalemi başka bir yere sıçrayarak ekledi: "Bakınız, az kaldı size Beşir'den söz etmiyordum. Beşir hasta, evin içinde bunu benden başka gören yok. Ben onun hastalığından söz ederden kendisiyle birlikte herkes gülüyor. Fakat bana inanınız, Beşir hasta! Bunu nasıl tarif edeyim? Onun şimdi öyle bir gevşek yürüyüşü, bakışında öyle sönmüş bir şey, renginde öyle cilasını solduran bir donukluk, gülüşünde bile bir şey yırtılıyormuşçasına öyle acı bir anlam var ki bunları fark ettikçe Beşir'ime ağlamak istiyorum."

* * *

Nihal yanılmıyordu; Beşir hastaydı. Onu gittikçe incelten, sanki seneler geçtikçe ters bir sonuçla küçülten

bir şey vardı ki bu yumuşak, ince, minimini habeşi, eklemleri kopmuş sanılan sarkık kollarıyla, şimdi merdivenleri sürte sürte çıkan gevşek bacaklarıyla bütün bedeninin, omuzlarında daimi bir yükün yorgunluk kahrı eziyormuşçasına derin bir çöküklüğüyle, kırılmış bir oyuncağa benzetiyordu. Bir şey söylemek üzere gelirken, verilen bir emri dinlerken kendisini unutuşları oluyordu ki bunlardan silkinip çıkabilmek için kuvvetinin üstünde çabalara gerek görüyordu. Nihal ona, "Ama ne oluyorsun Beşir?" dedikçe, incelmiş dudaklarını açarak beyaz, ışıldayan, muntazam dişlerini gösteren bilinemez nasıl derin, bilinmeyen elemlerle acı bir tebessüm içinde, "Hiç!" derdi ve bu hiç, bu anlaşılmamış, anlaşılmayacak ruhun umutsuzluklarını, kendisince bile çözülemeyen, niteliği bilinemeyen o korkunç bilmeceyi her dilden daha açık ve etkili bir ifadeyle özetlemiş olurdu. Bu sonsuza kadar meçhul kalacak ruhun o karanlık dertleri öyle elemli ve kahredici bir hiçten ibaretti ki bu kelime, onun zehirlerle ölüyor sanılan tebessümünün içinde gizli bir derdin feryadıyla inleyen bu hiç, her şeyi söylemiş, her şeyi açıklamış oluyordu.

Bir gün Nihal rıhtımda bozuk bir kaldırımdan atlamak için onun elini istemişti, eldiveninin arasından hissetti ki Beşir'in bu serin havada çıplak eli ateşler içinde yanıyor:

"Beşir! Ateşin var, hasta mısın Beşir? Haydi eve, eve gidelim. Sana sıcak bir şey, hemen yatağına yatarsın..."

Nihal ona çay kaynatmış, içine bolca konyak koyarak zorla içirmişti. Nihal'in bu ufak tefek özenlerinin arasında Beşir ölmekten mutlu gibiydi. Ama Nihal'in zorlamalarına karşı onu bir günden fazla yatakta alıkoymak mümkün olamıyordu; yalnız bu meselede gülerek, gülmekle kendisini bağışlatmış olarak Nihal'e itaatsizliklerde bulunuyordu. İkide birde Nihal ona hastalığından

söz ettikçe başını sallayarak, "Hiçbir şeyim yok!" derdi. Ve bu cevabında öyle güçlü bir güven vardı ki herkes Nihal'e güler, Nihal bile aldandığı sonucuna varırdı.

Sonra onun olmayacak zamanlarda, gece soğuklarda bahçede, rıhtımda dolaşmaları haber alınmıştı; selamlıktan şikâyet olunmuştu, Şayeste ile Nesrin bir gece hırsız var zannıyla korkarak yorganlarının altında saatlerle büzüldüklerinden söz etmişlerdi. Beşir'e soruldukça gâh inkâr eder gâh, "Uyuyamadım da!" derdi.

Bir gün birdenbire, Nihal'le bir gezintiden döndükten sonra onu bir gıcık tutmuş, saatlerle kıvranarak kuru kuru öksürmüştü. O günden sonra hep bu gıcık yineleniyor; evin içinde, bütün yalıyı çürük bir göğüs gibi gümleten öksürükler işitiliyordu.

O zaman Nihal şaşırır, ne yapmak gerekeceğine karar veremezdi. Bir gün Bihter ona yine bir şeyler kaynatırken rastlayarak, "Bu ne telaş," demişti, "soğuk almış, o kadar! Geceleri ayazlarda dolaşmasaydı."

Mayıs sıcak günleriyle geldikten sonra Beşir'in öksürüklerine de bir yumuşaklık gelmiş oldu; fakat o, bu gıcık nöbetlerinden, ezilmiş, ihtiyar olmuş sandıran bir düşkünlükle çıkmıştı. Nihal ona birlikte Ada'ya gideceklerini haber verdikten sonra, "Seninle birlikte bol bol güneşlerde gezeriz değil mi Beşir?" demişti. "Ondan sonra Bülend'e de haber göndeririz, o da okuldan doğru oraya gelsin. Yine hep birlikte eşeklere bineriz. Yalnız içimizde zavallı Matmazel Courton eksik..."

Beşir bu Ada haberiyle bütün eski neşesini bulacak kadar sevinmişti, sonra bir aralık gözlerine belirsiz bir endişenin gölgesi düşerek bir şey soracak sanıldı ama sormadı.

19

Nihal, Nesrin'i ve Beşir'i birlikte almıştı, Nihal'in on beş gün için bir misafirliğe geleceğini haber alan halasının özeniyle ona bütün beyazlardan oluşmuş bir oda hazırlanmıştı. Bu, içine mücevher kırpıntıları doldurulmuş büyük bir gümüş tabak gibi parıldayan denize, Heybeli'nin yeşil sırtına bakan küçücük bir odaydı ki pencerelerinin üstünde uçuyor sanılan beyaz tül perdeleriyle, köşede küçük karyolasının beyaz cibinlikleriyle, üzerlerine beyaz keten örtüleri çekilmiş koltuklarıyla Nihal'i ruha ferah veren bir temizlik tebessümleri içinde karşıladı. Burası o kadar beyaz, önünde serilen denizden, ötede parlayan güneşten, engin ufuklara doğru uzun parıltılarla ilerleyen gökyüzünden o kadar aydınlıktı ki yalının o ağır perdeleri, sık kafesleri altında bunalmış ciğerlerine çoktan beri beklenen bir baharın taze havalarını doldurmuş oldu. Ellerini çırparak, ihtiyar halasının yanaklarını öperek, "Ne güzel! Ne güzel!" diyordu. Oysa burada güzel olarak sanki göğsünü beyaz gömleği içinde engin ufuklara serbestçe açan bu taze odanın baharından başka bir şey yoktu: Ne bir levhacık ne bir süs, hiç, hiçbir şey yoktu. Nihal çıplak beyaz duvarlara bakarak halasına, "Bu oda büsbütün benim, yalnız benim olsun olmaz mı?" diyordu.

İhtiyar hala gülerek, "Yalnız senin olmasında biraz güçlük görüyorum," diyordu, "belki sonra, mesela bu yaz sonunda onu seninle birlikte paylaşmak isteyen biri vardır."

Nihal halasına tekrar sarılarak, "Aman hala, siz de mi başladınız şimdi?" diyordu. "Ben asıl bunun sözünden kaçtım."

İhtiyar hala hep gülerek, anlamlı bir sesle, "Kim bilir?" diyordu... Sonra ekledi: "Behlûl'ü de bütün kış gör-

medim. Beni bir kere gelip aramadı. Pek mümkündür ki bu sırada, şu fırsattan yararlanarak..."

Nihal kızarıyordu:

"Öyleyse ben kaçarım." Sonra birden taşıveren çocukluğuyla sordu: "Hala! Onun için Beyoğlu'nda bir oda tutacak deniyordu. Bu ne için sanki? Siz biliyor musunuz? Şimdi galiba onu da kovmaya hazırlanıyorlar."

İhtiyar hala evlilikten beri Adnan Bey'in uzaklarında yaşamıştı. Bihter'i önceden görmüş olmakla tanırdı. Bu evlilik hakkında yeğenine pek serbest düşüncelerini söyledikten sonra aralarına bir tür yabancılık girmişti, yalnız kendisine senede birkaç kere gönderilen Nihal'le Bülend'in ziyaretlerinden ibaret bir bağlantı bırakılmıştı.

Ama bu sene, Nihal gelmeden bir hafta evvel, Adnan Bey, halasına gelerek kendisini bağışlatmış ve uzun bir hasbihalle Nihal'in tasarlanan evliliğinden söz etmişti. Evlilik meselelerinde bir görev yapmak için bütün yaşlanmış kadınlara özgü merakla hala hemen onaylamış, "Ooh, ne âlâ," demişti, "iki yeğen çocukları!"

Bugün Nihal'in son sözünden sonra aralarında bir hasbihal açılmış oldu, Nihal, halasına yalının yeni hikâyelerinden bahsetti. İhtiyar hala, "Bütün bu şeylerin içinde en önemlisinden söz etmiyorsun," diyordu. Ve Nihal, "O nedir?" diye sorarken hala öyle tuhaf gülüyordu ki Nihal kızararak, "Aman hala, böyle yaparsanız beni iki günde kaçırırsınız!" diyordu.

Bir cumartesiydi; Nihal odasından akşamüzeri, sokağa çıkmak üzere hazırlanmış olarak indi; arkasında yalnız omuzlarından tutturularak aşağıya kadar dökülen kolsuz bir yeldirme, başında saçlarını ancak örtebilen hafif bir Japon tülü vardı. Beyaz gazlarla boğulmuş bir leylak kadar taze, narin, esirî bir güzellikle güzeldi. İhtiyar hala bu ince çiçeği yalnız gözleriyle öperek sordu:

"Çıkıyor musun Nihal?"

Nihal, "Evet hala, izin verirseniz!" dedi. "Sizin arabayı alıyoruz, yalnız Beşir'le ben... İskeleye kadar gideceğiz, bu akşam mutlak Bülend gelir. Ondan sonra belki biraz çamlara doğru çıkarız, değil mi hala? Bu gece mehtap hemen akşamdan başlıyor sanırım."

Hala gülümsüyordu:

"İskeleye Bülend için gidildiğinden emin misin Nihal?"

Nihal önce anlamayarak durdu, sonra birden kıpkırmızı oldu. Bu soru kendisince bile tamamıyla hallolunamamış bir noktaya dokunarak sanki orada bir hafif örtü altında gizli bir şeyi yırtıvermişti. Gereğinden fazla telaş etti:

"Aman hala! Hep böyle yapıyorsunuz," diyordu, "gördünüz mü bir kere! Şimdi gidemeyeceğim. Benim şu küçük gezintimi bozdunuz."

O zaman ihtiyar halanın ısrar etmesi, gözlerini indirerek dargın duran Nihal'e adeta yalvarması gerekti: Niçin sanki? Nihal'in bu derece saygısını artık fazla buluyordu, mademki Behlûl artık onun için bir aday demekti, hatta Bülend'den çok Behlûl'ün beklenmesi daha doğaldı, o küçük mehtap gezintisi Behlûl'le yapılacak olsa bile itiraz edecek olan ihtiyar hala değildi. Yalnız...

İhtiyar hala artık yumuşayan, gülümseyen Nihal'in damarlarına işleyen sesiyle ilave ediyordu:

"Yalnız çok geç kalmazsınız değil mi Nihal? Bunu hiçbir şey için söylemiyorum. Beşir yine öksürüyor, anlıyor musun çocuğum? Gece, nem! Bana öyle geliyor ki bu çocuk hep durmadan üşüyor."

İhtiyar hala aldanmıyordu. İlk iki gün zarfında gıcıktan, öksürükten kurtulmuş sanılan Beşir ondan sonra birdenbire yine öksürmeye başlamıştı. Adanın bol güneşleri altında, onda ısınamayan, üşümekte devam eden bir şey var gibiydi. Şimdi elbisesini delecek kadar çıkık

duran omuz kemiklerini sıkarak bütün bedenini sarstıkça artık ağrılar veren o inatçı öksürükleri engellemek istiyormuşçasına dirseklerini böğürlerine basarak bir yürüyüşü vardı ki onun içinden gelen titreyişlerle üşüdüğünü, donduğunu düşündürürdü.

Ve Beşir üşüyordu, Beşir donuyordu; onun ruhunda birdenbire Afrika çöllerinin kızgın kumlarıyla yanan havasına bir özlem uyanmış, senelerden beri örtülü duran bir hatıra köşesi yırtılarak gözlerinin önüne ateşler içinde kaynaşan bir çöl sermişti. Hayalinin güneş dolu, o kızgın yazına karşı bir türlü ısınamayarak üşüyor, hep omuzlarını sıkarak, böğürlerine basarak donuyordu. Sonra onu artık gülmekten, artık hayatı sevmekten alıkoyan bir şey vardı. Bu neydi, bilmiyordu; sessiz, şikâyetsiz can çekişmesinde öyle bir anlam vardı ki onu ıstırabının niteliğini tarif edemeyerek sızıldayan bir çocuğa benzetirdi. Her şeye, hatta kendi kendisine karşı kayıtsız oluyordu. Artık o herkesin etrafında dolaşan, koşan Beşir değildi; tenha köşeler arardı. Çoğu zaman arandığında kendisini olmayacak bir yerde, uzak bir kenarda unutmuş, donuk gözlerle hiçbir şey düşünmeyerek engin bir çölün sonsuzluklarında kaybolmuş bulunurdu. Kendisinden bile habersiz olduğunu gösteren dalgınlıkları oluyordu. O sıralarda kendisine hitap olunurken boş gözlerle bakar, dinler, dinler ve anlamazdı.

Adada, o ilk iki günden sonra tekrar öksürük başlayınca Nihal, halasına rica ederek Beşir'i muayene ettirmişti. Ona hiçbir şeyi yok denmişti fakat katran kokuları yayan ilaçlar yollamışlar, çam altlarında uzun gezintiler tavsiye etmişlerdi. Nihal belirsiz bir biçimde keşfediyordu: Demek bir şey vardı. Üç günden beri kendisinden çok Beşir'i düşünerek halasının tek atlı açık arabasını alıyor, Beşir'i yanına oturtarak çamlara gidiyordu. Bu gezintiler sırasında Beşir bir kelime söylemeyerek fakat

mutlu fakat böyle hep hasta olmak isteyerek, dudaklarında acı bir tebessümle gülümserdi.

Bu akşam yeniden çıkacaklarını söylerken Nihal, Beşir'e, "Bülend gelecek!" demişti.

Beşir bu defa arabanın arkasında kalmak istemişti, Nihal arabayı yalnız idare ediyordu; uzaktan vapurdan çıkanları görebilmek için halasının küçük sedef dürbününü almıştı. Arabayı deniz kıyısına kadar götürdü ve iskeleye çıkanlar görülebilecek bir noktada durdurdu, iskele kalabalıktı, Ada pazar misafirlerini kabule hazırlanmıştı. Okullarından çıkacak çocuklarını bekleyen anneler, görülmekten hoşlanılan yüzlere rastlamak heyecanıyla henüz görünmeyen vapura bakan genç kızlar vardı.

Nihal bu öbek öbek toplanan açık, şuh elbiselerden oluşmuş topluluklara uzaktan bakarken kendi kendisine soruyordu: Gerçekten, Bülend için mi gelmişti? Sonra kendisi cevap vermek istemeyerek Beşir'e soruyordu:

"Beşir! Bülend kaçta okuldan çıkıyor? Hesapça bu vapurda olacak değil mi?"

Beşir işitmeyerek susuyordu. Uzaktan vapurun düdüğü işitilmiş, bu bekleyen halkı vaat dolu bir selamla titretmişti. Topluluklar birbirlerine daha sokuluyor; iskelenin başında daha toplu bir küme oluşturuyor, koşuşanlar oluyor, uzaktan bir muzika işitiliyor, vapuru karşılamak için sahilden beş-altı sandal ayrılıyordu. Artık akşam olmuştu. Kahveler lambalarını yakıyorlardı.

Tekrar bir düdükle şimdi iskeleye yanaşmak üzere olan vapuru bir an önce görmek için ayaklarının üstünde yükselenler vardı. Nihal dürbününü alarak arabada ayağa kalktı ve güvertenin üzerinde birbirinin üstüne yığılan yolculara bakarak Beşir'e sordu:

"Bundan başka vapur var mı?"

Beşir şüphesiz işitmiyordu. Yerinden kalkmayarak dalgın, bu kaynaşan halka bakıyordu. Şimdi yolcular çık-

maya başlamıştı. Anneleriyle öpüşen çocuklar, elinde çantalarıyla gelmiş misafirler, iskele başında bekleyen topluluklara selamlar dağıtarak sonunda bir tanesine katılan babalar vardı.

Birden Nihal oturarak, "İşte!" dedi. Sonra Beşir'e bakarak kıpkırmızı ekledi: "Bülend yok!"

Şu halde Beşir'e gösterilen kimdi? Beşir derin bir elemle gözlerini Nihal'e dikerek bu sessiz sorunun cevabını bekliyordu.

Nihal, "Bizi görmeyecek Beşir!" diyordu. Ve eliyle iskeleyi göstererek: "Oraya gidip haber verir misin?"

Beşir bir kelime eklemeyerek arabadan atladı. Behlûl iskeleden çıkmıştı, Beşir yetişebilmek için biraz koşmak zorunda kaldı. Behlûl, Nihal'i uzaktan eliyle selamladı. Bir dakika sonra arabada, yanındaydı. "Geleceğimden nasıl haber aldın?" diyordu.

Nihal kamçısını şaklatarak, "Bilmiyordum," dedi, "ben Bülend'i bekliyordum. Hain çocuk! Niçin gelmedi sanki? Haber de göndermiştim."

İskelenin kalabalığını arkada bırakarak Nihal arabasının hoş bir kıvrılışıyla bir yarım daire çizdi ve bir süre sahili izleyerek Behlûl'ün yüzüne bakmaksızın; gözleri şimdi denizin maviliklerini koyulaştıran sisler içinde kaybolmuş, uzun uzun Bülend'den söz etti. Artık sevmediğine yemin ediyordu. Onunla yavaş yavaş bütün kalp bağları çözülmüş, şimdi aralarında derin bir yabancılık hüküm sürmeye başlamıştı. Bülend başkalarına sokulmak için ondan uzaklaşmak istemişti. Nihal bundan söz ederken omuzlarını silkerek, "Öyle olsun," diyor, bu terk edilmişliğe karşı kayıtsız görünmek istiyordu. Sonra yavaş yavaş Bülend'in bu hainlikten doğan acılarını saklayamadı, Behlûl'le biraz daha içten hasbihalden çekinmedi, itiraf etti: "Onu benden kaçıyor gördükçe ağlamamak için, bilseniz ne kadar güçlük çekiyorum!" dedi ve şimdi dola-

şık sokaklardan kurtularak büyük caddeye çıkan arabasını biraz durdurarak sordu: "Nereye gidiyoruz?"

Behlûl, "Nereye istersen... Herhalde eve değil," dedi, "böyle yan yana, iki kişi, arabada sallandıkça kendimi hoş bir rüya içinde sanıyorum."

Nihal güldü ve bu küçük duraklamadan huysuzlanan atın kulaklarına kamçısıyla dokunarak, "Ama yanılıyorsunuz, iki kişi değiliz," dedi, "Beşir'i unutuyorsunuz."

Bu zarif iki tekerlekli arabanın hafif, ölçülü ve tekdüze salıntısıyla ikisi de yavaş yavaş sallanıyorlardı; araba iki kişi için o kadar dardı ki dizginleri idare edebilmek için biraz önde oturan Nihal'in omzu Behlûl'e dayanmış oluyordu. Maden[1] tarafında büyük caddeyi takip ediyorlardı; hafif bir rüzgâr Nihal'in yeldirmesini açıyor, ince örtüsünü uçurarak arkaya atıyordu. Yol o kadar tenhaydı ki Nihal rüzgârın bu saygısızlıklarından telaş etmiyordu. Yanlarından pek seyrek arabalar geçiyor, şurada burada artık geri dönen birkaç yaya topluluğuna rastlanıyordu. Etrafı yarı bir belirsizlik içinde bırakan gecenin ilk esmerlikleri gittikçe koyulaşıyordu. Nihal, yolun tenha ve Kartal kıyısının oraya düşüvermiş uzun, siyah bir buluta benzeyen manzarasına karşı bir noktasında, birden karanlıktan korktu ve yeniden dizginleri çekerek sordu:

"Saat kaç rica ederim? Devam edecek olursak geç kalmaz mıyız? Bilirsiniz ya, ben karanlıktan o kadar korkarım ki..."

Behlûl, "Hayır, hayır, devam edelim!" dedi. "Ta yukarıda, çamlara kadar. Bak, Nihal, senin karanlıkta korktuğunu bildikleri için fener çekiyorlar[2]."

Behlûl parmağıyla başlarının üstünde henüz donuk,

1. Büyükada'nın doğusu. (Y.N.)
2. Bir kalabalığın önünden giderek eldeki fenerle yol göstermek. (Y.N.)

üzerine pembe toz serpilmiş sarı kâğıttan bir fener biçiminde duran ayı gösteriyordu. Araba yeniden yürümeye başlamıştı. Birden Behlûl, Nihal'e bir şey daha gösterdi: Biraz ileride, yolun kenarında yan yana iki araba duruyordu. Nihal baktı, arabalardan birinde iki kadınla diğerinde bir erkek gördü. Erkek gülerek, yılışarak bir şeyler söylüyordu. Behlûl yavaşça mırıldandı:

"Bir aşk! O başımızın üstünde parlayan fener yok mu Nihal? Onun kadar aşkları alevlendiren bir şey yoktur."

Birden Nihal tam arabaların yanından geçerken zor tutulmuş bir şaşkınlık çığlığıyla, "A, ben bunları tanıdım," dedi, "bunlar kimler biliyor musunuz?"

Arabaları geride bırakarak geçmişlerdi. Nihal anlattı: O arabada iki kadından biri, genci, düğün evinde şarkıcı taklitleri yapan dul kadındı; yaşlısı da haniya şu her evlenecek kızlara ellerini öptürdükleri kadındı. Nihal ekleyerek, "Beni gelin olmaktan iğrendiren kadın," diyordu.

Behlûl, "Herhalde bu defa bir evlilikten başka bir şeyle meşgul görünüyor," dedi.

Nihal pek iyi anlamayarak bakıyordu. Behlûl, Nihal'in son cümlesine de cevap vermek isteyerek soru sormasına engel oldu:

"Ama artık seni gelin olmaktan alıkoyacak bir şey kalmadı değil mi? Ben öyle sanıyorum ki bu gece, aşkları o kadar alevlendiren bu fener başımızın üstünde bizi özendirirken, sonunda sen de öyle bir kelime söyleyeceksin ki..."

Nihal gülerek ve arabayı çeviriyormuşçasına bir durum alarak, "Öyleyse dönelim," dedi.

Behlûl eliyle engel oldu:

"Hayır, daha doğrusu, gidelim, hep böyle gidelim. Ta sen o kabul etme kelimesini veresiye kadar gidelim."

Behlûl sesinde bir üzüntüyle söylüyordu. Artık beş günden beri, Bihter'le o elemli konuşmadan sonra, Ni-

hal'le bu evliliği ruhunu iyileştirecek tek çare olarak görüyordu. Bu beş gün içinde yalıdan kaçmış, Bihter'i düşünmemişti. Bütün varlığını, bu genç kızın sevda şiiri, sarhoş eden bir tatlı su içinde eritiyor gibiydi. Yalnız onu düşünmüş, yalnız bu lekesiz mutluluğun içinde beyaz rüyalarıyla yaşamıştı. Sonunda bir gün Firdevs Hanım'la son bir konuşmadan sonra Adnan Bey daha önce davranarak Behlûl'e, "Halanın yanına gidebilirsin, onun malumatı var..." dedi. "Eğer Nihal olur diyorsa..."

Bugün Behlûl, Nihal'den bu oluru elde etmek kararıyla geliyordu. Amcasının o izninden sonra Nihal'in muhtemel görülmeyen bir reddiyle karşılaşmak korkusuyla titremişti. Şu dakikada Nihal'e bundan söz ederken Behlûl bütün o deneylerle dolgun hayatını yaşamamış, henüz ilk aşk kelimesini, ilk kalp feryadını dile getiremeyen bir çocuk gibiydi. Nihal'e biraz sokularak hep o titrek sesiyle devam etti: "Bilmiyorsun Nihal, baban bana ne dedi: 'Eğer Nihal olur derse...' Anlıyor musun Nihal? Bütün hayatın mutluluğu bence senin yalnız bir kelimene bağlı, yalnız bir küçük evet; dünyada beni insanların en mutlusu yapacak. Seninle ne güzel, ne mutlu bir çift oluşturacağız..."

Nihal dalgın, dudaklarında bir tebessümle, gözlerini çevirmeyerek, hep kamçısının ucuyla atın kulaklarını okşayarak dinliyordu; birden hatırına bir şey gelerek silkindi ve yavaşça, saçlarını Behlûl'ün yüzüne yaklaştıran bir hareketle dönerek, "Ama susunuz," dedi, "Beşir'i unutuyorsunuz. Sonra, sonra..."

Behlûl omuzlarını silkti, "Şimdi de Beşir," dedi, "sonra, sonra ama ne zaman? Yalnız bir küçük kelime! O kadar çabuk söylenecek bir şey ki.."

Nihal bir daha ondan gözlerini kaçırdı, şimdi kamçısını sinirli darbeciklerle hayvanın kulaklarına çarpıyordu ve hayvan ürktükçe araba daha fazla sallanarak onları birbirine daha çok yaklaştırıyordu.

"Şimdi, şimdi, Nihal, anlıyor musun, yalnız bir küçük evet..."

Behlûl'ün bu sözü kulaklarında, yalvarmalar dökerek, sanki heyecanından çırpınarak yineleniyordu; Nihal sapsarı, bir kelime söylememek için dudaklarını sıkarak, gözlerini yumdu ve uzun bir baş eğmesiyle, "Evet," dedi, sonra birden kamçısının uzun bir dokunuşuyla atın karnını okşayarak arabayı yıldırım hızıyla sürdü, Fransızca olarak, "Lakin susunuz, rica ederim," dedi, "birazdan yukarıda, çamlıkta... Sizin Beşir'den haberiniz yok, haberiniz yok. Beşir hasta..." Sonra derin bir göğüs geçirerek ekledi: "Ve fena hasta..."

Gelmişlerdi, Nihal arabayı çamlığın eteğinde durdurarak, "Şimdi biraz dinleniriz artık..." dedi.

Behlûl arabadan atlayarak elini Nihal'e uzattı:

"İner misin Nihal?"

Nihal cevap vermeyerek elini verdi ve yeldirmesini toplayarak atladı, şimdi başının ince tülü omuzlarına düşmüştü. Behlûl terbiyeleri toplayarak Beşir'e verdi, "Dikkat et Beşir!" dedi.

Nihal'le yan yana, şimdi üzerine sarı parlak bir toz serpilmiş zannolunan yolun kenarına kadar ilerlediler. Önlerinde, ta ayaklarının altında dik bir bayır, daha sonra sahilin eteklerini saklayan, üzerinde dağınık çamlarla bir set vardı; burada bakış kesilerek, gözleri ta ötede erimiş mavi bir yaldız donukluğuyla serilen denizi görüyordu. Nihal kollarını açarak, doğanın bu büyüleyici tablosunu kucaklamak ister gibi, "Ne güzel! Ne güzel!" dedi. Ve bu manzaranın görkemindeki içten şiirle ikisi de şaşırmış, başka bir kelime eklemeyerek, bir hareket edecek olurlarsa bu havadan, ışıktan yapılmış esirî bir tablo inceliğiyle titreyen hayal serabı silinivererecekmişçesine hareketsiz, sessiz, uzun uzun baktılar. Deniz, derin bir uyku sessizliği içinde gibi, yukarıdan sarı bir ateş şişesi biçi-

minde ufuklara sarhoşluk veren bir tatlı suyun döküldüğü yeri işaret eden ayın altında, baygın, kederli bir rüya içinde uzun nefeslerle göğüs geçirerek seriliyor; uzakta belirsiz gölge yığıntılarıyla duran sahillerin girintili çıkıntılı saçaklarına sokularak daha mahrem, daha içten köşeler; gizlenecek, siperlenecek tenha, saklı, karanlık etekler arıyor; beride ancak siyah birer sırtı görünen adaların, bilinmeyen bir uçurumdan fışkırıvermiş binlerce sarı gözlerinin hain ateşleriyle bakıyor sanılan bu heybetli siyah devlerin önünden kaçarak ta uzaklara, bitmez tükenmez ufukların uzak enginlerine doğru uzanıyordu ve aydan dökülen ışık çağlayanıyla yaldızlanarak böyle serilip uzanan deniz o uzak ufuklarda göklerle birleşiyor gibiydi; onların bu kavuşma noktasında beyaz bir fecir çizgisi gelişerek, parıldayan bir toz galeyanı içinde, sanki orada tutuşup yanmış bir güneşin hâlâ parlak külleri savrularak kaynaşıyordu.

Bu denizin uyuşturan sessizliğinde öyle içe işleyen bir hüzünlü anlam, o kadar ruha yakın bir sıkıntı vardı ki Nihal'le Behlûl kalplerinde bir bellisiz keder, birer küçük kelime alışverişinden bile alıkoyacak bir sessizlik ihtiyacı hissediyorlardı.

Nihal kendisinde terk edilmiş, böyle uyuyan bir denizin sessizliğinin kıyısına bırakılıvermiş, sonsuz bir unutuluşa yazgılı bir çocuk hüznünü duyuyordu. Hayatta bütün sevdikleri insafsız birer hainlikle onu itmişler, reddetmişlerdi; dünyada yapayalnız, tek başına bırakılmıştı. Bu sakin geceyle diğer bir gece arasında, o Chopin'den sevdiği parçayı çaldıkça hayalinde uyanan beyaz gece arasında bir yakınlık doğuyor ve onu ölmüş bir dünyanın içinde yalnız kalmış olmak sıkıntısıyla eziyordu: yalnız, yapayalnız; bütün sevdikleri tarafından unutulmuş, terk edilmiş!

Denizin o uçsuz bucaksız enginlere doğru uzanışları-

na bakıp dalarken bir şey onu çekiyor, ta uzaklarda bir yere atmak için sürüklüyor sanıyordu. Ne tutunacak bir koruyucu el ne kendisine cesaret verecek bir şefkatli bakış vardı. Etrafında hiç, hiç kimse yoktu; o zaman bu yalnızlık kuruntusunun korkularıyla titreyerek, başını döndüren bu geniş ateş çölünden, o uzak ufukların galeyanlı enginlerinden gözlerini ayırıyor ve bakmaksızın, yanında Behlûl'ün varlığını hissettikçe korkunç bir rüyanın dehşetiyle uyandıktan sonra kendisini yatağında bulmaktan kaynaklanan bir güven, bir ferahlık duyuyordu. O zaman gizli bir güven duygusuyla, sanki yalnızlıktan kaçarak hissedilmeyen bir yakınlıkla Behlûl'e sokuluyordu.

Yan yana, omuzları hemen birbirlerine dokunarak duruyorlardı. Behlûl de derin bir bezginlikle uyuşmuş gibiydi; uzakta esmer beyazlıklarıyla belirsiz bir tabloya, arkada kalmış bir hatıranın, bir hayatın silinmiş çizgilerine benzeyen şehre bakıyordu ve açıkça fark olunamayan levhalarıyla, siyah kümelerin altında bellisiz beyazlıklara boğulan görünümleriyle bu manzara eski bir rüyayı andırıyordu. Böyle, eski bir rüyaya benzeyen bu levhanın karşısında kendi hayatını, belki bu geceden başlayarak Nihal'in bir kelimesiyle son sayfası kapanacak, artık işte böyle soluk çizgileriyle, silik görünümleriyle terk edilmiş bir harabeye dönecek olan hayatını düşünüyordu. Daha şimdiden o hayat, araya giren uzun senelerle ayrılmış, uzaklaşmış gibiydi; bütün o yüzler, hatta Bihter, hep o düne ait hatıralar, arada böyle geniş bir denizle, ta ötede, o eski rüyaların yıkıntılarına gömülmüştü. Şimdi onun yanında taze bir emel çiçeği çekingen bakışlarıyla ona yeni bir hayat ufku vaat ediyordu. Ve Behlûl, Nihal'i biraz daha yaklaşmış, biraz daha sokulmuş hissettikçe onu ellerinden tutmak, çekmek, buradan daha uzağa, daha saklı bir yere, çamların gölgelerine götürmek, orada ormanların içinden gelen sıcak nefesler arasında dizlerine kapana-

rak, ellerini öperek, "Beni sev, Nihal!" demek istiyordu. Sonra bunu düşünürken Nihal'e yıpranmış, kirlenmiş bir kalpten başka bir şey verememekten, bu çocuğun yanında şifa kabul etmeyen bir hastalıkla sakat kalmaktan büyük bir bezginlik duyuyordu. Bir dakika geldi ki kendisinden korktu: Nihal'i mutlu edeceğinden emin miydi? Bu soruyu kendi kendisine hiç sormamıştı, belki bu da bir mevsimlik bir hevesten ibaretti. Sonra Bihter'i düşündü: Onunla her şey bitmişti, şimdi aralarında hiçbir ilişki kalamazdı. O günden sonra yalıda yalnız iki saatlik bir zaman için bulunmuş ve Bihter'i görmemişti. Bir kere evliliğe kesin olarak karar verilince Bihter, her isyan hamlesinin ardından çocukça bir gevşeklik gösteren bu kadın, bu oldubittiyi zorunlu olarak onaylayacaktı.

İlk kez olarak Nihal sessizliği bozarak, "İşitiyor musunuz?" dedi.

Bu sakin gecenin sessizliği içinde adaların hayat ve levhası derin bir uğultuyla gürlüyordu. Sanki bu uyuyan denizin altında görünmez bir şelalenin boğuk; ancak hissolunan bir iniltisiyle, ayaklarının altındaki topraklarda, başlarının üstündeki rüzgârlarda ufak bir titreyiş vardı; Nihal parmağını kaldırarak Behlûl'ü dinlemeye davet ediyordu; o zaman bu titreyişin arasında gecelerin sırlarla dolu bağrından çıkan bir başka titreyiş, ince, belirsiz bir şey, sanki şakıyan bir nefes, havai bir sazın tellerine rastlamış avare bir esinti duydular ve bu o kadar yumuşak, o kadar hafifti ki ancak işitiliyordu.

İlk önce çekingen, kendisini saklamak isteyen bir gönül sırrı korkaklığıyla küçük çırpıntılar havaları okşuyor gibiydi; sonra bu ezginin çekingen dalgaları altın rüyalar altında uyuyan denizlerin, çamları yumuşak dokunuşlarla öperek geçen rüzgârların uyanmak için fırsat bekleyen teranelerini, o doğanın uykuda zamanlarına özgü sessizliğe benzer nağmelerini uyarmış oldu; bütün

doğanın üzerinden akışkan bir titreme geçti, sanki gecelerin ruhu derin bir şakıma hazzı içinde inledi.

Behlûl cevap vererek, "Bir mandolin!" dedi. "Bir mandolin! Kim bilir nasıl bir gizli derdi gecelere emanet etmek isteyerek ya bir çam dibinde aya karşı hüzünlerini döken yahut serseri dalgacıkların üstünde havalara bir selam bırakan küçük bir mandolin!" Nereden geldiğine dikkat edemedikleri bu ses ikisinde de, bu gece bu görkemli tablonun sessizliği içinde garip bir etki yarattı; birbirlerine daha yakın olmak, onların da kalbinde bir gizli sesi dile getirmeye çağıran bu belirsiz ezgi arasında daha fazla sokulmak istediler.

Nihal ufak bir hareketle Behlûl'ün kolunu aldı, "Sanırım ki geç kalıyoruz," dedi.

Behlûl titreyen eliyle Nihal'in koluna asılan elini tutarak, "Hayır, dinleyelim," diyordu. Elinin altında Nihal'in de eli titriyordu fakat bu defa bu küçük el, vurulmuş bir kuş teslimiyetiyle çekilmiyor, kendisini salıveriyordu.

Bir dakika açıklık kazanacak sanılan o ses, bu gece, şurada bu iki eli birbirlerine birleştirdikten sonra çekingenlikle silinmek isteyerek yeniden kaybolmaya, örtülmeye başlamıştı. Bir süre birbirinden ayrılmayarak, yeniden onu işitmek ümidiyle dinleyerek duruyorlardı. Birden arkalarında, biraz uzakta, gecelerin bu mutlu sessizliğini yırtarak boğuk bir öksürük sesi işittiler.

Nihal titredi, "İşitiyor musunuz? Beşir yine öksürüyor!" dedi ve elini Behlûl'ün kolundan çekmeyerek onu dönmeye zorladı: "Gidelim artık! Biliyor musunuz? Bu gecelerin nemi onun için ne fenadır."

Beşir hep çamlığın kenarında, arabanın üzerindeydi. Oraya geldikleri zaman daha büyülü bir tablonun karşısında bulundular.

Behlûl, "Bak çamlara Nihal," dedi, "yalnız beş dakika, yirmi adımlık bir gezinti! Bunu reddedemezsin Ni-

hal!" Behlûl şimdi hâlâ elinin altında duran o küçük ele hafif bir baskıyla hükmederek Nihal'i çekiyordu. Uzaktan Beşir'e bağırdı: "Şimdi geliyoruz Beşir!"

Yoldan çıkmışlardı, çamlıktaydılar; Behlûl ufak, dar, eğri yollar izleyerek Nihal'i hep biraz daha ileriye götürüyordu. Nihal üç-dört adımda bir, "Ama korkuyorum!" diyordu. "Bilmem neden fakat korkuyorum. Bütün bu gölgeler, bu ağaçlar canlanacak, birden bize saldıracaklar sanıyorum." Sonra birden durarak parmağıyla gösteriyordu: "Bakınız! İşte uzun siyah bir yen, iri parmaklarla bir el, görüyor musunuz? Bize uzanıyor."

Kesik kesik bu korkularıyla kendisi de eğleniyor fakat korkmakta devam ederek, kaçarcasına biraz daha hızlı adımlarla yürüyor, Behlûl'e biraz daha sokuluyordu. Sonra birdenbire ilerlemek istemeyerek, korkulu gözlerle, sanki gölgelerin arasında titreyen bir şeylere bakarak yavaşça Behlûl'ün kulağına, "Hayır, hayır, artık yetişir! İşte burada duralım!" diyordu, "Yahut geri dönelim, evet, geri dönelim."

O zaman Behlûl'ün koluna asılıyor ve bütün doğanın bilinmeyen hayalleriyle dolu sanılan sessizliğinden doğan bir korkuyla, ayaklarının altında boğuk bir hışıltıyla ezildikçe böyle çiğnenmekten sanki öfkelenen otlara, ancak potinlerinin ucuyla basabiliyordu.

Behlûl ona, "Çocuksun," diyordu, "hep yolun kıyısını izliyoruz, biraz eğilsek arabanın fenerini fark edeceğiz. Ondan sonra bu masum ormandan niçin korkmalı? Bak ne güzel Nihal! Sen bunu güzel bulmuyor musun?"

Nihal eliyle yüzünü kapayarak, "Güzel, evet, güzel fakat korkunç!" diyordu. Gözlerinin önünde orman bir sırta tırmanarak gittikçe koyulaşan, sarıdan çok yeşile benzeyen ışıklar altında sonunda donuklaşmış gölgelere boğularak uzanıyordu ve bütün bu ormandan çıkan garip bir nefes, sanki karanlık derinliklerin korkunç yara-

tıklarla dolu göğsünde uyuyan perilerin bir hayat nefesi, ta içerilerden mırıltılar getirerek görünmez kanatlarla çamların arasında çırpınarak uçuyor gibiydi. Daha uzakta, bir derin uğultu içinde Ada'nın velvelesi, ormanın karanlıklarında açılmış bir uçuruma iniltilerle yuvarlanan, her şeyi karşı konulamaz bir selle sürükleyerek götüren heybetli bir çağlayan düşündürüyordu. Onlar ormanın henüz kıyısındaydılar; Nihal artık daha fazla gitmekten kaçınıyordu. Yukarıda yeşil bir yağmur altında çalkalanıyor sanılan çamlık, hemen oraya çökmeye hazır yüksek bir set fakat canlı karanlıklarla geniş geniş nefes alan bir set korkunçluğuyla titriyordu. Daha yakınlarında, yer yer, açık tirşeye çalan meydancıklar, ayın yeşil bir rüya rengine boyanarak akan ışıklarıyla geniş birer iç açıcı gülüş biçiminde gülümsüyordu.

Bunlardan birinin içindeydiler.

Nihal, "İster misiniz? Burada oturalım," dedi, "fakat yalnız bir dakika, biraz korkuyu unutacak kadar... Şimdi geri dönecek olursak ne sanıyorum biliyor musunuz? Bütün bu orman, bu arkamızdan uzun elleriyle kollarını uzatan çamlar hareket edecek, koşacaklar, bizi tutacaklar, sonra..."

Bunu söylerken omuzlarından akan bir titreme seliyle yeldirmesine sarınıyordu. Hemen oraya, hoş bir büzülüşle çömeldi; Behlûl ayakta ona bakıyordu. Bir saniye birbirlerine karşı, gözleri bu yeşil aydınlığın içinde, bakışarak durdular. Nihal böyle Behlûl'ün gözlerinin altında dururken onu yerinde sallayan, sanki büyük bir zayıflık içinde bayıltarak oraya düşüverecek, belki bir dakika içinde öldürüverecek bir şey duyuyordu. Birden kendisinde uyanan başka türlü, niteliği bilinmeyen bir korkuyla bağırmak istedi:

"Ama beni tutunuz, beni buradan götürünüz! Arabaya, eve; evet, evet, eve, eve!"

Bu dakika evde, odasında, o beyaz yatağının içinde bulunmak istiyordu; şimdi yalnız arkasında siyah heyulalarıyla duran ormandan değil, karşısında bakan bu adamdan da korkuyordu. Bu gece kötü bir rüyaya benziyordu. Korkusunu unutmak için en önce hatırına gelen bir şeyle Behlûl'e seslendi: "İtiraf ediniz ki bu gece buraya gelmek epeyce tuhaf bir düşünce."

Behlûl işitmiyor gibiydi. Hep o dalgın gözleriyle Nihal'e bakıyordu; sonra birden oraya, Nihal'in dizlerinin dibine oturarak titrek bir sesle, "Nihal," dedi, "beni bir parça seviyor musun?"

Nihal, ufak, kesik bir kahkahayla güldü:

"İşte! Anlaşılan bunu söylemek için gelmiş olacağız. Ama bu o kadar basit bir şey ki bundan söz etmek için buraya kadar gelmeye hiç gerek yoktu."

Nihal böyle başlayan konuşmayı bir şaka düzeyinde tutmak istiyor gibiydi; büyük bir zorlamayla, dudaklarında bir tebessümle söylüyordu. Behlûl pek içten hatta biraz gücenik, cevap verdi.

"Bana inan ki Nihal," dedi, "bu gece, şu dakikada, bu meseleye ilişkin en küçük bir şakanın beni pek çok kıracak bir önemi olabilir, işte, sen de, evet, sen de hiç şakaya meyilli değilsin. Bana cevap vermemek için zorla gülmek istiyorsun, zorla... İnkâr etme! Bu anlaşılıyor. Şu halde neden söylememeli? Evet, neden Nihal? Muhakkak, beni bir parça, pek çok değil fakat bana yetecek kadar seviyorsun. Bunu söyleyivermek o kadar basit bir şeyken..."

Nihal hep o tebessümüyle cevap vermek istedi:

"Ama yanılıyorsunuz, ben sizi pek çok seviyorum. Özellikle artık kavgalarımız bittikten sonra! Şimdi sizinle bir dosttan daha fazla, birer kardeş değil miyiz?"

Behlûl acı bir tebessümle baktı, bu tebessümünde öyle derin bir serzeniş vardı ki Nihal'in dudaklarından o şaka yapmak isteyen tebessümü birden silinerek, "Beh-

lûl," dedi, "bana söyler misiniz? Niçin benimle evlenmek istiyorsunuz? İtiraf ediniz ki bu bir şakadan başka bir şey değildi. Siz her şeye ihtimal verebilirdiniz; buna, bu şakaya, minimini Nihal'le, haniya şu Japonya yelpazelerinin resimlerine benzeyen kızla bir evliliğe ihtimal veremezdiniz. Öyle tesadüf etti ki sizin önünüze sandalyesine tutsak, boş saatlerine eğlence arayan bir kadınla, genç karısıyla rahat kalabilmek için fırsat bekleyen bir baba çıktı. Bunların elinin altında ilk ortaya çıkacak istekliye verilmeye yazgılı bir kız vardı: En önce, en yakın olduğunuz için siz hatıra geldiniz. Siz de biraz hayatınızdan yorulmuş, bezmiştiniz, ufak bir değişiklik arıyordunuz. Önünüze bu şaka yuvarlanınca elinizi uzattınız. Kendi kendinize, 'İşte âlâ bir oyuncak!' dediniz, bir süre eğlenmek için pek iyi bir çare! Sonra kırılınca, bozulunca atmak bir şey değil..." Nihal yine ufak bir tebessümle Behlûl'e baktı, sonra hoş bir hareketle, kırık oyuncağını atan bir çocuk duruşuyla ekledi: "Artık öyle sanıyorum ki bu oyuncağı atmak gerekiyor."

Behlûl sessiz dinlemişti. Telaşsız, hafif ve sakin bir akışla söyleyen Nihal bitirince cevap verdi:

"Ama işte ben asıl onu atmak istemiyorum, anlıyor musun? Evet, minimini Nihal, evet, Japonya resimlerine benzeyen kız, mademki öyle söylüyorsun, öyle olsun: Sen bir oyuncaksın, hayatımda artık yapılan, eğlenilen şeylerden bezildikten sonra rastlanmış bir oyuncak; fakat kırılıp atılacak bir şey değil, pek kıymetli, hayata tek ilgi bağı olarak alıkonacak, her zaman için, işitiyor musun, en yumuşak, en nazik çiçekler arasında saklanacak bir oyuncak! Bilsen Nihal, sana böyle söylerken kendime ne kadar şaşıyorum! Hep değişmiş, başkalaşmış bir Behlûl! Çünkü sen beni değiştirdin; evet, evet, büsbütün... Senin çocukluğundan, saflığından bana bir şey bulaşmış oldu; sanki hayatımın birkaç senesi, bütün o boş emellerle

dolmuş sayfaları birden yırtılıverdi. Senin karşına çocuklaşmış, hatta niçin itiraf etmeyeyim, temizlenmiş olarak çıktım. Bana o minimini elini uzatıverirsen ben kurtulmuş bir adam olacağım. Mutlu, artık başka emeller arkasından koşmaya gerek görmeyecek, alnına yazılı mutluluğa ulaştıktan sonra orada, mutluluğunun içinde yaşayacak bir adam... İtiraf et ki Nihal, senin de böyle bir ele, böyle bir koruma ve arkadaşlık eline ihtiyacın var."

Nihal gözleri inmiş, eli yeldirmesinin bir kenarını kıvırarak, göğsü ufak bir heyecanla şişkin, dinliyordu. Behlûl devam ediyordu:

"Evet, ihtiyacın var Nihal. Ben sanki senin bütün o acılarını, o gizli gizli ağlayan umutsuzluklarını hissetmiyor muyum? Sen şimdi kendini herkesten, bütün kalplerden uzak buluyorsun; bütün sevdiklerinin arasında yapayalnız... Sen ki sevilmeye o kadar muhtaçsın..."

Birden Behlûl sustu, daha fazla eğildi, Nihal'in gözlerini görmek istiyordu:

"Ağlıyor musun Nihal! Evet, evet, işte ağlıyorsun. Ama niçin? Mademki bu yalnızlığın içinde seni seven, seni her zaman sevecek bir kalp var. Sen de bir parça, evet, bir parça seviyorsan... Seviyorsun değil mi Nihal? Ancak bir parça, bak şimdi gülüyorsun işte... Seninle sevgimizin içine girer, etrafımızdakilere dikkat etmeyerek, hiçbir şeye önem vermeyerek onun içine girer, onun içinde, yalnız birbirimizle meşgul, saklanırdık. İşte böyle aydınlık bir orman, başımızın üstünde bizi ışıklarıyla okşayan bir ay, yeşil bir yuva, bir mutluluk yuvası ki hep yinelenen yıldızlı rüyalarla bizi uyutsun."

Nihal artık ağlamıyordu, gözlerinde henüz bir nem kalıntısıyla kendisine bu yıldızlı rüyaları vaat eden adama bakıyordu. Şu dakikada bu çocuğun elemli ruhunda nasıl bir sevda ihtiyacı uyanmıştı ki bu mutluluk ezgisini böyle bitmez tükenmez saatlerle dinlemek arzusunu ve-

riyordu. Bunu dinlerken iki senelik hüsran hayatını, o hayatın işkencelerini düşünüyordu; daha sonra, garip bir hayal olayıyla bu düşüncelerinin arasında anne yüzüne benzeyen belirsiz bir gölge görüyordu.

Sevilmek! Sevilmek! Hasta ruhunda yalnız bu feryat vardı. İşte şimdi onu seven biri vardı, dizlerinin dibinde bu yineleniyordu ve kendisinden buna karşılık yalnız bir parça sevilmek isteniyordu. O da Behlûl'ü bir parça sevmiyor muydu?

Kaç kere bunu söylemeye cesaret etmek istemişti fakat kendisini alıkoyan bir şey vardı. Sanıyordu ki onu söyleyecek olursa Behlûl gülecek, eğlenecek, bütün etraftan, bu çamların arasından binlerce alay kahkahası patlayacak, ona, "Ama çocuk! Seninle eğlendiler!" diyecekler. O zaman? O zaman artık ölmek gerekecek...

Daha sonra, kalbinde belirsiz bir şey, uzaklardan gelen bellisiz bir ses, "Behlûl'den sakın!" diyordu. Bu ne demekti? Bunu ne zaman işitmişti? Bu mutlu hülyanın içinde rahat bırakmayan bu ses nereden geliyordu?

Ve Behlûl'ün hep o ince, üzgün sesi, o mutluluk ezgisiyle kulaklarını okşuyordu:

"Evet diyorsun değil mi Nihal? Söyle bakayım, yalnız bir kelime, bir küçük kelime, ondan sonra buradan kalkar gideriz, arabamıza biner uçarız, ihtiyar halaya, 'İşte size mutlu bir çift getirdik,' deriz. Evet, değil mi Nihal?"

Nihal başını eğdi ve ta Behlûl'ün kulağına, kendisiyle eğlenecek olanlardan saklıyorcasına, bir gizli nefese benzeyen bir sesle, "Evet!" dedi.

O zaman Behlûl bu narin, zarif başı iki elleriyle çekti ve ta kaşının ucundan, o incecik çizginin kıyısından öptü. Şimdi uzaktan sesler, hayvan adımları, kesik kahkaha parçaları işitiliyordu. Nihal ayağa kalkarak, "Yoldan geçiyorlar," dedi, "artık biz de gideriz. Kim bilir ne kadar geç kaldık."

Ağaçların arasından arabanın fenerini gördüler; daha sonra Beşir'in boğuk, uzun bir öksürüğünü işittiler.

Nihal, "Beşir yine öksürüyor!" dedi. Sonra göğsünü göstererek ekledi: "Bilir misiniz? O böyle öksürürken burada, göğsümde bir şey yırtılıyor sanıyorum."

20

Nihal sabahleyin kalkar kalkmaz penceresini açtı. Akşamdan karar verilmiş bir işi vardı: Matmazel Courton'a mektup yazmak ve bu kez, o zamana kadar hiç söz edilememiş bir şeyden, Behlûl'den, mutluluğundan söz etmek. Karşıda, Heybeli'nin yeşil sırtları, beyaz binaları güneşin ışık tufanları altında yıkanıyor, hafif bir rüzgâr ıtırlı öpücüklerle Nihal'in sarı saçlarını öpüyordu ve önünde güneşli mavi dalgalarını seren denize bakınarak beyaz oda, bu sabah gülüşünde daha başka bir ferahlık hazzıyla gülümsüyor gibiydi.

Nihal mutluydu; pek iyi bilmeksizin gece, hemen yemekten sonra halasından, herkesten, hele Behlûl'den kaçmak, sanki insanlıktan yoksun bir dakikanın sert dokunuşuyla bu nazik mutluluk rüyasının incinmesinden korkarak odasına çekilmek istemişti ve burada kendisini yalnız bulunca birden taşan bir ihtiyaçla o dakikada, yanında, bu mahremiyetin içtenliğinde mutluluğundan söz edebileceği birisini istemişti, öyle birisi ki onun varlığıyla bu yalnızlık bozulmasın, öyle birisi ki ona yalnız uzaktan bakan bir hayalî şefkate benzesin. Matmazel Courton'u düşünmüştü; söylenecek şeyleri ona söyleyecekti, ona yazarken ihtiyar kızın sevinçli ve gülümseyen yüzünü görecek, onun gözlerinin altında, gönül kitabına

açılıveren bahar sayfasını anlatacaktı. Bu sayfa; bu mutluluklar, güneşler vaat eden sayfa o kadar umutsuz ve gözyaşlarıyla harap olmuş sayfalardan sonra geliyor, onların acılıklarına öyle parlaklık ve neşeyle son veriyordu ki onu dinlerken ihtiyar kız da Nihal kadar mutlu olacaktı. Son gece, minimini Nihal'ine öyle söylememiş miydi? Onun mutluluğundan haber aldıkça mutlu olacağından söz etmemiş miydi?

Sonra yazmak üzere iskemlesine oturunca mumunun titrek ışığıyla gözleri boş kâğıdının üzerine dikilmiş, dalmış ve bu aydınlık sayfanın ilk kelimesini bulamamıştı. Onda gizli, çözülemeyen bir korku, bu mutluluğun bayıltan havasında onu ufak bir ürpertiyle titreten bir nefes vardı ki mutluluğuna büsbütün kendini bırakmaktan alıkoyuyor ve bu yeni saydam ufkun üzerine sanki bilerek, ince bir karanlık çizgisi çiziyordu.

Kendi kendisine bu duyguyu anlamak istemişti. Yalnız kalbinde derin bir ıstırap noktası acılığıyla sızlayan bir şey buluyordu: Bu evlilik onun değil başkalarının mutluluğu için düşünülmüş, onlar için yapılmıştı. Bilinemez nasıl eğri, karanlık izlerin peşinden giderek babasını, gizli gizli Firdevs Hanım'la, Behlûl'le bu evliliği hazırlıyor, büsbütün rahat kalmak için bu hırçın kızdan kurtulmaya çalışıyor görüyordu. O zaman babasına büyük bir kinle düşman oluyordu. Kaç kereler bu duygunun yönlendirmesiyle, onlardan öç almak için bu şakaya son verecek bir isyana cesaret etmek istemişti; fakat her seferinde onu engelleyen, galebe çalınamaz bir zayıflıkla şakanın sürdürülmesini arzu ettiren bir gevşeklik hissetmişti. Behlûl'ü seviyor muydu? Kendi kendisine bu soruyu sorarken verilecek cevaba kuvvet vermek için başını sallamaya gerek görerek, "Sanmam!" diyordu fakat yine kendi kendisine itiraf olunan bir gerçek vardı: Behlûl'ü belki sevmiyordu ama onun tarafından sevilmek istiyordu. Mutlu olmak

için bunu yeterli buluyordu; sonra bu gece o şaka, bir gerçekle bitiverince birden Nihal kalbinin o zamana kadar şüpheli kalan satırlarını okuyuvermiş oldu: Evet, o da Behlûl'ü seviyordu. Ve kim bilir ne zamandan beri? Evet, onu seviyordu, yalnız ona eş olabilirdi. Bunu artık itiraf ettikten sonra büyük bir yükten kurtulmuş oldu.

Ve bu böyleydi de yine mutluluğundan söz edebilmek için bu beyaz kâğıdın üstüne konacak bir kelime bile bulamıyordu. Yazmaktan vazgeçti, sabahleyin yazacaktı, söylenecek şeylerin heyecanı geçtikten sonra sakinlikle yazabileceğinden emindi; ama bu sabah, penceresinden geniş bir dalgayla giren güneşin altında, bu mavi denizin karşısında yalnız iki satır yazabildi:

"Matmazel," diyordu, "sonunda minimini Nihal'iniz yalnız yaşamaktan vazgeçerek elini birisine uzatıyor, pek tanıdığınız birisine; ve minimini Nihal o kadar mutlu, o kadar mutlu ki size bu birkaç kelimeden başka yazacak bir şey bulamıyor."

Nihal giyinirken kapısına vuruldu ve halasının sesi, "Nihal, açar mısın?" diyordu. Nihal kapısını açtıktan sonra hala perişan bir yüzle, dağınık beyaz saçlarla girdi: "Nihal, haberin yok!" dedi; Beşir bir fena gece geçirdi ki! Dün gece üşümüş olacak, bu gece bütün ateşler içinde yandı, yalnız şimdi baygın uyuyor."

Nihal sapsarı, gözlerinin etrafında hızlı titreşimler uçarak dinliyordu. İhtiyar hala derin bir umutsuzlukla başını sallayarak ve Nihal'in yataklığına dayanarak ekledi:

"Bu çocuk... Öyle sanıyorum ki..."

Bitirmedi. Nihal'le birbirlerine bakıyorlardı. Nihal ellerini kilitleyerek büyük bir üzüntüyle:

"Ama bir çare; bir çare halacığım! Beşir'i kurtarmalı. Değil mi halacığım, Beşir kurtulur değil mi?"

Nihal'de öyle üzgün telaş, bu yardım isteyişinde öyle bir feryat vardı ki ihtiyar hala birden sakinleşerek

güvence vermeye gerek gördü: Şüphesiz o kadar korkulacak bir şey değildi. Doktora haber gönderilmişti. O katranlar iki gün içinde bile iyi etkiler yapmıştı. Yalnız dün gece, nemden öksürükler şiddetlenmiş olacaktı. Bu uykudan sonra büyük bir iyileşme kesindi.

Beşir'i yatağında baygın, uyuyor buldular. Nihal yatağın yanında bir kelime söylemeyerek, gözyaşlarını salıvermeye hazır, gözleri Beşir'in bir gece içinde süzülüvermiş, büsbütün donuklaşmış yüzüne dikilerek, hâlâ gelmeyen doktora sabırsızlanarak bekliyordu. Bir aralık Beşir gözlerini açtı, en önce, donuk, sanki hâlâ uyuyan gözleriyle Nihal'i gördü; başının bir çabasıyla doğrulmak, yastığının üstünde kalkmak istedi, sonra yavaşça, dalgınlığının arasında bulanık gözleriyle Nihal'e gönderilecek bir tebessüm bularak yeniden uyudu. Nihal yardım isteyerek etrafına bakıyordu. O zaman Behlûl'ü hatırladı. O neredeydi? Nesrin haber verdi: İskeleye gitmişti.

Doktor uzun, bitmek tükenmek bilmeyen bekleyişlerden sonra geldi. Nihal hep ayakta, yatağın yanında, uyuyan Beşir'e bakarak beklemişti. Muayenede bulunabilmek için kuvveti yetmedi. Odanın kapısında bekledi. Tabip ona güvence verdi: "Sizi boşuna korkutmuş," dedi, "biraz dikkat, biraz soğuktan, özellikle..." Söylerken gülüyordu: "... gece gezintilerinden korunma..."

Tamamlamıyor, küçük bir tebessümle zayıf bir iyileşme ümidi bırakarak Nihal'in elini sıkıyordu: "Ondan sonra, küçükhanım," diyordu, "hasta odaları hiçbir zaman, hiç kimse için pek iyi bir yer değildir. Anlıyorsunuz değil mi?"

Nihal dinlemiyor, işitmiyordu. Yeniden Beşir'in odasına girdi. O uyanık, yatağının içinde oturuyordu. Nihal'i görünce güldü. Doktorun yalnız odadan bir geçmesiyle Beşir iyi olmuş gibiydi.

Nihal, "Nasılsın Beşir?" dedi.

Beşir cevap vermeden evvel etrafına baktı ve odada Nesrin'den başka kimse görmeyerek Nihal'e, "Buradan gidelim küçükhanım!" dedi.

Nihal, "Şüphesiz, gideceğiz elbette ama birkaç gün sonra; sen biraz kalkmalısın, davranmalısın," diyordu.

Beşir hep başını sallıyordu. O bugün, hemen şimdi gitmek istiyordu. Hiçbir şeyi yoktu, şimdi isterse ayağa kalkacaktı. Nihal gülüyor, onu bir çocuk aldatırcasına hiçbir şey vaat etmeden her şeyi umduran kelimelerle oyalıyordu.

Bugün öğle yemeğinde Nihal ihtiyar halayla yalnız, karşı karşı, bir kelime söylemeyerek, zihninde bütün Beşir, hemen hiçbir şey yemedi.

* * *

Nihal öğle uykusundan sonra odasından çıkarak Beşir'den haber almak üzere iniyordu, birden köşkün önünde bir arabanın durduğunu, bir dakika sonra Bülend'in sesini işitti ve atıldı:

"Bülend! Sen misin Bülend?"

Bülend, Behlûl'le birlikteydi. Dün akşam gelmediğine pişman olmuş, sonra bugün ablasına koşmak için Köprü'ye inmişti. Bülend anlatırken yüzünde ezberlenmiş bir komedya oynayanlara özgü bir şey vardı, ara sıra Behlûl'e bakarak gülümsüyor gibiydi. Nihal dikkat etmeyerek, hatta tamamıyla dinlemeyerek onlara Beşir'den söz etti. "Artık Beşir! Kim bilir..." diyor ve kendine özgü sinirli duruşuyla ellerini kilitleyerek cümlesini korkunç ve asılı kalmış bir soru halinde bırakıyor, tamamlamıyordu.

Bülend, Beşir'in odasına gitmek için yürüdü. Nihal de yeniden buraya dönmek için bir hareket etti fakat Behlûl elini uzattı ve onu durdurarak, "Nihal," dedi, "seni bugün burada yalnız bırakmak zorundayım, şimdi İstanbul'a inmek gerekiyor."

Sesinde öyle garip bir kuruluk vardı ki Nihal şu cümleden çok bu sesten tuhaf bir biçimde etkilendi. Ufak bir sessizlikten sonra, "Sizi bugün hep burada kalacaksınız sanıyordum," dedi.

Behlûl o zaman dolaşık, uzun cümlelerle açıkladı. Tamamıyla unutulmuş bir iş vardı ki demin birdenbire kendisini iskelede görünce aklına gelmişti. Eğer minimini Nihal'den izin almaya gerek görmemiş olsaydı hemen vapura atılıp gidecekti. Fakat yarın akşam, elbette artık onu alıkoyacak bir sebep kalmayarak...

Nihal tutulamayan bir çığlıkla, "Demek yarın akşam geleceksiniz!" dedi, sonra birden kıpkırmızı olarak, şüphesiz kalbinin bu saflığından utanarak kayıtsız görünmüş olmak için ekledi: "Size bir zahmet versem yaparsınız değil mi? Geçerken posta kutusuna atılacak bir mektup! Bilirsiniz ya, kime..."

Nihal, Behlûl'ü daha fazla söyletmek istemedi. O söylerken, bir dakika önce o açıklamayı yaparken, kendisine acı veren bir şey hissetmişti. Biraz daha önce pek dikkat etmeksizin Bülend'i dinlerken de ona benzer bir duygu kalbini tırmalamıştı. Mektubu almak için odasına çıkıyordu, Behlûl onu izledi.

Behlûl soruyordu:

"Sana ne getireyim Nihal?"

O zarfı kaparken cevap veriyordu:

"Her şey ya da hiçbir şey getirmeyiniz; mektubumu unutmayınız yetişir..."

Sonra bunu söylerken birden bu mektubu düşündü. Bu mektup, onun mutluluğu müjdesini ulaştırmakla görevli bu kâğıt parçası... Bilinemez nasıl, kalbinden ancak bir saniye içinde geçen bir korku titremesi arasında bu mektubu artık bir parça yalan olmuş buldu; fakat bu duygu o kadar bellisiz bir iz bırakarak o kadar çabuk geçmişti ki Nihal'i onu Behlûl'e uzatmaktan alıkoyamadı.

Behlûl cebinden cüzdanını çıkarıyor, tuhaf davranışlarla fazla önlemler alıyor görünerek Nihal'in küçücük mektubunu kaybolmayacak sağlam bir yere koymaya gerek görüyordu: "Burada," diyordu, "minimini Nihal'in mektubu artık kaybolamaz. Behlûl dünyanın içinde, dünya göklerin içinde kaybolabilir; Matmazel Courton'un mektubu yine buradan kaybolamaz."

Nihal belirsiz bir tebessümle gülüyor fakat cevap vermiyordu. Behlûl cüzdanını çıkarırken bir küçük kâğıt parçası yavaşça kaymış, hemen oraya, Behlûl'ün ayaklarının dibine düşmüştü. Nihal bunu görür görmez, "Bir kâğıt düşürdünüz!" demek için ağzını açmak üzereydi, sonra birden doğuveren bir duygu onu durdurdu. İstedi ki bu kâğıt orada kalsın, onu görsün, okusun, öyle sandı ki bu kâğıt ona Behlûl'ün niçin gitmek istediğinden söz edecek. Demin kendisine gösterilen nedenler asıl söylenmemek istenen bir nedeni saklamak için düzenlenmiş şeylerdi, bundan emindi. Sonra Nihal'de kısa bir mücadele başladı. Başkasına ait bir şeye nasıl elini uzatacaktı? Kendisinden saklanan bir şeyi ne hakla alacaktı?

Bu sorulara cevap vermemek için Behlûl'ün artık orada durmamasını, hemen çıkıp gitmesini arzu ediyordu; o gittikten sonra, bu kâğıtla yalnız kalınca artık merak üstün gelecek, onu okuyacaktı. Birden bu o kadar önem kazandı ki eğer onu okuyamazsa çıldıracağına, yaşayamayacağına hüküm verdi.

Behlûl cüzdanını cebine koymuştu, hâlâ kâğıdı görmüyordu. "Bana gücenmedin değil mi Nihal?" diyordu.

Nihal cevap vermek için kuvvet bulamadı, başıyla cevap verdi. Sapsarıydı. Behlûl çıkarken Nihal bütün eklemlerini gevşeten bir zayıflıkla duvara dayandı. Sonunda kâğıt orada kalmıştı. Dakikalar geçtikçe onun önemi artıyordu, sanki onda birçok garip sırlar vaat eden bir hain tebessüm vardı. Nihal'in kulaklarında bir şey uğuldaya-

rak, hareketsiz, göğsü bir heyecanla şişkin, dinliyordu. Behlûl'ün evden çıkmasını bekliyordu. Daha önce cesaret edemeyecekti. Uzun dakikalar geçti. Sonra bir araba gürültüsü işitildi. Nihal pencereye koştu. Arabada Behlûl başını çevirerek eliyle onu selamladı, bir dakika sonra bir toz kasırgası içinde kayboldu. O zaman Nihal kâğıda koştu, onu aldı, açtı, evvela donuk bir zihinle, bulanık gözlerle, sanki bir bulut içinde, anlamayarak okudu. Yalnız iki satırdan ibaret bir şeydi:

> Hepsini itiraf etti. Artık o tasarı mümkün değil. Bu akşam her ne olursa olsun burada bulununuz.

Nihal ferahlayarak geniş bir nefes aldı. Bunda hiçbir şey yoktu, sonra ancak bir saniyelik bir rahatlığın ardından kalbine ateşli bir şiş saplanıyor sandı. Birden bu iki satır korkunç bir gerçek kesilivermişti. Yeniden okudu. İmza yoktu. İnce, büyümek için kuvvet bulamayarak kavrulmuş çocuklara benzeyen harflerden oluşan bir yazı, bir kadın yazısı, Firdevs Hanım'ın yazısı...

Evet, bu Firdevs Hanım'ın yazısıydı. Nihal bu iki satırın altında şimdi bir imza değil, Firdevs Hanım'ın kendisini, yüzünü, hain bakışlarıyla bir karanlık kuyunun içinden bakıyor sanılan gözlerini görüyordu.

Artık mümkün olmayacak olan tasarı neydi? Kim hepsini itiraf etmişti? Elinde kâğıda bakarak ondan daha fazla açıklama istiyor, ona, "Söylesene! Niçin susuyorsun? Artık sen de hepsini itiraf edebilirsin!" diyordu.

Sonra birden, sanki bu kâğıt parçası yırtılarak, ortasından Bihter'in yüzü çıktı. Bihter, evet, Bihter'di, itiraf eden oydu. O zaman Nihal'in beyninin içinde bir bulut, her şeyi dumanlandıran, siyah bir örtüyle boğan bir bulut parçalandı. Artık düşünemiyor, şimdi, zihninde patlayarak başını kırmak isteyen soruları işitmemek için

çalışıyordu ve yine o sinir buhranı zamanlarında ensesinden saplanıyor sanılan çiviler, yavaş yavaş dönen, döndükçe daha fazla saplanarak delen burgularıyla beynini deliyordu.

Birden ayağa kalktı ve elinde kâğıdı sıkarak, "Ben de, ben de gideceğim!" dedi. Yüksek sesle söylüyordu. O zaman, artık zihninde gitmek kararından başka bir şey yaşayamayarak giyindi. Halasına ne diyecekti? Elbette denecek bir şey bulacaktı. Nesrin'e bağırdı. O gelince kesin bir sesle, "Gidiyoruz!" dedi. Ve onun hayretine kızarak birden öfkelendi, kısılan sesiyle bağırdı: "Ne duruyorsun? Niçin öyle yüzüme bakıyorsun? Sana söylüyorum, gidiyoruz, anlamıyor musun? Hemen şimdi..."

İhtiyar hala, Nihal'in sesini işiterek koşmuştu. Bu hemen verilivermiş kararı anlamıyor, kendisine gücenildiğine yoruyor, Nihal'den açıklama istiyordu. Nihal hazırlanmakta devam ederek, "Hiç, hiç," diyordu, "hiçbir neden yok, sizi nasıl inandırayım halacığım? Haniya benim arada sırada nasıl tuhaf düşüncelerim vardır, işte onlardan biri, öyle bir düşünce! Yarın sabahleyin yine döneceğim."

Hararetli hararetli, kesik kesik söylüyor, sonra geçerken kendisine anlayamayarak bakan halasını öperek kapıdan Nesrin'e sesleniyordu:

"Ne kadar uzattın Nesrin? İşte sen böylesin."

Artık yapacak bir şey kalmayınca, arkasında çarşafıyla halasının karşısına oturdu ve kuru gözlerle ona bakarak bir kelime söylemeksizin, sağ ayağının seri darbecikleriyle tahtaya vurarak bekledi.

Hala yeniden sordu:

"Demek hiçbir sebep yok?"

Nihal gözlerini süzerek, başını sallayarak sessiz bir cevapla, "Hiç! Hiç!" demek istiyordu. Odaya Bülend girdi. Bir şey söylemeden ablasına baktı. Nihal onu sanki

görmemişti. Bu oyuna bilmeyerek de olsa aracılık eden bu çocuk, kendisini mutsuz etmek isteyenlerle ortaklık yapan bir sanık durumundaydı. Bülend anlamayarak demin Behlûl'ün, şimdi Nihal'in bu gidişleriyle Firdevs Hanım'ın o küçük tezkereyi[1] göndermek için kendisini buraya kadar göndermiş olmasının büyük bir bağlantısı olduğu sonucuna varıyordu. Neydi o küçük kâğıt parçası ki böyle halasının sakin köşkünde birden bir fırtına gibi patlayıvermişti?

Nihal'e söz söylemeye cesaret edemeyerek soru soran gözlerle bakıyordu. Nihal'in gözleri hep kendisinden kaçındı. Yalnız Nesrin hazırlanmış olarak çıkınca Bülend cesaret ederek sordu:

"Abla! Beni de birlikte alır mısın?"

Nihal yalnız bir kelimeyle, kesin ve itiraz kabul etmeyen bir kelimeyle cevap verdi:

"Hayır!"

Halasıyla öpüştüler:

"Bir-iki gün sonra yine buradayım hala! Benim beyaz odama dokunmayınız," diyordu, sonra ta merdivenin altında bir şey hatırlayarak arkasından inen halasına döndü, ekledi: "Beşir'ime iyi bakarsınız değil mi hala? Ben asıl sizin için fakat bir parça da onun için döneceğim."

Nihal halasına eliyle son bir selam göndererek sofanın kapısından geçerken büyük bir şaşkınlıkla donup kaldı. Karşısında Beşir vardı. Şimdi pek bol gelerek üzerinde bir cüppe genişliğiyle duran elbisesini giymiş, hazırlanmış, dudakları, o zavallı kavrulmuş soluk dudakları, beyaz dişlerini mutlu bir tebessümle açarak, gözlerinde onu dirilten, yeni bir hayatın alevini uyandıran bir gülüşle Beşir oradaydı; o da birlikte gidecekti.

1. Küçük bir kâğıda yazılmış kısa mektup, pusula. (Y.N.)

Nihal, "Mümkün değil!" diyordu.

Beşir hep o tebessümüyle, hep o gülüş aleviyle ilk kez olarak Nihal'i dinlemiyor, yapacağından emin bir adam kuvvetiyle bir kelime söylemeyerek Nihal'in el çantasını alıyordu. Bütün ısrarlar onun inadına karşı etkisiz kaldı.

O, yoldan geçen bir arabaya seslenmiş, kimseyi dinlemek istemeyerek köşkün merdivenlerini inmişti. Nihal'le Nesrin peşinden gittiler. Vapura yetişemediler. Nihal bunu düşünememişti. Behlûl'le bir vapurda bulunmamak ancak raslantının bir armağanıydı. İskelede, hamallar içinde bekledi. Vapur iskeleden ayrılıncaya kadar Nihal'i düşünmekten alıkoyan bir şey vardı. Nesrin iki-üç kere Nihal'i söyletmek istemişti, o yalnız kaşlarını kaldırarak susuyordu. Ensesinde beynini delen ağrılardan acı çekiyordu. Vapur hareket edince makinenin gürültüsü onu sanki bir rüyadan uyandırdı. Yerinde doğrularak baktı. Nesrin'le yalnızdı. O da kendisine bakıyordu. Yeniden Nihal'e sordu:

"Niçin böyle birdenbire gitmeye kalktınız sanki? Yoksa yalıdan bir haber mi geldi?"

Nihal sakin, cevap verdi:

"Hayır, hiçbir şey yok." Sonra birden öfkelendi, böyle sorgulandığına kızıyordu. Önünde bir alay niçinlere rastlamaksızın bir adım atmak mümkün olmuyordu. Şimdi herkes onun işine karışıyordu. Canı inmek istemişti, iniyordu, sonra? Bu kadar sıradan bir şeye neden karışıyorlardı? Şimdi evde de herkes soracaktı. En evvel babası... İşte, bakınız, ona, asıl ona böyle inmek istediğinin nedenini anlatacaktı. Ve Nesrin'in yüzüne haykırarak, "İşitiyor musun? Asıl ona..." diyordu.

Birden boğazında bir şey tıkandı. Bir gözyaşı boşanmasıyla taşacak sanıldı, sonra bu düğüm boğazında kilitlendi ve ağlayamayarak, bir kelime eklemeyerek başını

arkasına dayadı, gözlerini kapadı, vapurun sallantısıyla hafifçe sallanarak düşünmek istedi.

Evet, niçin iniyordu? O iki satırı görür görmez her şeyden önce aklına Ada'dan gitmek, eve dönmek düşüncesi gelmiş ve bu düşünce geldikten sonra başka bir şey düşünmeye zaman bulamamıştı. Şimdi ne yapacaktı? Bu soru zihninde tırmalayan bir kalemle resmolunurken kendisini babasının karşısında görüyordu: O kâğıdı avucunun içinde buruşturarak babasının yüzüne atacaktı: "İşte, kızınızın hayatını böyle ezdiniz, buruşturdunuz, bir paçavra yaptınız, şimdi artık onu pencereden atabilirsiniz," diyecekti.

Demek bu annesinin yerine gelen kadın, bu babasının karısı, bu her şeyi onun elinden yavaş yavaş, insafsız bir öfkeyle birer birer alan yaratık sonunda son mutluluğu da almak için tırnaklarını uzatıyordu. Demek onu aldatmışlardı? Demek bu evlilik bir şakaydı? Hain, onu öldürmek için düzenlenmiş bir korkunç oyundu?

Dizlerinin dibinde Behlûl'ü görüyor, onun yalvaran, derin bir duyarlık içinde titreyen sesini işitiyordu. Behlûl ona yeşil bir ay altında bir aşk yuvası sıcaklığıyla açılan ormanın eteğinde, "Seni seviyorum minimini Nihal!" diyordu. Ama şimdi, evet şimdi, bu sabahtan beri, o gittikten sonra o da Behlûl'ü seviyordu. Hatta anlıyordu ki onu her zaman sevmişti. Onun için mutluluk imkânı yalnız bu evlilikteydi. Bu sabaha kadar nasıl mutluydu! Matmazel Courton'a yazılan mektubu düşündü: "Minimini Nihal o kadar mutlu, o kadar mutlu ki!" demişti. Yarım saat sonra minimini Nihal o kadar mutsuz, o kadar mutsuz olmuştu ki...

Yalancı kâğıt! Ve acı bir tuhaflıkla bu kâğıt şimdi Behlûl'ün cebinde, o yalan mutluluk müjdesiyle gizli gizli gülüyordu. Birazdan Behlûl'ün elleri onu posta kutusuna atacaktı. Birkaç gün sonra o yalan söyleyen kâğıt

ta uzaklarda Nihal'i düşünen birini aldatırken, kim bilir Nihal burada ne olacaktı!

Demek bu evlilik olmayacaktı! O iki satırı zihninde tekrar etti: "Hepsini itiraf etti... Artık o tasarı mümkün değil... Bu akşam her ne olursa olsun burada bulununuz."

Birden kalbi bir ümitle titredi. Belki bu hiçbir şey değildi, ihtimal başka bir tasarıdan, onunla hiç ilgisi olmayan şeylerden söz ediliyordu. Sonra bu ümide karşı kalbinde hain bir sesin alay kahkahasını işitiyor ve bir demir elin göğsünü delerek ciğerlerini söktüğünü hissediyordu. Ve bir saniye içinde, bilinemez nasıl, başıboş birtakım düşüncelerin birbirine katılmasından tutuşan bir farkındalık parıltısı içinde bu iki satırın arasında gizlenmiş gerçeği, asıl o korkunç gerçeği gördü. Bu ancak bir saniye içinde parlayan bir kıvılcımdı. O zamana kadar yalnız kendisini mutsuz kılmaya çalışan bir kadının ihanetinin yüzünden başka bir şey görmemişti. Bu yüzün arkasında şimdi o kirli, o çirkin gerçeğin çehresini gördü.

Demek böyleydi?

Gözlerini açarak Nesrin'e baktı. Belki bu hepsini biliyordu. Yalnız bu değil herkes, herkes biliyordu ancak kendisinden saklamışlardı. Onu daha fazla mutsuz kılmak, daha delici bir silahla öldürmek için. Onunla birlikte aldatılan bir mutsuz daha vardı: Babası! Zavallı adam! Sonra birden onunla birlikte, aynı darbeyle mutsuz olmakta garip bir avuntu buldu. Bu darbe onu öldürecekti fakat babasından öç almış olarak... Bu, kalbini öyle vahşi bir lezzetle dolduruyordu ki babasından öcünü alarak onu öldürecek olan bu darbeyi kutsadı.

Sonunda o hak ve zafer kazanmış oluyordu; ölerek, can vererek ama sonunda anlaşılmış olarak! Babasına gülerek koşacaktı, kâğıdı ona gösterecekti, "İşte," diyecekti, "görüyor musunuz? Behlûl, kızınıza koca olamayacak çünkü o annemin yerine gelen kadının âşığıdır. Bu, mini-

mini Nihal'inizi bir parça öldürecek fakat ne sakıncası var? Mademki siz İstanbul'un en nefis kadınına sahip oldunuz..."

Bunu söylerken nasıl gülecek, sonra böyle gülerken bu babanın ayaklarına düşerek hep öyle, ölmekten mutlu, kahkahalarının içinde, ne kadar mutlu can verecek! Evet, işte Ada'dan bunun için kaçmak, eve bunun için dönmek istemişti. Babasından öcünün tamam olması için ölmesi gerekiyordu. Bu düşünceye karşı bir avunma hafifliğiyle ayağa kalktı. Artık düşünmemek için pencereden baktı. Vapur Heybeli'den, acele etmeyerek, konuşa konuşa binen yolcuları alıyordu. Uzun uzun bunları seyretti. Vapur iskeleden ayrıldıktan sonra o hâlâ gözlerinin önünden kaçışan dalgalara bakıyordu. Berrak bir sabahtan sonra havada şimdi bir bulanıklık, yağmura bir yatkınlık vardı. Zihninde hiçbir şey olmayanlara özgü bir kayıtsızlıkla havayla ilgilendi, uzun uzun etrafa yaklaşan bir yağmuru haber vererek dağılan dumanları izledi, dönerek Nesrin'e, "Galiba yağmura tutulacağız," dedi, "yazık yeni çarşafıma!"

Şimdi çarşafına, bu bahar için Bihter'le beraber yapılan bellisiz yeşil kumlu[1] nefti çarşafına acıyordu. Sonra birden kendi kendisine, "Mademki artık öleceğim!" dedi. Demek zavallı Nihal artık gerçekten ölecekti. Bu nefti çarşafı bir öksüz kıza verirlerdi. Sonra bütün o sevilerek yapılan elbiseler, çarşaflar, o çekmecesinin gözlerini dolduran bin türlü ufak tefek, hepsi birer birer hatırına geldi. Bunlar artık hep faydasız, atılacak, öksüzlere verilecek şeylerdi. Oysa bunların hepsinde onun bir gönül bağı gizliydi, onlarla kalbinin arasında sıkı ilişkiler vardı. Bunları, hatta bundan sonrası için düşünülen şeyleri,

1. Çok ufak ve sık benekli. (Y.N.)

hepsini unutmak gerekiyordu. Kadife kaplı iri bir kutu birden gözlerinin önünde açılıyor, ona yeşil gözlerinin aydınlık gülüşleriyle bakıyordu. Ve bundan, bu zümrüt takımından da vazgeçilecekti; mademki artık gelin olmayacaktı...

Demek böyleydi?

Zihninde şimdi bu soru yeniden canlanıyordu, yine oturmuş, yine vapurun sallantısıyla hafif hafif sallanarak gözleri kapalı düşünüyordu. Hücum eden bir art ardalıkla hatırasında küçük küçük ayrıntılar uyanıyordu. Şayeste ile Nesrin'in o zaman anlaşılmayan ancak şimdi birer anlam kazanan sözlerini hatırlıyor, sonra onun tasarlanan evliliğinden söz edilirken Şakire Hanım'ın gözlerinin ucuyla olmayan birisini göstererek, "Ee?" deyişini görüyordu. Birden aklına mendil geldi, bir gün Behlûl'ün odasında, onun elinde görülmüş o ıslak mendil. O gün bu mendilin hiçbir anlamı yokken yine onu meşgul etmişti. Bir şey düşünerek değil, yalnız Bihter'in mendilinin orada, Behlûl'ün elinde bulunmuş olmasından kaynaklanan bir acı duymuş, sonra bunu tamamıyla unutmuştu. Şimdi, aylardan sonra bu anlamsız şeyi, şu dakikada, bu düşüncelerin, bu işkence saatinin arasında neden hatırlamıştı?

Demek o sürekli Behlûl'ün odasına gidiyordu. O halde onu, evet, bu her şeyden habersiz çocuğu niçin aldatmışlardı? Demek Behlûl onu sevmemişti, sevmiyordu; dün gece dizlerinin dibinde yalan söylüyordu! Doğruldu, gözlerini açarak ta ruhunun sızlayan bir yarasından kopup gelen feryadı tutmak için kıvrandı. Nesrin karşısında uyukluyordu.

Onun karşısında hep böyle uyumuşlardı. Ama artık onları uyandıracaktı; hele babasını, evet, babasını gidip artık sarsacak ve, "Artık uyanınız," diyecek, "işte zaman geldi, kızınızı öldürdünüz."

Ağlayamıyordu, hep boğazında onu tıkayan bir düğüm vardı ki gittikçe daha fazla sıkışarak onu boğmak istiyordu. Ve hep kuru gözleriyle uyuklayan Nesrin'e bakarak ellerini göğsüne basıyor; artık bir karışıklık içinde, kalabalık, dağınık bir akışla zihnini dolduran düşünceler arasından, uzun uzun aralarla silkinerek kendi kendisine soruyordu.

Demek böyleydi?

* * *

Boğaziçi vapurunda geniş bir nefes aldı. Sonunda geliyorlardı. İkide birde başını çevirerek pencereden bakıyordu. Onu düşünmekten alıkoyan geveze hanımlarla birlikteydiler. Beşiktaş'tan binen bir hanım vardı ki Nihal'le birlikte Köprü'den binen iki hanıma bir dakikalık bir tanışmadan sonra veremden ölmüş bir kızının acıklı hikâyesini anlatıyor ve ağlıyordu.

Nihal pencereden Beylerbeyi'nin üstünde büyük siyah bir küme halinde, asılı, parçalanmaya hazır duran buluta bakarak kendi kendisine, "Ölmek, veremden ölmek, gene, henüz bir çocukken, ne güzel!" diyordu. Ve babasını ağlıyor görüyordu.

Daha sonra Küçüksu Köşkü'nü[1] gördü, gözleri bir şey arayarak Göksuyu'nun girişini uzun uzun seyretti, burada verilen ziyafeti hatırlıyordu. En önce o gün sabahleyin taşmıştı. Zavallı Mahmazel Courton, Nihal'in taşkınlıklarına engel olabilmek için ne kadar telaş etmişti. O da, evet o da bütün gerçeği biliyordu. Onun kulağına

1. Küçüksu Kasrı, Göksu Kasrı. Bugün Beykoz sahilinde, yol üzerinde kalan kasır. 1750'de I. Mahmud zamanında inşa edilmiştir. Kasır zaman içinde hasar görmüş, Sultan Abdülmecid tarafından, 1856'da Mimar Niğoğos Balyan'a tekrar yaptırılmıştır. (Y.N.)

o cümleyi söyleyen oydu: "Behlûl'den sakın!" Bu cümleyi ihtiyar mürebbiyenin sesiyle işitiyordu ve asıl şu dakikada bu iki kelimenin içinde öldürücü tehlikeler haber veren anlamlar buluyordu. O gün Göksuyu'nda, ağacın dibinde, yüreğinin üzerinde birer taş ağırlığıyla duran o küçük kederlerini söylerken ihtiyar kız onu nasıl şefkatli bir bakışın sıcak kucaklayışlarıyla avutmuştu; şimdi o yüreğini koparan, ezip hırpalayan artık o küçük kederlerden biri değildi, bütün hayatının, bütün mutluluğunun bir çöküşüydü. Bu adam, daha dün gece onu uyuşturan bir ezginin kanatlarıyla yeni açılan parlak bir ufka götüren Behlûl, demek sakınılacak bir yırtıcı yaratıktı ki onun zavallı masum kalbini yırtmak, son damlasına kadar onun kanını içmek istemişti. Ve bu canavarı Nihal sevmişti. Gerçekten sevmiş miydi? Kendi kendisine, "Hayır, aksine," diyordu, "şimdi ona düşmanlık besliyorum."

Göksu, Hisar'ın[1] eski duvarları ta uzaklarda kalmıştı, o hâlâ dalgın gözlerle bakıyordu. Geldiklerini Nesrin haber verdi. Sonunda, evet sonunda gelmişlerdi. Rıhtımda öksürmemek için bol elbisesinin içinde omuzlarını kısarak Beşir önden yürüyordu. Nihal yalının pencerelerine bakıyordu. Birden kendi kendisine sordu: "Ya değilse, ya olmayacak bir şüphe üzerine yanılmışsa!"

Bu tezkere bugün gelmiş bir şey olmayabilirdi. Kim bilir ne zamana ait, nasıl bir meseleye dair bir şeydi. Belki Behlûl bugün onu bırakmak için zorunlu bir işini hatırlamıştı. Belki bir dakika sonra yalıda her şey her zamanki halinde bulunacaktı ve Behlûl orada olmayacaktı hatta gece bile gelmeyecekti. O zaman ne kadar sevinecekti. Bu çocukluğuna gülecek ve nedenini söylemeksizin Behlûl'den bağışlanmasını isteyecekti: "Beni bağışla-

1. Anadolu Hisarı, Güzelce Hisar. (Y.N.)

yınız, işte yalnız o kadar!" diyecekti. Hatta ondan sonra Bihter'i bile sevecekti, onun masumiyeti ortaya çıktıktan sonra şimdiye kadar kendisini Bihter'i sevmekten alıkoyan bütün çocuklukları unutacaktı.

Yalıda karşılarına gelmek için merdivenlerden atılarak koşan Şayeste'den sordu:

"Behlûl Bey geldi mi?"

Şayeste şaşırdı. Behlûl Bey kaç günden beri görünmemişti. Ada'da değil miydi?

Nihal onun sorularına cevap vermiyordu. O gelmemişti. Ona bu gerekliydi. Şayeste'nin boynuna atılacak, onu öpecekti. Gelmemişti ve gelmeyecekti. Şimdi Nihal bundan emindi. Kendi kendisine, "Ne çocukluk!" diyor ve çarşafını Nesrin'in kollarına atarken bu çocukluğa gülüyordu.

Adnan Bey, Bihter'le birlikte Firdevs Hanım'ın yanındaydı. Bihter sofaya çıkınca hep şaştılar.

Nihal gülüyordu, babasına, "Sizin için –sonra diğerlerine bakıp ekleyerek– hepiniz için geldim," diyordu, "yarın sabahleyin Nihal yine kaçacak."

Bihter'le öpüşmüştü, Firdevs Hanım'a alnını uzattı, sonra beyaz odasını, ihtiyar halasını, gezintilerini geveze bir kanarya şuhluğuyla anlattı. Tuhaf kelimeler buluyor, halasının taklidini yaparak kesik kahkahalarla gülüyordu. Hatta Bihter'e, akşam Behlûl'le birlikte çamlığa çıkarken bir garip raslantının meydana geldiğinden söz ederek, "Keşfediniz bakalım kime rastladık?" diyordu.

Bihter sapsarı, yalnız Nihal'in Behlûl'le birlikte arabayla gezdiklerine dikkat ederek ilgilenmiyor görünmemek için, "Kime?" diyordu.

Adnan Bey gülerek soruyordu:

"Demek nişanlılar dün akşam gezintiye çıktılar?"

Nihal ona yalnız bir kahkahayla cevap vererek Bihter'e raslantısını anlatıyordu. Birden kendisini tamamıyla

mutluluğuna geri dönmüş buluyordu, içinde öyle bir sevinç vardı ki onu, babasını, Bihter'i, Firdevs Hanım'ı öpmeye, sonra, "Haberiniz yok, ben asıl öyle bir çocuklukla indim ki..." demeye yöneltiyordu. Bihter'e anlatırken kendi kendisine karar veriyordu: "Yarın sabahleyin yine Ada'ya... O, şüphesiz buraya uğramadan doğru Ada'ya dönecek."

Sonra birden, o güzel alnında bir keder çizgisi belirdi. "Ah," dedi, "size Beşir'den söz etmedim ama Beşir ölüyor."

O zaman uzun uzun anlattı. Beşir'i görmek istediler, Nesrin'i gönderdiler, Adnan Bey doktora haber gönderilmesini Bihter'den rica ediyordu. Nesrin haber getirdi: Beşir döner dönmez başı dönmüş, titreyerek hatta soyunmadan yatağına girmişti.

Hep telaş ettiler. Adnan Bey'le Bihter koştular, Nihal onları izliyordu, sonra birden dönerek Firdevs Hanım'ın yanına geldi ve kulağına eğilerek, "Babama söyleyiniz ki Nihal razı oldu..." dedi ve kaçtı.

21

Ana ile kız arasında açıklamalar hızlı ve şiddetli oldu. Behlûl'le son görüşmeden başlayarak, bir süre eğlenmeye araç sayılan ve artık usanılan aşkı, bir hakaret sillesi içinde geri verilecek kirli bir şey gibi yüzüne fırlatıldıktan sonra bu kadında yalnız bir duygu yaşamaya başlamıştı: Öç... Ondan, onlardan! Öç almak! Bu duygunun içinde Behlûl'le Nihal'i birleştiriyor, onları aynı hınç ve düşmanlığın mengenelerinde boğmak istiyordu.

Bu aşk onun her şeyiydi. Evliliğinde bütün aldanan

emellerini bu aşka koymuş, ona bütün ruhunu, bütün benliğini vermişti. Behlûl'le bu aşk, tıpkı Adnan Bey'le o evlilik gibi başlamıştı. Melih Bey takımının bütün kalıtsal özelliklerine sahip olarak doğan bu kadına seçkin bir evlilik gerekliydi, bir evlilik ki altından küçük bir anahtarla gelsin. Bu evlilik ancak bir Adnan Bey'le mümkün olabilirdi. Başka hiçbir şey düşünmemiş, Adnan Bey'e elini uzatmıştı. Fakat anlamakta gecikmemişti ki elini uzatmakla kalbini vermiş olmuyor. O minimini altın anahtar bütün emellerinin önünde kapıları açmıştı fakat o emellerin demir kapılarını en hafif bir dokunuşuyla boyun eğmeye zorlayan altın parçasının karşısında kalbi, kendi kalbi kapalı kalmıştı. O zaman bu evlilikle boş kalan gönül boşluğunu, o aşksızlıktan doğan boşluğu doldurmak için evliliğinin yanında bir aşk hayatı icat etmek gerekmişti. Bunu uzaklarda aramak gerekmiyordu. Eteklerinin etrafında arzularla dolu gözlerle kendisini kucaklayan biri vardı, bir adım atmıştı ve kendisini Behlûl'ün kollarına vermişti. Yalnız bir adım fakat bu adımın altında bir uçurumun ağzı gizliydi.

Onu görmemek istemişti. Ona evliliğinin boşluklarını unutturacak bir rüya gerekliydi, işte o kadar! Gözlerini kapayıp artık evlilik hayatını görmemek istedikçe bu rüyaya dönüyordu. Ama bu yalnızca bir rüyaydı, süremezdi. Bunun hummaları, karabasanları vardı; bu rüya artık hayatı için o kadar gerekli, o kadar zorunlu bir şey olmuştu ki o hummalara, o karabasanlara dayanmak istedi. Behlûl'ün ihanetlerine karşı kendisini aldattı, sonra yadsınamayacak kanıtlar karşısında artık kendisini aldatmayı başaramayınca katlandı; daha sonra hakaretlere, aşağılanmalara, her şeye katlandı; bu öyle bir fedakârlıktı ki onu bir vahşi lezzetle işkenceler vererek mutlu ediyordu.

Fakat Nihal'le evlilik şakasının karşısında ta ruhunun derin bir noktasında aşkını tehdit eden bir tehlike

duymuş ve buna isyan etmişti. Bu evlilik olmayacaktı. Behlûl büsbütün kendisinin olacaktı. O güne kadar aşkının endişesiyle hareket eden bu kadın, bir dakika içinde anlamıştı ki artık bu aşk yaşayamayacak ve birden karar vermişti: Evet, bu aşk ölecekti ama etrafına felaketler serperek...

Nihal'e acımıyordu, onun için birikmiş kinleri vardı, bütün eski katlanmaları birer öç alma hakkı kuvvetiyle bu kız hakkında birer düşmanlık vesilesi oluşturuyordu fakat bütün bu düşmanlığın üstünde bir şey vardı ki henüz dün bir çocuk olan Nihal'de bugün birdenbire bir rakibenin gelişmesiydi. Nihal'de asıl bunu bağışlamıyordu.

Bu evliliğin gerçekleşmesinden sonra kendisi için başlayacak işkence hayatı o kadar ağırdı ki onun gerçekleşmesini engellemek için her şeyi feda etmeye karar vermişti. Fakat bu son çareden, gidip Adnan Bey'e bütün gerçeği itiraf etmekten daha önce başvurulacak bir önlem vardı ki, ta evliliğinden beri kendisini sönmez bir kinle izleyen, Firdevs Hanım'ın ellerinde hazırlanmış bu oyunu yine o ellerle bozdurmaktan ibaretti. Bu kadının gözlerinde, bütün o kaybolmuş, bir daha geri gelmemek üzere gitmiş gençliğinin, güzelliğinin hüsranlarıyla siyahlanmış ruhundan çıkıyor sanılan derin ve karanlık bir bakış vardı ki Bihter'e yöneldikçe, bu genç ve güzel kadını titreten bir yırtıcılık kazanırdı. Hiçbir zaman ana ve kız olamayan bu iki varlık birbirlerine düşman olmak için o kadar yakındılar ki Firdevs Hanım'ın yalıdaki varlığını Bihter bir tehlike dönemi olarak görmüştü. Annesinin hep o kendisini izleten bakışı hainlikler düşünüyor gibiydi, bu gözlerden hep karanlıklarda parlayan yeşil kedi gözlerinden duyulan korkuya benzer bir duyguyla titrerdi.

Bir gün birden onun her şeyi bildiği kanısına varmıştı. Sonra bu evlilik meselesini Firdevs Hanım'ın düşün-

cesinden çıkmış bir şaka olarak görünce annesiyle bir savaş döneminin artık açıktan açığa başladığı sonucuna varmıştı. O günden beri bu iki düşman bu korkunç komedyayı peçelerinin altında gıcırdayan dişlerini saklayarak oynuyorlardı.

Nihal Ada'ya gönderilince Bihter karar vermişti: Artık peçeleri açmak gerekiyordu. Ve o gün annesiyle yalnız kaldıktan sonra doğrudan doğruya Firdevs Hanım'ın uzun sandalyesine giderek yanına oturmuş ve Emma'ya kendisi emir vererek, "Bizi yalnız bırakınız," demişti.

Anne ve kız derin bir bakışla, birbirine atılmadan bakışan iki düşman bakışıyla bakıştılar. İkisi de ellerinde olmaksızın, yine bir kere bir gece, açık sarı yalının şehnişininde, karanlıkta birbirlerine bakışlarını hatırladılar. O zaman henüz bu bakışın ifade ettiği düşmanlık karanlıklar içinde gömülmüş gibiydi, o zaman henüz tasarlanan bir evliliğin karşısında bir ana ile kızdılar; bugün o anlam açıklık kazanmıştı, tamamıyla açıktı, şimdi büsbütün iki düşmandılar. Bihter sakin ve kesin bir sesle sordu:

"Nihal'i Ada'ya siz gönderttiniz değil mi? Elbette Behlûl'ü de göndereceksiniz."

Bu öyle bir sesle söyleniyordu ki asıl anlamı hakkında Firdevs Hanım'ın tereddüt etmesine imkân yoktu. Bihter'in savaşmak kararıyla geldiğinden emindi; fakat en yalın, en sakin sesiyle hatta ufak bir tebessümle cevap verdi:

"Evet, sanırım ki cumartesi akşamı o da Ada'ya gidecek."

Gözlerinde tuhaf bir gülüşle Bihter'e bakıyordu, Bihter bu tebessüme dikkat etmemiş göründü:

"Demek bu evlilik ciddiyet kazanıyor?"

Firdevs Hanım başını eğerek, "Galiba! Adnan Bey karar vermiş görünüyor," dedi. Sonra bu zor konuşmada soru sorma görevini kendisine alıkoymak isteyerek sor-

du: "Ama şaşıyorum ki Adnan Bey'in kararlarını benden fazla senin bilmen gerekirken bu meselede benden bilgi istiyorsun."

Bihter tereddüt etmeksizin cevap verdi:

"Bunun nedenini anlamaklığınız gerekirdi. Bu evlilik düşüncesini Adnan Bey'in zihnine siz soktunuz, yine sizin çıkarmaklığınız gerekiyor; size onun için başvuruyorum."

Firdevs Hanım biraz doğruldu:

"Adnan Bey'in zihnine bu düşünceyi koymak için pek çok nedenler buldum fakat onu çıkarmak için bir neden görmüyorum."

Bihter cevap vermeden önce acı bir tebessümle baktı, sonra gözleri annesinin gözlerinde, "Pekâlâ bilirsiniz ki bu evlilik mümkün değil!" dedi.

Firdevs Hanım bir şaşkınlık çığlığını tutamıyordu:

"A, ben de aksine bu derece mümkün bir evlilik düşünemiyordum hatta yanılmıyorum sanırım, yine sen, evet, sen, burada, bundan ilk söz edişimizde Nihal'le Behlûl arasında bir evliliği pek doğal buluyordun."

Bihter bu konuşma tarzından birden sıkıldı, "Anne," dedi, "açık konuşalım olmaz mı! Siz pek iyi bilirsiniz ki karar verdiğim şeylerde hiçbir kuvvetle üstesinden gelinemeyecek inatlarım vardır. Bu evlilik olmayacak, bunun için şimdiden her şeye karar verdim."

Firdevs Hanım sadece, "Neye?" dedi.

Bihter artık hiddetleniyordu, yanaklarına bellisiz bir kırmızılık tabakası fışkırıyor, dudaklarında ufak bir titreme başlıyordu; sabırsızlanmışçasına bir hareket ederek, "Konuşmanın uzamasını istiyorsunuz öyle mi? Pekiyi, öyle olsun!" dedi ve gözlerini annesinin gözlerinden ayırmayarak, şimdi o dudaklarının bir tebessümle beliren çukurunda bir ıstırap kasılmasıyla korkusuzca ekledi: "Bakınız ne yapmaya karar verdim. Bugün, bu saatte sizden

beklenen şeye evet demezseniz hiç ses çıkarmayacak, onun, bilirsiniz ya kimin, damadınızın dönüşünü bekleyecek ve gidip ona diyeceğim ki: Siz kızınızı Behlûl'e veriyorsunuz; pek güzel fakat o, işte hemen bir seneden beri karınızın âşığıdır!"

Bihter tane tane, yavaş yavaş, tam bir sükûnla, gayet doğal bir şey söylercesine korkusuz, annesinin gözlerinden ayrılmayan gözlerinde gittikçe belirginleşen vahşi bir tebessümle devam ediyordu.

Firdevs Hanım'ın dudaklarında bir aşağılama ve küçümseme gülüşü beliriyordu, kızını devam etmekten alıkoyan bir hareketle doğrularak dişlerinin arasından, "Utanmaz!" dedi.

O zaman Bihter devam ederek ekledi:

"Kocamın yüzüme atılmasına engel olarak diyeceğim ki: 'Yok, niçin kızıyorsunuz? Karınızın Firdevs Hanım'ın kızı olduğunu biliyordunuz, ne yazık ki onun yanında bir de Behlûl bulundu. Bu kadına teşekkür ediniz ki bugün size gelip kızınızı bu adama vermeyiniz ve bu kadını, annesiyle özellikle annesiyle birlikte evinizden kovunuz, diyor.'"

Bihter sustu, anne ile kız bu defa bütün yırtıcılıklarıyla bakışıyorlardı, rahatsız edici, yarım dakikalık bir suskunlukla göğüsleri şişkin durdular; Firdevs Hanım'ın kilitlenmiş sanılan dişlerinin arasından boğuk bir kelime daha çıktı:

"Terbiyesiz!"

Bihter derhal cevap verdi:

"Yok, aksine... Sizden alınan terbiyeyi inkâr etmiyorum sanırım. Özellikle size yeni bir şey öğretmiş de olmuyorum. Ne Firdevs Hanım'ın kızı olduğumu ne de Behlûl'le aramızda bir ilişki bulunduğunu bilmez değildiniz. İtiraf ediniz ki bu evliliği bir parça da, hatta tamamıyla o ilişkiyi bildiğiniz için icat ettiniz. İster misiniz

artık barış yapalım? Mademki benden sonra Adnan Bey sizi almayacak..."

Firdevs Hanım hiddetinden boğuluyor gibiydi, haykırdı:

"Bihter!"

Bihter elini uzattı:

"Hizmetçilere duyurmak hiç hoş bir şey değil. İsterseniz sizinle anne kız meseleyi çözelim. Bakınız size ne koşullar öneriyorum: Behlûl buradan gidecek; –acı bir vazgeçiş anlamında başını sallayarak yineledi– evet, buradan gidecek, bir daha dönmemek üzere, siz bunu iki kelimeyle yaparsınız. Evlilik! Aslında bir oyuncaktı, tahta parçalarından yapılmış bir şey; parmağınızın ucuyla dokunsanız..."

Firdevs Hanım, "Ama yanılıyorsun," dedi, "onlar birbirlerini seviyorlar, bu evliliği bozmak hiç kolay değil."

Bihter sesinin bütün sertliğiyle cevap verdi:

"Kolay olmasa bile, mademki birbirlerini seviyorlar, özellikle bunun için bu evliliği bozmak gerekiyor." Sonra birden bütün umutsuzluğunun, acısının taşıveren hamlesiyle bu kere o haykırarak: "Ama Yarabbi! Anlasanıza, ölüyorum. Onların gözümün önünde seviştiklerinden, gözümün önünde... Ben işkenceler içinde kıvranırken, onların mutluluklarından ölüyorum..."

Bu engellenememiş bir feryattı, bu feryattan sonra bütün kuvvetleri söndü, artık gizlenmeye kuvvet bulunamayan bir taşkınlıkla annesinin dizlerine atıldı ve hüngür hüngür, bu korkunç azapta ilk kez olarak bol bol, ağladı, ağladı...

Pazar sabahı Firdevs Hanım ne yapacağına karar vermeksizin Bülend'i aldatarak Ada'ya gönderiyordu. Bülend'e küçük zarf verilirken yalnız, "Kimse görmeden Behlûl'ün kendisine," denilmişti. O da iskele başında Behlûl'e rastlayınca onu çekmiş, ta tenha bir köşeye kadar götürerek yavaşça küçük zarfı eline sıkıştırmıştı.

En önce Behlûl'de bir isyan duygusu uyanmıştı. O zamana kadar ilişkilerinden hiçbirinde bu kadar ısrar görmemişti. Demek Bihter o asılıcı, usandırıcı kadınlardan biriydi ki onlarla dost olarak ilişki kesilemez. Mademki bu kadın kendisiyle uğraşmak, birlikte geçirilen aşk saatlerini birer öç silahı gibi kullanarak evliliğinin önüne çıkmak istiyordu, Behlûl kendi kendine, "Öyle mi istiyorsun? Pekâlâ, öyle olsun!" diyordu. Bülend'in yanında kayıtsız kalabilmek için onun gevezeliklerine cevap vererek kendi kendine kararlar alıyordu: Nihal'e bir yalan uyduracaktı, doğru oraya gidecek ve Firdevs Hanım'ın yanına çıkarak, "Her şeyi itiraf etti öyle mi?" diyecekti. "Bende de size itiraf olunacak bir gerçek var. Behlûl, Nihal'i seviyor hatta Nihal de Behlûl'ü seviyor ve o kadar sevişiyorlar ki onları hiçbir kuvvet ayıramayacak."

Bu kararların arasında gizli bir korku onu titretiyordu. Bihter şimdi onun gözünde her şeyi yapabilecek bir kadın hırçınlığıyla beliriyordu. Bihter; annesine gidip o günahı itiraf eden bu kadın, tehdidini yerine getirerek Nihal'e de gidebilir, ona da gerçeği söyleyebilirdi.

O zaman?

Bu heyecanla eve dönerse kendisini idare edememekten, Nihal'e söylenecek yalanı söyleyememekten korktu. İstanbul'a inilebilecek zamana kadar olan saatleri ondan uzaklarda geçirmek istedi. O zaman hatırına bir düşünce geldi, "Bülend, seninle bir gezinti yapalım ister misin?" dedi. Kolunu uzatarak bütün Ada'yı kuşatan bir çember çiziyordu.

Bülend ilk önce onayladı, sonra karnını göstererek, "Ama Bülend'in karnı aç!" dedi. O zaman Behlûl ona nevaleler aldı, küçük bir kır sofrası hazırladı, bir arabaya bindiler. Behlûl kendisinden o kadar emindi ki bu gezintiden her zorluğu ortadan kaldıracak bir çareyle döneceğine inanıyordu. Arabada ustaca sorularla Bülend'i sor-

guladı. Vesileler bularak Bülend'i Bihter'e ilişkin söz söylemeye yöneltiyordu.

Bu tezkere verilirken Firdevs Hanım'la birlikte miydi? Bülend Ada'ya gelmek üzere yalıdan çıkarken onu görmüş müydü? Nihal için bir şey söylememiş miydi? Bu soruları ustalıkla Bülend'in gevezeliklerinin arasına serpiyor, sonra alınan cevaplardan Bihter'in durumunu anlamak istiyordu.

Bu sorgulama sonucunda Bihter sakin, soğukkanlılığına sahip olarak görünüyordu. Behlûl kendi kendine, "Belki anlaşma mümkün!" diyordu. Birden arabayı durdurttu, "Burada duralım!" dedi. Burası dün gece Nihal'le birlikte durdukları yerdi. Arabadan atladılar. Bülend'e, "Ben aç değilim!" dedi. Boğazında onu tıkayan bir şey vardı.

Dün gece burada nasıl mutluydu! Nihal'i yanında hissettikçe bütün hayatının o boş hatıralarına nasıl bir nefret ve tiksinme fırlatıyordu! Bugün ufuk bulanmıştı, dün gecenin o parlaklığı bugün solgun bir kırgınlık sisi bırakarak uçmuş; uzak bir rüya hatırası olmuştu. Kendi kendisine, şimdi onu kaplayan derin bir bezginlikten silkinmek isteyerek, "Hayır," diyordu, "bir rüya değil, bütün ötekiler rüya, Bihter rüya ve kötü bir rüyaydı, asıl Nihal bir gerçek, hayatımdaki biricik gerçek!"

Demek Nihal'i seviyordu; on sekiz yaşında, henüz okuldan çıkmış bir çocuğun, pencerede görülmüş bir hayal için bütün varlığına hükmeden zayıflığıyla o da Nihal'i, bu çocuğu seviyordu! Daha dün, bu gülünecek bir şakayken demek bugün hayatına hükmeden bir gerçek olmuştu.

Evet, yalnız bu saf ve taze sevda doğruydu; bütün öncekiler birer yalan, hain birer yalandı. Bu sevda, ona on sekiz yaşını, okul çocukluğunu, o saf hayatının beceriksizliklerini geri vermişti. Dün gece onun dizlerinin

dibinde yaşadığı beş-on dakika hayatının en temiz, en seçkin bir zamanıydı, onun küçük ellerine dokunurken ruhunun en lekesiz derinliklerinde henüz yaşamaya başlayamamış bir şiir hayatı dirilmişti.

Şimdi önüne geçmek isteyen bu engeli kıracak, Bihter'i çiğneyerek Nihal'e gidecekti. Ama bu kadın isterse Behlûl'ü mahvedebilirdi. Onunla bir anlaşma yapmaya çalışmalıydı. Gerekirse ona yalvaracak, ellerine sarılacak, "Ne gereği var," diyecek, "niçin kötü bir kadın oluyorsunuz? Benden öç almak için Nihal'i öldüreceksiniz!"

Buna karar verdi; evet, yalvaracak, gerekirse bu kadının dizlerine kapanarak, ellerine sarılarak, bütün o değerli aşk saatlerinin hatırına dost kalabilmek için yalvaracaktı. Bu karardan sonra bir hafiflik duydu. Bülend'e, "Haydi!" dedi. Ona en zor oyunları oynamak için en küçük bir karar yeterli olurdu. Nihal'e oyununu oynadıktan sonra yolda, o iki saatlik vapur yolculuğunda da rastladığı dostlara karşı oyununu oynamak gerekiyordu ve ara sıra, şen bir konuşma arasında bugün Ada'dan ayrılma nedenini hatırladıkça bu kadar kayıtsız gülebildiğine şaşıyordu. Kendi kendisine, "Tebrik ederim Behlûl! Sen dayanıklı bir adamsın!" diyordu. Bihter'e de aynı dayanıklılığı gösterecekti ama Köprü'de Boğaziçi iskelelerine doğru yürürken birden durdu. Buraya kadar bir an önce gidip Bihter'i görmek, mutluluğunu tehdit eden tehlikeyi bir saat önce gidermek için sabırsızlanıyordu; burada o zor konuşma dakikasından korktu, onu mümkün olduğunca uzaklandırmak istedi. Beyoğlu'na çıkacak, bir araba tutacak, uzun bir gezinti yapacaktı. Oraya son vapurla gidecekti; ve o zor konuşma yine odasında, henüz düne ait hatıraların henüz sıcak nefeslerinin arasında geçecekti, bir fırsat dakikası bularak ona yine eski yalvaran sesiyle, ta aşklarının ilk sarhoşluk döneminin sesiyle, "Bu gece, odamda!" diyecekti. Ve emindi, o yine gelecekti,

geldikten sonra da gözyaşlarının içinde aşkını feda edecekti.

22

Nihal bir savaştan çıkmışçasına yorgun, bu aldırmazlık komedyasını oynamak için son kuvvetini harcadıktan sonra sanki kemikleri kırılmış, odasına girer girmez kapısını kilitledi. Artık akşam olmuştu. Behlûl kesinlikle gelmeyecekti. Demek bu korku bir çocukluktan ibaretti. Bunu nasıl düşünebilmişti? Kendi kendisine gülmeye çalışıyordu. Bu meseleyi düşünmemek için penceresini açarken adeta yüksek sesle, "Zavallı Beşir," dedi.

Böylece düşüncelerini Beşir'e yöneltmek istiyordu.

Hava tamamıyla örtülüydü, başının üstünde siyah kümelerle birbirinin üstüne yığılan bulutlar vardı. Şüphesiz yağmur yağacaktı. Nihal hemen oraya, penceresinin kenarına dirseğini dayayarak oturdu. Derin bir gürültüyle uzaklarda gök gürüldüyor, tek tük iri iri damlalar ağaçların tozlarla örtülü yapraklarına damlıyordu. Onun da başında böyle küme küme yığılan bulutlar ve ta uzaklarda, beyninin derinliklerinde gürüldeyen uğultular vardı. Sonra bulutların arasında hızlı, akışkan, mavi bir alevle şimşekler tutuşurken o da bir titremeyle sarsılarak, beyninin içinde tutuşup sönüveren şimşeklerle, "Gelmeyecek!" diyordu. Ve tekrar Beşir'i düşünmek istiyordu. Artık Beşir'in öleceğine bugün inanmıştı. Ama kendi kendisini, Beşir'i düşünememekten, ona tamamıyla acıyamamaktan dolayı kınıyordu. Niçin ağlamıyordu?

Gözlerini açarak şimdi bahçeye, daha sık, daha bol düşen o iri yağmur tanelerine bakıyordu. Bunlardan pen-

cerenin güneşten kavrulmuş tahtalarına düşenler vardı. Elini uzattı, sıcak dokunuşlarıyla bu sıcak yağmur damlaları eline dökülüyordu. Yukarıda, gittikçe kararan gökyüzünün üzerinde is renginde bulutlar birbiri ardınca geliyor, ara sıra derinden, daha sonra pek yakından, hemen, başının üstünden gök gürültüleri çatlayarak yağmur daha bol bir akışla dökülüyordu; hava nemli ve yağmurun ilk sıcaklığından sonra biraz serindi. Bu defa maviden çok kırmızı bir alevle siyah bulutlar yırtıldı; o zaman yağmur artık ince ve sık, bahçenin kumlarını şişirerek, ağaçları yıkayarak düştü, düştü. Artık Nihal'in gözlerinin önünde siyah bir duvar çekiliyor gibiydi. Gece oluyordu.

Elini çekmişti, mendiliyle kuruluyordu. Ve böyle, uzun uzun elini kurularken düşünüyordu ki artık bundan sonra Behlûl gelemezdi. Ne kadar mutluydu. Hemen yarın sabahleyin Ada'ya, beyaz odasına koşacaktı. Behlûl de oraya gelecekti, belki kendisinden önce gelmiş olacaktı.

Birden bir ses, babasının sesinden başka bir erkek sesi işitti, sofada Firdevs Hanım'ın yanında sanki birisi vardı, nefes alamadı. Behlûl müydü? Biraz pencereden çekilerek dinliyordu, sonra bir ses daha işitti: İnce bir kadın sesi. O zaman hatırladı: Bu gece için Peyker'le kocasının geleceklerinden söz edilmişti.

Sofada gülüşülüyordu. Bütün seslerin üstünde Firdevs Hanım'ın küçük kahkahaları uçuyordu. Nihal kendi kendisine, "Islanmış olacaklar!" diyordu. Sonra bu kahkahalara kızdı. Beşir aşağıda ölmeye mahkûmken onlar gülüyorlardı.

Kalbinde bir ukdeyle yeniden uzun uzun yağmuru seyretti. Yağmur gittikçe inceleşiyor; gökyüzünde, hemen örtülmek üzere, parça parça mavilikler görülüyordu. Birden bu siyah bulutlar yırtıldı, parça parça koptu, artık yağmıyordu; bulut parçaları, aralarında gittikçe ge-

nişleyen mavilikler fakat gece başlangıçlarına özgü esmer mavilikler bırakarak birbirlerinden uzaklaşıyor; sonra hepsi birden harekete gelerek birbirinin arkasından, kanatları gergin, acayip, iri kuş alaylarını andırarak uçuyorlardı. Nihal dalgın, bunlara bakıyordu. Bir aralık gökyüzü temizlenmiş göründü, sonra birden esmerliğine sanki bir tabaka gölge daha düştü ve dakikalar geçtikçe bu gölge tabakaları, daha hızlı, daha koyu, sıklaşıyordu. Artık geceydi.

Nihal kendi kendisine, içine ferahlık veren derin soluk alarak yineledi: Gelmeyecek. Evet, gelmeyecekti. Karanlık odası ona pek kasvetli göründü. Artık bu odanın yalnızlığından kaçmak istedi. Dışarıda hâlâ gülüşüyorlardı. Demin onu kızdıran bu kahkahalar şimdi, tersine, onu çekiyordu. O da gülecekti. Ayağa kalkmak istedi fakat onda bütün organlarını gevşeten, en küçük bir hareketten üşendiren büyük bir tembellik vardı. Bu yağmur, bu ilk önce sıcak sonra serin nemli hava, şimdi bahçeye yığılıyor sanılan karanlıklar, aşağıda taze ıslak topraklardan yükselen ağır bir koku, her şey, onu derin bir uyuşukluk içinde uyutmak istiyordu. Gözleri kapanıyordu, uzaktan parça parça gelen sesler, bir uyku içinde kesik kesik, kopuk kopuk örtülüyordu. Hatta düşünmüyordu.

İçinden, dışarıda kendisini çağıranlara cevap veren bir ses, "Geliyorum!" diyordu. Sonra gözleri kapalı, bu uyuşukluğun içinde, açık sesle, "Gelmeyecek!" diyor ve kendi sesiyle uyanarak bulanık gözleriyle açık pencereye, karanlık odasına bakıyor ve bu uyuşukluktan silkinemeyerek, karşı konulamaz bir kuvvet yeniden gözlerini kapıyordu.

Böyle uyuyor muydu? Onda, sinirlerini ezen üzüntülerden sonra, uykuya benzeyen uyuşukluklar olurdu ki onu uzun bir hastalık kadar sarartır, zayıflatır, gözlerinin altına mavi gölgeler kordu. Böyle ne kadar zaman kaldı?

Kendisine iskemlesinden kalkıyor, odasında yürüyor, mumunu yakarak aynasında saçlarını düzeltiyor, kapısını açarak çıkıyor gibi geliyordu. Artık aydınlık bir yerdeydi, etrafta kalabalık vardı, hep gülüşüyorlardı, o da birlikte gülüyordu; sonra birden, bir saniyelik seziş arasında, kendisini yine iskemlesinde uyuşmuş, karanlık odasında, şimdi üşüten penceresinin yanında bu uykudan silkinemiyor hissediyordu. O zaman yanında birisinin bulunmasına ihtiyaç duyarak, "Baba!" demek istiyordu fakat sanki boğazını sıkıyorlar, ağzını kapıyorlardı.

Birden, "Geldi!" dedi. Ve gözleri korkuyla dolu, karanlığın içinde açıldı. Geldi! Bu ses odanın içinde başka birinden çıkmış gibiydi. Sanki birisi, karanlıkta, soğuk bir nefesle onun yüzüne haykırmıştı: "Geldi!"

İskemlesinden fırladı. Kendi kendisine, "Evet, geldi, şimdi orada, belki onunla birlikte!" diyordu. Bundan emindi: Behlûl gelmişti. Karanlıkta, elleriyle araştırarak, bir uyurgezer yürüyüşüyle kapıya ilerledi.

* * *

Bir fırsat dakikasından yararlanarak Bihter, annesine, "Eminim ki Nihal'in hepsinden haberi var!" demişti. Anne kız, uzun, birbirinin görüşünü soran sessiz bir bakışla bakışmıştılar. Sonra Bihter eklemişti: "Behlûl gelmeyecek..."

Firdevs Hanım kesin bir sesle, bu meselelerde verilecek hükümlerinin yerindeliğine duyduğu güvenle yalnız, "Gelecek!" demişti. Ancak bu kadarcık bir konuşmadan sonra Bihter'de bir bekleyiş azabı başladı. Behlûl'ün geldiğinden bir an önce haber almak için olmayacak vesilelerle aşağılarda dolaşıyordu. Eniştesiyle Peyker gelince onların yanında, bir aralık kendisini unutmuş, hatta Feridun'la iskemlelerin arasında bir küçük yarış bile yapmıştı.

Fakat gece oluyordu, Nesrin elinde şem'asıyla sofanın büyük avizesini yakıyordu. Demek Behlûl gelmeyecekti, demek bu gece evliliğinin son gecesiydi. Enişteşiyle Peyker gittikten sonra, kocasıyla birlikte odalarına çekilirken, o kendi odasında kalacak ve orada hepsini, hepsini itiraf edecekti. Bunu düşündükten sonra birden orada Nihad Bey'in tuhaf bir hikâyesini dinlerken gülen kocasına baktı, onun bu aldırışsız neşesinin yanında duramadı, içinden, "Zavallı adam, bu gece kendisini bekleyen şeyden ne kadar uzak!" diyordu.

Şimdi buradan kaçmak istiyordu. Bir süre yalnız kalmaya muhtaçtı. Bir aralık bir bahane uydurarak Nihal'in odasına gitmek, onu görmek, ondan bir şey anlamak arzusunu duydu. O, odasında yalnız ne yapıyordu? Buna kuvvet bulamadı. Aşağıya indi. Kendisine işler yaratıyordu. Yemek odasına uğrayarak sofraya nezaret etti. Şayeste'ye fena silinmiş bir tabak için çıkıştı. Sonra Beşir'i hatırladı. Onun odasında gecikti. Beşir'i sorguya çekti. O yatağından çıkmış, oturuyor, kendisini pek iyi buluyordu. Bir aralık Bihter, Beşir'le Ada'ya ilişkin görüşmek istedi: "Ada'da üşümüş olacaksın!" dedi. Beşir donuk beyaz gözleriyle ona bakarak hiçbir cevap vermedi. Beşir'in bu bakışında öyle bir düşmanlık vardı ki Bihter sürdürmek istemedi.

Bu katran kokularıyla dolu odada daha fazla duramadı, bunalıyordu. Onu gittikçe daha fazla kaplayan bir heyecan içindeydi, o itiraf dakikasına kadar böyle hummalar içinde kayıtsız kalmak gerekecekti. Bu ne korkunç işkenceydi. Fakat bir kere itiraf ettikten sonra, o zaman artık rahatlayacaktı.

Beşir'in odasından çıktıktan sonra dehlizi geçti, sofaya çıktı. Adnan Bey'in iş odasına girmek üzere ilerliyordu, Behlûl'ün odasının kapısını açık gördü.

Gelmiş miydi?

Ancak bir saniye süren bir tereddütle durdu. Bu bir saniye içinde, odanın karanlığında bir gölge hareket ediyor sandı. Birden döndü. Artık kocasının odasına da girmeyecekti. Şimdi Behlûl'le yalnız kalmaktan korkuyordu. Yukarıya çıkmak için merdivene yöneliyordu. Arkasından izlendiğini hissetti, tam merdiven başındaydı, bir adım daha, artık Behlûl kendisini izleyemezdi. Yukarıdan kocasının sesi, Feridun'un kahkahaları işitiliyordu fakat bu adımı atamadı.

Behlûl orada, tam yanındaydı. Başını çevirdi. Behlûl yavaş bir sesle, "Niçin benden kaçıyorsunuz?" dedi. "Yalnız bir dakika, ikimizin de esenliği için..."

Bihter cevap vermeyerek, bir hareket edemeyerek ona bakıyordu. Behlûl ekledi:

"Nihal'in hepsinden haberi var. Tezkere onun elinde..."

Bihter vahşi bir tebessümle güldü. Hâlâ cevap vermiyordu. O zaman Behlûl taştı:

"Ama siz gülüyorsunuz, bu ikimizi de mahvedebilir. Buna izin veremezsiniz." Behlûl tehdit edercesine Bihter'e yaklaşıyordu. "Özellikle aramızda masum bir kız, bir çocuk var. Bu onu öldürmek için yeterlidir. Anlıyor musunuz?"

Bihter hâlâ o vahşi tebessümüyle gülüyordu. Birden, pek yakından, zapt olunamamış bir öksürük işittiler. Beşir'in öksürüğü... Behlûl, Bihter'in gözlerine bakarak, "Beşir," dedi, "Beşir burada mı?"

Ve birden anladı. Sapsarı oldu. Demek Nihal inmişti? Demek her şeyi anlamıştı? Derin bir gevşeklikle Bihter'e bakıyordu, sonra buyuran bir sesle, "Bu gece geleceksiniz," dedi.

Bihter cevap vermeyerek merdivene dönüyordu, o dakikada merdivenden yavaşça, sessiz, gürültüsüz, sanki bir gölge kayıyor, düşüyor ve hemen oraya yığılıveriyordu.

Bihter bir dehşet çığlığını tutamadı:

"Nihal!"

Behlûl koştu, Nihal orada, ayaklarının altında, gerilmiş sinirleriyle, kilitlenmiş çenesiyle, uzanmış kollarıyla, dimdik, bir ölü sarılığıyla yatıyordu. Behlûl diz çöktü, Nihal'in başını kaldırmak istedi. Bu baş kıvrılmıyordu, Nihal'in dudakları kısılmış, bütün saçlarının dibi bol bir terle ıslanmıştı.

Behlûl çıldırmışçasına, "Öldürdük, biz öldürdük," diyor, sonra Bihter'e bakarak ekliyordu: "Anlıyor musunuz? Biz, ikimiz..." Bir korku buhranı içinde bağırdı: "Koşunuz, Nihal, Nihal bayıldı..."

Şimdi hep koşuyorlardı. Herkesten önce Adnan Bey, anlamayarak merdivenlerden atılmıştı. Sonra Nihal'i, orada, başı Behlûl'ün kolunda, merdivene uzanmış görünce anladı. Bütün bedeni titriyordu. Eğildi, Nihal'i kucağına aldı. Boğuk bir sesle Nihal'in yüzüne eğilerek, bu açılmayan gözlere rica edercesine, "Nihal! Nihal! Bana baksana! Nihal!" diyordu. Şimdi herkes oradaydı.

Peyker, Bihter'den soruyordu, "Ne oldu? Nasıl oldu?" diyordu.

Bihter merdivenin kenarına dayanmış, hareketsiz, bu etrafında olup biten şeylerden habersiz, donuk gözlerle bakıyordu.

Adnan Bey, Nihal'i bir çocuk hafifliğiyle kaldırdı, merdivenden çıkarıyordu. Babasının kucağında, böyle çıkarken Nihal geniş bir nefes aldı ve gözlerini açarak babasına uzun bir bakışla baktı, sonra bu bakışla ifade edilmek istenen şeyler söylenerek gözleri yeniden kapandı.

Sofadan geçerken Firdevs Hanım yerinden kımıldanamayarak telaşlı bir sesle soruyordu:

"Ne oldu, rica ederim? Nihal mi düştü?"

Behlûl peşinden gidiyordu. Nihad Bey hizmet sunarak, "Bir doktor bulmak gerekirse?" diyordu. Nihal'in odasının kapısında Adnan Bey arkasından gelenlere eliy-

le rica etti. Kimsenin girmesine izin vermek istemedi. Kendisi tedavi edecekti.

Nihal'in buna benzer baygınlıklarını hatırlıyordu; beş yaşına kadar iki kere şiddetli, bir kere hafif baygınlıklar gelmişti; ondan sonra, uzun aralarla Nihal'de bunu andıracak sinirsel durumlar eksik değildi. Bu kez biraz şiddetli görünüyordu fakat biraz kolonyayla...

Adnan Bey, Nihal'i yatağında soyarken kendisini dinlemeyerek giren Behlûl'e, Peyker'e bu açıklamayı yapıyordu. Nihal gözlerini bir kere daha açarak etrafındakilere baktı. Adnan Bey etrafa rica ederek, "Yalnız kalsak daha iyi olacak," dedi.

Peyker çıktı, Behlûl kalmak istiyordu. Adnan Bey ısrar etti:

"Hayır, hayır, kimseyi istemem," diyordu, "göreceksiniz ki yarım saat sonra Nihal yatağından kalkacak." Sonra Şayeste'ye de izin verdi. "Nesrin kalsın..." diyordu.

Adnan Bey'in kalbinde birden bir şüphe uyanmıştı. Nihal'in o gün Ada'dan birdenbire dönüşünü Nihal için pek doğal bir çocukluk olarak görmüşken Nihal'i Bihter'le Behlûl'ün ayakları altında serilmiş görünce kendi kendisine, "Bir şey var!" demişti. Bu şüphe, belirsiz ve o şeyin türü, niteliği düşünülmeksizin belirmiş bir duygudan ibaretti. Sonra bütün bu kargaşalık arasında, bilinemez nasıl bir duyguyla gözleri Bihter'i aramıştı. Bihter niçin orada değildi? Neden herkesle birlikte ve herkesten fazla o telaş etmiyordu?

Nihal'in bileklerini ovuştururken kendi kendisine bunu soruyordu. Sonra birden ellerinin içinde Nihal'in bileklerini o kadar zayıf, terden şakaklarına yapışan sarı saçlarının altında yüzünü o kadar süzük ve solgun buluyordu ki, ihtimal bu çocuğu kendi mutluluğuna, hep kendisini düşünmesine feda etmiş olmaktan doğan bir azapla kalbi kıvranıyordu.

Nesrin'le yalnız kaldıktan sonra bir süre bir şey soramamıştı, onu tutmaktan maksadı Ada'dan nasıl olup da döndüklerine ilişkin bilgi almaktı. Bir aralık Nesrin'e, "Kapıyı kapar mısın?" dedi. Sonra kapı kapanınca cesaret edemedi. Nihal'e bakıyordu.

Nihal şimdi baygın olmaktan çok rahat, derin bir uykuda görünüyordu, elleri kolları gevşemişti, uzun uzun, düzenli nefeslerle göğsü kalkıp iniyordu. Onu şimdi bu çocuğun yanında ağlamaya iten bir duygu vardı. Birden bütün haksızlıkları birer birer, insafsız bir kınama anlamıyla gözlerinin önünden geçiyordu. İtiraf ediyordu ki bu evlilik bir hata, müthiş, belki onarılamayacak bir hataydı. Evet, bu nasıl onarılabilirdi? Bir gün belki bu hatanın kurbanı, bu minimini Nihal, bu bir nefesle sönüverecek kadar kırılgan çiçek, böyle birden, artık bir daha başını kaldırmamak üzere düşüvermez miydi?

Sanki bu hatanın bağışlanması dileğiyle eğildi; Nihal'in çenesine, o biraz keçi çenesini andıran zarif sivri çenesine dudaklarını uzattı.

Odanın kapısı gıcırdadı. Giren kimdi? Belki Bihter' di. Başını kaldırıp bakmaya, onu görmeye cesaret edemiyordu. Nihal'in sıcak, çok güneş altında kalmış bir çiçek nefesine benzeyen kokusunu solumakta gecikiyordu. Kapı tekrar açıldı, kapandı, birisinin odada bulunduğunu fark etti, Adnan Bey o zaman başını kaldırdı ve yatağın ayakucunda Beşir'i gördü.

Beşir orada, dirilmiş bir heyula gibi duruyor ve kavrulmuş dudakları titreyerek, beyazları donmuş gözlerinde vahşi bir gülüşle, bütün yüzünü geren derin bir acıyla Nihal'e bakıyordu; sonra gözleri titreyerek Adnan Bey'e dikildi, bir şey söylemek isteyerek dudakları kıpırdandı; daha sonra birden döndü, odanın kapısına kadar giderek sürmeledi ve dönerek söylemeye davet bekleyen gözlerle baktı.

Adnan Bey sordu:

"Ne oluyorsun Beşir?"

Beşir kuru bir sesle, "Küçükhanımı öldürüyorlar," dedi, "artık hepsini söyleyeceğim." Ve yataklığın demirine dayanarak, gözleri Adnan Bey'in gözlerinden kaçınarak başladı. O hepsini biliyordu, kaç geceler soğuklarda, yağmurların altında, karanlık köşelerde gizlenerek, sofanın şehnişininde saatlerle onları bekleyerek, yorulmaz bir merakla izlemişti.

Söylemeye, kendisini kemiren bu sırrı haber vermeye kuvvet bulamamıştı. Beşir anlatırken, perişan bir tarzda bütün gördüklerini, bildiklerini böyle dökerken ikide birde, "Size neden haber vermedim?" diyor, sonra bu sorusuna cevap veremeyerek, "Haberiniz olsaydı belki böyle olmazdı," dercesine Adnan Bey'in yüzüne bakıyordu.

Adnan Bey sapsarı, bir hareket edemeyerek, bir kelime söyleyemeyerek, kulaklarının içinde işittiklerini bir kargaşalık buhranına boğan uğultularla gözlerini Beşir'den ayırmayarak dinliyordu. Beşir bugün Ada'dan dönüşü anlatıyordu:

"Bülend Bey geldi, Behlûl Bey İstanbul'a indi," diyordu, sonra anlattıklarının anlaşılması için bir ara vererek son olaya atlıyordu.

O bugün bir şeyi, bir büyük olayı bekliyordu; bu olayı, odasında, yarı giyinmiş, yatağının kıyısında vaat edilmiş bir şey beklercesine beklemişti.

Beşir bitirdikten sonra, bütün kuvvetleri birden sönerek oraya, Nihal'in yatağının kıyısına çöktü ve iki elleriyle yüzünü kapayarak hüngür hüngür ağlamaya başladı.

Adnan Bey başının üstünde bir dünya parçalanmışçasına, ezilmiş gibi, hâlâ gözlerini Beşir'den ayırmayarak duruyordu; sonra birden taşan çılgın bir öfkeyle, bir şeyler kırmak, bir şeyler öldürmek isteyen bir köpürmeyle kalktı.

Ne yapacağını bilmiyordu, odanın içinde dönüyordu. Bihter! Bihter! Ona Bihter gerekliydi; kollarından tutacak, Bihter'i kıracaktı. Aralık kapısına koştu.

* * *

Bihter bu hiç beklenmeyen olaydan sonra, kollarında Nihal'i çıkaran kocasını izleyemeyerek, orada, bir hareket etmeksizin donmuşçasına kalmıştı. Şaşkın gözlerle etrafına bakarak kendisini oradan ayıracak bir başka olayı bekliyordu.

İşte şimdi bütün düşünülen sonuçlardan başka bir sonucun karşısındaydı. O kâğıt, Nihal'e her şeyi haber verecek olan o iki satır onun elindeydi; sonra yavaşça merdivenlerden inerek burada onları işitmiş, hepsini öğrenmişti. Şüphesiz şimdi babasına söylüyordu; babasının boynuna sarılarak, hıçkırıklar içinde, "Baba! Sizin bana koca yapmak istediğiniz adam, Bihter'in âşığıymış!" diyecekti. O zaman Adnan Bey çıldırarak, onu, onların hepsini kollarından tutarak atacaktı.

Kocasına gidip o gerçeği itiraf etmek için kendisinde kuvvet bulan bu kadın gerçeğin bu biçimde meydana çıkmış olmasına karşı titriyordu. Demek buradan, böyle kirli bir düşkün kadın gibi aşağılanarak atılacaktı ve iki gün içinde bu olay bütün halka yayılacak, bu memleketin havasında, etrafına gülüşler serperek çalkanacaktı. O zaman, Bihter için Firdevs Hanım'ın hayatı başlayacaktı. Etraftan kendisine gülümseyerek bakmak için yetki bulan gözler açılacak, yalının şehnişinine mektuplar atılacak ve...

Bütün varlığından buzlar akıtan bir ürpermeyle titriyordu.

... Ve bunları kabul etmek gerekecekti. Bunları reddedemeyecekti. Ne yetkiyle? Firdevs Hanım'ın kızı de-

ğil miydi? Kocasının evinden kovulmamış mıydı? Bu aşağılanma hayatı boynuna dolanmış bir zincirdi ki onu boğuncaya kadar sürüklemek icap ediyordu.

Kollarını uzatarak boğazını sıkmak üzere uzanan bu zinciri atmak istedi. Her şeye, her şeye hatta ölüme katlanacaktı, yalnız buna değil... Merdivenden birisi iniyordu. Titredi. Belki kocasıydı. Hayır, bu Behlûl'dü ve onun karşısında durdu. Ona perişan, deli gözlerle bakıyordu. Birden boğuk bir sesle, "Ben gidiyorum!" dedi.

Tehlikeyi ancak Nihal'in odasından çıkarıldıktan sonra hissetti. Bu olayla her şeyin meydana çıkacağını ancak o zaman anlayarak birden karar vermişti: Buradan kaçmak!

Bihter kilitlenmiş dişlerinin arasından, "Alçak!" dedi.

Behlûl ona yaklaştı, gözlerini gözlerine sokarak, "Niçin? Siz, yalnız siz sebepsiniz!" diyordu. "Her şey pek güzel bitmek mümkünken..."

Tamamlayamadı. Bihter bir adım geri atmıştı. Behlûl'ün yüzüne bir şey düştü. Bu o kadar aniydi ki Behlûl birden anlamadı, sonra bir hamlede bu kadının üstüne atılmak, onun kollarını kırmak hevesiyle çıldırdı fakat hemen bulunan bir soğukkanlılıkla geri döndü ve odasına uğramaya gerek görmeyerek Bihter'e son bir kudurmuş bakışla bakarak merdivenlerden atıldı.

İşte o da gidiyordu. Bihter ne yapacaktı? Beşir'in dehlizden çıktığını, merdivenleri yavaş yavaş tırmandığını gördü. Öyle sandı ki geçerken derin ve vahşi bir lezzetle ona bakıyor. Artık herkeste bu bakışı bulacaktı. Hatta annesinde, hatta hemşiresinde, hatta eniştesinde; özellikle bu herifin her zaman onun gözlerini inmeye zorlayan gözlerinde bu bakış ne çirkin anlamlar kazanacaktı.

Yaşamak, böyle, bu bakışların altında yaşamak? Ama ne için yaşayacaktı? O zaman ölümü düşündü. Evet, ölecekti. Birden aklına bir şey geldi. Kocasının odasında,

yataklığın yanında, küçük dolabın çekmecesinde, sedef kaplı kabzasıyla bir zarif oyuncağa benzeyen bir şey vardı ki onun küçücük ağzını şuraya, işte kalbinin elemli bir yarayla sızlayan şu noktasına koysa ve ancak bir saniyelik bir gözüpeklikle, yalnız küçük bir bastırmayla dokunsa, her şey, her şey bitecekti. Ve o zaman yaşayan alçak bir yaratıktan esirgenen merhamet, bir ölüden esirgenmeyecekti.

Bu düşünce ona bütün kuvvetlerini geri vermiş oldu. Yürüdü, merdiveni çıktı. Sofada, köşede, Firdevs Hanım'ın etrafında eniştesiyle Peyker'i gördü. Üç baş birbirine sokulmuştu. Onu görünce başlarını kaldırarak baktılar. Duraklamadan geçti.

Dehlizin önünde Emma, halının üstüne oturmuş, Feridun'a kibritlerle bir oyun yapıyordu. Çocuk kollarını uzatarak, "Teyze!" dedi. Kenarda Şayeste ile Nesrin duvara dayanmış, görüşüyorlardı. O geçerken durumlarını değiştirmediler. Arkasından onu gülen gözlerle izliyorlar sandı. Nihal'in odasının önünde bir an durur gibi oldu: Ya buraya girse? Belki henüz hiçbir şey meydana çıkmamıştı.

O anda bu ikiyüzlülük düşüncesine karşı bir nefret duydu. Artık ikiyüzlülük yetişmemiş miydi? İki adım daha attı ve kocasının odasına girdi. Küçük dolaba koştu, çekmecesini çekti. İşte oradaydı. Aldı ve onu eline alırken düşündü ki belki şimdi kocası da gelecek, onu arayacaktı. Bu pek mümkündü. Ama mademki ortada öldürülecek bir suçlu var, –bunu düşünürken vahşi bir tebessümle gülüyordu–bu görevi o, kendisi yerine getirecekti.

Odasına girerek aralık kapısını sürmeledi. Kaç kereler kocasının haklarına karşı böyle kapanan bu kapı işte sonunda onun öç alma hakkına karşı da kapanıyordu.

Kendisini odasında, elinde o zarif bir oyuncağa benzeyen şeyle yapayalnız, karanlıkta bulunca titredi. Bütün

kuvvetleri birden söndü. Gerçekten, bunu yapacak mıydı? Böyle genç, güzel, henüz yaşamaya zaman bulmaksızın...

En önce mumunu yakmak istedi. Her halde karanlıkta ölmeyecekti. Kendisini bir kez daha görmeksizin ölmek... Demek öldükten sonra artık her şey bitecekti, o da, kendisi de bitecekti, artık bir daha yaşamamak üzere? Karanlık, bitmez tükenmez bir karanlık içinde sonsuz bir gölge olacaktı?

Elinden silahı bırakmayarak sol eliyle kibrit kutusunu arıyordu; birden aralık kapısının, bir dakika önce sürmelenen bu kapının gıcırdadığını, birisinin onu açmak istediğini işitti ve birden dizlerini gevşeten bir kesiklikle bulunduğu yerde duramayarak gözleri karanlıkta, hâlâ gittikçe şiddet kazanan bir gıcırtıyla sarsılan kapıya dikilmiş bakıyor ve elinde sedef kaplı kabzayı sıkıyordu.

Bu kapı karanlıkta kudurmuş bir öç hırsıyla gıcırdayan yırtıcı, parçalayıcı bir ağızdı ki ona vahşi bir gülüşle sırıtan dişlerini gösteriyor gibiydi; gözleri oraya dikilmiş, beyni donmuş, titriyordu. Bu bir korkunç rüya mıydı?

Sonra bir saniye içinde bütün gerçek, bakışında hızlı görüntülerle akıp giderek ortaya çıkıyordu. Ve o zaman gittikçe kilitlenen parmaklarının arasında sedef kabzayı daha fazla sıkıyordu, o kadar ki avucunun acıdığını hissediyordu. Bunu niçin sıkıyordu? Bu uğursuz şeyi niçin kaldırıp o dişleri gıcırdayan müthiş ağzın önüne atmıyordu? Onu, gerçekten kendisini öldürmek maksadıyla mı gidip almıştı?

Şimdi o eline yapışmış, dişleriyle oraya kilitlenmiş bir canavardı, onu silkip atamıyordu. Şimdi o, bu canavarın mahkûmuydu; sanki kendi isteğinin dışında bir kuvvetle bu küçük zarif oyuncağın siyah ağzı kıvrılıyor, kıvrılıyor, ona çevrilmek istiyordu. Ve artık kapı sarsılıyordu; örtülü, müthiş fırtınalar saklayan bulutlar altında bir

sesle kocası ona, "Açınız diyorum ama neden açmıyorsunuz!" diyordu.

Demek o ne bu kapıyı açmaya ne bu sese cevap vermeye ne bu adamın karşısına çıkmaya kuvvet bulamıyordu! Demek böyle küçülmüş, alçak ve aşağılanmış, titriyordu; hatta kaçamayarak hatta yalan söyleyemeyerek, hatta, "Sizi aldatıyorlar!" demeye kuvvet bulamayarak ve elinde hep o küçük, zarif oyuncağın siyah ağzı kıvrılıyor, kıvrılıyor, ona çevrilmek, karanlıkta onu bulmak istiyordu.

Şimdi o ses, sarsılan kapının arasından adeta yalvararak, "Bihter," diyordu, "açınız rica ederim! Anlamıyor musunuz? Rica ediyorum..."

O karanlıkta bir adım atmıştı; dişlerini sıkıyordu ve odanın o yığın yığın zulmetlerine gülen sinirli, geniş bir gülüşle sanki yüzü yırtılıyordu; birden titreyen dizlerine bir şey, bir alçak sandalye dokundu, ayaklarının önünde onu yürümekten alıkoyan bir duvar yükseldi. Oh! Açamayacaktı, o adamın karşısına çıkamayacaktı ve elinde hep o küçük, zarif oyuncağın siyah ağzı kıvrılıyor, kıvrılıyor, ona çevrilmek, karanlıkta onu bulmak istiyor ve ikna eden bir sesle, "Evet, güzel, genç, nefis kadın, senin için yapılacak yalnız bu var!" diyordu.

Kendisini aldatmak isteyen bu hain şeyi silkip atacaktı, ölmeyecekti; bu güzel, genç, nefis kadın yaşayacaktı; sonra birden, artık kırılmaya hazır, çatırdayan kapının karşısında, bileğinin karşı koymasına bir gevşeklik geldi, sanki onu bir kuvvet büktü, yendi, sonunda o siyah ağız kıvrıldı, kıvrıldı, bir yılan hainliğiyle karanlıkta, o elemli aşk yarasıyla sızlayan noktayı buldu.

* * *

Nihal ancak üç gün odasında hasta kalmıştı ama üç aydan beri nekahet dönemi sürüyordu.

Babasına doktorlar, "Burada kalmayınız, kızınıza Ada'nın bol güneşleri, sık çamları altında uzun gezintiler yaptırınız!" demişlerdi ve üç aydan beri Ada'da, ihtiyar halanın tek atlı arabasında sabah akşam baba ile kıza rastlanıyordu.

Biri daha ihtiyar, öteki daha çocuk olmuş gibiydiler; onların pek az görüşerek fakat birbirine pek çok sokularak arabada yan yana bir duruşları, çamlıkta biri ötekinin koluna asılarak bir yürüyüşleri vardı ki onlara birbirini iyileştiren iki hasta görünümü verirdi.

Baba ile kız arasında ne Behlûl'e ne Bihter'e ilişkin bir küçük kelime geçmemişti. O uğursuz hatıradan kaçıyorlardı, geçmişin son senelerini unutmuş gibiydiler; gelecek için, ara sıra iki kelimeyle hülyalar kuruyorlardı:

Adnan Bey ihtiyar mürebbiyeye uzun bir mektup yazmış ve ondan kısa bir cevap almıştı: Matmazel Courton kış başında gelecekti, Şakire Hanım'la kocası Cemilelerini gelin ettikten sonra artık o iki taze güvercini yuvalarında rahat bırakarak hayatlarının son senelerini yalıda tamamlayacaklardı, Bülend okulda geceleri kalmayacaktı. Yine bahçede uzun koşuşlar olacak, o küçük mutfağın parlak takımları arasında kitaplarda bulunmuş tarifnamelerle tatlılar yapılacaktı.

Hayat yine onlar için sonsuz bir bayram olacaktı, mademki artık baba kızına, kız babasına dönmüştü.

Yalnız Beşir eksikti.

Nihal, "Oh, zavallı Beşir!" der, sonra bu feci hatırada duraklamak istemeyerek eklerdi: "Değil mi baba? Ne kadar güleceğiz, haniya önceleri nasıl gülerdik..."

Ve mutlu zamanının mutlu kahkahalarından birini bulmaya çalışarak kesik, kuru, içinde bir ıstırap hıçkırığı, ağlayan bir kahkahayla kollarını babasının boynuna do-

lar, dudaklarını uzatır, ta çenesinin altından, o kılsız noktadan öperdi.

* * *

Ağustos sonunun bir akşamıydı, baba kız yine gezintilerine çıkmışlardı; artık döneceklerdi, birden Nihal terbiyeleri babasının elinden aldı, "Rica ederim, biraz daha baba!" dedi, sonra babasına donuk beyaz bir safha şeklinde parlayan ayı göstererek ekledi: "Bakınız, bize fener çekiyorlar."

Bunu söylerken dudaklarında bir tebessüm vardı, sonra bu tebessüm elemli bir hüsran anlamıyla dudaklarının üstünde kaldı. Başı biraz öne eğik, gözleri süzgün, artık esmerleşen yolun üstünde bir hatıranın uçan hayalini izleyerek daldı. İşte onlar, mutlu nişanlılar, tek atlı arabalarının hafif gezinmesiyle uçarak mutlu, kalpleri aşklarıyla dolu, başlarının üstünde sevişenler için çekilen bir fenerle koşuyorlar, koşuyorlardı.

Nihal kamçısıyla atın karnını okşayarak bu belirsiz mutluluk hayaline yetişmek, kendisinden kaçan bu şeyi yakalamak istiyordu. Sonra birdenbire silkinerek artık ümidini kaybetmişçesine durdu, "Burada biraz inelim mi?" dedi.

Onunla birlikte burada yarım saatlik bir kendinden geçme içinde neler duymuştu! Yine deniz uzak bir hışırtıyla mahrem şarkılar söylüyor, yine ay beyaz ışıklarıyla etrafa baygın bir ferahlık gülüşü yayıyordu; fakat... Nihal düşünmemek için, görmemek için kalbinde acı bir düğümle babasının koluna asılıyor, onun omzuna başını koyuyor ve kendi kendisine, "Artık hep böyle!" diyordu.

Evet, hep böyle ve bununla mutlu olacağına yemin ediyordu. Gözlerini kapayarak o mutluluk hatırasını değerli bir ölü hatırası olarak, ta kalbinin derinliklerine gö-

mecek ve babasının koluna asılarak, başını omzuna koyarak mutlu olmaya çalışacaktı.

Bunu düşünürken babasını yavaş yavaş çekerek götürüyordu, çekti, çekti, bir de çamlığa, o yeşil sevda yuvasına, o bir zümrüdün içinde oyulmuş rüyaya dönmek istiyordu; sonra çamlığın ta kenarında durdu; ilerlemekten onu alıkoyan sanki bir el vardı.

Orada durarak bakıyordu; belki onlar içerideydiler, o mutlu nişanlılar: Behlûl'le Nihal... Acı bir tebessümle dudakları titriyordu, birden bunu düşünmemek için kendini zorladı, zihninden geçen bu şeyin babasını üzmesinden korkuyordu. Artık bundan sonra hayatını babasına borçlu değil miydi? Yalnız ona?

Şimdi bu baba kız yaşamak için birbirlerine bağlı, muhtaçtılar. Bunu tekrar ederken zihninden bir şimşek hızıyla bir korku geçiyordu: Ya ikisinden biri yalnız kalırsa? Sonra bu korkudan kaçmak için babasını çekiyor, "Artık kaçalım!" diyordu ve gözlerini kapayarak yürekten bir duayla o korkuya cevap veriyordu:

"Beraber, hep beraber, yaşarken ve ölürken..."

SON

SONSÖZ

Aşk-ı Memnu[1]

Mehmet Rauf

I

Halid Ziya Bey'in bu son romanında birinci, asıl önemli yüz, olayın yüzü Nihal, Adnan Bey'in bu on beş yaşına kadarki hayatı bize anlatılan küçük Nihal'i; Adnan ve Halid Ziya beylerin: Çünkü yazar bu genç kızı babası kadar hatta daha çok seviyor; babasının bile onu ihmal ettiği zamanlarda yazarın asla göz ardı etmediği, mazlumluğunu, inceliğini, kırılganlık ve sinirliliğini anlatmak için hiçbir fırsatı kaçırmadığı görülüyor. Önce henüz çocukken "bu ince, duyarlı, suda yetişmiş bir çiçeğe benzeyen", "o yaşamaktan şikâyet ediyor sanılan sarı, sarılığında uçucu bir pembeliğin aldatıcı neşeleri hemen solacak bir gül inceliğiyle titreyen hüzünlü çehre[li]", "hastayken sizi yalancı gülüşleriyle aldatmaya, etrafındakileri sahte bir mutluluk içinde kandırmaya çalışan, derinliklerinde hasta ruhu ağlarken gülen gözler[le]" Nihal; "uzun, uçları yukarıya kıvrık, bakışına garip bir yorgunluk hali veren sarı kirpiklerini kaldırarak mavi gözlerinde bahar saflığıyla parlayan bir tebessüm[üy]le" Nihal; sonra, yazar tarafından Behlûl'ün söylediği üzere Nihal, "ince bir şiir, sanki yalnız gözler için

1. *Servet-i Fünun*'un 15 Mart ve 22 Mart 1317 tarihli sayılarında yayımlanmıştır. (Y.N.)

yapılmış yasemenden bir kız"dır. Ve en sonunda yazar onu genç kız olarak betimliyor:

> Nihal her anlamıyla güzel değildi, onda güzellikten daha iyi bir şey vardı ki kuralsızlığıyla, tuhaflığıyla, gözü eğlendirerek çekiyordu: Hoşluk... (...) Sonra bu incelikler, renklerin belirsizliğiyle uyuşarak, onun tozlu sanılan donuk sarı saçlarından, üzerine düşen her endişe gölgesinden kâh koyulaşır kâh açılır gözlerinden, hafif bir saz altında az rastlanır ve ancak kendine özgü pembe dalagalar uçan teninden daha fazla bir incelikle inceleşerek Nihal'i, bir ressamın fırçasında unutulmuş renklerin tesadüfi bir armağanına, gösterişsiz çizgiler ve renkler içinde çizilivermiş bir küçük yüze benzetirdi.

İşte Nihal, Nihal'in cismi... Ruhuna gelince, roman onun ruhunu, ruhunun incelik ve sinirliliğini, şuhluk ve masumluğunu gösteriyor; çünkü yazar onu yalnız tanımla değil, hayatını çözümleyerek yaşatıyor; ve hayatı babasıyla ve hasta ruhunun olanca ateş ve bağlanışıyla bağlı olduğu babasını elinden almak isteyen kadınla, ikinci annesiyle mücadelesi, hep yenilmiş, hep güçsüz, kendini tüketen mücadelesinden ibarettir. Oysa yalnız babasını değil, Bihter onun elinden bütün sevdiklerini alıyor: Babasından ve kendini bütün sevenlerin birer birer ondan kaçışından sonra sevdasının da o kadının elinde harap olduğunu görüyor: işte onun hayatı ve işte *Aşk-ı Memnu*.

Ve yazar bu hayatı betimleyerek bu "yasemenden" kızın ruhuna girmekte, bunun bu fırtınalar arasındaki incinmişliklerini ve tutkularını keşfedip ve çözümlemekte, bir çocuk ruhun bütün elemli dönemlerini ve eğilimlerini duymakta ve sergilemekte şaşılacak bir bakış derinliği, cidden tebrik edilecek incelik ve başarı gösteriyor. Onlar önce baba kız oturuyorlar, Nihal, babasının sevgisiyle sarhoştur, kardeşi küçük Bülend'in ve mürebbiyesi ihtiyar matmazelin arasında, evde herkesten değer görerek yaşıyor, işte o sırada babası, kırkından sonra henüz yirmi iki yaşında, İstanbul'un en seçkin, en nefis bir genç kızını, Bihter'i almaya kalkıyor; Nihal bu zamanda bütün ihtiyacıyla sevgi; herkesten, her şeyden sevgi ve vefa bekleyen bir hasta ruhtur. Ve "Babasından başlayarak bütün ev halkına kadar ona gösterilen sevgide her vesileyle bir merhamet egemen olur ve

bu acınarak sevilmek zaten çocuğun miras alınan bir zayıflıkla hasta sinirlerinde daha bir incelik, daha bir duyarlılık uyandı[ran, onu] (...) bir mazlumluk havası içinde sar[an] ve sanki bu havadan şu narin çiçeği öldürmeyecek fakat daima sarartıp solduracak bir zehirleyici nefes yayıl[an], (...)herkesin gözlerinden damla damla içilen merhamet anlamının bir yetim elemi" bulunan küçük Nihal için bunun ne acı bir darbe olduğunu, onu nasıl etkilediğini yazar birtakım olaylarla, büyük bir ustalıkla duyuruyor.

Önce hiç böyle bir ihanet ummadığı babasıyla bir yabancılık, sanki ona bir sessiz sitem başlıyor, ne olacağını bilememekle birlikte babasının artık kendinin olmadığını hissediyor; evden "kendisine hainlik eden birisinden kaçarcasına" uzaklaşmak istiyor ve ayrılınca da pişman olarak "uzakta ölen değerli bir hastanın can çekişmesinin acısını duyarak" hep onu düşünüyor; ilk kez yeni annesini gördüğü zaman onu o kadar güzel buluyor ki beklenenin aksine seviyor. Fakat babasını artık hiç sevmiyor. Sanki Bihter'le ne kadar dostsa onunla o kadar düşmandır. Ve bir sene şaşılacak bir dirençle, babasının her gün kendisini [biraz] daha terk ve ihmal ettiğini göre göre, bin türlü güceniklik arasında bu kahreden hayata elem içinde tam bir sene, şikâyet etmeden, üzgün ve yenilmiş görünmemek için bir damla gözyaşı dökmeden, sanki her gün babasına daha kırgın, her gün daha terk edilmiş yaşamaya dayanıyor fakat sonunda, sonunda taşıyor...

Fakat bu taşkınlıklar ne âciz şeylerdir ve nasıl yalnızca kendisini harap ediyor ve bozguna uğratıyor, ne olursa olsun o, haksız da haklı da olsa hep o yeniliyor. Bütün bu buhranlar, fırtınalar, ihtiraslar arasında yalnızca Nihal'in ruhunun derin sevgi ihtiyacı, masumluğu, saflığı, tapınmaya değer çocukluğu, birer birer olaylarla, yalnızca bunlarla ortaya çıkıyor. Nihal'i yalnızca yazarın öğüdü ve övgüsüyle değil, olaylar sırasındaki durumlarıyla seviyoruz; ona direnişine rağmen güçsüzlüğü ve feryadı için acıyoruz; özetle babasına olan düşmanlığı artık o noktaya gelmiştir ki, kendinin böyle ölecek bir duruma geldiğini onun görmeyişine o kadar kırgındır ki ona haykırmak istiyor; ama nasıl... Görülüyor ki o, babasından kaçmıyor; belki babası kendinden kaçtığı için dayanamıyor, ona ikinci bir anne getirdiği için değil, belki sevmediği, çağırmadığı, ihmal ettiği

için dargındır, yoksa onun sevilmeye o kadar ihtiyacı vardır ki ne olursa olsun ilk övgü sözcüğüyle her şeyi unutabilecektir. İşte bir kır yemeğinde babasının yanına düştüğü ve yalnızca babası iki-üç sevgi sözcüğü sarf ettiği için biraz önce kendini ağlatan şeyleri unutuyor, o kadar saf, o kadar çocuktur.

Babasına olan düşmanlığı nasıl böyle görünürde bir şeyse Bihter'e olan sevgisi de o kadar temelsizdir. Ve artık bu kendine ağır bir yük olmaktadır; bu gizli düşmanlık evde emektarların yeni hanımla oturamayıp birer birer kaçmalarıyla taşar: Evvela kâhya kadın gidiyor, onu alıkoymak için o kadar ısrar ve rica ettiği halde dinletemiyor. Oysa onun için bu sevgiden de mahrum kalmak bir felakettir fakat bunu kime şikâyet etsin. Babasına mı? Ona ne söyleyecek? "Duygularını ifade edecek kelime" bulamaz ve susar. Babasından sonra kardeşi: Küçükten beri Nihal'de Bülend için bir anne koruyuculuğu, sanki onun annesizliğini gidermek isteyen bir şefkat vardır, birbirlerini o kadar severler; oysa Şakire Hanım'ın evden çıktığını ona şikâyet etmek istediği zaman Bülend, "Biliyorum," diyor, "Beşir'den haber aldım. O da annemle uğraşmasaydı..." "Nasıl? Demek o kadını haklı buluyordu öyle mi? Annesi! Ama onu büyüten, ona bakan, ta doğduğu günden beri annelik eden Şakire Hanım'dı."

Bu küçük ruhta yalnız annesinin yerine gelen kadına karşı bir çocukça düşmanlık değil, kadınlığın bütün tutkuları dalgalanıyor, şimdi anne, şimdi kız, şimdi kadın gibi düşmandır. Sanki bütün kadınlık dönemlerinin ruh ve sinirliliğiyle hasta gibidir. Ondan her şeyi kıskanıyor, babasını, Bülend'i, hatta gençliğini, güzelliğini, ziynet ve şaşaasını, hatta evin anahtarlarına kadar her şeyi kıskanıyor, o kadar kadındır. Ve her duygusunu açığa vuramadığı için asıl kavga, ilk kavga Bülend'den çıkıyor: Bülend'in yataklığı ona danışılmadan odasından kaldırılmıştır. Ve bu haberle öfkesinden boğulmuş gibiyken Bihter karşısına çıkıp, "Ben kaldırttım," diyor, o zaman genç kız uzun katlanmaların verdiği sinir ayaklanmasıyla, bir sürü yenilginin verdiği öç hırsıyla gereğinden fazla bir sinirsel heyecanla haykırıyor, Bihter ne kadar kendine hâkimse Nihal "hasta bedeni önüne geçilemeyen bir titreyişle titr[eyerek]" o kadar feveran ediyor fakat Adnan Bey'in kapısı açılıyor.

Baba kız, dik, titremeyen, düşmanlığı andıran bir bakışla bakıştılar.

Adnan Bey sordu:

"Ne oluyor Nihal?"

Nihal cevap vermedi, boğuluyor gibiydi, artık kızgınlığı son kuvvet hamlesini harcamıştı; şimdi bütün sinirlerinde bir gevşeklik, hemen oraya atılıvererek ağlamak isteyen bir bitkinlik vardı.

(...)

Birden, kendisini babasının odasında, onunla karşı karşıya, onu biraz dargın, biraz azarlar haliyle vakur, ciddi bir sesle kim bilir neler söylerken, kim bilir kalbini nasıl ezecek öğütler verirken; kendisini aşağılanmış, güçsüz, utancından ağlayamayarak, bitkinliğinden söz söylemeye kuvvet bulamayarak, hemen orada bu zavallı kalbin umutsuzluklarını anlamamak isteyen babasının ayakları altında can çekişirken gördü.

Hiçbir zaman yazar bizi bir kişi ve olaya bu kadar ciddi, samimi olarak ilgilendirememişti çünkü hiçbirisini bu çözümleme başarısıyla yaşatamamıştı. Oysa Nihal işte gözümüzün önünde yaşıyor, ıstıraplarından kıvranıyor, görüyoruz, kendimiz, olayların içindeymişiz gibi üzülüyoruz; bu hayat bizi öyle çekiyor ve büyülüyor, oysa roman bütün bu kuvvet ve etkiyle devam ediyor, Nihal'in bütün üzüntü dönemleri aynı bakış derinliği, aynı duyurma başarısıyla betimleniyor ve bunlarda öyle sayfalar, öyle romancı sayfaları, yani değerlerini güzel yazılmış olmalarından çok canlı yazılmış, hayatı hissettirmiş olmaları oluşturan başarılar var ki...

Nihal'in bütün yaralı ruhu, bütün bozgunlarının acılığı ne kadar derin derin hissolunuyor, bunlar romanda ne kadar kuvvetle gösterilebilmiş: Hiç şüphe yok, bu eser Halid Ziya'nın en büyük başarısıdır.

Alıntılamadan geçmeye mecbur olduğum için üzüldüğüm birçok acı sayfalar var ki Nihal'in ruhunun yetimce güçsüzlüğünü şiddet ve elemle hissettiriyor, bu olayları tertip edip hayat verilen bir küçük kızı bunlarla çarpıştırarak bu etkiyi yaratan yazarı tebrik etmeli. Yine Nihal'in bozgun anlarından biri, artık mücadeleden güçsüz, faydasız taşkınlıklardan yor-

gun, bitkin düştüğü saatlerden biri; hırçınlıkla Bihter'e ettiği haksızlıklar için herkes tarafından azarlanıyor ama onu asıl öldüren kendinin de kendisini haksız buluşudur; ve kendini suçlamakla birlikte bunları nasıl ateşler içinde kendisini alıkoyamayarak, nasıl çaresizlikler içinde yaptığını da görüyoruz. Herkes yalnızca haksızlığı görürken onun böyle önceden ve sonra nasıl yandığını, nasıl acınacak, asıl acınacak halde olduğunu görmemelerinden, gösterememekten, anlatamamaktan kaynaklanan derin bir incinme, derin bir acı var ki... Oysa o acınmak, sade acınmak istiyor, acınmaya o kadar ihtiyacı var ki... Ve böyle bir zamanda şikâyet edemediği için ölüyorken kendine, "Sen babanı üzüyorsun!" diyorlar. "Nasıl? Ben, ben mi babamı üzüyorum?" suali ağzından "bir çığlık gibi" çıkıyor. Önce buna hak verir gibi oluyor; babasına ara sıra nedensiz dönüşleri, asıl kabahat kendininmiş gibi pişmanlıkları, onun hakkında işitilmiş bir kötü sözden merhametleri vardır, yine öyle bir duyguya kapılıyor. Artık bağışlanmak ihtiyacı vardır; ama o sırada haber alıyor ki artık mürebbiyesi de, kendisinin neredeyse annesi olan bu kadın da evden kaçıyor; ve babası kendine bu haberi soğukkanlılıkla verirken o anlıyor ki ihtiyar kız kendi gitmiyor, belki gönderiliyor. Evde kim kaldı, hepsinden sonra şimdi de o, değil mi? Ama o, Nihal ne olacak, çevresindeki onu sevecek kimseler birer birer gittikten sonra ve babası onu böyle artık düşünmedikten sonra, yalnız, kimsesiz Nihal ne olacak? Kimse düşünmüyor, onun öleceğini, öldüğünü görmüyor da sonra kendine, "Sen babanı üzüyorsun!" diyorlardı. Ama kendisi, kendisi mutsuz değil miydi? Ve bunu kimse, hiç kimse, babası bile anlamıyordu? Kendisini kim mutsuz ediyordu? Hem asıl mutsuz, biçare olan kimdi? Bir an babasına yalvarmak, "(...) ama baba, bana hastalıklarımda kim bakacak, yalnızlıklarımda kim arkadaşlık edecek?" Ben ne olacağım? Beni artık hiç, hiç düşünmüyorsunuz. Bakınız, etrafımda beni artık sevecek kimse kalmadı, demek ister fakat bir şey söylemez. Evet zavallı küçük Nihal, sen yine yenileceksin, düşmanların o kadar güçlü, durum o kadar yönetilemez bir biçimde akmaktadır ki sen yine ezileceksin, bu yabancı kalbe şikâyet etmeye gerek bile görmeyerek geri döneceksin...

Behlûl'le Bihter yalının kapısında onları bekliyorlardı. Nihal, Bihter'e bakarak Behlûl'e dedi ki:

"Behlûl haberin var mı? Matmazel Courton'u kovuyoruz."

Sonra elini uzatarak Behlûl'ü elinden tuttu ve birlikte gelmeye zorlayarak sürükledi; yalının uzun merdivenlerini birlikte, Behlûl'ün eli hâlâ Nihal'in elinde çıktılar. En yukarıda, sofada, Nihal soluyarak durdu ve Behlûl'ün elini bırakarak bütün olayı, fedakârlığını, bu sessiz tragedyayı ayrıntılarıyla anlatan bir kelime olmak üzere, "İşte!" dedi.

Sonra eliyle tokatlarcasına piyanosunun iskemlesini döndürdü ve yüzü Behlûl'e karşı oturarak, ellerini dizinin üstünde kilitledi, kelimelerin hızlı bir akışıyla sürdürdü:

"Evet, işte, şimdi artık benden memnun olabilirsiniz. Bir küçük itiraz bile etmedim. Bakınız gözlerime, bir ufak damla bile yok. Oysa bilirsiniz ya, bu kere hepsinden önemli, hepsinden acı... Buna hiç ihtimal vermezdim, bu o kadar düşünülemeyecek bir şeydi ki beni en çok öldürecek bir çare bulmak görevini bana verselerdi ben bile bunu düşünemezdim, o kadar mümkün olmayan bir şey görünüyordu. Onlar bulmuşlar, bugün bana sadece kararı bildirdiler. Gidecek, dediler. Pekiyi, gitsin, anlıyor musunuz, gitsin, işte o kadar! Başka, benden başka bir şey daha istiyorlar mı?"

Kuru gözlerle Behlûl'e bakıyordu. Behlûl felsefesinin bütün dayanıklılığıyla birlikte bu ıstırabın korkunç etkisinden şaşkındı. Bu kız için büyük bir acıma duyuyordu.

"Benim minimini Nihal'im," dedi, "bilir misin? Sana acıyorum."

Evet, Behlûl ona acıyor. Ve yavaş yavaş onu seviyor ve Nihal için ilk ya da son sevda onunla başlıyor; ama bu henüz aşkın ne olduğunu, bir babayla bir nişanlı sevgisi arasındaki farkı bilemeyecek Nihal için bir zambak sevdasıdır. Bununla birlikte o da ışıkların ilk öpüşüyle ilk yaprakları aşkla titreyen bir gonca heyecanıyla "peki" diyor ama bütün o sevgi güvencelerinin, bütün bu evlilik düşüncesinin acı bir komedya olduğunu, çünkü Behlûl'ün bir seneden beri Bihter'in âşığı olduğunu öğrenerek ayaklarının altına düşüyor.

II

Geçen sayıda hikâye bu demiştim, oysa haksızlık ettim; çünkü hikâye bu değil; çünkü muharrir daha hırslı davranmış, yalnızca Nihal'le yetinmemiş, Bihter'le Behlûl'ün hayatını yazmak istemiş, hatta ikinci, üçüncü derece kişilerin hepsini açıklamış ve betimlemiş; bir anda Bihter'in, Adnan Bey'in, Behlûl'ün, Firdevs Hanım'ın, Beşir'in, yalı hayatının bütününü idare etmek istemiş, işte bundan, birtakım fazlalıklar, gereksizlikler doğuyor ve bunlardan hikâyenin gidişi ve akıcılığı zarar görüyor. Bunların her biri, ayrı ayrı enfes birer eser olmakla birlikte, eserin bütününü, gidişini yaralıyor. Bu parçaların arasında sürekli bir tertipsizlik, bir uyumsuzluk, bir düzensizlik seziliyor. Merak, ara sıra, olayların çokluğundan kayıp ve yok oluyor, etki sekteye uğruyor ve hiçbir zaman bu duygu yok edilemiyor: Sanki bu çeşitli unsurlar arasında bir yabancılık, yalnızca kötü bir lehim var: Mesela Beşir meselesi, esere faydası kadar zarar da veriyor; bizzat bunda acıklı bir ders var, bir güzellik var, olaylar arasında, kimsenin fark etmediği bu facia, herkesin ihmal ve kayıtsızlığı arasında sürünerek sonunda hanımı için son fedakârlıkla can veren bu köle hikâyesi aslında pek etkili, pek acıklı olmakla birlikte, olayların karışıklığı arasında, bunun okurlar da olay kişileri gibi farkında olmuyorlar. Gereksiz diyebileceğim bir parça da kitabın ilk sayfalarını dolduran Melih Bey takımının tarihidir; bunun olayların akışında Beşir kadar bile etkisi yok, belki merakın ertelenmesine yol açıyor; sonra yazar bu kadar açgözlülüğün yol açacağı doğal bir dağınıklıkla, bütün betimlemelerinin yerlerini hakkıyla belirleyemediğinden Behlûl'ün tanımı, mürebbiyenin hayatı, Nihal'in, Bihter'in, Adnan Bey'in betimleri gibi az çok önemli olan şeyler, öyle yerlere rast geliyor ki romanın bütünü bundan da sakat kalıyor, çeşitli bölümler hep birden idare olunamayarak dağınık duruyor. Tıpkı heveslerinin tutsağı bir zenginin ölçüsünü, tartısını koruyamayacak biçimde gafletle eklenmiş birçok kanatları; daireleriyle ne düşünce olarak kavranır ne muntazaman gezilir bir kâşanesi gibi, oransızlık, bakışımsızlık var. İşte en büyük kusur, bana göre romanın asıl kusuru, asıl ve hemen hemen biricik kusuru... Zira bu kâşanenin içi, o salonların, odaların döşenmesindeki servet ve güzellik, bunların de-

ğer ve önemi, bunların sanatı ve az bulunurluğu. İşte bunlar o bakışımsızlık etkisiyle birlikte yalnızca hayran ediyor, her bölümün ayrı ayrı vereceği coşku ve şaşkınlıkla buraya giren çıkmak istemeyerek bu güzellikler önünde şaşkın ve özlemiş kalıyor: O kadar nefis.

Evet, kusur yalnız romanın kurulmasında, yazılışa gelince kelimenin bütün kuvvetiyle ve asla abartmadan denilebilir ki benzeri yoktur. Halid Ziya bu eserinde bütün yeteneğini, bütün sanat ve kudretini gösteriyor, bize enfes bir hikâye yazıyor; önce çözümleme, ikinci olarak hikâye etme konusundaki başarısından söz etmek istiyorum: Çözümlemenin bir bölümünü Nihal'e ilişkin olarak gördük; üsluba gelince, o bütün eski eserlerdeki hastalıklarını, ağırlıkları, yükleri bırakmış, berrak, renkli, dalgalı, ince ve sinirli olmuş, dolayısıyla onun hiçleri, bayağılıkları bir özel bir incelikle anlatıp bayağı olmaya mahkûm şeyleri renklerle, nüktelerle, tebessümlerle birer nefis sayfa yapışları, mesela Melih Bey ailesi, Firdevs Hanım ve düğün betimlemelerindeki güzellik ve çekicilik... Sonra eski romanlarda o kadar bol ve yüklüyken burada yalnız birkaç kelimecikle, biriki iyi bulunmuş sıfatla, tek bir tamlamayla o kadar derin sezdirilen birkaç doğa betimlemesi: Mesela Göksu, öğleyin:

> Kirli suları üzerine boşanan ağustos güneşiyle paslanmış bir ayna kesafetiyle parlayarak, sahilin perişan yeşillik kümelerinden, bütün o asaba, yılanların, kurbağaların karanlık aşiyanı olmak haşyetini veren ot yığınlarından siyaha benzer bir yeşille boyanıyor, erimiş yeşil bir güneş gibi akıyordu. Daha sonra bu yaz güneşinin ağır hararetiyle ötede sahraların yandığı, ağaçların kavrulduğu, bütün tabiatın bunaltıcı bir hava içinde güya esnediği hissediliyordu.

Yine bir kır betimlemesi: "Hava şimdi büsbütün ağırlaşmıştı. Kır, nefes alamayan bir göğüs ıstırabıyla, güya çatlayacak bir gerginlikle şişkin duruyordu."

Başka bir sayfa, Bihter'in yatak odası:

> Burası karanlıktı. Yavaş yavaş, güya bu sesssizlik hücresinde uyuyan mahremiyeti uyandırmaktan çekinen hafif adımlarla ilerledi. Karşısında, açık, karanlığın içinde, beyaz

tüllerinin arasında donuk bir gümüş rengiyle titreyen pencere, ona gecenin serin nefesinden minimini hamlelerle dalgacıklar püskürüyordu.

Ve az ötede:

Kandil önce yanmıyor gibiydi, sonra birden ufak bir çıtırtıyla bir küçük ışık dalgası titredi. Ve odanın karanlıklarında sarı bir duman şeklinde kayarak serpildi. Fenerin koyu sarı, yeşil, mavi, kırmızı camları vardı; bu hafif ziya o koyu renklerin arasından donuklaşarak, siyahlaşarak odayı yeşil denizlerin altında renkli gecelere boğulmuş bir mağaraya benzetiyordu. Bu ışığın altında eşya bir sessiz durgunlukla duruyor; yalnız ince, şeffaf tüller; birbirini yok ve var eden yeşiller, maviler, sarılar, kırmızılar gölgelerin üstünden kayıp akıyorlardı.

Sonra genç kadının odasında yalnızca soyunup aynada kendi bedenini başka bir beden gibi yaklaşmaktan korkarak, açıklıkla görmek istemeyerek seyretmesi ve bu bedenin tanımı... daha, işaret etmeden geçmemek istediğim birçok böyle güzel sayfalardan sonra en sonda, şu Ada akşamı:

Gözlerinin önünde orman bir sırta tırmanarak gittikçe koyulaşan, sarıdan çok yeşile benzeyen ışıklar altında sonunda donuklaşmış gölgelere boğularak uzanıyordu ve bütün bu ormandan çıkan garip bir nefes, sanki karanlık derinliklerin korkunç yaratıklarla dolu göğsünde uyuyan perilerin bir hayat nefesi, ta içerilerden mırıltılar getirerek görünmez kanatlarla çamların arasında çırpınarak uçuyor gibiydi. Daha uzakta, bir derin uğultu içinde Ada'nın velvelesi, ormanın karanlıklarında açılmış bir uçuruma iniltilerle yuvarlanan, her şeyi karşı konulamaz bir selle sürükleyerek götüren heybetli bir çağlayan düşündürüyordu. Onlar ormanın henüz kıyısındaydılar; Nihal artık daha fazla gitmekten kaçınıyordu. Yukarıda yeşil bir yağmur altında çalkalanıyor sanılan çamlık, hemen oraya çökmeye hazır yüksek bir set fakat canlı karanlıklarla geniş geniş nefes alan bir set korkunçluğuyla titriyordu. Daha yakınlarında, yer yer, açık

tirşeye çalan meydancıklar, ayın yeşil bir rüya rengine boyanarak akan ışıklarıyla geniş birer iç açıcı gülüş biçiminde gülümsüyordu.

Nihal'le Behlûl'ün bu Ada'da gezdikleri yaz akşamı, bu aşk gezintisi, bu idil, Behlûl'ün ondan evlilik sözü almak için bin türlü telaş ve ateşi, Nihal'in ilk gençlik ve heyecan titremesi içinde perişan kalıp sonunda "sapsarı, bir kelime söylememek için dudaklarını sıkarak, gözlerini yum[up] ve uzun bir baş eğmesiyle, 'Evet,'" deyişi, böyle mutlu oldukları bu akşam betimi, manzaralarıyla, gezintileriyle, aşk ve heyecanıyla bizzat hayatımıza ait bir sevda olayı gibi rüya yüklü, uzaktan uzağa bir hatıra olarak kalıyor; Nihal geceden, karanlıktan, daha doğrusu Behlûl'den, dünyadan o kadar korkuyor ki kaçmak istedikçe Behlûl parmağıyla başlarının üstünde henüz donuk, üzerine pembe bir toz serpilmiş sarı kâğıttan bir fener biçiminde duran ayı göstererek, "Bakınız, bize fener çekiyorlar," diyor; uzakta "ta ötede erimiş mavi bir yaldız donukluğuyla serilen denizi" görüyorlar, "yan yana, şimdi üzerine sarı parlak bir toz serpilmiş zannolunan yol[da]" ilerliyorlar, deniz "döküldüğü yeri işaret eden ayın altında, baygın, kederli bir rüya içinde uzun nefeslerle göğüs geçirerek seriliyor", sahiller "uzakta belirsiz gölge yığıntılarıyla" duruyor ve bu guruptan sonra:

> Aydan dökülen ışık çağlayanıyla yaldızlanarak böyle serilip uzanan deniz o uzak ufuklarda göklerle birleşiyor gibiydi; onların bu kavuşma noktasında beyaz bir fecir çizgisi gelişerek, parıldayan bir toz galeyanı içinde, sanki orada tutuşup yanmış bir güneşin hâlâ parlak külleri savrularak kaynaşıyordu.

Halid Ziya'ya bundan önce "zamanımızın en büyük şairi" demiştim. Bunu özellikle böyle, hayat ve doğanın en ince ve hülyalı şiirlerini cidden incelik ve başarıyla görüp hiçbir kalemin ifade etmediği bir biçimde, renklerle, musikilerle, kokularla duyurduğu, saptadığı için söylüyorum; o özellikle, hemen zarfen denilecek biçimde, bu tanımda dahildir, mesela bütün bu Ada, aslında sırf şiir olduğu için, ne kadar başarı, ne kadar istekle yazılmış, okuduktan sonra kesinlikle hayalde mavi, donuk yaldızlı, çamları yağmur altında çalkanır gibi hışırdayan bir

Ada gecesi silinmiyor, işte bu canlandırma ve saptama kuvveti sırf bir şairce yetidir ki bu derecesi hiçbir şairimizde yoktur.

Bu küçük tasvirler, bu Ada hayatı, *Aşk-ı Memnu*'nun bir küçük parçası, onda bizi ele geçirecek ve büyüleyecek daha başka, daha önemli ve galiba asıl önemli şeyler var. Bu küçük betimler eserde yalnız birer hiç sayılabilir, bunların yanında asıl önem verdiğimiz o ruh betimlemeleridir, özellikle asıl betim, bu aşk, Bihter'in aşkı, Bihter'le Behlûl'ün yasak aşkı, yazarın asıl yazmak istediği ve en çok başarılı olduğu bölüm... Çünkü romanın asıl hayatı Nihal'in vakası olduğu ve onda çok başarılı olduğu halde yazar bunda yüz kat fazla başarılı olmuş, ona oranla "benzersiz" denilecek kadar bu aşkı kusursuz ve nefis bir biçimde yazmıştır. Bu aşkı başlangıcından sonuna kadar bütün anları ve dönemleriyle kılı kırk yararcasına çözümleme ve açıklamada büyük, pek büyük bir kudret ve sanat var. Bu kadar yakından ve bu kadar derinden tanıdığımız bu genç kadının ruh ve aşkı bizi büyülüyor ve sarhoş ediyor; Nihal'le ruhumuzun en ince ve gözyaşı dolu etkilenmelerimiz heyecana getirildikten sonra Bihter'in "bu İstanbul'un en nefis kadını"nın hayat ve ruhuna girerek o kadar belirsiz, özleyen, ıtırlı bir tutku rüyasına katılıyoruz. Ve bunda o kadar derin ve karanlık bir duygulanma var ki biz de temiz kalmakla düşkünlük arasında Behlûl gibi kararsız kalıyoruz ve hangisini tercih edeceğimize uzun müddet tereddüt ediyoruz.

Bihter, sürebileceği alçakgönüllü hayatı küçümseyerek, güzelliğini, bedenini yaşlıca bir adama satmaktan korkmuyor. Hayatta elmaslar, zümrütler, urbalar her şeyden önce gelir diyerek sefaletle aşk yerine yalnız gösteriş ve debdebeyi tercih ediyor fakat işte daha bir sene sonra pişmanlık başlıyor ve hayatının nasıl ziyan olduğunu, hesaplarında ne kadar aldanmış bulunduğunu acı acı anlıyor. Zira "bu adamın ilk öpücük dokunuşunda, bütün gençlik aşkının emellerini almak için hırslı öpüşlerle yüzüne gözüne sürünen dudaklarında" daima üşümüş, "Onun kollarının arasında gözlerini kapamak, kendisini ve onu görmemek, bu sevişme saatlerini onunla beraber yaşamamak" istemişti. Yahut kalbini de vermek istemiş fakat bu mümkün olmamıştı; ve gittikçe bu sevişmelerden "(...) kırılmış, güya tazeliğinden bir şey eksilmiş (...) daha doğrusu kirlenmiş bir çiçek pejmürdeliği duyarak" çıkıyor, onun samimi

olarak dostu bulunmakla birlikte koca gözüyle bakmak ürkütüyor. Halbuki ondan dostluk değil aşk isteniyor ve vermek istemediği bu aşk zorla alındıkça "bedeninden, kalbinden bir şey zorla alınmış" sanıyor, "ağlamak, feryat etmek, ıstırabından kıvranmak" istiyor; demek evlilik budur ve aşk bundan ibarettir, bu hep, hep böyle olacaktır? Gerçi elmaslara, zümrüt gerdanlıklara, yalılara, urbalara sahip olmuştur ama şimdi bunlara karşılık o, "Küçük, sefil, çıplak bir oda, demir bir yatak, beyaz perdeler, iki hasır iskemle, işte yalnız bu kadarcıkla fakir bir sevişme hücresi; fakat sevmek, Yarabbi, sevmek istiyordu (...) bu mezardan çıkmak, yaşamak, sevmek istiyordu." Bedenini, bütün o nefis kadınlığını aynada uzun uzun, özlem ve hasretle, "erkekçe" bir istekle seyrediyor, kendini pek güzel, pek çok güzel bularak bu güzelliğe ağlamak isteğini duyuyor.

> Ama onun böyle, ruhu sarsan bir kavuşma humması içinde ölmeye, can vermeye ihtiyacı vardı. İşte bu ihtiyaç şimdi bir şikâyet inlemesiyle bütün kimliğinde feryat ediyor, bedeninde ıstırap veren bir ateş oluyordu. Evet, şu dakikada bu vücut, güya bir kaza ânı içinde zorla alınan bekâretinin, küçük bir avunma lütfu, hafif bir neşe kalıntısı bırakmaksızın verilmeyerek alınan öpücüklerin, sinirlerini isyan ettirerek derin bir ıstırapla sızlanan sarılmaların, evet, bütün evlilik hayatına ait o çirkin, sefil sevişme hatıralarının ıstıraplarını duyuyor; bunlar kendisinden alındıktan sonra o asıl ruhunun, sevda ruhunun bekâretini, o asıl dudaklarının, kadınlığına ait dudaklarının öpücüğünü verememekten inliyordu. Öyle bir sarılma düşünüyordu ki onu ta kimliğinin derinliklerine kadar titretsin, hırpalasın, ezsin; öyle bir aşk istiyordu ki onun ruhunda sarhoş eden baygınlıklar bıraksın...

Ve bu aşkı Behlûl'ün kollarının arasında buluyor; yazar şunu bilerek yapmış ve ben de bilerek burada göstermek isterim ki bu gerçekten bir düşüştür çünkü bunda ruh ve sevdaya ait bir şey yoktur. Behlûl'ün yerinde kim olsa başarılı olacaktı; Bihter, önceden asla akla gelmiş olmaksızın, kazara Behlûl'ün oluyor ve aşk sonra başlıyor; bu sırf maddi, bedensel bir aşktır ve kendine özgü bütün dönemlerden geçiyor, yani az zamanda bir ateş, bir musibet, bir pişmanlık oluyor; bir kadında ne ka-

dar inat ve vefa varsa erkekte bu inat etme ve bağlılığa karşı o kadar küçümseme ve ihmal vardır; bu bıkılamayacak sanılan genç kadından Behlûl pek çabuk usanarak Nihal'in temiz kucağına istekle atılıyor; yazar bu aşkın hiçbir rengini, hiçbir parçasını ihmal etmeyerek bütün anları dönemlerine kadar gayet dikkatle ve başarıyla betimliyor. Kadının bütün o izleme, sabır, dilek, öfke dönemlerini kaydediyor ve sonunda her şeyin duyulup mahvolduğu gün, onu oradan kovulup düşkün ve aşağılanmış, hor gördüğü kız kardeşinin evine sığındırmamak için merhameten intihara yöneltiyor, belki birçok okurlar da yazar gibi şu nefis kadını o kadar sevmişlerdir ki yazara hak verebilirler fakat bari tabanca gerçek adına ateş almasaydı...

Şimdi son sayfa, son acı, hüzünlü sayfa: Felaketten sonra, Nihal herkesi, her şeyi, aşkı bile kaybetmiştir, şimdi babasıyla birlikte, yalnız ikisi Ada'da tedavi olunuyorlar, ikisini de ezen felaketten sonra artık ayrı yaşayamıyorlar.

> Biri daha ihtiyar, öteki daha çocuk olmuş gibiydiler; onların pek az görüşerek fakat birbirine pek çok sokularak arabada yan yana bir duruşları, çamlıkta biri ötekinin koluna asılarak bir yürüyüşleri vardı ki onlara birbirini iyileştiren iki hasta görünümü verirdi.
>
> Baba ile kız arasında ne Behlûl'e ne Bihter'e ilişkin bir küçük kelime geçmemişti. O uğursuz hatıradan kaçıyorlardı, geçmişin son senelerini unutmuş gibiydiler; gelecek için, ara sıra iki kelimeyle hülyalar kuruyorlardı:
>
> (...)
>
> Ağustos sonunun bir akşamıydı, baba kız yine gezintilerine çıkmışlardı; artık döneceklerdi, birden Nihal terbiyeleri babasının elinden aldı, "Rica ederim, biraz daha baba!" dedi, sonra babasına donuk beyaz bir safha şeklinde parlayan ayı göstererek ekledi: "Bakınız, bize fener çekiyorlar."
>
> Bunu söylerken dudaklarında bir tebessüm vardı, sonra bu tebessüm elemli bir hüsran anlamıyla dudaklarının üstünde kaldı. Başı biraz öne eğik, gözleri süzgün, artık esmerleşen yolun üstünde bir hatıranın uçan hayalini izleyerek daldı.

Nihal ta küçükten beri istediği bir zümrüt takımı için babasına bir gün yine rica ederken Adnan Bey, "Fakat bunun için

gelin olmak gerekir," demiş ve genç kız, "Zavallı zümrüt takımı! Küçük Nihal'e gelmek için ne kadar, ne kadar bekleyecek," diye cevap vermişti; bunda ne acı bir geleceği bilme duygusu varmış! Gerçi Nihal şimdi babasına sahip olduğu için o kadar mutludur ki artık bir şey istemiyor; fakat zavallı küçük Nihal, bir gün gelecek, belki yarın, başka bir şey, gittikçe daha ihtiyarlayan babanı da alacak, o zaman ne yapacaksın? "O"nun dediği gibi sen o kadar "şiir, sanki yalnız gözler için yapılmış yasemen"sin ki o zaman ne olacaksın?

Kitap işte sonunda bu acı etkiyle bitiyor; romanın parçaları roman devam ettikçe hemen dairma denilecek biçimde ayrı dururken, sonucunda hep birden etkisini yürütüyor, heyecan şiddet kazanıyor ve bu sekiz saatlik okumadan sonra kitap kapanırken duyulan şiddetli heyecanlar, derin tutkularıyla insan şaşkın kalıyor...

Ve bu etki altında o kadar şaşkınım ki, yukarıda, "Bu eser yazarın en büyük başarısıdır," demişken, burada daha büyük bir övgüde bulunacağım: Bu eser bugünün edebiyatının en büyük başarısıdır, biçim ve öz olarak daha bu kadar güzel hiçbir eser okumamıştık; hatta daha ileri gideceğim, cesaretle iddia edebileceğim ki bunun bugünkü Avrupa romanlarından hiçbir farkı yok yahut gayet küçük bir farkı var, o kadar ki ne bu fark, ne eserin bütün kusurları hiçbir zaman men edemez, bu sayfaları yazan yazar başka uygar ulusların romancıları arasında bir yer edinebilir...

Çevrimyazı ve sadeleştiren: Tamer Erdoğan